ISSN 1977-0901

Επίσημη Εφημερίδα C 229
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

55ο έτος
31 Ιουλίου 2012

Ανακοίνωση αριθ. Περιεχόμενα Σελίδα

I *Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις*

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

481η σύνοδος ολομέλειας της 23ης και 24ης Μαΐου 2012

2012/C 229/01 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ψηφιακή αγορά — κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης» (διερευνητική γνωμοδότηση) 1

2012/C 229/02 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Φορολογικοί και χρηματοπιστωτικοί παράδεισοι, απειλή για την εσωτερική αγορά της ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 7

2012/C 229/03 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ορίζοντας 2020: χάρτες πορείας για την ενεργό γήρανση» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 13

2012/C 229/04 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έκθεση παρακολούθησης του 2011 με θέμα τη στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης της ΕΕ: η αξιολόγηση της ΕΟΚΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 18

EL

Τιμή: 7 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

III *Προπαρασκευαστικές πράξεις*

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

481η σύνοδος ολομέλειας της 23ης και 24ης Μαΐου 2012

2012/C 229/05 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού» *[COM(2011) 782 τελικό]* 24

2012/C 229/06 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020» *[COM(2011) 398 τελικό — 2011/0177 (APP)]* — «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Προϋπολογισμός για την "Ευρώπη 2020"» *[COM(2011) 500 τελικό]* 32

2012/C 229/07 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Συμπράξεις για την έρευνα και την καινοτομία» *[COM(2011) 572 τελικό]* ... 39

2012/C 229/08 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα — Οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας» *[COM(2011) 682 τελικό]* 44

2012/C 229/09 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: "Μικρή επιχείρηση, μεγάλος κόσμος — μια νέα εταιρική σχέση που θα βοηθήσει τις ΜΜΕ να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες της παγκοσμιοποίησης"» *[COM(2011) 702 τελικό]* 49

2012/C 229/10 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας» *[COM(2011) 862 τελικό — 2011/0418 (COD)]* 55

2012/C 229/11 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το Συμπληρωματικό Πρόγραμμα Έρευνας για το έργο ITER (2014-2018)» *[COM(2011) 931 τελικό — 2011/0460 (NLE)]* 60

2012/C 229/12 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/65/ΕΚ για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) και της οδηγίας 2011/61/ΕΕ σχετικά με τους διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων όσον αφορά την υπέρμετρη στήριξη στις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας» *[COM(2011) 746 τελικό — 2011/0360 (COD)]* 64

EL

(Συνέχεια στη σελίδα 148)

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

481Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 23ΗΣ ΚΑΙ 24ΗΣ ΜΑΪΟΥ 2012

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ψηφιακή αγορά — κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης» (διερευνητική γνωμοδότηση)

(2012/C 229/01)

Εισηγήτρια: **η κα BATUT**

Στις 11 Ιανουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η δανική προεδρία της ΕΕ αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«*Η ψηφιακή αγορά — κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης*»

(διερευνητική γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 141 ψήφους υπέρ, 7 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Εισαγωγή**

1.1 Η ψηφιακή οικονομία αλλάζει ριζικά όλες τις συνήθειες και επηρεάζει όλο το κοινωνικό και οικονομικό οικοδόμημα των κοινωνιών μας. Η ασφάλεια και η διαλειτουργικότητα είναι πρωταρχικής σημασίας. Το Ευρωπαϊκό Ψηφιακό Θεματολόγιο είναι μία από τις εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής ΕΕ 2020. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υιοθετήσει πολλές γνωμοδοτήσεις σχετικά με τις συνέπειες της ψηφιακής εποχής [1] στις κοινωνίες μας.

1.2 Η δανική προεδρία, έχοντας επίγνωση των διακυβευμάτων, ζήτησε από την ΕΟΚΕ να εντοπίσει τι είναι αυτό που λείπει προκειμένου η ψηφιακή εποχή να καταστεί μοχλός ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο κοινωνικός διάλογος και ο διάλογος των πολιτών πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος όλων των προβληματισμών σχετικά με την ψηφιακή οικονομία καθώς και των διαβουλεύσεων και των εταιρικών σχέσεων.

1.3 Η αγορά για την αγορά [2] δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Η ψηφιακή αγορά πρέπει να είναι το μέσο που εξυπηρετεί την οικονομία χωρίς να απειλεί τα οικονομικά, κοινωνικά, ανθρώπινα και πολιτισμικά κεκτημένα. Η διαδικτυακή παραγωγή και συναλλαγή, καθώς και η ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας αλλάζουν την αγορά εργασίας. Η ΕΟΚΕ **επιθυμεί μεγαλύτερη προβολή, πληροφόρηση** όσον αφορά τους επιχειρηματικούς παράγοντες και τους καταναλωτές και τις **κατάλληλες εγγυήσεις** για όλους.

1.4 Η ΕΕ υστερεί έναντι των μεγάλων ψηφιακών σχεδιαστών και *προμηθευτών* (ΗΠΑ) και των μεγάλων κατασκευαστών (Ασία). Πρέπει να θέσει **επειγόντως** σε εφαρμογή το σύνολο της ψηφιακής στρατηγικής της και να αλλάξει την προσέγγισή της προκειμένου να

[1] Κυριότερες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με το θέμα: ΕΕ C 318 της 23-12-2006, σ. 20 - ΕΕ C 157 της 25-5-1998, σ. 1 – ΕΕ C 376 της 22-12-2011, σ. 62 – ΕΕ C 143 της 22-05-2012, σ. 69– ΕΕ C 318 της 29-10-2011, σ. 99 – ΕΕ C 318 της 29-10-2011, σ. 105 – ΕΕ C 68 της 6-3-2012, σ. 28 – ΕΕ C 248 της 25-8-2011, σ. 144 – ΕΕ C 97 της 28.4.2004, σ. 21, – ΕΕ C 175 της 27-7-2007, σ. 91 – ΕΕ C 77 της 31-3-2009, σ. 60 – ΕΕ C 175 της 28-7-2009, σ. 8 – ΕΕ C 218 της 11-9-2009, σ. 36 – ΕΕ C 277 της 17-11-2009, σ. 85 – ΕΕ C 48 της 15-2-2011, σ. 72 – ΕΕ C 54 της 19-2-2011, σ. 58 – ΕΕ C 107 της 6-4-2011, σ. 44 – ΕΕ C 107 της 6-4-2011, σ. 53 – ΕΕ C 107 της 6-4-2011, σ. 58 – ΕΕ C 376 της 22-12-2011, σ. 92 – ΕΕ C 24 της 28-1-2012, σ. 40 – ΕΕ C 318 της 29-10-2011, σ. 9 – ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σ. 120.

[2] ΕΕ C 175 της 28-7-2009, σ. 43

αντιμετωπίσει τις βραχυπρόθεσμες (όπως τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας – ΔΔΙ) και τις μακροπρόθεσμες (δημογραφική γήρανση) προκλήσεις. Για την ΕΟΚΕ, οι προτεραιότητες είναι οι εξής: η βούληση για την επένδυση στην οικονομική ευφυΐα, η ανάδειξη ευρωπαϊκών επιχειρήσεων με ηγετική θέση στην αγορά, των οποίων τα κέντρα λήψης αποφάσεων και οι δραστηριότητες Ε&Α να συγκεντρώνονται στο έδαφος της ΕΕ, προς όφελος όλων των πολιτών, η δημιουργία εμπιστοσύνης, η αύξηση της ικανότητας όλων, η ανάπτυξη της παραγωγικότητας, η συμπερίληψη της ψηφιακής αγοράς στη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη.

Τα σημεία που ακολουθούν αποτελούν τις συστάσεις της ΕΟΚΕ:

2. **Ενεργοποίηση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της ψηφιακής αγοράς**

2.1 **Οι** χρήσιμες **υποδομές** πρέπει να καλύψουν με ταχύ ρυθμό ολόκληρη την ευρωπαϊκή επικράτεια, συμπεριλαμβανομένων των υπερπόντιων χωρών και εδαφών ([3]). **Την καθολική πρόσβαση** πρέπει να εγγυώνται όλοι οι φορείς για όλες τις ζώνες, ακόμα και τις απομονωμένες. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η ανακοίνωση COM(2011) 942 για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην ενιαία ψηφιακή αγορά ενδεχομένως να μην είναι επαρκής.

2.2 **Η δυνατότητα πρόσβασης του κοινού** ([4]) **σε υλικό και λογισμικό, καθώς και η κατάρτιση για τη χρήση τους,** είναι θεμελιώδεις προϋποθέσεις. Το ένα τέταρτο του πληθυσμού είναι ηλικιωμένοι. Αυτή η οικονομική δύναμη πρέπει να ενσωματωθεί. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η δυνατότητα πρόσβασης πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα του θεματολογίου.

2.3 **Οι ΤΠΕ (τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών)** θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο προτύπων που θα καθορίζονται από κοινού με τη βιομηχανία, τις ΜΜΕ και όλους τους άλλους ενδιαφερόμενους της κοινωνίας των πολιτών ([5]), με σκοπό να δοθούν εγγυήσεις για την πλήρη διαλειτουργικότητα και συμβατότητα των εφαρμογών και των υπηρεσιών που σχετίζονται με τις ΤΠΕ και να χαραχθεί μια πολιτική τυποποίησης των ΤΠΕ, η οποία θα στηρίζει τις πολιτικές της Ένωσης (Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 21ης Οκτωβρίου 2010, σημείο 69 και 72 ([6]). Η ΕΟΚΕ θεωρεί χρήσιμη την οικονομική ενίσχυση των ΜΜΕ και των κοινωνικών εταίρων, οι οποίοι συμμετέχουν στην τυποποίηση

2.4 **Οι διασυνδέσεις των ευρωπαϊκών δικτύων** πρέπει να ολοκληρωθούν ώστε να διευρυνθεί η εφαρμογή της ψηφιακής οικονομίας και να αυξηθεί η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών (γνωμοδότηση ΕΟΚΕ 490/2012 -TEN/469).

2.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι **η διαλειτουργικότητα** της προσφοράς πρέπει να οργανωθεί σε επίπεδο ΕΕ. **Η τυποποίηση** θα συμβάλει ώστε οι ευρωπαϊκοί κύκλοι συμφερόντων να έχουν πρόσβαση σε νέες αγορές σε διεθνές επίπεδο.

2.6 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη λάβει θέση **υπέρ ενός ουδέτερου και ανοιχτού Διαδικτύου** ([7]).

2.7 Η εσωτερική αγορά πρέπει να παράσχει **όλες τις εγγυήσεις** χρήσης προκειμένου να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της ζήτησης μέσω της χρήσης **ελεύθερου και ανοιχτού λογισμικού**.

2.8 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την ανάπτυξη κοινών προτύπων διασύνδεσης.

2.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να επιτευχθεί **διοικητική συνεργασία** μεταξύ των κρατών μελών καθώς και άνοιγμα των διασυνοριακών διαδικτυακών διοικητικών υπηρεσιών, τις οποίες θα μπορούσε να διευκολύνει η εκτεταμένη χρήση του συστήματος IMI (Σύστημα πληροφόρησης της εσωτερικής αγοράς). Η εξέλιξη αυτή πρέπει να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο μιας πολυμερούς ευρωπαϊκής διακυβέρνησης ([8]).

2.10 **Το εμπόριο μέσω του Διαδικτύου συμβάλλει στην εναρμόνιση των εθνικών συντελεστών ΦΠΑ**: η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι αυτό θα είναι πραγματικό πλεονέκτημα για τις επιχειρήσεις και για τους πολίτες, εφόσον δεν αποτελέσει πρόσχημα για εξίσωση των συντελεστών προς τα πάνω.

2.11 Οι επιχειρήσεις και οι πολίτες πρέπει **να βρίσκουν εύκολα όλες τις πληροφορίες** σχετικά με τα δικαιώματά τους, προκειμένου να πραγματοποιούν με πλήρη ηρεμία τις διασυνοριακές συναλλαγές τους.

2.12 Για την ΕΟΚΕ, **οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών οφείλουν να είναι παρόντες** (βλ. Βλέπε στρατηγική ΕΕ 2020 «*Ενδιαφερόμενοι φορείς και κοινωνία των πολιτών*») κατά τη δημιουργία της ευρωπαϊκής ψηφιακής οικονομίας και να προσκληθούν σε διαβουλεύσεις και συνεργασία. Λόγω του διακλαδούμενου χαρακτήρα της, η ψηφιακή οικονομία διαχέεται σε ολόκληρη την κοινωνία. Κάθε έργο πρέπει να διαθέτει ψηφιακή και κοινωνική πτυχή.

2.13 Η ψηφιακή αγορά ευνοεί μια οικονομία υπηρεσιών που μπορεί να οδηγήσει στην **αποβιομηχάνιση**, και μάλιστα στην κατάργηση ευρωπαϊκών θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, κατά την αναζήτηση νέων αγορών, σκόπιμο είναι να συνδεθεί η τεχνολογική καινοτομία με την τεχνολογική κατασκευή στην Ευρώπη. Οι *νεοσύστατες* επιχειρήσεις του τομέα των ΤΠΕ θα πρέπει να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους για ταχεία ανάπτυξη. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επείγον να απαντηθεί το ερώτημα για ποιο λόγο το πλαίσιο δεν είναι ευνοϊκό για την ανάδειξη μεγάλων ευρωπαίων προμηθευτών πρόσβασης, μεγάλων ευρωπαϊκών Διαδικτυακών πυλών πωλήσεων, γνωστών παγκοσμίως.

2.14 Η δια βίου **κατάρτιση και μάθηση** βοηθά τους εργαζομένους να συνεχίσουν να έχουν απασχόληση. Η ψηφιακή αγορά μπορεί να διευκολύνει την εν λόγω προσέγγιση, ιδίως για τους πληθυσμούς απομονωμένων περιοχών, ή σε ευάλωτη κατάσταση. Η εκπαίδευση σε ειδικότητες ψηφιακής αγοράς είναι απαραίτητη για όλους.

2.15 Έως το 2015, το 95 % των θέσεων **εργασίας** θα απαιτεί **δεξιότητες** που θα σχετίζονται με το Διαδίκτυο. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί τα μέτρα που λαμβάνονται να αποτρέπουν τις αρνητικές επιπτώσεις στον κόσμο της εργασίας, όπως:

— εργαζόμενους δούλους σε συνεχείς πιέσεις, οι οποίοι υποβάλλονται σε «οιονεί αστυνομική» παρακολούθηση·

— τηλεργασία, η οποία θα αμείβεται με χαμηλές τιμές και θα παρακάμπτει τους διαμεσολαβητές των κοινωνικών συγκρούσεων που είναι τα συνδικάτα, εις βάρος τόσο των ατόμων όσο και των συλλογικών δικαιωμάτων.

([3]) ΕΕ C 44 της 11-2-2011, σ. 178
([4]) ΕΕ C 318 της 29-10-2011, σ. 9
([5]) ΕΕ C 376 της 22-12-2011, σ. 69
([6]) ΕΕ C 70 E της 8-3-2012, σ. 56-57
([7]) ΕΕ C 24 της 28-1-2012, σ. 139
([8]) ΕΕ C 376 της 22-12-2011, σ. 92

Για την ΕΟΚΕ, στην ψηφιακή οικονομία όπως και αλλού, μόνο η αξιοπρεπής εργασία πρέπει να εξετάζεται, διότι συμβάλλει στην αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης.

3. **Δημιουργία ανάπτυξης μέσω της εμπιστοσύνης στην ψηφιακή οικονομία**

3.1 *Θεμελιώδη δικαιώματα*

3.1.1 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να διαφυλάσσονται τα δικαιώματα και η ασφάλεια των πολιτών χωρίς να περιορίζεται η ελευθερία τους. Το 2012, θα μελετηθεί στην Ευρώπη μια συνολική στρατηγική για **την ασφάλεια του Διαδικτύου**. Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού κέντρου για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο έως το 2013 θα έχει ιδιαίτερη σημασία. **Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να αναπτύξει επιτέλους η ΕΕ μια ισχυρή ευρωπαϊκή μηχανή αναζήτησης, τύπου «Google».**

3.1.2 Η ΕΟΚΕ προετοιμάζει μια γνωμοδότηση για την προστασία των προσωπικών δεδομένων που είναι ένας τομέας κεφαλαιώδους σημασίας (COM(2012) 10 τελικό). Έχει ήδη λάβει θέση υπέρ του δικαιώματος διαγραφής ([9]) και υπέρ των δικαιωμάτων των χρηστών του Διαδικτύου, ιδίως των νεότερων και του ευάλωτου κοινού. Επιθυμεί η πρόταση της Επιτροπής να εγκριθεί το ταχύτερο δυνατό και να ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις της, παρά τις αντιδράσεις που εκδηλώνονται σε ξένους προς την ΕΕ φορείς παροχής πρόσβασης στο Διαδίκτυο.

3.1.3 Η ΕΟΚΕ αναμένει από την Ένωση να διευκολύνει την καινοτομία και να **προστατεύει τις δικές της δημιουργίες.** Το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας επείγει και αποτελεί ευκαιρία για την ενιαία ψηφιακή αγορά.

3.2 *Ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου*

3.2.1 **Η προσφορά εμπορικών αγαθών** πρέπει να είναι απαλλαγμένη από στεγανά και τα σύνορα πρέπει να είναι ανοιχτά για τους επαγγελματίες και τους καταναλωτές ώστε να έχουν πρόσβαση σε ανταγωνιστικές τιμές (http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/cms6_en.htm).

3.2.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι **η διαλειτουργικότητα** της προσφοράς πρέπει να οργανωθεί σε επίπεδο ΕΕ. **Η τυποποίηση** θα συμβάλει ώστε οι ευρωπαϊκοί κύκλοι συμφερόντων να έχουν πρόσβαση σε νέες αγορές σε διεθνές επίπεδο.

3.2.3 **Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι είναι επιτακτική ανάγκη να επιλυθούν τα προβλήματα των διαδικτυακών αγορών με την εξάλειψη των διακρίσεων** λόγω ιθαγένειας ή τόπου διαμονής και να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ενός δικαιώματος ίσης πρόσβασης για όλους.

3.2.4 Οι χρήστες πρέπει να ενημερώνονται εύκολα για τα δικαιώματά τους (COM(2011) 794 τελικό) και για τις δυνατότητες υπεράσπισής τους. Η **δημιουργία διαδικτυακών υπηρεσιών ενιαίας εξυπηρέτησης** καθίσταται απαραίτητη. Η ΕΟΚΕ ([10]) εκφράζει την ικανοποίησή της που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διευκρινίζει πως ένα τέτοιο σύστημα δεν πρέπει να στερεί ούτε από τους καταναλωτές ούτε από τους εμπόρους το δικαίωμα προσφυγής στα δικαστήρια. Η Επιτροπή πρέπει να ενσωματώσει τις έξυπνες διεπαφές, όπως η ΒΑΤΝΑ,«*Best Alternative to a Negotiated Agreement*» (Η καλύτερη εναλλακτική λύση σε μια υπό διαπραγμάτευση συμφωνία) στην οδηγία 2000/31/ΕΚ, ώστε να μην υστερεί όσον αφορά τους κανονισμούς «πρώτης γενιάς». Η δυνατότητα των καταναλωτών να επιτυγχάνουν **ευνοϊκή επίλυση των διαφορών** ([11]) οι οποίες προκύπτουν από τις εμπορικές σχέσεις είναι σημαντική για την αύξηση της διαδικτυακής ζήτησης. Οι χρήστες πρέπει να **ενημερώνονται με σαφήνεια και με ευκολία για τα δικαιώματά τους**. Όλοι οι τύποι διαδικτυακών διαφορών πρέπει να καλύπτονται.

3.2.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα ευρωπαϊκά κείμενα πρέπει να παρέχουν στους πολίτες τον ίδιο βαθμό **εμπιστοσύνης** στην ψηφιακή αγορά με εκείνον που θα περίμεναν από την ίδια τη χώρα τους. Οι καταναλωτές χρειάζονται πληροφορίες για τις ευκαιρίες της αγοράς προκειμένου να είναι ενημερωμένοι. Για τον σκοπό αυτόν θα μπορούσε να κυκλοφορήσει ευρέως ένας **οδηγός ψηφιακής αγοράς στην υπηρεσία των καταναλωτών**.

Στο πλαίσιο της προτεινόμενης οδηγίας 2011/942, η ΕΟΚΕ καλεί τις αρχές της Ένωσης να αναλάβουν πρωτοβουλίες, όσον αφορά:

— την ενημέρωση των φορέων παροχής διαδικτυακών υπηρεσιών και την προστασία των χρηστών του Διαδικτύου,

— τα ακατάλληλα συστήματα πληρωμών και παράδοσης,

— την καταπολέμηση των υπερβολικών καταχρήσεων.

3.2.6 Μέσα όπως:

— η ασφαλής ηλεκτρονική υπογραφή,

— η ηλεκτρονική χρονοσφραγίδα των πράξεων,

— η διαλειτουργικότητα των συστημάτων των ηλεκτρονικών υπογραφών,

— η αμοιβαία αναγνώριση των οργανισμών πιστοποίησης (SSCD - «*Secure Signature Creation Devices*»), σε συνδυασμό με τη διαπίστευση των φορέων παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικής πιστοποίησης (PSCE),

— το σύστημα προστασίας των καταναλωτών και η εναρμόνιση ένδικων μέσων (οδηγία 2011/83/ΕΕ και έγγραφο COM(2012) 100 τελικό),

— η έκθεση για την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Οκτωβρίου 2004 σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών,

— κανονισμός για τη συνεργασία όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών,

θα πρέπει, με τη γενίκευσή τους, να δημιουργήσουν κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ των φορέων.

([9]) ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σ. 120.
([10]) ΕΕ C 162 της 25-6-2008, σ. 1
([11]) Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ηλεκτρονική επίλυση καταναλωτικών διαφορών (κανονισμός ΗΕΚΔ)» (δεν έχε ακόμη δημοσιευθεί στην ΕΕ)

3.2.7 Η ΕΟΚΕ υποστήριζε ανέκαθεν **τις συλλογικές αγωγές για την επίτευξη καταβολής ικανοποιητικής αποζημίωσης** σε περίπτωση παραβίασης συλλογικών δικαιωμάτων. Αυτό θα ολοκλήρωνε την υφιστάμενη προστασία με ένδικα μέσα, τόσο εναλλακτικά όσο και δικαστικά (βλ. οδηγία 98/27/ΕΚ της 19ης Μαΐου 1998) ([12]). Πρέπει να διασφαλιστούν συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά (Προοίμιο ΣΛΕΕ εδάφιο 4)). Η αρχή του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα του Ευρωπαϊκού Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (αρθ. 47).

3.2.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ένα **δίκαιο των πωλήσεων** ([13]). Οι καταναλωτές χρειάζονται ασφάλεια δικαίου. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της καθώς διαπιστώνει ότι η Επιτροπή αξιοποίησε την πρότασή της για «δεύτερο καθεστώς» παρόλο που θα προτιμούσε δύο χωριστά κείμενα (ένα για το ηλεκτρονικό εμπόριο μεταξύ επιχειρήσεων (B2B) και ένα για το ηλεκτρονικό εμπόριο μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών (B2C)).

3.2.9 **Η ΕΟΚΕ αναμένει με ενδιαφέρον το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τους καταναλωτές** (COM(2011) 777 τελικό/2) που ανακοινώθηκε από την Επιτροπή και το οποίο θα αξιολογήσει τον αντίκτυπο της ψηφιακής επανάστασης στη συμπεριφορά των καταναλωτών. Ένα πανευρωπαϊκό πλαίσιο για την ηλεκτρονική αναγνώριση, την πιστοποίηση της αυθεντικότητας και την υπογραφή είναι απαραίτητο προκειμένου να διπλασιαστεί ο όγκος του ηλεκτρονικού εμπορίου και να καταστεί μοχλός ανάπτυξης (έγγρ. COM(2011) 942 τελικό).

3.3 *Διασφάλιση των συναλλαγών*

3.3.1 Για **να καταπολεμηθεί η πειρατεία και η παραποίηση/απομίμηση**, το τελωνειακό σχέδιο FISCUS ([14]) έχει ως στόχο την καθιέρωση διαδικτυακών ελέγχων σε ολόκληρη την ΕΕ. Για την ΕΟΚΕ, τα τελωνεία πρέπει να βελτιωθούν σε επίπεδο προσωπικού και διενεργούμενων ελέγχων. Το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Παραποίησης και Πειρατείας μπορεί να έχει καλύτερη παρουσία και να διαθέτει εργαλεία στο ύψος των οικονομικών προκλήσεων και της δημόσιας ασφάλειας.

3.3.2 Η νομοθεσία πρέπει να βοηθά τις διοικήσεις να διεξάγουν έρευνες με βάση ύποπτες χρηματοοικονομικές ροές στο Διαδίκτυο. Τα τελωνεία πρέπει να έχουν ως αποστολή την προστασία της ευρωπαϊκής πολιτιστικής και μη υλικής κληρονομιάς, ενισχύοντας τον ρόλο συνδρομής τους προς τις ΜΜΕ χάρη σε βάσεις δεδομένων, όπως η βάση για την πρόσβαση στις αγορές, το γραφείο υποστήριξης εξαγωγών ή η ενιαία εικονική πύλη πληροφοριών.

3.4 **Η ΕΟΚΕ επιθυμεί** για τον πολίτη **έναν χάρτη διακυβέρνησης** και **διαφάνειας**. Θεωρεί επείγουσα τη νομοθεσία για το ηλεκτρονικό εμπόριο, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών πληρωμών και των πληρωμών μέσω κινητού τηλεφώνου.

3.4.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η ασφάλεια των νέων ψηφιακών μέσων πληρωμής πρέπει να είναι εξασφαλίζεται με δημόσια πρότυπα. Επί του παρόντος, μόνο ιδιωτικοί φορείς (επιχειρήσεις) ελέγχουν τις προδιαγραφές και τη διαλειτουργικότητά τους. Η ΕΟΚΕ θεωρεί αρνητική την κατάσταση όπου μια τρίτη χώρα θα έχει τη δυνατότητα να ελέγχει κάθε ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική κίνηση.

4. **Ανάπτυξη της παραγωγικότητας και της μεγέθυνσης χωρίς αποκλεισμούς**

4.1 *Χρήσιμο πλαίσιο για την ανάπτυξη*

4.1.1 Η ψηφιακή αγορά **χρειάζεται μια αμερόληπτη ευρωπαϊκή διακυβέρνηση,** η οποία σέβεται τα δικαιώματα των πολιτών. Μετά το 2015, η υπηρεσία ενιαίας εξυπηρέτησης για αγαθά και υπηρεσίες πρέπει να συνδράμει τους παράγοντες της ευρωπαϊκής οικονομίας. Οι επιχειρήσεις της ψηφιακής αγοράς πρέπει να υπόκεινται στις αρχές της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και του κοινωνικού διαλόγου.

4.1.2 Η ενιαία ψηφιακή αγορά παραμένει κατακερματισμένη σε εθνικές αγορές. **Μια ενιαία νομοθεσία** θα επέτρεπε στους οικονομικούς παράγοντες να πραγματοποιήσουν οικονομίες κλίμακας. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η Επιτροπή οφείλει να εξασφαλίσει τη συνεργία μεταξύ των εργασιών των επιμέρους Διευθύνσεών της προκειμένου να δημιουργηθεί η ισχυρή ηγετική δύναμη που είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη του ψηφιακού τομέα σε όλη την Ένωση και για την κάλυψη της καθυστέρησης. Είναι επείγουσα ανάγκη να δημιουργηθεί στην ΕΕ μια ευρωπαϊκή «Silicon Valley» όπου να συγκεντρώνονται οι εγκέφαλοι αλλά και τα δημόσια/ιδιωτικά κεφάλαια που να μπορούν να οδηγήσουν σε επιτυχημένες κοινοπραξίες.

4.1.3 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη γνωμοδότησή της για την ψηφιακή ένταξη, στην οποία αναφέρει τον τρόπο αντιμετώπισης των ανισοτήτων πρόσβασης στην ψηφιακή αγορά· ελπίζει πως η Ένωση θα αναγνωρίσει την πρόσβαση στις υποδομές και στο μέσο ως θεμελιώδες δικαίωμα, και ότι θα καταστήσει την **ψηφιακή αγορά** μέσο ένταξης.

4.2 *Οι επιχειρήσεις στην «ψηφιακή» δράση για την ανάπτυξη*

4.2.1 Η ψηφιακή οικονομία πρέπει να επιδιώκει σύντομη αύξηση του ΑεγχΠ, κυρίως μέσω της χρηματοδότησης νεοσύστατων επιχειρήσεων. Μια γνωστή αμερικανική νεοσύστατη επιχείρηση διαθέτει σήμερα κεφάλαια ύψους 75 δισεκατομ. Ευρώ. **Η προώθηση της καινοτομίας** συναρτάται με οικονομικά μοντέλα βασιζόμενα στη γνώση και αυξάνει τη διαδικτυακή προσφορά.

4.2.2 Η αποδοχή από την αγορά νέων υπηρεσιών εξαρτάται από **την ικανότητα των ΜΜΕ** να συμμετάσχουν στην ψηφιακή αγορά ([15]) και να είναι διαλειτουργικές. Για τον σκοπό αυτόν, τα συγκεκριμένα έργα τους πρέπει να τύχουν ενίσχυσης. **Η ΕΟΚΕ ζητά από την Προεδρία να γίνει απολογισμός** των μέτρων:

— δρομολόγησης της εταιρικής σχέσης ανάμεσα στις δημόσιες αρχές κάθε κράτους μέλους και τους βασικούς παράγοντες των ΤΠΕ·

— χρησιμοποίησης της επιδότησης των 300 εκατομμυρίων ευρώ σε επιχειρήσεις που αναπτύσσουν υποδομές για την εξοικονόμηση ενέργειας καθώς και συναφείς ευφυείς τεχνολογίες.

([12]) ΕΕ C 162 της 25-6-2008, σ. 1

([13]) Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ: «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού δικαίου των πωλήσεων και την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ένα κοινό ευρωπαϊκό δίκαιο των πωλήσεων με στόχο τη διευκόλυνση των διασυνοριακών συναλλαγών στην ενιαία αγορά» ΕΕ C 181 της 21.06.2012, σ. 75.

([14]) Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ - ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σ. 48.

([15]) ΕΕ C 80 της 3-4-2002, σ. 67.

4.2.3 Οι **ηλεκτρονικές πληρωμές** με **κάρτα και κινητό:** Η Ευρώπη πρέπει να διατηρήσει στους εν λόγω τομείς ηγετική θέση ανάλογη με εκείνη που σχετίζεται με την «έξυπνη κάρτα», η οποία συνέβαλε σε σημαντική μείωση της απάτης.

4.2.4 Το σχέδιο SEPA (*Single Euro Payments Area* – Ενιαίος Χώρος Πληρωμών σε Ευρώ, κανονισμός του Φεβρουαρίου 2012 που καθορίζει την αντικατάσταση των εθνικών μεταφορών και εισφορών από τα ευρωπαϊκά τους ισοδύναμα από 1ης Φεβρουαρίου 2014) καλύπτει τα βασικά μέσα λιανικών πληρωμών. Για την ΕΟΚΕ, οι προμήθειες μεταξύ τραπεζών και μεταξύ κρατών μελών πρέπει να εναρμονιστούν. Ο ανταγωνισμός δεν πρέπει να παρεμποδίζει την καινοτομία, ούτε να προκαλεί επιπρόσθετες δαπάνες για τον καταναλωτή.

4.2.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι είναι απαραίτητο ένα κατάλληλο πλαίσιο προκειμένου να παρασχεθεί συνδρομή στις ΜΜΕ για την είσοδό τους στην ψηφιακή αγορά όπως και στις άλλες αγορές.

4.2.6 α) Σε εσωτερικό επίπεδο:

4.2.6.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει να καθοριστεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο **η περίμετρος της ψηφιακής οικονομίας** και να ενσωματωθεί στα λογιστικά πρότυπα. Η εν λόγω περίμετρος μπορεί να περιλαμβάνει τα ψηφιακά και τα προς ψηφιοποίηση αγαθά, όπως και τα αγαθά για τα οποία είναι αναγκαία η ψηφιακή αγορά.

4.2.6.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι επιχειρήσεις πρέπει **να ενσωματώνουν τα ψηφιακά περιουσιακά τους στοιχεία** στο ενεργητικό τους.

4.2.6.3 Ο υπολογισμός του πραγματικού αντίκτυπου του τομέα των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις και στον εθνικό πλούτο πρέπει να πραγματοποιείται βάσει κριτηρίων καθορισμένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.2.6.4 **Η θέσπιση του καθεστώτος ευρωπαϊκής ιδιωτικής επιχείρησης** (2008) ([16]) (Νομοθετική πρόταση COM(2008) 396 τελικό) θα επιτρέψει στις ΜΜΕ να αναπτυχθούν μέσω της διευκόλυνσης των διασυνοριακών εμπορικών δραστηριοτήτων τους.

4.2.7 β) Σε εξωτερικό επίπεδο:

4.2.7.1 Ένα βιομηχανικό περιβάλλον στήριξης είναι χρήσιμο για την οικονομία που βασίζεται στη γνώση. Διευκολύνει τις επενδύσεις, τη διασυνοριακή χρησιμοποίηση των ΤΠΕ και την ψηφιακή δραστηριότητα. **Ωστόσο, οι ΜΜΕ πάσχουν κυρίως από νομικό και τεχνικό κατακερματισμό,** έλλειψη διαφάνειας και συχνά απρόσφορους τρόπους παράδοσης.

4.2.7.2 Επιτυχή μοντέλα, όπως τα DiSCwise, (ΓΔ TREN, *Freight Transport Logistics Action Plan*), μπορούν να εμπνεύσουν άλλες επιχειρήσεις προκειμένου να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και ανάπτυξη (ευφυείς μεταφορές).

4.2.7.3 **Παγκοσμιοποίηση**: για να παραμείνει ανταγωνιστική, στα προϊόντα της με υψηλή προστιθέμενη αξία η Ευρώπη χρειάζεται τη δημιουργία εξαγωγικών κοινοπραξιών, **συνεργατικών σχηματισμών** που συνδράμουν στην E&A, αναγνωρισμένων στα κράτη μέλη για την προώθηση της διεθνοποίησης των ΜΜΕ (http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=4968).

4.2.8 **Το Υπολογιστικό Νέφος** μπορεί να συνδράμει τις ΜΜΕ ([17]) εφόσον είναι πραγματικά εγγυημένη η ασφάλεια των δεδομένων, η οποία αποτελεί σοβαρό ζήτημα μεταξύ των κολοσσών διαδικτυακών υπηρεσιών και των φορέων παροχής πρόσβασης στο διαδίκτυο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να δώσει έμφαση στην ανάπτυξη υπολογιστικού νέφους που να εξυπηρετεί τις ΜΜΕ και να τις βοηθήσει να έχουν πρόσβαση σε αυτό (κατάρτιση, χρηματοδότηση).

4.2.9 Η Ένωση πρέπει να προωθήσει περισσότερο την πληροφόρηση των ΜΜΕ σχετικά με τις δυνατότητες **χρηματοδότησής τους,** και να διαδώσει την ιδέα των ομολογιακών δανείων για τη χρηματοδότηση έργων **(project-bonds)** ([18]).

4.2.9.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει να **διευκολυνθούν οι επενδύσεις επιχειρηματικού κεφαλαίου** προς όφελος των ερευνητών και των καινοτόμων επιχειρήσεων (COM(2011) 702 final – Small Business, Big world).

4.2.10 Η ΕΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση ενός οδηγού πρόσβασης των επιχειρήσεων στη διασυνοριακή ψηφιακή οικονομία.

4.3 *Η περίπτωση της πνευματικής ιδιοκτησίας*

4.3.1 Για την ΕΟΚΕ είναι ζωτικής σημασίας να προστατεύσει η Ένωση τη δημιουργία, η οποία εγγυάται το μέλλον της σε εσωτερικό και εξωτερικό επίπεδο. **Η πολιτιστική εξαίρεση** πρέπει να διαφυλαχθεί καθώς συμβάλλει στην ευρωπαϊκή ποικιλομορφία. Τα υπό μελέτη μέτρα προστασίας δεν πρέπει να την απειλήσουν προς όφελος των αμερικανικών δημιουργιών.

4.3.2 Σε εσωτερικό επίπεδο, το άρθρο 118 της ΣΛΕΕ διασφαλίζει στο εξής την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην Ένωση· ωστόσο, τα 27 κράτη μέλη ελέγχουν με διαφορετικό τρόπο τη χρήση του Διαδικτύου.

4.3.3 Σε εξωτερικό επίπεδο, η Ένωση επανεξετάζει την πολιτική εφαρμογής των ΔΔΙ (δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας) σε τρίτες χώρες με την ενσωμάτωση μίας έννοιας αμοιβαιότητας και πολυμερών διαπραγματεύσεων, όπως στην περίπτωση της ACTA (Συμφωνία για την καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης, που συνάφθηκε από την Επιτροπή κα 22 κράτη μέλη τον Ιανουάριο 2012).

4.3.4 **Η ΕΟΚΕ ψήφισε γνωμοδότηση για τα ΔΔΙ,** με την οποία συνιστά η προσέγγιση των δικαιωμάτων αυτών να μην γίνεται σε απολύτως περιουσιακή και χρηματοοικονομική βάση ([19]).

4.3.4.1 Ενόψει της μελλοντικής νομοθετικής πρότασης της Επιτροπής (2012), η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι απαραίτητη η διαβούλευση με τους οργανισμούς που εκπροσωπούν τα εν λόγω δικαιώματα και συμφέροντα ([20]). Επιμένει στη διαφάνεια και τον έλεγχο των οργανισμών διαχείρισης των δικαιωμάτων δημιουργού και συγγενών δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο φόρος για αντίγραφα ιδιωτικής χρήσης είναι άδικος διότι τα εν λόγω αντίγραφα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της *fair use* (θεμιτής χρήσης). Πρέπει να γίνεται διάκριση ανάμεσα στον πολίτη που πραγματοποίησε τηλεφόρτωση για προσωπική του χρήση και στο άτομο που οργανώνει κερδοσκοπική δραστηριότητα, η οποία βασίζεται στην παραποίηση/απομίμηση μεγάλης κλίμακας. Οι πολιτιστικές βιομηχανίες δεν πρέπει να μετατραπούν σε μηχανές παραγωγής χρήματος, ούτε ο Παγκόσμιος Ιστός σε μέσο ιδιωτικοποίησης του πολιτισμού και της γνώσης.

([16]) ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 100.
([17]) ΕΕ C 24 της 28-01-2012, σ. 40
([18]) ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σ. 116 και ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σ. 134.
([19]) ΕΕ C 68 της 06-03-2012, σ. 28
([20]) Βλ. υποσημείωση της προηγούμενης σελίδας.

4.3.4.2 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έλαβε πανευρωπαϊκή αναφορά με περισσότερες από δύο εκατομμύρια υπογραφές (AVAAZ.org) η οποία ζητά «την υπεράσπιση του ελεύθερου και ανοιχτού Διαδικτύου και την άρνηση επικύρωσης της ACTA». Σημειωτέον ότι ανάμεσα στις χώρες που υπέγραψαν την ACTA δεν συγκαταλέγονται η Κίνα, η Ρωσία, η Βραζιλία και η Ινδία από τις οποίες προέρχονται πολλά παραποιημένα προϊόντα.

Η ΕΟΚΕ έχει την αίσθηση ότι δεν εισακούσθηκε όσον αφορά τη διεθνή συμφωνία «**ACTA**» ([21]). Προτείνει στην περίπτωση που εφαρμοστεί η ACTA, η Επιτροπή να φροντίσει να προστατεύσει την ελευθερία των πολιτών και τη δημιουργική τους ικανότητα.

4.3.5 **Η ΕΟΚΕ εκτιμά** ([22]) ότι, **προκειμένου να αποτραπούν οι εκτροπές του «ψηφιακού» εμπορίου και το ντάμπινγκ με παράλληλη προστασία των δικαιωμάτων δημιουργού,** η θέσπιση ενός ευρωπαϊκού κώδικα δικαιωμάτων δημιουργού μπορεί να εξαλείψει τις αμφιβολίες όσον αφορά την εφαρμοστέα φορολογική νομοθεσία.

4.4 *Ο δημόσιος τομέας*

4.4.1 **Οι δημόσιες συμβάσεις,** οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 20 % του ΑΕγχΠ, πρέπει επίσης να διασφαλιστούν.

4.4.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να επιτρέπεται η άμεση πρόσβαση στον **δημόσιο τομέα** μέσω Διαδικτύου χάρη στην κατοχύρωση της ασφάλειας της ηλεκτρονικής αναγνώρισης και των ηλεκτρονικών υπογραφών για όλους, ιδιώτες, διοικήσεις, επιχειρήσεις, δημόσιες συμβάσεις.

4.4.3 **'Οσον αφορά τον δημόσιο τομέα,** τα κράτη μέλη εφαρμόζουν με την Επιτροπή «την αμοιβαία αξιολόγηση» για την εφαρμογή της οδηγίας σχετικά με τις υπηρεσίες. Η ΕΟΚΕ προτείνει την αξιολόγηση της **οδηγίας για τις υπηρεσίες** με βάση τις ευκαιρίες που δημιουργούνται για την ενιαία ψηφιακή αγορά.

4.4.3.1 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η εσωτερική ψηφιακή αγορά μπορεί να αυξήσει την ανταπόκριση του κοινού χάρη στη νομική ασφάλεια και την τεχνολογία: οι οικονομίες από λύσεις για ευφυείς δημόσιες υπηρεσίες μπορούν να δημιουργήσουν ομοιογενείς διασυνοριακές δημόσιες συμβάσεις.

4.4.4 Η αναθεώρηση από την Επιτροπή της οδηγίας ([23]) για **την επαναχρησιμοποίηση των πληροφοριών των δημόσιων υπηρεσιών (ISP)** μπορεί να απλοποιήσει το έργο των επιχειρήσεων και των ιδιωτών (βλέπε γνωμοδότηση TEN/478 – υπό εκπόνηση).

5. **Μετατροπή της ψηφιακής αγοράς σε μοχλό αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης**

5.1 Η δημιουργία μιας αειφόρου κοινωνικής οικονομίας της αγοράς με υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας συναρτάται για την Ένωση με τη δημιουργία και την καινοτομία. Η ψηφιακή αγορά αποτελεί μέσο αλλά και αξία, η οποία δεν χάνει την εμπορική της διάσταση.

5.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι δεν υπάρχει μια χωριστή στρατηγική που να αποσκοπεί στην εγγύηση **του «αειφόρου» χαρακτήρα** της ενιαίας ψηφιακής αγοράς.

5.3 Πρέπει να πραγματοποιηθούν έρευνες προκειμένου να υπολογιστεί το αποτύπωμα άνθρακα των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ψηφιακή αγορά, όπου παρουσιάζουν άνθηση. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι έξυπνες τεχνολογίες μπορούν να βελτιστοποιήσουν τη συνολική κατανάλωση ενέργειας και τη μείωση των εκπομπών C02.

5.4 Τα υλικά της ψηφιακής αγοράς δεν πρέπει να εμφανίζουν ανθρακούχες εκπομπές· **η σωστή διαχείριση στην Ευρώπη των αποβλήτων** τα οποία προέρχονται από συστήματα επεξεργασίας πληροφοριών (με ανάκτηση των σπάνιων μετάλλων) αποτελεί **σημαντική δυνητική αγορά** και εμποδίζει τη μόλυνση τρίτων χωρών.

5.5 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Προεδρία κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους 2012 για την **ενεργό γήρανση** να επισημανθεί ο παραγωγικός χαρακτήρας της ψηφιακής αγοράς όσον αφορά τη διαχείριση των ιατρικών και κοινωνικών υπηρεσιών, ιδίως στην περίπτωση της δημογραφικής γήρανσης: παραμονή στον ενεργό βίο μέσω της μείωσης της κόπωσης και, γενικά, επικοινωνία, καταπολέμηση της απομόνωσης, ηλεκτρονική συνταγογράφηση, ρομποτική, κατοχύρωση της ασφάλειας των ατόμων. Όλοι αυτοί οι τομείς αντιπροσωπεύουν ευκαιρίες αγοράς και δημιουργία νέων μορφών θέσεων εργασίας και ανάπτυξης.

5.6 **Η ολοκλήρωση της δημιουργίας συστημάτων δορυφορικής ραδιοπλοήγησης** είναι απαραίτητη στην Ένωση προκειμένου να ολοκληρωθεί η ψηφιακή αγορά της. Πρέπει να διατεθούν τα απαραίτητα μέσα. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι το πρόγραμμα Galileo και το Παγκόσμιο Δορυφορικό Σύστημα Πλοήγησης δεν έχουν τεθεί ακόμη σε λειτουργία, ενώ το αμερικανικό μοντέλο GPS χρησιμοποιείται σε ολόκληρη την Ευρώπη και τον κόσμο ([24]).

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([21]) ΕΕ C 24 της 28-1-2012, σ. 139.
([22]) ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σ. 69.
([23]) Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ:«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τροποποίηση της οδηγίας 2003/98/ΕΚ σχετικά με την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα», ΕΕ C 191 της 29.06.2012, σ. 129.
([24]) Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ: «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία και τη λειτουργία των ευρωπαϊκών συστημάτων δορυφορικής ραδιοπλοήγησης» ΕΕ C 181 της 21.06.2012, σ. 179.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Φορολογικοί και χρηματοπιστωτικοί παράδεισοι, απειλή για την εσωτερική αγορά της ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2012/C 229/02)

Εισηγητής: **ο κ. ΙΟΖΙΑ**

Συνεισηγητής: **ο κ. HERNÁNDEZ BATALLER**

Στις 14 Ιουλίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Φορολογικοί και χρηματοπιστωτικοί παράδεισοι, απειλή για την εσωτερική αγορά της ΕΕ.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 24ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 144 ψήφους υπέρ, 30 ψήφους κατά και 13 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΕ απαιτείται να ενισχύσει με κάθε δυνατό τρόπο τη δράση της στο πλαίσιο της «Ομάδας των 20» (G20), του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), με σκοπό να δοθεί σύντομα ένα τέλος στην ύπαρξη αδιαφανών φορολογικών δικαιοδοσιών και να υποχρεωθούν τα κράτη μέλη της να καταπολεμήσουν την εγκληματικότητα που εκπορεύεται από πολλές εξ αυτών.

1.2 Τα βήματα προόδου που σημειώθηκαν στον τομέα της φορολογικής διακυβέρνησης από διεθνείς φορείς όπως ο ΟΟΣΑ και η G20 δεν πρέπει να αποτρέψουν την ΕΕ από την επιδίωξη της εφαρμογής αυστηρότερων κανόνων προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάκτηση των κεφαλαίων που μεταφέρονται παράνομα στο εξωτερικό εις βάρος της εσωτερικής αγοράς.

1.3 Η ΕΟΚΕ καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να λάβουν μέτρα ικανά να αποτρέψουν την καταχρηστική εφαρμογή της αρχής της «μόνιμης κατοικίας» με τη βοήθεια πλασματικών καθεστώτων διαμονής και ιδιοκτησίας που επιτρέπουν στους ιδιοκτήτες εταιρειών χαρτοφυλακίου χωρίς πραγματική δραστηριότητα ή εικονικών εταιρειών να μην φορολογούνται στη χώρα όπου διαμένουν. Επιδοκιμάζει την απόφαση της Επιτροπής να υποβάλει νέα πρόταση για τους φορολογικούς και οικονομικούς παραδείσους εντός του τρέχοντος έτους και ευελπιστεί ότι θα καταστεί δυνατό να καμφθεί η αντίσταση ορισμένων κρατών μελών για την εποικοδομητική και οξυδερκή αντιμετώπιση των δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της φοροαποφυγής ή της φοροδιαφυγής στο πλαίσιο των εθνικών φορολογικών συστημάτων.

1.4 Η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση οδηγίας [έγγρ. COM (2012) 85 τελικό] στην οποία προτείνονται για πρώτη φορά κανονιστικές ρυθμίσεις σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΟΚΕ συνιστά σθεναρά να εξετασθεί το ενδεχόμενο ενσωμάτωσης των φορολογικών αδικημάτων που σχετίζονται με την εκμετάλλευση των φορολογικών παραδείσων στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας. Η πρόταση αυτή εμπίπτει στο πλαίσιο μιας ευρύτερης πολιτικής πρωτοβουλίας που αποσκοπεί στην προστασία της νόμιμης οικονομίας από τη διείσδυση της εγκληματικότητας και βασίζεται στο άρθρο 82 παράγραφος 2 και στο άρθρο 83 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

1.5 Ως γνωστόν, φορολογικοί παράδεισοι υπάρχουν σε μεγάλο αριθμό περιοχών –συνολικά 44– οι οποίες είτε εμπίπτουν στη δικαιοδοσία κάποιου κυρίαρχου κράτους είτε αποτελούν οι ίδιες κυρίαρχο κράτος. Αλλά ακόμη κι όταν δεν πρόκειται για κυρίαρχα κράτη, οι φορολογικοί παράδεισοι επωφελούνται από σημαντική διοικητική αυτονομία και εφαρμόζουν φορολογικά καθεστώτα για την παροχή απαλλαγών ή μειώσεων φόρου υπό συνθήκες αδιαφανούς πληροφόρησης όσον αφορά τόσο την ιδιοκτησία και την προέλευση των κεφαλαίων όσο και τη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών οντοτήτων και των εμπορικών επιχειρήσεων που εδρεύουν στην επικράτειά τους.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξαιρετικά λυπηρές και επιλήψιμες τις πρακτικές στις οποίες καταφεύγουν οι φοροτεχνικοί και οι νομικοί σύμβουλοι και ορισμένες επιχειρήσεις παροχής συμβουλών, που –ακόμη και μέσω της παροχής πληροφοριών διαφημιστικού περιεχομένου– διευκολύνουν τη σύσταση νομικών προσώπων με σκοπό την εκμετάλλευση των φορολογικών και οικονομικών παραδείσων ως μέσο για την αποφυγή των υποχρεώσεων στις οποίες υπόκεινται οι επιχειρήσεις που λειτουργούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδίως δε τις φορολογικές τους υποχρεώσεις όσον αφορά την καταβολή του φόρου επί των εταιρειών και τις υποχρεώσεις διαφάνειας από πλευράς επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και χρηματοδότησης.

1.7 Οι φορολογικοί παράδεισοι προκαλούν στρεβλώσεις στην εσωτερική αγορά και, κατά συνέπεια, καθιστούν αναγκαία την ανάληψη αποφασιστικής ενωσιακής δράσης, ικανής να διασφαλίσει τη φορολογική δικαιοσύνη, να αποτρέψει την αποσταθεροποιητική αδιαφάνεια και να καταφέρει πλήγμα στα κρούσματα φοροδιαφυγής και διαφθοράς που ευνοούνται από την ύπαρξη φορολογικών παραδείσων. Δεν θα πρέπει εξάλλου να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο αναγνώρισης συναφούς ποινικού αδικήματος.

1.8 Απαιτείται η άρση του συνόλου των κωλυμάτων που παρεμποδίζουν την αυτόματη ανταλλαγή τραπεζικών πληροφοριών, προκειμένου να καταστεί δυνατή η απρόσκοπτη εξακρίβωση της ταυτότητας των πραγματικών δικαιούχων των τραπεζικών λογαριασμών και των συναφών πράξεων. Απαιτείται επίσης να υποχρεωθούν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις να καταρτίζουν οικονομικές καταστάσεις κατανεμημένες ανά χώρα, παρέχοντας διευκρινίσεις όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές απαιτήσεις τους, τον αριθμό των εργαζομένων τους και τα κέρδη που αποκομίζουν σε κάθε χώρα.

1.9 Όλα τα προαναφερθέντα μέτρα χρήζουν υιοθέτησης –υπό την επιφύλαξη της προόδου που ενδέχεται να σημειωθεί μεταγενέστερα με την ανάληψη πρωτοβουλιών παγκόσμιας εμβέλειας στο πλαίσιο των πολυμερών διεθνών οργανισμών και, ειδικότερα, του ΟΗΕ και του ΟΟΣΑ– υπό συνθήκες εμπιστοσύνης και με μέλημα την ισοδυναμία των νόμων, επιδιώκοντας συγχρόνως την καθιέρωση νέων και υψηλότερων προτύπων διεθνούς συνεργασίας όσον αφορά τους φορολογικούς παραδείσους.

1.10 Η ΕΟΚΕ προσβλέπει σε μια συντονισμένη στρατηγική με τις κυριότερες ενδιαφερόμενες χώρες, ιδίως δε με τις Ηνωμένες Πολιτείες, εστιασμένη στην υιοθέτηση της σφαιρικότερης δυνατής προσέγγισης για τη ρύθμιση του εν λόγω ζητήματος. Συγχρόνως, όμως, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι οι δυσκολίες στις οποίες προσκρούει η θέσπιση σχεδίου δράσης σε διεθνή κλίμακα δεν μπορούν επ' ουδενί να επιβραδύνουν ή να καθυστερήσουν τη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα ευρωπαϊκά πρότυπα συγκαταλέγονται μεταξύ των αρτιότερων παγκοσμίως, όπως παραδείγματος χάρη εκείνα που περιλαμβάνονται στην οδηγία για τις αποταμιεύσεις στην ΕΕ. Ο αμερικανικός νόμος περί φορολογικής συμμόρφωσης λογαριασμών της αλλοδαπής (Foreign Account Tax Compliance Act - FATCA) αποτελεί σημαντική εξέλιξη στο πλαίσιο των προσπαθειών που καταβάλλουν οι ΗΠΑ για την περαιτέρω ενίσχυση της τήρησης των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας εκ μέρους των αμερικανών πολιτών που διαθέτουν χρηματοπιστωτικούς τίτλους της αλλοδαπής και τραπεζικούς λογαριασμούς στο εξωτερικό. Η αρμόδια αμερικανική φορολογική αρχή επιβάλλει στα ξένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να γνωστοποιούν «αυτομάτως» τα ονόματα των πολιτών που κατέχουν στοιχεία ενεργητικού στο εξωτερικό.

1.11 Μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, το Βέλγιο είναι εκείνο που διαθέτει εξαιρετικά προηγμένη νομοθεσία η οποία εμπνέεται από την ακόλουθη αρχή: εμπιστευτικότητα έναντι αντεγκληματικής πολιτικής. Η μυστικότητα είναι το άλλοθι το οποίο παρακωλύει και το πρόγραμμα δράσης στον φορολογικό τομέα και τη διαμόρφωση μιας πολιτικής για την πάταξη της φοροαποφυγής!

1.12 Η χάραξη ολοκληρωμένων πολιτικών και η διασύνδεση των διαφόρων πεδίων δράσης καθίστανται αναγκαίες. Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα έχουν καθοριστεί με στόχο τη διασφάλιση των συμφερόντων τόσο των επενδυτών όσο και της αγοράς, αλλά ήρθε πλέον η ώρα να συνεκτιμηθούν επίσης τα συμφέροντα των πολιτών. Ο ρόλος του Οργανισμού Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΟΔΛΠ) –ο οποίος είναι ιδιωτικός οργανισμός– χρήζει επανεξέτασης και το ίδιο ισχύει όσον αφορά την αποστολή του να υπαγορεύει τους λογιστικούς κανόνες οι οποίοι θα πρέπει να είναι πολύ πιο απλοί και ευπρόσιτοι, παρέχοντας δυνατότητα ανάγνωσης υπό συνθήκες σαφήνειας και διαφάνειας.

1.13 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη της ότι, εδώ και πολύ καιρό, οι δικαστικές, οικονομικές και αστυνομικές αρχές αναγνωρίζουν το γεγονός ότι η πλειονότητα των περιπτώσεων διασπάθισης του δημοσίου χρήματος, οικονομικής εξαπάτησης του Δημοσίου με τη βοήθεια φορολογικών παραδείσων, απόκρυψης περιουσιακών στοιχείων με τη χρήση εικονικών προσώπων, νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και δωροδοκίας δημοσίων λειτουργών θα ήταν αδύνατον να προκύψουν εάν τα δίκτυα που ευθύνονται για τα εν λόγω κρούσματα δεν είχαν τη δυνατότητα να βασιστούν σε μια τεχνική και νομική δομή η οποία τους παρέχει κάλυψη με αντάλλαγμα σημαντικά οφέλη και μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να τεθεί ακόμη και επικεφαλής των συγκεκριμένων δικτύων. Η αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής απαιτεί την παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.14 Η ΕΟΚΕ ζητά την προώθηση μιας συντονισμένης στρατηγικής, ικανής να βελτιώσει την καταπολέμηση της φοροαποφυγής, και κυρίως των «καταχρηστικών πρακτικών», και να περιορίσει το δικαίωμα εγκατάστασης σε περίπτωση αμιγώς τεχνητής αιτιολόγησης για αποκλειστικά φορολογικούς σκοπούς.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Οι φορολογικοί παράδεισοι είναι περιοχές στις οποίες ανώτατα στελέχη των σημαντικότερων χρηματοπιστωτικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων παγκοσμίως, μέλη των καλλιτεχνικών ή κοινωνικών κύκλων της υψηλής κοινωνίας και πολυεκατομμυριούχοι συνδυάζουν το τερπνό μετά του ωφελίμου και συγχρωτίζονται με άτομα λίγο έως πολύ αμφιβόλου ποιού, τα οποία χρησιμοποιούν τους ίδιους χρηματοοικονομικούς πόρους που τους παρέχουν τη δυνατότητα να εμφανίζουν και να χρησιμοποιούν κεφάλαια τα οποία έχουν αποκτηθεί όχι μόνο εις βάρος της νομιμότητας, αλλά και με τη διάπραξη οικονομικών αδικημάτων και εγκληματικών πράξεων που ξεκινούν από τα πιο σοβαρά εγκλήματα, όπως η δολοφονία, και εκτείνονται έως την εκβίαση, τη διακίνηση ναρκωτικών ή το λαθρεμπόριο όπλων, τη φαλκίδευση, την απάτη, την κλοπή ταυτότητας, την εμπορία ανθρώπων και τα τυχερά παιχνίδια. Οι περιοχές αυτές εμφανίζουν μια σειρά κοινών χαρακτηριστικών, όπως η αδιαφάνεια ως προς τη λειτουργία τους και το χαμηλό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης των μη μόνιμων κατοίκων οι οποίοι επιπλέον δεν ασκούν καμία δραστηριότητα στις εν λόγω περιοχές, πράγμα το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την πρόκληση επιζήμιου ανταγωνισμού με μυστική δομή που ευνοεί την εμφάνιση ενός παντελώς αδιαφανούς νομικού καθεστώτος.

2.2 Το θέμα των φορολογικών παραδείσων θα πρέπει να εξεταθεί αναλυτικά σε συνάρτηση με τρεις βασικές συνιστώσες: τη φορολογική πειθαρχία και το επακόλουθο ενδεχόμενο φοροδιαφυγής· την εμφάνιση ρηγμάτων στο οικοδόμημα της δημοσιονομικής νομοθεσίας, με συνακόλουθη απτή απειλή για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα· την αδιαφανή πληροφόρηση που αυξάνει την πιθανότητα εγκληματικής δραστηριότητας στους φορολογικούς παραδείσους. Κοινός παρονομαστής αυτών των τριών συνιστωσών –οι οποίες εμπίπτουν, αντιστοίχως, στην αρμοδιότητα του ΟΟΣΑ, του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB) και της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF)– είναι είτε ο μυστικός χαρακτήρας των πληροφοριών είτε η δυσκολία πρόσβασης σε αυτές. Η εξάλειψη ή ο περιορισμός της αδιαφάνειας των πληροφοριών θα συνέβαλε σε σημαντική μείωση των προβλημάτων και των απειλών που οφείλονται στους φορολογικούς παραδείσους. Η συζήτηση που διεξάγεται σχετικά με τα πρότυπα του ΟΟΣΑ θα πρέπει να παραμείνει ανοικτή, με στόχο την ελάφρυνση του φόρτου εργασίας των φορολογικών και των δικαστικών αρχών. Ο πραγματικός κίνδυνος έγκειται στην επίτευξη συμφωνίας σχετικά με υπερβολικά ελαστικά και περίπλοκα πρότυπα με μοναδικό σκοπό την ωραιοποίηση της κατάστασης έναντι της κοινής γνώμης (δηλ. μόνο για το θεαθήναι), ενώ η απλούστερη λύση για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος συνίσταται στην αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών.

2.3 Το φαινόμενο των φορολογικών και οικονομικών παραδείσων αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ιστορίας του καπιταλισμού και σχετικά παραδείγματα απαντώνται ήδη από τα τέλη του Μεσαίωνα. Η Γαλλική και η Βιομηχανική Επανάσταση σηματοδοτούν μια κρίσιμη καμπή στην πορεία της εμφάνισης και της εδραίωσης των φορολογικών παραδείσων.

2.4 Αλλά το φαινόμενο αυτό έλαβε τεράστιες διαστάσεις μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο οπότε και διαδόθηκε σε όλα τα μέρη του κόσμου, στον Ειρηνικό, στην Καραϊβική, στα νησιά του Ατλαντικού, καθώς και σε μικρά και πολύ μικρά ευρωπαϊκά κράτη. Μόνο στους ονομαζόμενους φορολογικούς, οικονομικούς και επιχειρηματικούς παραδείσους που βρίσκονται διάσπαρτοι ανά την Ευρώπη υπολογίζεται ότι έχουν συσταθεί 1.000.000 επιχειρήσεις και διπλάσιος αριθμός εταιρειών καταπιστευτικής διαχείρισης (trust). Σύμφωνα με τον Raymond Baker, διευθυντή της οργάνωσης Global Finance Integrity, μόνο στις Βρετανικές Παρθένους Νήσους υπάρχουν εγγεγραμμένες 619.916 εταιρείες, ήτοι 20 εταιρείες ανά κάτοικο.

2.5 Το υφιστάμενο οικονομικό πλαίσιο χαρακτηρίζεται από την παγκοσμιοποίηση των εμπορικών συναλλαγών αγαθών και υπηρεσιών, από την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και από τη μαζική χρήση των νέων τεχνολογιών που εφαρμόζονται επίσης στις διεθνείς οικονομικές και εμπορικές συναλλαγές. Παρά την ύπαρξη ειδικού τμήματος «ελέγχου της συμμόρφωσης» (compliance) στα περισσότερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, οι κανόνες που διέπουν τον τεράστιο όγκο των καθημερινά πραγματοποιούμενων συναλλαγών είναι ανεπαρκείς.

2.6 Η ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά, η ευρωστία των εμπορικών και χρηματοπιστωτικών αγορών και η ομαλή ανάπτυξη της οικονομίας, με την τήρηση κοινά αποδεκτών κανόνων για τη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος, οφείλουν να αντιμετωπίσουν αστρονομικά χρηματικά ποσά τα οποία φυλάσσονται σε ευνοϊκά διακείμενες περιοχές και χώρες και προστατεύονται από τεράστια συμφέροντα, αλλά και επιτυχημένες απόπειρες δωροδοκίας και καθυπόταξης ολόκληρων διοικήσεων δι' ίδιον όφελος.

2.7 Οι φορολογικοί παράδεισοι εισάγουν στρεβλώσεις τόσο σε μακροοικονομικό όσο και σε μικροοικονομικό επίπεδο. Σε μακροοικονομικό επίπεδο, όπως έχει ήδη επισημανθεί, ενδέχεται να καταστούν απειλή για τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών συστημάτων. Επιπλέον, η δυνατότητα φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής επί των πραγματικών επενδύσεων ή/και των επενδύσεων χαρτοφυλακίου μειώνει τα φορολογικά έσοδα των κρατών που θα πρέπει αναπόφευκτα να τα ανακτήσουν μέσω της φορολόγησης των εισοδήματος των εργαζομένων: επομένως, οι φορολογικοί παράδεισοι αποτελούν πηγή στρέβλωσης της δέουσας ισορροπίας μεταξύ φορολόγησης του κεφαλαίου και της εργασίας. Σε μικροοικονομικό επίπεδο, παρατηρείται στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ μεγάλων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων: πράγματι, για αυτά τα τρία είδη επιχειρηματικών φορέων το ενδεχόμενο να επωφεληθούν από τις ευκαιρίες φοροδιαφυγής ή, έστω, επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού (tax planning) που παρέχουν οι φορολογικοί παράδεισοι περιορίζεται σταδιακά.

2.8 Κατά την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα, ως συνέπεια των δύο καταστροφικών συμβάντων με επίκεντρο τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής –των εγκληματικών ενεργειών της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στη Νέα Υόρκη και στην Ουάσιγκτον και της χρηματοπιστωτικής κρίσης που προκλήθηκε από την πτώχευση της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008– η διεθνής κοινότητα προώθησε συντονισμένες ενέργειες για τη ρύθμιση της λειτουργίας των ονομαζόμενων «οικονομικών και φορολογικών παραδείσων».

3. **Φορολογικοί και οικονομικοί παράδεισοι**

3.1 Οι ανεπιθύμητες συνέπειες των συστημάτων αυτών οδήγησαν σε πολλές περιπτώσεις στην άσκηση ποινικών διώξεων λόγω χρηματοδότησης της διεθνούς τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, φοροδιαφυγής και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που είχαν, μεταξύ άλλων, ως αποτέλεσμα να προκληθούν συστημικοί κίνδυνοι στις χρηματοπιστωτικές αγορές και να καταφερθεί πλήγμα στις θεμελιώδεις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού.

3.2 Ως εκ τούτου, όπως προαναφέρθηκε, κατά τα τελευταία χρόνια αυξήθηκαν οι δράσεις που αναλαμβάνονται παγκοσμίως και αποφασίστηκε η δημιουργία δομών και μηχανισμών κοινής αντιμετώπισης των απειλών που τίθενται για την εθνική ασφάλεια των κρατών και την ευημερία των πολιτών τους.

Μεταξύ των διαφόρων αποφάσεων που ελήφθησαν σε διεθνές επίπεδο, μια αξιοσημείωτη αλλαγή σε σχέση με τις προηγούμενες προσεγγίσεις πιστεύεται ότι σημειώθηκε με τη συμφωνία που επιτεύχθηκε κατά τη Σύνοδο Κορυφής της «Ομάδας των 20» (G20) στις 2 Απριλίου 2009 στο Λονδίνο.

3.3 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της θέσπισης μέτρων εστιασμένων στην καταπολέμηση της απάτης και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ και των κρατών μελών της και στη διασφάλιση της διοικητικής συνεργασίας μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών στον φορολογικό τομέα. Κρίνεται επίσης σκόπιμο να εξουσιοδοτηθεί η ΕΕ για την έναρξη διαπραγματεύσεων με σκοπό τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφενός, και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, αφετέρου, για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής στην περίπτωση των άμεσων φόρων, καθώς και την εδραίωση της διοικητικής συνεργασίας μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών στον φορολογικό τομέα.

3.4 Βάσει της προαναφερθείσας συμφωνίας της G20, εγκαταλείπεται η μέθοδος αναλύσεων και συστάσεων που χρησιμοποιούσαν στο πλαίσιο των προγενέστερων διαδικασιών οι οργανισμοί και τα φόρουμ που ασχολούνται με το πρόβλημα αυτό και ζητείται η καταδίκη των καλούμενων «μη συνεργάσιμων δικαιοδοσιών», συμπεριλαμβανομένων όλων των οικονομικών και φορολογικών παραδείσων· συγχρόνως, διατυπώνονται προτάσεις για την επιβολή μονομερών, διμερών και πολυμερών κυρώσεων, καθώς και για τη σταδιακή άρση του τραπεζικού απορρήτου και για την περιοδική δημοσίευση καταλόγων των μη συμμορφούμενων περιοχών.

3.5 Ωστόσο, η εν συνεχεία εφαρμογή των συγκεκριμένων δεσμεύσεων της G20 αποδείχθηκε εξαιρετικά απογοητευτική για πολλούς και διαφόρους λόγους.

3.6 Πολλές περιοχές απέφυγαν τον χαρακτηρισμό τους ως «μη συνεργάσιμες δικαιοδοσίες» με την απλή υπογραφή τουλάχιστον 12 διμερών φορολογικών συμφωνιών τις οποίες συνήψαν μεταξύ τους (όπως, παραδείγματος χάρη, η συμφωνία μεταξύ του Λιχτενστάιν και του Μονακό).

3.7 Εν ολίγοις, προκειμένου να διασφαλιστεί η ανταλλαγή πληροφοριών αρκεί η απλή υποβολή ανάλογου αιτήματος εκ μέρους της αρχής που είναι αρμόδια για την εφαρμογή των σχετικών μέτρων (φορολογικών, ποινικών, κλπ.), χωρίς να έχουν οι αρχές της εκάστοτε περιοχής τη δυνατότητα να αντιταχθούν στην εν λόγω ανταλλαγή επικαλούμενες ως δικαιολογία το εθνικό συμφέρον, το τραπεζικό απόρρητο ή άλλους παρεμφερείς λόγους.

3.8 Σε αυτές τις περιπτώσεις καθίσταται προφανής η αναποτελεσματικότητα του προτύπου των διμερών δράσεων και θα πρέπει, ως εκ τούτου, να επιδιωχθεί η βελτίωση της δράσης που αναλαμβάνεται σε διεθνές (πολυμερές) και υπερεθνικό επίπεδο.

Τούτο επιβεβαιώνεται από την έκθεση που δημοσίευσε το Δίκτυο Φορολογικής Δικαιοσύνης στις 4 Οκτωβρίου 2011, σύμφωνα με την οποία θεωρούνται περιττές σχεδόν όλοι οι διμερείς συμφωνίες που υπογράφηκαν από το 2009 και μετά. Κατά συνέπεια, το εν λόγω δίκτυο προέβη στην κατάρτιση δείκτη φορολογικής αδιαφάνειας βασισμένου στα εξής δύο κριτήρια: στην παρεμπόδιση των αιτήσεων που υποβάλλονται από τις αρμόδιες αρχές άλλων χωρών για την παροχή πληροφοριών και στη σημασία της θέσης που κατέχουν οι ύποπτες για αδιαφάνεια δικαιοδοτικές αρχές στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική αγορά.

3.9 Από την άλλη πλευρά, όπως καταδεικνύουν επίσης διάφορες εξειδικευμένες εκθέσεις (όπως εκείνη που εκπονήθηκε από την οργάνωση Global Financial Integrity), οι ροές παράνομων κεφαλαίων αυξάνονται ασταμάτητα με ρυθμό που υπερβαίνει το 10 % ετησίως, επιφέροντας καταστροφικές συνέπειες οι οποίες επιδεινώνουν ακόμη περισσότερο, παραδείγματος χάρη, τις κρίσεις χρέους που πλήττουν πολλές χώρες της διεθνούς κοινότητας και, ειδικότερα, ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ.

3.10 Δυστυχώς, μόνον η ΕΕ έχει διαμορφώσει ένα αξιόπιστο πλαίσιο για την ανάληψη δράσης στον εν λόγω τομέα, του οποίου όμως η εφαρμογή κρίνεται ωστόσο ανεπαρκής.

3.11 Περίτρανο παράδειγμα αποτελεί εν προκειμένω η εφαρμογή της οδηγίας 2003/48 για τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις των μη μονίμων κατοίκων (φυσικών προσώπων).

3.12 Η εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας παραμένει ανεπαρκής, παρότι ήδη από την έναρξη ισχύος της δημιουργήθηκαν συστήματα για την αυτόματη ανταλλαγή φορολογικών πληροφοριών μεταξύ όλων των κρατών μελών και ενθαρρύνθηκε η υπογραφή συμφωνιών με τις τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες που εκλαμβάνονταν παλαιότερα ως οικονομικοί και φορολογικοί παράδεισοι, δηλαδή με την Ανδόρα, το Λιχτενστάιν, το Μονακό και το Σαν Μαρίνο.

3.13 Ωστόσο οι εν λόγω ευρωπαϊκές χώρες, ακριβώς όπως και η Ελβετία, διατηρούν διαφόρων ειδών σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση οι οποίες περιπλέκουν εξαιρετικά την εφαρμογή των σχετικών συμβάσεων. Παραδείγματος χάρη, το Λιχτενστάιν προσχώρησε μεν στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, αλλά –όσον αφορά τη δικαιοδοσία επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων– δεν υποχρεούται να συνεργάζεται στο ίδιο επίπεδο με τις αντίστοιχες διοικητικές αρχές, επειδή δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις που υπογράφηκε στο Λουγκάνο στις 30 Οκτωβρίου 2007 (Σύμβαση του Λουγκάνο ΙΙ).

3.14 Ελπίζεται ότι η εν λόγω τροποποίηση του νομικού καθεστώτος θα επιφέρει σύντομα τις αναμενόμενες αλλαγές, λαμβανομένης υπόψη της έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας στην οποία –στο άρθρο 8, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΕ (και στη δήλωση αριθ. 3 σχετικά με το άρθρο αυτό)– υποστηρίζεται η καθιέρωση διαρθρωτικών σχέσεων με τις μικρών διαστάσεων γειτονικές χώρες.

3.15 Καθίσταται προφανές ότι το ιδεώδες μέσο για τη διευθέτηση του συγκεκριμένου θέματος θα ήταν η σύναψη μιας πολυμερούς συμφωνίας εταιρικής σχέσης για την ενσωμάτωση σε ένα ενιαίο πρότυπο αυτών των μη συνεργάσιμων δικαιοδοσιών εντός του φυσικού γεωπολιτικού, νομικού και οικονομικού χώρου.

3.16 Ομοίως, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά τεσσάρων κρατών μελών λόγω μη μεταφοράς της οδηγίας 2005/60 σχετικά με τη δέσμευση κεφαλαίων.

3.17 Προκειμένου να προαχθεί η ανάληψη υπερεθνικής δράσης με πραγματικό αντίκτυπο, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή οφείλει να ευθυγραμμιστεί με τη σθεναρή θέση που έλαβε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμά του τον Απρίλιο του 2011 ([1]), στο οποίο υποστήριξε μεταξύ άλλων τη βελτίωση της προσπάθειας καταπολέμησης της αδιαφάνειας των πληροφοριών σχετικά με τις διακρατικές οικονομικές συναλλαγές. Θα μπορούσε επίσης να καθιερωθεί μια πράξη καταγγελίας παρεμφερής προς την επιείκεια που επιδεικνύεται σε θέματα ελεύθερου ανταγωνισμού, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η γνωστοποίηση τέτοιου είδους συμπεριφορών προβαίνοντας στην οικονομική επιβράβευση των καταγγελλόντων με τη μείωση του ποσού της επιβαλλόμενης ποινής.

3.18 Επιπλέον, ως συμπλήρωμα του προηγούμενου μέτρου, επισημαίνεται η ανάγκη να προβλεφθούν πάραυτα συντονισμένοι μηχανισμοί στο πλαίσιο της G20 με στόχο να καλυφθούν τα κανονιστικά κενά που υφίστανται όσον αφορά τις εξωχώριες (offshore) δραστηριότητες με τη βοήθεια των οποίων παρακάμπτονται οι φορολογικοί νόμοι που ισχύουν στα σημαντικότερα οικονομικά κέντρα του κόσμου.

3.19 Ακόμη και εντός του αυστηρού πλαισίου αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθίσταται επείγουσα η ανάγκη θέσπισης ειδικών δεσμευτικών κανόνων του παράγωγου δικαίου συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, διατάξεων οι οποίες να απαγορεύουν σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ελέγχει κεφάλαια ή οντότητες με έδρα φορολογικούς και οικονομικούς παραδείσους να τυγχάνει δημόσιας χρηματοδότησης.

3.20 Το 2009, ο ΟΟΣΑ υπολόγισε ότι τα κεφάλαια που υπήρχαν σε αυτούς τους παραδείσους κυμαίνονταν μεταξύ 1.700 και 11.000 δισ. δολαρίων και προέβη εν συνεχεία στην κατάρτιση καταλόγου που χρησιμοποιήθηκε ως βάση από την G20 για την έναρξη σκληρής συζήτησης με τα κράτη που δεν εφαρμόζουν είτε καμία είτε μόνον ορισμένες από τις διεθνείς συμβάσεις σχετικά με τη διαφάνεια στον τραπεζικό ή στον φορολογικό τομέα.

3.21 Η έκθεση του ΟΟΣΑ προκάλεσε θύελλα διαμαρτυριών, κυρίως εκ μέρους της Ελβετίας, του Λουξεμβούργου και, βεβαίως, της Ουρουγουάης, ενώ πραγματοποιήθηκαν έντονες συζητήσεις σχετικά με το ζήτημα της Πολιτείας του Delaware στις ΗΠΑ.

3.22 Οι Αμερικανοί γνωρίζουν πολύ καλά ότι η Πολιτεία του Delaware αποτελεί ένα είδος φορολογικού παραδείσου: σχεδόν οι μισές από τις εισηγμένες εταιρείες στη Wall Street και στο Nasdaq έχουν την έδρα τους στην Πολιτεία του Αντιπροέδρου των ΗΠΑ, Joe Biden, για να πληρώνουν λιγότερους τοπικούς φόρους, καθώς τα κέρδη δεν είναι φορολογητέα. Ωστόσο, με εξαίρεση όσους δραστηριοποιούνται στον εν λόγω κλάδο οι οποίοι είναι εδώ και καιρό γνώστες της κατάστασης, πολύ λιγότεροι είναι εκείνοι που γνωρίζουν ότι αυτή η μικρή Πολιτεία που βρίσκεται νότια της Pennsylvania προσφέρει τεράστια πλεονεκτήματα σε υπεράκτιες εταιρείες (offshore) και προβάλλεται ως εναλλακτική επιλογή έναντι των Νήσων Καϋμάν ή των Βερμούδων. Τα κέρδη των εταιρειών που είναι εγκατεστημένες στην Πολιτεία του Delaware αποδίδονται για λόγους διαφάνειας στους ιδιοκτήτες τους οι οποίοι, εάν δεν είναι Αμερικανοί πολίτες και εάν η δράση της εταιρείας τους αναπτύσσεται εκτός των ΗΠΑ, δεν υπόκεινται σε φορολογία στις ΗΠΑ.

([1]) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 6ης Απριλίου 2011 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Καταπολέμηση της απάτης – Ετήσια έκθεση 2009 (2010/2247(INI))

3.23 Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η φοροδιαφυγή, η άντληση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση πράξεων δωροδοκίας ή η εκτροπή κεφαλαίων προς διοχέτευσή τους σε ιδιόκτητες εταιρειών αποτελούν ορισμένους από τους σημαντικότερους και τους πλέον προβεβλημένους λόγους ύπαρξης των εν λόγω παραδείσων. Από εδώ εκπορεύονται οι επιθέσεις κατά του δημόσιου χρέους χωρών που βρίσκονται σε δύσκολη θέση και από εδώ ξεκινούν οι μεγάλες εκστρατείες υποστήριξης της άνευ όρων ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων, με τη συμμετοχή των μέσων μαζικής ενημέρωσης, των πολιτικών κομμάτων και των εκπροσώπων των θεσμικών οργάνων.

3.24 Η κακή φορολογική διακυβέρνηση αυξάνει τη φοροαποφυγή και τη φοροδιαφυγή και επισύρει σοβαρές συνέπειες τόσο για τους εθνικούς προϋπολογισμούς όσο και για το σύστημα ιδίων πόρων της ΕΕ.

3.25 Πληθώρα πολυεθνικών εταιρειών είναι διαρθρωμένες κατά τρόπο ώστε να έχουν δυνατότητα φοροαποφυγής στο πλαίσιο των διαφόρων δικαιοδοσιών στις οποίες εμπίπτουν οι δραστηριότητές τους. Η διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση, η οποία ποικίλλει από τη μία δικαιοδοσία στην άλλη, ευνοεί τις μεγάλες, τις διεθνείς ή τις σταθερά εδραιωμένες επιχειρήσεις εις βάρος των μικρών, των εθνικών ή των νεοσύστατων επιχειρήσεων. Οι συναφείς στρατηγικές φοροαποφυγής αντίκεινται τόσο στην αρχή του θεμιτού ανταγωνισμού όσο και στην εταιρική ευθύνη. Επιπλέον, οι περιοχές αυτές μετατρέπονται σε επιχειρησιακό ορμητήριο οργανώσεων και εταιρειών που προωθούν εμπορεύματα στην εσωτερική αγορά, χωρίς τα ενδεδειγμένα πιστοποιητικά προέλευσης και τις επιβεβλημένες από την ΕΕ εγγυήσεις, πλήττοντας έτσι σοβαρά τα συμφέροντα των καταναλωτών και, ενίοτε, το σύστημα δημόσιας υγείας. Μια μέθοδος που χρησιμοποιείται προς το σκοπό αυτό συνίσταται στον καταχρηστικό καθορισμό των τιμών μεταβίβασης (transfer pricing), διαμορφώνοντας τις τιμές των συναλλαγών εντός του ιδίου εταιρικού ομίλου βάσει παραμέτρων αξιολόγησης που συναρτώνται με τις φορολογικές απαιτήσεις του ενδιαφερόμενου ομίλου και όχι με τις φυσιολογικές συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

3.26 Οι πολυεθνικές εταιρείες διαθέτουν αναμφίβολα τους απαιτούμενους πόρους για την –χωρίς επαχθή διοικητικό φόρτο– παροχή δημόσιας πληροφόρησης ανά χώρα όσον αφορά τα εξής: τις πωλήσεις, τα κέρδη εκμετάλλευσης, τις συναλλαγές εντός του ιδίου εταιρικού ομίλου, τα προ φόρων κέρδη και τους φόρους. Εάν η εν λόγω πληροφόρηση καθίστατο γνωστή τοις πάσι, τότε θα ήταν προφανέστερο ποιος προβαίνει σε καταχρηστικό καθορισμό των τιμών μεταβίβασης ή ποιος υιοθετεί επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό.

3.27 Η απουσία φορολογικών ελέγχων ή η ύπαρξη ελαστικών κανόνων προληπτικής εποπτείας, η αδιαφάνεια των πληροφοριών που αποσκοπούν στον εντοπισμό των φυσικών και νομικών προσώπων ή οι ποικίλες παράμετροι νομικής ή διοικητικής φύσεως παρέχουν τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις που αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους με έδρα κάποιον φορολογικό παράδεισο να επωφελούνται από σχεδόν πλήρη ατιμωρησία και να απολαμβάνουν απαράδεκτα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, με ταυτόχρονη παροχή κάλυψης σε περίπτωση προσφυγής εκ μέρους των δικαστικών και διοικητικών αρχών τρίτων χωρών.

3.28 Η ΕΟΚΕ καταδικάζει ρητά τον ρόλο που διαδραματίζουν οι φορολογικοί παράδεισοι για την προαγωγή και την ευόδωση τόσο των προσπαθειών φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής όσο και της διαφυγής κεφαλαίων. Η ΕΕ οφείλει να εντείνει τη δράση της με στόχο την εξάλειψη των εν λόγω φαινομένων και την επιβολή συγκεκριμένων κυρώσεων.

3.29 Η διεθνής κοινότητα –έχοντας επίγνωση του σοβαρού πλήγματος που καταφέρει η ύπαρξη αυτών των παραδείσων στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές, στα συμφέροντα των εθνικών δημόσιων ταμείων, στη δημόσια τάξη και ασφάλεια, αλλά και στην ίδια την ισορροπία των χρηματοπιστωτικών συστημάτων, όπως καταδεικνύεται από την κρίση που ξεκίνησε το 2008– έκανε ορισμένα δειλά βήματα για τον εντοπισμό και τη σταδιακή εξάλειψή τους.

3.30 Τα αποτελέσματα των κοινών προσπαθειών της G20 και του ΟΗΕ, καθώς και των προσπαθειών που καταβάλλονται στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών του ΟΟΣΑ, εξακολουθούν να είναι ανεπαρκή για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει η ύπαρξη των φορολογικών παραδείσων και των εξωχώριων οικονομικών κέντρων, με αποτέλεσμα να επιβάλλεται η ανάληψη αποφασιστικής, αποτελεσματικής και συντονισμένης δράσης.

3.31 Εντούτοις, οι δράσεις που έχουν αναληφθεί, μεταξύ άλλων, από την G20, τη FATF και τον ΟΟΣΑ έως τώρα έχουν απλώς ελαφρύνει κάπως το βαρύ φορτίο των ζημιών που οφείλονται στους φορολογικούς και οικονομικούς παραδείσους.

3.32 Απαιτείται να υποδειχθούν οι μη συνεργάσιμες δικαιοδοσίες, να αξιολογηθεί η τήρηση των υφισταμένων προτύπων και να ληφθούν αποτρεπτικά μέτρα με σκοπό να προαχθεί η συμμόρφωση προς τα πρότυπα αυτά. Η ΕΟΚΕ δεν κρίνει, επιπλέον, ικανοποιητικό το πλαίσιο του ΟΟΣΑ για την εξάλειψη των φορολογικών παραδείσων διότι είναι αναγκαίο να βελτιωθεί ο δείκτης βάσει του οποίου διαμορφώνεται ο χαρακτηρισμός «συνεργάσιμη δικαιοδοσία», προκειμένου να του προσδοθεί μια ποιοτική χροιά. Θεωρείται επίσης επιβεβλημένο να μην εγκρίνει ο ΟΟΣΑ τη διαγραφή των κρατών από τη «μαύρη λίστα» του με την απλή παροχή της υπόσχεσης ότι θα σέβονται τις αρχές της ανταλλαγής πληροφοριών, χωρίς καμία εγγύηση για την απτή εφαρμογή των αρχών αυτών.

3.33 Υπάρχουν αρκετές ενδείξεις που υποδηλώνουν ότι η χρηματοπιστωτική κρίση προκλήθηκε εν μέρει εξαιτίας πολύπλοκων και εν γένει αδιαφανών ενεργειών οι οποίες υποκινήθηκαν από οικονομικούς φορείς που είχαν την έδρα τους σε δικαιοδοσίες όπου ισχύει το φορολογικό απόρρητο, καταφέροντας καίριο πλήγμα στους επενδυτές και στους αγοραστές των χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Οι φορολογικοί παράδεισοι αποτελούν φιλόξενη εστία για πράξεις εκτός ισολογισμού εκ μέρους χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και για περίπλοκα χρηματοπιστωτικά προϊόντα τα οποία, αφενός, δεν συμβάλουν στην επίτευξη καινοτομίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα και, αφετέρου, δημιουργούν κλίμα οικονομικής αστάθειας. Υφίστανται πλέον επαρκείς αποδείξεις σύμφωνα με τις οποίες καταδεικνύεται ότι πολυάριθμες άμεσες ξένες επενδύσεις, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, προέρχονται από φορολογικούς παραδείσους.

3.34 Η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχοντας επίγνωση της κατάστασης, έχει επανειλημμένα καταδικάσει τα συναφή συστήματα διαμέσου διαφόρων θεσμικών αρχών, χωρίς δυστυχώς να κατορθώσει να προωθήσει ένα υπερεθνικό κανονιστικό και διοικητικό πλαίσιο το οποίο να συμβάλει πραγματικά στον περιορισμό των περιθωρίων ατιμωρησίας.

3.35 Η δράση της ΕΕ επικεντρώθηκε στην εξάλειψη των περίπου 100 επιβλαβών φορολογικών καθεστώτων τα οποία είτε ενέπιπταν στη δικαιοδοσία των κρατών μελών της χωρίς να ασκείται επαρκής

δημοσιονομικός έλεγχος, είτε ίσχυαν εκτός της ΕΕ στην επικράτεια τρίτων κρατών. Προς το σκοπό αυτό, το 2009 και το 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε δύο ανακοινώσεις και έναν κώδικα συμπεριφοράς για τη χρηστή φορολογική διακυβέρνηση, ενώ παράλληλα εφαρμόζονται ήδη τρεις οδηγίες όσον αφορά την ανάκτηση των χαμένων λόγω φοροδιαφυγής εσόδων, τη διοικητική συνεργασία και τη φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων των αποταμιεύσεων (υπό αναθεώρηση). Επιπλέον, στο πλαίσιο των συμφωνιών που συνάπτει η ΕΕ με τρίτες χώρες με σκοπό τη σύνδεση, τις εμπορικές συναλλαγές και τη συνεργασία, είναι εξαιρετικά διαδεδομένη η ενσωμάτωση ρητρών για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις ορθές πρακτικές ή προς τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα.

3.36 Ωστόσο, σημειώνονται ελάχιστα βήματα προόδου διότι οι αποφάσεις περί εξακρίβωσης και επιβολής κυρώσεων εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

3.37 Σύμφωνα με τις τραπεζικές επιχειρήσεις, ο προαναφερθείς αμερικανικός νόμος κατέστησε σαφές ότι η μονομερής υιοθέτηση τέτοιου είδους μέτρων προκαλεί στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα προβλήματα, που απορρέουν από την ασυμβατότητα των υποχρεώσεων κοινοποίησης, συντηρητικής κατάσχεσης και κλεισίματος λογαριασμών που επιβάλλει ο FATCA με την ευρωπαϊκή και/ή την εθνική νομοθεσία του κράτους της έδρας του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

3.38 Στις 4 Μαρτίου 2009 εκφωνήθηκε μια σημαίνουσα ομιλία στο Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών από τον τότε Βρετανό πρωθυπουργό, ο οποίος απηύθυνε έκκληση προς τη σύμμαχο χώρα για την ανάληψη κοινής δέσμευσης ενόψει της εγκαθίδρυσης ενός οικονομικού συστήματος ρυθμιζόμενου σε παγκόσμια κλίμακα και εστιασμένου στην καταπολέμηση της χρήσης των χρηματοπιστωτικών συστημάτων που αποσκοπούν μόνο στον προσωπικό πλουτισμό.

Βρυξέλλες, 24 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ορίζοντας 2020: χάρτες πορείας για την ενεργό γήρανση» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2012/C 229/03)

Εισηγήτρια: η κ. **Renate HEINISCH**

Στις 14 Ιουλίου 2011 και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το ακόλουθο θέμα:

«*Ορίζοντας 2020: χάρτες πορείας για την ενεργό γήρανση*»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 184 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Συμπεράσματα και Συστάσεις**

1.1 Για να αντιμετωπιστούν οι σημαντικές προκλήσεις και να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες που συνεπάγεται η δημογραφική αλλαγή για τη μελλοντική κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν κατά τα επόμενα χρόνια σε μεγαλύτερο βαθμό κατάλληλα μέτρα σε διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης, σε σημαντικό αριθμό τομέων.

1.2 Ο συντονισμός στον τομέα της έρευνας μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στη θέσπιση κατάλληλων μέτρων σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, δεδομένου ότι θα προσφέρει αξιόπιστη βάση για τον προγραμματισμό και τη λήψη αποφάσεων.

1.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απόλυτα με το επανειλημμένο αίτημα να έχει η ευρωπαϊκή έρευνα στον τομέα του γήρατος και της δημογραφικής αλλαγής μακροπρόθεσμο, διεπιστημονικό και διακρατικό χαρακτήρα, ή τουλάχιστον να είναι παρόμοιας φύσεως.

1.4 Βασική προϋπόθεση για μία άριστη ευρωπαϊκή έρευνα είναι η ύπαρξη κατάλληλων υποδομών και ένας συντονισμός που να συγκεντρώνει μεμονωμένες ερευνητικές δραστηριότητες. Ο κεντρικός συντονισμός είναι απαραίτητος και για την κατάρτιση προϋπολογισμού και την κατανομή των πόρων. Η ΕΟΚΕ συνιστά γι αυτό την ίδρυση ευρωπαϊκού κέντρου έρευνας του γήρατος το οποίο θα μπορούσε να αναλάβει και καθήκοντα συντονισμού.

1.5 Οι χάρτες πορείας για την κατάρτιση μακροπρόθεσμων προγραμμάτων αποτελούν χρήσιμα εργαλεία για την χάραξη προτεραιοτήτων για την μελλοντική έρευνα. Οι υφιστάμενοι χάρτες πορείας για τη γήρανση και τη δημογραφική αλλαγή ανέδειξαν σημαντικές πτυχές που έχουν ιδιαίτερη σημασία στα πλαίσια του «Ορίζοντας 2020» ([1]).

1.6 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι στην προτεραιότητα «Κοινωνιακές προκλήσεις» του όγδοου προγράμματος πλαισίου περιλαμβάνεται και ο ειδικός στόχος «Βελτίωση της διά βίου υγείας και ευεξίας για όλους» ([2]).

1.7 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εστιαστεί η μελλοντική ευρωπαϊκή έρευνα, πέρα από τους υφιστάμενους οδικούς χάρτες και τις προτεραιότητες που καθορίζονται στο «Ορίζοντας 2020», σε πιο καινοτόμους και ενδεχομένως πιο προβληματικούς τομείς της γήρανσης και της δημογραφικής αλλαγής. Σε αυτούς τους τομείς συγκαταλέγονται θέματα όπως η διατήρηση και αποκατάσταση της υγείας, η παράταση του προσδόκιμου ζωής, οι απαιτήσεις που συνεπάγεται μία ολοένα πιο υπεύθυνη διαβίωση με συνυπευθυνότητα, η δια βίου μάθηση, οι επιπτώσεις της αυξανόμενης διείσδυσης της τεχνολογίας σε ορισμένους τομείς της ζωής, καθώς και τα ζητήματα που τίθενται στην ευρωπαϊκή κοινωνία ενόψει της δημογραφικής κοινωνικής και τεχνικής αλλαγής.

2. **Αιτιολογία/Γενικές παρατηρήσεις**

2.1 Για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών που συνεπάγεται η δημογραφική αλλαγή πρέπει οπωσδήποτε να διαθέτουμε κατά τα επόμενα χρόνια κατάλληλη βάση προγραμματισμού και λήψης αποφάσεων ώστε να μπορούν να ληφθούν κατευθυντήρια μέτρα. Τη βάση αυτή προσφέρει συγκεκριμένα μια κατάλληλη έρευνα. Τα αποτελέσματα των ενωσιακών ερευνητικών προγραμμάτων των προηγούμενων ετών, όπως το 5ο, 6ο και 7ο ερευνητικό πρόγραμμα πλαίσιο ([3]), το κοινό πρόγραμμα «Υποβοηθούμενη από το περιβάλλον αυτόνομη διαβίωση (AAL)» ([4]) ([5]), το πρόγραμμα πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία ([6]) και οι δραστηριότητες ERA-Net, κατέδειξαν σαφώς τα οφέλη της έρευνας. Συνεπώς, η έρευνα μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στην αντιμετώπιση της δημογραφικής αλλαγής και στην αξιοποίηση του θετικού δυναμικού της σε περιφερειακό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο.

([1]) COM(2011) 809 final.

([2]) Βλ. υποσημείωση 1.

([3]) ΕΕ L 26 της 1.2.1999, σ. 1, ΕΕ L 232 της 29.8.2002, σ. 1, και ΕΕ L 412 της 30.12.2006, σ. 1, καθώς και ΕΕ C 65 της 17.3.2006,σ. 9

([4]) http://www.aal-europe.eu.

([5]) Βλ. http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1726&format=HTML&aged=1&language=DE.

([6]) ΕΕ L 310 της 9.11.2006, σ. 15., καθώς και ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σ. 22.

2.2 Οι χάρτες πορείας χρησιμεύουν στον σχεδιασμό μακροπρόθεσμων ερευνητικών προγραμμάτων. Χρησιμεύουν στην ανάδειξη πιθανών μελλοντικών αναπτυξιακών κατευθύνσεων ή σεναρίων, στην επισήμανση αναγκαίας διεπιστημονικής διασύνδεσης, στον προσδιορισμό των εταίρων συνεργασίας και των ενδιαφερόμενων παραγόντων, στη διερεύνηση των περιθωρίων πολιτικών ελιγμών και των δυνατοτήτων χρηματοδότησης καθώς και στη χάραξη στρατηγικών για την υλοποίηση των στρατηγικών και των αποτελεσμάτων.

2.3 Κατά τα τελευταία χρόνια έχουν καταρτισθεί και εφαρμοστεί σε πολλούς τομείς Χάρτες πορείας σχετικά με την έρευνα. Από την πληθώρα εθνικών και διεθνών Χαρτών πορείας που υπάρχουν σήμερα αναφέρουμε ενδεικτικά τους εξής: τον ελβετικό Χάρτη πορείας για ερευνητικές υποδομές ([7]), το γερμανικό σχέδιο BMBF Χάρτης πορείας για περιβαλλοντικές τεχνολογίες ([8]), τον Χάρτη πορείας του κόμματος των Ρεπουμπλικανών των ΗΠΑ για το μέλλον της Αμερικής ([9]), τους Χάρτες πορείας ERA για τον σχεδιασμό ενεργειακά αποδοτικών κτηρίων ([10]), τον ερευνητικό χάρτη πορείας VPH-FET (Virtual Physiological Human-Future and Emerging Technologies) ([11])

2.4 Οι Χάρτες πορείας για μελλοντική έρευνα και καινοτομία στον τομέα της γήρανσης και της δημογραφικής αλλαγής καταρτίστηκαν κατά προτεραιότητα για θέματα της υγείας με την ευρύτερη έννοια. Τέτοιοι χάρτες είναι μεταξύ άλλων οι Χάρτες πορείας των ευρωπαϊκών σχεδίων Future BNCI: Future Directions in Brain/Neuronal Computer Interaction (BNCI) Research (2010-2011); DIAMAP: Road Map for Diabetes Research in Europe (2008-2010); ROAMER: A Roadmap for Mental Health Research in Europe (2011-2014); WhyWeAge: A road map for molecular biogerontology (2008-2010) ([12]), αλλά και εθνικοί χάρτες πορείας όπως για παράδειγμα ο Χάρτης πορείας της γερμανικής κυβέρνησης για το ερευνητικό πρόγραμμα στον τομέα της υγείας ([13]).

2.5 Ωστόσο, και άλλοι χάρτες πορείας με ευρύτερο θεματικό φάσμα στον τομέα της γήρανσης και της δημογραφικής αλλαγής, όπως τα ευρωπαϊκά προγράμματα FUTURAGE – A Road Map for Ageing Research ([14]) και BRAID: Bridging Research in Ageing and ICT Development (2010-2012) ([15]) αναφέρουν τα θέματα της υγείας ως ερευνητικές προτεραιότητες. Στον Χάρτη πορείας του προγράμματος FUTURAGE αναφέρονται τρεις προτεραιότητες σχετικά με την υγεία «Healthy Ageing for More Life in Years», «Maintaining and Regaining Mental Capacity» και «Biogerontology: from Mechanisms to Interventions» ([16]) Το σχέδιο BRAID περιέχει την προτεραιότητα «Health and Care in Life».

([7]) Ελβετική Συνομοσπονδία, Eidgenössisches Departement des Innern EDI, Staatssekretariat für Bildung und Forschung SBF, Ressort Nationale Forschung, 2011: Schweizer Roadmap für Forschungsinfrastrukturen. Ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.sbf.admin.ch/htm/dokumentation/publikationen/forschung/11.03.30.NFO.RoadmapForschungsinfrastrukturen_d.pdf.

([8]) Schippl, J. et al.: Roadmap Umwelttechnologien 2020 τελική έκθεση. Karlsruhe: Forschungszentrum Karlsruhe 2009 (Wissenschaftliche Berichte FZKA 7519). (ερευνητικό κέντρο της Καρλσρούης

([9]) http://www.roadmap.republicans.budget.house.gov.

([10]) http://www.eracobuild.eu.

([11]) https://www.biomedtown.org/biomed_town/VPHFET.

([12]) http://future-bnci.org; http://www.diamap.eu; http://www.roamer-mh.org; http://www.whyweage.eu.

([13]) Gesundheitsforschungsrat (GFR) des Bundesministeriums für Bildung und Forschung (Hrsg.) (2007): Roadmap für das Gesundheitsforschungsprogramm der Bundesregierung. Bonn/Berlin: BMBF.

([14]) http://futurage.group.shef.ac.uk/road-map.html.

([15]) http://www.braidproject.eu.

([16]) The Future of Ageing Research in Europe. A Road Map.

2.6 Μέσω συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα αλλά και μεταξύ δημόσιων φορέων ([17]), η Επιτροπή επιθυμεί να δημιουργήσει περαιτέρω εργαλεία για την αντιμετώπιση των σημερινών κοινωνικών προκλήσεων ([18]). Μεταξύ των κοινών πρωτοβουλιών αξίζει να αναφερθούν ιδιαίτερα οι ευρωπαϊκές συμπράξεις καινοτομίας, όπως η σύμπραξη καινοτομίας για την ενεργό και υγιή γήρανση ([19]), το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη ([20]), η πρωτοβουλία κοινού προγραμματισμού «Περισσότερα και καλύτερα χρόνια ζωής – τα διακυβεύματα και τα προβλήματα της δημογραφικής εξέλιξης»(MYBL) ([21]), καθώς και το μελλοντικό πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» ([22])

2.7 Παρά τις αναγκαίες και σημαντικές προσεγγίσεις για τη δημιουργία συμπράξεων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, απαιτούνται επειγόντως πιο προηγμένες ερευνητικές δραστηριότητες. Ο κόσμος, η κοινωνία, η τεχνολογία, η ιατρική, ο γηράσκοντας πληθυσμός, υπόκεινται σε συνεχείς αλλαγές. Χρειάζεται, επομένως, νέα συνεχής έρευνα, προκειμένου να λαμβάνονται έγκαιρα τα κατάλληλα (πολιτικά) μέτρα, ώστε να επιτυγχάνεται η προσαρμογή στα νέα δεδομένα χωρίς να σημειώνεται καθυστέρηση σε σχέση με τις εξελίξεις.

2.8 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει συνεπώς τη στήριξη που παρέχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις κοινές πρωτοβουλίες προγραμματισμού και στη χάραξη Χαρτών πορείας για μελλοντική ερευνητική δραστηριότητα στον τομέα της γήρανσης και της δημογραφικής αλλαγής ([23]), καθώς και τον προγραμματισμό μιας ερευνητικής προτεραιότητας «Υγεία, δημογραφική αλλαγή και ευεξία» στο πλαίσιο του ειδικού στόχου «κοινωνιακές προκλήσεις» του 8ου ΠΠ «Ορίζοντας 2020» ([24]).

3. **Ειδικές παρατηρήσεις**

3.1 *Απαραίτητη Υποδομή*

3.1.1 Από καιρό έχει διατυπωθεί το αίτημα για μία ευρωπαϊκή έρευνα με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό η οποία να διεξάγεται με διεπιστημονικό τρόπο σε διακρατικό επίπεδο ή τουλάχιστον με συγκρίσιμο τρόπο ([25]). Το αίτημα αυτό υιοθετείται απόλυτα και επαναλαμβάνεται σε αυτό το σημείο. Είναι αυτονόητο ότι σε περίπτωση συγκρίσιμης έρευνας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι εκάστοτε διαρθρωτικές συνθήκες.

3.1.2 Η έρευνα σχετικά με το θεματολόγιο της γήρανσης πρέπει να πραγματοποιείται με τη συμμετοχή όλων των παραγόντων που ασχολούνται με αυτόν τον τομέα. Στους παράγοντες αυτούς συγκαταλέγονται οι περιβαλλοντολόγοι, βιολόγοι και ιατροί, οι

([17]) Παραδείγματα συμπράξεων δημόσιου/ιδιωτικού τομέα είναι το ERA-NET και το ERA-NET Plus, Πρωτοβουλίες βάσει του άρθρου 185, καθώς και ο κοινός σχεδιασμός Joint Programming – JP). Παραδείγματα συμπράξεων μεταξύ δημόσιων τομέων είναι οι κοινές πρωτοβουλίες στον τεχνολογικό τομέα (JTI) και το Διαδίκτυο του μέλλοντος.

([18]) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών (COM(2011) 572 final της 21.9.2011).

([19]) Βλ. IP/10/1288.

([20]) Βλ. IP/10/581, MEMO/10/199 και MEMO/10/200.

([21]) Βλ. http://www.jp-demographic.eu.

([22]) MEMO-11-435.

([23]) Βλέπε σχετικά και την ΕΕ C 132 της 3.5.2011, σ. 39 σχετικά με το έγγραφο COM(2010) 546 final.

([24]) COM(2011) 809 final.

([25]) Βλέπε σχετικά και την ΕΕ C 74 της 23.3.2005, σ. 44

κοινωνιολόγοι, μηχανολόγοι και σχεδιαστές, οι παραγωγοί και πάροχοι υπηρεσιών, οι πολιτικοί, οι αρχιτέκτονες, οι πολεοδόμοι και οι συγκοινωνιολόγοι, οι εκπρόσωποι της οικονομίας και της κοινωνίας των πολιτών, αλλά κυρίως οι ίδιοι οι ηλικιωμένοι. Επομένως επιδοκιμάζεται η προγραμματισμένη ενοποίηση των ευρωπαϊκών μέσων στήριξης (ERA-Net, ERA-Net Plus και INNOVA καθώς και PRO INNO) σε ένα πιο ευέλικτο εργαλείο του ERA-Net, με σκοπό την απλοποίηση της συμμετοχής των εμπλεκόμενων παραγόντων.

3.1.3 Βασική προϋπόθεση για μία άριστη ευρωπαϊκή έρευνα σε έναν Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας είναι η ύπαρξη κατάλληλων υποδομών και ένας κεντρικός συντονισμός μεμονωμένων ερευνητικών δραστηριοτήτων. Ο κεντρικός συντονισμός είναι απαραίτητος και όσον αφορά την κατάρτιση προϋπολογισμού και την κατανομή των πόρων. Αυτό όμως δεν καθιστά περιττή την ερευνητική δραστηριότητα σε εθνικό επίπεδο. Το ζητούμενο πρέπει, ωστόσο, να είναι μία όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμβατότητα μεταξύ των μεμονωμένων εθνικών ερευνών, ώστε τα μπορεί να διεξαχθεί συγκριτική ανάλυση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Η ΕΟΚΕ συνιστά γι αυτό την ίδρυση ευρωπαϊκού κέντρου έρευνας του γήρατος το οποίο θα μπορούσε να αναλάβει και καθήκοντα συντονισμού.

3.2 *Περαιτέρω ερευνητικές ανάγκες*

3.2.1 Πέραν όμως από τις γενικές απαιτήσεις που προαναφέρθηκαν, εμφανίζονται και νέοι θεματικοί τομείς που θα πρέπει να διερευνηθούν περισσότερο στο μέλλον. Σήμερα βιώνουμε όχι μόνον μία πρωτοφανή δημογραφική αλλαγή αλλά και τεχνολογικές εξελίξεις που μπορούν να επηρεάσουν καθοριστικά την κοινωνική ζωή, την υγειονομική περίθαλψη αλλά και τη σχέση μας με το περιβάλλον.

3.2.2 Προστασία της υγείας

Ένα πρώτο μεγάλο κεφάλαιο της έρευνας θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την προστασία της υγείας, διότι η σωματική και πνευματική υγεία αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση μίας αυτόνομης, υπεύθυνης και δραστήριας ζωής κατά τη διάρκεια του γήρατος. Σχετικά, θα μπορούσαν να διερευνηθούν τα εξής θέματα:

— Πώς θα μπορούσαν να παροτρύνονται οι άνθρωποι από την παιδική τους ηλικία να υιοθετούν έναν υγιεινό τρόπο ζωής.

— Ποιές στρατηγικές απαιτούνται για την εύστοχη στήριξη και ανάπτυξη προληπτικών μέτρων;

— Ποιες μέθοδοι θεραπείας και αποκατάστασης έχουν αποδειχθεί διεθνώς ως ιδιαίτερα επιτυχείς; Σε ποιους τομείς σημειώνεται καθυστέρηση ή παρατηρείται ανάγκη για περαιτέρω έρευνα και ανάπτυξη;

— Με ποιους τρόπους μπορεί να αυξηθεί η ικανότητα των ασθενών;

— Πως θα μπορούσαν να αποφευχθούν διασυνοριακοί κίνδυνοι για την δημόσια υγεία, σπάνιες ή χρόνιες ασθένειες, η άνοια ή άλλες νευροεκφυλιστικές ασθένειες, ή τουλάχιστον πώς θα μπορούσαν να διαγνωστούν και να θεραπευτούν έγκαιρα;

— Υπάρχει καθυστέρηση όσον αφορά την έρευνα σχετικά με τη δραστικότητα των φαρμάκων και των παρενεργειών τους στους ηλικιωμένους και κυρίως τις ηλικιωμένες γυναίκες. Προς το παρόν τα φάρμακα δοκιμάζονται κυρίως από νέους ανθρώπους, ενώ χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο από ηλικιωμένους.

— Θα πρέπει να υπογραμμιστεί η επίδραση των χρόνιων πόνων στην κατάσταση της υγείας ηλικιωμένων και να εξεταστούν τρόποι μείωσης των πόνων ή των ενοχλήσεων που αισθάνονται οι γηράσκοντες πολίτες της ΕΕ.

— Προς το παρόν έχει διερευνηθεί ελάχιστα η κατάχρηση αλκοολούχων ποτών ή ναρκωτικών ουσιών στο γήρας, καθώς και τα αίτιά τους ή οι σωματικές, ψυχικές και κοινωνικές επιπτώσεις τους.

3.2.3 Ένας μακρύτερος ενεργός βίος

Η παράταση του επαγγελματικού βίου συνιστά αναπόφευκτη αναγκαιότητα, ενόψει της μεταβαλλόμενης ηλικιακής πυραμίδας του πληθυσμού και του αυξανόμενου προσδόκιμου ζωής. Θα μπορούσαν επομένως να διερευνηθούν τα εξής θέματα:

— Ποια είναι η αντίληψη των εργαζομένων σχετικά με τη θέσπιση ελαστικότερου ορίου της ηλικίας συνταξιοδότησης; Ποιες παράμετροι καθορίζουν την αντίληψή τους (είδος της εργασίας/ παροχές του κράτους πρόνοιας/ περιφερειακές συνθήκες, κλπ.);

— Ποιες βασικές προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται όσον αφορά την εκπαίδευση και τη πρόληψη ώστε να καταστεί δυνατή ή να αναπτυχθεί η ευελιξία; Ποιες είναι οι εμπειρίες που έχουν αποκτηθεί στα επιμέρους κράτη μέλη και μπορούν να αξιοποιηθούν;

— Πώς θα μπορούσαν να διαμορφωθούν οι θέσεις εργασίας, να οργανωθεί το ωράριο εργασίας και να αμβλυνθεί η ένταση της εργασίας ώστε να παρατείνουν οι εργαζόμενοι τον επαγγελματικό τους βίο; Ποιος θα μπορούσε να είναι ο ρόλος τεχνογικών νεωτερισμών σε αυτόν τον τομέα;

— Ποιες δυνατότητες ανάπτυξης της ενεργού συμμετοχής στα κοινά χρησιμοποιήθηκαν ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις επιχειρήσεις προκειμένου να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή στα κοινά ήδη κατά τον ενεργό βίο; Ποίες εμπειρίες διατίθενται σχετικά στα διάφορα κράτη μέλη;

3.2.4 Αυτόνομη, υπεύθυνη και συμμετοχική διαβίωση

Με τη μείωση του ποσοστού νέων ανθρώπων στον πληθυσμό περιορίζονται και οι δυνατότητες σε προσωπικό υποστήριξης ηλικιωμένων ανθρώπων. Στο μέλλον θα πρέπει οι ηλικιωμένοι να αναλαμβάνουν σε αυξανόμενο βαθμό οι ίδιοι την ευθύνη για τη διατήρηση της αυτονομίας τους και τη συμμετοχή τους στα κοινά. Σχετικά, θα μπορούσαν να διερευνηθούν τα εξής θέματα:

— Ποια είναι η αντίληψη που κυριαρχεί στα επιμέρους κράτη μέλη σχετικά με την έννοια της αυτονομίας ηλικιωμένων ανθρώπων και ποιες είναι οι συνέπειες αυτής της αντίληψης για την συστηματική ενίσχυση και ενθάρρυνση αντίστοιχου τρόπου ζωής;

— Ποια είναι η αντίληψη που κυριαρχεί στα επιμέρους κράτη μέλη σχετικά με την έννοια της συνυπευθυνότητας ηλικιωμένων ανθρώπων (π.χ. για τις επόμενες γενεές, για το περιβάλλον) και ποια συμπεράσματα εξάγονται από την αντίληψη αυτή; Πώς οργανώνουν τη ζωή τους οι ίδιοι οι ηλικιωμένοι, πως διαμορφώνουν τις δραστηριότητες που προσφέρονται για τη γενιά τους και τις επόμενες γενεές; Πώς δραστηριοποιούνται οι ηλικιωμένοι για την γειτονιά τους ή για το περιβάλλον τους;

— Ποίες μορφές δημοτικής ενίσχυσης μπορούν να ωφελήσουν αυτή την μορφή ίδιας πρωτοβουλίας; Και αυτό το θέμα θα πρέπει να διερευνηθεί εντός ενός συγκρίσιμου πλαισίου (δημοτικού περιφερειακού).

— Γενικά, θα πρέπει να εξετασθεί εντός διαφορετικών αλλά διαρθρωτικά συγκρίσιμων πλαισίων (π.χ. σε αστικές και αγροτικές περιοχές διαφόρων χωρών) με ποιό τρόπο οι τοπικές αρχές μπορούν να προαγάγουν έναν ενεργό και υπεύθυνο τρόπο ζωής των ηλικιωμένων, π.χ. μέσω κατάλληλης πολιτικής στον τομέα του αστικού σχεδιασμού, της στέγασης και των μεταφορών για πολίτες κάθε ηλικίας.

— Πώς μπορούν να δημιουργηθούν και να στηριχθούν «φροντίζουσες κοινότητες» ως έκφραση επιμερισμένης ευθύνης; Πώς συνεργάζονται, σήμερα ήδη, οικογένειες, πολίτες που ασχολούνται με τα κοινά και επαγγελματικά δραστήριοι άνθρωποι στον τομέα της φροντίδας (π.χ. ανθρώπων με χρόνιες σωματικές παθήσεις ή ανθρώπους που πάσχουν από άνοια); Τι βοήθεια θα μπορούσαν να παράσχουν τεχνικά συστήματα υποστήριξης σε παρόμοιες κοινότητες; Πώς λαμβάνουν υπόψη οι επιχειρήσεις τις ανάγκες τους; Ποίες μορφές επιμερισμένης ευθύνης διακρίνονται στα διάφορα κράτη μέλη; Πώς εντάσσονται αυτές οι «φροντίζουσες κοινότητες» στην κοινωνική πολιτική των κρατών μελών και στον κοινωνικό (διαρθρωτικό)σχεδιασμό των τοπικών αρχών;

— Ποίες μορφές κατοικίας και διαβίωσης για ηλικιωμένους και ιδιαίτερα για τους πολύ ηλικιωμένους που ζουν μόνοι ή για άτομα που πάσχουν από άνοια έχουν αποδειχθεί- σε σύγκριση με το διεθνές επίπεδο- ως αποτελεσματικές και μπορούν να γενικευτούν;

3.2.5 Εκπαίδευση

Στην εποχή μας είναι πλέον αυτονόητο να απαιτεί μία γηράσκουσα κοινωνία από κάθε πολίτη δια βίου μάθηση. Θα μπορούσαν επομένως να διερευνηθούν τα εξής θέματα:

— Πώς θα μπορούσε η δια βίου μάθηση να μετεξελιχθεί σε μάθηση για έναν μακρύ βίο;

— Ποιο περιεχόμενο μάθησης πρέπει να προσφέρεται σε έναν γηράσκοντα πληθυσμό, πέρα από τα προγράμματα συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης; Πώς πρέπει να διαμορφωθούν τα περιεχόμενα αυτά ώστε να παροτρύνουν σε μία ενεργό μάθηση;

— Ποία ειδικά προγράμματα επιμόρφωσης απαιτούνται για ανθρώπους που ασχολούνται με τα κοινά;

— Ποιός είναι ο ρόλος της αισθητικής διαπαιδαγώγησης για την διατήρηση γνωστικής και συναισθηματικής ευελιξίας και δημιουργικότητας στο γήρας; Ποια συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν διεθνώς από τη σύγκριση ανάλογων προγραμμάτων επιμόρφωσης;

— Ποιος είναι ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν τα διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα (πανεπιστήμια, ανοιχτό πανεπιστήμιο, κλπ.) για την ενίσχυση διαφόρων ικανοτήτων όπως ο χειρισμός νέων τεχνολογιών, η συμμετοχή στα κοινά, η παροχή φροντίδας, ή η μετάδοση κοινωνικών και επαγγελματικών γνώσεων;

3.2.6 Η διείσδυση της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς της ζωής

Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της αυξανόμενης διείσδυσης της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς της κοινωνίας και η ανάγκη αξιοποίησης τεχνικών συστημάτων για την στήριξη αυτόνομου, δραστήριου και συμμετοχικού βίου στο γήρας έχουν διερευνηθεί ελάχιστα. Χρειάζεται επομένως να διερευνηθούν επειγόντως τα εξής θέματα:

— Ποια τεχνικά, οργανωτικά, μέτρα, καθώς και μέτρα σχεδιασμού που συμβάλλουν σε αυξημένη αποδοχή είναι απαραίτητα προκειμένου οι δυνατότητες της τηλεπαρακολούθησης, της τηλευγείας και της τηλε- αποκατάστασης να μπορούν να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά και με δεοντολογικά αποδεκτό τρόπο για τη βελτίωση της υγειονομικής περίθαλψης;

— Ποιές οργανωτικές και νομικές προϋποθέσεις, ποίοι κανόνες προστασίας προσωπικών δεδομένων και δεοντολογικά κριτήρια πρέπει να πληρούνται κατά την γενικευμένη εισαγωγή παρόμοιων συστημάτων για την οργάνωση και την κανονιστική ρύθμιση σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο;

— Ποιες είναι οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της αυξημένης χρήσης τεχνικών συστημάτων στις σχέσεις μεταξύ ηλικιωμένων και των συγγενών τους, μεταξύ ασθενών και γιατρών, μεταξύ ατόμων που χρήζουν φροντίδας και των παρεχόντων φροντίδα σε άτυπο πλαίσιο ή των επαγγελματιών του τομέα;

— Δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς οι ψυχολογικές, κοινωνικές και δεοντολογικές επιπτώσεις της ολοένα διευρυνόμενης τοποθέτησης αισθητήρων και άλλων τεχνουργημάτων στο ανθρώπινο σώμα. Πως επιδρούν οι δυνατότητες αυτές αφενός στην αυτογνωσία και την ταυτότητα των ενδιαφερομένων και αφετέρου στην αντίληψη που έχει η κοινωνία για την ασθένεια, την υγεία ή την αναπηρία;

Επίσης, δεν γνωρίζουμε επαρκώς τις δυνατότητες συνοδείας ενός ατόμου προς ένα αξιοπρεπές τέλος της ζωής του με τεχνικά μεν μέσα (π.χ. μουσική, φωτισμός) αλλά με την κατάλληλη συναισθηματική υποστήριξη.

3.2.7 Η ευρωπαϊκή κοινωνία του μέλλοντος

Μία τελευταία κατηγορία θεμάτων προς διερεύνηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει όλα τα ερωτήματα που έχουν σχέση με τις σημερινές και μελλοντικές αλλαγές στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Τέτοια θέματα είναι κυρίως η εικόνα του γήρατος, οι πολιτισμικές διαφορές, οι αποκλίνουσες εμπειρίες και οι υφιστάμενες ανισότητες όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

— Ποια αντίληψη επικρατεί στα διάφορα κράτη μέλη σχετικά με την ενεργό γήρανση και το γήρας ενόψει της δημογραφικής αλλαγής; Πως θα μπορούσε μέσω της ανταλλαγής μεταξύ των κρατών μελών να καρποφορήσει η ανάπτυξη μίας ρεαλιστικής, αντί μίας στερεότυπης εικόνας για το γήρας;

— Πως γερνούν οι άνθρωποι στους διάφορους πολιτισμούς των οποίων η πολυμορφία αυξάνεται στα κράτη μέλη; Ποια είναι η σημασία του γήρατος, της αρρώστιας και του θανάτου σε κάθε πολιτισμό; Πως θα μπορούσε να διοργανωθεί η ανταλλαγή εμπειριών ώστε να συμβάλει στην αμοιβαία κατανόηση και στον αμοιβαίο εμπλουτισμό;

— Ποιος είναι ο ρόλος της μουσικής και των εικαστικών τεχνών στη διαδικασία της γήρανσης στους διάφορους πολιτισμούς; Ποια συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν και πως μπορούν να αξιοποιηθούν οι θετικές επιπτώσεις για τους άλλους;

— Πως θα μπορούσαν να γεφυρωθούν οι εμπειρίες, οι οποίες λόγω του αυξανόμενου προσδόκιμου ζωής και της ταχείας κοινωνικής και τεχνικής αλλαγής διαφέρουν σε ολοένα μεγαλύτερο βαθμό μεταξύ και εντός των γενεών; Πως μπορεί να καταστεί υπό τις συνθήκες αυτές εφικτή η αμοιβαία κατανόηση και η μάθηση;

— Παρόμοια ερωτήματα τίθενται και όσον αφορά τις υφιστάμενες και εν μέρει οξυνόμενες ανισότητες των συνθηκών διαβίωσης τόσο μεταξύ όσο και εντός των κρατών μελών.

— Επίσης, παραμένει αναπάντητο και το ερώτημα πως η διαφορετική σε κάθε χώρα αντιμετώπιση του θανάτου επιδρά σε κάθε ηλικιωμένο άτομο αλλά και στην κοινωνία στο σύνολό της. Ειδικά σε μια γηράσκουσα κοινωνία δεν πρέπει να αγνοείται το ερώτημα αυτό, καθώς και οι επιπτώσεις που συνεπάγεται.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έκθεση παρακολούθησης του 2011 με θέμα τη στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης της ΕΕ: η αξιολόγηση της ΕΟΚΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2012/C 229/04)

Εισηγητής: **ο κ. PALMIER**

Στις 25 Οκτωβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«*Έκθεση παρακολούθησης του 2011 με θέμα τη στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης της ΕΕ: η αξιολόγηση της ΕΟΚΕ*».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 11 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 138 ψήφους υπέρ, 9 κατά και 12 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) θεωρεί ότι η έκθεση παρακολούθησης της Eurostat (*2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy*) αποτελεί ωφέλιμο και σημαντικό μέσο για:

— να επισημάνει την πρόοδο που έχει συντελεστεί ως τώρα στην κατεύθυνση των στόχων και των σκοπών της ευρωπαϊκής στρατηγικής για αειφόρο ανάπτυξη·

— να επανεξετάσει και να τελειοποιήσει τους στόχους, τις ενέργειες και τα μέτρα της ίδιας της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη, καθώς και να βελτιώσει τις μεθοδολογίες και τα μέσα μέτρησης της αειφόρου ανάπτυξης που χρησιμοποιούνται επί του παρόντος·

— να αντιμετωπίσει τις νέες επερχόμενες προκλήσεις, συγκεκριμένα υπό το πρίσμα των συνεπειών στη στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης, που παράγονται από την παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση.

1.2 Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που δεν υπήρξε έκθεση από την Επιτροπή σχετικά με την κατάσταση της εφαρμογής της στρατηγικής αειφόρου ανάπτυξης στην ΕΕ και αιτείται την απόκριση της Επιτροπής και των άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ σχετικά με τα αποτελέσματα της έκθεσης της Eurostat, ως αναπόσπαστο μέρος της ίδιας στρατηγικής και θεμελιώδες μέσο για μια *πολιτική* αξιολόγηση των μέτρων που έχουν εφαρμοστεί ως τώρα και για τον καθορισμό των προσανατολισμών που θα τηρηθούν στο μέλλον.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, συνεπώς, αναγκαία μια αποτελεσματικότερη πολιτική δέσμευση για την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής, που θα ξεκινά από τις προσπάθειες για ορθή μέτρηση της κατάστασης της αειφόρου ανάπτυξης, χάρη στην επιστημονική και πολιτική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων πολιτικής που εφαρμόστηκαν για τη στήριξη της βιωσιμότητας.

1.4 Προς τούτο, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καλεί εκ νέου να ληφθούν υπόψη τα κίνητρα και οι στοχασμοί που καταγράφηκαν σχετικά, στο πλαίσιο του Παρατηρητηρίου για την αειφόρο ανάπτυξη, με σκοπό να δώσει τον λόγο στην κοινωνία των πολιτών. Η μετάβαση προς ένα πιο βιώσιμο πρότυπο ανάπτυξης θα μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο εάν ενεργοποιηθούν δημοκρατικές διαδικασίες οι οποίες θα τροφοδοτούν την ευαισθητοποίηση και τη συμμετοχή του κοινού στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, μέσω της ανάπτυξης δομών διαλόγου ανάμεσα στην κοινωνία των πολιτών και τους πολιτικούς ιθύνοντες.

1.5 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ευκαιρία για ενδυνάμωση των δεσμών της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη με τις άλλες σημαντικές πολιτικές πρωτοβουλίες της ΕΕ. Ο ίδιος οριζόντιος και καθολικός χαρακτήρας της έννοιας της αειφόρου ανάπτυξης απαιτεί αυστηρή σύνδεση με όλες τις άλλες αναδυόμενες πολιτικές προτεραιότητες (κοινωνική ισότητα, καταπολέμηση της φτώχειας και της ανεργίας, κοινωνική δικαιοσύνη, αποτελεσματικότητα της χρήσης των πόρων, προστασία του φυσικού κεφαλαίου, κοινωνική συνοχή, συνεργασία για την ανάπτυξη).

1.5.1 Αυτή η απαίτηση για διασύνδεση ανάμεσα στις διάφορες πολιτικές στρατηγικές της ΕΕ έχει ιδιαίτερη σημασία στη σημερινή ιστορική περίοδο. Οι σημαντικές συνέπειες που προκαλεί η παγκόσμια οικονομική κρίση καθιστούν αναγκαία τη διάκριση ανάμεσα στις επιπτώσεις που προκύπτουν από την παγκόσμια οικονομική συγκυρία και την ανάπτυξη σοβαρών και δομημένων στρατηγικών για μακροπρόθεσμη αειφόρο ανάπτυξη.

1.5.2 Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την ανάγκη για καλύτερη συνεργασία και ενσωμάτωση μεταξύ της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη και της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», ώστε να διασφαλίζεται ότι οι ενέργειες της τελευταίας στοχεύουν πράγματι στην υλοποίηση μεγαλύτερης βιωσιμότητας της ανάπτυξης. Η ανάλυση και η αναζήτηση νέων δεικτών επιτρέπει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων για την ενθάρρυνση των προτύπων βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής και επίσης την ενθάρρυνση της διαδικασίας παρακολούθησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της αειφόρου ανάπτυξης, ιδίως αν ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στα κοινωνικά ζητήματα –ειδικότερα, όσον αφορά την αύξηση της ανεργίας, των ανισοτήτων και του κινδύνου κοινωνικού αποκλεισμού– που πλήττουν σε μεγαλύτερο βαθμό τις πιο ευπαθείς ομάδες και προκαλούν μακροχρόνιες αλυσιδωτές επιπτώσεις στις συνθήκες ζωής των ατόμων, περιορίζοντας, επίσης, τα περιθώρια παρέμβασης για την προστασία του περιβάλλοντος.

1.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την προώθηση μιας οικονομικής ανάπτυξης που θα είναι σε θέση να εγγυάται την ανάπτυξη της οικονομίας εξουδετερώνοντας τις αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και θα λαμβάνει υπόψη τις βασικές αρχές της ισότητας, της συνεργασίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης (με βάση την ίδια την έννοια της αειφόρου ανάπτυξης).

1.7.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την έννοια της πράσινης ανάπτυξης και την ανάπτυξη μιας πράσινης οικονομίας που θα υλοποιηθεί στο μακροπρόθεσμο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, μειώνοντας τις ανισότητες των ευκαιριών κατά τη μετάβαση προς ένα πρότυπο ανάπτυξης χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα ([1]).

1.7.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει σχετικά τις συστάσεις της ΔΟΕ (Διεθνής Οργάνωση Εργασίας) για τις πράσινες θέσεις εργασίας ούτως ώστε, κατά τη μετάβαση προς μια πράσινη οικονομία, να διασφαλίζονται αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας στους εργαζόμενους και ποιοτική απασχόληση, και να αποφεύγεται η πιθανότητα επανάληψης στην πράσινη οικονομία των κοινωνικών διαχωρισμών που προέκυψαν σε άλλα στάδια μετατροπής.

1.8 Κατά τη μετάβαση προς τη βιωσιμότητα είναι ουσιώδες να ενισχυθεί η επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία, ιδίως στον τομέα της ενέργειας, για να προαχθεί ένα πρότυπο ανάπτυξης που θα βασίζεται κυρίως στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και λιγότερο στην κατανάλωση ορυκτών καυσίμων, και να συνεχιστεί η μείωση της ενεργειακής έντασης της οικονομίας, αλλά και για τις θετικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση που μπορούν να προκύψουν με την έναρξη νέων δραστηριοτήτων και την προώθηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

1.9 Εκτός από την ποιότητα της τεχνολογικής έρευνας και καινοτομίας, η κατάρτιση διαδραματίζει επίσης θεμελιώδη ρόλο: συνοδεύει την κοινωνία των πολιτών στην πορεία προς ένα διαφορετικό πρότυπο ανάπτυξης, παρέχοντας τα ιδανικά μέσα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων που επιφέρει και ενισχύοντας τον ρόλο της ως ενεργού παράγοντα της αλλαγής.

1.10 Η εξασφάλιση των κατάλληλων τρόπων ευαισθητοποίησης και κατάρτισης σε θέματα αειφόρου ανάπτυξης αποτελεί, ως εκ τούτου, στόχο ζωτικής σημασίας, ο οποίος πρέπει να είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τον στόχο της εφαρμογής πιο αποτελεσματικών παραμέτρων για τη μέτρηση της προόδου που επιτυγχάνεται για μεγαλύτερη βιωσιμότητα.

1.11 Ειδικότερα, είναι σκόπιμο να συνεχίσουμε την πορεία που ακολούθησε η ΕΟΚΕ για τη στήριξη της επεξεργασίας νέων δεικτών για τη μέτρηση της οικονομικής προόδου πέρα από το ΑΕγχΠ ([2]) και να συνδυάσουμε τόσο τις ποσοτικές όσο και τις ποιοτικές διαστάσεις ανάλυσης, στηριζόμενοι και στην έρευνα των τρόπων αντίληψης και αξιολόγησης των κοινωνικών φορέων για θέματα βιωσιμότητας.

1.12 Μόνο μέσω μιας συμμετοχικής διαδικασίας που αποδέχονται οι εμπειρογνώμονες, οι πολιτικοί και οι κοινωνικές δυνάμεις θα είναι εφικτή η θεμελίωση μιας νέας πολιτικής και κοινωνικής νοοτροπίας, που να μπορεί να σχεδιάσει ένα είδος ανάπτυξης που θα καλύπτει, συνδυάζοντας, και τα τρία πεδία – οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό– στα οποία στηρίζεται η έννοια της ποιότητας και της βιωσιμότητας της ανθρώπινης προόδου.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Η έκθεση παρακολούθησης της Eurostat (*2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy*), που παρουσιάζει τη στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης της ΕΕ του 2011, παρέχει ένα λεπτομερές πλαίσιο της κατάστασης των κρατών μελών της Ένωσης δύο χρόνια μετά την κρίση και καθιστά, συνεπώς, δυνατή την υλοποίηση μιας κριτικής αξιολόγησης όσον αφορά τόσο τις βαθιές μεταβολές που συντελούνται στις κοινωνίες μας όσο και τη συζήτηση που βρίσκεται σε εξέλιξη σχετικά με το κατά πόσον η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα συνιστά μια ευκαιρία για την καταπολέμηση της ύφεσης, ενισχύοντας μια διαδικασία αναζωογόνησης της παραγωγής και εμποδίζοντας τη μείωση της απασχόλησης.

2.2 Δεδομένου του ρόλου της ως γέφυρας ανάμεσα στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, η ΕΟΚΕ σκοπεύει να συμβάλει στην προβληματισμό που ξεκινά από την εν λόγω έκθεση, ευνοώντας τη συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών οργάνων των ευρωπαίων πολιτών στην αξιολόγηση των θεμάτων και των σημαντικών σχεδίων για την επίτευξη της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας της ανάπτυξης.

2.3 Επιπλέον, η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί συνέχεια των προηγούμενων γνωμοδοτήσεων που κατάρτισε η ΕΟΚΕ κατά την προετοιμασία της διάσκεψης του ΟΗΕ σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη (*UN Conference on Sustainable Development- UNCSD*), η οποία θα λάβει χώρα στο Ρίο Ντε Τζανέιρο (Rio + 20) τον Ιούνιο του 2012.

2.3.1 Η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί τη συμβολή της κοινωνίας των πολιτών εν όψει των διαπραγματεύσεων της συνόδου Rio+ 20, ειδικότερα όσον αφορά μία από τις δύο βασικές προκλήσεις που θα βρίσκονται στο επίκεντρο της συνόδου κορυφής: *το θεσμικό πλαίσιο για την αειφόρο ανάπτυξη*.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η ανάλυση των δεδομένων της έκθεσης του 2011 επισημαίνει πως ορισμένα από τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν, στην κατεύθυνση που χαράχτηκε από τους στόχους της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη, μπορούν να αποδοθούν περισσότερο στις επιπτώσεις της τρέχουσας παγκόσμιας οικονομικής συγκυρίας παρά στην εφαρμογή δομημένων μακροπρόθεσμων στρατηγικών με στόχο την υλοποίηση αειφόρου ανάπτυξης. Η ανάλυση και η αντιμετώπιση των αποκλίσεων που υπάρχουν ανάμεσα στα κράτη μέλη κατά την επιδίωξη των εν λόγω στόχων συνιστούν προτεραιότητα.

3.1.1 Όσον αφορά τις **ευνοϊκές εξελίξεις**, οι οποίες αναφέρονται στην έκθεση για το χρονικό διάστημα από το 2000 μέχρι σήμερα, σημειώνεται:

— μείωση του αριθμού των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (μολονότι αυξήθηκε το ποσοστό των φτωχών εργαζομένων)·

([1]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *«Η θέση της ΕΟΚΕ ενόψει της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Ρίο + 20)»*, ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σ. 39.

([2]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με το θέμα *«Πέραν του ΑΕγχΠ – Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην επιλογή συμπληρωματικών δεικτών»*, ΕΕ C 181 της 21.06.2012, σ. 14

— αύξηση του προσδόκιμου ζωής και βελτίωση του γενικού πλαισίου της δημόσιας υγείας (αν και εξακολουθούν να υπάρχουν ανισότητες στην πρόσβαση στην προστασία της υγείας)·

— μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και αύξηση της κατανάλωσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας·

— σταθερότητα στην αφθονία και την ποικιλία των κοινών ειδών πτηνών, ως αξιόπιστη ένδειξη της συνολικής κατάστασης της βιοποικιλότητας και της ακεραιότητας των φυσικών συστημάτων.

3.1.2 Όσον αφορά τις **δυσμενείς εξελίξεις**

— αύξηση της ζήτησης υλικών, παρά τη θετική τάση αύξησης της παραγωγικότητας των πόρων·

— αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζόμενων που, ωστόσο, δεν επιτυγχάνει τον προβλεπόμενο στόχο για το 2010·

— διατήρηση της αλιευτικής δραστηριότητας πέρα από τα επίπεδα βιωσιμότητας για τα ιχθυαποθέματα·

— επίτευξη μόνο *σχετικής* αποσύνδεσης, επί του παρόντος, μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της κατανάλωσης ενέργειας στις μεταφορές, και μη μετατόπιση της μεταφοράς εμπορευμάτων και ατόμων προς μέσα με μικρότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις·

— μη επίτευξη του προβλεπόμενου στόχου για το 2010 διάθεσης του 0,56 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος στην επίσημη βοήθεια για την ανάπτυξη.

3.2 Όσον αφορά τις επιπτώσεις της κρίσης στην ευνοϊκή/δυσμενή εξέλιξη των τάσεων που αναλύονται στην έκθεση της Eurostat, παρατηρείται ότι η μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, δεν αποδίδεται μόνο στην αποτελεσματικότερη χρήση της ενέργειας και στη μεγαλύτερη χρήση καυσίμων *χαμηλών εκπομπών άνθρακα*, αλλά και στην ύφεση που προκάλεσε η κρίση.

3.2.1 Η ενέργεια, ως προαπαιτούμενο για όλες τις οικονομικές δραστηριότητες, εμφανίζεται ως η μεταβλητή που συνδέεται πιο στενά με την ανάπτυξη της οικονομίας, όπως αποδεικνύεται από τη μείωση της τελικής κατανάλωσης ενέργειας παράλληλα με την πτώση του ΑΕγχΠ. Είναι συνεπώς θεμελιώδες να πραγματοποιηθεί πρόοδος προς την κατεύθυνση της αποσύνδεσης της οικονομικής ανάπτυξης από την περιβαλλοντική πίεση μέσω της αποσύνδεσης της παραγωγής πλούτου από την κατανάλωση ενέργειας.

3.3 Το σενάριο που παρουσιάζεται στην έκθεση της Eurostat αποδεικνύει ότι η ΕΕ σημείωσε σημαντική πρόοδο στην πορεία προς την αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη· ωστόσο, η οικονομία της ΕΕ εξακολουθεί να είναι ενεργειοβόρος και να βασίζεται σε *υψηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα* και πρέπει συνεπώς να ενταθούν οι προσπάθειες για διαρθρωτικές αλλαγές εις βάθος, ούτως ώστε να ξεκινήσει η διαδικασία μακροχρόνιας μετάβασης, απαλλαγμένης από τις επιπτώσεις της σημερινής παγκόσμιας οικονομικής συγκυρίας.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Η ανάλυση των δεικτών που μετρούν τη διάσταση της **κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης** κατά την εξέλιξή της από το 2000 έως το 2011 παρουσιάζει έντονα τις επιπτώσεις της ύφεσης που προκαλείται από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Αυτό είναι εμφανές ιδίως κατά την εξέταση του *ΑΕγχΠ*, των *επενδύσεων* και της *παραγωγικότητας της εργασίας*.

4.1.1 Αρνητικές εξελίξεις καταγράφονται όσον αφορά την *ανεργία* και την *απασχόληση*, με ιδιαίτερα ανησυχητικά ποσοστά όσον αφορά την ανεργία των νέων. Αντιθέτως, παρατηρούνται θετικές τάσεις στην ανάκαμψη των *αποταμιεύσεων των οικογενειών* ως απάντηση στην κρίση· στην αύξηση των *δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη* και στη βελτίωση *της ενεργειακής έντασης*, για την οποία καταγράφεται απόλυτη αποσύνδεση.

4.1.2 Ο τομέας της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης μετρά την πρόοδο που συντελέστηκε για τη δημιουργία μιας κοινωνίας που θα βασίζεται σε μια καινοτόμο και οικολογικά αποδοτική οικονομία, η οποία προβλέπει υψηλά πρότυπα διαβίωσης για την κοινωνία των πολιτών. Η οικονομική κρίση επέδρασε αρνητικά στην επίτευξη αυτών των στόχων. Ωστόσο, η ανάπτυξη μιας διαδικασίας μετατροπής της οικονομίας σε πράσινη οικονομία μπορεί να αποτελέσει ισχυρό μοχλό για την αντιμετώπιση της ύφεσης, συμβάλλοντας στην αναζωογόνηση της παραγωγής και της απασχόλησης.

4.2 Η ανάλυση της προόδου που επιτεύχθηκε όσον αφορά τα μοντέλα **βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης** δείχνει αντιφατικές εξελίξεις. Μολονότι η ΕΕ έγινε πιο αποδοτική στη *χρήση των πόρων*, παρατηρείται συνεχής αύξηση της *ζήτησης υλικών*. Στο επίπεδο της ενέργειας, αυξάνεται η *κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος*, αλλά παρατηρείται μείωση της *τελικής κατανάλωσης ενέργειας*. Όσον αφορά το θέμα των απορριμμάτων, αν και παρατηρείται αύξηση της παραγωγής *επικίνδυνων απορριμμάτων*, διαπιστώνεται αντιθέτως μείωση της ποσότητας *μη ορυκτών απορριμμάτων* και αύξηση της *ανακύκλωσης*. Επιπλέον, επισημαίνεται η συνεχής αύξηση του *αριθμού των αυτοκινήτων*, αλλά καταγράφεται μείωση των *εκπομπών ρύπων* η οποία απορρέει σε μεγάλο βαθμό από τη μείωση που παρατηρείται στον τομέα των μεταφορών και από την ανάπτυξη πιο αποδοτικών κινητήρων.

4.2.1 Το πλαίσιο των αντιθέσεων που προκύπτει από τους δείκτες που αναλύονται δείχνει ότι, παρά την πρόοδο που έχει συντελεστεί, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την επίτευξη του στόχου αποσύνδεσης της οικονομικής ανάπτυξης και της χρήσης των πόρων, ενώ διατηρείται η ικανότητα απορρόφησης των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η κατανάλωση και η παραγωγή με πιο αλληλένδετο τρόπο, προωθώντας την έννοια του κύκλου ζωής των προϊόντων. Πρέπει, συνεπώς, να επενδύσουμε περισσότερο σε δράσεις ευαισθητοποίησης για πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης πιο υπεύθυνα προς το περιβάλλον.

4.3 Οι δείκτες σχετικά με την **κοινωνική ένταξη** δείχνουν μάλλον ευνοϊκές τάσεις ανάπτυξης, με μείωση του *κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού*. Ωστόσο, παρατηρείται αύξηση του κινδύνου φτώχειας για την ομάδα ατόμων ηλικίας από 25 έως 49 ετών και, σε μικρότερο βαθμό, για τις ηλικίες από 18 έως 24 ετών, καθώς και αύξηση του ποσοστού ανεργίας των νέων. Αντιθέτως, προκύπτει ότι έχουν μειωθεί: *η ένταση της φτώχειας*, η *ανισότητα του εισοδήματος*, το *ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας*, το *χάσμα στους μισθούς των δύο φύλων*.

4.3.1 Ανάμεσα στις δυσμενείς τάσεις εντοπίζεται η αύξηση του *ποσοστού των φτωχών εργαζομένων*· η αύξηση της *συμμετοχής στη διά βίου μάθηση* με τρόπο που δεν επαρκεί για την επίτευξη του προβλεπόμενου στόχου για το 2010· η ανάγκη μεγαλύτερης μείωσης του *ποσοστού της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου*.

4.3.2 Παρόλον ότι η κατάσταση που απεικονίζεται στην έκθεση της Eurostat είναι αρκετά ευνοϊκή, πρέπει να βελτιωθούν τα αποτελέσματα σχετικά με την εγκατάλειψη του σχολείου ή τη *διά βίου μάθηση*. Ο *κίνδυνος της φτώχειας* πλήττει πράγματι σε μεγαλύτερο βαθμό τα άτομα με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Επιπλέον, η εκπαίδευση και η κατάρτιση διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη δυνατότητα εκμετάλλευσης των ευκαιριών απασχόλησης που συνδέονται με την ανάπτυξη της πράσινης οικονομίας, που απαιτεί την ανάπτυξη νέων οικολογικά αποδοτικών τεχνολογιών και την αναπροσαρμογή των ικανοτήτων σύμφωνα με τις διαδικασίες τεχνολογικής καινοτομίας. Επομένως οι δραστηριότητες κατάρτισης είναι θεμελιώδεις, τόσο για την προώθηση της ένταξης των νέων στην εργασία όσο και για την ανταπόκριση στις απαιτήσεις όσων ήδη εργάζονται και βρίσκονται αντιμέτωποι με νέες προκλήσεις που προκύπτουν από τις συντελούμενες αλλαγές.

4.4 Η ανάλυση των **δημογραφικών αλλαγών** παρουσιάζει σημαντικές βελτιώσεις σχετικά με το ποσοστό απασχόλησης των ηλικιωμένων εργαζομένων, το προσδόκιμο ζωής άνω των 65 ετών, τη μείωση του κινδύνου φτώχειας για όσους είναι άνω των 65 ετών.

4.4.1 Ωστόσο, παράλληλα με αυτές τις βελτιώσεις, σημειώνεται αύξηση των ποσοτικών και ποιοτικών επιπέδων των δαπανών για την πρόνοια και το δημόσιο χρέος. Οι δημογραφικές αλλαγές που καταγράφονται –ειδικότερα, τα χαμηλότερα ποσοστά γονιμότητας και το μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής –και οι ελλείψεις ισορροπίας μεταξύ των γενεών που απορρέουν από αυτά– μας επιβάλλουν να ανταποκριθούμε στην πρόκληση για δημιουργία μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς, διατηρώντας βιώσιμα τα επίπεδα για τις δημόσιες δαπάνες, προσαρμόζοντας τις δαπάνες για την πρόνοια με βάση τις νέες ανάγκες που συνεπάγονται μακροπρόθεσμα μεγαλύτερες απαιτήσεις ως προς τις συντάξεις, την υγεία και την περίθαλψη.

4.5 Η ανάλυση της **δημόσιας υγείας** δείχνει βελτιώσεις και συγκεκριμένα μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και περισσότερη υγεία: αύξηση του *προσδόκιμου ζωής*, μείωση των *θανάτων λόγω χρόνιων ασθενειών* και μείωση των *αυτοκτονιών*· επιπλέον, καταγράφεται πτώση της *παραγωγής τοξικών χημικών ουσιών*, του ποσοστού των *σοβαρών ατυχημάτων στον χώρο εργασίας*, της έκθεσης *στην ηχορύπανση*. Παρά το ευνοϊκό αυτό πλαίσιο, εξακολουθούν να υπάρχουν ανισότητες *στην πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη* ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικοοικονομικές ομάδες.

4.5.1 Η έννοια της δημόσιας υγείας περικλείει διάφορες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές πτυχές της ανάπτυξης (*υγεία και ασφάλεια στους χώρους εργασίας, χρηματοδοτήσεις των ιατρικών υπηρεσιών, έκθεση σε ρύπους* κ.λπ.), αντιπροσωπεύοντας μία από τις βασικές προκλήσεις της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη που απαιτεί μεγαλύτερες προσπάθειες προς μια ολοκληρωμένη αναλυτική προσέγγιση για τον συνδυασμό των τριών πεδίων της βιωσιμότητας οι οποίες, αντιθέτως, συχνά καταλήγουν να αντιμετωπίζονται ξεχωριστά.

4.6 Η ανάλυση των δεικτών σχετικά με την **κλιματική αλλαγή και την ενέργεια** δείχνει ορισμένες σημαντικές βελτιώσεις· ωστόσο, η οικονομική κρίση είχε σημαντική επίδραση σε αυτές τις τάσεις, λόγω της στενής σχέσης ανάμεσα στην ενέργεια και την οικονομική ανάπτυξη. Στο επίπεδο των ευνοϊκών αλλαγών παρατηρούνται: η μείωση *των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου* που έφερε την ΕΕ κοντά στην επίτευξη των στόχων μείωσης κατά 20 % το 2020 και στον στόχο του Κιότο που ορίστηκε για το 2012· η αύξηση του *ποσοστού της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές*, η οποία θα μπορούσε να πετύχει, έως το 2020, τον στόχο του 20 % της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ώστε να καλύψει τη μεικτή εσωτερική κατανάλωση ενέργειας, και η αύξηση *της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών στις μεταφορές*. Επιπλέον, παρατηρείται μείωση της *ζήτησης ενέργειας*.

4.6.1 Στο επίπεδο των δυσμενών αλλαγών παρατηρούνται, αντιθέτως: αύξηση από το 2000 έως το 2009 της εξάρτησης *από εισαγόμενη ενέργεια*· μη επίτευξη του ποσοστού του 21 % των ανανεώσιμων πηγών για *την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας*· μέτρια πρόοδος ως προς τη *συμπαραγωγή* και τη *μετατόπιση της φορολογίας από την εργασία στη χρήση των πόρων*.

4.6.1.1 Η παραγωγή και η κατανάλωση ενέργειας είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και, επομένως, των συνολικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αυτό καθιστά άκρως σημαντική *την τεχνολογική καινοτομία στον τομέα της ενέργειας*. Εξάλλου, η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης, πέραν της καταπολέμησης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, μπορεί επίσης να επιφέρει οικονομικά και κοινωνικά οφέλη καθορίζοντας νέες δραστηριότητες που θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, συνδυάζοντας τους φορείς προστασίας του περιβάλλοντος με εκείνους της οικονομικής ανάπτυξης και της εργασίας.

4.6.1.2 Για τον σκοπό αυτόν, πρέπει να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η οικονομική κρίση να θέσει σε κίνδυνο τις διαδικασίες μετατροπής της οικονομίας σε πράσινη οικονομία, οι οποίες εφαρμόζονται, αλλά εμφανίζονται αρκετά ευπαθείς σε αυτό το στάδιο της ύφεσης.

4.7 Ακόμη και οι αλλαγές που παρατηρούνται στον τομέα των **βιώσιμων μεταφορών** συνδέονται εν μέρει με τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα, στον μικρότερο όγκο των μεταφορών οφείλεται η μείωση των *τροχαίων ατυχημάτων*, καθώς και η μείωση *των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου* και της *κατανάλωσης ενέργειας*, που οδήγησαν σε καταγραφή μιας *αποσύνδεσης*, η οποία, ωστόσο, είναι μόνο σχετική.

4.7.1 Όσον αφορά τις θετικές τάσεις, παρατηρείται πρόοδος τόσο στη μείωση των *εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα* από τα νέα αυτοκίνητα όσο και στη μείωση των *εκπομπών ρύπων στην ατμόσφαιρα*. Αντιθέτως, όσον αφορά τις αρνητικές τάσεις παρατηρείται ότι τόσο στον τομέα της *μεταφοράς εμπορευμάτων* όσο και στον τομέα της *μεταφοράς επιβατών* δεν σημειώνεται μετατόπιση προς τρόπους *μεταφοράς με μικρότερο περιβαλλοντικό αντίκτυπο*.

4.7.1.1 Ο τομέας των μεταφορών είναι ένας σύνθετος τομέας τα βασικά στοιχεία του οποίου αποδίδονται σε αιτίες διαφορετικής φύσεως, στις οποίες περιλαμβάνεται ακόμη και ο τρόπος διαβίωσης

και τα πολιτισμικά πρότυπα κατανάλωσης. Εν προκειμένω, οι μεταφορές καταδεικνύουν ότι, για να είναι αποτελεσματική η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, δεν αρκεί μόνο η ανάληψη πολιτικής δράσης και οι τεχνικές επιλογές, αλλά πρέπει να επανεξεταστούν και οι καθημερινές συνήθειες των ίδιων των πολιτών.

4.8 Οι προσπάθειες που καταβάλλονται με σκοπό την προστασία των **φυσικών πόρων** επέφεραν ορισμένα θετικά αποτελέσματα, αλλά πρέπει ακόμη να γίνουν αρκετά βήματα. Έστω και αν *η αφθονία και η ποικιλομορφία πολλών ειδών κοινών πτηνών* είναι σταθερή, παραμένει ωστόσο η υπερβολική εκμετάλλευση των *ιχθυαποθεμάτων* ([3]). Έστω και αν αυξάνεται ο *ορισμός φυσικών καταφυγίων*, συνεχίζεται ωστόσο *η επέκταση των αστικών περιοχών* εις βάρος των *γεωργικών γαιών και των οιονεί φυσικών καταφυγίων*.

4.8.1 Οι φυσικοί πόροι δεν αποτελούν μόνο την προϋπόθεση για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων παραγωγής και κατανάλωσης των ανθρώπων, αλλά από αυτούς εξαρτώνται επίσης οι ισορροπίες των οικοσυστημάτων, η αλλοίωση των οποίων μπορεί να έχει μη αναστρέψιμες συνέπειες για όλο τον πλανήτη. Για τον λόγο αυτόν χρειάζεται μεγαλύτερη δέσμευση για την ανάσχεση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, μέσω της διατήρησης του *φυσικού κεφαλαίου της γης* και των *πόρων της βιοποικιλότητας*.

4.8.2 Υπάρχει επιτακτική ανάγκη να αντιμετωπιστεί το χάσμα των οικολογικών δεικτών με την προσθήκη νέων δεικτών, έτσι ώστε να αντανακλάται καλύτερα η κατάσταση των βιολογικών πόρων και τα δημόσια, σημερινά και μελλοντικά οφέλη που προκύπτουν από τη λειτουργία των οικοσυστημάτων.

4.9 Η ανάπτυξη της ***παγκόσμιας σύμπραξης***, από το 2000 και μετέπειτα, δείχνει θετικά σημάδια, παρά τον αρνητικό αντίκτυπο της κρίσης στις *εμπορικές ροές* (μέσω της αύξησης των *εισαγωγών από αναπτυσσόμενες χώρες* και της *μείωσης των γεωργικών επιχορηγήσεων της ΕΕ*) και στις *χρηματοδοτήσεις για την αειφόρο ανάπτυξη* και για τη *διαχείριση των φυσικών πόρων*.

4.9.1 Από την άλλη πλευρά, όμως, παρουσιάζεται χαμηλή αύξηση του ποσοστού του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος που χρησιμοποιείται για *την επίσημη βοήθεια στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών* η οποία δεν επιτρέπει την επίτευξη του προβλεπόμενου στόχου για το 2010. Εξάλλου, παρατηρείται μια *συρρίκνωση του χάσματος των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα ανάμεσα στην ΕΕ και τις αναπτυσσόμενες χώρες* μέσω μιας αύξησης των εκπομπών αυτών παράλληλα με τη μείωση που καταγράφεται στις χώρες της Ένωσης.

4.9.2 Η *παγκόσμια σύμπραξη* αποτελεί θεμελιώδη διάσταση της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη: η καταπολέμηση της εκτεταμένης φτώχειας, των ανισοτήτων και της ελλιπούς πρόσβασης στους πόρους στις λιγότερο αναπτυγμένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες αποτελεί όντως σημαντική πρόκληση για την αειφόρο ανάπτυξη. Από αυτό προκύπτει η δέσμευση για στήριξη των πιο φτωχών χωρών ώστε να συμβαδίζουν εξίσου με τη μετάβαση προς τη βιωσιμότητα, αντιμετωπίζοντας την αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, τις αυξανόμενες προσδοκίες για το επίπεδο διαβίωσης και την αύξηση της κατανάλωσης πρώτων υλών.

4.10 Οι δείκτες που μετρούν το επίπεδο της ***χρηστής διακυβέρνησης*** παρουσιάζουν θετικές αλλά και αρνητικές τάσεις. Όσον αφορά τις ευνοϊκές εξελίξεις παρατηρείται: α) σημαντική μείωση των περιπτώσεων *παράβασης των νόμων της ΕΕ* σε εθνικό επίπεδο· β) ότι από το 2007 έως το 2009 η *μεταφορά των ευρωπαϊκών οδηγιών* ήταν πάνω από τον στόχο του 98,5 %· γ) αύξηση της διαθεσιμότητας *της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης* για τις βασικές δημόσιες υπηρεσίες και της χρήσης της από τους πολίτες των κρατών μελών· δ) ότι οι μισοί από τους πολίτες που ρωτήθηκαν δήλωσαν ότι έχουν *εμπιστοσύνη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο*. Όσον αφορά τις δυσμενείς εξελίξεις παρατηρείται: ε) μείωση της *προσέλευσης* στις εθνικές εκλογές σε συνδυασμό με τη συμμετοχή στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που αποδείχτηκε πιο χαμηλή από τη συμμετοχή στις εθνικές εκλογές (διαφορά μεγαλύτερη από το 20 % σε 27 χώρες, με μόνο μία χώρα να παρουσιάζει το αντίθετο αποτέλεσμα)· στ) ότι δεν έχουν συντελεστεί ακόμη ικανοποιητικά βήματα προόδου στη μετατόπιση της φορολογίας προς ένα ευρύτερο ποσοστό *περιβαλλοντικών φόρων* στο σύνολο των φορολογικών εσόδων.

4.10.1 Η έννοια της *διακυβέρνησης* συνδέεται στενά με την αειφόρο ανάπτυξη και τη δήλωση μιας αρχής κοινωνικής δικαιοσύνης και δικαιοσύνης μεταξύ των γενεών, η οποία απαιτεί τα συμφέροντα των μελλοντικών γενεών να αποτελούν μέρος των συμφωνιών των σημερινών γενεών. Μια *καλή διακυβέρνηση* απαιτεί την ανάπτυξη μιας δημοκρατικής κοινωνίας, μέσω της πλήρους συμμετοχής της οικονομίας, των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, μέσω της ανάπτυξης δομών διαλόγου ανάμεσα στους πολίτες και τους υπεύθυνους πολιτικούς.

4.11 Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών θεωρείται από την ΕΟΚΕ θεμελιώδους σημασίας για την επίτευξη περαιτέρω προόδου στην υλοποίηση της αειφόρου ανάπτυξης και για την παγίωση της ίδιας της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη. Για να εξασφαλιστεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και να της επιτραπεί να συμβάλει στην υλοποίηση της αειφόρου ανάπτυξης απαιτείται η διεύρυνση της πρόσβασης στη γνώση και στην ενημέρωση για θέματα βιωσιμότητας.

4.12 Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη επικοινωνία, απαιτείται επίσης η εφαρμογή αποτελεσματικότερων παραμέτρων για τη μέτρηση της προόδου που συντελέστηκε σε ότι αφορά την υλοποίηση της αειφόρου ανάπτυξης. Ειδικότερα, είναι σκόπιμο να συνεχίσουμε την πορεία που ακολούθησε η ΕΟΚΕ για τη στήριξη της επεξεργασίας νέων δεικτών για τη μέτρηση της οικονομικής προόδου πέρα από το ΑΕΠ ([4]) που να είναι σε θέση να εντάξουν την αξιολόγηση της περιβαλλοντικής και κοινωνικής ποιότητας στην οικονομική· και κρίνεται αναγκαίο να συνδυάσουμε τόσο την ποσοτική όσο και την ποιοτική διάσταση, στηριζόμενοι και στην έρευνα των τρόπων αντίληψης και αξιολόγησης των κοινωνικών φορέων για θέματα βιωσιμότητας.

([3]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας», ΕΕ C 181 της 21.06.2012, σ. 183.

([4]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με το θέμα *«Πέραν του ΑΕγχΠ – Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην επιλογή συμπληρωματικών δεικτών»*, ΕΕ C 181 της 21.06.2012, σ. 14.

4.13 Πράγματι, η ανάπτυξη ενός έγκυρου *συστήματος πληροφοριών*, αντί να έχει ένα απλό γνωσιακό ενδιαφέρον, εντάσσεται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στην πολιτική διαδικασία, συνιστώντας τη βάση στην οποία θα ενταχθεί το σύστημα των κοινωνικών προτεραιοτήτων. Για τον λόγο αυτόν, ο στοχασμός γύρω από τη σημασία της κοινωνικής και περιβαλλοντικής προόδου και η επακόλουθη αναζήτηση νέων δεικτών και ερμηνευτικών μέσων πρέπει να πραγματοποιηθεί με την ενεργό συμμετοχή των εμπειρογνωμόνων, των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων και της κοινωνίας των πολιτών, μέσω της δημοκρατικής συμμετοχής στις αποφάσεις.

4.14 Η ΕΟΚΕ θα πρέπει επίσης να σημειώσει την έλλειψη μιας έκθεσης για τις μελλοντικές προοπτικές που θα προκύπτει από την εργασία της Eurostat και να ζητήσει διευκρινίσεις σχετικά με το πώς θα ενσωματωθεί η ανάπτυξη των μελλοντικών πολιτικών και των πορειών τόσο στις εργασίες της Επιτροπής όσο και στις εργασίες των κρατών μελών.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

481Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 23ΗΣ ΚΑΙ 24ΗΣ ΜΑΪΟΥ 2012

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού»

[COM(2011) 782 τελικό]

(2012/C 229/05)

Εισηγητής: ο **κ. Luís Miguel PARIZA**

Στις 13 Ιουλίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή του Ατλαντικού.

Στις 21 Νοεμβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού

COM(2011) 782 final.

Στις 6 Δεκεμβρίου 2011, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, μετατρέποντας τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας σε γνωμοδότηση βάσει αίτησης διαβούλευσης.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 24ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 151 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ευρωπαϊκή ακτή του Ατλαντικού, που αποτελεί τη δυτική πύλη της Ευρώπης, πρέπει να ενισχύσει την κεντρική της θέση και να αποφύγει τον κίνδυνο απομάκρυνσης από το πολιτικό και οικονομικό κέντρο της Ευρώπης. Μέσω του Ατλαντικού, η Ευρώπη αναπτύσσει οικονομικούς και πολιτικούς δεσμούς με την Αμερική και την Αφρική.

1.2 Η μακροπεριφέρεια του Ατλαντικού περιλαμβάνει τις περιφέρειες και νήσους της ατλαντικής ακτής της Ιρλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Η Ισλανδία, που τελεί υπό διαδικασία ένταξης, θα πρέπει να συνδεθεί, καθώς και η Νορβηγία, η οποία ανήκει στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ). Το ίδιο και η Γροιλανδία και οι Νήσοι Φερόε. Οι περιφέρειες της Βόρειας Θάλασσας, παρότι μοιράζονται συμφέροντα στον χώρο του Ατλαντικού, θα μπορούσαν να εγκαινιάσουν στο μέλλον μια ξεχωριστή στρατηγική.

1.3 Οι περιοχές της Ευρώπης που βρέχονται από τον Ατλαντικό έχουν πραγματοποιήσει σημαντική διαδρομή πολιτικής συνεργασίας για την προώθηση δράσεων κοινού ενδιαφέροντος, βάσει έργων εντασσόμενων σε ευρωπαϊκά διακρατικά προγράμματα. Στη συνεργασία αυτή συμμετέχουν οι περιφερειακές αρχές και η κοινωνία πολιτών.

1.4 Η ΕΟΚΕ κρίνει θετική την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον Ατλαντικό στα πλαίσια της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής: υποστήριξη των νέων αναδυόμενων οικονομικών κλάδων, παράλληλα με μια νέα ώθηση προς τους παραδοσιακούς κλάδους, μέσα από μια γενική οπτική βιώσιμης ανάπτυξης.

1.5 Η ΕΟΚΕ, όμως, προτείνει μια πιο φιλόδοξη προσέγγιση: μια μακροπεριφερειακή στρατηγική, η οποία, παράλληλα με τη θαλάσσια διάσταση, να περιλαμβάνει και μια ηπειρωτική διάσταση, αξιοποιώντας την εμπειρία από τις περιφέρειες της Βαλτικής και του Δούναβη.

1.6 Την πρόταση της ΕΟΚΕ υποστηρίζουν οι θέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των κυβερνήσεων των περιφερειών της Επιτροπής του Ατλαντικού Τόξου, των Οικονομικών και Κοινωνικών Συμβουλίων του Ατλαντικού Διεθνικού Δικτύου, καθώς και πολλών φορέων της κοινωνίας πολιτών (επιχειρηματίες, συνδικάτα, εμπορικά επιμελητήρια, δήμοι κ.λπ.).

1.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το Φόρουμ για τον Ατλαντικό, που προβλέπεται στην θαλάσσια στρατηγική για την περιοχή του Ατλαντικού, συνιστά ένα πρώτο βήμα για τη στήριξη της διαδικασίας μετεξέλιξης της θαλάσσιας στρατηγικής για τον Ατλαντικό σε μακροπεριφερειακή στρατηγική για τον Ατλαντικό. Το Φόρουμ θα αξιοποιήσει την αντληθείσα εμπειρία από την κατάρτιση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των ζητημάτων της θάλασσας για να μετατραπεί στο μελλοντικό μακροπεριφερειακό φόρουμ, που θα καθορίζει τις κοινές στρατηγικές κατευθύνσεις δράσης και τα έργα προτεραιότητας για την εδαφική συνοχή των περιφερειών του Ατλαντικού.

1.8 Η ΕΟΚΕ, που συμμετέχει στο «Leadership Group of the Atlantic Forum», έχει προτείνει να συμμετέχει στο Φόρουμ για τον Ατλαντικό το Ατλαντικό Διεθνικό Δίκτυο (RTA) οικονομικών και κοινωνικών συμβουλίων, δεδομένου ότι πρόκειται για παράγοντες που δραστηριοποιούνται επί τόπου και είναι αναγκαίοι για τον προσδιορισμό και την εκτέλεση των έργων. Για να έχει επιτυχία το σχέδιο δράσης, στη χάραξή του πρέπει να συμμετέχουν οι σημαντικότεροι κοινωνικοί και περιφερειακοί παράγοντες.

1.9 Οι στόχοι προτεραιότητας της μακροπεριφέρειας του Ατλαντικού πρέπει να ενταχθούν στους θεματικούς πυλώνες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η στρατηγική του Ατλαντικού είναι πολύ σημαντική, όχι μόνο για τις ενδιαφερόμενες περιφέρειες, αλλά για ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.10 Η στρατηγική του Ατλαντικού πρέπει να εφαρμόζεται τόσο στις τομεακές πολιτικές όσο και στην πολιτική συνοχής. Επομένως, η ΕΟΚΕ προτείνει να υπερκερασθούν οι περιορισμοί των λεγόμενων «τριών όχι», ώστε οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές να διαθέτουν στο μέλλον κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις, ειδική χρηματοδότηση και τις αναγκαίες διοικητικές δομές.

2. **Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές στην ΕΕ: νέοι μηχανισμοί συνεργασίας και εδαφικής συνοχής**

2.1 Τον Ιούνιο του 2009, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ευρωπαϊκή στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας [1], η οποία, προωθώντας περαιτέρω την εδαφική συνεργασία, προσδιορίζει ένα πολυτομεακό και ενιαίο στρατηγικό γεωγραφικό πλαίσιο, με διάφορους ειδικούς στόχους, για την επίλυση κοινών προβλημάτων. Αργότερα, αναπτύχθηκε η στρατηγική για την περιοχή του Δούναβη [2].

2.2 Η Επιτροπή αναφέρεται στις μακροπεριφέρειες ως περιοχές που απαρτίζονται από διάφορες διοικητικές περιφέρειες, οι οποίες, όμως, εμφανίζουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά ώστε να δικαιολογείται μια ενιαία στρατηγική θεώρηση [3]. Οι μακροπεριφέρειες, αρχής γενομένης από μια γεωγραφική βάση, προσδιορίζονται σε λειτουργικό επίπεδο.

2.3 Οι διοικητικοί, ρυθμιστικοί και δημοσιονομικοί όροι θεμελιώνονται στα λεγόμενα «τρία όχι»: όχι στην πρόσθετη χρηματοδότηση, όχι σε νέες διοικητικές δομές και όχι σε νέες νομοθετικές ρυθμίσεις. Παρότι πρόκειται για την προϋπόθεση που έθεσαν στο Συμβούλιο τα κράτη μέλη, η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με τους περιορισμούς αυτούς.

2.4 Στη στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας συμμετέχουν οκτώ κράτη μέλη της ΕΕ και τρία γειτονικά κράτη.

2.5 Το 2011, η ΕΕ έθεσε σε λειτουργία τη στρατηγική για την περιοχή του Δούναβη, στην οποία συμμετέχουν οκτώ κράτη μέλη της ΕΕ και έξι χώρες εκτός ΕΕ [4].

2.6 Ο πρώτος απολογισμός από τη λειτουργία της Στρατηγικής της Βαλτικής Θάλασσας [5] δείχνει ότι έχει ικανοποιητικά αποτελέσματα ως μέσο βελτίωσης της μακροπεριφερειακής συνεργασίας, για την εκπλήρωση στόχων και ευκαιριών που υπερβαίνουν την περιφερειακή και εθνική εμβέλεια. Πρόκειται για άκρως ενδεδειγμένο μέσο για την επιδίωξη του στόχου της εδαφικής συνοχής και της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι σκόπιμο να επεκταθούν οι μηχανισμοί αυτού του είδους και σε άλλες μακροπεριφέρειες που μπορούν να προσφέρουν προστιθέμενη αξία.

2.8 Η Συνθήκη της Λισσαβώνας, δεδομένου ότι, παράλληλα με την οικονομική και κοινωνική συνοχή, προβλέπει και τον στόχο της εδαφικής συνοχής, αντιπροσωπεύει μια ώθηση για τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές.

2.9 Η Εδαφική Ατζέντα 2020 [6], που υιοθετήθηκε τον Μάιο του 2011 στο Gödöllö, προβλέπει μια καινοτόμο προσέγγιση με βάση τον εκάστοτε τόπο («place-based approach») και λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες μακροπεριφερειακές στρατηγικές.

([1]) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας (COM(2009) 248 τελικό, 10 Ιουνίου 2009).

([2]) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή του Δούναβη (COM(2010) 715 τελικό).

([3]) Βλ. σημείο 1.

([4]) Βλ. τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με τη στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη ΕΕ C 48 της 15.2.2011, σ. 2 και ΕΕ C 248 της 25.8.2011, σ. 81.

([5]) Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας (EUSBSR), COM(2011) 381 τελικό.

([6]) Εδαφική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020. Προς μια Ευρώπη έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς, με ποικίλες περιφέρειες – 19 Μαΐου 2011.

2.10 Η πολιτική συνοχής είναι ο βασικός μηχανισμός για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της εδαφικής πολιτικής της ΕΕ και την ώθηση της ενδογενούς ανάπτυξης των μακροπεριφερειών.

2.11 Η διαδικασία προσδιορισμού του νέου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ και της πολιτικής για τη συνοχή για το διάστημα 2014-2020 έχει ήδη δρομολογηθεί.

2.12 Η εδαφική συνεργασία εξακολουθεί να συνιστά στόχο της πολιτικής για τη συνοχή, και ο προϋπολογισμός της αναμένεται να αυξηθεί. Θα αποκτήσει πλέον δικό της κανονισμό, ενώ προβλέπονται ρητώς *«νέες μορφές εδαφικής συνεργασίας, εξατομικευμένες λύσεις για την αντιμετώπιση των μακροπεριφερειακών προκλήσεων»* ([7]).

3. **Η περιοχή του Ατλαντικού**

3.1 Η ακτή της Ευρώπης στον Ατλαντικό (παράρτημα Ι) αποτελεί εκτενή γεωγραφική περιοχή, με άξονα Βορρά-Νότου, και με κύριο συνδετικό στοιχείο τον Ατλαντικό Ωκεανό. Η μακροπεριφέρεια του Ατλαντικού περιλαμβάνει τις περιφέρειες και νήσους της ατλαντικής ακτής της Ιρλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Η Ισλανδία, για την οποία έχουν ανοίξει διαπραγματεύσεις προσχώρησης, ενδιαφέρεται επίσης, καθώς και η Νορβηγία, η οποία ανήκει στον ΕΟΧ. Το ίδιο και η Γροιλανδία και οι Νήσοι Φερόε.

3.2 Η θέση της περιοχής αυτής στα δυτικά άκρα της Ευρωπαϊκής Ηπείρου και το άνοιγμά της στη θάλασσα αποτέλεσαν για αιώνες σημαντικό παράγοντα δυναμισμού και ευημερίας.

3.3 Κύριο χαρακτηριστικό της είναι η θαλάσσια διάσταση, ενώ στην κοινή οικονομική, τεχνολογική και πολιτισμική της κληρονομιά περιλαμβάνονται δραστηριότητες όπως η αλιεία, η ναυπηγική, η μεταλλουργία, η μηχανική, η έρευνα και η επιστήμη, οι λιμένες, το εμπόριο και οι θαλάσσιες μεταφορές.

3.4 Η ακτή του Ατλαντικού βρίσκεται σε θέση απομακρυσμένη από το πολιτικό και οικονομικό κέντρο της Ευρώπης. Στο γεγονός αυτό προστίθενται οι δυσχέρειες πρόσβασης, η έλλειψη υποδομών μεταφοράς, ενέργειας και επικοινωνιών ανάμεσα στις διάφορες περιφέρειες του Ατλαντικού και ανάμεσα σε αυτές και στις πιο ευημερούσες περιοχές της Ευρώπης.

3.4.1 Οι περισσότερες περιφέρειες του Ατλαντικού εμφανίζουν επίπεδα εισοδημάτων χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ ορισμένες από αυτές υπάγονται, για την πολιτική συνοχής, στον στόχο της σύγκλισης (παράρτημα ΙΙ).

3.4.2 Η κατάσταση επιδεινώνεται, δεδομένου ότι οι παραδοσιακές δραστηριότητες του Ατλαντικού υφίστανται σημαντική υποχώρηση, με τον κλάδο της αλιείας, που παρουσίαζε πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, να έχει μειώσει δραστικά το δυναμικό του και τον όγκο των αλιευμάτων, με τα ναυπηγεία σε παρακμή και με θαλάσσιες μεταφορές και λιμένες των οποίων το δυναμικό μένει εν μέρει ανεκμετάλλευτο.

3.5 Από την άλλη πλευρά, ο Ατλαντικός διαθέτει αξιόλογους αναξιοποίητους ακόμη πόρους, που μπορούν να αποτελέσουν πηγή πλούτου, διαφοροποίησης της οικονομίας, δημιουργίας απασχόλησης και περιβαλλοντικής βελτίωσης, όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι θαλάσσιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ο ορυκτός πλούτος, οι θαλάσσιες βιοτεχνολογίες, οι δραστηριότητες θαλάσσιας ψυχαγωγίας και τουρισμού.

3.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η περιοχή του Ατλαντικού απαρτίζεται από ένα ετερόκλητο σύνολο εδαφικών ενοτήτων, με δικές τους αναπτυξιακές προκλήσεις, των οποίων η ενότητα και η ιδιαιτερότητα έγκειται στον θαλάσσιο και ανοιχτό στον κόσμο χαρακτήρα τους και στην ελλιπή σύνδεση με τα ευρωπαϊκά οικονομικά και πολιτικά κέντρα.

4. **Η ανακοίνωση «Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού»**

4.1 Στις 21 Νοεμβρίου 2011, ανταποκρινόμενη σε αίτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού» ([8]).

4.2 Με πρωταρχικό στόχο την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της βιώσιμης απασχόλησης, η **στρατηγική** εξετάζει τις προκλήσεις και ευκαιρίες της περιοχής του Ατλαντικού Ωκεανού ομαδοποιώντας τις σε πέντε αλληλένδετες θεματικές:

4.2.1 **Εφαρμογή της προσέγγισης με βάση το οικοσύστημα,** σύμφωνα με την οποία η διαχείριση των δραστηριοτήτων που έχουν επίδραση στη θάλασσα πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ώστε το οικοσύστημα να παραμένει υγιές και παραγωγικό. Η στρατηγική επικεντρώνεται στην προώθηση τριών πεδίων: της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και των συστημάτων παρατήρησης.

4.2.2 **Περιορισμός του αποτυπώματος άνθρακα** της Ευρώπης, με τρία κεφάλαια: υπεράκτια αιολική ενέργεια, θαλάσσιες πηγές ενέργειας και θαλάσσιες μεταφορές.

4.2.3 Βιώσιμη εκμετάλλευση των **φυσικών πόρων του βυθού** του Ατλαντικού, με προσανατολισμό προς την προώθηση της βιωσιμότητας, της έρευνας και της γνώσης.

4.2.4 Αντιμετώπιση **απειλών και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης,** είτε οφείλονται σε ατυχήματα είτε σε φυσικές καταστροφές, με βελτίωση της ασφάλειας και του συντονισμού.

4.2.5 **Ανάπτυξη χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς,** δεδομένου ότι πολλές κοινότητες των ακτών του Ατλαντικού έχουν ανάγκη από νέες θέσεις εργασίας σε αναδυόμενες δραστηριότητες, προς αντικατάσταση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων που παρακμάζουν.

4.3 **Τα μέσα της ΕΕ** είναι ο στρατηγικός συνδυασμός των χρηματοδοτικών και των νομοθετικών μηχανισμών της ΕΕ.

([7]) Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί καθορισμού ειδικών διατάξεων για την υποστήριξη του στόχου της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, COM(2011) 611 τελικό.

([8]) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ανάπτυξη μιας θαλάσσιας στρατηγικής για την περιοχή του Ατλαντικού Ωκεανού, COM(2011) 782 τελικό, 21 Νοεμβρίου 2011.

4.4 Η εκτέλεση της στρατηγικής: σχετικό σχέδιο δράσης θα υιοθετηθεί έως τα τέλη του 2013.

4.4.1 Θα αξιοποιηθούν τα εξής μέσα: η πολιτική συνεργασία, ορισμένα ειδικά μέτρα στα πλαίσια υφιστάμενων συμφωνιών και δομών, καθώς και ο συνδυασμός των νομοθετικών και των χρηματοδοτικών μηχανισμών.

4.4.2 Θα δημιουργηθεί Φόρουμ για τον Ατλαντικό, στο οποίο θα συμμετέχουν τα κράτη μέλη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, οι περιφερειακές αρχές, η κοινωνία πολιτών και οι εκπρόσωποι των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων. Το Φόρουμ θα αναλάβει καθήκοντα το 2012 και θα διαλυθεί το 2013. Θα περιλαμβάνει θεματικά εργαστήρια και μια ομάδα προβληματισμού.

5. **Γενικές παρατηρήσεις**

5.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει θετική την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προτείνει μια προσέγγιση της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής σε επίπεδο λεκάνης του Ατλαντικού. Η ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική προσφέρει ένα κοινό πλαίσιο που περικλείει όλες τις τομεακές πολιτικές που έχουν επίδραση στη θάλασσα, ώστε να αποτρέπονται ανακολουθίες και αναποτελεσματικότητες.

5.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η συγκεκριμένη εφαρμογή της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής στην περιοχή του Ατλαντικού θα προσφέρει μια νέα οπτική γωνία για τη χάραξη των πολιτικών που σχετίζονται με τη θάλασσα και για την αξιοποίηση των ευκαιριών οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που διαθέτει ο Ατλαντικός.

5.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση που διέπει τη στρατηγική: το γεγονός ότι στηρίζεται τόσο στους νέους αναδυόμενους οικονομικούς κλάδους όσο και σε μια νέα ώθηση στους παραδοσιακούς κλάδους, μέσα από μια οπτική βιώσιμης ανάπτυξης.

5.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά να παρασχεθεί στις θαλάσσιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας η μέγιστη πολιτική υποστήριξη και η οικονομική στήριξη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, δεδομένου ότι οι πηγές αυτές προσφέρουν δυνατότητες περιορισμού του αποτυπώματος άνθρακα της Ευρώπης, αλλά και ανάπτυξης πολύ σημαντικής οικονομικής και βιομηχανικής δραστηριότητας, η οποία δεν περιορίζεται στο περιβάλλον των λιμένων που βρίσκονται πλησιέστερα στις εγκαταστάσεις ανεμογεννητριών.

5.5 Η στρατηγική πρέπει να χρησιμεύσει ως κινητήρια δύναμη για την προώθηση του δυναμικού έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και παραγωγής της θαλάσσιας βιομηχανίας παραγωγής ενέργειας, των συναφών κλάδων και όλου του οικείου συστήματος υλικοτεχνικής υποστήριξης στις παράκτιες περιφέρειες του Ατλαντικού. Αυτό θα συντελέσει και στη διαφοροποίηση του οικονομικού ιστού και στον αναπροσανατολισμό των παρακμαζόντων κλάδων.

5.6 Το δυναμικό αυτό δεν περιλαμβάνει μόνο τις ανεμογεννήτριες σε σταθερά θεμέλια, αλλά και τις πλωτές ανεμογεννήτριες.

5.7 Τα κύματα και η παλίρροια του Ατλαντικού αποτελούν επίσης οικονομικό και ενεργειακό πόρο με υψηλό δυναμικό, δεδομένου ότι είναι από τα καλύτερα παγκοσμίως. Η ΕΟΚΕ προτείνει η στρατηγική για την περιοχή του Ατλαντικού να ενισχύσει τη στήριξη για την έρευνα και την ανάπτυξη των σχετικών δραστηριοτήτων.

5.8 Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που βρίσκονται στη θάλασσα έχουν ανάγκη τη σύνδεση των κύριων κέντρων παραγωγής με τα κέντρα κατανάλωσης. Τα δίκτυα σύνδεσης μεταξύ κέντρων παραγωγής ενέργειας και κέντρων κατανάλωσης έχουν καθοριστική σημασία για την αξιοποίηση του ενεργειακού δυναμικού της θάλασσας. Απαιτούνται, συνεπώς, θαλάσσια ηλεκτρικά δίκτυα που να είναι συνδεδεμένα με τα χερσαία δίκτυα.

5.9 Η ναυπηγική είναι επίσης μια παραδοσιακή οικονομική δραστηριότητα των περιφερειών της ατλαντικής ακτής που αξίζει να προωθηθεί, σύμφωνα όμως με ανανεωμένες βάσεις. Η ναυπήγηση τεχνολογικά προηγμένων σκαφών, πιο αποδοτικών από περιβαλλοντική άποψη, που θα πληρούν τις απαιτήσεις αυστηρών ρυθμίσεων ως προς τα επίπεδα εκπομπών και ρύπανσης, καθώς και το διαφορετικό φάσμα των σκαφών που συνδέονται με τη θαλάσσια αιολική ενέργεια, συνιστούν νέους κλάδους του μέλλοντος για τα ναυπηγεία της ακτής του Ατλαντικού.

5.10 Λόγω της απομακρυσμένης γεωγραφικής θέσης πολλών κοινοτήτων της ατλαντικής ακτής, ιδίως ορισμένων νήσων, οι νέες τεχνολογίες της επικοινωνίας θα πρέπει να συντελέσουν στην ανάπτυξη καινοτόμων οικονομικών δραστηριοτήτων, στην εγκατάσταση δικτύων και στην επαφή με τις αγορές.

5.11 Η ΕΟΚΕ προτείνει να ενισχυθούν στις παράκτιες περιφέρειες του Ατλαντικού τα μέτρα υπέρ της ανάπτυξης χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς. Η κατάρτιση, ιδίως των νέων, έχει ζωτικό ρόλο. Πρέπει να εξασφαλιστεί η μετάδοση γνώσης και δεξιοτήτων μεταξύ των γενεών, να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων, επιχειρήσεων και κέντρων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και να ενισχυθεί ο κοινωνικός διάλογος.

5.12 Η αλιεία αντιπροσωπεύει κλάδο που υπέστη βαρύτατες απώλειες θέσεων εργασίας τις τελευταίες δεκαετίες. Η ΕΟΚΕ φρονεί, λοιπόν, ότι οι παράκτιοι οικισμοί με παράδοση στη δραστηριότητα αυτή χρειάζονται μέτρα διαφοροποίησης και ώθησης νέων δραστηριοτήτων. Η παράκτια μη βιομηχανική αλιεία, η συλλογή οστρακοειδών και η υδατοκαλλιέργεια συνιστούν τις πλέον βιώσιμες δραστηριότητες και έχουν ζωτική σημασία για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη ορισμένων παράκτιων περιοχών, καθώς και μεγάλη πολιτιστική σημασία.

5.13 Η ΕΟΚΕ προτείνει την αύξηση της χρήσης των θαλάσσιων εμπορευματικών μεταφορών, με αντίστοιχη μείωση των οδικών. Οι θαλάσσιες αρτηρίες πρέπει να ενισχυθούν, χρειάζεται επομένως να βελτιωθούν τα συστήματα διαλειτουργικότητας μεταξύ λιμένων και σιδηροδρόμων.

5.14 Όπως έχει καταστεί σαφές σε διάφορα ατυχήματα, η ασφάλεια έναντι έκτακτων καταστάσεων και απειλών συνιστά μεγάλη πρόκληση. Πρέπει να εγκατασταθούν μηχανισμοί και συστήματα που να ενισχύουν την επιτήρηση και την ασφάλεια. Η ΕΟΚΕ προτείνει να ενισχυθεί ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφάλειας της Ναυσιπλοΐας, να βελτιωθεί ο συντονισμός μεταξύ κρατών μελών και να υιοθετηθούν κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις που να μπορούν να αποτρέψουν τις υφιστάμενες απειλές.

5.15 Η στρατηγική για την περιοχή του Ατλαντικού αποτελεί ευκαιρία για τις ενδιαφερόμενες περιφέρειες. Η ΕΟΚΕ προτείνει να επιδειχθεί μεγάλη φιλοδοξία για την κινητοποίηση όλων των πόρων.

5.16 Στο **Φόρουμ για τον Ατλαντικό** θα πρέπει να επιτευχθεί η δέουσα συμμετοχή όλων των παραγόντων τους οποίους αφορά η στρατηγική ανάπτυξη της περιοχής. Πολύ σημαντικό είναι να συμμετέχουν, πέραν των κρατών μελών και των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, οι περιφερειακές αρχές και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών.

5.17 Η ΕΟΚΕ, που συμμετέχει στο «Leadership Group of the Atlantic Forum», έχει προτείνει να συμμετέχει στο Φόρουμ για τον Ατλαντικό το Ατλαντικό Διεθνικό Δίκτυο (RTA) οικονομικών και κοινωνικών συμβουλίων, δεδομένου ότι πρόκειται για παράγοντες που δραστηριοποιούνται επί τόπου και είναι αναγκαίοι για τον προσδιορισμό και την εκτέλεση των έργων. Για να έχει επιτυχία το σχέδιο δράσης, στη χάραξή του πρέπει να συμμετέχουν οι σημαντικότεροι κοινωνικοί και περιφερειακοί παράγοντες.

5.18 Το Φόρουμ μπορεί να αναλάβει σημαντικό ρόλο στην παρακολούθηση και αξιολόγηση της εκτέλεσης του σχεδίου δράσης και της στρατηγικής. Η ΕΟΚΕ, συνεπώς, εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή προβλέπει τη διάλυσή του όταν θα αρχίσει η ενεργός φάση της εκτέλεσης των έργων. Η ΕΟΚΕ προτείνει να παραμείνει ενεργό το Φόρουμ για τον Ατλαντικό και μετά τη χάραξη του σχεδίου δράσης.

6. **Ατλαντική συνεργασία: διεθνικά δίκτυα και σχέδια συνεργασίας**

6.1 Για την προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης της ΕΕ, έχουν συσταθεί τα δίκτυα περιφερειών της Ιρλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, των δήμων, και της κοινωνίας πολιτών των περιφερειών αυτών: Οικονομικά και Κοινωνικά Συμβούλια, Εμπορικά Επιμελητήρια, συνδικάτα, εργοδοτικές οργανώσεις, οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας, μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), πανεπιστήμια κ.λπ.

6.2 Η *Επιτροπή του Ατλαντικού Τόξου* ([9]) είναι μία από τις έξι γεωγραφικές επιτροπές της *Διάσκεψης των Απόκεντρων Παράκτιων Περιφερειών της Ευρώπης* (CRPM) και περιλαμβάνει 24 περιφέρειες της ακτής του Ατλαντικού. Αποτελεί πολιτικό βήμα με θέμα τα συμφέροντα των περιφερειών και προωθεί τη διεθνική ατλαντική συνεργασία σε κοινά έργα. Εξάλλου, οι δήμοι του Ατλαντικού προωθούν ανάλογους στόχους στους κόλπους της *Διάσκεψης των Δήμων του Ατλαντικού Τόξου* ([10]).

6.3 Το *Ατλαντικό Διεθνικό Δίκτυο* ([11]) (RTA) οικονομικών και κοινωνικών συμβουλίων συστάθηκε το 2003. Πρόκειται για βήμα συνεργασίας της κοινωνίας πολιτών του ατλαντικού χώρου, στο οποίο συμμετέχουν τα Οικονομικά και Κοινωνικά Συμβούλια και ομόλογες οργανώσεις της ατλαντικής ακτής του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Στόχος του είναι η εμβάθυνση της συνεργασίας και η προώθηση πολιτικών, οι οποίες, στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, να συντελούν στην ανάπτυξη των περιφερειών του Ατλαντικού, βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική και εδαφική συνοχή και υπερκεράζοντας τα εγγενή μειονεκτήματα της γεωγραφικής τους θέσης.

6.4 Το RTA έχει εκπονήσει διάφορες μελέτες και προτάσεις στα πεδία της καινοτομίας, της μεταφοράς τεχνολογίας και της διατροπικότητας των εμπορευματικών μεταφορών, με ιδιαίτερη έμφαση στις θαλάσσιες μεταφορές, στους λιμένες και την αντίστοιχη ενδοχώρα τους, καθώς και στην ασφάλεια της ναυτιλίας στον χώρο του Ατλαντικού. Πρόσφατα ασχολήθηκε με την ανάπτυξη των θαλάσσιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και με την Ατλαντική Ευρωπαϊκή Στρατηγική.

6.5 Υπάρχουν επίσης άλλα ατλαντικά δίκτυα, όπως τα *Γεωργικά Επιμελητήρια του Ατλαντικού Τόξου*(AC3A), και άλλα στον πανεπιστημιακό χώρο. Από το 2007, στην Επιτροπή Συντονισμού της *Επιτροπής του Ατλαντικού Τόξου* συμμετέχουν εκπρόσωποι όλων αυτών των δικτύων, σε έναν κοινό τόπο προβληματισμού σχετικά με ζητήματα στρατηγικής σημασίας για τον χώρο του Ατλαντικού.

6.6 Η συνεργασία ξεκίνησε το 1989 μέσω του INTERREG. Στην τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού αναπτύσσονται έργα μεγάλης εμβέλειας και ενοποιητικού χαρακτήρα σε πεδία όπως οι μεταφορές και η δημιουργία ενός συνεργατικού σχηματισμού (cluster) ατλαντικής εμβέλειας για τις θαλάσσιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

6.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη των ενδιαφερομένων: η ατλαντική συνεργασία έχει πληγεί από τους περιορισμούς της διεθνικής συνεργασίας σε τοπικό επίπεδο γενικά, από την έλλειψη στρατηγικού οράματος, από την απουσία συντονισμού μεταξύ των έργων, με την επακόλουθη απώλεια συνεργειών, καθώς και από την πληθώρα μη λειτουργικών έργων ([12]).

6.8 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι αυτή η παράδοση δυναμικής και διαφοροποιημένης συνεργασίας μεταξύ των παραγόντων του χώρου του Ατλαντικού αποτελεί πολύ στέρεη βάση για τη δρομολόγηση νέων εμπειριών συνεργασίας, πιο φιλόδοξων και με εντονότερη στρατηγική διάσταση.

7. **Η πρόταση της ΕΟΚΕ: μια μακροπεριφερειακή στρατηγική για την περιοχή του Ατλαντικού**

7.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η μακροπεριφερειακή στρατηγική αποτελεί πρόσφορο μηχανισμό για την περιοχή του Ατλαντικού. Με την προώθηση της ενδογενούς ανάπτυξης της μακροπεριφέρειας του Ατλαντικού χάρη σε μια στρατηγική ευρείας εμβέλειας, η περιοχή του Ατλαντικού θα καταστεί ικανότερη να ανταποκριθεί στους στόχους της ΕΕ και της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

7.2 Το Συμβούλιο έχει απευθύνει έκκληση στα κράτη μέλη και στην Επιτροπή να συνεχίσουν την προώθηση των ήδη υφιστάμενων μακροπεριφερειακών στρατηγικών και να εξετάσουν το ενδεχόμενο θέσπισης και άλλων, στο μέλλον.

7.3 Για λόγους ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων περιοχών της ΕΕ, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι σκόπιμη η προώθηση μιας μακροπεριφερειακής στρατηγικής στον Ατλαντικό, χάρη στην οποία θα μπορούν να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις διεθνικής εμβέλειας που αντιμετωπίζει η περιοχή. Η απόκεντρη θέση του τόξου του Ατλαντικού στα δυτικά της ηπείρου οξύνεται από την ώθηση που δόθηκε στις βόρειες και τις κεντρικές περιοχές της ΕΕ με τις δύο υφιστάμενες μακροπεριφερειακές στρατηγικές.

([9]) http://arcatlantique.org
([10]) http://www.atlanticcities.eu
([11]) Welsh Economic Forum· Conseils Économiques, Sociaux et Environnementaux Régionaux de Basse-Normandie, Bretagne, Pays de la Loire, Poitou-Charentes, Aquitaine, Centre και Limousin· Consejos Económicos y Sociales de País Vasco, Cantabria, Asturias, Galicia και Canarias· Instituto de Soldadura e Qualidade de Lisboa, USAL-GARVE.

([12]) Σχέδιο ανάπτυξης του χώρου του Ατλαντικού, Επιτροπή Ατλαντικού Τόξου της CRPM.

7.4 Η προετοιμασία του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020 και η διαμόρφωση των πολιτικών για την νέα περίοδο προσφέρουν την ευκαιρία να υιοθετηθούν τώρα οι κατάλληλες αποφάσεις.

7.5 Μια μακροπεριφερειακή στρατηγική αποτελεί ευκαιρία για να αξιοποιηθεί η πλούσια και έντονη εμπειρία συνεργασίας που έχει αποκομισθεί και να πραγματοποιηθεί ένα ποιοτικό άλμα προς μορφές συνεργασίας πιο σύνθετες και πιο φιλόδοξες, καθώς η περιφέρεια του Ατλαντικού χρειάζεται την ανάπτυξη κοινών έργων μεγάλης κλίμακας, που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσα από τους υφιστάμενους μηχανισμούς.

7.6 Η θαλάσσια διάσταση της περιοχής του Ατλαντικού αφορά πολλές από τις προκλήσεις και ευκαιρίες του χώρου αυτού. Δεδομένου, όμως, ότι η σχέση της με την ηπειρωτική χώρα είναι καθοριστική, η ΕΟΚΕ προτείνει, μαζί με τη θαλάσσια διάσταση, να ενσωματωθεί και η ηπειρωτική. Η ηπειρωτική χώρα διαρθρώνει και αναπτύσσει την ενδοχώρα, χωρίς την οποία η αξιοποίηση του θαλάσσιου δυναμικού δεν έχει καμία προοπτική. Η θαλάσσια ακτή χρειάζεται μια ενδοχώρα ενεργό και δυναμική, καθώς και τις συνέργειες που θα καταστήσουν δυνατή την συνεκτική ανάπτυξη της περιοχής ως συνόλου.

7.7 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επίσης έχει τοποθετηθεί υπέρ μιας μακροπεριφερειακής προσέγγισης για την περιοχή του Ατλαντικού, που να περιλαμβάνει μία θαλάσσια και μία ηπειρωτική διάσταση ([13]).

7.8 Ένα ζήτημα που παρουσιάζει ζωτική σημασία για την πλήρη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των περιοχών του Ατλαντικού αφορά τη δυσχέρεια πρόσβασης, η οποία παρακωλύει τις ανταλλαγές και την κινητικότητα, ενώ οι λύσεις της δεν έχουν σχέση με τη θαλάσσια πολιτική. Όσον αφορά τις θαλάσσιες μεταφορές, η σύνδεση μεταξύ των λιμένων και οι συνδέσεις με υποδομές και πολιτικές χερσαίων μεταφορών έχουν καίριο ρόλο.

8. **Δομή και θεματικοί πυλώνες**

8.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά να υιοθετηθεί μια διάρθρωση ανάλογη με αυτήν της στρατηγικής της Βαλτικής.

8.1.1 Ένα στρατηγικό έγγραφο σαφές και με προσανατολισμό προς τη δράση, στο οποίο να περιλαμβάνονται οι θεματικοί πυλώνες.

8.1.2 Ένα σχέδιο δράσης με τις δράσεις προτεραιότητας που θα αναπτύσσουν τους θεματικούς πυλώνες και τα εμβληματικά έργα.

8.1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να εισαχθούν συστήματα αξιολόγησης των προόδων της στρατηγικής, δεδομένου ότι πρόκειται για δυναμική και καινοτόμο διαδικασία, που πρέπει να συμπεριλαμβάνει μηχανισμούς παρακολούθησης, αξιολόγησης και αναθεώρησης.

8.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει η μακροπεριφερειακή στρατηγική για την περιοχή του Ατλαντικού να στηριχθεί στους θεματικούς πυλώνες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Με τον τρόπο αυτό, τα θεματικά περιεχόμενα και οι τομεακές πολιτικές θα αλληλοσυνδέονται σε ένα ενιαίο σύνολο.

8.3 *Διεθνής διάσταση*

8.3.1 Η Ισλανδία και η Νορβηγία είναι δύο ευρωπαϊκές χώρες που μοιράζονται επίσης την περιοχή του Ατλαντικού και θα πρέπει να συμμετάσχουν στην μακροπεριφερειακή στρατηγική, όπως και η Γροιλανδία και οι Νήσοι Φερόε. Τα κράτη που μοιράζονται την περιοχή της Βόρειας Θάλασσας ενδέχεται να ενδιαφέρονται επίσης να συγκροτήσουν μια μακροπεριφερειακή στρατηγική για εκείνη την περιοχή.

8.3.2 Η γεωπολιτική θέση του Ατλαντικού, οι ιστορικοί και πολιτισμικοί δεσμοί και η εμπειρία συνεργασίας πρέπει να ενταχθούν σε μια μακροπεριφερειακή στρατηγική για την περιοχή του Ατλαντικού. Η διατλαντική διάσταση έχει καίριο ρόλο, δεδομένου ότι οι σχέσεις με τις ΗΠΑ, την Κεντρική και Νότιο Αμερική και την Αφρική έχουν στρατηγική σημασία για την Ευρώπη.

8.4 *Βιώσιμη ανάπτυξη*

8.4.1 Η περιοχή του Ατλαντικού έχει ανάγκη από ένα σύστημα μεταφορών πιο βιώσιμο, που να περιορίζει την εξάρτηση από τις οδικές μεταφορές, οι οποίες έχουν υψηλότερα ποσοστά εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO_2) απ' ό,τι άλλα μεταφορικά μέσα. Η κυκλοφορία πρέπει να μετατοπιστεί προς τη θάλασσα, με την ενίσχυση των θαλάσσιων μεταφορών: των θαλάσσιων αρτηριών και των χερσαίων συνδέσεων των λιμένων, με προτεραιότητα στον σιδηρόδρομο. Αυτό προϋποθέτει σχεδιασμό των λιμενικών χώρων, των σχέσεων λιμένα-πόλης και του συνόλου των μεταφορικών δικτύων και κόμβων. Η ασφάλεια της ναυτιλίας και η συνεργασία για την πρόληψη και αντιμετώπιση καταστροφών πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν.

8.4.2 Η βιωσιμότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος είναι αλληλεξαρτώμενη και ιδιαίτερα ευάλωτη στις πιέσεις που ασκούν οι διάφορες ανθρώπινες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της διάχυτης χερσαίας ρύπανσης και των εσωτερικών υδάτων που εκβάλλουν στον Ατλαντικό.

8.4.3 Για τη βιωσιμότητα των ακτών και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών, πέρα από τις οικονομικές δραστηριότητες και από την παράκτια ρύπανση, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη το φαινόμενο της σημαντικής συγκέντρωσης αστικής ανάπτυξης στις ακτές, καθώς και οι σχέσεις μεταξύ ακτών και ενδοχώρας.

8.4.4 Πρέπει να συμπεριληφθούν μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και πρόληψης των επιπτώσεών της στις φυσικές και τις αστικοποιημένες παράκτιες περιοχές.

8.4.5 Το δυναμικό ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στον Ατλαντικό συνιστά τεράστια πηγή «καθαρής» και εγχώριας ενέργειας, που παραμένει ακόμη ανεκμετάλλευτη.

8.5 *Έξυπνη ανάπτυξη*

8.5.1 Η επικοινωνία της περιοχής του Ατλαντικού κατά μήκος του άξονα Βορρά-Νότου και η σύνδεσή της με τις αγορές της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης συνιστά σημαντικότατο παράγοντα ανταγωνιστικότητας που πρέπει να επιτευχθεί με τη δημιουργία ενός ατλαντικού διαδρόμου σιδηροδρόμων/λιμένων. Οι αεροπορικές συνδέσεις επίσης είναι ανεπαρκείς στον Ατλαντικό.

8.5.2 Η χρήση των πόρων του Ατλαντικού, όπως οι θαλάσσιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι θαλάσσιες βιοτεχνολογίες ή τα κοιτάσματα του υπεδάφους του θαλάσσιου πυθμένα, προσφέρει ευκαιρίες ανάδυσης πολύ καινοτόμων οικονομικών κλάδων, με προοπτικές άνθησης και δημιουργίας πλούτου και απασχόλησης.

([13]) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2011, σχετικά με την ευρωπαϊκή στρατηγική για την περιοχή του Ατλαντικού, P7_TA(2011)0089.

8.5.3 Οι σχετικές πολιτικές θα απαιτήσουν σημαντική κινητοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων, αλλά και των επιστημονικών, τεχνολογικών και χρηματοδοτικών. Θα χρειαστεί να χαραχτούν στόχοι σε πεδία όπως οι υποδομές, η βιομηχανία, η κατάρτιση, οι πολιτικές έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας, η συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων, τεχνολογικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων, η δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών κ.λπ.

8.5.4 Η έρευνα σχετικά με προηγμένα περιβαλλοντικά συστήματα και τεχνολογίες διανοίγει νέες στρατηγικές και νέους ορίζοντες για παραδοσιακές δραστηριότητες της περιοχής του Ατλαντικού που βρίσκονται σε παρακμή, όπως η αλιεία και η ναυπηγική. Ο τομέας των θαλάσσιων δραστηριοτήτων διαθέτει μεγάλο δυναμισμό και συμμετέχει σε στρατηγικές ανάπτυξης.

8.5.5 Ο θαλάσσιος τουρισμός και ο τουρισμός αναψυχής στην περιοχή του Ατλαντικού διαθέτει καλή φήμη, που πρέπει να ενισχυθεί ως προς τις πτυχές που αφορούν τόσο την φυσική κληρονομιά όσο και την πολιτισμική. Ο τουρισμός δημιουργεί οικονομική δραστηριότητα και απασχόληση, ενώ συμβάλλει και στην ανάπτυξη της ατλαντικής και της ευρωπαϊκής ταυτότητας.

8.6 *Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς*

8.6.1 Η στρατηγική του Ατλαντικού θα πρέπει να συμπεριλάβει μια σημαντική κοινωνική πτυχή. Η οικονομική ανάπτυξη και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αναμένεται να διευκολύνει τη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης του πληθυσμού και την παραμονή του στον τόπο.

8.6.2 Οι αρχές της περιοχής πρέπει να προωθήσουν τον κοινωνικό διάλογο και τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών.

8.6.3 Προτεραιότητα συνιστά η βελτίωση της κατάρτισης σε θαλάσσιους και ναυτικούς κλάδους και η βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των πανεπιστημίων και των κέντρων κατάρτισης.

8.6.4 Οι τεχνολογίες των πληροφοριών χρειάζονται περαιτέρω ανάπτυξη, ιδίως στα πιο απόμακρα σημεία της περιοχής του Ατλαντικού, όπου πρέπει να βελτιωθούν οι συνδέσεις.

8.6.5 Σύμφωνα με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της εδαφικής συνοχής, πρέπει να ληφθεί υπόψη η κατάσταση των μικρών παράκτιων χωριών, των νησιών, των πόλεων και των μητροπολιτικών περιοχών, καθώς και των αγροτικών περιοχών.

9. **Διοίκηση και χρηματοδότηση**

9.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η Συνθήκη προσφέρει πολλές νομικές βάσεις για την εφαρμογή των πολιτικών αυτών, μεταξύ των οποίων τα άρθρα 174 και 178 (συνοχή), 38 και 39 (γεωργία και αλιεία), από 90 έως 100 (μεταφορές), 170 και 171 (ευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών), 173 (βιομηχανία), 191 έως 193 (περιβάλλον), 194 (ενέργεια), 195 (τουρισμός), 349 (εξόχως απόκεντρες περιφέρειες).

9.2 Η στρατηγική πρέπει να είναι ευρωπαϊκή: να καταρτιστεί από την Επιτροπή, να εγκριθεί από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο και να υποστηριχθεί από την ΕΟΚΕ και την ΕτΠ. Για να τεθεί σε εφαρμογή, απαιτείται ισχυρή δέσμευση εκ μέρους των κρατών μελών της ακτής του Ατλαντικού.

9.3 Πρέπει να διαμορφωθεί στα πλαίσια μιας ευρείας διαδικασίας διαβουλεύσεων και διαλόγου με όλους τους ενδιαφερόμενους παράγοντες, εθνικούς, περιφερειακούς και τοπικούς, τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο οργανωμένης κοινωνίας πολιτών.

9.4 Θα πρέπει να συμμετάσχουν διάφοροι παράγοντες, οι οποίοι είναι δυνατόν να κινητοποιηθούν μόνο μέσα από ένα πρότυπο πολυεπίπεδης διοίκησης που θα τους ενσωματώνει όλους και θα διευκολύνει την ισόρροπη και διαρθρωμένη συμμετοχή και συμβολή τους.

9.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να καταργηθούν οι περιορισμοί των «τριών όχι», με συνεκτίμηση της εμπειρίας από τις περιοχές της Βαλτικής και τον Δούναβη, δεδομένου ότι, στο μέλλον, για να έχουν επιτυχία οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές, θα χρειαστεί να προβλεφθούν νέοι νομοθετικοί, διοικητικοί και χρηματοδοτικοί μηχανισμοί.

9.6 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να έχει ρόλο διευκόλυνσης και συντονισμού των δράσεων.

9.7 Πρέπει να συσταθεί ομάδα υψηλού επιπέδου με εκπροσώπους των κρατών μελών, μαζί με την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

9.8 Τα σημεία επαφής, στο καθένα από τα πέντε κράτη μέλη που συμμετέχουν, θα συντονίζουν τις εθνικές δράσεις στα πλαίσια της στρατηγικής.

9.9 Οι συντονιστές στην κάθε περιοχή προτεραιότητας και οι συντονιστές των έργων θα μπορούν να προέρχονται είτε από κρατικά είτε από περιφερειακά ή τοπικά όργανα.

9.10 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τη σημασία ενός *Φόρουμ για τον Ατλαντικό*, το οποίο θα λειτουργεί με όρους πολυεπίπεδης διοίκησης, θα συνεδριάζει και θα καθοδηγεί τη συμμετοχή και τη συμβολή όλων των ενδιαφερομένων μερών, όχι μόνο στην κατάστρωση, αλλά και στη διαδικασία παρακολούθησης, αξιολόγησης και αναθεώρησης της στρατηγικής. Στο Φόρουμ για τον Ατλαντικό θα πρέπει να συμμετέχουν οι περιφερειακές αρχές και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών: επιχειρήσεις, συνδικάτα, κοινωνική οικονομία, πανεπιστήμια και τεχνολογικά κέντρα και άλλοι φορείς πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στις εργασίες του.

9.11 Η αρχή «όχι στην πρόσθετη χρηματοδότηση» σημαίνει ότι οι πόροι από την πολιτική συνοχής συνιστούν την κυριότερη χρηματοδότηση για τη μακροπεριφερειακή στρατηγική. Η ΕΟΚΕ, όμως, πιστεύει ότι στο μέλλον θα χρειαστεί ειδική χρηματοδότηση.

9.12 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι τα Ταμεία που χρησιμοποιούνται σήμερα προσκρούουν σε περιορισμούς για τη χρηματοδότηση ορισμένων στρατηγικών έργων. Πρέπει να διευρυνθούν οι μηχανισμοί χρηματοδότησης, με την χρήση και των Ταμείων της Ένωσης που συνδέονται με τις τομεακές πολιτικές.

9.13 Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων μπορεί επίσης να προσφέρει χρηματοδότηση για συγκεκριμένα έργα. Τα έργα θα πρέπει να συγχρηματοδοτούνται από εθνικούς, περιφερειακούς και τοπικούς πόρους, καθώς και από τη συνεργασία δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.

9.14 Η σημερινή συγκυρία διαμόρφωσης του πολυετούς χρηματοδοτικού πλαισίου της ΕΕ και μεταρρύθμισης της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ αποτελεί την κατάλληλη στιγμή για να εξασφαλιστεί ότι οι κανόνες που διέπουν τα Ταμεία θα επιτρέπουν τη χρηματοδότηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών.

9.15 Για να μπορούν οι δράσεις και τα έργα της μακροπεριφερειακής στρατηγικής για τον Ατλαντικό να ενταχθούν στον προγραμματισμό των Ταμείων για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, θα ήταν σκόπιμο να ληφθούν οι αναγκαίες αποφάσεις εντός του 2013, ώστε η μακροπεριφερειακή στρατηγική να είναι έτοιμη να τεθεί σε λειτουργία στις αρχές της νέας περιόδου προγραμματισμού.

Βρυξέλλες, 24 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020»

[COM(2011) 398 τελικό — 2011/0177 (APP)]

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Προϋπολογισμός για την "Ευρώπη 2020"»

[COM(2011) 500 τελικό]

(2012/C 229/06)

Εισηγητής: **ο κ. PALMIERI**

Συνεισηγητής: **ο κ. KRAWCZYK**

Στις 29 Ιουνίου 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωση, αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προϋπολογισμός για την «Ευρώπη 2020»

COM(2011) 500 final.

Στις 19 Οκτωβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020

COM(2011) 398 final — 2011/0177 (APP).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23 και της 24 Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 24 Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 165 ψήφους υπέρ, 9 ψήφους κατά και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ κατανοεί τη δέσμευση που αναλαμβάνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην προσπάθειά της να επιτύχει συμβιβασμό μεταξύ δύο αντικρουόμενων απαιτήσεων σχετικά με το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) σε μια περίπλοκη κοινωνική, οικονομική και πολιτική συγκυρία. Η πρώτη από τις απαιτήσεις αυτές αφορά τη συμμόρφωση προς την υπαγορευόμενη από την κρίση ηθική και πολιτική επιταγή για την επιβολή λιτότητας, η οποία αναπόφευκτα θα επηρεάσει την πορεία των συζητήσεων και το περιεχόμενο της τελικής συμφωνίας. Η δεύτερη απαίτηση έγκειται στην ανάγκη ενδεδειγμένης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης των σοβαρών προκλήσεων που τίθενται ενώπιον της ΕΕ, οι οποίες απορρέουν τόσο από τη Συνθήκη της Λισαβόνας όσο και από τη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

1.2 Η Ευρώπη βρίσκεται σε δύσκολη θέση τόσο εξαιτίας της χρηματοπιστωτικής κρίσης που πλήττει τις χώρες της Ευρωζώνης όσο και ελλείψει συναινετικής αντιμετώπισης εκ μέρους των διαφόρων κρατών μελών, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος να τεθούν υπό αμφισβήτηση ακόμη και η ίδια η λειτουργία και οι προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

1.3 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη δηλώσει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της και επαναλαμβάνει και στην παρούσα γνωμοδότηση –σε σύμπνοια με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή των Περιφερειών– ότι οι φιλόδοξες προκλήσεις της ΕΕ καθιστούν την αύξηση των κονδυλίων του ενωσιακού προϋπολογισμού όχι μόνον επιθυμητή αλλά και αναγκαία για την ανάκαμψη της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη σύμφωνα με την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση χρειάζεται «περισσότερη (και καλύτερη) και όχι λιγότερη Ευρώπη». Αντίθετα, το «πάγωμα» του ΠΔΠ στο σημερινό του επίπεδο, σε πραγματικές τιμές, θα αντιστοιχούσε σε παραίτηση από πολλές από τις προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η ΕΕ κατά τα προσεχή έτη.

1.4 Η πρόταση της Επιτροπής φαίνεται συνεπώς να προσανατολίζεται υπερβολικά προς τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης, από την άποψη τόσο των χορηγούμενων πόρων όσο της δομής του προϋπολογισμού, η οποία οδηγεί σε αναντιστοιχία μεταξύ της έκτασης και της μορφής των νέων προκλήσεων που τίθενται για την ΕΕ, αφενός, και των διαθέσιμων πόρων, αφετέρου, δηλαδή με άλλα λόγια μεταξύ των φιλοδοξιών και των μέσων υλοποίησής τους.

1.5 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η συζήτηση σχετικά με την αναθεώρηση του προϋπολογισμού της ΕΕ απαιτείται να επικεντρωθεί στην αποτελεσματικότητά του έναντι του πολιτικού σχεδίου της ΕΕ, το οποίο τίθεται επί του παρόντος υπό σοβαρή αμφισβήτηση λόγω της κρίσης. Το κριτήριο στο οποίο θα πρέπει να βασιστεί η αξιολόγηση του ΠΔΠ είναι η επάρκειά του ώστε να διασφαλίσει στην ΕΕ τα απαιτούμενα μέσα για την υλοποίηση των στρατηγικών

προτεραιοτήτων της, χωρίς αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών και των επιχειρήσεων, δηλαδή η ικανότητά του να προσδώσει «προστιθέμενη αξία» [1] σε ευρωπαϊκή κλίμακα, με ίση κατανομή των δαπανών στους ευρωπαίους πολίτες.

1.6 Κατά τη λεπτομερή εξέταση της πρότασης, η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ της βελτίωσης και της απλοποίησης της δομής του προϋπολογισμού της ΕΕ, κατά τρόπο ώστε να μετριασθεί αισθητά η ενασχόληση με το ζήτημα της δίκαιης επιστροφής και της οριζόντιας ισότητας μεταξύ των κρατών μελών και να επικεντρωθεί αντ' αυτού το ενδιαφέρον στην αποτελεσματική υλοποίηση των ευρωπαϊκών στρατηγικών στόχων.

1.7 Όσον αφορά τα έσοδα, διαπιστώνεται ένα ισχυρό στοιχείο καινοτομίας που συνίσταται στην πρόταση για την καθιέρωση ενός νέου συστήματος ιδίων πόρων, προερχόμενων τόσο από την μετατροπή του πόρου ΦΠΑ όσο και από την επιβολή φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών (ΦΧΣ), την οποία η ΕΟΚΕ έχει ήδη υποστηρίξει με στόχο την επάνοδο στο αρχικό πνεύμα της Συνθήκης της Ρώμης [2] που είναι σε θέση να προσφέρει πραγματική δημοσιονομική αυτονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.7.1 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της μετατροπής του ίδιου πόρου ΦΠΑ, εφόσον αυτή θα συμβάλει στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ με την αποτροπή δυνητικών οικονομικών στρεβλώσεων στο εσωτερικό των κρατών μελών. Επισημαίνει, ωστόσο, ότι από την πρόταση της Επιτροπής απουσιάζουν επακριβή στοιχεία σχετικά τόσο με τις αλλαγές που επέρχονται στη δομή του ΦΠΑ όσο και με τις διαφορές ως προς το ύψος των δημοσιονομικών πόρων που συνεπάγονται οι εν λόγω αλλαγές για κάθε κράτος μέλος. Η ΕΟΚΕ, παρότι τονίζει εκ νέου την ανάγκη επιβολής του ΦΧΣ σε παγκόσμια κλίμακα, εκτιμά ότι εφαρμογή του εν λόγω φόρου σε ευρωπαϊκό επίπεδο (με την καθιέρωση ενός κατώτατου συντελεστή για όλα τα κράτη μέλη) θα μπορούσε να μεγιστοποιήσει τη συμβολή του χρηματοπιστωτικού τομέα τόσο στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στους προϋπολογισμούς των κρατών μελών και να περιορίσει την οικονομική αστάθεια που οφείλεται σε αμιγώς κερδοσκοπικές ενέργειες.

1.8 Η επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» θα απαιτήσει πολύ περισσότερους πόρους από όσους προβλέπονται στο ΠΔΠ· ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να διερευνηθεί ενδελεχέστερα η δυνατότητα θέσπισης καινοτόμων δημοσιονομικών μηχανισμών με στόχο την κάλυψη τέτοιου είδους επενδύσεων (όσον αφορά τα ομόλογα έργου), αφού προηγουμένως αξιολογηθούν εις βάθος τόσο οι πιθανές συνέπειες όσο και η ενδεχόμενη μετάθεση του κινδύνου προς τον δημόσιο τομέα.

1.9 Όσον αφορά τις δαπάνες, η υλοποίηση των προτεραιοτήτων που υποδεικνύονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προϋποθέτει την ανάληψη δράσης αποκλειστικά και μόνο σε ενωσιακό επίπεδο, προσδίδοντας έτσι πραγματικά ευρωπαϊκή «προστιθέμενη αξία» εκεί όπου ένα ευρώ που δαπανάται σε ενωσιακό επίπεδο είναι πιο αποτελεσματικό από ένα ευρώ που δαπανάται σε εθνικό επίπεδο. Πρόκειται για τα «ευρωπαϊκά δημόσια αγαθά» των οποίων η παροχή σε εθνικό επίπεδο δεν είναι η βέλτιστη δυνατή (εξαιτίας ανεπαρκειών της αγοράς ή λόγω οικονομιών κλίμακας μη δυνάμενων να επιτευχθούν σε εθνικό επίπεδο), με αποτέλεσμα να απαιτείται μια αποτελεσματική παρέμβαση εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.10 Υπό αυτό το πρίσμα, η ΕΟΚΕ επικροτεί την έναρξη της μεταρρύθμισης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), η οποία αποσκοπεί στη διαφύλαξη ενός αποδοτικού και αποτελεσματικού ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου διασφαλίζοντας συγχρόνως πραγματική προστιθέμενη αξία για την ΕΕ. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει και τονίζει εκ νέου την πεποίθησή της ότι ο σχεδιασμός της ΚΓΠ – όπως και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) – πρέπει να προάγει τη σχέση μεταξύ της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας, αφενός, και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιωσιμότητας των φυσικών πόρων, αφετέρου. Η προσέγγιση αυτή θα ευνοήσει την ανάδειξη των ορθών περιβαλλοντικών πρακτικών, χωρίς ωστόσο να παραμεληθεί η στήριξη της οικονομικής ευρωστίας και της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και του αλιευτικού κλάδου, εντός ενός πλαισίου χαρακτηριζόμενου από την υψηλή αστάθεια των τιμών των βασικών πρωτογενών προϊόντων.

1.11 Ως προς το σύστημα άμεσων ενισχύσεων, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ο στόχος που συνίσταται στην εναρμόνιση των όρων ανταγωνισμού μεταξύ των ευρωπαίων γεωργών και στην ενίσχυση της ενσωμάτωσης των νέων κρατών μελών πρέπει να υλοποιηθεί έπειτα από προσεκτική εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να προκύψουν σε όλα τα κράτη μέλη. Προκειμένου να αποφευχθούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού που θα είχαν κοινωνικές συνέπειες, ιδιαίτερα στις Βαλτικές Χώρες, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι κατά τη λήξη του επόμενου δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020, καμία χώρα δεν θα βρίσκεται κάτω από το 90 % του μέσου όρου των 27 κρατών μελών της ΕΕ όσον αφορά τις άμεσες ενισχύσεις

1.12 Το άρθρο 174 της Συνθήκης της Λισαβόνας θα πρέπει να αποτελεί την κατευθυντήρια αρχή για το μέλλον της πολιτικής συνοχής: «Η Ένωση αποσκοπεί […] στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών»·

1.13 Όσον αφορά την πολιτική συνοχής, η ΕΟΚΕ –παρότι θεωρεί πειστική την εστίασή της σε περιορισμένο αριθμό σημαντικών προτεραιοτήτων της ΕΕ– αντιτίθεται ωστόσο στην επιβολή μακροοικονομικών όρων ως προϋπόθεση για την εκταμίευση των κονδυλίων που προορίζονται για την πολιτική συνοχής. Η ΕΟΚΕ είναι επίσης της γνώμης ότι η εισαγωγή της νέας κατηγορίας των περιφερειών «μετάβασης» στη θέση των περιφερειών «σταδιακής ένταξης» (phasing in) και «σταδιακής εξόδου» (phasing out) δεν πρέπει να αποβεί εις βάρος των πόρων που διατίθενται στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και θεωρεί μη ενδεδειγμένη την καταχρηστική χρήση του Ταμείου Συνοχής για άλλους σκοπούς που δεν εμπίπτουν στο αρχικό πεδίο δράσης του. Ωστόσο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, τα εναπομείναντα κεφάλαια του δημοσιονομικού πλαισίου 2007-2013 θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν με σκοπό τη χρηματοδότηση ενός ευρωπαϊκού σχεδίου για την ανάπτυξη προς ανάληψη από την Ένωση. Το ίδιο θα μπορούσε να συμβεί, για περιορισμένο χρονικό διάστημα όπως παραδείγματος χάρη για τα πρώτα 3 χρόνια, και όσον αφορά τα κεφάλαια του επόμενου δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020.

1.14 Για την απτή υλοποίηση των στόχων του νέου ΠΔΠ, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα πρέπει να είναι υποδειγματικός, αποδοτικός, αποτελεσματικός και διαφανής, προκειμένου να καταστεί αξιόπιστος στα μάτια των ευρωπαίων πολιτών και να τους βοηθήσει να αντιληφθούν ευχερώς τα πλεονεκτήματα της Ευρώπης και το κόστος της μη Ευρώπης. Προς το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία τη δημιουργία ή την εφαρμογή συστημάτων για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των πολιτικών της ΕΕ, με στόχο τη διερεύνηση των κοινωνικών, οικονομικών και περιφερειακών επιπτώσεών τους.

[1] *«The value resulting from an EU intervention which is additional to the value that would have been otherwise created by Member State action alone» (Η αξία που προκύπτει από την παρέμβαση της ΕΕ, η οποία είναι συμπληρωματική προς την αξία που θα είχε ειδάλλως προκύψει από τη δράση ενός μόνο κράτους μέλους),* (COM(2010) 700 final· SEC(2011) 867).

[2] Άρθρο 201.

1.15 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πρόταση της Επιτροπής συνιστά μια διαπραγματευτική βάση στην οποία στηρίχθηκε η έναρξη των τρεχουσών διαπραγματεύσεων και δεσμεύεται εφεξής –σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση – να παρακολουθεί την εν λόγω διαδικασία και να παρεμβαίνει όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα μπορέσουν να επέλθουν συγκεκριμένες νομοθετικές τροποποιήσεις.

2. **Πρόταση της Επιτροπής σχετικά με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2014-2020**

2.1 Η παρούσα γνωμοδότηση αφορά την πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου [έγγρ. COM (2011) 398 τελικό] η οποία –με τον καθορισμό του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020– συνιστά τη νομοθετική μεταφορά της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής [COM (2011) 500 τελικό, της 29ης Ιουνίου 2011], με θέμα «Προϋπολογισμός για την "Ευρώπη 2020" ».

2.2 Συνολικά, το ΠΔΠ περιλαμβάνει 1,025 δισ. ευρώ, ήτοι ποσοστό 1,05 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ποσό στο οποίο προστίθενται 58,5 δισ. ευρώ για άλλες δαπάνες που δεν εμπίπτουν στο ΠΔΠ (δηλ. για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση). Το συνολικό ποσό είναι περίπου ισοδύναμο, μετά την αφαίρεση του πληθωρισμού, με το ΠΔΠ της προηγούμενης περιόδου (2007-2013) το οποίο είχε καθοριστεί σε 994 δισ. ευρώ.

2.3 Όσον αφορά τις δαπάνες, οι αλλαγές συνίστανται στα εξής:

— στην επίτευξη απλούστευσης, μέσω περιορισμένου αριθμού προγραμμάτων και στόχων, προκειμένου να μειωθούν οι διοικητικές επιβαρύνσεις των δικαιούχων και να διευκολυνθεί η αξιολόγηση αντικτύπου·

— στη μείωση των πόρων που διατίθενται για τα διαρθρωτικά ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, Ταμείο Συνοχής) –εξαιρουμένης της διευκόλυνσης «*Συνδέοντας την Ευρώπη*»– από 355 δισ. ευρώ σε 336 δισ. ευρώ, με την καθιέρωση μιας νέας κατηγορίας περιφερειών *μετάβασης* προς αντικατάσταση του ισχύοντος συστήματος *σταδιακής κατάργησης* και *σταδιακής εφαρμογής*·

— στη διαμόρφωση *κοινού στρατηγικού πλαισίου για τα διαρθρωτικά ταμεία, την αγροτική ανάπτυξη και την αλιεία*, καθώς και του κοινού στρατηγικού πλαισίου «*Horizon 2020*», το οποίο θα καλύπτει την έρευνα και την καινοτομία με την ανάθεση πρωταρχικού ρόλου στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας·

— στη νέα διευκόλυνση «*Συνδέοντας την Ευρώπη*» για τις μεταφορές ευρείας κλίμακας, την ενέργεια και τα δίκτυα ΤΠΕ (40 δισ. ευρώ + 10 δισ. ευρώ προερχόμενα από το Ταμείο Συνοχής)·

— στη δρομολόγηση της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ με ελαφρά μείωση των πόρων της, ως ποσοστό του συνολικού προϋπολογισμού (60 δισ. ευρώ ετησίως) και σε πραγματικές τιμές ([3]), και στη στενότερη σύνδεσή της με τις περιβαλλοντικές επιταγές (οικολογικός προσανατολισμός) και παράλληλη ανάληψη δέσμευσης για ενισχυμένη ευελιξία·

— στην αύξηση των πόρων που διατίθενται για την έρευνα και καινοτομία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση (80 δισ. ευρώ).

([3]) Η ονομαστική αξία των κονδυλίων που προορίζονται για την ΚΓΠ δεν μειώνεται, αλλά παραμένει σταθερή κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού και επομένως, σε πραγματικούς όρους, υπάρχει τάση συρρίκνωσης των κονδυλίων αυτών σε σχέση με το 2012.

2.4 Όσον αφορά τα έσοδα, προτείνεται η σταδιακή μετάβαση από έναν προϋπολογισμό που κυριαρχείται από συνεισφορές βασιζόμενες στο ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) σε έναν απλοποιημένο προϋπολογισμό βασισμένο σε αμιγώς ιδίους πόρους ο οποίος θα διαθέτει συγχρόνως αναπροσαρμοσμένους διορθωτικούς μηχανισμούς. Ειδικότερα, η Επιτροπή προτείνει να καταργηθεί ο ισχύων ίδιος πόρος που βασίζεται στον ΦΠΑ και να αντικατασταθεί –το αργότερο αρχής γενομένης από το 2018– από ένα σύστημα βασιζόμενο στην επιβολή φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών και σε έναν νέο πόρο ΦΠΑ, με στόχο να ενισχυθεί η εναρμόνιση των διαφόρων εθνικών συστημάτων και να εξαλειφθούν οι απαλλαγές και οι παρεκκλίσεις.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Είναι προφανές ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να επιδιώξει την επίτευξη ισορροπίας σχετικά με το νέο ΠΔΠ σε μια εξαιρετικά δύσκολη συγκυρία για τη λειτουργία και τις προοπτικές της ΕΕ, τόσο εξαιτίας της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης που πλήττει την Ευρώπη όσο και ελλείψει συναίνεσης εκ μέρους των κρατών μελών όσον αφορά την ευρωπαϊκή πολιτική απάντηση. Το ζητούμενο είναι η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ δύο αντικρουόμενων και συγχρόνως επιτακτικών απαιτήσεων: αφενός της επιβολής λιτότητας, η οποία αποτελεί επιταγή υπαγορευόμενη από την κρίση και της επακόλουθης βούλησης περιορισμού της δέσμευσης δημόσιων πόρων που θα συνεχίσει αναπόφευκτα να επηρεάζει την πορεία των συζητήσεων και το περιεχόμενο της τελικής συμφωνίας, και αφετέρου της επίδειξης αποτελεσματικότητας για την αντιμετώπιση των σοβαρών προκλήσεων που τίθενται ενώπιον της ΕΕ.

3.2 Ως εκ τούτου, η πρόταση της Επιτροπής με θέμα «Προϋπολογισμός για την "Ευρώπη 2020" » οφείλει απαραιτήτως να αναπροσαρμοστεί στις επικρατούσες οικονομικές και πολιτικές συνθήκες. Ενώ από τη μία πλευρά ο ρόλος που διαδραματίζει επί του παρόντος η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δεν μπορεί να αγνοηθεί στο πλαίσιο καμίας συζήτησης σχετικά με τη μορφή που θα πρέπει να λάβει ο προϋπολογισμός της ΕΕ προκειμένου να καταστεί δυνατή η επιτυχής αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων που τίθενται σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο, από την άλλη πλευρά απαιτείται να κατανοηθούν οι πραγματικές προθέσεις των κρατών μελών όσον αφορά την αναγνώριση και την ανάληψη αυτού του ρόλου εκ μέρους της ΕΕ.

3.2.1 Η επίπονη πορεία των διαπραγματεύσεων που οδήγησαν στον καθορισμό του ΠΔΠ για την περίοδο 2007-2013, καθώς και οι δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την έγκριση του προϋπολογισμού της ΕΕ για το 2011, αλλά και η επιστολή που διαβιβάστηκε το καλοκαίρι του 2011 στον Πρόεδρο της Επιτροπής κ. Barroso υπογεγραμμένη από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων εννέα κρατών μελών ([4]), αφήνουν να διαφανεί ότι –τουλάχιστον σε έναν σημαντικό αριθμό χωρών– επικρατεί μια τάση για την ανάληψη μιας περιορισμένης στο ελάχιστο ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής δέσμευσης, πράγμα το οποίο προοιωνίζει –για άλλη μια φορά– τη διεξαγωγή ευαίσθητων και πολύπλοκων διαπραγματεύσεων.

3.3 Ωστόσο, σε μια συγκυρία η οποία τείνει να μεγεθύνει τις διαστάσεις των ποσοτικών και ποιοτικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η ΕΕ (οικονομική, χρηματοπιστωτική και κοινωνική κρίση, ανταγωνιστικότητα, κλιματική αλλαγή, κλπ.), η πρόταση της Επιτροπής φαίνεται να προσανατολίζεται υπερβολικά προς τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης. Η πρόταση φαίνεται λοιπόν να αντικατοπτρίζει την ύπαρξη αναντιστοιχίας μεταξύ της έκτασης και της μορφής των νέων προκλήσεων που τίθενται για την ΕΕ, αφενός, και των διαθέσιμων πόρων, αφετέρου, δηλαδή με άλλα λόγια μεταξύ των φιλοδοξιών και των μέσων υλοποίησής τους.

([4]) www.euractiv.com/euro-finance/eu-countries-call-slim-eu-budget-news-507532

3.4 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη δηλώσει ([5]) και επαναλαμβάνει ότι η αύξηση του προϋπολογισμού της ΕΕ είναι όχι μόνον επιθυμητή αλλά και αναγκαία, ενόψει του μεγέθους των νέων προκλήσεων που απαιτούν από κοινού αντιμετώπιση: «η επανεξέταση του προϋπολογισμού της ΕΕ δεν είναι ζήτημα αριθμών αλλά εργαλείο για τη στήριξη ενός πολιτικού σχεδίου. Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει τα δημοσιονομικά μέσα που θα της επιτρέψουν να υλοποιήσει την πολιτική της στρατηγική ή να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που της αναθέτει η νέα Συνθήκη της Λισαβόνας».

3.4.1 Υπενθυμίζεται εν προκειμένω η θέση που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, κατά το οποίο η διευθέτηση της κρίσης και των προκλήσεων που έχει ενώπιον της η ΕΕ «θα προέλθει από περισσότερη και όχι από λιγότερη Ευρώπη». Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι της γνώμης ότι το «πάγωμα» του ΠΔΠ, σε πραγματικές τιμές, στο σημερινό του επίπεδο –όπως προτείνεται από την Επιτροπή– συνεπάγεται παραίτηση από πολλές από τις προκλήσεις που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η ΕΕ κατά τα προσεχή έτη. Γι' αυτό τον λόγο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε την αύξηση του επιπέδου των πόρων για το επόμενο ΠΔΠ κατά 5 %, καλώντας το Συμβούλιο –σε περίπτωση που δεν συμμερίζεται αυτή την προσέγγιση– να προσδιορίσει τις πολιτικές προτεραιότητες και τα προγράμματα που θα πρέπει να εγκαταλειφθούν, παρά την αποδεδειγμένη ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία τους, κατά την περίοδο 2014 -2020 ([6]).

3.4.2 Ομοίως, η Επιτροπή των Περιφερειών «είναι της γνώμης ότι το επίπεδο της προτεινόμενης χρηματοδότησης θα πρέπει επομένως να θεωρηθεί ως το απολύτως ελάχιστο ποσό που απαιτείται για την υλοποίηση των φιλόδοξων σχεδίων που συμφωνήθηκαν για την Ένωση», διότι «θεωρεί ότι απαιτείται να επικρατήσει μια διαφορετική αντίληψη, ιδίως μεταξύ των εθνικών δημόσιων ταμείων, προκειμένου τα βασικά καθήκοντα της ΕΕ να εκλαμβάνονται περισσότερο ως επένδυση παρά ως δαπάνη» ([7]).

3.4.3 Επιπλέον, χάρη στις αλλαγές που εισήχθησαν από τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο καθορισμός του ΠΔΠ για την περίοδο 2014-2020 δεν τελεί υπό την αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής και των κυβερνήσεων των κρατών μελών, καθώς ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενισχύθηκε με σκοπό την ανάληψη αυξημένης δημοκρατικής ευθύνης. Υπό τις παρούσες συνθήκες, διανοίγονται νέες δυνατότητες για την παρακολούθηση της διαδικασίας διαμόρφωσης του νέου ΠΔΠ από την κοινωνία των πολιτών και ειδικότερα από την ΕΟΚΕ, καθώς και για την ενεργό συμμετοχή τους στη συζήτηση επί του θέματος, σε στενή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3.5 Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται, κατά συνέπεια, να παρακολουθεί την πορεία των τρεχουσών διαπραγματεύσεων και να παρεμβαίνει όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα μπορέσουν να επέλθουν συγκεκριμένες νομοθετικές τροποποιήσεις. Το ΠΔΠ έχει ως αποστολή να προσφέρει στην ΕΕ τα απαιτούμενα μέσα για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της, χωρίς αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των πολιτών και των επιχειρήσεων, και υπό αυτό ακριβώς το πρίσμα θα πρέπει να αξιολογηθεί.

3.6 Ο περαιτέρω προσανατολισμός προς την επίτευξη αποτελεσμάτων θα πρέπει συνεπώς να οδηγήσει σε μετατόπιση της προσοχής από την τυπική τήρηση των κανόνων –με βασική εστίαση στο ύψος των δαπανών– στον ουσιαστικό έλεγχο της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας ως προς τη χρήση των πόρων και την επίτευξη αποτελεσμάτων, ιδίως στην περίπτωση της πολιτικής συνοχής και της ΚΓΠ. Αυτή η αλλαγή οπτικής γωνίας, η οποία συνάγεται από την έννοια της *μεγιστοποίησης της προστιθέμενης αξίας των δαπανών της ΕΕ*, προϋποθέτει κατά συνέπεια μια συνεκτική προσέγγιση, από την άποψη τόσο της διαχείρισης όσο και των ελέγχων.

3.7 Δεν πρέπει βεβαίως να λησμονηθεί ότι, αν και ο προϋπολογισμός της ΕΕ αντιστοιχεί περίπου σε 1 % του ΑΕΠ της ΕΕ κατά την περίοδο 2007-2013, αποτελεί ωστόσο μια ακόμη σημαντική πηγή πόρων για επενδύσεις η οποία, εάν χρησιμοποιηθεί σωστά, μπορεί να λειτουργήσει ως θεμελιώδης μοχλός για την οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ. Γι' αυτό το λόγο, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμη την ενίσχυση των ενδεδειγμένων συνεργιών μεταξύ του προϋπολογισμού της ΕΕ και των εθνικών προϋπολογισμών για την υλοποίηση των κυριότερων στρατηγικών στόχων της Ευρώπης.

3.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί κεφαλαιώδους σημασίας κατά τη διαδικασία καθορισμού του ΠΔΠ για την περίοδο 2014-2020 την κατάκτηση της εμπιστοσύνης των ευρωπαίων πολιτών και την απόκτηση αξιοπιστίας στα μάτια τους, με παράλληλη προβολή των πλεονεκτημάτων της Ευρώπης και του κόστους της μη Ευρώπης. Προς το σκοπό αυτό, ο προϋπολογισμός της ΕΕ απαιτείται να είναι:

— ορθά διαχειριζόμενος, χωρίς να επιφέρει υπερβολικές διοικητικές επιβαρύνσεις·

— αποδοτικός από πλευράς εξοικονομούμενων πόρων σε σύγκριση με το τρέχον ΠΔΠ·

— αποτελεσματικός ως προς την ευχερέστερη υλοποίηση των προκαθορισθέντων στόχων και ως προς την επίτευξη απτού αντικτύπου στη ζωή των ευρωπαίων πολιτών·

— διαφανής και ελεγχόμενος από κάθε άποψη όσον αφορά τις πραγματοποιούμενες δαπάνες, τους χρησιμοποιούμενους πόρους και τα επιτευχθέντα αποτελέσματα·

— προσανατολισμένος στις ενωσιακές αρχές της αλληλεγγύης, του θεμιτού ανταγωνισμού και της ανταγωνιστικότητας.

3.9 Για τη διεξαγωγή συζήτησης σχετικά με τη βασιμότητα της πρότασης της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμη την αξιολόγησή της προκειμένου να διερευνηθεί εάν είναι σε θέση να διασφαλίσει τα εξής:

— την παροχή ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας και τον προσδιορισμό ενδεδειγμένων στρατηγικών προτεραιοτήτων·

— την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει η κρίση και να προσανατολίσει την Ευρώπη σε μια αλληλέγγυα αναπτυξιακή στρατηγική για την αντιστάθμιση της τάσης των κρατών μελών να περιστέλλουν τις εθνικές δημόσιες δαπάνες τους.

3.9.1 Όσον αφορά την παροχή ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας, η πρόταση της Επιτροπής υποδεικνύει ορισμένες σημαντικές προτεραιότητες των οποίων η υλοποίηση προϋποθέτει την ανάληψη δράσης αποκλειστικά και μόνο σε ενωσιακό επίπεδο. Οι εν λόγω

([5]) ΕΕ C 248 της 25.8.2011, σελ. 75.

([6]) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 8ης Ιουνίου 2011 με θέμα «Επένδυση στο μέλλον: ένα νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) για μια ανταγωνιστική και βιώσιμη Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς» (2010/2211(INI)).

([7]) Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών, BUDG-V-002, της 14-15 Δεκεμβρίου 2011.

προτεραιότητες αφορούν ό,τι μπορεί να εκληφθεί ως «ευρωπαϊκό δημόσιο αγαθό» και, ειδικότερα, τους τομείς παρέμβασης στους οποίους ένα ευρώ που δαπανάται σε ενωσιακό επίπεδο είναι πιο αποτελεσματικό από ένα ευρώ που δαπανάται σε εθνικό επίπεδο.

3.9.2 Μεταξύ των «ευρωπαϊκών δημόσιων αγαθών» περιλαμβάνεται η έρευνα και η ανάπτυξη, η κοινή άμυνα, η επισιτιστική ασφάλεια, η μετανάστευση και το άσυλο, η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, οι επενδύσεις σε υποδομές πανευρωπαϊκής εμβέλειας για την ενέργεια, την επικοινωνία και την εσωτερική αγορά (η οποία απομένει ακόμη να ολοκληρωθεί). Σε αυτούς τους στρατηγικούς τομείς, το ΠΔΠ για την περίοδο 2014-2020 προβλέπει αξιοσημείωτη αύξηση των πιστώσεων του προϋπολογισμού σε σχέση με το ΠΔΠ για την περίοδο 2007-2013, παρά τους αυστηρούς δημοσιονομικούς περιορισμούς.

3.9.3 Η ΕΟΚΕ, παρότι αναγνωρίζει το σημαντικό στοιχείο καινοτομίας που εμπεριέχει η πρόταση της Επιτροπής, οφείλει ωστόσο να επισημάνει την παντελή απουσία συζήτησης επί των εν λόγω προτεραιοτήτων, γεγονός το οποίο ενέχει τον κίνδυνο ο προϋπολογισμός της ΕΕ να μην καταφέρει να αντιμετωπίσει τα κρίσιμα ζητήματα που ανακύπτουν λόγω της παρούσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, και να εξακολουθήσει να υφίσταται πιέσεις από ομάδες ειδικών συμφερόντων.

3.10 Σε αυτήν την ιδιαίτερα ρευστή συγκυρία, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ([8]) ότι η χάραξη της ευρωπαϊκής δημοσιονομικής πολιτικής πρέπει να είναι συνεπής προς τη θεμελιώδη επιλογή μεταξύ ομοσπονδιακού και διακυβερνητικού συστήματος και, άρα, προς τον επιδιωκόμενο βαθμό ολοκλήρωσης. Ειδικότερα, η αρχή της *δίκαιης επιστροφής* για τα μεμονωμένα κράτη μέλη απορρέει από τη λογιστική καταχώριση των δημοσιονομικών πόρων σε συνάρτηση με το εθνικό ΑΕΠ, η οποία είναι αντίθετη και προς το γράμμα και προς το πνεύμα των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.10.1 Το ισχύον σύστημα όσον αφορά τους πόρους, το οποίο βασίζεται στις συνεισφορές των κρατών μελών, είναι πράγματι πολύπλοκο και ελάχιστα διαφανές με αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται η άσκηση δημοκρατικού ελέγχου επί του συστήματος αυτού καθ' εαυτού· το σύστημα αυτό δεν ευνοεί τη δέουσα προβολή της δέσμευσης που έχει αναληφθεί προς όφελος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης· δημιουργεί δε την εντύπωση ότι η εκάστοτε συνεισφορά προς την ΕΕ αποτελεί πρόσθετη επιβάρυνση για τους εθνικούς προϋπολογισμούς, με συνακόλουθο περιορισμό των πόρων που διατίθενται για τις ενωσιακές πολιτικές· και, τέλος, δεν ανταποκρίνεται στην ανάγκη δημιουργίας μιας άμεσης σχέσης μεταξύ της ΕΕ και των πολιτών της.

3.11 Αντ' αυτού, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ([9]) ότι το νέο σύστημα –χωρίς να αυξήσει τη συνολική φορολογική επιβάρυνση που επωμίζονται οι πολίτες και οι επιχειρήσεις– οφείλει να συνδέσει τα έσοδα και τις δαπάνες του προϋπολογισμού της ΕΕ με την ανάληψη δέσμευσης εκ μέρους της ΕΕ για την εφαρμογή ίδιας πολιτικής στρατηγικής, καθώς και για την ανταπόκρισή της στις υποχρεώσεις που της αναθέτει η νέα Συνθήκη της Λισαβόνας, προκειμένου να διασφαλίσει την ισότιμη μεταχείριση των κρατών μελών και να καταστεί διαφανέστερο, απλούστερο και ευχερέστερα κατανοητό από τους πολίτες.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Με το νέο ΠΔΠ η Επιτροπή, προτείνει τη σημαντική διαφοροποίηση του τρόπου χρηματοδότησης του προϋπολογισμού της ΕΕ που βασίζεται κατά κύριο λόγο στην ενίσχυση της δημοσιονομικής αυτονομίας, μέσω της καθιέρωσης ενός νέου συστήματος ιδίων πόρων ικανού να διασφαλίσει μια πιο ισότιμη μεταχείριση των κρατών μελών. Με τη νέα πρόταση επέρχεται αλλαγή προτύπου, με στόχο να καταλυθεί η εξάρτηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις συνεισφορές των κρατών μελών και να επιτευχθεί η σταδιακή μετάβαση προς τη δημοσιονομική αυτάρκεια.

4.1.1 Στο επίκεντρο του «νέου συστήματος ιδίων πόρων» τίθεται η μετατροπή του πόρου ΦΠΑ και η επιβολή του ΦΧΣ. Το σύστημα αυτό, όταν θα τεθεί σε πλήρη εφαρμογή, θα συμβάλει στην περαιτέρω εξισορρόπηση του προϋπολογισμού της ΕΕ, έτσι ώστε να χρηματοδοτείται σχεδόν κατά 40 % από τους νέους ιδίους πόρους, κατά 20 % από τους παραδοσιακούς ιδίους πόρους και κατά 40 % από τα κράτη μέλη, βάσει του ΑΕΕ ([10]). Το πλεονέκτημα του νέου συστήματος έγκειται στη διασφάλιση του γεγονότος ότι οι εθνικές συνεισφορές δεν θα εκλαμβάνονται πλέον από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών ως *φόρος* επί του εθνικού τους προϊόντος, εγείροντας αξιώσεις για *δίκαιη επιστροφή* και επιτυγχάνοντας την επανεξισορρόπηση των οικονομικών οφελών.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι «συμφωνεί με τη δημιουργία αυτού του νέου πόρου ΦΠΑ που αντικαθιστά τον υφιστάμενο» ([11]), εφόσον θα συμβάλει στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ με την αποτροπή δυνητικών οικονομικών στρεβλώσεων στο εσωτερικό των κρατών μελών. Επισημαίνει, ωστόσο, ότι από την πρόταση της Επιτροπής απουσιάζουν επακριβή στοιχεία σχετικά τόσο με τις αλλαγές που επέρχονται στη δομή του ΦΠΑ όσο και με τις διαφορές ως προς το ύψος των δημοσιονομικών πόρων που συνεπάγονται οι εν λόγω αλλαγές για κάθε κράτος μέλος. Επίσης, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο συμπλήρωμα την υιοθέτηση μέτρων με σκοπό την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του ΦΠΑ.

4.1.3 Η πρόταση της Επιτροπής, παρότι τελεί ακόμη υπό συζήτηση, εισάγει ένα ενδιαφέρον νέο στοιχείο, τον ΦΧΣ. Η ΕΟΚΕ, τονίζοντας εκ νέου ότι απαιτείται η επιβολή του ΦΧΣ σε παγκόσμια κλίμακα, τάχθηκε υπέρ της καθιέρωσης φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών σε ευρωπαϊκό επίπεδο ([12]). Η ΕΟΚΕ προβάλλει την ανάγκη προσεκτικής αντιμετώπισης των μακροοικονομικών και μικροοικονομικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η εφαρμογή του ΦΧΣ και αιτείται, ως εκ τούτου, την αδιάλειπτη παρακολούθηση και την επακόλουθη ετήσια εκτίμηση των επιπτώσεων της εφαρμογής του.

4.1.4 Ο ΦΧΣ θα καθιστούσε δυνατή την επίτευξη τουλάχιστον των ακόλουθων τριών στόχων:

— την αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης που επιβάλλεται στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες με στόχο μια πιο ισότιμη συμβολή των δραστηριοτήτων αυτών τόσο στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και στους προϋπολογισμούς των κρατών μελών (εκτιμάται ότι η εφαρμογή αυτού του συστήματος φορολογικής εισφοράς θα αποφέρει περίπου 57 δισ. ευρώ) ([13])·

([8]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Σύστημα των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σελ. 45.

([9]) ΕΕ C 248 της 25.8.2011, σελ. 75.

([10]) COM (2011) 510 τελικό, σελ 6. Επί του παρόντος, οι συνεισφορές των κρατών μελών βάσει του ΑΕΕ ανέρχονται στο 70 % του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ, οι παραδοσιακοί ίδιοι πόροι (τελωνειακοί δασμοί και τέλος επί της ζάχαρης) καλύπτουν το 14,1 %, ο φόρος προστιθέμενης αξίας αναλογεί σε 11,2 % και οι λοιποί πόροι (πλεόνασμα εσόδων από προηγούμενα έτη) είναι της τάξεως του 4,7 % (SEC(2011) 876 τελικό).

([11]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Σύστημα των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σελ. 45.

([12]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για ένα κοινό σύστημα φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2008/7/ΕΚ», ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σελ. 55.

([13]) SEC(2011) 1103 τελικό.

— την αλλαγή της συμπεριφοράς των χρηματοπιστωτικών φορέων, με αποτέλεσμα τη μείωση του όγκου των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών υψηλής συχνότητας (high frequency) και χαμηλού χρόνου αναμονής (low latency), των οποίων το ποσοστό επί του όγκου των συναλλαγών που πραγματοποιούνται εντός των κρατών μελών της ΕΕ κυμαίνεται μεταξύ 13 % και 40 % ([14])·

— την εναρμόνιση της φορολόγησης των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων όλων των κρατών μελών.

4.1.5 Η μεταρρύθμιση των διορθωτικών μηχανισμών και η αντικατάσταση των ήδη υφιστάμενων μηχανισμών με ένα σύστημα κατ' αποκοπή ποσών βαίνουν επίσης προς την κατεύθυνση της επιθυμητής απλούστευσης και της επίτευξης μεγαλύτερης διαφάνειας, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του γεγονότος ότι επί του παρόντος οι οικονομικές συνθήκες στα κράτη μέλη είναι εντελώς διαφορετικές από εκείνες που επικρατούσαν το 1984, όταν τέθηκε σε εφαρμογή το σύστημα αυτό. Όπως έχει ήδη επισημάνει η ΕΟΚΕ ([15]), παραμένει, ωστόσο, η ανάγκη να διευκρινιστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι επιπτώσεις αυτής της μεταρρύθμισης, δεδομένου ότι προς το παρόν δεν είναι σαφής ούτε ο όγκος των πόρων που εμπλέκονται, ούτε η σύγκριση μεταξύ της υφιστάμενης κατάστασης και του προτεινόμενου συστήματος.

4.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξαιρετικά θετική τη βελτίωση της δομής του προϋπολογισμού της ΕΕ, με ίση κατανομή των δαπανών στους ευρωπαίους πολίτες, η οποία καθιστά δυνατό να μετριασθεί αισθητά η ενασχόληση με το ζήτημα της δίκαιης επιστροφής και της οριζόντιας ισότητας μεταξύ των κρατών μελών και να επικεντρωθεί αντ' αυτού το ενδιαφέρον στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δαπανών της ΕΕ (με στόχο τόσο την κάλυψη των αναγκών των πολιτών και των επιχειρήσεων στην Ευρώπη όσο και τη σύνδεση των αποκομιζόμενων οφελών με τις πραγματοποιούμενες δαπάνες). Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει εκ νέου ([16]) τη λύπη της για το γεγονός ότι η πρόταση της Επιτροπής επικεντρώνεται αποκλειστικά στην εσωτερική δομή του προϋπολογισμού, χωρίς να στηρίζεται στους νέους ιδίους πόρους για την εξέταση του βασικού ζητήματος του μεγέθους του, ως ένα μέσο στην υπηρεσία ενός πολιτικού σχεδίου, των φιλοδοξιών δηλαδή της ΕΕ.

4.3 Όπως επισημάνθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «ο προϋπολογισμός της ΕΕ είναι κατά κύριο λόγο επενδυτικός προϋπολογισμός, ο οποίος μπορεί να εξασφαλίσει περισσότερες επενδύσεις προερχόμενες από δημόσιες ή ιδιωτικές πηγές» ([17]). Υπό αυτό το πρίσμα και με στόχο την υπέρβαση των ποσοτικών και κανονιστικών περιορισμών που τίθενται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να προκριθούν δοκιμαστικά ορισμένες μορφές ομολόγων έργου (project bonds) προκειμένου να χρηματοδοτηθούν συγκεκριμένα έργα στον τομέα των υποδομών και της κατάρτισης ([18]), σύμφωνα με την πρωτοβουλία για τα ομόλογα χρηματοδότησης έργων που ξεκίνησε η Επιτροπή ([19]).

4.3.1 Τα ομόλογα έργου θα μπορούσαν να αποτελέσουν σημαντικό μοχλό για την οικονομική ανάπτυξη της ΕΕ με τις δευτερογενείς επιπτώσεις (spillover) που θα επέφεραν, χωρίς να προσκρούουν όπως συμβαίνει σήμερα στην ακαμψία των προϋπολογισμών των κρατών μελών που πασχίζουν να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης και να τηρήσουν το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ).

4.3.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, επιβεβλημένη την ενδελεχή διερεύνηση νέων δυνατοτήτων χρηματοδότησης πέραν του ΠΔΠ, δεδομένου ότι η κτηθείσα εμπειρία από τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα καταδεικνύει ότι υπάρχει τρόπος μετάθεσης του κινδύνου προς τον δημόσιο τομέα ([20]).

4.4 Στην πρόταση της Επιτροπής δεν τίθενται υπό αμφισβήτηση οι παραδοσιακοί τομείς δαπανών της ΕΕ, δηλαδή η πολιτική συνοχής και η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ), ενώ συγχρόνως επιδιώκεται να υποστηριχθεί περαιτέρω –στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»– τόσο η διασφάλιση μιας αποδοτικής και αποτελεσματικής πολιτικής δαπανών όσο και η παροχή προστιθέμενης αξίας στα ήδη υφιστάμενα μέσα δαπανών.

4.4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έναρξη της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ, η οποία αποσκοπεί στην αναπροσαρμογή του μεριδίου της εν λόγω πολιτικής στον συνολικό προϋπολογισμό της ΕΕ και στη στενότερη σύνδεση των δαπανών της ΕΕ με τα δημόσια αγαθά που παράγει ο γεωργικός τομέας, όπως ζητά και η ίδια η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με θέμα «Η ΚΓΠ με χρονικό ορίζοντα το 2020» ([21]). Σε περίπτωση που οι πόροι είναι περιορισμένοι, όπως κατά την παρούσα συγκυρία, η ΚΓΠ –καθώς και η Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΠ)– θα πρέπει να αξιολογείται σε σχέση με τους στόχους και τις επιδιώξεις που ορίζονται στη Συνθήκη της Λισαβόνας: βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος (βιοποικιλότητα, νερό, έδαφος, αέρας), της προστασίας του τοπίου, της ζωτικότητας των αγροτικών περιοχών, της καλής διαβίωσης των ζώων, της βιωσιμότητας και της ασφάλειας των τροφίμων ([22]).

4.4.2 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει ([23]) ότι η γεωργία, η δασοκομία και η αλιεία διαδραματίζουν προεξάρχοντα ρόλο για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί μεν την προσέγγιση που υιοθετεί η Επιτροπή για τον «οικολογικό προσανατολισμό» της ΚΓΠ, αλλά τονίζει εκ νέου ότι απαιτείται να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή κατά τη διαδικασία αναθεώρησης προκειμένου να μην διαταραχθούν οι στόχοι και οι μηχανισμοί χρηματοδότησης της ΚΓΠ που αποσκοπούν στην υποστήριξη των φορέων του κλάδου της γεωργίας, των τροφίμων και του περιβάλλοντος.

4.4.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της σχετικά με την προσπάθεια της Επιτροπής να μειώσει το μερίδιο που αναλογεί στην ΚΓΠ με την ανάθεση σε άλλους φορείς –όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση– νέων καθηκόντων σχετικών προς τους επιδιωκόμενους στόχους στον κλάδο της γεωργίας και των τροφίμων.

4.4.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο στόχος που συνίσταται στην εναρμόνιση των όρων ανταγωνισμού μεταξύ των ευρωπαίων γεωργών και στην ενίσχυση της ενσωμάτωσης των νέων κρατών μελών, μέσω του συστήματος άμεσων ενισχύσεων, απαιτείται να υλοποιηθεί έπειτα από προσεκτική εκτίμηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να προκύψουν σε όλα τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία των προσπαθειών να μειωθεί το χάσμα μεταξύ των επιπέδων στήριξης που λαμβάνουν οι γεωργοί στα διάφορα κράτη μέλη. Έχει ήδη ([24]) εκφράσει τη σύσταση να γίνει η ανακατανομή των εθνικών

([14]) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 8 Δεκεμβρίου 2010, δημόσια διαβούλευση με θέμα την αναθεώρηση της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID), Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς και Υπηρεσιών. SEC(2011) 1226 τελικό.

([15]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Σύστημα των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σελ. 45.

([16]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εκτελεστικά μέτρα για το σύστημα των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σελ. 45.

([17]) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ό.π.

([18]) Haug J. *& al.*, ό.π., κεφ. 4.

([19]) http://ec.europa.eu/economy_finance/consultation/index_en.htm.

([20]) ΕΕ C 143 της 25.5.2012, σελ. 134

([21]) COM(2010) 672 τελικό.

([22]) Hart K. – Baldock D. (επιμέλεια): *What Tools for the European Agricultural Policy to Encourage the Provision of Public Goods* (Παροχή δημόσιων αγαθών μέσω της γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση), Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ιούλιος 2011.

([23]) ΕΕ C 132 της l 3.5.2011, σελ. 63.

([24]) Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ NAT/520 με θέμα «Η ΚΓΠ με χρονικό ορίζοντα το 2020», ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σελ. 116.

κονδυλίων για τις άμεσες ενισχύσεις βάσει αντικειμενικών και αμερόληπτων κριτηρίων και να προβλεφθεί κατάλληλη μεταβατική περίοδος για τη σχεδιαζόμενη δίκαιη σύγκλιση με εγκατάλειψη της αρχής της ιστορικής αναφοράς, ούτως ώστε κατά τη λήξη του δημοσιονομικού πλαισίου για το διάστημα 2014-2020 καμία χώρα να μην βρίσκεται κάτω από το 90 % του μέσου όρου των 27 κρατών μελών της ΕΕ όσον αφορά τις άμεσες ενισχύσεις.

4.4.5 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ το νέο ΠΔΠ θα πρέπει να διασφαλίσει μια ΚΓΠ και μια ΚΑΠ ικανές να εγγυηθούν:

— την ασφάλεια του εφοδιασμού σε τρόφιμα·
— την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία στον τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής·
— την κερδοφορία του γεωργικού και του αλιευτικού τομέα·
— την επάρκεια του εισοδήματος των ευρωπαίων γεωργών και αλιέων.

Με την υιοθέτηση των συγκεκριμένων γραμμών δράσης αναμένεται ότι –εντός ενός πλαισίου χαρακτηριζόμενου από μεγάλη αστάθεια των τιμών των βασικών πρωτογενών προϊόντων– θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη διττή φύση της ΚΓΠ με την ανάδειξη των ορθών περιβαλλοντικών πρακτικών, χωρίς ωστόσο να παραμεληθεί η στήριξη της οικονομικής ευρωστίας και της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, και να αναβαθμιστεί ως εκ τούτου η ιστορική αποστολή της που συνίσταται στην παραγωγή υγιεινών και θρεπτικών τροφίμων, σε επαρκείς ποσότητες και σε προσιτές τιμές, για τους ευρωπαίους πολίτες.

4.5 Η επιδίωξη της ίδιας μορφής αποτελεσματικότητας θα πρέπει να διαπνέει και τα έργα που χρηματοδοτούνται από την πολιτική συνοχής, η οποία παραμένει ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της ενσωμάτωσης των νέων κρατών μελών, και – όπως υποστηρίζεται στην έκθεση Barca ([25])– θα ήταν σκόπιμο να επικεντρωθεί σε περιορισμένο αριθμό βασικών προτεραιοτήτων της ΕΕ, με παράλληλη προσεκτική διερεύνηση των κοινωνικών, οικονομικών και εδαφικών επιπτώσεών τους με τη βοήθεια εκ των προτέρων, ενδιάμεσων και εκ των υστέρων αξιολογήσεων· οι εν λόγω αξιολογήσεις δεν θα πρέπει όμως να επιφέρουν σε καμία περίπτωση πρόσθετο γραφειοκρατικό φόρτο.

4.5.1 Η ΕΟΚΕ αντιτίθεται ωστόσο στην επιβολή μακροοικονομικών όρων ως προϋπόθεση για την εκταμίευση των κονδυλίων που προορίζονται για την πολιτική συνοχής, προκειμένου να αποτραπεί η επιβολή πρόσθετων επιβαρύνσεων στα κράτη μέλη σε μια δύσκολη κοινωνική και οικονομική συγκυρία. Η ΕΟΚΕ είναι επιπλέον της γνώμης ότι η εισαγωγή της νέας κατηγορίας των περιφερειών «μετάβασης» στη θέση των περιφερειών «σταδιακής ένταξης» (phasing in) και «σταδιακής εξόδου» (phasing out) δεν πρέπει να αποβεί εις βάρος των πόρων που διατίθενται στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Τέλος, παρότι επικροτεί την πρόταση σχετικά με τη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη», επισημαίνει ωστόσο ότι η εν λόγω διευκόλυνση δεν πρέπει να χρηματοδοτηθεί με 10 περίπου δισ. ευρώ προερχόμενα από το Ταμείο Συνοχής, κατά τρόπο ώστε να αποφευχθεί η καταχρηστική χρήση του Ταμείου αυτού για άλλους σκοπούς που δεν εμπίπτουν στο αρχικό πεδίο δράσης του.

4.6 Το άρθρο 174 της Συνθήκης της Λισαβόνας θα πρέπει να αποτελεί την κατευθυντήρια αρχή για το μέλλον της πολιτικής συνοχής: «Η Ένωση αποσκοπεί […] στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών […]».

Κατά συνέπεια:

— είναι σκόπιμο να διασφαλιστούν και να διευρυνθούν οι επενδύσεις στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, με εστίαση στον στόχο της σύγκλισης·
— για τα κράτη μέλη των οποίων ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης κατά την περίοδο 2007-2009 ήταν αρνητικός και τα οποία παρουσιάζουν ικανοποιητικό ρυθμό απορρόφησης των κονδυλίων κατά την τρέχουσα περίοδο, το ανώτατο όριο θα βρίσκεται τουλάχιστον στο επίπεδο της τρέχουσας περιόδου για την πολιτική συνοχής·

4.7 Η ΕΟΚΕ προσβλέπει στην περαιτέρω ενίσχυση της παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των πολιτικών της ΕΕ – και ειδικότερα της ΚΓΠ και του Ταμείου Συνοχής λόγω του ειδικού βάρους που έχουν για τον συνολικό προϋπολογισμό – με στόχο να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δαπανών της ΕΕ και της ικανότητας επίτευξης των μεγάλων στόχων που έχει θέσει η ίδια η ΕΕ, πρωτίστως με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» ([26]). Ο στόχος αυτός μπορεί επίσης να επιτευχθεί χάρη σε έναν συνδυασμό επιβαλλόμενων κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησης των προκαθορισμένων κριτηρίων αναφοράς και παρεχόμενων οικονομικών κινήτρων προς τα κράτη μέλη που επιτυγχάνουν τα καλύτερα αποτελέσματα.

4.7.1 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα εξακολουθήσουν να υποστηρίζονται και να συμμετέχουν περισσότερο, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να είναι σε θέση να εξασφαλίσουν τις βέλτιστες δυνατές συνθήκες εφαρμογής και εκτέλεσης των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την πολιτική συνοχής και την ΚΓΠ, με τη βοήθεια ενδεδειγμένων προγραμμάτων επαγγελματικής επανεκπαίδευσης με αντικείμενο τις ευρωπαϊκές διαδικασίες προγραμματισμού, καθοδήγησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Βρυξέλλες, 24 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([25]) Barca F. (επιμέλεια): *An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations*, «Πρόγραμμα μεταρρύθμισης για την πολιτική Συνοχής: επιτόπια προσέγγιση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και των προσδοκιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης», έκθεση που εκπονήθηκε για λογαριασμό της ΓΔ REGIO, 2009.

([26]) Chambon N. & Rubio E.: *In search of «the best value for money»: analyzing current ideas and proposals to enhance the performance of CAP and cohesion spending* (Σε αναζήτηση μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας και οικονομίας: ανάλυση των υφιστάμενων ιδεών και προτάσεων για τη βελτίωση των επιδόσεων της ΚΓΠ και των δαπανών για τη συνοχής)· εργαστήριο με θέμα «The post 2013 financial perspectives: Re-thinking EU finances in times of crisis» (Οι δημοσιονομικές προοπτικές μετά το 2013: επανεξέταση των οικονομικών της ΕΕ σε περιόδους κρίσης), Τορίνο, 7-8 Ιουλίου 2011.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Συμπράξεις για την έρευνα και την καινοτομία»

[COM(2011) 572 τελικό]

(2012/C 229/07)

Εισηγήτρια: **η κ. Renate HEINISCH**

Στις 21 Σεπτεμβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το θέμα

«*Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Συμπράξεις για την έρευνα και την καινοτομία*»

COM(2011) 572 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία Αγορά, Παραγωγή και Κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 191 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 7 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι συμπράξεις προσφέρουν πολλά και ποικίλα πλεονεκτήματα και ότι το δυναμικό τους θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ακόμη περισσότερο. Για τον λόγο αυτόν, επικροτεί απερίφραστα την πρωτοβουλία της Επιτροπής για σύσταση και προαγωγή, στο πλαίσιο της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Ένωση Καινοτομίας», ευρωπαϊκών συμπράξεων καινοτομίας (ΕΣΚ), στόχος των οποίων είναι να καταστήσουν τον κύκλο της Ε&Κ αποδοτικότερο και να μειώσουν τον χρόνο που απαιτείται για να φθάσουν οι καινοτομίες στην αγορά.

1.2 Για να εξασφαλιστεί η μακρόπνοη λειτουργία και επίδραση των συμπράξεων, πρέπει να δημιουργηθούν γενικές συνθήκες κατάλληλες για την επίλυση προκλήσεων που αφορούν θέματα διακυβέρνησης, χρηματοδότησης και υλοποίησης.

1.3 Ως εκ τούτου, οι συμπράξεις πρέπει οπωσδήποτε να είναι απλές, ευέλικτες, χωρίς αποκλεισμούς και ανοιχτές, οι διευθύνουσες ομάδες να είναι αντιπροσωπευτικές και ισόρροπες, οι δε σχέσεις μεταξύ των υφισταμένων πρωτοβουλιών και μέσων να έχουν διευκρινιστεί εξαρχής.

1.4 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία των κοινωνικών καινοτομιών ως καθοριστικής σημασίας μέσων για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος φιλικού προς την καινοτομία, για να δοθούν κίνητρα συνεργασίας στις επιχειρήσεις, στον δημόσιο τομέα, στους κοινωνικούς εταίρους και σε άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και να αυξηθεί η ικανότητά τους για καινοτομία και απόδοση.

1.5 Για την περαιτέρω ανάπτυξη της ιδέας των συμπράξεων απαιτείται η αποσαφήνιση και η διαρκής επανεξέταση της σχέσης μεταξύ των ΕΣΚ και άλλων πολιτικών πρωτοβουλιών (παράγραφος 2.3.2. της ανακοίνωσης).

1.6 Στην απαραίτητη διευκόλυνση μιας συντονισμένης εκτέλεσης και χρηματοδότησης ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων (παράγραφοι 3.1.3 και 3.3.3 της ανακοίνωσης) θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται η προσαρμογή των εθνικών διοικητικών διαδικασιών, των εθνικών κατευθυντήριων γραμμών για την οικονομική ενίσχυση και των όρων χρηματοδότησης των κρατών μελών.

1.7 Εκτός αυτού, η ΕΟΚΕ συνιστά μεγαλύτερο συντονισμό των υφισταμένων πόρων, πιο διακριτή, σαφή και θεματικά ορθή κατάταξη και στοχοθετημένη χρήση των διαφόρων δυνατοτήτων (συγ)χρηματοδότησης, καθώς και κεντρική και συστηματική ενημέρωση επ'αυτών.

1.8 Επίσης, η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθούν όλοι οι φορείς και οι πρωτοβουλίες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο που μπορούν να συμβάλουν στη λήψη κατάλληλων, τακτικών μέτρων παρακολούθησης, καθώς και στη βιωσιμότητα των συμπράξεων και στην εφαρμογή των αποτελεσμάτων τους.

1.9 Η συμπερίληψη τρίτων χωρών σε συμπράξεις Ε&Κ θα πρέπει να υποστηριχθεί περαιτέρω προκειμένου να γίνει η Ευρώπη πιο ελκυστική για «παγκόσμιους παράγοντες».

1.10 Με βάση τις εμπειρίες που έχουν προκύψει από τις συμπράξεις, πρέπει να διευκρινιστεί το είδος και ο βαθμός δέσμευσης που απαιτείται προκειμένου να διασφαλιστούν η ευελιξία, ο ανοιχτός χαρακτήρας και η ικανότητα καινοτομίας, αλλά και μακρόπνοες και σταθερές συμπράξεις με βιώσιμα αποτελέσματα.

1.11 Στο μέλλον θα πρέπει να δοθεί προσοχή στην αύξηση της αποτελεσματικότητας, προκειμένου να αποφευχθεί η σπατάλη ανθρώπινων και οικονομικών πόρων αλλά και χρόνου. Συνεπώς, τα μέτρα πρέπει να συντονίζονται καλύτερα, να αξιολογούνται ανά τακτά διαστήματα και να υλοποιούνται με συνέπεια.

1.12 Πρέπει να προβλεφθεί εντατική διασύνδεση με φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι εθνικές και περιφερειακές ιδιαιτερότητες. Παράλληλα, δεν πρέπει να αγνοηθεί η σημασία της παγκόσμιας διάστασης των σημερινών προκλήσεων.

2. **Η ανακοίνωση της Επιτροπής**

2.1 Η ανακοίνωση της Επιτροπής για το θέμα των συμπράξεων για την έρευνα και την καινοτομία (Ε&Κ) ([1]) εξετάζει το ερώτημα της βέλτιστης αξιοποίησης των υφισταμένων πόρων κατά τρόπον που επιτρέπει να υλοποιηθούν ο Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας μέχρι το 2014, η Ένωση καινοτομίας, το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη, καθώς και άλλες εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής Ευρώπη 2020 ([2]), παρά τη σημερινή οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση.

2.2 Με την ανακοίνωσή της, η Επιτροπή επανέρχεται στην ιδέα των συμπράξεων, των οποίων η σημασία για τη συνένωση δυνάμεων είχε υπογραμμιστεί στην ανακοίνωση της Επιτροπής του Οκτωβρίου 2010 για την ένωση καινοτομίας ([3]). Σκοπός των συμπράξεων είναι να συνενώνουν ευρωπαϊκούς με εθνικούς δημόσιους φορείς σε συμπράξεις δημόσιου-δημόσιου τομέα (ΣΔΔΤ) και δημόσιους με ιδιωτικούς φορείς σε συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) ([4]) με σκοπό την αντιμετώπιση των μεγάλων κοινωνικών προκλήσεων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης της Ευρώπης.

2.3 Για να επιτευχθεί μια κοινή αντίληψη για τη δυνητική συνεισφορά των συμπράξεων στον τομέα Ε&Κ σε μια ευφυή και βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρώπη, αναπτύχθηκαν και δοκιμάστηκαν μοντέλα συμπράξεων στο πλαίσιο του εβδόμου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα (7ο ΠΠ), του προγράμματος για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (ΠΑΚ), του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ) και του πλαισίου πολιτικής για την Ένωση Καινοτομίας.

2.4 Στη γενική της αξιολόγηση, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι συμπράξεις προσφέρουν πολλά και ποικίλα πλεονεκτήματα και ότι το δυναμικό τους θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ακόμη περισσότερο.

2.5 Οι ευρωπαϊκές συμπράξεις καινοτομίας (ΕΣΚ) μπορούν να παράσχουν ένα γενικό πλαίσιο για τα διάφορα μοντέλα συμπράξεων με τη σύνδεση όλων των σημαντικών φορέων στον κύκλο της Ε&Κ, την κάλυψη των πτυχών «προσφορά» και «ζήτηση», και την προαγωγή της πολιτικής δέσμευσης για τις συμφωνηθείσες ενέργειες Επίσης, οι συμπράξεις συνιστούν αποτελεσματική μέθοδο για τη μεγαλύτερη συμμετοχή μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στην έρευνα και την καινοτομία.

2.6 Όμως οι συμπράξεις δεν είναι κάτι που λειτουργεί από μόνο του. Για να εξασφαλιστεί η μακρόπνοη λειτουργία και επίδραση των συμπράξεων, πρέπει να δημιουργηθούν γενικές συνθήκες κατάλληλες για την αντιμετώπιση προκλήσεων που αφορούν τις διοικητικές δομές, τη χρηματοδότηση και την υλοποίηση που συνδέονται με τις συμπράξεις.

2.7 Από τα αποτελέσματα των διαφόρων συμπράξεων έχουν ήδη συναχθεί σημαντικά συμπεράσματα για τη διαμόρφωση των συμπράξεων και δυνητικές λύσεις για τις προαναφερθείσες προκλήσεις ([5]).

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η δημογραφική αλλαγή, η αλλαγή του κλίματος και οι μεταβολές στη βιομηχανία, την οικονομία και την αγορά εργασίας που οφείλονται στην παγκοσμιοποίηση αποτελούν τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τη μελλοντική ανάπτυξη των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτούνται κοινές προσπάθειες, συμμετοχή όλων των πιθανών παραγόντων και κεντρικός συντονισμός των κατάλληλων δράσεων. Οι προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπιστούν επειγόντως από κοινού με τη συνέργεια της έρευνας, των καινοτομιών που βασίζονται στην επιστήμη και την τεχνολογία, καθώς και των κοινωνικών καινοτομιών.

3.2 Κεντρικός συντονισμός απαιτείται και αναφορικά με τη συνένωση πόρων, την κατάρτιση του κατάλληλου προϋπολογισμού και την κατανομή των πόρων, ώστε να είναι δυνατό να αξιοποιηθούν με αποτελεσματικό τρόπο για την έρευνα και την καινοτομία και οι ευκαιρίες που συνδέονται με τη δημογραφική αλλαγή και τις παγκόσμιες προκλήσεις.

3.3 Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ επικροτεί απερίφραστα την πρωτοβουλία της Επιτροπής για σύσταση και προαγωγή, στο πλαίσιο της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Ένωση Καινοτομίας» ([6]) ευρωπαϊκών συμπράξεων καινοτομίας (ΕΣΚ), στόχος των οποίων είναι να καταστήσουν τον κύκλο της Ε&Κ αποδοτικότερο και να μειώσουν τον χρόνο που απαιτείται για να φθάσουν οι καινοτομίες στην αγορά ([7]).

3.4 Από την ανάλυση των μοντέλων συμπράξεων που δοκιμάστηκαν στο 7ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα (7ο ΠΠ ([8])), στο πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (ΠΑΚ ([9])), στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας (ΕΡΕ ([10])), στο πλαίσιο πολιτικής για την ένωση καινοτομίας ([11]) και στην πιλοτική σύμπραξη με θέμα την ενεργό και υγιή γήρανση (ΕΥΓ) κατέστη ήδη δυνατό να συναχθούν κάποια πρώτα συμπεράσματα για τη διαμόρφωση των συμπράξεων ([12]).

3.5 Ένα από τα συμπεράσματα είναι ότι οι συμπράξεις πρέπει να είναι απλές, ευέλικτες, χωρίς αποκλεισμούς και ανοιχτές, οι διευθύνουσες ομάδες να είναι αντιπροσωπευτικές και ισόρροπες, οι δε σχέσεις μεταξύ των υφισταμένων πρωτοβουλιών και μέσων να έχουν διευκρινιστεί εξαρχής. Επιπροσθέτως, οι συμπράξεις χρειάζονται σαφείς όρους πλαίσιο αναφορικά με τις δομές, τη χρηματοδότηση και τις διαδικασίες, προκειμένου να μπορέσουν να αναπτυχθούν μακροπρόθεσμα και σταθερά.

([1]) (COM(2011) 572 τελικό της 21.9.2011.
([2]) COM(2010) 546 τελικό. Βλ. και IP/10/225. Το πρόγραμμα-διάδοχος της στρατηγικής της Λισαβόνας, με ορίζοντα δεκαετίας, εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2010. Στόχος είναι η ευφυής, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη με καλύτερο συντονισμό των εθνικών οικονομιών και της ευρωπαϊκής οικονομίας.
([3]) COM(2010) 546 τελικό· βλ. σχετικά και τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ. C 132 της 3.5.2011, σ. 39.
([4]) Ως παραδείγματα συμπράξεων ΣΔΔΤ αναφέρονται μεταξύ άλλων τα δίκτυα ERA-NET και ERA-NET Plus, οι πρωτοβουλίες βάσει του άρθρου 185 και ο κοινός προγραμματισμός (ΚΠ). Στις ΣΔΙΤ στην Ε&Κ συγκαταλέγονται για παράδειγμα οι Κοινές Τεχνολογικές Πρωτοβουλίες (ΚΤΠ) και το Διαδίκτυο του μέλλοντος.
([5]) Βλ. το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SEC(2011) 1028 τελικό της 1.9.2011.
([6]) COM(2010) 546 τελικό της 6.10.2010.
([7]) COM(2011) 572 τελικό της 21.09.2011.
([8]) ΕΕ L 412 της 30.12.2006, σ. 1 και ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σ. 9.
([9]) ΕΕ L 310 της 9.11.2006, σ. 15 και ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σ. 22.
([10]) COM(2000) 6 τελικό και ΕΕ. C 204 της 18.7.2000, σ. 70.
([11]) Βλέπε υποσημείωση αριθ. 6.
([12]) Βλ. το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SEC(2011) 1028 τελικό της 1.9.2011.

3.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά και στηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής για την περαιτέρω επεξεργασία των παραπάνω συμπερασμάτων με τη μορφή συγκεκριμένων προτάσεων και κατευθυντηρίων γραμμών και για την ενσωμάτωση σχετικών πτυχών στο πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020». Οι προτάσεις που παρατίθενται στην ανακοίνωση είναι αναγκαίες, όμως η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι χρειάζονται συμπλήρωση.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις επί των προτάσεων της Επιτροπής**

4.1 *Στόχοι των ευρωπαϊκών συμπράξεων καινοτομίας (ΕΣΚ)*

4.1.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά και στηρίζει τον στόχο που διατυπώνεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για τη σύνδεση μέσω ΕΣΚ δοκιμασμένων μέσων της «πτυχής της προσφοράς» (έρευνα και τεχνολογία) με τις «πτυχές της ζήτησης» (χρήστες, αρχές, τυποποίηση κ.λπ.) (παράγραφος 2.3.1). Συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι οι ΕΣΚ μπορούν να συνενώσουν τους κεντρικούς φορείς σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, στον δημόσιο τομέα και την κοινωνία των πολιτών και να εντατικοποιήσουν την μεταξύ τους ανταλλαγή, και ότι με τον τρόπο αυτόν βελτιστοποιούνται τα υφιστάμενα μέσα, αυξάνονται οι συνέργειες και συγκεντρώνονται οι πόροι, προάγονται οι καινοτομίες –ιδίως οι κοινωνικές καινοτομίες, όπως νέα επιχειρηματικά πρότυπα ([13]) – και ενισχύεται η πολιτική δέσμευση.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει εν προκειμένω τη σημασία των προτάσεων της Επιτροπής, οι οποίες βασίζονται στα συμπεράσματα του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για την πιλοτική ΕΣΚ ΕΥΓ και άλλες συμπράξεις ([14]), και διευκρινίζουν ότι οι σαφείς όροι πλαίσιο για τις δομές διακυβέρνησης και την υλοποίηση και την καινοτομία είναι απαραίτητοι προκειμένου οι συμπράξεις Ε&Κ να μπορούν να αναπτυχθούν μακροπρόθεσμα και αποτελεσματικά.

4.2 *Περαιτέρω ανάπτυξη της ιδέας των συμπράξεων*

4.2.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί τα παρακάτω σημεία ιδιαίτερα σημαντικά για την περαιτέρω ανάπτυξη της ιδέας των συμπράξεων και προτείνει τις αντίστοιχες συμπληρωματικές πτυχές για το καθένα:

4.2.2 Αποσαφήνιση της σχέσης μεταξύ ΕΣΚ και άλλων πολιτικών πρωτοβουλιών (παράγραφος 2.3.2 της ανακοίνωσης): η σχέση αυτή θα πρέπει να επανεξετάζεται και να αποσαφηνίζεται διαρκώς, ιδίως για τις νέες ΕΣΚ.

4.2.3 Συμπερίληψη όλων των φορέων που μπορούν να συμβάλουν στη λήψη κατάλληλων, τακτικών μέτρων παρακολούθησης (παράγραφος 2.3.2): Για τον σκοπό αυτόν πρέπει να επισημανθούν και να ληφθούν υπόψη οι εκάστοτε ρόλοι και ανάγκες των διαφόρων παραγόντων της διαδικασίας της καινοτομίας. Εξίσου σημαντικό είναι και να μπορεί να τερματιστεί μια δράση, είτε εάν έχει επιτύχει τον στόχο της είτε εφόσον αποδειχθεί στην πορεία ότι δεν οδηγεί στον επιθυμητό στόχο.

4.2.4 Διευκόλυνση της συντονισμένης εκτέλεσης και χρηματοδότησης ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων με στόχο την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων (παράγραφος 3.1.3): Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η πτυχή αυτή πρέπει να περιλαμβάνει και μια όσο το δυνατόν ευρύτερη προσαρμογή των εθνικών κατευθυντήριων γραμμών για τη στήριξη και των όρων χρηματοδότησης. Η ανάγκη εναρμόνισης των εθνικών διοικητικών διαδικασιών των κρατών μελών αναφέρεται ήδη στην ανακοίνωση της Επιτροπής (παράγραφος 3.3.3).

4.3 *Υφιστάμενες συμπράξεις για την έρευνα και την καινοτομία*

4.3.1 Πρότυπα συμπράξεων έχουν αναπτυχθεί και δοκιμαστεί στο πλαίσιο του 7ου ΠΠ, του ΠΑΚ, του ΕΧΕ και του πλαισίου πολιτικής για την Ένωση Καινοτομίας ([15]).

4.3.2 Στις υφιστάμενες κοινές πρωτοβουλίες συγκαταλέγονται ιδίως η ευρωπαϊκή σύμπραξη πρωτοβουλίας για την ενεργό και υγιή γήρανση (ΕΣΚ ΕΥΓ) ([16]), το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη ([17]), η ΠΚΠ «Περισσότερα και καλύτερα χρόνια ζωής — Τα διακυβεύματα και τα προβλήματα της δημογραφικής εξέλιξης» (MYBL) ([18]) και το σχεδιαζόμενο πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» ([19]).

4.3.3 Είναι απολύτως απαραίτητο να συμπεριληφθούν και άλλοι σημαντικοί παράγοντες και πρωτοβουλίες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να αποφευχθεί ο κατακερματισμός της αγοράς και το ενδεχόμενο επικάλυψης. Συμπράξεις Ε&Κ ή τουλάχιστον συνέργειες παρουσιάζονται, για παράδειγμα, στο «Ευρωπαϊκό Έτος υγιούς γήρανσης και αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών» 2012 ([20]), το πρόγραμμα «Age-friendly Environments Programme» του ΠΟΕ (πρόγραμμα για περιβάλλοντα φιλικά προς τους ηλικιωμένους) ([21]) και τη σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ([22]).

4.3.4 Επίσης, θα πρέπει να ληφθούν περισσότερο υπόψη οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες άλλων παραγόντων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε αυτές συγκαταλέγονται, για παράδειγμα, διάφορα προγράμματα και πρωτοβουλίες της ΓΔ Υγεία και Καταναλωτές, του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας (ΕΙΤ) ([23]) και του Ινστιτούτου Τεχνολογικών Προβλέψεων (IPTS) ([24]).

4.3.5 Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των συμπράξεων για την αύξηση της ελκυστικότητας της Ευρώπης ως παγκόσμιου εταίρου στην έρευνα και την καινοτομία. Οι συμπράξεις, βοηθώντας στη δημιουργία κλίμακας και εύρους, αυξάνουν την αποτελεσματικότητα και την απόδοση των ερευνητικών επενδύσεων για τους παγκόσμιους παράγοντες στην Ευρώπη ([25]). Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την περαιτέρω ανάπτυξη των συμπράξεων προς την εν λόγω κατεύθυνση.

([13]) ΕΕ C 132 της 3.5.2011, σ. 22-25.
([14]) SEC(2011) 1028 τελικό.
([15]) Βλ. υποσημείωση αριθ. 4. Ένα σχετικό παράδειγμα σύμπραξης ΣΔΔΤ είναι το AAL JP που υπερβαίνει τα 600 εκατ. ευρώ. Συγκεκριμένο παράδειγμα ΣΔΙΤ είναι η κοινή τεχνολογική πρωτοβουλία ARTEMIS (ενσωματωμένα συστήματα υπολογιστών).
([16]) Βλ. IP/10/1288.
([17]) Βλ. IP/10/581, MEMO/10/199 και MEMO/10/200.
([18]) Βλ. http://www.jp-demographic.eu.
([19]) Πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την καινοτομία 2014-2020· MEMO-11-435. Βλέπε σχετικά και το προσχέδιο γνωμοδότησης INT/614-615-616-631 με θέμα «Ορίζοντας 2020», με εισηγητή τον κ. Gerd Wolf.
([20]) Βλ. http://europa.eu/ey2012/.
([21]) Βλ. http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities/.
([22]) Βλ. http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=150.
([23]) Βλ. http://eit.europa.eu.
([24]) Βλ. http://ipts.jrc.ec.europa.eu.
([25]) Εδώ θα αναφερθούν ενδεικτικά μόνο δύο: αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας κοινού προγραμματισμού για τις νευροεκφυλιστικές παθήσεις ήταν ο Καναδάς να προσαρμόσει το ερευνητικό του πρόγραμμα στον εν λόγω τομέα προς τον συντονισμό με την Ευρώπη και να είναι τώρα εταίρος σε μια πιλοτική δράση που αφορά κέντρα αριστείας· η Ινδία δείχνει ζωηρό ενδιαφέρον για τη συμμετοχή της στην πρωτοβουλία κοινού προγραμματισμού για το θέμα του νερού.

4.3.6 Για τη μελλοντική βιωσιμότητα των συμπράξεων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, αυτό που έχει κεντρική σημασία είναι, εκτός από τους διαρθρωτικούς όρους πλαίσιο, ένα μελλοντοστραφές και βιώσιμο κοινό όραμα. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι παράλληλα με όλους τους πιθανούς παράγοντες, τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών και τους ηλικιωμένους, πρέπει να συμπεριληφθούν σε συμπράξεις ιδίως και οι κοινωνικοί εταίροι, καθώς και οι νέοι ή οι εκπρόσωποί τους, προκειμένου να επιτευχθεί η εκ μέρους των ενεργός στήριξη βιώσιμων εξελίξεων και εφαρμογών.

4.3.7 Οι καινοτομίες δεν δημιουργούνται υποχρεωτικά μέσα από μια γραμμική διαδικασία, αλλά με τη διασύνδεση και ολοκλήρωση τομέων, συστημάτων και ιδεών. Στους παράγοντες που συμβάλλουν συχνά, για παράδειγμα, σε καινοτομίες που αφορούν παροχή υπηρεσιών συγκαταλέγονται οι διαρθρωτικές κοινωνικές αλλαγές, οι νέες ανάγκες των πελατών, καθώς και η αντίδραση των επιχειρήσεων σε παρόμοιες μεταβολές. Τέτοιοι παράγοντες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδίως όσον αφορά τις κοινωνικές καινοτομίες.

4.4 *Περαιτέρω συμπληρωματικές προτάσεις*

4.4.1 Χρηματοδότηση και υλοποίηση –παράγραφος 3.2 της ανακοίνωσης της Επιτροπής

4.4.1.1 Προϋπόθεση μακρόπνοων συμπράξεων είναι ένα αξιόπιστο χρηματοδοτικό πλαίσιο. Οι προτάσεις της Επιτροπής για την απλούστευση και τον συντονισμό των υφισταμένων χρηματοδοτικών μέσων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο είναι εν προκειμένω εξαιρετικά πολύτιμες και πρέπει οπωσδήποτε να τους δοθεί συνέχεια.

4.4.1.2 Επιπλέον, θα ήταν επιθυμητό να καταταχθούν οι διάφορες δυνατότητες (συγ)χρηματοδότησης πιο ευσύνοπτα, σαφέστερα και ορθότερα από θεματική άποψη, προκειμένου να μπορεί να στηριχτεί ο σχεδιασμός και η υλοποίηση πρωτοβουλιών σε στέρεη βάση. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ συνιστά μεγαλύτερη συγκέντρωση των υφισταμένων πόρων, πιο στοχοθετημένη χρήση τους και κεντρική και συστηματική ενημέρωση γι' αυτούς.

4.4.2 Αποσαφήνιση της δεσμευτικότητας των μελλοντικών συμπράξεων

Οι μέχρι τώρα συμπράξεις ποικίλουν ως προς τη δεσμευτικότητά τους από τη χαλαρή συνεργασία σε ορισμένα θεματικά επίκεντρα και τις χρονικά και οικονομικά περιορισμένες δεσμεύσεις επιμέρους εταίρων ως τη μακροπρόθεσμη δέσμευση όλων των παραγόντων που συμμετέχουν σε μια σύμπραξη. Όσον αφορά το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020», πρέπει να διευκρινιστεί με βάση τις μέχρι τώρα εμπειρίες από τις συμπράξεις ποια μορφή και ποιος βαθμός δεσμευτικότητας απαιτούνται προκειμένου, αφενός, να διασφαλιστεί η ευελιξία, ο ανοιχτός χαρακτήρας και η ικανότητα καινοτομίας, αφετέρου όμως να εξασφαλιστούν μακροχρόνιες και σταθερές συμπράξεις ώστε να επιτευχθούν βιώσιμες επιδράσεις.

4.4.3 Υλοποίηση

Οι συμπράξεις Ε&Κ θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ταχεία και συνεπή υλοποίηση των μέτρων που κρίνονται κατάλληλα. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία επιστήμης και πρακτικής, καθώς και η προσέγγιση του προσανατολισμού προς τους χρήστες και της συμπερίληψής τους σε συμπράξεις καινοτομίας. Για να μην αναλώνονται χωρίς λόγο πολύτιμος χρόνος και ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι, θα πρέπει μελλοντικά να δοθεί προσοχή στην αύξηση της επίδρασης και οι δράσεις να συντονίζονται καλύτερα, να αξιολογούνται διαρκώς βάσει καθορισμένων κριτηρίων και να υλοποιούνται με συνέπεια.

4.4.4 Πνευματική ιδιοκτησία

Όταν σε ένα σχέδιο ή σε μια σύμπραξη συμμετέχουν περισσότεροι φορείς, το ζήτημα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για όσα αναπτύσσονται από κοινού αποτελεί μια σημαντική πτυχή. Πρέπει να εξασφαλίζονται εξαρχής δίκαιες λύσεις για το ζήτημα αυτό, και για τις μελλοντικές συμπράξεις καινοτομίας, προκειμένου όλοι οι συμμετέχοντες –και οι τελικοί χρήστες- να λαμβάνουν ανάλογο μερίδιο ενίσχυσης και πιθανών μετέπειτα κερδών.

4.4.5 Περιφερειακή θέση

Οι συμπράξεις πρέπει πάντα να υλοποιούνται και να δοκιμάζονται σε συγκεκριμένο περιβάλλον. Ως εκ τούτου, συνιστάται επειγόντως η στενή διασύνδεση με φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και η συνεκτίμηση των εθνικών και περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων, εφόσον οι προϋποθέσεις παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές τόσο εντός όσο και μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, ένας τέτοιος προσανατολισμός που λαμβάνει υπόψη το συγκεκριμένο περιβάλλον, δεν θα πρέπει να αγνοεί τη σημασία της παγκόσμιας διάστασης των σημερινών προκλήσεων.

4.4.6 Πρότυπα παραδείγματα

4.4.6.1 Οι επιτυχημένες υφιστάμενες συμπράξεις πρέπει να επισημανθούν και να προβληθούν ως πρότυπα επιτυχίας. Η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπληρωθούν οι υφιστάμενοι τρόποι διάδοσης, όπως για παράδειγμα μέσω της ιστοσελίδας CORDIS, π.χ. με μια ιδιαίτερη δικτυακή πύλη ή με ετήσιες εκδηλώσεις βράβευσης των επιτυχέστερων συμπράξεων.

4.4.6.2 Όμως, εξίσου χρήσιμη μπορεί να είναι η επισήμανση των αιτίων της αποτυχίας συμπράξεων προκειμένου να συναχθούν τα σχετικά συμπεράσματα. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ συνιστά την καταγραφή υποδειγματικών προτύπων αλλά και ανεπιτυχών σχεδίων, καθώς και των αντίστοιχων συνθηκών, σε συνδυασμό με ενεργό ενημέρωση επ'αυτών.

4.4.7 Αποσαφήνιση περιεχομένου εννοιών

4.4.7.1 Το περιεχόμενο των εννοιών «καινοτομία», «έρευνα» και «συμπράξεις» δεν έχει ακόμα καθοριστεί. Ενώ όμως στην ανακοίνωση της Επιτροπής έχουν ήδη οριστεί σημαντικοί όροι πλαίσιο για τις «συμπράξεις» ([26]) και η έννοια «καινοτομία» έχει αποσαφηνιστεί σε διάφορες ανακοινώσεις και γνωμοδοτήσεις ([27]), μέχρι στιγμής το ερώτημα τί θα πρέπει να αφορούν οι μελλοντικές έρευνες απαντάται με τρόπο πολύ ασαφή ή περιπτωσιακό. Όμως, λόγω της δημογραφικής αλλαγής και των παγκόσμιων κοινωνικών προκλήσεων, χρειάζεται οπωσδήποτε άριστη βασική έρευνα.

([26]) Βλ. μεταξύ άλλων IP/11/1059 και MEMO/11/623 της 21ης Σεπτεμβρίου 2011.

([27]) COM(2010) 546 τελικό. Βλ. επίσης: ΕΕ C 132 της 3.5.2011, σ. 39.

4.4.7.2 Η ανάλυση αυτού του ζητήματος θα υπερέβαινε τα όρια της παρούσας γνωμοδότησης. Η ΕΟΚΕ επεξεργάζεται ιδιαίτερη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας γι' αυτό, με θέμα «Το όγδοο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη: χάρτες πορείας για τη γήρανση» ([28]).

4.4.8 Καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων

Ειδικά η γήρανση του πληθυσμού είναι υπόδειγμα της επιτυχίας της σύμπραξης μεταξύ, αφενός, της ιατροτεχνολογικής έρευνας και ανάπτυξης και, αφετέρου, της κοινωνικής προόδου. Με τη συγκέντρωση όλων των διαθέσιμων διανοητικών, οικονομικών και πρακτικών πόρων μπορούν να αναπτυχθούν και μελλοντικά ισχυρότατες δυνάμεις για την αντιμετώπιση των σημερινών προκλήσεων.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([28]) «*Ορίζοντας 2020: χάρτες πορείας για την ενεργό γήρανση*», (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας), Βλέπε σελίδα 13 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας (CESE 1290/2012).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα — Οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας»

[COM(2011) 682 τελικό]

(2012/C 229/08)

Εισηγητής: **ο κ. GUERINI**

Στις 25 Οκτωβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

"*Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα — Οικοδόμηση ενός οικοσυστήματος για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο επίκεντρο της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής καινοτομίας*"

COM(2011) 682 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 193 ψήφους υπέρ, 4 κατά και 8 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής η οποία παρεμβαίνει την κατάλληλη στιγμή με την εν λόγω ανακοίνωση που εξαγγέλλει έντεκα βασικές δράσεις. Η ΕΟΚΕ δηλώνει επιπλέον με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή άντλησε διάφορες ιδέες από την διερευνητική γνωμοδότηση ([1]) με θέμα την κοινωνική επιχειρηματικότητα.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις πρέπει να τυγχάνουν υποστήριξης λόγω του ζωτικού ρόλου τον οποίο μπορούν να διαδραματίσουν ως κινητήριες δυνάμεις της κοινωνικής καινοτομίας τόσο επειδή εισάγουν νέες μεθόδους για την παροχή υπηρεσιών και την πραγματοποίηση παρεμβάσεων με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων όσο και επειδή ευνοούν τη δημιουργία νέων προϊόντων για την κάλυψη νέων αναγκών της κοινωνίας. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τις τεράστιες δυνατότητες που προσφέρει η κοινωνική επιχείρηση για τη βελτίωση της πρόσβασης στην εργασία και των συνθηκών εργασίας ιδίως για τις γυναίκες και τους νέους, αλλά και για διάφορες άλλες κατηγορίες εργαζομένων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

1.3 Η εν λόγω πρωτοβουλία της Επιτροπής αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την υποστήριξη πρωτοβουλιών οι οποίες συμβάλουν στην επίτευξη ολοένα και μεγαλύτερης σαφήνειας όσον αφορά την ορολογία (αποφεύγοντας την αλληλεπικάλυψη των εννοιών της κοινωνικής οικονομίας «social economy», «social business», «social enterprise» και «social enterpreneurship»). Αυτό θα συνέβαλε στην εδραίωση των στόχων και των σκοπών της πρωτοβουλίας και θα αύξανε την αποτελεσματικότητά της. Για τον λόγο αυτόν η ΕΟΚΕ συνιστά στα θεσμικά όργανα της ΕΕ να χρησιμοποιούν με συνέπεια τη φράση «κοινωνική επιχείρηση» τόσο στις πολιτικές προτάσεις όσο και σε επικοινωνιακό επίπεδο.

1.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προβλεπόμενη δράση της Επιτροπής για την ανάπτυξη εργαλείων για την καλύτερη κατανόηση του τομέα και για να προβληθεί περισσότερο η επιχείρηση της κοινωνικής οικονομίας και συμμερίζεται τον στόχο να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες που θα βοηθήσουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις να ενισχύσουν τις επιχειρηματικές ικανότητες, τον επαγγελματισμό και τη δικτύωση των ικανοτήτων τους. Επίσης, αυτό θα προωθήσει τη συμβολή τους στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

1.5 Επιδοκιμάζει ιδιαίτερα και υποστηρίζει τους στόχους της Επιτροπής σε σχέση με τη βελτίωση της πρόσβασης στις χρηματοδοτήσεις και του ρυθμιστικού πλαισίου: ως προς τους δύο αυτούς στόχους, συνιστάται απαραιτήτως, προκειμένου να προωθηθεί η κοινωνική επιχείρηση, ένα ευνοϊκό οικονομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο.

1.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά την έκκληση που απευθύνει η ανακοίνωση όσον αφορά τις πρωτοβουλίες για την ενθάρρυνση και την προώθηση μέτρων τα οποία θα βελτιώσουν την πρόσβαση των κοινωνικών επιχειρήσεων στις δημόσιες συμβάσεις.

1.7 Η ΕΟΚΕ προσυπογράφει την έκκληση προς τα κράτη μέλη να αναπτύξουν εθνικά πλαίσια για τη μεγέθυνση και την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχείρησης, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών βασικών τομέων, προκειμένου να διασφαλισθεί η στήριξη και η ανάπτυξη, συνιστώντας ειδικότερα την ανάληψη πρωτοβουλιών για να επιτρέπεται στα επιμέρους κράτη μέλη να φοροαπαλλάσσουν τα μη διανεμηθέντα κέρδη, ώστε να διευκολυνθεί η οικονομική ενίσχυση των κοινωνικών επιχειρήσεων.

([1]) ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σελ. 1

1.8 Για να υποστηριχθούν καλύτερα οι δράσεις που προτείνονται από την ανακοίνωση, θα ήταν χρήσιμο να προωθηθούν δραστηριότητες αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και του οφέλους που προκύπτει από τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Η κοινωνική επιχείρηση αποκτά τα τελευταία χρόνια ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στο πλαίσιο των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών συνοχής. Υπήρξαν πολλές και διάφορες πρωτοβουλίες οι οποίες διαδέχθηκαν η μία την άλλη και προωθήθηκαν από διάφορες οργανώσεις. Η ίδια η ΕΟΚΕ προώθησε ορισμένες γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας, με τις οποίες το παρόν έγγραφο συμφωνεί απόλυτα και αποτελεί τη συνέχειά τους· παραθέτουμε ειδικότερα τη γνωμοδότηση με θέμα «Οι διάφοροι τύποι επιχειρήσεων» ([2]) του 2009 και την πρόσφατη και σημαντική διερευνητική γνωμοδότηση «Κοινωνική επιχειρηματικότητα και κοινωνική επιχείρηση» ([3]) η οποία εκπονήθηκε κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως συμβολή στην κατάρτιση της πρωτοβουλίας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα και η οποία περιλαμβάνει διάφορους βασικούς τομείς προτεραιότητας για την ανάπτυξη και τη μεγέθυνση της κοινωνικής επιχείρησης.

2.2 Εδώ και πολλά χρόνια στην Ευρώπη, και όχι μόνο σε αυτήν, έχει αποκτηθεί αξιόπιστη ακαδημαϊκή και επιστημονική εμπειρία σχετικά με τα θέματα που αφορούν την κοινωνική επιχείρηση, η οποία κατόρθωσε να παρακινήσει ακόμη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

2.3 Είναι σημαντικό εν προκειμένω να αναφερθεί το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 19ης Φεβρουαρίου 2009, σχετικά με την κοινωνική οικονομία (2008/2250(INI)), καθώς και η έκκληση «*From Words to Action: European Scholars in Support of Social Economy Enterprises*» (*Από τα λόγια στην πράξη: ευρωπαίοι ακαδημαϊκοί προς στήριξη των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας*) την οποία απηύθυναν 400 καθηγητές ευρωπαϊκών πανεπιστημίων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με παρεμβάσεις των Επιτρόπων Barnier και Tajani στις 13 Οκτωβρίου 2010.

2.4 Η έννοια της «κοινωνικής επιχειρηματικότητας» απέκτησε με τον καιρό διάφορες σημασίες, διευρύνοντας σταδιακά το σημασιολογικό της πεδίο ανάλογα με τους συγγραφείς που τη χρησιμοποίησαν· αρχικά χρησιμοποιήθηκε για να προσδιορίσει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες που ασκούν οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις με σκοπό να παραγάγουν κέρδη τα οποία επανεπενδύουν για τη χρηματοδότηση των ίδιων των οργανώσεων· είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η έννοια της κοινωνικής επιχείρησης, αποφεύγοντας τη σύγχυση με την "Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη". Αυτό πρέπει να τονιστεί στις επόμενες πρωτοβουλίες που θα αναλάβουν τα Όργανα της ΕΕ σε αυτόν τον τομέα.

3. **Ο ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης**

3.1 Ο ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης που προτείνεται στην ανακοίνωση σχετικά με την πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα αποτελεί ένα θετικό βήμα προς την αναγνώριση της ιδιαιτερότητας μιας τέτοιας οργάνωσης, οφείλει δε να είναι η περιγραφή αναφοράς που πρέπει να χρησιμοποιείται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Πράγματι, ορθώς λαμβάνει υπόψη τις τρεις βασικές διαστάσεις που διαχωρίζουν την κοινωνική επιχείρηση: τον κοινωνικό στόχο/σκοπό, την επιχειρηματική δραστηριότητα, και τη συμμετοχική διακυβέρνηση. Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι είναι αναγκαίο να χρησιμοποιηθεί η ίδια περιγραφή στην πρόταση κανονισμού σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

3.2 Είναι σημαντικό επίσης να αναφερθεί ότι η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην πρόταση κανονισμού του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία, επισημαίνει μια σειρά από απαιτήσεις απολύτως αποδεκτές, οι οποίες προσδιορίζουν την κοινωνική επιχείρηση.

3.3 Συμφωνεί ότι η Επιτροπή δεν πρέπει να παράσχει έναν κανονιστικό ορισμό της κοινωνικής επιχείρησης στο πλαίσιο των διάφορων κανόνων που υφίστανται σε εθνικό επίπεδο και που πρέπει να τηρούνται, διασφαλίζοντας ότι ο ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης δεν θα καταλήξει να χρησιμοποιείται καταχρηστικά.

3.4 Η ΕΟΚΕ επωφελείται της ευκαιρίας για να αναφέρει την –προσφάτως εγκριθείσα– διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα «Κοινωνική επιχειρηματικότητα και κοινωνική επιχείρηση», η οποία περιέχει μια περιγραφή της κοινωνικής επιχείρησης που χαρακτηρίζεται ως εξής:

— έχει κατ' εξοχήν κοινωνικούς σκοπούς αντί του κέρδους· παράγει κοινωνικά οφέλη για τα μέλη ή το ευρύ κοινό·

— είναι κατ' εξοχήν μη κερδοσκοπική και τα πλεονάσματα του προϋπολογισμού επανεπενδύονται και δεν διανέμονται σε μετόχους ή ιδιοκτήτες·

— παρουσιάζεται με διάφορες νομικές μορφές και πρότυπα (για παράδειγμα: συνεταιρισμοί, αλληλασφαλιστικές εταιρίες, εθελοντικές οργανώσεις, ιδρύματα, κερδοσκοπικές ή μη εταιρίες)· συχνά συνδυάζονται διάφορες νομικές μορφές και ενίοτε αλλάζουν ανάλογα με τις ανάγκες·

— αποτελεί οικονομικό παράγοντα που παράγει αγαθά και υπηρεσίες (συχνά κοινωφελείς), συνήθως με έντονα στοιχεία κοινωνικής καινοτομίας·

— λειτουργεί (ως σύνολο) ανεξάρτητων οντοτήτων, με έντονα στοιχεία συμμετοχής και συναπόφασης (προσωπικό, χρήστες, μέλη), διοίκησης και δημοκρατίας (είτε αντιπροσωπευτικής είτε ανοιχτής)·

— συχνά προέρχεται από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

3.5 Λαμβανομένων υπόψη αυτών των χαρακτηριστικών, είναι σημαντικό να υπογραμμιστούν οι ακόλουθες ιδιάζουσες απαιτήσεις:

— **Ο μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας** πρέπει να προβλέπεται στα καταστατικά μέσω της υποχρεωτικής διάθεσης των κερδών και των πλεονασμάτων διαχείρισης για την άσκηση των καταστατικών δραστηριοτήτων ή για την αύξηση των περιουσιακών στοιχείων μέσω της διάθεσής τους σε ένα αδιαίρετο μεταξύ των ιδιοκτητών ταμείο τόσο κατά τη διάρκεια ζωής της επιχείρησης όσο και σε περίπτωση διάλυσής της. Στην κοινωνική επιχείρηση απαγορεύεται η άμεση διανομή κερδών και πλεονασμάτων διαχείρισης, καθώς και κεφαλαίων και αποθεματικών προς όφελος

([2]) ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 22.
([3]) ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σ. 1.

των μελών του διοικητικού συμβουλίου, των μελών, των συμμετεχόντων, των εργαζομένων ή των συνεργατών· ο εν λόγω περιορισμός επεκτείνεται προφανώς και σε έμμεσους τρόπους, όπως για παράδειγμα η καταβολή στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και στους εργαζόμενους ανώτερων αμοιβών από εκείνες που προβλέπονται στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους ίδιους ή σε παρόμοιους τομείς και υπό τις ίδιες ή παρόμοιες συνθήκες. Κατά παρόμοιο τρόπο, η αποπληρωμή των χρηματοδοτικών μέσων πρέπει να είναι περιορισμένη και να μην μπορεί να υπερβεί ορισμένα ποσοστά, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις θα μπορούν να προβαίνουν σε επαρκή κεφαλαιοποίηση.

— **Το ενδιαφέρον για το κοινό καλό και το γενικό συμφέρον των κοινοτήτων.** Η κοινωνική επιχείρηση ορίζεται συχνά λαμβάνοντας υπόψη δύο διαφορετικά περιεχόμενα: τον κοινωνικό στόχο που επεκτείνεται στο *γενικό συμφέρον* αναφορικά με την τοπική κοινότητα ή συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες οι οποίες παρουσιάζουν διαφόρων ειδών «μειονεκτήματα»· κυρίως όμως το είδος των αγαθών ή των υπηρεσιών σε συμφωνία με τον στόχο.

— **Η λειτουργία της προώθησης της κοινωνικής συνοχής** μέσω των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σύμφωνα με το στόχο της επίτευξης μεγαλύτερης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

4. **Παρατηρήσεις σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής**

4.1 Η ανακοίνωση υπογραμμίζει διάφορες πτυχές σχετικά με τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση (3.1), την προβολή των κοινωνικών επιχειρήσεων (3.2), τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου (3.3).

4.2 Σε σχέση με τη βελτίωση των δυνατοτήτων πρόσβασης στις χρηματοδοτήσεις, συμμερίζεται την εκτίμηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περί της αναγκαιότητας χρηματοδότησης των κοινωνικών επιχειρήσεων. Και αυτό διότι παρατηρείται, τόσο στο πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όσο και στο πλαίσιο των φορέων διαχείρισης των μέτρων πιστωτικής στήριξης τα οποία εφαρμόζονται από τα κρατικά όργανα, έλλειψη κατάλληλων μέσων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων. Πράγματι, σε πολλές περιπτώσεις διαπιστώνεται απροθυμία να αναγνωριστεί η «επιχειρησιακή» αξία και η οικονομική αξιοπιστία των κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.3 Προκειμένου να διασφαλισθεί μεγαλύτερη προβολή για τα οφέλη της κοινωνικής επιχείρησης, είναι ζωτικής σημασίας να βασιστούμε στη μέτρηση των κοινωνικών αποτελεσμάτων πέραν του καθαρά οικονομικού. Τονίζεται ότι είναι αναγκαίο να υπάρχουν διαθέσιμα μέσα που να επιτρέπουν την αξιολόγηση και την αξιοποίηση του κοινωνικού αντικτύπου και της κοινωνικής αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων των κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.4 Οι πρακτικές της υποβολής κοινωνικών εκθέσεων έχουν θεμελιώδη σημασία για τις οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας. Υπάρχουν διάφορα μέσα για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων μιας επιχείρησης στο κοινωνικό επίπεδο, τα οποία αναπτύχθηκαν κυρίως από τις πιο διαρθρωμένες οργανώσεις, ωστόσο θα πρέπει να μελετηθούν και να μοντελοποιηθούν μέσα κατάλληλα για χρήση ακόμη και από τις μικρές κοινωνικές επιχειρήσεις. Η Επιτροπή πρέπει να δρομολογήσει μια μελέτη που θα συγκρίνει τα υφιστάμενα μοντέλα, να ενθαρρύνει τη χρήση αυτών των συστημάτων και να αναλάβει δράση προκειμένου να αναπτυχθεί ένα κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ή ένας κοινός ευρωπαϊκός κώδικας συμπεριφοράς που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από ένα ευρύ σύνολο κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.5 Προκειμένου να αυξηθεί η εμπιστοσύνη και η πίστη στις κοινωνικές επιχειρήσεις, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στην κοινωνική επιχείρηση συγκρίνοντας την κοινωνική «επισήμανση» σε ολόκληρη την ΕΕ· για τον λόγο αυτόν θεωρεί ότι, όπως προτείνει η Επιτροπή στη βασική δράση 6, θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια δημόσια βάση δεδομένων για τη σύγκριση μοντέλων σχετικά με τον τρόπο μέτρησης των κοινωνικών αποτελεσμάτων και τον τρόπο εφαρμογής των υφιστάμενων μεθόδων.

4.6 Θεωρεί θετική την πρόθεση βελτίωσης του νομικού περιβάλλοντος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την ευρωπαϊκή κοινωνική επιχειρηματικότητα (βασική δράση 9) όσον αφορά τόσο την απλούστευση του κανονισμού σχετικά με το καταστατικό της ευρωπαϊκής συνεταιριστικής εταιρείας, όσο και την πρόταση θέσπισης καταστατικού του ευρωπαϊκού ιδρύματος. Ένα καλύτερο νομικό περιβάλλον για την κοινωνική επιχείρηση θα μπορούσε επίσης να επωφεληθεί από κατευθυντήριες γραμμές για τη θέσπιση καταστατικών για τις ενώσεις προώθησης και εθελοντισμού από τις οποίες συχνά δημιουργούνται κοινωνικές επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο να προχωρήσουν στην έγκριση των προτάσεων κανονισμού.

4.7 Κρίνεται σκόπιμη, εν προκειμένω, η δέσμευση την οποία ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ανακοίνωση να δρομολογήσει μια μελέτη σχετικά με την κατάσταση των αλληλασφαλιστικών εταιρειών σε όλα τα κράτη μέλη, προκειμένου να εξεταστούν ειδικότερα οι διασυνοριακές δραστηριότητές τους. Η εκ νέου ανακάλυψη και η αξιοποίηση του συστήματος των αλληλασφαλιστικών εταιρειών ως μέσου κοινωνικής προστασίας αποτελεί ασφαλώς σημαντική προοπτική για τη διατήρηση ενός συστήματος πρόνοιας χωρίς αποκλεισμούς.

4.8 Η στήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων μπορεί να προσφέρει ευκαιρίες συμμετοχής φορέων συμφερόντων και να διευκολύνει τη συμμετοχή των πολιτών με τη μορφή παροχής βοήθειας μέσω αυτοοργάνωσης η οποία ευνοεί τις μεθόδους συγκέντρωσης της ζήτησης και προωθεί τις εμπειρίες παροχής βοήθειας με αλληλασφαλιστική μορφή.

4.9 Η κοινωνική επιχείρηση ένταξης στην εργασία μπορεί να αποτελέσει, εάν προωθηθεί κατάλληλα, μακρόπνοο μέσο εφαρμογής ενεργών πολιτικών για την εργασία και μπορεί να ενθαρρύνει την απασχόληση ατόμων που ανήκουν σε μειονεκτικές ομάδες· αυτήν την περίοδο εργασιακής κρίσης μπορεί να έχει θεμελιώδη σημασία για όσους έχουν αποκλειστεί από την αγορά εργασίας.

4.10 Η συμμετοχή των εργαζομένων μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μοχλό αντίδρασης για την αντιμετώπιση ορισμένων βιομηχανικών κρίσεων και θα μπορούσαν να ακολουθηθούν μορφές εξαγοράς επιχειρήσεων από εργαζόμενους οργανωμένους με διάφορες μορφές κοινωνικής επιχείρησης.

4.11 Οι κοινωνικές επιχειρήσεις διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο ως κινητήριες δυνάμεις της κοινωνικής καινοτομίας. Η εμπειρία των κοινωνικών συνεταιρισμών για την ένταξη στην εργασία αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, αλλά, πέρα από τη νομική μορφή, η κοινωνική καινοτομία οφείλεται επίσης σε νέες μεθόδους παροχής υπηρεσιών, στη δημιουργία νέων καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών για την κάλυψη νέων αναγκών της κοινωνίας. Ως εκ τούτου, τα ευρωπαϊκά Όργανα οφείλουν να ενεργήσουν με συνέπεια, συντονίζοντας τα μέτρα για την κοινωνική επιχείρηση και την κοινωνική αλλαγή.

4.12 Πολύ χρήσιμες για τη στήριξη της καινοτομίας είναι οι οργανώσεις που ενθαρρύνουν τη δημιουργία και την ανάπτυξη δικτύων μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων, προωθώντας τη συμμετοχή σε διαδικασίες σύμπραξης και επιχειρηματικές συγκεντρώσεις μεταξύ των κοινωνικών επιχειρήσεων σε κοινοπραξίες. Είναι, επομένως, σημαντική η πρόταση της Επιτροπής που με τη βασική δράση 5 προτείνει μέτρα για την ενθάρρυνση των συγκεντρώσεων και των δικτύων μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων οι οποίες θα διευκολύνουν την ανταλλαγή ορθών πρακτικών, τις οικονομίες κλίμακας και τις κοινές υπηρεσίες (κατάρτιση, σχεδιασμός, διοίκηση κ.λπ.).

4.13 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προβλεπόμενη δράση της Επιτροπής για την ανάπτυξη εργαλείων για την καλύτερη κατανόηση του τομέα και για να προβληθεί περισσότερο η κοινωνική επιχειρηματικότητα (βασικές δράσεις 5, 6, 8). Η καλύτερη κατανόηση των δυνατοτήτων που προσφέρει αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο είναι χρήσιμη για την ενθάρρυνση μιας πιο εντατικής συνεργασίας μεταξύ των κοινωνικών επιχειρήσεων και των απλών επιχειρήσεων.

4.14 Είναι σημαντικό να αναπτυχθούν πρωτοβουλίες οι οποίες θα βοηθήσουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις να ενισχύσουν τις επιχειρηματικές τους ικανότητες, τον επαγγελματισμό και τη δικτύωση των ικανοτήτων τους. Είναι χρήσιμη εν προκειμένω η πρόταση να προωθηθούν πλατφόρμες για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών, καθώς και για την αύξηση του βαθμού διεθνοποίησης των κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.15 Θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στη σύγκριση των νέων νομικών μορφών που προκύπτουν για την κοινωνική επιχείρηση, δρομολογώντας μια διερευνητική μελέτη. Ωστόσο, η επικουρικότητα θα πρέπει να αποτελεί την κατευθυντήρια αρχή, δεδομένου ότι τα εθνικά μοντέλα ενδέχεται να χρειαστούν –ή όχι– ρυθμιστικά πλαίσια με βάση το οικείο περιβάλλον και τις οικείες παραδόσεις.

4.16 Είναι σημαντικό να ενθαρρυνθεί η μεγαλύτερη τάση προς την επικουρικότητα των κρατικών οργάνων, η ύπαρξη στοχευμένων πολιτικών παροχής κινήτρων και η δράση ανάπτυξης πρωτοβουλιών του επιχειρηματικού συλλογικού κινήματος οι οποίες αποδεικνύονται καίριες για την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.17 Είναι απαραίτητο οι πολιτικές παροχής κινήτρων να μην στρεβλώσουν τις αρχές του ανταγωνισμού, αλλά να αναγνωρίσουν τις ιδιαιτερότητες της κοινωνικής επιχείρησης, οι οποίες δεν μπορεί να καμφθούν ευκαιριακά για την απόκτηση πλεονεκτημάτων.

4.18 Όσον αφορά την ανάπτυξη μέσων για τη βελτίωση των χρηματοδοτήσεων, η ΕΟΚΕ θα πρέπει να συγκεντρώσει και να κοινοποιήσει τις καινοτόμες προσεγγίσεις στα κράτη μέλη. Θα ήταν σκόπιμο να ενθαρρυνθούν εκείνες που αποσκοπούν στη στήριξη των επιχειρηματικών κυρίως πτυχών και συνεπώς:

— μέσα πιστωτικών εγγυήσεων για την κοινωνική επιχείρηση (όπως τα δίκτυα εγγύησης αλληλασφαλιστικού τύπου ή τα δημόσια ταμεία εγγυήσεων)·

— μέσα κεφαλαιοποίησης για κοινωνικές επενδύσεις μεσομακροπρόθεσμης διάρκειας (όπως ταμεία δεοντολογίας, ταμεία κοινωνικής καινοτομίας, ταμεία κοινωνικού επιχειρηματικού κεφαλαίου)·

— συστήματα ρυθμιστικού ή φορολογικού χαρακτήρα με στόχο τη στήριξη της κεφαλαιοποίησης των κοινωνικών επιχειρήσεων, ενθαρρύνοντας ή διευκολύνοντας τη συμμετοχή διάφορων ενδιαφερόμενων μερών.

4.19 Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις υβριδικές μορφές επενδύσεων οι οποίες είναι περισσότερο κατάλληλες για την κοινωνική επιχείρηση, διότι συνδυάζουν στοιχεία αξιολόγησης αλληλέγγυου τύπου και στοιχεία χρηματοπιστωτικού τύπου. Είναι επιπλέον σημαντικό, πέραν των κοινωνικών επιχειρήσεων, να αξιοποιηθούν οι βέλτιστες εμπειρίες των τραπεζών και των πιστωτικών ιδρυμάτων με ισχυρό κοινοτικό και συμμετοχικό χαρακτήρα, όπως στην περίπτωση των τραπεζών συνεταιριστικής πίστης ή των τραπεζών με δεοντολογικό και κοινωνικό προσανατολισμό.

4.20 Είναι θετική η παροχή στήριξης σε ιδέες όπως η μικροπίστωση (βασική δράση 2), αλλά είναι σημαντικό να υπάρξει διάκριση ανάμεσα στον αξιέπαινο κοινωνικό ρόλο της μικροπίστωσης, ενός εξαιρετικού μέσου που διευκολύνει την έξοδο των ανθρώπων από τις παγίδες της φτώχειας, και στα μέσα για την ανάπτυξη της επιχείρησης, τα οποία είναι αναγκαστικά πιο σύνθετα και διαρθρωμένα. Πράγματι, ορισμένες κοινωνικές επιχειρήσεις πραγματοποιούν επενδύσεις ύψους εκατοντάδων χιλιάδων ευρώ οι οποίες δεν θα μπορούσαν να υποστηριχθούν επαρκώς με τη μικροπίστωση.

4.21 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις ευκαιρίες για τη στήριξη της κοινωνικής καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και της επιχείρησης που παρέχονται από τα νέα προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων που προτείνονται στις βασικές δράσεις 3 και 4 ή στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στους εν λόγω τομείς στα εθνικά προγράμματα μεταρρύθμισης, προκειμένου να μπορέσουν οι ίδιοι τομείς να συμπεριληφθούν στην επόμενη περίοδο προγραμματισμού του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Επιπλέον, η πρόταση του προγράμματος για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία θα μπορούσε επίσης να επιτρέψει την πρόσθετη στήριξη για την ανάπτυξη των ικανοτήτων και την αύξηση της χρηματοδότησης για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, πράγμα που επιδοκιμάζεται.

4.22 Όσον αφορά τη βασική δράση 1 (Ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας), η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία, αλλά επισημαίνει ότι είναι αναγκαίο να διατηρηθεί η ίδια περιγραφή που περιέχεται στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Είναι απαραίτητο το εν λόγω ταμείο να θεωρείται ως μία από τις διάφορες μορφές επενδυτικών μέσων που απευθύνονται στην κοινωνική επιχείρηση.

4.23 Θεωρεί σκόπιμο να επανεξεταστεί με λιγότερο περιοριστικό τρόπο το καθεστώς *de minimis* για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (βασική δράση 11), ειδικότερα για εκείνες που αφορούν την ένταξη στην εργασία, ακόμη και όταν οι κρατικές ενισχύσεις αναγνωρίζονται απευθείας στην επιχείρηση και δεν χορηγούνται στους εργαζόμενους· η αιτιολόγηση αυτής της θέσης θα μπορούσε να αναζητηθεί στην πρόσφατη περίπτωση του αγγλικού «Big Society Fund» που συγχρηματοδοτήθηκε με ένα σημαντικό ποσό δημόσιου χρήματος το οποίο η Επιτροπή δεν θεώρησε κρατική ενίσχυση λόγω της προφανούς κοινωνικής αξίας της πρωτοβουλίας.

4.24 Είναι θετική η πρόθεση να διευκολυνθεί η πρόσβαση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο σύστημα των δημόσιων συμβάσεων (βασική δράση 10). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα τελευταία χρόνια

διαδραμάτισε καίριο ρόλο, προκειμένου να ενισχυθεί η προώθηση των κοινωνικών ρητρών στις δημόσιες συμβάσεις. Επί μία και πλέον δεκαετία διαπιστώνεται μεγαλύτερη ευαισθησία από την πλευρά των κοινοτικών θεσμικών οργάνων για τα θέματα της κοινωνικής συνοχής και της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς διαθέτουν πλέον την ωριμότητα να κατανοήσουν ότι, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι μιας πιο ευημερούσας και δίκαιης κοινωνίας, είναι απαραίτητο η οικονομική ανάπτυξη να προωθήσει την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την κοινωνική συνοχή.

4.25 Η Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει με αποφασιστικότητα την ίδια πορεία, προκειμένου να προωθήσει τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια στο πλαίσιο των κριτηρίων ανάθεσης των δημόσιων συμβάσεων και θα πρέπει να συγκεντρώσει και να κοινοποιήσει τα βέλτιστα μοντέλα –μεταξύ των κρατών μελών– τα οποία λαμβάνουν υπόψη τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές στα κριτήρια ανάθεσης. Άλλωστε, το ίδιο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο με τη νομολογία του οδήγησε στην αναγνώριση της σημασίας αυτών των προϋποθέσεων.

4.26 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη βασική δράση 6 της Επιτροπής για τη δημιουργία μιας βάσης δεδομένων σχετικά με την πιστοποίηση, με σκοπό να καταστούν τα συστήματα περισσότερο συγκρίσιμα. Επιπλέον, η Επιτροπή θα πρέπει να διεξαγάγει μελέτη σχετικά με αυτά τα συστήματα, προκειμένου να εντοπίσει συνέργειες και να κοινοποιήσει τα διδάγματα. Στο πλαίσιο αυτής της διερευνητικής εργασίας, η ΕΟΚΕ επεσήμανε ότι είναι αναγκαία τα συγκρίσιμα και ενοποιημένα στατιστικά στοιχεία, η έρευνα και τα δεδομένα στον τομέα της κοινωνικής επιχείρησης. Η Επιτροπή και η Eurostat θα πρέπει να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο, προκειμένου να διευκολύνουν την αμοιβαία μάθηση στο εσωτερικό της ΕΕ.

4.27 Επιδοκιμάζεται η πρόταση για ένα ενιαίο σημείο πρόσβασης για τα δεδομένα (βασική δράση 8) και θα πρέπει να συνοδευτεί από παρόμοιες πρωτοβουλίες στα κράτη μέλη, προκειμένου να διασφαλιστούν η συμβατότητα και οι συνέργειες.

4.28 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαδραματίζει κεντρικό ρόλο διατηρώντας τη στήριξη της κοινωνικής επιχείρησης στο πλαίσιο του πολιτικού προγράμματος δράσης και διασφαλίζοντας ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις αντιμετωπίζονται αναλόγως· γι' αυτό είναι σημαντική η πρόταση για τη δημιουργία μιας συμβουλευτικής ομάδας για την κοινωνική επιχείρηση, η οποία θα εξετάζει την πρόοδο των μέτρων που προβλέπονται στην ανακοίνωση. Παρόμοιες δομές θα πρέπει να προωθηθούν και στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: "Μικρή επιχείρηση, μεγάλος κόσμος — μια νέα εταιρική σχέση που θα βοηθήσει τις ΜΜΕ να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες της παγκοσμιοποίησης"»

[COM(2011) 702 τελικό]

(2012/C 229/09)

Εισηγητής: **ο κ. Ivan VOLEŠ**

Στις 9 Νοεμβρίου 2011 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο "Μικρή επιχείρηση, μεγάλος κόσμος — μια νέα εταιρική σχέση που θα βοηθήσει τις ΜΜΕ να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες της παγκοσμιοποίησης"»

COM(2011) 702 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 195 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 7 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η αξιοποίηση του δυναμικού των ευρωπαϊκών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) προκειμένου αυτές να διεισδύσουν στις αγορές τρίτων χωρών - ιδίως δε εκείνων που γνωρίζουν ταχεία ανάπτυξη - μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Ως εκ τούτου, η διεθνοποίηση των ΜΜΕ πρέπει να ενσωματωθεί σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ για τις ΜΜΕ.

1.2 Η εν λόγω διεθνοποίηση καλύπτει ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων στις οποίες περιλαμβάνονται οι εξαγωγές, οι εισαγωγές, οι άμεσες ξένες επενδύσεις, η υπεργολαβία, η τεχνική συνεργασία και άλλες. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η υπό εξέταση ανακοίνωση περιορίζεται κυρίως στην υποστήριξη των εξαγωγέων και των επενδυτών.

1.3 Δεδομένης της στενής συνάρθρωσης μεταξύ διεθνοποίησης και καινοτομίας, η ΕΟΚΕ προτείνει τα νέα προγράμματα «Ορίζοντας 2020» και COSME (πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τις ΜΜΕ) να καταστούν πιο προσιτά και φιλικά προς τις ΜΜΕ. Για την υποστήριξη της διεθνοποίησης, κρίνεται σκόπιμο επίσης να χρησιμοποιηθεί το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

1.4 Η ευρωπαϊκή υποστήριξη της διεθνοποίησης θα πρέπει να λάβει υπόψη τις ενισχύσεις που προσφέρονται σε εθνικό επίπεδο (με τις οποίες δεν πρέπει να υπάρξει επικάλυψη) και να τις συμπληρώσει στους τομείς που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της ΕΕ, δηλαδή στο άνοιγμα των αγορών, τη σύναψη διμερών και πολυμερών συμφωνιών, την άρση των φραγμών, καθώς και την παροχή πληροφοριών σε τελωνειακά θέματα και ζητήματα προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, προστασίας των επενδύσεων, προτύπων, κανονισμών, δημοσίων συμβάσεων, καταπολέμησης της διαφθοράς κ.α.

1.5 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για βελτίωση του συντονισμού και για κοινή διαχείριση της πολιτικής διεθνοποίησης μεταξύ των Γενικών Υπηρεσιών της Επιτροπής, του Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του δικτύου εθνικών απεσταλμένων για τις ΜΜΕ.

1.6 Η προτεινόμενη διαδικτυακή πύλη μπορεί να εκπληρώσει τον ρόλο της, υπό την προϋπόθεση ότι θα καλύπτει όλες τις διαθέσιμες πηγές πληροφοριών, θα συνδέεται με τις εθνικές πύλες και θα παρέχει στο μέλλον τις σημαντικότερες πληροφορίες σε κάθε επίσημη γλώσσα της ΕΕ.

1.7 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι δεν γίνεται επαρκής χρήση των δυνατοτήτων που προσφέρει το ευρωπαϊκό δίκτυο υποστήριξης των επιχειρήσεων («Enterprise Europe Network») και υποστηρίζει την πρόταση τροποποίησης της διοικητικής δομής του. Απευθύνει έκκληση για συμμετοχή των οργανώσεων των επιχειρήσεων στη διαχείριση του εν λόγω δικτύου.

1.8 Η ευρωπαϊκή στήριξη που παρέχεται για την είσοδο των ΜΜΕ σε αγορές τρίτων χωρών πρέπει να συνδεθεί στενά με τις διασυνοριακές δραστηριότητες των ΜΜΕ εντός της ενιαίας αγοράς, αφού μέσω αυτών, οι περισσότερες ΜΜΕ αποκτούν τις πρώτες εμπειρίες από ξένες αγορές. Επίσης, η εν λόγω πολιτική στήριξης πρέπει να περιλαμβάνει τη στήριξη των ΜΜΕ με στόχο την είσοδό τους στην ενιαία αγορά, καθώς και την άρση των φραγμών που τις εμποδίζουν.

1.9 Μία από τις μεγαλύτερες αδυναμίες των τρεχόντων ευρωπαϊκών και εθνικών μηχανισμών υποστήριξης είναι ότι οι ΜΜΕ δεν γνωρίζουν την ύπαρξή τους, ότι οι κατάλληλες πληροφορίες είναι δυσεύρετες και διατυπωμένες με δυσνόητο τρόπο και ότι η πρόσβαση σε συγκεκριμένες οδηγίες όσον αφορά τις διαδικασίες, είναι δύσκολη. Η ΕΟΚΕ συνιστά εν προκειμένω να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες ενημέρωσης πρωτίστως οι οργανώσεις που εκπροσωπούν τις ΜΜΕ.

1.10 Σημαντική προϋπόθεση για τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ είναι η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, ιδίως σε καιρούς κρίσης. Για αυτό τον λόγο, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να δημιουργήσει νέα χρηματοδοτικά μέσα για την υποστήριξη της διεθνοποίησης των ΜΜΕ, όπως εγγυήσεις εξαγωγικών πιστώσεων, ασφάλιση διεθνών δραστηριοτήτων και εύκολη παροχή πίστωσης μέσω εγγυημένων πιστωτικών καρτών.

1.11 Η ΕΟΚΕ ζητά να ενοποιηθούν οι λεπτομέρειες των διαφόρων προγραμμάτων για διάφορες περιοχές του κόσμου (όπως τα προγράμματα *East Invest, AL Invest, MedInvest*, και άλλα), για να διευκολυνθεί η χρήση τους από τις ΜΜΕ. Ζητά επίσης να αναθεωρηθεί ο ισχύων κανόνας που προβλέπει ότι μόνο οι ΜΜΕ από χώρες εταίρους μπορούν να τύχουν υποστήριξης για τη συμμετοχή τους σε δράσεις ενός προγράμματος.

1.12 Η ΕΟΚΕ προτείνει σειρά συγκεκριμένων μέτρων που θα μπορούσαν να συμπληρώσουν επαρκώς σε ευρωπαϊκό επίπεδο τις υφιστάμενες ενισχύσεις. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνεται η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού βραβείου για τον καλύτερο εξαγωγέα μεταξύ των ΜΜΕ, η χρήση πανευρωπαϊκών εκδηλώσεων - όπως αυτή του Ευρωπαϊκού Επιχειρηματικού Βραβείου - η προβολή της διεθνοποίησης των ΜΜΕ στο πλαίσιο της «Εβδομάδας των ΜΜΕ», η δημιουργία και τήρηση μιας βάσης δεδομένων στην οποία θα αποθηκεύονται οι βέλτιστες εμπειρίες των παρόχων στήριξης, καθώς και η πραγματοποίηση εκ νέου εκδηλώσεων αντιστοίχισης επιχειρήσεων όπως η Europartenariat ή η Interprise.

1.13 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ιδέα της ετήσιας σύγκλησης ενός φόρουμ για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της διεθνοποίησης και ζητά το εν λόγω φόρουμ να καταστεί μια μόνιμη πλατφόρμα, η οποία θα συνδέεται αποτελεσματικά με τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένης της ΕΟΚΕ.

1.14 Η ΕΟΚΕ συνιστά να προστεθούν στις επιλεγμένες γεωγραφικές περιοχές προτεραιότητας (χώρες «BRIC») και άλλες αναπτυσσόμενες αγορές, όπως οι χώρες του Κόλπου, της νοτιοανατολικής Ασίας, και άλλες.

2. **Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής**

2.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να εξεύρει νέες πηγές ανάπτυξης και απασχόλησης. Οι μεγάλες αγορές τρίτων χωρών όπως η Κίνα, η Ινδία, η Ρωσία και η Βραζιλία προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις της ΕΕ, λόγω των ποσοστών και δυνατοτήτων ανάπτυξής τους. Ως εκ τούτου, η υποστήριξη των δραστηριοτήτων που ασκούν οι ΜΜΕ εκτός ΕΕ εντάσσεται στη προσπάθεια ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας που διατυπώνεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» καθώς και σε άλλα έγγραφα [1]·

2.2 Τον Νοέμβριο του 2011, η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με θέμα «Μικρή επιχείρηση, μεγάλος κόσμος — μια νέα εταιρική σχέση που θα βοηθήσει τις ΜΜΕ να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες της παγκοσμιοποίησης» [2], στην οποία πρότεινε τη συνολική επανεξέταση του συστήματος υποστήριξης των ΜΜΕ σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον τομέα της διεθνοποίησης, η οποία θα πρέπει να συμβάλει ώστε να καταστεί αυτή η στήριξη πιο αποτελεσματική, διαφανής και ευρεία.

2.3 Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία τρία χρόνια το 25 % των ΜΜΕ της ΕΕ πραγματοποίησαν εξαγωγές στην εσωτερική αγορά, μόνο το 13 % από αυτές ασκούν διεθνή επιχειρηματική δραστηριότητα εκτός της ΕΕ, πράγμα το οποίο δείχνει την έκταση των αναξιοποίητων δυνατοτήτων στις τρίτες χώρες, ιδίως στις καινοτόμες βιομηχανίες μεταποίησης και δημιουργίας.

2.4 Η Επιτροπή ορίζει τους στόχους που επιθυμεί να επιτύχει – παροχή στις ΜΜΕ εύκολα προσβάσιμων πληροφοριών, βελτίωση της συνοχής των δράσεων υποστήριξης, βελτίωση της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας, κάλυψη των κενών στις υπηρεσίες που προσφέρονται σε εθνικό επίπεδο από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στις ΜΜΕ όλων των κρατών μελών της ΕΕ.

2.5 Για την επίτευξη αυτών των στόχων, η Επιτροπή επιθυμεί να χρησιμοποιήσει ιδίως τα ακόλουθα μέσα: παροχή πληροφοριών απευθείας στις ΜΜΕ, απόδοση ευρωπαϊκής διάστασης στην παροχή υπηρεσιών για τις ΜΜΕ σε αγορές προτεραιότητας, υποστήριξη των συνεργατικών σχηματισμών και των δικτύων, καθώς και εξορθολογισμός των νέων δραστηριοτήτων στις αγορές προτεραιότητας με σεβασμό στις αρχές της συμπληρωματικότητας, της βιωσιμότητας και της αποτελεσματικής χρήσης των δημόσιων πόρων και με τη χρήση συγκεκριμένων, μετρήσιμων, εφικτών, σχετικών και χρονικά προσδιορισμένων στόχων (SMART). Η Επιτροπή καθορίζει τις γεωγραφικές περιοχές προτεραιότητας με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. Η διεθνοποίηση των ΜΜΕ θα πρέπει να ενσωματωθεί στις άλλες πολιτικές της ΕΕ.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την υπό εξέταση ανακοίνωση της Επιτροπής και συμμερίζεται τις περισσότερες από τις αναλύσεις και τα συμπεράσματά της. Σημειώνει ωστόσο ότι η εν λόγω ανακοίνωση επικεντρώνεται περισσότερο στον μηχανισμό για τη χορήγηση ενισχύσεων από ό,τι στο περιεχόμενο και τους στόχους τους. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τις πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της, στις οποίες διατύπωσε τη θέση της στο θέμα της διεθνοποίησης των ΜΜΕ: *«Ανασκόπηση της πρωτοβουλίας "Small Business Act" για την Ευρώπη»* [3], *«Τρόποι στήριξης των ΜΜΕ για την προσαρμογή τους στις αλλαγές της παγκόσμιας αγοράς»* [4] και *«Η εξωτερική διάσταση της ευρωπαϊκής βιομηχανικής πολιτικής»* [5].

3.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η πολιτική υποστήριξης της εισόδου των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στις αγορές τρίτων χωρών πρέπει να ενσωματωθεί στη στρατηγική για την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» και στις άλλες πολιτικές της ΕΕ· επίσης, τονίζει την ανάγκη για συντονισμό αυτών των πολιτικών, όσον αφορά τη χρήση τους υπέρ της διεθνοποίησης των ΜΜΕ.

[1] Βλ. τις ανακοινώσεις σχετικά με την ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική, COM(2010) 614 final, την επανεξέταση του «Small Business Act» για την Ευρώπη, COM(2011) 78 final, την εμπορική πολιτική, COM(2010) 612 final, και την ανακοίνωση «Προς μια Πράξη για την Ενιαία αγορά», COM(2010) 608 final.

[2] Βλ: COM(2011) 702 final της 9ης Νοεμβρίου 2011.

[3] ΕΕ C 376 της 22.12.2011, σελ. 51.

[4] ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σελ. 24.

[5] ΕΕ C 218 της 23.7.2011, σελ. 25.

3.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η υπό εξέταση ανακοίνωση περιορίζεται κυρίως στη στήριξη των άμεσων εξαγωγέων στις αγορές τρίτων χωρών. Η διεθνοποίηση περιλαμβάνει τις εξαγωγές, τις εισαγωγές, τις άμεσες ξένες επενδύσεις, την τεχνική συνεργασία, τις σχέσεις υπεργολαβίας και άλλες δραστηριότητες, μέσω των οποίων οι ΜΜΕ εντάσσονται στην αλυσίδα δημιουργίας αξίας.

3.4 Η υποστήριξη θα πρέπει να επεκταθεί στην παροχή ενημέρωσης και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις εν λόγω άλλες πτυχές της διεθνοποίησης, προκειμένου να ωφεληθούν από αυτές όσο το δυνατόν περισσότεροι χρήστες. Συνεπώς, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των αναγκών των διαφόρων κατηγοριών επιχειρήσεων, ανάλογα με το μέγεθός τους και την εμπειρία που διαθέτουν από δραστηριότητες στο εξωτερικό.

3.5 Θα πρέπει να αξιολογηθεί ρεαλιστικά ο δυνητικός αριθμός των ΜΜΕ που μπορούν να συμμετάσχουν στη διεθνοποίηση, όπως προκύπτει από τα δημοσιευμένα στατιστικά στοιχεία ([6]), λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι σημαντικό ποσοστό των ΜΜΕ στοχεύει να καλύψει μόνο τις ανάγκες της τοπικής αγοράς (για παράδειγμα οι μικρές υπηρεσίες, οι βιοτεχνίες που καλύπτουν τοπικές ανάγκες, κλπ.).

3.6 Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να δημιουργηθεί με συνεχή και συνεπή τρόπο ένα επιχειρηματικό περιβάλλον ευνοϊκό για τις ΜΜΕ, εντός του οποίου θα μειωθούν κυρίως ο διοικητικός φόρτος και οι περιττές ρυθμίσεις που απειλούν την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στις αγορές τρίτων χωρών και θα καταργηθούν συστηματικά όλα τα εμπόδια που αποτρέπουν τις ΜΜΕ από το να συμμετάσχουν στη διεθνοποίηση.

3.7 Οι καινοτομίες τονώνουν αυτή τη διεθνοποίηση των επιχειρήσεων ενώ ταυτόχρονα, η διεθνοποίηση μπορεί να βελτιώσει τις επιδόσεις των επιχειρήσεων ([7]). Στη διάρκεια του τρέχοντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ, οι ΜΜΕ δεν χρησιμοποιούν στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο, παρά μόνο το 15 % των διαθέσιμων κονδυλίων στο πλαίσιο του προγράμματος «Συνεργασία» ([8]). Τα νέα προγράμματα «Ορίζοντας 2020», COSME καθώς και ο τέταρτος πυλώνας του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες συμβολής (μέσω της καινοτομίας) στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και, επομένως, στη δημιουργία καλύτερων συνθηκών για τη διεθνοποίηση των ευρωπαϊκών ΜΜΕ και, κατά συνέπεια στη βελτίωση του ρυθμού ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων εργασίας. Ωστόσο, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι ΜΜΕ γνωρίζουν την ύπαρξη αυτών των προγραμμάτων, έχουν πρόσβαση σε αυτά και ότι θα απλουστευτεί η διοικητική πολυπλοκότητα της χρήσης αυτών των προγραμμάτων.

([6]) Βλ. μελέτη της ΕΙΜ, σελ. 5. Οι ΜΜΕ συμβάλλουν κατά 25 % στο σύνολο των εξαγωγών της ΕΕ των 27, εκ των οποίων περίπου το ήμισυ προορίζεται για αγορές που βρίσκονται εκτός της ενιαίας αγοράς (13 %)· οι ΜΜΕ συνεισφέρουν περίπου κατά 29 % σε όλες οι εισαγωγές της ΕΕ των 27, ενώ και σε αυτή την περίπτωση, το ήμισυ προέρχεται από αγορές τρίτων χωρών (14 %). Το 7 % των ΜΜΕ εντός της ΕΕ των 27 συμμετέχει σε συνεργασίες με ξένους εταίρους στον τομέα της τεχνολογίας, το 7 % εργάζεται με τη μορφή υπεργολαβιών για ξένους εταίρους, το 7 % χρησιμοποιεί ξένους υπεργολάβους και το 2 % δραστηριοποιείται στον τομέα των άμεσων ξένων επενδύσεων.

([7]) Πίνακας επιδόσεων των ΜΜΕ. «Μπορούν οι ΜΜΕ να δημιουργήσουν περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας;» ΕΙΜ, Νοέμβριος 2011, σελ. 77

([8]) Έκθεση σχετικά με τη συμμετοχή των ΜΜΕ στο 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο 2007-2011. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ιανουάριος 2012.

3.8 Για να είναι αποτελεσματική η στήριξη που παρέχεται στις για τη διεθνοποίηση τους, πρέπει να αλλάξει η προσέγγιση των παρόχων της, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, καθώς και υπάρξει η μετάβαση από ομοιόμορφες και τυποποιημένες υπηρεσίες σε εθελοντικές, προσαρμοσμένες εστιασμένες και «εξατομικευμένες» υπηρεσίες οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη τον τομέα δραστηριότητας, τον κύκλο ζωής, τη διαθεσιμότητα των πόρων, την ανταγωνιστική θέση της επιχείρησης και τις συνθήκες στο εσωτερικό της (όπως οι γλωσσικές δεξιότητες ή η γνώση του τοπικού πολιτισμού και του τοπικού επιχειρηματικού κόσμου) ([9]).

3.9 Η επιχειρηματικότητα έχει ως στόχο την πραγματοποίηση κέρδους και την αύξηση του μεριδίου αγοράς· αυτοί οι στόχοι μπορούν να επιτευχθούν μέσω της εισόδου σε αγορές τρίτων χωρών. Ωστόσο, η εν λόγω είσοδος δεν στέφεται πάντοτε με επιτυχία. Αν και το 50 % των ΜΜΕ που επιδιώκουν επιχειρηματικούς στόχους στο εξωτερικό αυξάνουν τον κύκλο εργασιών τους, το υπόλοιπο 50 % δεν το επιτυγχάνει. Η παρεχόμενη στήριξη έχει σκοπό τη μέγιστη δυνατή ελαχιστοποίηση των κινδύνων αποτυχίας που προκαλούνται από την έλλειψη πληροφοριών και εμπειρίας.

3.10 Η υποστήριξη που παρέχεται στη διεθνοποίηση των ΜΜΕ εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, τα οποία παρέχουν μεγάλο αριθμό προγραμμάτων στήριξης (πάνω από 300), τόσο με δημόσιους όσο και με ιδιωτικούς πόρους ([10]). Για αυτό τον λόγο, πρέπει να σταθμιστεί προσεκτικά η προστιθέμενη αξία που θα μπορούσαν να προσφέρουν νέες ενισχύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να αποφευχθεί η επικάλυψη με τα τρέχοντα προγράμματα υποστήριξης. Ως εκ τούτου, θα ήταν χρήσιμο οι εθνικοί οργανισμοί που υποστηρίζουν τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ να ανταλλάσσουν τακτικά τις πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους και να συντονίζουν τις δραστηριότητές τους με τις αρμόδιες Διευθύνσεις της Επιτροπής.

3.11 Η συμβολή της Ευρώπης πρέπει να στοχεύει πρώτα από όλα στο να ανοίξουν οι αγορές, να διευκολυνθεί η πρόσβαση σε αυτές, να συναφθούν διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες, να αρθούν οι δασμολογικοί και μη δασμολογικοί φραγμοί, να παρέχονται πληροφορίες (μέσω της βάσης δεδομένων πρόσβασης στην αγορά «MADB»), ιδίως εκείνες που αφορούν εξειδικευμένους και κοινούς τομείς - όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, των προτύπων, των τιμολογίων, των διοικητικών εντύπων για τις εξαγωγές και τις εισαγωγές, της νομοθεσίας, των υγειονομικών, φυτοϋγειονομικών και κτηνιατρικών κανόνων, της καταπολέμησης της διαφθοράς και των δημοσίων συμβάσεων. Η ΕΕ θα πρέπει να απαιτεί με συνεπή τρόπο από τις χώρες εταίρους να αναγνωρίζουν τα εθνικά πιστοποιητικά των κρατών μελών της, τα οποία αναγνωρίζονται στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς και να προλάβει κατ' αυτόν τον τρόπο διακρίσεις εις βάρος ορισμένων από τα κράτη της.

3.12 Η ευρωπαϊκή βοήθεια θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί επίσης για να εξασφαλιστούν ίσοι όροι για τις δραστηριότητες των ΜΜΕ από τα μικρά και τα νέα κράτη μέλη, που δεν έχουν τη δυνατότητα να διαθέτουν αντιπροσωπεία σε αγορές τρίτων χωρών.

([9]) Fabio Antoldi, «Les PME peuvent-elles réellement s'engager sur des voies internationales de croissance rapide?», συμβολή στο σεμινάριο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στις 24 Ιανουαρίου 2012, σελ. 31.

([10]) «+Opportunities for the internationalization of European SMEs» («Ευκαιρίες για τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ»), σελ. 30 τελική έκθεση ΕΙΜ.

3.13 Θα πρέπει να τηρείται αυστηρά η αρχή της εταιρικής σχέσης μεταξύ των δημόσιων φορέων, των εκπροσώπων των επιχειρήσεων (δηλαδή των εμπορικών επιμελητηρίων, των ενώσεων υπεράσπισης των συμφερόντων των ΜΜΕ, των ομοσπονδιών επιχειρήσεων και κλάδων). Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, ιδίως σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο, θα πρέπει να χρησιμεύσει για να εντοπιστούν οι πολιτικές και οι πόροι που απαιτούνται για την υποστήριξη της διεθνοποίησης των ΜΜΕ και για να παρακολουθείται η ορθή χρήση τους. Αυτή η αρχή της εταιρικής σχέσης πρέπει να σέβεται τα εθνικά συμφέροντα, τις διάφορες μορφές στήριξης και τον ελεύθερο ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων και φορέων παροχής βοήθειας. Θα πρέπει, ωστόσο, να ληφθεί μέριμνα ώστε οι κρατικοί φορείς στα κράτη μέλη να μην ανταγωνίζονται επιχειρήσεις ή οργανώσεις εκπροσώπησης επιχειρήσεων προσφέροντας όμοιες υπηρεσίες.

3.14 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για την απουσία, στην ανακοίνωση υπό εξέταση, πρότασης για τη βελτίωση του συντονισμού και την ενοποίηση της διαχείρισης αυτής της στρατηγικής διεθνοποίησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι αρμοδιότητες των Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής (επιχειρήσεις και βιομηχανία, εμπόριο, εσωτερική αγορά, ανάπτυξη και συνεργασία, φορολογία και τελωνειακή ένωση, κλπ.) δεν καθορίζονται με σαφήνεια όσον αφορά τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ. Επίσης, θα πρέπει να βελτιωθεί η συνεργασία των αρμόδιων υπηρεσιών της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης με το Συμβούλιο, το δίκτυο απεσταλμένων ΜΜΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τις διπλωματικές αρχές των κρατών μελών σε τρίτες χώρες και τις άλλες οργανώσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την υλοποίηση της πολιτικής διεθνοποίησης.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις και συστάσεις σχετικά με τις προτάσεις της Επιτροπής**

4.1 Η προτεινόμενη περιγραφή της κατάστασης πρέπει να στοχεύσει ιδίως στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων ευρωπαϊκών μέτρων και μέσων υποστήριξης, στην ανάδειξη των κενών που υπάρχουν στα εθνικά συστήματα στήριξης και στη συμπλήρωσή τους με μια ευρωπαϊκή συμβολή.

4.2 Πρέπει να εξεταστεί πολύ προσεκτικά η δημιουργία της νέας ευρωπαϊκής πύλης πληροφόρησης από την άποψη του κόστους της, ενώ θα πρέπει να γίνουν σεβαστές οι ακόλουθες αρχές:

— η νέα πύλη δεν πρέπει να αποτελεί επανάληψη των υπαρχουσών εθνικών πυλών·

— η πύλη θα πρέπει να συνδέει όλες τις υπάρχουσες πηγές πληροφόρησης (τόσο τις ευρωπαϊκές όσο και τις εθνικές), έτσι ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμες από ένα μόνο σημείο·

— οι κοινές πληροφορίες από ευρωπαϊκές πηγές πρέπει να παρέχονται σε όλες τις επίσημες γλώσσες·

— οι πληροφορίες από τις ίδιες τις πηγές της ΕΕ θα πρέπει να στοχεύουν στον εντοπισμό και την εξάλειψη των εμποδίων πρόσβασης στην αγορά, στην τελωνειακή νομοθεσία, στην πιστοποίηση, στους υγειονομικούς, φυτοϋγειονομικούς και κτηνιατρικούς κανόνες, στα κίνητρα για επενδύσεις και την προστασία τους, στην προστασία της βιομηχανικής και της πνευματικής ιδιοκτησίας, στις δημόσιες συμβάσεις, κλπ.·

— οι ΜΜΕ θα πρέπει να ενημερώνονται για τις πτυχές των κατευθυντήριων αρχών του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές εταιρείες που τις αφορούν [11]·

— θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες όλων των συμμετεχόντων στη διεθνοποίηση: των εξαγωγέων, των εισαγωγέων, των επενδυτών, των προμηθευτών, καθώς και οι ιδιαιτερότητες των διαφόρων τομέων.

4.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για την έλλειψη μέτρων υποστήριξης του ηλεκτρονικού εμπορίου, το οποίο θα μπορούσε να γίνει σημαντικό εργαλείο διεθνοποίησης των ΜΜΕ. Από την άποψη αυτή, είναι αναγκαίο να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΕ όσον αφορά την ευρυζωνική πρόσβαση στο Διαδίκτυο και ιδίως την κάλυψη των αγροτικών και των απομακρυσμένων περιοχών, η οποία θα διευκολύνει την πρόσβαση των ΜΜΕ στις πληροφορίες που χρειάζονται για τη διεθνοποίησή τους.

4.4 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη συμβολή του *δικτύου της Ευρώπης των Επιχειρήσεων* στην ανάπτυξη επιχειρηματικών επαφών και σχέσεων μεταξύ ευρωπαϊκών επιχειρήσεων σε ορισμένες χώρες, αν και πιστεύει ότι θα ήταν δυνατόν να αξιοποιηθούν πολύ περισσότερο οι δυνατότητες αυτού του δικτύου, όπως αποδεικνύει το χαμηλό επίπεδο ενημέρωσης της πλειονότητας των ευρωπαϊκών ΜΜΕ σχετικά με την ίδια την ύπαρξή του. Οι υπηρεσίες αυτού του δικτύου θα πρέπει να απορρέουν στο μέτρο του δυνατού από τις πραγματικές ανάγκες των ΜΜΕ. Σε πολλές περιοχές, οι οργανώσεις που εκπροσωπούν τις ΜΜΕ δεν συμμετέχουν στο δίκτυο της Ευρώπης των Επιχειρήσεων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ΕΟΚΕ τονίζει ότι υπάρχει ανάγκη να υιοθετηθεί μια νέα διοικητική δομή και ζητά οι επιχειρηματικές οργανώσεις που βρίσκονται πλησιέστερα προς τις ΜΜΕ να συμμετάσχουν και αυτές στη διαχείρισή του.

4.5 Η ευρωπαϊκή υποστήριξη προς τις ΜΜΕ προκειμένου αυτές να εισέλθουν στις αγορές τρίτων χωρών θα πρέπει επίσης να καλύπτει διάφορες μορφές υποστήριξης των ΜΜΕ στην ενιαία αγορά και την άρση των φραγμών που τις εμποδίζουν να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που παρέχει η Πράξη για την Ενιαία Αγορά. Συνήθως, οι ΜΜΕ ξεκινούν τις διεθνείς εμπορικές δραστηριότητές τους στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς, πριν να τις επεκτείνουν στις αγορές τρίτων χωρών.

4.6 Όλες οι έρευνες και μελέτες δείχνουν ότι οι ΜΜΕ γνωρίζουν ελάχιστα πράγματα σχετικά με την υποστήριξη και τα προγράμματα που υπάρχουν στη διάθεσή τους. Τα ευρωπαϊκά και εθνικά Όργανα

[11] Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές, 2000.

θα πρέπει να χρησιμοποιούν απλή και κατανοητή γλώσσα, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες των ΜΜΕ. Η ΕΟΚΕ συνιστά να καταρτιστεί ένας σύντομος και σαφής οδηγός για τον «λαβύρινθο» των επιλογών ενισχύσεων, καθώς και να βελτιωθεί η επικοινωνία γύρω από τις τρέχουσες ενισχύσεις των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Στη διάδοση πληροφοριών και γνώσεων σχετικά με αυτές τις ενισχύσεις θα πρέπει να συμμετέχουν ιδίως οι οργανώσεις που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ΜΜΕ, όπως τα εμπορικά επιμελητήρια, οι κλαδικές ενώσεις και οι ενώσεις ΜΜΕ, ενώ θα πρέπει να τους δίδεται η απαραίτητη οικονομική στήριξη για την παροχή των απαραίτητων συμβουλευτικών υπηρεσιών.

4.7 Δεδομένου του σχεδίου δράσης της Επιτροπής ([12]), η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να βελτιωθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση, καθώς αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για μια πιθανή διεθνοποίηση, ιδίως στην οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση που πλήττει επί του παρόντος την ΕΕ. Για αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να δημιουργήσει νέα χρηματοδοτικά μέσα για την υποστήριξη της διεθνοποίησης των ΜΜΕ, όπως εγγυήσεις εξαγωγικών πιστώσεων, ασφάλιση διεθνών δραστηριοτήτων και εύκολη παροχή πίστωσης μέσω εγγυημένων πιστωτικών καρτών ([13]).

4.8 Αντίθετα με τα τρέχοντα προγράμματα (όπως το East Invest και το AL Invest) τα νέα περιφερειακά εστιασμένα προγράμματα θα πρέπει να καταρτισθούν στη βάση ομοίων οικονομικών και διοικητικών ρυθμίσεων. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναθεωρήσει τους ισχύοντες κανόνες που προβλέπουν ότι μόνο ΜΜΕ από χώρες εταίρους μπορούν να τυγχάνουν στήριξης για συμμετοχή στις δράσεις του προγράμματος. Οι εν λόγω κανόνες θα πρέπει επίσης να διευκολύνουν τη συμμετοχή των ΜΜΕ από τα κράτη μέλη στην υλοποίησή τους, αυξάνοντας τις ενισχύσεις τους για την επιστροφή των αρχικών δαπανών που προκύπτουν από τη συμμετοχή στις δραστηριότητες των προγραμμάτων.

4.9 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια της Επιτροπής για να επιτραπεί στις ΜΜΕ των κρατών μελών που δεν διαθέτουν αντιπροσωπείες βασικές αγορές τρίτων χωρών να αποκτήσουν πρόσβαση στις ενισχύσεις ή τις πληροφορίες που παρέχονται από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, τονίζει ότι πρόκειται για δύσκολο εγχείρημα, λόγω των λεπτομερειών μιας τέτοιας συνεργασίας. Πράγματι, πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι υπηρεσίες που χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους ενός συγκεκριμένου κράτους μπορεί να χρησιμοποιηθούν από τις ΜΜΕ άλλων κρατών μελών.

4.10 Θα ήταν δυνατό να ξεπεραστεί αυτό το εμπόδιο με την προοδευτική δημιουργία ευρωπαϊκών κέντρων υποστήριξης προς τις ΜΜΕ για τις εμπορικές ανταλλαγές στις σημαντικότερες χώρες εταίρους. Είναι αναγκαίο οι οργανώσεις που εκπροσωπούν ΜΜΕ να συμμετέχουν άμεσα στις αποφάσεις σχετικά με το περιεχόμενο και τη μορφή των δραστηριοτήτων τους. Η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί η απαραίτητη οικονομική στήριξη στους οργανισμούς που εκπροσωπούν ΜΜΕ τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να προβάλουν τις υπηρεσίες τους.

4.11 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (δηλαδή οι εργοδότες, τα συνδικάτα, οι καταναλωτές, οι ενώσεις ΜΜΕ, τα επιμελητήρια και οι ενώσεις ελευθερίων επαγγελμάτων κλπ.) συμπεριλαμβανομένης της ΕΟΚΕ, και οι οργανώσεις στις οποίες περιλαμβάνονται η EUROCHAMBRES, η UEAPME (Ευρωπαϊκή Ένωση Βιοτεχνικών και Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων), η Business Europe, η ΕΣΣΟ και, ενδεχομένως, οι ευρωπαϊκές κλαδικές ενώσεις κλάδων που έχουν τη μεγαλύτερη σημασία για τη διεθνοποίηση, να συμμετάσχουν στο ετήσιο φόρουμ για την αξιολόγηση της διεθνοποίησης των ΜΜΕ. Αυτό το φόρουμ θα πρέπει να λάβει τη μορφή μιας μόνιμης πλατφόρμας συντονισμού, η οποία θα παρακολουθεί μεταξύ άλλων τον τρόπο με τον οποίο διατίθενται μεγάλα χρηματικά ποσά στα διάφορα προγράμματα και τις επιδοτήσεις και θα αξιολογεί την αποτελεσματικότητά τους με βάση συγκεκριμένα κριτήρια.

4.12 Η ΕΟΚΕ προτείνει να δημιουργηθεί ένα ευρωπαϊκό βραβείο για τον καλύτερο εξαγωγέα μεταξύ των ΜΜΕ, το οποίο θα απονέμεται ετησίως, για παράδειγμα κατά τη σύνοδο του φόρουμ.

4.13 Για την καλύτερη προβολή των επιτευγμάτων της δημόσιας διοίκησης στον τομέα της διεθνοποίησης θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν με καλύτερο τρόπο το Ευρωπαϊκό Επιχειρηματικό Βραβείο και το βραβείο της Ευρωπαϊκής Επιχειρηματικής Περιφέρειας που απονέμει η Επιτροπή των Περιφερειών.

Οι εβδομάδες των ΜΜΕ που διοργανώνονται κάθε χρόνο θα πρέπει να περιλαμβάνουν εκδηλώσεις υπέρ της διεθνοποίησης, καθώς και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών σε αυτόν τον τομέα.

Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση να δημιουργηθεί και να τηρηθεί επιγραμμικά μια βάση δεδομένων με τις πιο επιτυχείς εμπειρίες στον τομέα της διεθνοποίησης των ευρωπαϊκών εμπορικών επιμελητηρίων, των συνδέσμων και ενώσεων που εκπροσωπούν ΜΜΕ και των κλαδικών οργανώσεων, απευθύνει δε έκκληση για τη στοχευμένη διάδοση αυτών των εμπειριών μέσα από οργανώσεις που εκπροσωπούν τις ΜΜΕ.

4.14 Η ΕΟΚΕ συνιστά την επιστροφή στις συναντήσεις αντιστοίχησης επιχειρήσεων σε ευρωπαϊκή κλίμακα όπως η «Europartenariat» ή η «Interprise», οι οποίες έχουν ήδη αποδείξει την αξία τους και έχουν βοηθήσει στο παρελθόν πολλές ΜΜΕ από υποψήφιες χώρες να διεθνοποιηθούν.

4.15 Όσον αφορά το γεωγραφικό προσανατολισμό της διεθνοποίησης των ΜΜΕ, η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι εστιάζεται στις χώρες BRIC, οι οποίες γνωρίζουν ισχυρή οικονομική ανάπτυξη, αλλά συνιστά να επεκταθεί και σε άλλες αγορές, όπως τις χώρες του Κόλπου και της Νοτιοανατολικής Ασίας. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης να καθοριστούν οι τομεακές προτεραιότητες που θα καθοδηγήσουν τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ.

([12]) Βλ.: «Σχέδιο δράσης για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση», COM(2011) 870 final.

([13]) Βλ. την «Κάρτα Szechenyi» στην Ουγγαρία, με την οποία οι ΜΜΕ έχουν πρόσβαση χωρίς εγγυήσεις σε δάνεια με εγγύηση του Κράτους και χωρίς πρόσθετη ασφάλεια: www.iapmei.pt/conferencia/1_Laslo_Krisan.ppt.

4.16 Η ΕΟΚΕ συνιστά τη μεγαλύτερη συμμετοχή των *«εκπροσώπων των ΜΜΕ»* (στα κράτη μέλη όπου δρα ο καθένας τους) στη διεθνοποίηση των ΜΜΕ, η οποία θα πρέπει επίσης να καταστεί μία από τις βασικές προτεραιότητες των εθνικών πολιτικών υποστήριξης των ΜΜΕ.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας»

[COM(2011) 862 τελικό — 2011/0418 (COD)]

(2012/C 229/10)

Εισηγήτρια: **η κ. Ariane RODERT**

Στις 20 και 17 Ιανουαρίου 2012, αντιστοίχως, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας

COM(2011) 862 final — 2011/0418 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 17 Απριλίου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 194 ψήφους υπέρ, 1 ψήφους κατά και 9 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση κανονισμού που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με στόχο την κανονιστική ρύθμιση των εν λόγω ταμείων, προκειμένου να δημιουργηθεί σαφήνεια και ασφάλεια προς όφελος όλων των ενδιαφερομένων μερών, και να διευκολυνθεί συγχρόνως η διασυνοριακή συγκέντρωση κεφαλαίων.

1.2 Οι κοινωνικές επιχειρήσεις αποτελούν αναπτυσσόμενο κλάδο με αξιοσημείωτη συμβολή στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το ενδιαφέρον που επιδεικνύει η Επιτροπή σε αυτόν τον τομέα και την πρόθεσή της να υποστηρίξει την περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξή του.

1.3 Η βελτίωση της πρόσβασης σε επαρκή κεφάλαια για τις κοινωνικές επιχειρήσεις αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα, αλλά η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι η εν λόγω πρωτοβουλία θα πρέπει να θεωρείται ως ένα μόνο από τα πολυάριθμα κατάλληλα προσαρμοσμένα χρηματοπιστωτικά μέσα που χρειάζεται ακόμη να δημιουργηθούν.

1.4 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει να χρησιμοποιεί τον ορισμό της κοινωνικής επιχείρησης που προτείνεται στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, αντί να επινοήσει έναν νέο ορισμό. Ειδικότερα, η διαφορετική προσέγγιση που υιοθετείται στον κανονισμό για την έγκριση της διανομής των κερδών στους ιδιοκτήτες θα πρέπει να αναπροσαρμοσθεί και να αποσαφηνισθεί δεόντως προκειμένου να αναδειχθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιχειρήσεων κατ' αντιδιαστολή προς τις εταιρείες που επικεντρώνονται μόνο στη μεγιστοποίηση του κέρδους, όπως και η προσέγγιση του ταμείου σχετικά με τα άλλα, πιο παραδοσιακά, ταμεία επιχειρηματικού κεφαλαίου.

1.5 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι υπάρχει κίνδυνος να έχουν ορισμένοι από τους προτεινόμενους τίτλους εταιρικού κεφαλαίου περιορισμένο αντίκτυπο στις επενδύσεις για κοινωνική επιχειρηματικότητα, διότι η διάρθρωση των προτεινόμενων επενδυτικών μέσων προϋποθέτει ένα είδος ιδιοκτησίας το οποίο είναι συχνά ασύμβατο με τις νομικές μορφές, με τις οποίες λειτουργούν πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις. Τα προτεινόμενα μακροπρόθεσμα δάνεια και η δυνατότητα εφαρμογής σε «οποιουδήποτε άλλου είδους συμμετοχή» είναι τα μέσα που ενδείκνυνται περισσότερο για αυτές τις νομικές μορφές και θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω.

1.6 Απαιτείται επίσης να συνεκτιμηθούν και άλλα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των κοινωνικών επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στην εκχώρηση περιουσιακών στοιχείων που σχετίζονται με δραστηριότητες εστιασμένες στις ευπαθείς ομάδες, στον τρόπο κατά τον οποίο η ανεξαρτησία των κοινωνικών επιχειρήσεων επηρεάζει την αξιολόγησή τους, στα ιδιαίτερα συστήματα διαχείρισης τους, στην ανάγκη περισσότερο μακροπρόθεσμων παρά βραχυπρόθεσμων επενδύσεων και στη χαμηλότερη οικονομική τους απόδοση.

1.7 Για να βελτιωθεί η επίδραση των ταμείων κοινωνικής επιχειρηματικότητας, θα ήταν χρήσιμο τα ταμεία αυτά να θεωρούνται ως συνιστώσα μιας λύσης επικεντρωμένης στο υβριδικό κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί την καταλληλότερη μορφή χρηματοδότησης των κοινωνικών επιχειρήσεων. Το υβριδικό κεφάλαιο συνδυάζει τις επιδοτήσεις με μακροπρόθεσμα –«υπομονετικά»– δάνεια, καθώς και με άλλα μέσα των οποίων η βιωσιμότητα και η μακροπρόθεσμη φύση διασφαλίζονται είτε με κρατική συμμετοχή είτε με κρατικές εγγυήσεις. Ο συνδυασμός με άλλες μορφές ιδιωτικού κεφαλαίου, όπως οι επιχορηγήσεις και οι δωρεές, θα πρέπει επίσης να εξεταστεί ως ενδεχόμενο, από κοινού με πιο ενδεδειγμένες μορφές ιδιοκτησίας στην περίπτωση των «εταιρειών χαρτοφυλακίου» (ο όρος χρησιμοποιείται στον κανονισμό για τις οντότητες στις οποίες πραγματοποιείται επένδυση, ήτοι τις κοινωνικές επιχειρήσεις), όπως η κατοχή μετοχών άνευ δικαιώματος ψήφου.

1.8 Στον κανονισμό προτείνεται τα νέα ταμεία να στοχεύουν πρωτίστως σε επαγγελματίες επενδυτές και σε ιδιώτες υψηλής καθαρής θέσης με ελάχιστο ποσό επένδυσης τις 100 000 ευρώ. Η ΕΟΚΕ τονίζει, ωστόσο, ότι ορισμένες ασφαλείς και πιο αξιόπιστες μορφές αυτών των ταμείων θα πρέπει τελικά να ανοίξουν στο ευρύ κοινό και σε μικρότερες επενδύσεις.

1.9 Η σημαντικότερη πρόκληση που τίθεται στην παρούσα πρόταση έγκειται στην ανάγκη μέτρησης και αναφοράς των κοινωνικών επιπτώσεων και της επίδρασης που ασκούν οι εταιρείες χαρτοφυλακίου στην κοινωνία. Η ΕΟΚΕ συνιστά ως αφετηρία την κοινή μελέτη και εργασία σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και τη διαμόρφωση κριτηρίων και δεικτών σε εθνικό επίπεδο, όσον αφορά τη μορφή, την προσέγγιση και τους στόχους των δραστηριοτήτων, σε συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

1.10 Η Επιτροπή θα πρέπει να χρησιμοποιήσει πάραυτα την εξουσία που διαθέτει για την έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων με στόχο τον καθορισμό των βασικών όρων, μέσω ευρείας και ανοιχτής διαβούλευσης με εκπροσώπους των ενδιαφερομένων φορέων, δηλαδή με τους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων, τους επενδυτές και τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

1.11 Θα πρέπει να υλοποιηθούν προγράμματα επενδυτικής ετοιμότητας και άλλες μορφές ανάπτυξης ικανοτήτων για όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, με στόχο τη διαμόρφωση κλίματος εμπιστοσύνης και τη δημιουργία κοινών δομών ειδικά προσαρμοσμένων στις ανάγκες αυτών των ταμείων κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Στην «Πράξη για την ενιαία αγορά» ([1]), η Επιτροπή συμφώνησε να λάβει ορισμένα μέτρα για τη στήριξη της ανάπτυξης και της μεγέθυνσης των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη. Η πρόταση σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου για τα ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας είναι ένα από αυτά τα μέτρα, το οποίο επισημάνθηκε επίσης ως κεντρική δράση στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα ([2]).

2.2 Οι κοινωνικές επιχειρήσεις αποτελούν αναδυόμενο τομέα στην ΕΕ και, σύμφωνα με εκτιμήσεις, οι κοινωνικές επενδύσεις θα μπορούσαν να αναπτυχθούν ταχύτατα ώστε να δημιουργήσουν αγορά αξίας αρκετά άνω των 100 δισεκατομμυρίων ευρώ, γεγονός που υποστηρίζει τη δυναμική αυτού του αναδυόμενου τομέα ([3]). Η εξασφάλιση της αδιάλειπτης ανάπτυξης του εν λόγω τομέα θα έχει πολύτιμη συμβολή στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Εντούτοις, οι ρυθμιστικές απαιτήσεις σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο δεν τείνουν να διευκολύνουν τη συγκέντρωση κεφαλαίου για επιχειρήσεις αυτού του είδους, όπως επεσήμανε ρητά η ΕΟΚΕ στη διερευνητική γνωμοδότησή της με θέμα «Κοινωνική επιχειρηματικότητα και κοινωνική επιχείρηση» (INT/589) ([4]).

2.3 Στόχος της πρότασης κανονισμού σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας (εφεξής «ο κανονισμός») είναι ο καθορισμός ενιαίων κανόνων και απαιτήσεων για τους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων που επιθυμούν να χρησιμοποιούν την ονομασία «ευρωπαϊκό ταμείο κοινωνικής επιχειρηματικότητας». Ο κανονισμός θεσπίζει ενιαίους κανόνες για τα ταμεία αυτά, με σκοπό τη δημιουργία κλίματος αξιοπιστίας, βεβαιότητας και εμπιστοσύνης μεταξύ των επενδυτών και την προαγωγή της μεγέθυνσης των κοινωνικών επιχειρήσεων μέσω της αποτελεσματικότερης συγκέντρωσης κεφαλαίων από ιδιώτες επενδυτές. Η πρόταση αποτέλεσε, το 2011, αντικείμενο δημόσιας διαβούλευσης και εκτίμησης επιπτώσεων.

2.4 Η παρούσα γνωμοδότηση προσδιορίζει τις προτεραιότητες που τίθενται στον εν λόγω τομέα και συνιστά να γίνουν ορισμένες διευκρινίσεις οι οποίες είναι αναγκαίες για να αποφέρει η πρόταση κανονισμού σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

3. **Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με την πρόταση κανονισμού**

3.1 *Κεφάλαιο I - Αντικείμενο, πεδίο εφαρμογής και ορισμοί*

3.1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τόσο την προσπάθεια που καταβάλλει η Επιτροπή για να υποστηρίξει και να ενισχύσει το κύρος των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη όσο και την προτεραιότητα που αποδίδει στην πρόσβαση σε κεφάλαια για την ανάπτυξη και τη μεγέθυνση. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η πρόταση κανονισμού θα μπορούσε να καταστήσει ευκολότερη τη συγκέντρωση ιδιωτικών κεφαλαίων για ορισμένες κοινωνικές επιχειρήσεις. Πρόκειται για πρωτοβουλία ζωτικής σημασίας, η οποία συνάδει με διάφορες προτάσεις που διατυπώνονται στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα σχετικά με την ανάγκη διερεύνησης άλλων χρηματοδοτικών λύσεων.

3.1.2 Τα κεφάλαια είναι εξαιρετικά σημαντικά για την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων, αλλά μέρος των κεφαλαίων που περιγράφονται στον κανονισμό είναι, εκ φύσεως, εξαιρετικά δυσπρόσιτο για τις κοινωνικές επιχειρήσεις, ιδίως στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας. Ο κανονισμός θα πρέπει επομένως να θεωρείται ως ένα μόνο από τα πολυάριθμα μέσα που χρειάζεται ακόμη να ληφθούν για τη βελτίωση της πρόσβασης των κοινωνικών επιχειρήσεων σε αναπτυξιακά κεφάλαια.

3.1.3 Από τα επενδυτικά μέσα που αναφέρονται στον κανονισμό [άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ)], έμφαση πρέπει να δοθεί στα μέσα δανεισμού όπως είναι τα δάνεια με χαμηλό επιτόκιο ή «υπομονετικά κεφάλαια», διότι οι τίτλοι εταιρικού κεφαλαίου ενδέχεται να είναι δυσκολότερο να προσεγγιστούν από ορισμένους ενδιαφερόμενους φορείς. Πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ευρώπη ανήκουν στα μέλη τους, σε εταίρους, σε ιδρύματα ή σε μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, πράγμα το οποίο συχνά δυσχεραίνει την ξένη συμμετοχή. Άλλες, πιο ενδεδειγμένες, μορφές ιδιοκτησίας που υπάρχουν ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη – όπως η οι ελευθέρως μεταβιβάσιμες μετοχές άνευ δικαιώματος ψήφου, καθώς και διάφορες μορφές χρεωστικών τίτλων – θα πρέπει να θεωρούνται ως κινητές αξίες και άλλα χρηματοπιστωτικά στοιχεία σε κοινωνικές επιχειρήσεις. Τα φορολογικά κίνητρα θα πρέπει επίσης να εξεταστούν προσεκτικότερα ως στοιχείο του προτύπου εσόδων.

3.1.4 Τα επενδυτικά μέσα που αναφέρονται στον κανονισμό (άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ)) πρέπει να δίδουν μεγαλύτερη έμφαση στα μέσα που χρησιμοποιούν συνήθως οι κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οποία προσιδιάζουν καλύτερα στα χαρακτηριστικά τους, όπως τα ταμεία κοινωνικών επενδύσεων, οι ειδικές πρωτοβουλίες στον χρηματοπιστωτικό τομέα (συνεταιριστικές τράπεζες ([5]), ηθικές και κοινωνικές τράπεζες ([6]) καθώς και εμπορικές τράπεζες με κοινωνικά προγράμματα ([7])), καινοτόμα μέσα όπως τα

([1]) COM(2011) 206 final
([2]) COM(2011) 682 final.
([3]) Βλέπε J. P. Morgan, *Impact Investments: An Emerging Asset Class,* 2011.
([4]) ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σελ. 1.
([5]) www.eurocoopbanks.coop.
([6]) www.triodos.be.
([7]) Για παράδειγμα www.bancaprossima.com, https://www.unicredit.it/it/chisiamo/per-le-imprese/per-il-non-profit/universo-non-profit.html και www.ubibanca.com/page/ubi-comunita.

«ομόλογα κοινωνικού αντικτύπου» ([8]) και ευνοϊκές λύσεις χρηματοδοτούμενες από φορολογικά έσοδα. Τα μέσα αυτά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως τμήμα ενός «υβριδικού κεφαλαίου», καταλληλότερου για τη χρηματοδότηση των κοινωνικών επιχειρήσεων.

3.1.5 Η δημόσια συμμετοχή στα εν λόγω ταμεία, παραδείγματος χάρη με τη χρήση λύσεων του τύπου «αμοιβαία κεφάλαια αμοιβαίων κεφαλαίων» (fund of funds) ή των συνταξιοδοτικών ταμείων, θα πρέπει να προαχθεί ως ένας τρόπος για τη διασφάλιση μιας μακροπρόθεσμης προοπτικής των επενδύσεων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, ωστόσο, ότι είναι σημαντικό να μην συνδυαστεί η δημόσια συμμετοχή με πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων, ο οποίοι έχουν διαφορετικούς πολιτικούς στόχους.

3.1.6 Ο ορισμός της «εταιρείας χαρτοφυλακίου που πληροί τις προϋποθέσεις», όπως αποκαλούνται οι κοινωνικές επιχειρήσεις στον κανονισμό, θέτει όριο ετήσιου κύκλου εργασιών τα 50 εκατομμύρια ευρώ [άρθρο 3 στοιχείο δ)]. Η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει την άρση του εν λόγω ορίου, διότι ενδέχεται να αποθαρρύνει την επέκταση. Το εν λόγω όριο θα απέκλειε επίσης ορισμένους κλάδους των κοινωνικών επιχειρήσεων, όπως είναι η υγειονομική περίθαλψη και η κοινωνική στέγαση.

3.1.7 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι είναι ζωτικής σημασίας να συνάδει ο ορισμός της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής επιχείρησης με τον ορισμό που περιλαμβάνεται στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Ο κανονισμός προτείνει έναν ελαφρώς τροποποιημένο ορισμό για μια «εταιρεία χαρτοφυλακίου που πληροί τις προϋποθέσεις» [άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο δ)]: η διαφορά συνίσταται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι στον κανονισμό ζητείται περιγραφή των δραστηριοτήτων της εν λόγω εταιρείας [άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο δ), σημείο i)]. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο στόχος της επιχείρησης θα πρέπει να περιγράφεται καλύτερα, δεδομένου ότι η κοινωνική επιχείρηση αποτελεί πολύπλοκο τομέα με πληθώρα δραστηριοτήτων.

3.1.8 Όσον αφορά τα κέρδη [άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο δ), σημείο ii)], η ΕΟΚΕ παραπέμπει στη γνωμοδότησή της INT/589, η οποία δηλώνει σαφώς ότι χαρακτηριστικό της κοινωνικής επιχείρησης είναι «ο κυρίως μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας, βάσει του οποίου τα κέρδη επανεπενδύονται αντί να διανέμονται σε ιδιώτες μετόχους και ιδιοκτήτες». Η δήλωση στον κανονισμό ότι τα κέρδη επιτρέπεται και μπορεί να διανέμονται στους μετόχους και ιδιοκτήτες πρέπει να διευκρινιστεί με την περαιτέρω δήλωση ότι τα κέρδη πρέπει να αξιοποιούνται, ώστε να επιτυγχάνεται ο κύριος κοινωνικός στόχος της επιχείρησης και ότι στις σπανιότατες περιπτώσεις, κατά τις οποίες μπορεί να αναγνωριστούν εξαιρέσεις, θα πρέπει να θεσπιστούν κανόνες, ώστε να εξασφαλίζεται η μη διακύβευση του κοινωνικού στόχου. Αυτή η προσέγγιση –και οι συναφείς κανόνες– πρέπει να διευκρινιστούν στον κανονισμό, ιδίως για να διαφοροποιηθεί από την παράλληλη διαδικασία που αναφέρεται στον κανονισμό για τα ταμεία επιχειρηματικού κεφαλαίου, η οποία εστιάζεται στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ([9]).

3.1.9 Οι τύποι των υπηρεσιών ή αγαθών, οι μέθοδοι παραγωγής υπηρεσιών ή αγαθών και οι ομάδες-στόχοι των δραστηριοτήτων με κοινωνικό στόχο [άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο δ), σημείο (i) και άρθρο 3, παράγραφος 2] απαιτείται να καθοριστούν σε διαβούλευση με ομάδα εργασίας η οποία θα πρέπει να εκπροσωπεί τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Είναι σημαντικό αυτή η ομάδα εργασίας να αντικατοπτρίζει την ποικιλομορφία των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη.

3.1.10 Οι «εταιρείες χαρτοφυλακίου που πληρούν τις προϋποθέσεις» πρέπει να πληρούν και μία τέταρτη προϋπόθεση. Σε περίπτωση διάλυσης της κοινωνικής επιχείρησης, η πλειονότητα των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της (για παράδειγμα τουλάχιστον το 60-70 %) δεν μπορεί να διανεμηθεί μεταξύ των εταίρων, των μετόχων, των ιδιοκτητών ή των εργαζομένων, αλλά πρέπει να χρησιμοποιηθεί για στόχους με κοινωνικές επιπτώσεις.

3.1.11 Ο κανονισμός απευθύνεται αρχικά σε επαγγελματίες επενδυτές και σε «εύπορους ιδιώτες». Σε αυτούς θα πρέπει να περιλαμβάνονται και ειδικευμένοι επενδυτές από τον δημόσιο και τον μη κερδοσκοπικό τομέα, όπως είναι οι συνεταιριστικές τράπεζες και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί με κοινωνικούς προσανατολισμούς. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ συνιστά να καταρτίσει η Επιτροπή, το συντομότερο δυνατόν, χρονοδιάγραμμα για το άνοιγμα του ταμείου στο ευρύ κοινό, διότι μία τέτοια συμμετοχή θα ωφελήσει επίσης σημαντικά το δημόσιο συμφέρον.

3.2 *Κεφάλαιο ΙΙ - 'Οροι χρήσης της ονομασίας «Ευρωπαϊκό ταμείο κοινωνικής επιχειρηματικότητας»*

3.2.1 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το ποσοστό των εταιρειών χαρτοφυλακίου που πληρούν τις προϋποθέσεις σε ένα ταμείο –το οποίο θα πρέπει να αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 70 % των περιουσιακών στοιχείων του ταμείου– αποτελεί ένα εύλογο πρώτο βήμα. Ωστόσο, προτείνεται επίσης να υπάρχει ρύθμιση σχετικά με τα στοιχεία ενεργητικού που δεν επιτρέπεται να περιλαμβάνονται στο υπόλοιπο 30 % του ενεργητικού του ταμείου, ώστε να τονιστεί περισσότερο η επικέντρωση του ταμείου στην κοινωνική επιχείρηση. Είναι απαραίτητο να αξιολογείται πάντοτε κατά πόσον ενδείκνυται η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων, εκτός των ειδικών επενδύσεων (άρθρο 5 παράγραφος 1). Θα πρέπει να ενθαρρύνονται οι σταθερές βιώσιμες επενδύσεις, όπως τα κρατικά ομόλογα, προκειμένου να σταθεροποιηθεί το ταμείο. Για τον ίδιο λόγο, θα πρέπει να προσδιοριστούν σαφώς και τα «ισοδύναμα διαθεσίμων».

3.2.2 Υπάρχουν πολλές ομοιότητες μεταξύ της πρότασης κανονισμού σχετικά με τα ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας και του κανονισμού ΟΣΕΚΑ ([10]). Οι εν λόγω ομοιότητες και διαφορές θα πρέπει να διασαφηνιστούν, ιδίως όσον αφορά τον ορισμό των επαγγελματιών πελατών (άρθρο 6), τις ενέργειες των διαχειριστών (άρθρο 7) και τη διαχείριση του ταμείου (άρθρο 8). Δεδομένου ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι συχνά μικρές και δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο, κρίνεται σημαντικό να διευκολυνθεί η λειτουργία μικρότερων ταμείων σε αυτήν την αγορά. Θα πρέπει, συνεπώς, να εξεταστεί εκ νέου το ελάχιστο όριο επένδυσης των 100 000 ευρώ [άρθρο 6 α)].

3.2.3 Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ταχύτατα ο εντοπισμός, η πρόληψη, η διαχείριση, η παρακολούθηση και η κοινοποίηση περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων και χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για να αποφεύγονται οι συγκρούσεις συμφερόντων πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού. Είναι σημαντικό να διευκρινίσει η Επιτροπή, σε αυτό το πρώιμο στάδιο, ποια είναι τα προβλεπόμενα μέτρα (άρθρο 8, παράγραφος 5), καθώς και να καταστήσει σαφές ποιοι κανόνες ισχύουν σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ επιχειρήσεων χαρτοφυλακίου και επενδυτών και/ή διαχειριστών ΕΤΚΕ (άρθρο 8, παράγραφος 2).

([8]) www.socialfinance.org.uk/sib.
([9]) COM (2011) 860/2 final.
([10]) Οδηγία 2009/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009.

3.2.4 Ο κανονισμός σχετικά με τα ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα ποσοτικού προσδιορισμού των κοινωνικών επιπτώσεων και του αντίκτυπου στην κοινωνία· πρόκειται για πολύ δύσκολο έργο. Επί του παρόντος, δεν υπάρχει καμία αδιαμφισβήτητη μέθοδος η οποία να μπορεί να εφαρμοστεί στο περιβάλλον λειτουργίας των ευρωπαϊκών ταμείων κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Είναι σημαντικό να μετρηθεί ο κοινωνικός αντίκτυπος (τόσο ποιοτικά, όσο και ποσοτικά) των δραστηριοτήτων και όχι των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στο χαρτοφυλάκιο. Αντί να αναζητείται μια ενιαία ομοιόμορφη μέθοδος παρακολούθησης και αξιολόγησης του κοινωνικού αντικτύπου, θα ήταν χρησιμότερο να αναπτυχθεί ένα βασικό πλαίσιο της ΕΕ με κριτήρια και μετρήσιμους δείκτες σε εθνικό επίπεδο. Θα πρέπει, συνεπώς, η Επιτροπή, να διευκρινίσει, σε αυτό το στάδιο, τις προθέσεις της όσον αφορά τη μέτρηση των κοινωνικών επιπτώσεων και του αντικτύπου στην κοινωνία, αρχίζοντας την κατάρτιση έρευνας σχετικά με τις διάφορες μεθόδους και εμπειρίες μέτρησης, ζητώντας τη γνώμη κοινωνικών επιχειρήσεων, ερευνητών και κεφαλαιοδοτών.

3.2.5 Ένα από τα βασικά θεμέλια της κοινωνικής επιχείρησης είναι η ανεξαρτησία. Οι δραστηριότητες των διαχειριστών ΕΚΤΕ –που αναφέρονται στον κανονισμό ως «διαδικασίες μέτρησης και παρακολούθησης […*όσον αφορά*] το θετικό κοινωνικό αντίκτυπο»– θα πρέπει να περιγράφονται με μεγαλύτερη σαφήνεια ως υποχρέωση των διαχειριστών ΕΤΚΕ να υποβάλλουν έκθεση προς τους επενδυτές σχετικά με τον κοινωνικό αντίκτυπο, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι συμμετοχές του ταμείου αφορούν πραγματικά κοινωνικές δραστηριότητες (άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2). Η έλλειψη σαφήνειας ευνοεί παρερμηνείες ως προς τον ρόλο των διαχειριστών ΕΚΤΕ, και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να διορθωθεί. Είναι ακατάλληλο και ανέφικτο να απαιτείται από τους διαχειριστές ΕΚΤΕ να μετρούν και να παρακολουθούν τον κοινωνικό αντίκτυπο, και τούτο τόσο διότι αποτελεί περιορισμό της ανεξαρτησίας των κοινωνικών επιχειρήσεων όσο και διότι υπάρχει έλλειψη των κατάλληλων και αποτελεσματικών μεθόδων μέτρησης και παρακολούθησης.

3.2.6 Το ζήτημα της μέτρησης αντικατοπτρίζεται επίσης στους κανόνες σχετικά με τις ετήσιες εκθέσεις και τη μέθοδο που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση των κοινωνικών αποτελεσμάτων [άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο α)]. Απαιτείται να διευκρινιστεί πώς οι εκθέσεις αυτές σχετίζονται με τις προδιαγραφές των μετρήσεων που προτίθεται να διαμορφώσει η Επιτροπή.

3.2.7 Η ετήσια έκθεση παρέχει επίσης τη δυνατότητα στους διαχειριστές ΕΚΤΕ να προβαίνουν σε αποεπενδύσεις σε σχέση με εταιρείες χαρτοφυλακίου που πληρούν τις προϋποθέσεις [άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β)]. Ο κανονισμός πρέπει να διασαφηνίσει τους κανόνες που ισχύουν στην περίπτωση αποεπενδύσεων σε σχέση με εταιρείες χαρτοφυλακίου που πληρούν τις προϋποθέσεις. Μια κοινωνική επιχείρηση που δραστηριοποιείται με ευάλωτες ομάδες-στόχους δεν μπορεί να προβεί σε αποεπενδύσεις με τρόπο παρόμοιο με εκείνον που ισχύει για εμπορικές επιχειρήσεις, λόγω του ευαίσθητου χαρακτήρα του έργου. Οι επενδυτές και οι διαχειριστές ΕΚΤΕ θα πρέπει να έχουν επίγνωση της ειδικής φύσης –και ως εκ τούτου της ευαισθησίας– των δραστηριοτήτων αυτών και να προσαρμόζουν ανάλογα τη συμπεριφορά τους. Η Επιτροπή πρέπει να δώσει επίσης προσοχή στη δευτερεύουσα αγορά που δημιουργείται κατόπιν τέτοιων αποεπενδύσεων. Πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις εξαρτώνται από μακροπρόθεσμες αξιόπιστες επενδύσεις προκειμένου να είναι σε θέση να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους.

3.2.8 Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί πώς οι μέθοδοι κοινωνικής μέτρησης που προτίθεται να διαμορφώσει η Επιτροπή σχετίζονται με τη μεθοδολογία την οποία πρέπει να χρησιμοποιούν οι διαχειριστές ΕΚΤΕ για την υποβολή εκθέσεων και τη διαβίβαση πληροφοριών προς τους επενδυτές [άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχεία γ) και δ)]. Είναι επίσης σημαντικό να δοθεί ορισμός των περιουσιακών στοιχείων εκτός των εταιρειών χαρτοφυλακίου που πληρούν τις προϋποθέσεις, καθώς και να υποδειχθούν και να προσδιοριστούν τα κριτήρια για την επιλογή αυτών των περιουσιακών στοιχείων. Ο κανονισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει κανόνες οι οποίοι να καθορίζουν τα απαγορευμένα περιουσιακά στοιχεία και τις επενδύσεις για το τμήμα αυτό του ταμείου [άρθρο 13, παράγραφος 1), στοιχείο ε)]. Όσον αφορά τη διαδικασία αποτίμησης του ΕΤΚΕ και τη μεθοδολογία αποτίμησης των περιουσιακών του στοιχείων [άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο ζ)], η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι απαιτείται να διαμορφωθεί ένα πρότυπο, κατάλληλα προσαρμοσμένο στις μορφές και στις δραστηριότητες των κοινωνικών επιχειρήσεων.

3.3 *Κεφάλαιο III – Εποπτεία και διοικητική συνεργασία*

3.3.1 Οι κανόνες σχετικά με τα διοικητικά μέτρα και τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του κανονισμού πρέπει να εναρμονιστούν σε ολόκληρη την ΕΕ· τέτοιου είδους κανόνες θα πρέπει συνεπώς να διαμορφωθούν σε επίπεδο ΕΕ και να μην επαφίενται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών (άρθρο 20, παράγραφος 2). Οι κανόνες αυτοί πρέπει να είναι αποτελεσματικοί, αναλογικοί και αποτρεπτικοί. Θα πρέπει επομένως να σχεδιαστούν μέτρα επιπλέον της απλής απαγόρευσης της χρήσης της έννοιας «ευρωπαϊκό ταμείο κοινωνικής επιχειρηματικότητας», δεδομένου ότι η πρωτοβουλία έχει επίσης ως στόχο τη δημιουργία εμπιστοσύνης και, συνεπώς, την ελαχιστοποίηση των καταχρήσεων. Απαιτείται να θεσπιστούν προστατευτικοί μηχανισμοί για τις επιχειρήσεις χαρτοφυλακίου εντός των ίδιων των ταμείων, ώστε να μπορούν να συνεχίζουν τις δραστηριότητές τους εάν έχουν επιβληθεί κυρώσεις στον διαχειριστή του ΕΚΤΕ.

3.4 *Κεφάλαιο IV - Μεταβατικές και τελικές διατάξεις*

3.4.1 Ο κανονισμός αναφέρει επανειλημμένα ότι οι εξουσίες έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων ανατίθεται στην Επιτροπή για περίοδο τεσσάρων ετών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του υπό εξέταση κανονισμού, το 2013. Η πλειονότητα αυτών των εξουσιών είναι το κλειδί για τον σχεδιασμό των ταμείων, όπως ο τομέας δραστηριότητας (αγαθών, υπηρεσιών και μεθόδων παραγωγής), η δυνατότητα διανομής κερδών και οι συγκρούσεις συμφερόντων. Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη –δηλαδή οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων, οι επενδυτές και οι κοινωνικές επιχειρήσεις– πρέπει να συμμετέχουν στη διαδικασία θέσπισης αυτών των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων. Η ομάδα ενδιαφερομένων μερών που αναφέρεται στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα θα μπορούσε να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στο θέμα αυτό.

4. **Άλλες παρατηρήσεις**

4.1 Είναι σημαντικό για τον αντίκτυπο του κανονισμού αυτού να παρακολουθείται σε διαρκή βάση, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι κύριες ομάδες-στόχοι της κοινωνικής επιχείρησης (που είναι συνήθως η κοινωνική οικονομία) έχουν πραγματικά μεγαλύτερη πρόσβαση σε κατάλληλα κεφάλαια. Η ΕΟΚΕ θα εφιστά την προσοχή σε αυτό σε ετήσια βάση στο πλαίσιο των εν εξελίξει εργασιών της σχετικά με τις κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική οικονομία.

4.2 Δεδομένου ότι τα κοινωνικά ταμεία με την ευρύτερη έννοια (ιδιωτικά ή δημόσια) αποτελούν άγνωστη και σχετικά περιορισμένη έννοια στα περισσότερα κράτη μέλη, απαιτείται να χαραχθεί μια στρατηγική για την ανάδειξή τους. Πολλές χώρες της Ευρώπης δεν διαθέτουν τέτοια ταμεία και σε χώρες όπου αυτά υπάρχουν,

η ενημέρωση του κοινού είναι περιορισμένη. Η Επιτροπή μπορεί να διαδραματίσει πρωταρχικό ρόλο στην καταγραφή και τη διάδοση αυτών των καινοτόμων και επιτυχημένων εργαλείων προκειμένου να προαχθεί και να ενισχυθεί η ανάπτυξη και η μεγέθυνση των ευρωπαϊκών κοινωνικών επιχειρήσεων.

4.3 Υπάρχει επίσης πραγματική ανάγκη για την παροχή στήριξης και για προγράμματα προώθησης των επενδύσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων (όσον αφορά τις δομές και την κατανόηση) που απευθύνονται σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς: επενδυτές, διαχειριστές ΕΚΤΕ και επιχειρήσεις χαρτοφυλακίου, τόσο σε ενωσιακό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Οι «μεσολαβητές» που λειτουργούν ήδη σε πολλά κράτη μέλη μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στο θέμα αυτό και θα πρέπει να ενθαρρύνονται. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι οι επενδύσεις σε κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν αναγνωριστεί ως χαμηλού κινδύνου σε διάφορες περιπτώσεις ([11]) που θα πρέπει να υπογραμμιστούν στα εν λόγω προγράμματα.

4.4 Ο κανονισμός πολύ συχνά αναφέρεται εσφαλμένα σε «μετόχους» των κοινωνικών επιχειρήσεων, υπονοώντας συνεπώς ότι η δημόσια ανώνυμη μετοχική εταιρία είναι η πιο συνήθης μορφή κοινωνικής επιχείρησης. Αυτό δεν είναι αληθές και μπορεί να είναι παραπλανητικό. Το σωστό είναι να χρησιμοποιείται ο όρος «μέλος» ή «εταίρος» των κοινωνικών επιχειρήσεων, που αποτελούνται κυρίως από συνεταιρισμούς, ενώσεις, ιδρύματα και εταιρείες περιορισμένης ευθύνης (που δεν έχουν μετοχές, αλλά κοινωνικές συμμετοχές και μέλη).

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([11]) Η Τράπεζα της Ιταλίας, το 2011, επισημαίνει ότι το ποσοστό αθέτησης υποχρεώσεων των μη κερδοσκοπικών οργανισμών ανέρχεται σε 4,3 %, το οποίο είναι σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο ποσοστό αθέτησης υποχρεώσεων για όλους του τομείς (5,4 %), για τις μη χρηματοπιστωτικές εταιρείες (7,9 %) και για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις (10,3 %). Επιπροσθέτως, οι Συνεταιριστικές Τράπεζες παρουσιάζουν ποσοστό αθέτησης υποχρεώσεων στους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που ανέρχεται μόλις σε 0,6 % (πηγή: Federcasse, Ιταλική Εθνική Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το Συμπληρωματικό Πρόγραμμα Έρευνας για το έργο ITER (2014-2018)»

[COM(2011) 931 τελικό — 2011/0460 (NLE)]

(2012/C 229/11)

Μόνος εισηγητής: **ο κ. Gerd WOLF**

Στις 3 Φεβρουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 7 της Συνθήκης Euratom, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το θέμα:

«*Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το Συμπληρωματικό Πρόγραμμα Έρευνας για το έργο ITER (2014-2018)*»

COM(2011) 931 final — 2011/0460 (NLE).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των προπαρασκευαστικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 183 ψήφους υπέρ, 7 κατά και 9 αποχές.

1. **Περίληψη και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις ρητές συστάσεις της να ενισχυθούν οι επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη για την απαραίτητη και φιλόδοξη προσαρμογή του υφιστάμενου ενεργειακού συστήματος σε εκείνες τις τεχνικές που προσφέρουν τη δυνατότητα για επαρκή, μακροπρόθεσμο, βιώσιμο και περιβαλλοντικά αβλαβή ενεργειακό εφοδιασμό. Αυτό περιλαμβάνει το αναπτυξιακό έργο για την αξιοποίηση της ενέργειας σύντηξης. Η ενέργεια είναι η κινητήρια δύναμη του σύγχρονου τρόπου ζωής και του πολιτισμού μας.

1.2 Ως διεθνές έργο, εγκατεστημένο στο έδαφος της ΕΕ, το ITER αποτελεί το αποφασιστικό, παγκοσμίως μοναδικό βήμα προόδου για την αξιοποίηση της ενέργειας σύντηξης στο μέλλον. Είναι συνεπώς ουσιαστικό στοιχείο της έρευνας στον χώρο της ενέργειας και, κατά συνέπεια, του προγράμματος ΣΕΤ. Η ΕΟΚΕ τονίζει εκ νέου τη σημασία αυτού του έργου, όχι μόνο για τον μελλοντικό ενεργειακό εφοδιασμό, αλλά και για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας στον χώρο των νέων τεχνολογιών αιχμής.

1.3 Γι αυτό και η ΕΟΚΕ αντιτίθεται σθεναρά στην πρόταση της Επιτροπής, κατά παρέκκλιση από τη μέχρι τούδε ισχύουσα πρακτική, να εξαιρεθούν οι ευρωπαϊκές υποχρεώσεις για την κατασκευή του ITER από το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) και να διατηρηθεί σε αυτό μόνο το ερευνητικό έργο του. Διαφορετικά, θα υπονομευόταν όχι μόνο η σημασία του έργου αυτού, αλλά και η αξιοπιστία της ΕΕ ως διεθνούς εταίρου. Η κατασκευή του ITER θα πρέπει πολύ περισσότερο να καταστεί ανεξάρτητο και αποσυνδεδεμένο από τα άλλα στοιχεία του προγράμματος μέρος/έργο του προγράμματος έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης της ΕΕ- Ευρατόμ, και μάλιστα εντός του ΠΔΠ.

1.4 Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν συμπεριέλαβε, δυστυχώς, την κατασκευή του ITER στο ΠΔΠ, όπως θα ήταν αυτονόητο, η ΕΟΚΕ συνιστά να αναζητηθεί ένας τρόπος, από κοινού με το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την ΕΤΕπ, να γίνει αυτό εκ των υστέρων, χωρίς να εκτεθούν σε κίνδυνο άλλα σημαντικά σκέλη του προγράμματος, ιδιαίτερα εκείνα που σχετίζονται με την ενεργειακή έρευνα.

1.5 Για τον σκοπό αυτό, η ΟΚΕ προτείνει να αξιοποιηθούν κατά προτίμηση αχρησιμοποίητα κονδύλια από το ΠΔΠ, τα οποία συνήθως επιστρέφονται στα κράτη μέλη, όπως προβλέπεται ήδη για τη χρηματοδότηση του ITER την περίοδο 2012-2013.

1.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σύμφωνα με τις οποίες τα αχρησιμοποίητα κονδύλια από το ΠΔΠ δεν θα πρέπει, γενικά, να οδηγήσουν σε μείωση του ΠΔΠ, αλλά να αξιοποιηθούν προς όφελος των κοινών προγραμμάτων της ΕΕ, όπως προτείνεται παραπάνω ειδικά για το ITER.

1.7 Μόνο στην περίπτωση που το μέτρο αυτό δεν θα ήταν επαρκές ή αν ήταν αδύνατο θα έπρεπε να μειωθούν οι αντίστοιχοι πόροι που προβλέπονται στο ΠΔΠ και αυτό το πολύ κατά 0,3 %.

1.8 Για να τηρηθούν στο μέτρο του δυνατού το χρονοδιάγραμμα και οι προβλέψεις για τις δαπάνες, χρειάζεται μια ισχυρή ηγεσία του έργου με επαρκείς αρμοδιότητες λήψης αποφάσεων στον τεχνικό και διοικητικό χώρο.

1.9 Για την περίοδο μετά το 2018, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την απόλυτα εύλογη πρόθεση της Επιτροπής να εξασφαλιστεί σύντομα ένα σταθερό προγραμματικό και νομοθετικό περίγραμμα με στόχο την ασφάλεια του προγραμματισμού εντός ΕΕ, αλλά κυρίως σε διεθνές επίπεδο.

2. **Περίληψη της πρότασης και της επιχειρηματολογίας της Επιτροπής**

2.1 Σκοπός της πρότασης της Επιτροπής είναι να καθορίσει τη συμφωνία χρηματοδότησης για τη συμβολή της ΕΕ στο έργο ITER για την περίοδο 2014- 2018 μέσω ενός «**Συμπληρωματικού Προγράμματος Έρευνας**» όπως προβλέπεται στη Συνθήκη της Ευρατόμ. Το συμπληρωματικό πρόγραμμα έρευνας θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί από τα κράτη μέλη (και τις «συνδεδεμένες χώρες») εκτός ΠΔΠ. Πρόκειται για ποσό 2,6 δις ευρώ, δηλαδή περίπου 0,26 % του ΠΔΠ (πρβλ. ωστόσο σημεία 4.7 και 4.7.1).

2.2 Κύριος σκοπός του διεθνούς έργου ITER είναι η κατασκευή και λειτουργία ενός πειραματικού αντιδραστήρα πυρηνικής σύντηξης. Πρόκειται για ένα αποφασιστικής σημασίας βήμα για την προβολή της χρήσης ενέργειας σύντηξης ως αειφόρου πηγής ενέργειας. Ως εκ τούτου, ο δεδηλωμένος στόχος του προγράμματος έρευνας ITER είναι να *συμβάλει στη μακροπρόθεσμη ασφαλή και αποτελεσματική μείωση των εκπομπών CO_2 του ενεργειακού συστήματος. Το πρόγραμμα θα συμβάλει επίσης στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Ένωση καινοτομίας»*.

2.3 Το ITER αποτελεί μέρος του Στρατηγικού Σχεδίου Ενεργειακών Τεχνολογιών (ΣΕΤ) και θα συμβάλει στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», καθώς η συμμετοχή της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τεχνολογίας υψηλού επιπέδου αναμένεται να προσφέρει στην ΕΕ παγκόσμιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε αυτόν τον πολλά υποσχόμενο τομέα.

2.4 Το έργο ITER διεξάγεται βάσει των όρων της διεθνούς συμφωνίας σχετικά με την ίδρυση του διεθνούς οργανισμού ενέργειας σύντηξης ITER με σκοπό την από κοινού υλοποίηση του έργου ITER (η «συμφωνία ITER») ([1]) μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας («Ευρατόμ») και 6 άλλων μερών: Κίνας, Ινδίας, Ιαπωνίας, Κορέας, Ρωσίας και ΗΠΑ.

2.5 Τη συμβολή της ΕΕ στο έργο ITER διαχειρίζεται η ευρωπαϊκή κοινή επιχείρηση για το έργο ITER και την ανάπτυξη της ενέργειας σύντηξης («*Ενέργεια σύντηξης*»), η οποία θεσπίστηκε με την απόφαση του Συμβουλίου στις 27 Μαρτίου 2007 ([2]).

2.6 Το κόστος κατασκευής του ITER υπερβαίνει τον αρχικό προϋπολογισμό ([3]). Χρειάζονται, συνεπώς, πρόσθετοι πόροι (πρβλ. σημείο 2.1). Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή πιστεύει ότι αυτό προϋποθέτει είτε ανακατανομή των πόρων που προβλέπονται για άλλες προτεραιότητες του ΠΔΠ είτε αναθεώρηση του ανώτατου ορίου αυτών.

2.7 Χρειάζεται μια νέα προσέγγιση, η οποία να προσφέρει μια μακροπρόθεσμα ασφαλέστερη βάση γι αυτό το φιλόδοξο έργο. Συνεπώς, η Επιτροπή προτείνει στην ανακοίνωση που εξέδωσε στις 29 Ιουνίου 2011 με τίτλο «*Προϋπολογισμός για την Ευρώπη 2020*» ([4]) τη χρηματοδότηση της συμβολής της ΕΕ στο πρόγραμμα ITER μετά το 2013 εκτός του ΔΠΔ.

2.8 Σύμφωνα με τη Συνθήκη Ευρατόμ, η διάρκεια προγραμμάτων ερευνών δεν μπορεί να υπερβαίνει τα πέντε έτη. Στη συμφωνία ITER προβλέπεται ότι η αρχική περίοδος του έργου ITER θα είναι 35 έτη (μέχρι το 2041). Αυτό σημαίνει ότι θα χρειαστούν και άλλες αποφάσεις του Συμβουλίου για τη χρηματοδότηση της συμβολής της ΕΕ σε αυτό το έργο.

3. **Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ – Η τάξη πραγμάτων**

3.1 Σύμφωνα με τις προηγούμενες παρατηρήσεις της ([5]) σχετικά με τη σημασία της πυρηνικής σύντηξης για την παροχή ενέργειας με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στο μέλλον, η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι το ITER αποτελεί το αναγκαίο, αποφασιστικό και παγκοσμίως μοναδικό βήμα προόδου που απαιτείται για την αξιοποίηση της ενέργειας σύντηξης στο μέλλον ([6]). Η ενέργεια σύντηξης είναι η μόνη γνωστή και διαθέσιμη εναλλακτική λύση στην εργαλειοθήκη των τεχνολογιών που δεν έχει ακόμη δοκιμαστεί -τουλάχιστον πειραματικά- και που έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στην τεράστια πρόκληση της παροχής βιώσιμης, επαρκούς και ασφαλούς ενέργειας, χωρίς επιπτώσεις για το κλίμα. Το ITER αποτελεί βασικό στοιχείο της έρευνας στον χώρο της ενέργειας και, συνεπώς, του Στρατηγικού Σχεδίου Ενεργειακών Τεχνολογιών (σχέδιο ΣΕΤ).

3.2 Το παγκοσμίως πρωτοποριακό πείραμα σύντηξης JET (Joint European Torus) ([7]), με τις ιδιότητες και τα αποτελέσματά του, έχει ήδη υπερβεί τις δυνατότητες ή την προθυμία των μεμονωμένων κρατών μελών να το υλοποιήσουν και να το χρηματοδοτήσουν σε εθνικό επίπεδο, λόγω του υψηλού κόστους του. Κατέστη συνεπώς πρότυπο και πεδίο δοκιμών για την επιτυχή κοινή ευρωπαϊκή δράση στο πλαίσιο της Συνθήκης Ευρατόμ. Από την ίδρυσή του, το JET υπήρξε ο ακρογωνιαίος λίθος του ευρωπαϊκού προγράμματος σύντηξης.

3.3 Με βάση τα πορίσματα που προέκυψαν σε όλο τον κόσμο από την έρευνα στο πεδίο της σύντηξης και τα αποτελέσματα του JET ειδικότερα, το έργο ITER υπερβαίνει κατά πολύ ακόμη και το JET όσον αφορά τις επιστημονικές και τεχνικές φιλοδοξίες, το μέγεθος και το κόστος του. Γι'αυτό και ήταν προφανές ότι έπρεπε να επιδιωχθεί εγκαίρως διεθνής συνεργασία πέραν της ΕΕ. Ακολούθησε μια πρωτοβουλία των Ρέιγκαν, Γκορμπατσόφ και Μιτεράν, που οδήγησε τελικά στο διεθνές έργο ITER, που έχει ως στόχο να παράγει θερμική ενέργεια σύντηξης 500 μεγαβάτ(!), με θετικό ισοζύγιο.

3.4 Στις 26 Νοεμβρίου 2006, υπεγράφη η συμφωνία για την ίδρυση του Διεθνούς Οργανισμού ενέργειας σύντηξης για την από κοινού υλοποίηση του έργου ITER από εκπροσώπους των επτά μερών: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ), Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, Ινδία, Ιαπωνία, Κορέα, Ρωσική Ομοσπονδία και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Η Επιτροπή δεν υπέγραψε μόνο εξ ονόματος της ΕΕ, αλλά συντόνισε επίσης τόσο το ευρύτερο πρόγραμμα στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής κοινής επιχείρησης για τον ITER, όσο και το υπόλοιπο πρόγραμμα σύντηξης.

3.5 Η ταυτόχρονη απόφαση για την εγκατάσταση του ITER στην ΕΕ (Cadarache στη νότια Γαλλία), κατέστησε δυνατό να εγκατασταθεί στην Ευρώπη ένα από τα σημαντικότερα ερευνητικά έργα και της επέτρεψε να προσελκύσει κορυφαίους ερευνητές, και μηχανικούς, με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στους πιο φιλόδοξους κλάδους της βιομηχανίας. Μετά από μια περίπλοκη από άποψη διακυβέρνησης και διαχείρισης προπαρασκευαστική φάση - ποτέ στο παρελθόν δεν υπήρξε μια επιστημονική και τεχνική κοινή πρωτοβουλία αυτής της φύσης στην οποία να εμπλέκονται τόσοι πολλοί και τόσο διαφορετικοί διεθνείς εταίροι- αποδείχθηκε ότι ο αρχικός προϋπολογισμός, συμπεριλαμβανομένου του μεριδίου που συνεισφέρει η ΕΕ μέσω του προγράμματος Ευρατόμ, έπρεπε να αναθεωρηθεί αυξητικά ([8]) για διάφορους λόγους. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Επιτροπή γνώριζε ήδη πώς έχουν τα πράγματα πριν καταρτιστεί το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ).

([1]) ΕΕ L 358, 16.12.2006.
([2]) ΕΕ. L 90, 30.3.2007.
([3]) ΕΕ. C 181, 21.06.2012, σ. 111, σημείο 5.5.3.
([4]) COM(2011) 500 τελικό, 29.6.2011.
([5]) Π.χ. ΕΕ. C 302, 7.12.2004, σ. 27, ΕΕ. C 21, 21.1.2011, σ. 49, ΕΕ. C 218, 23.7.2011, σ. 87, ΕΕ. C 181, 21.06.2012, σ. 111.
([6]) Πρβλ. επίσης http://www.iter.org
([7]) Πρβλ. επίσης www.jet.efda.org.
([8]) ΕΕ. C 181, 21.06.2012, σ. 111, σημείο 5.5.3

4. **Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ – Απόψεις και συστάσεις**

4.1 Κατ' αρχήν, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να ενισχύσει τον διαθέσιμο προϋπολογισμό Ε&Α στον χώρο της ενέργειας -στην προκειμένη περίπτωση για το ITER βάσει της Συνθήκης Ευρατόμ. Σε δήλωσή της σχετικά με το σχέδιο ΣΕΤ ([9]), η ΕΟΚΕ είχε επισημάνει ότι «*παρά την αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού με τη δίψα για ενέργεια και την τεράστια συσσωρευμένη ζήτηση που αυτή επιφέρει την περιορισμένη προσφορά ορυκτών πρωτογενών πηγών ενέργειας και την αυξανόμενη εξάρτηση της Ευρώπης από τις εισαγωγές, τη σοβαρότητα του προβλήματος της ενέργειας και του κλίματος και των προς τούτο απαιτούμενων επενδύσεων, υπάρχουν πολλοί πολιτικοί παράγοντες που φαίνεται ότι υποτιμούν ακόμη σε μεγάλο βαθμό τη σοβαρότητα της κατάστασης. Η προειδοποίηση αυτή επαναλαμβάνεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το θέμα "Ορίζοντας 2020"*» ([10]) όπου και συνιστά να προβλεφθεί μεγαλύτερο μέρος των πόρων του ΠΔΠ για την έρευνα στον χώρο της ενέργειας.

4.1.1 Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ([11]) τις -δυστυχώς, μέχρι στιγμής ανεπιτυχείς- προσπάθειες της Επιτροπής για την επέκταση του ΠΔΠ με σκοπό τη δυναμικότερη εκπλήρωση αυτού του σημαντικού κοινού καθήκοντος και άλλων σημαντικών καθηκόντων της ΕΕ. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή δεν θα πρέπει να προσπαθήσει να το επιτύχει αυτό, εμμέσως ως περιστασιακή εξαίρεση και κατά παρέκκλιση από τη συνήθη πρακτική, με τη δημιουργία ενός συμπληρωματικού προγράμματος έρευνας εκτός του ΠΔΠ, προκειμένου να χρηματοδοτηθεί το μερίδιο της ΕΕ στην κατασκευή του ITER. Αυτό που θα πρέπει μάλλον να γίνει και για την περίοδο 2014-2018 είναι να ενσωματωθεί η κατασκευή του ITER – στο πρόγραμμα έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρατόμ, δηλαδή στο πλαίσιο του ΠΔΠ, υπό την επιφύλαξη να αποτελεί αυτόνομο μέρος τούτου.

4.2 Αυτό δεν είναι το μόνο επιχείρημα κατά της αποσύνδεσης των ευρωπαϊκών υποχρεώσεων για την κατασκευή του ITER από το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο. Η ΕΟΚΕ αδυνατεί επίσης να ακολουθήσει την επιχειρηματολογία της Επιτροπής στο σημείο 2.6. Όταν, με πλήρη γνώση των γεγονότων, η Επιτροπή προτείνει ένα πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο από το οποίο αποκλείει σκόπιμα το κόστος κατασκευής του ITER, δεν έχει μόνο να μεμφθεί τον εαυτό της για τη δημιουργία μιας κατάστασης η οποία, κατά δική της ομολογία, καθιστά δύσκολη την ενσωμάτωση της χρηματοδότησης του ITER στο πλαίσιο του ΠΠΔΠ

4.3 Πέραν αυτών, υπάρχουν ισχυρά και ουσιώδη επιχειρήματα κατά της εξαίρεσης του ITER από το ΠΔΠ.

4.3.1 Από τη μία πλευρά, υπάρχει η αρχή της επικουρικότητας και το θέμα της προστιθέμενης αξίας για την Ευρώπη. Εδώ, όμως, πρόκειται ακριβώς για ένα είδος εγχειρήματος που υπερβαίνει τις δυνατότητες των μεμονωμένων κρατών μελών, όπως οι μεγάλης κλίμακας επιστημονικές και τεχνικές υποδομές ή σχέδια όπως το Galileo και το ITER, που αποτελούν μια πρωτότυπη αποστολή της Ένωσης στο πεδίο εφαρμογής του ΠΔΠ, και που δεν αφήνουν καμία αμφιβολία ως προς την προστιθέμενη αξία τους για την Ευρώπη. Το πρόγραμμα-πλαίσιο ΕΤΑ δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου ακριβώς για τον σκοπό αυτό.

4.3.2 Από την άλλη πλευρά, πρόκειται για την εντύπωση που προκαλείται στους διεθνείς εταίρους. Δεδομένου ότι αυτή η συνεργασία έχει και πολιτική σημασία, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η πρόταση της Επιτροπής στέλνει λάθος μήνυμα και θα υπονομεύσει την αξιοπιστία της ΕΕ ως εταίρου διεθνών συμφωνιών. Αυτό δεν αφορά μόνο το πρόγραμμα σύντηξης, αλλά και τις προσπάθειες για πρόσθετες διεθνείς συνεργασίες ή δεσμευτικές συμφωνίες στο πλαίσιο των πολιτικών για την ασφάλεια, την ενέργεια ή το κλίμα, για παράδειγμα.

4.3.3 Πρόκειται, επίσης, και για έναν άλλο, γενικότερο προβληματισμό, τον οποίο η ΕΟΚΕ έχει εξετάσει ήδη στη γνωμοδότησή της ([12]) «Ορίζοντας 2020»: τη δεδηλωμένη τάση ανάθεσης σε οργανισμούς, ορισμένων καθηκόντων και εργασιών για την υποστήριξη της καινοτομίας με την Επιτροπή να ασχολούνται μόνο με νομικά θέματα και την οικονομική διαχείριση. Η ΕΟΚΕ τρέφει σοβαρές επιφυλάξεις σχετικά με αυτό. Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή δεν θα εγκατέλειπε μόνο το ρόλο της ως φορέα ειδικευμένης εποπτείας και ανάπτυξης ίδιας ικανότητας αξιολόγησης (συμπεριλαμβανομένων των εμπειρογνωμόνων που απαιτούνται γι' αυτό), αλλά θα αποτύγχανε και να εξετάσει το πραγματικό περιεχόμενο και τους στόχους του εγχειρήματος ταυτιζόμενη μαζί τους. Αυτό όμως είναι απαραίτητο για την επιτυχή προώθηση του σημαντικού θέματος της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας σε επίπεδο πολιτικής με την απαιτούμενη τεχνογνωσία και δέσμευση. Διαφορετικά, θα χαθεί ένα σημαντικό εργαλείο ελέγχου στο εύθραυστο σύστημα ελέγχων και ισορροπιών, που επηρεάζει σημαντικά την πολιτική πλάστιγγα.

4.4 Δεδομένου ότι, όπως έχει ήδη επισημανθεί, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την επιθυμία της Επιτροπής για ένα ισχυρότερο ΠΔΠ, αλλά πιστεύει ότι το ITER θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί εντός του ΠΔΠ και να ενταχθεί δομικά σε αυτό, συνιστά να αναζητηθούν, μαζί με το Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και την ΕΤΕπ, τρόποι προκειμένου να επιτραπεί αυτό εκ των υστέρων, χωρίς να εκτεθούν σε κίνδυνο άλλα σημαντικά στοιχεία του προγράμματος, ιδιαίτερα εκείνα που σχετίζονται με την ενεργειακή έρευνα.

4.5 Για να επιτευχθεί αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά να αναπτυχθούν κατάλληλες διαδικασίες, ώστε να εξασφαλιστεί ότι το σύνολο του εγκεκριμένου προϋπολογισμού για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο θα είναι πράγματι διαθέσιμο για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, και δεν θα μειωθεί από την επιστροφή των αχρησιμοποίητων κονδυλίων στα κράτη μέλη. Με τη σύσταση αυτή, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει και μια πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ([13]) της 5ης Ιουλίου 2010.

4.6 Υπό το φως των ερωτημάτων που τίθενται εδώ, η ΕΟΚΕ προτείνει να καλυφθεί το κενό χρηματοδότησης του ITER από τα κεφάλαια που προκύπτουν με την αποφυγή των επιστροφών (όπως συνέβη, προφανώς, το 2012/2013 ([14])). Στον βαθμό που αυτό απαιτεί πρόσθετα επίσημα ή νομικά μέτρα, η ΕΟΚΕ συνιστά να συζητηθεί το θέμα με την ΕΤΕπ και, κατόπιν, να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις με τους αρμόδιους φορείς.

([9]) ΕΕ C 21, 21.1.2011, σ. 49, σημείο 3.1.1.
([10]) ΕΕ. C 181, 21.06.2012, σ. 111, σημείο 4.2.1.
([11]) ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σημείο 6.
([12]) ΕΕ. C 181, 21.06.2012, σ. 111, σημείο 3.12.1.
([13]) A7-0254/2011: Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη θέση του Συμβουλίου επί του σχεδίου διορθωτικού προϋπολογισμού αριθ. 3/2011 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το δημοσιονομικό έτος 2011, Τμήμα ΙΙΙ – Επιτροπή (11630/2011 – C7-0166/2011 – 2011/2075(BUD)).
([14]) Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συμβούλιο (Ανταγωνιστικότητα)), 19 Δεκεμβρίου 2011, Έγγραφο αριθ.: 18807/11, PRESSE 508 (διατίθεται μόνο στα EN).

4.7 Μόνο στην περίπτωση που η λύση που προτείνεται στο σημείο 4.6 αποδειχθεί ανεπαρκής ή αδύνατη, η ΕΟΚΕ συνιστά να αντληθούν τα εν λόγω κεφάλαια, μαζί με ένα κατάλληλο αποθεματικό «έκτακτης ανάγκης» (πρβλ. σημείο 4.7.1) με μια μικρή περικοπή (που μαζί με το αποθεματικό «έκτακτης ανάγκης» της τάξης του 10 % ανέρχεται σε 0,3 %, αντί του 0,26 %) σε όλα τα άλλα στοιχεία του ΠΔΠ.

4.7.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά -και μάλιστα επίμονα- να ληφθεί περισσότερο υπόψη η εμπειρία από την υλοποίηση παρόμοιων μεγάλων έργων σε ανεξερεύνητα πεδία της τεχνολογίας, και ως εκ τούτου να υπάρξει μέριμνα για τη δημιουργία αποθεματικού «έκτακτης ανάγκης», π.χ. της τάξης του 10 %. Εάν υπάρχει ανάγκη, θα πρέπει να τροποποιηθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής για το θέμα αυτό. Το ποσό που αναφέρεται στην παράγραφο 2.1, αυξάνεται κατ' αυτό τον τρόπο από 0,26 % σε περίπου 0,3 %. Θα πρέπει, ωστόσο, το αποθεματικό «έκτακτης ανάγκης» να το διαχειρίζεται χωριστά η διοίκηση του έργου, σύμφωνα με αυστηρά κριτήρια, για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο της εκ των προτέρων δέσμευσής του για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους προορίζεται.

4.7.2 Στην παράγραφο 4.1.1, η Επιτροπή συνιστά να καταστεί η κατασκευή της ευρωπαϊκής συνιστώσας του ITER ιδιαίτερο έργο, ανεξάρτητο από το πρόγραμμα σύντηξης, αποσυνδεδεμένο από άλλες συνιστώσες του προγράμματος αυτού. Για την καλύτερη συμμόρφωση με το χρονοδιάγραμμα και το δημοσιονομικό πλαίσιο, το έργο πρέπει να διαθέτει μια ισχυρή διοικητική επιτροπή, με επαρκή ικανότητα λήψης αποφάσεων, τόσο από τεχνική όσο και από διοικητική άποψη, και μια αυστηρή δομή. Η ΕΟΚΕ συνιστά να χρησιμοποιηθούν για τον σκοπό αυτό τα παραδείγματα του CERN, του ESA ή του ESO.

4.8 Όσον αφορά τα έτη πέραν της περιόδου που εξετάζεται εν προκειμένω, (2014-2018), η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το δικαιολογημένο ενδιαφέρον της Επιτροπής για τη δημιουργία ενός σταθερού πλαισίου και μιας μακροπρόθεσμα ασφαλούς βάσης για όλη τη διάρκεια του διεθνούς έργου ITER – αν και η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι αυτό πρέπει να γίνει στο πλαίσιο του ΠΔΠ. Αυτό θα παράσχει ασφάλεια προγραμματισμού για τα ενδο-ευρωπαϊκά και διεθνή έργα και θα δείξει στους διεθνείς εταίρους ότι μπορούν να στηρίζονται στην ΕΕ.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/65/ΕΚ για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) και της οδηγίας 2011/61/ΕΕ σχετικά με τους διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων όσον αφορά την υπέρμετρη στήριξη στις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας»

[COM(2011) 746 τελικό — 2011/0360 (COD)]

(2012/C 229/12)

Εισηγητής: **ο κ. Jörg Freiherr FRANK VON FÜRSTENWERTH**

Το Συμβούλιο αποφάσισε, στις 9 Φεβρουαρίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 53 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«*Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2009/65/ΕΚ για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) και της οδηγίας 2011/61/ΕΕ σχετικά με τους διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων όσον αφορά την υπέρμετρη στήριξη στις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας.*»

COM(2011) 746 final — 2011/0360 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2012.

Κατά τη 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 130 ψήφους υπέρ και 4 κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η γνωμοδότηση αποτελεί μέρος των εργασιών της ΕΟΚΕ, κατά τις οποίες ασχολείται με τη ρύθμιση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της κρίσης των τελευταίων ετών ([1]). Η ΕΟΚΕ επικρότησε μόλις πρόσφατα το γεγονός ότι η Επιτροπή καταβάλλει προσπάθειες για την αντιμετώπιση σημαντικών ανεπαρκειών στους τομείς της διαφάνειας, της ανεξαρτησίας, της σύγκρουσης συμφερόντων και της ποιότητας των αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας και των μεθόδων τους μέσω της υποβολής νέων νομικών πράξεων ([2]). Ταυτόχρονα, εξέφρασε την απογοήτευσή της για το γεγονός ότι υπήρξε καθυστερημένη και ασυνεπής αντίδραση στο κανονιστικό έλλειμμα που παρατηρείται όσον αφορά τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

1.2 Η πρόταση οδηγίας τροποποιεί επισήμως την οδηγία για τους ΟΣΕΚΑ (οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες) και την οδηγία που αφορά τους διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων (ΟΕΕ). Στον πυρήνα της ρύθμισης βρίσκονται τροποποιήσεις της διαχείρισης κινδύνων, οι οποίες έχουν σκοπό να περιορίσουν ή να προλαμβάνουν την αυτοματοποιημένη, μηχανιστική, χωρίς έλεγχο υιοθέτηση εξωτερικών αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας. Αυτοί οι κανόνες συνοδεύονται από τροποποίηση του κανονισμού για τους ΟΑΠΙ, για την οποία η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει τη γνώμη της ([3]). Και οι δύο νομοθετικές προτάσεις είναι άμεσα συνδεδεμένες ως προς το περιεχόμενο.

1.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η πρόταση ασχολείται με το πρόβλημα της υπέρμετρης στήριξης των παραγόντων της αγοράς στις αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας για τους ΟΣΕΚΑ και τους ΟΕΕ και ότι καταβάλλεται προσπάθεια αποτροπής αγελαίας συμπεριφοράς των χρηματοπιστωτικών φορέων λόγω μη επαρκών αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας. Η εν λόγω προσπάθεια πρέπει να περιλαμβάνει το σύνολο του ενωσιακού δικαίου, τους εθνικούς κανόνες δικαίου καθώς και τις συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ορθή τη ρυθμιστική προσέγγιση συγκεκριμενοποίησης των διατάξεων για τη διαχείριση κινδύνων των ΟΣΕΚΑ και των ΟΕΕ. Επισημαίνει τα προβλήματα που θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τα μικρά πιστωτικά ιδρύματα όσον αφορά την ενίσχυση των δικών τους ικανοτήτων ανάλυσης κινδύνων. Ως εκ τούτου, προτείνει να θεσπιστούν στις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις ρυθμίσεις για τη συνεργασία ως προς την εξωτερική δημιουργία ειδικευμένης γνώσης, ούτως ώστε να ενισχυθεί η ανεξαρτησία των μικρών πιστωτικών ιδρυμάτων από τους εξωτερικούς οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Η ΕΟΚΕ τάσσεται με αποφασιστικότητα κατά των αιτημάτων να δοθεί η δυνατότητα σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να αναθέτουν σε τρίτους την απόφαση σχετικά με τη φερεγγυότητα μίας τοποθέτησης.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες με στόχο την ανάπτυξη μεθόδων και κριτηρίων στις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν ως εναλλακτικές της αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

1.6 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την αναγκαιότητα για κοινή προσέγγιση σε επίπεδο G 20. Οι ελλείψεις ρυθμίσεων σε παγκόσμιο επίπεδο μπορούν να εξαλειφθούν μόνο εάν υπάρχει ένας ελάχιστος βαθμός συνοχής των εθνικών νομοθεσιών.

1.7 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την επιφύλαξη που είχε ήδη διατυπώσει λεπτομερώς στη γνωμοδότηση της 12ης Μαρτίου 2012 ([4]), ότι

([1]) ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 117 και ΕΕ C 54 της 19.2.2011, σ. 37.

([2]) ΕΕ C 181της 21.6.2012, σ. 68 σχετικά με την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1060/2009 σχετικά με τους οργανισμούς αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας», COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

([3]) Βλέπε υποσημείωση αριθ. 2.

([4]) Βλέπε υποσημείωση αριθ. 2.

δηλαδή ούτε καν η ιδία εκτίμηση κινδύνων από τους χρηματοπιστωτικούς παράγοντες και η μικρότερη στήριξη στις εξωτερικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας δεν εγγυάται την αντικειμενικότητα των αποφάσεων που λαμβάνονται από τους συμμετέχοντες στις χρηματοπιστωτικές αγορές και τον συνυπολογισμό όλων των βασικών πτυχών – όσον αφορά τα αποτελέσματα της εκτίμησης. Θεωρεί ακόμη ότι ένα από τα βασικά προβλήματα της εκτίμησης του κινδύνου έγκειται στην αξιοπιστία (και ανεξαρτησία) των αξιολογήσεων που εκδίδουν οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, οι οποίες τα τελευταία χρόνια έχουν επανειλημμένα αποδειχτεί εσφαλμένες ή έχουν διαμορφωθεί σε υπερβολικό βαθμό σύμφωνα με τα συμφέροντα, τη νοοτροπία και τις δομές των εγχώριων αγορών εκτός Ευρώπης ή από τα συμφέροντα των χρηματοδοτών τους. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνει πως και στις περαιτέρω συζητήσεις για τη ρύθμιση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι οι εν λόγω οργανισμοί έως το πρόσφατο παρελθόν έβλαπταν διαρκώς άμεσα ή έμμεσα όλα τα μέρη της κοινωνίας. Η ΕΟΚΕ εκφράζει, ως εκ τούτου, τη λύπη της για το γεγονός ότι οι προσπάθειες για δημιουργία ενός ανεξάρτητου ευρωπαϊκού οργανισμού αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας δεν στέφθηκαν ακόμα με επιτυχία.

2. **Σύνοψη και περιβάλλον της πρότασης**

2.1 Η πρόταση αποτελεί μέρος των μέτρων, τα οποία πρέπει να ληφθούν για την εποπτεία των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, εξαιτίας των επιπτώσεων της αρχικής τραπεζικής κρίσης, η οποία εξελίχθηκε σε χρηματοπιστωτική κρίση και εν τέλει σε κρίση δημόσιου χρέους. Από τις 7 Δεκεμβρίου 2010, ημέρα όπου ετέθη σε πλήρη εφαρμογή ο κανονισμός ΟΑΠΙ, οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας υποχρεούνται να συμμορφώνονται με συγκεκριμένους κανόνες δεοντολογίας, ώστε να μετριάζονται οι συγκρούσεις συμφερόντων και να εξασφαλίζονται η υψηλή ποιότητα και η ορισμένη διαφάνεια των αξιολογήσεων και των διαδικασιών αξιολόγησης. Στις 11 Μαΐου 2011 τροποποιήθηκε ο κανονισμός ΟΑΠΙ ([5]), και ανατέθηκε στην Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) η αποκλειστική εποπτεία των ΟΑΠΙ που είναι καταχωρισμένοι στην ΕΕ.

2.2 Ωστόσο, ο κανονισμός ΟΑΠΙ και η τροποποίησή του τον Μάιο του 2011 δεν επιλύουν ένα πρόβλημα που ήταν συναίτιο της κρίσης: τον κίνδυνο οι χρηματοπιστωτικοί φορείς, ιδίως οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) και οι οργανισμοί εναλλακτικών επενδύσεων (ΟΕΕ), να στηρίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό και «μηχανιστικά» σε (εξωτερικές) αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας στα συστήματα διαχείρισης κινδύνων που διαθέτουν χωρίς να διεξάγουν δικές τους εκτιμήσεις κινδύνου και χωρίς να τηρούν τις δικές τους υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας. Αυτό είναι αποτέλεσμα εκτιμήσεων κόστους και απλούστευσης από την πλευρά των οικονομικών παραγόντων. Ωστόσο, ο κίνδυνος για το γενικό κοινό συνίσταται στην εκδήλωση «αγελαίας συμπεριφοράς» ([6]) των συμμετεχόντων στις αγορές. Μηχανιστικά και με γνώμονα τις ίδιες αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας, η απώλεια της επενδυτικής διαβάθμισης μπορεί για παράδειγμα να οδηγήσει σε παράλληλες πωλήσεις χρεογράφων, με αποτέλεσμα να πληγεί η χρηματοοικονομική σταθερότητα. Τον ίδιο κίνδυνο ενέχουν αδιαμφισβήτητα η φιλοκυκλικότητα και τα φαινόμενα «κατακρήμνισης» (η υποβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας ενός χρεογράφου κάτω από μια ορισμένη οριακή τιμή προκαλεί αλυσιδωτή πώληση άλλων χρεογράφων). Η επείγουσα ανάγκη ελαχιστοποίησης των εν λόγω κινδύνων έχει επισημανθεί επανειλημμένα. ([7])

2.3 Με την παρούσα πρόταση αντιμετωπίζεται το πρόβλημα της υπέρμετρης στήριξης των οικονομικών φορέων στις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας για τους ΟΣΕΚΑ και τους ΟΕΕ. Άλλες προτάσεις αφορούν την επίλυση του ιδίου προβλήματος στα πιστωτικά ιδρύματα, στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και στις επιχειρήσεις επενδύσεων χρηματοπιστωτικού ομίλου ετερογενών δραστηριοτήτων ([8]). Οι διατάξεις σχετικά με τη διαχείριση κινδύνων για τους ΟΣΕΚΑ και τους ΟΕΕ αποσαφηνίζονται στα άρθρα 1 και 2, έτσι ώστε οι εταιρείες να μην επιτρέπεται να στηρίζονται αποκλειστικά ή μηχανιστικά σε εξωτερικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας. Αυτό συμπληρώνει τους ήδη υπάρχοντες κανόνες προληπτικής εποπτείας, σύμφωνα με τους οποίους οι χρηματοπιστωτικοί φορείς πρέπει να χρησιμοποιούν συστήματα διαχείρισης κινδύνων που τους επιτρέπουν να ελέγχουν και να μετρούν ανά πάσα στιγμή τον κίνδυνο των θέσεών τους και τη συμβολή τους στο γενικότερο προφίλ κινδύνου του χαρτοφυλακίου. Ταυτόχρονα διευρύνεται η αρμοδιότητα της Επιτροπής να θεσπίζει, μέσω πράξεων κατ' εξουσιοδότηση, κριτήρια για την αξιολόγηση της επάρκειας των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων και με σκοπό την αποφυγή υπέρμετρης στήριξης στις εξωτερικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας.

2.4 Η πρόταση πρέπει να συνεξετάζεται με την «πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1060/2009 σχετικά με τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας» ([9]) που παρουσιάστηκε την ίδια μέρα. Εκεί, μεταξύ άλλων, υποβάλλονται περαιτέρω προτάσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην αποφυγή της υπέρμετρης στήριξης των οικονομικών φορέων στις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας, μέσω της υποχρέωσης των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας να παρέχουν εκτενή πληροφόρηση στους χρηματοπιστωτικούς φορείς. Σε αυτή συγκαταλέγονται πληροφορίες σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, με τις υποθέσεις στις οποίες βασίζονται και με τα είδη αξιολόγησης. Από την άλλη πλευρά, οι εκδότες δομημένων χρηματοπιστωτικών μέσων πρέπει να διαθέτουν στην αγορά περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα προϊόντα τους (πιστωτική ποιότητα, απόδοση των επιμέρους υποκείμενων περιουσιακών στοιχείων, δομή της πράξης τιτλοποίησης, ταμειακές ροές κ.λ.π). Συνολικά, οι τροποποιήσεις του κανονισμού ΟΑΠΙ έχουν σκοπό να διευκολύνουν τους ΟΣΕΚΑ και τους ΟΕΕ να διεξάγουν τις δικές τους αξιολογήσεις ως προς την πιστωτική ποιότητα των μέσων. Ως εκ τούτου, οι δύο αυτές προτάσεις δεν είναι δυνατό να αντιμετωπίζονται μεμονωμένα.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η πρόταση της Επιτροπής αφορά μία μεμονωμένη πτυχή των ρυθμιστικών ελλείψεων στους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, δηλαδή τις επιπτώσεις της αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας στη δράση των χρηματοπιστωτικών φορέων και στις συνέπειες της δράσης αυτής στις αγορές. Η πρόταση είναι το

([5]) ΕΕ L 145 της 31.5.2011, σ. 30.

([6]) Βλέπε «The Financial Cycle, Factors of Amplification and possible Implications for Financial and Monetary Authorities» (Ο χρηματοπιστωτικός κύκλος: παράγοντες διεύρυνσης και πιθανών εμπλοκών για τις χρηματοπιστωτικές και νομισματικές αρχές), Banque de France, δελτίο 95, Νοέμβριος 2001, σ. 68.

([7]) COM(2010) 301 final· Έγγραφο διαβουλεύσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αναθεώρηση του κανονισμού ΟΑΠΙ, http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/cra_en.htm. Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2011· Αρχές του Συμβουλίου χρηματοπιστωτικής σταθερότητας του Οκτωβρίου 2010 για τη μείωση της εξάρτησης των δημοσίων αρχών και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών από εξωτερικές αξιολογήσεις πιστοληπτικής.

([8]) COM(2011) 453 final.

([9]) COM(2011)747 final – 2011/0361 (COD)

αποτέλεσμα ανάλυσης των αιτίων της κρίσης των τελευταίων ετών. Σε αυτήν, οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας διαδραμάτισαν ρόλο συναιτίου. Διατυπώνουν εκτιμήσεις σχετικά με τη δυνατότητα και την ετοιμότητα πληρωμής ενός πιστωτή, είτε είναι ιδιώτης είτε κράτος. Επηρεάζουν καθοριστικά τις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές, αφού πολλοί χρηματοπιστωτικοί φορείς (ΟΣΕΚΑ, ΟΕΕ, πιστωτικά ιδρύματα και ασφαλιστικές επιχειρήσεις) εξαρτώνται από τις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας όσον αφορά τις επενδυτικές τους αποφάσεις. Η ΕΟΚΕ έχει ασχοληθεί επανειλημμένα τα τελευταία χρόνια –πιο πρόσφατα μέσω της γνωμοδότησης της 12ης Μαρτίου 2012 ([10]) – με τις ελλείψεις όσον αφορά τη ρύθμιση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας και έχει υιοθετήσει σαφείς θέσεις, οι οποίες διέπουν και την παρούσα γνωμοδότηση, και στις οποίες γίνεται αναφορά.

3.2 Το αργότερο από τις κρίσεις των τελευταίων ετών κατέστη σαφές, αφενός, ότι οι λανθασμένες προβλέψεις των αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας μπορούν να επηρεάσουν ιδιαίτερα αρνητικά ευρείς οικονομικούς τομείς, ακόμα και ολόκληρα κράτη και την κοινωνία στο σύνολό της. Εντούτοις, έχουν επίσης καταδείξει, αφετέρου, ότι οι αγορές δεν ήταν σε θέση να προλαμβάνουν υπερβάσεις. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαία μια αυστηρή και συνεπής κρατική ρύθμιση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να στηριχτεί η ρύθμιση σε ενωσιακό επίπεδο, ενόψει του παγκόσμιου περιβάλλοντος σε επίπεδο G 20, με στόχο τη διασφάλιση ελάχιστης συνοχής των κανόνων παγκοσμίως. Είναι απολύτως απαραίτητο ([11]) να διασφαλιστούν και να τηρηθούν κατά την κατάρτιση αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας ως ελάχιστο κριτήριο οι αρχές της ακεραιότητας, της διαφάνειας, της ευθύνης και της χρηστής εταιρικής διακυβέρνησης.

3.3 Η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει ότι τα τελευταία χρόνια –αν και με πολύ μεγάλη καθυστέρηση– έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στη ρύθμιση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Πρέπει να επικροτηθεί το γεγονός ότι τώρα, μέσω της πρότασης τροποποίησης του κανονισμού ΟΑΠΙ της 15ης Νοεμβρίου 2011 ([12]) οι ρυθμιστικές διατάξεις για τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας αντιμετωπίζουν και τους ακόλουθους τομείς προβληματισμού: «κάλυψη των προβλέψεων αξιολόγησης», «ανεξαρτησία των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας», «δημοσιοποίηση πληροφοριών», «αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας χωρών», «συγκρισιμότητα αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας», «εκ περιτροπής εναλλαγή των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας», «αστική ευθύνη» και «χρήση εξωτερικών αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας». Η ΕΟΚΕ έχει λάβει θέση επί του θέματος ([13]) και έχει διατυπώσει συγκεκριμένες συστάσεις. Ωστόσο, είναι απογοητευτικό το γεγονός ότι δεν έχουν συζητηθεί επαρκώς τα ζητήματα της κυριαρχίας των μεγάλων οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας στην αγορά και των εναλλακτικών μοντέλων πληρωμής.

3.4 Η πρόταση τώρα αντιμετωπίζει –συνοδευτικά– και στο επίπεδο των ΟΣΕΚΑ και των ΟΕΕ το πρόβλημα της μηχανιστικής, αστόχαστης υιοθέτησης εξωτερικών αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας, το οποίο –όπως διατυπώνεται στην πρόταση– μπορεί να οδηγήσει σε αγελαία συμπεριφορά των χρηματοπιστωτικών φορέων ή –όπως περιγράφεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ([14]) – σε αυτοεκπληρούμενη προφητεία (self-fulfilling prophecy). Σε αυτό το σημείο η πρόταση συμπίπτει με τις τροποποιήσεις του κανονισμού ΟΑΠΙ που υποβλήθηκαν την ίδια μέρα. Αυτή η «διττή προσέγγιση» είναι συνεπής. Όσον αφορά τους χρηματοπιστωτικούς παράγοντες, οι οποίοι είναι αποδέκτες της (εξωτερικής) αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, πρέπει να αποφεύγεται ή έστω να περιορίζεται ο «αυτοματισμός», στη δε ρύθμιση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πρέπει να διασφαλίζεται ο απαραίτητος βαθμός διαφάνειας, καθώς και η διάθεση των απαραίτητων πληροφοριών στους οικονομικούς φορείς.

3.5 Δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι οι ΟΣΕΚΑ και οι ΟΕΕ φέρουν ιδία ευθύνη για την πρόληψη της «αγελαίας συμπεριφοράς» και των «κλιμακωτών επιπτώσεων». Όσο τα συστήματα διαχείρισης κινδύνων που διαθέτουν επιτρέπουν τέτοιου είδους επιπτώσεις, αποτελούν μέρος του προβλήματος. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ρητά με αυτήν την εκτίμηση της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, και κατά την εφαρμογή της υπό εξέταση πρότασης, το σημαντικότερο θα είναι οι κατ' εξουσιοδότηση πράξεις να εφαρμόζουν αποτελεσματικά τη βούληση του νομοθέτη. Επίσης, η οιαδήποτε χρηματοπιστωτική ρύθμιση είναι τόσο καλή όσο η τελική εφαρμογή της στην εποπτική πρακτική.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η μηχανική, αυτόματη, χωρίς έλεγχο υιοθέτηση εξωτερικών αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας οδηγεί ή δύναται να οδηγήσει σε παράλληλες πωλήσεις αντίστοιχων τίτλων προκαλώντας στις αγορές κλυδωνισμούς που θέτουν σε κίνδυνο τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Αυτό είναι και το συμπέρασμα των εκτενών εξωτερικών διαβουλεύσεων της Επιτροπής ([15]), του μη νομοθετικού ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 8ης Ιουνίου 2011 ([16]) και των αρχών του Συμβουλίου για χρηματοπιστωτική σταθερότητα (Financial Stability Board, FSB) ([17]).

4.2 Για την κατάργηση του εν λόγω αυτοματισμού απαιτείται σειρά μέτρων. Επιπλέον, πρέπει να διασφαλιστεί ότι αξιοποιούνται και αναπτύσσονται όλες οι δυνατότητες και ότι εφαρμόζονται επίσης εναλλακτικά πρότυπα πιστοληπτικής ικανότητας στις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας των μεγάλων οργανισμών. Παράλληλα, πρέπει να ελεγχθούν οι ισχύοντες κανόνες προληπτικής εποπτείας, οι οποίοι παράγουν –βάσει νόμων ή μέσω διοικητικών κανόνων– αυτοματισμό μεταξύ των εξωτερικών αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας και των εκτιμήσεων, όπως για παράδειγμα και στα πιστωτικά ιδρύματα και τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Επίσης, πρέπει να καταργηθούν οι αυτοματισμοί που υπάρχουν στα συστήματα διαχείρισης κινδύνων των χρηματοπιστωτικών φορέων. Γενικώς, είναι αναγκαίο να εξασφαλιστεί ότι δεν διατηρούνται στο ενωσιακό δίκαιο και στις εθνικές νομοθεσίες διατάξεις που προκαλούν τον περιγραφέντα αυτοματισμό. Επίσης, πρέπει να θεσπιστούν κανόνες, σύμφωνα με τους οποίους δεν ισχύουν ούτε οι ιδιωτικού δικαίου συμφωνίες που προβλέπουν ανάλογο αυτοματισμό. Επιπλέον, οι χρηματοπιστωτικοί φορείς χρειάζονται επαρκή πληροφόρηση που θα διευκολύνει τις εκτιμήσεις τους.

4.3 Η πρόταση περιλαμβάνει ως γενικό κανόνα την αναγκαία διευκρίνιση για τον σχεδιασμό των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων των ΟΣΕΚΑ και των ΟΕΕ. Αυτή η προσέγγιση είναι καταρχήν ορθή. Ωστόσο, θα υλοποιηθεί μόνο μέσω των αντίστοιχων κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, συνεπώς απομένει ακόμα να πραγματοποιηθούν οι ουσιαστικές εργασίες για την αποτροπή της εσφαλμένης διαχείρισης μέσω του αυτοματισμού στην υιοθέτηση εξωτερικών αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας.

([10]) Βλέπε υποσημείωση αριθ. 2.
([11]) Βλέπε υποσημείωση 2, σημείο 1.2
([12]) COM(2011)747 final – 2011/0361 (COD)
([13]) Βλέπε υποσημείωση αριθ. 2.
([14]) Βλέπε υποσημείωση 2, σημείο 1.7.
([15]) Βλέπε υποσημείωση αριθ. 6.
([16]) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 8ης Ιουνίου 2011 σχετικά με τις μελλοντικές προοπτικές των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (2010/2302 (INI))
([17]) Βλέπε υποσημείωση αριθ. 6.

4.4 Σε πρακτικό επίπεδο δεν θα είναι δυνατή η πλήρης κατάργηση των εξωτερικών αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας. Οι υφιστάμενες ικανότητες, καθώς και η απαραίτητη τεχνογνωσία και εμπειρία που απαιτούνται για την αντικατάσταση της εξωτερικής αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, είναι σήμερα ακόμα πολύ περιορισμένες. Ιδίως τα μικρά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν διαθέτουν πάντοτε τα αναγκαία μέσα για να επεκτείνουν ή να αναπτύξουν δικές τους μονάδες ανάλυσης. Παράλληλα με τη δυνατότητα ενισχυμένης εσωτερικής εκτίμησης κινδύνων και τη συνακόλουθη απόκτηση ανεξαρτησίας από τους εξωτερικούς οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, ζητείται εκ νέου να δοθεί η δυνατότητα στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να αναθέτουν σε τρίτους την ανάλυση κινδύνων. Μέσω της ευκολότερης πρόσβασης σε εξωτερικές πληροφορίες μπορεί μετά βεβαιότητας στο πλαίσιο της συνεργασίας να αποκτηθεί ειδική γνώση σε συγκεκριμένες αγορές και να επιτευχθεί μεγαλύτερη αποδοτικότητα κόστους. Αυτό θα έδινε και στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να ενισχύσουν την ανεξαρτησία τους από τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Αντίστοιχα μέτρα θα πρέπει να επικροτηθούν. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η πραγματική απόφαση για τη φερεγγυότητα μίας τοποθέτησης πρέπει να εξακολουθήσει να λαμβάνεται από την επιχείρηση και επομένως δεν πρέπει να ανατίθεται σε τρίτους.

4.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εφαρμογή της πρότασης είναι πιθανό να αυξήσει εν μέρει αισθητά το κόστος της ρύθμισης μέσω της επέκτασης των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, για παράδειγμα της επέκτασης και δημιουργίας εσωτερικών προτύπων. Όσον αφορά τις επαπειλούμενες ζημίες για το σύνολο της κοινωνίας, όμως, αυτός ο τρόπος είναι σαφώς μονόδρομος.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (αναδιατύπωση)»

[COM(2012) 64 final — 2012/0027 (COD)]

(2012/C 229/13)

Εισηγητής: ο **κ. PEZZINI**

Στις 7 και στις 13 Μαρτίου 2012, και σύμφωνα με τα άρθρα 33, 114 και 207 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αντίστοιχα, αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα

COM(2012) 64 final — 2012/0027 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 135 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 3 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι μία αποτελεσματική τελωνειακή ένωση αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, προκειμένου να διασφαλιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων κατά τρόπο αποτελεσματικό, ασφαλή και διαφανή και να μπορέσει να συνδυαστεί με τη μέγιστη δυνατή προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος και με την αποτελεσματική καταπολέμηση της απάτης και της παραποίησης προϊόντων κατά τρόπο ενιαίο σε όλη την έκταση της Ένωσης.

1.2 Η ΕΟΚΕ ζητά, συνεπώς, να επιδιωχθεί η εφαρμογή μιας ενιαίας τελωνειακής πολιτικής, η οποία να βασίζεται σε εναρμονισμένες, διαφανείς, απλοποιημένες και προσαρμοσμένες στα τελευταία δεδομένα διαδικασίες, που να είναι σε θέση να συμβάλει στην ενίσχυση, σε παγκόσμια κλίμακα, της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της ΕΕ και που να έχει χαραχθεί κατά τρόπο που να προστατεύονται η διανοητική ιδιοκτησία, τα δικαιώματα και η ασφάλεια των επιχειρήσεων και των ευρωπαίων καταναλωτών.

1.3 Με βάση την προοπτική αυτή, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την υποβολή εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της υπό εξέταση πρότασης κανονισμού, η οποία αποτελεί αναδιατύπωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 450/2008 της 23ης Απριλίου 2008, και εκφράζει την ευχή ότι το χρονοδιάγραμμα θα τηρηθεί, θα υιοθετηθούν ενιαίοι ορισμοί και θα προβλεφθεί η παροχή της κατάλληλης ενημέρωσης και αναλυτικής κατάρτισης, επιπλέον των απαιτούμενων δημοσιονομικών πόρων, τόσο εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και εκ μέρους των κρατών μελών.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, φυσικά, με την **ευθυγράμμιση** των διατάξεων του κώδικα **με τη Συνθήκη της Λισαβόνας** ως προς το ζήτημα της μεταβίβασης αρμοδιοτήτων και της ανάθεσης εκτελεστικών εξουσιών, δίχως να διαταράσσεται η ισορροπία που έχει επιτευχθεί μεταξύ Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, με τα δύο όργανα να κατέχουν ισότιμη θέση όσον αφορά τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, εξάλλου, απαραίτητη και σημαντική την εισαγωγή μέτρων **εκσυγχρονισμού, π.χ. την απλοποίηση της τελωνειακής νομοθεσίας** και την ολοκλήρωση της **διαλειτουργικής μηχανοργάνωσης** των τελωνείων, για την διευκόλυνση των εμπορικών πρακτικών και την ενίσχυση του συντονισμού των δράσεων πρόληψης και καταστολής.

1.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει, ωστόσο, την ανησυχία της για **το ενδεχόμενο να υπάρξουν διαφορετικές ερμηνείες της τελωνειακής νομοθεσίας της ΕΕ εκ μέρους των επιμέρους κρατών μελών**, πράγμα που θα αποτελέσει σημαντικό γραφειοκρατικό εμπόδιο για τις επιχειρήσεις, ιδίως δε για τις επιχειρήσεις μικρών διαστάσεων, και θα έχει, κατ' επέκταση, αρνητικό αντίκτυπο στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα.

1.7 Από την οπτική αυτή, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει με αποφασιστικότητα την πρόβλεψη του **κεντρικού τελωνισμού,**ο οποίος διασφαλίζεται χάρη στα κατάλληλα ηλεκτρονικά συστήματα· τη συστηματική χρήση τυποποιημένων μεθόδων εργασίας· τη ***«μοντελοποίηση» των επιχειρηματικών διεργασιών***· τη διάδοση όλων των πρωτοβουλιών που αφορούν τα ηλεκτρονικά τελωνεία· και τη σύσταση, σε πειραματική βάση, μιας ειδικής επιχειρησιακής ομάδας που θα είναι σε θέση να παρεμβαίνει άμεσα, υποστηρίζοντας τις καινοτόμους διαδικασίες.

1.8 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι είναι **σκόπιμο να μετατεθεί σε επόμενο στάδιο**η θέση σε εφαρμογή του κώδικα, ώστε να υπάρξει ο χρόνος που απαιτείται για την ανάπτυξη εναρμονισμένων ηλεκτρονικών συστημάτων και τη βελτίωση της οργάνωσης των τελωνειακών διαδικασιών στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίως όμως για την **παροχή της κατάλληλης ενημέρωσης και κατάρτισης των ανθρώπινων πόρων**και την διευκόλυνση, κατ' επέκταση, των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και της ταχείας κυκλοφορίας των προσώπων και των εμπορευμάτων.

1.9 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ είναι απαραίτητο **να ενισχυθεί η συνεργασία** μεταξύ των τελωνειακών διοικήσεων, των αρχών εποπτείας της αγοράς, των υπηρεσιών της Επιτροπής και των ευρωπαϊκών υπηρεσιών, για τον αποτελεσματικότερο έλεγχο της ποιότητας των αγαθών που διασχίζουν τα σύνορα της ΕΕ.

1.10 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της βελτίωσης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών στους εμπορικούς παράγοντες και στους άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, και συνιστά στην Επιτροπή να ενθαρρύνει – προτείνοντας συγκεκριμένα οφέλη και καθιερώνοντας απλοποιημένες διαδικασίες – τους εν λόγω παράγοντες να υποβάλλουν αίτηση προκειμένου να τους αναγνωριστεί **η ιδιότητα του εγκεκριμένου οικονομικού φορέα**.

1.11 Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι είναι απαραίτητο να προβλεφθεί η δέουσα κοινή ενημέρωση και κατάρτιση των τελωνειακών υπαλλήλων, των οικονομικών φορέων και των εκτελωνιστών, με σκοπό τη διασφάλιση της ενιαίας εφαρμογής και ερμηνείας της τελωνειακής νομοθεσίας και την αποτελεσματικότερη προστασία των καταναλωτών, μέσω, επιπλέον, και της σύστασης **ακαδημαϊκών εδρών Jean Monnet ευρωπαϊκού τελωνειακού δικαίου**, σε στενή συνεργασία με τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα από όλη την ΕΕ.

1.12 Η ΕΟΚΕ έχει την πεποίθηση ότι είναι, εξάλλου, απαραίτητο να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες και οι ικανότητες που διαθέτουν τα μεμονωμένα κράτη μέλη, με σκοπό την ίδρυση μιας **Ευρωπαϊκής τελωνειακής σχολής υψηλής εξειδίκευσης**, η οποία να προάγει την εμπειρογνωμοσύνη των επαγγελματιών του τελωνειακού τομέα, ώστε να καταστεί δυνατό να συσταθεί, συν τω χρόνω, ένα **ενιαίο ευρωπαϊκό τελωνείο**.

2. **Η σημερινή κατάσταση**

2.1 Τα τελωνεία διαδραματίζουν ζωτικής σημασίας ρόλο στην κατοχύρωση της ασφάλειας και της προστασίας, στην διασφάλιση της προστασίας των καταναλωτών και του περιβάλλοντος, στην εξασφάλιση της πλήρους είσπραξης των φορολογικών εσόδων, στην καταπολέμηση της απάτης και της διαφθοράς και στην επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Η εισαγωγή προϊόντων παραχάραξης και πειρατείας στην ΕΕ οδηγεί σε απώλεια εσόδων και παραβιάζει τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, θέτει δε σε σοβαρό κίνδυνο την ασφάλεια και την υγεία των Ευρωπαίων καταναλωτών.

2.2 Ο κοινοτικός τελωνειακός κώδικας του 1992, που εξακολουθεί να ισχύει μέχρι σήμερα, εφαρμόζεται με διαδικασίες που συχνά κάνουν χρήση εγγράφων σε έντυπη μορφή, παρά το γεγονός ότι ο ηλεκτρονικός εκτελωνισμός έχει ήδη τεθεί σε εφαρμογή, με τη βοήθεια εθνικών ηλεκτρονικών συστημάτων, δίχως, όμως, να είναι υποχρεωτική η χρήση του σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

2.3 Στο μεταξύ, ο ρόλος των τελωνείων διευρύνθηκε, εξαιτίας της αύξησης των εμπορικών ροών και άλλων παραγόντων που έχουν σχέση με την ασφάλεια των προϊόντων και με τις νέες τεχνολογίες πληροφορικής, στοιχεία που είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της εσωτερικής αγοράς, χάρη, μεταξύ άλλων, στις τροποποιήσεις που επέφερε η Συνθήκη της Λισαβόνας.

2.4 Το 2008 υιοθετήθηκε ο εκσυγχρονισμένος τελωνειακός κώδικας (ΕΤΚ) ([1]), για να καταστεί δυνατή η αντιμετώπιση της αύξησης των εμπορικών ροών, να διασφαλιστεί η νέα διαχείριση των κινδύνων και η προστασία και ασφάλεια του νόμιμου εμπορίου και να εδραιωθεί ένα κοινό περιβάλλον μέσων πληροφορικής, τόσο για τα τελωνεία όσο και για το εμπόριο.

2.5 Οι κανόνες του ΕΤΚ έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ, αλλά για να μπορέσουν να εφαρμοστούν κατάλληλα χρειάζονται οι ανάλογες διατάξεις εφαρμογής, οι οποίες είχε προβλεφθεί να υιοθετηθούν έως τις 24 Ιουνίου 2013. Η προθεσμία αυτή, ωστόσο, δεν είναι δυνατό να τηρηθεί για λόγους τεχνικής και πρακτικής φύσεως, εξαιτίας σύνθετων νομικών ή λειτουργικών πτυχών ή πτυχών που άπτονται της πληροφορικής.

2.6 Η ΕΟΚΕ είχε ήδη την ευκαιρία, στις γνωμοδοτήσεις της για το θέμα, να παρατηρήσει ότι «οι προθεσμίες αυτές […] έχουν τεθεί με βάση αισιόδοξες προβλέψεις» ([2]) και να επισημάνει ότι «η έλλειψη ενός κανονισμού εφαρμογής – η σύνταξη του οποίου υπάγεται, εξάλλου, στις αρμοδιότητες της Επιτροπής – δημιουργεί προς το παρόν ορισμένες αβεβαιότητες όσον αφορά ορισμένους κανόνες» ([3])· ωστόσο η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να υποστηρίζει ότι «η τελωνειακή ένωση, που ήταν το εφαλτήριο της ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης, δεν θα μπορούσε σήμερα να υπολείπεται αβλαβώς του κόσμου του διεθνούς εμπορίου» ([4]).

2.7 Όσον αφορά τους δημοσιονομικούς πόρους, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει όσα ήδη ανέφερε στην πρόσφατη γνωμοδότησή της σχετικά με τη *θέσπιση προγράμματος δράσης για τα τελωνεία και τη φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την περίοδο 2014-2020* (**FISCUS**) ([5]): «Αυτό, ωστόσο, θα πρέπει να είναι μόνο η αρχή μιας δράσης την οποία η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει στο παρελθόν επανειλημμένα ([6]), της οργανωμένης συνεργασίας όλων των φορέων, εθνικών και ευρωπαϊκών, που μετέχουν στην καταπολέμηση της οικονομικής απάτης και του οικονομικού εγκλήματος: της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας, του λαθρεμπορίου, κοκ».

2.8 Εξάλλου, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, καθώς τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί δύο προγράμματα, το **Τελωνεία 2013** και το **Fiscalis 2013**, τα οποία ακολούθησαν ξεχωριστή πορεία σήμερα όμως συρρέουν σε ένα ενιαίο πρόγραμμα, το **FISCUS, είναι σκόπιμο να διατηρηθεί** «η κυριότερη θετική πτυχή του προγράμματος» FISCUS, δηλαδή «**η σημασία που δίνει στον ανθρώπινο παράγοντα**»:

— «Πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι εθνικές τελωνειακές και φορολογικές διοικήσεις θα διαθέτουν επαρκή εξοπλισμό για να αντεπεξέλθουν στις προκλήσεις της επόμενης δεκαετίας·

— οι τομείς της φορολογίας και των τελωνείων θα πρέπει να διαθέτουν ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό σύστημα τεχνολογιών πληροφορικής (ΤΠ), το οποίο να περιλαμβάνει στοιχεία όπως ο Εκσυγχρονισμένος Τελωνειακός Κώδικας (ΕΤΚ)·

— η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να διενεργηθούν λεπτομερέστερες εκτιμήσεις του αντίκτυπου του προγράμματος στους προϋπολογισμούς της ΕΕ και των κρατών μελών» ([7]).

2.9 Για να μπορέσει να εκσυγχρονιστεί ο τελωνειακός τομέας πρέπει να διατεθούν επαρκείς χρηματοδοτικοί πόροι υπέρ των διαδικασιών και των μεθόδων που εξυπηρετούν τις τελωνειακές δραστηριότητες, ιδιαίτερα δε υπέρ της δημιουργίας ηλεκτρονικών συστημάτων και της κατάρτισης των ενδιαφερόμενων ανθρώπινων πόρων.

([1]) ΕΕ L 145 της 4.6.2008, σελ. 1.

([2]) ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σελ. 47.

([3]) ΕΕ C 309 της 16.12.2006, σελ. 22.

([4]) ΕΕ C 324 της 30.12.2006, σελ. 78.

([5]) ΕΕ C 143 της 22.05.2012, σελ. 48.

([6]) Γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ "Καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας", ΕΕ C 347 της 18.12.2010, σελ. 73· "Προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα", ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σελ. 61· "Φοροδιαφυγή που συνδέεται με την εισαγωγή και άλλες διασυνοριακές συναλλαγές", ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σελ. 112· "Είσπραξη απαιτήσεων σχετικών με φόρους, δασμούς και άλλα μέτρα" και "Διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας", ΕΕ C 317 της 23.12.2009, σελ. 120.

([7]) Πβλ. σημ. 5, *ό.π.*

2.10 Οι στρατηγικοί στόχοι της νέας πρότασης κανονισμού παραμένουν οι ίδιοι με αυτούς του κανονισμού (ΕΚ) αρ. 450/2008, ο οποίος τελεί υπό αναδιατύπωση: πρόκειται για στόχους που συνδέονται με τις πολιτικές που εφαρμόζονται στο εμπόριο αγαθών τα οποία εισέρχονται στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή εξέρχονται από αυτό· η ΕΟΚΕ έχει ήδη διατυπώσει τη γνώμη της για το θέμα ([8]).

2.11 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διατύπωσε τις θέσεις του, στο ψήφισμά του της 1ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τον εκσυγχρονισμό των τελωνειακών υπηρεσιών ([9]) και αντιμετώπισε τα σχετικά προβλήματα: της τελωνειακής πολιτικής, των μέσων διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας και της διαχείρισης του κινδύνου, της ενιαίας θυρίδας, της εναρμόνισης των συστημάτων τελωνειακού ελέγχου και κυρώσεων, των απλοποιημένων διαδικασιών, των οικονομικών συμφερόντων και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, καθώς και της ενίσχυσης της τελωνειακής συνεργασίας.

2.12 Από την πλευρά της, η ίδια η Επιτροπή, στην έκθεση προόδου της σχετικά με τη στρατηγική για την εξέλιξη της τελωνειακής ένωσης ([10]), εξήρε την ανάγκη:

— της υιοθέτησης μιας ευρύτερης στρατηγικής προσέγγισης που να προωθεί τη συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και διεθνείς εταίρους, στους τομείς της ασφάλειας, της υγείας και του περιβάλλοντος·

— της βελτίωσης και του εκσυγχρονισμού της διακυβέρνησης, και πιο συγκεκριμένα των δομών και των μεθόδων εργασίας, με ιδιαίτερη έμφαση στις τελωνειακές διαδικασίες που είναι κατά κύριο λόγο προσανατολισμένες στις επιχειρήσεις·

— της συγκέντρωσης και της από κοινού αξιοποίησης των δυνατοτήτων και των ικανοτήτων των κρατών μελών και της Επιτροπής με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ομοιομορφίας και την επίτευξη οικονομιών κλίμακος στο πλαίσιο του προγράμματος FISCUS·

— του καθορισμού μιας βάσης για την αποτίμηση και την εκτίμηση της απόδοσης (αποτελέσματα και επιτεύγματα) προκειμένου να καταστεί δυνατό να εκπληρωθούν οι στόχοι της τελωνειακής ένωσης και να αναγνωριστούν οι καθυστερήσεις ή οι ελλείψεις.

2.13 Το Συμβούλιο, από την πλευρά του, με το ψήφισμά του της 13ης Δεκεμβρίου 2011 ([11]), αποφάσισε να προβεί στη χάραξη μιας στρατηγικής για την μελλοντική συνεργασία, με σκοπό τον προσδιορισμό των μέτρων που πρέπει να αναληφθούν προκειμένου να βελτιωθεί, στη συνέχεια, η τελωνειακή συνεργασία, καθώς και η συνεργασία με άλλες αρχές, και να ενισχυθεί ο ρόλος των τελωνείων ως βασικής αρχής ελέγχου της διακίνησης των αγαθών εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, για την αποτελεσματικότερη προστασία των πολιτών της Ένωσης.

3. **Η πρόταση της Επιτροπής**

3.1 Η Επιτροπή προτείνει την αντικατάσταση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 450/2008 (εκσυγχρονισμένος τελωνειακός κώδικας) με έναν αναδιατυπωμένο κανονισμό ο οποίος, μεταξύ άλλων:

— ευθυγραμμίζει το κείμενο με τη Συνθήκη της Λισαβόνας·

— το προσαρμόζει στις πρακτικές πτυχές και στις εξελίξεις της τελωνειακής νομοθεσίας και των λοιπών τομέων πολιτικής που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη διακίνηση των εμπορευμάτων μεταξύ ΕΕ και τρίτων χωρών·

— προβλέπει επαρκή χρόνο για την ανάπτυξη των υποστηρικτικών συστημάτων ΤΠ που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία του.

3.2 Η αναδιατύπωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 450/2008 προβλέπει την καλύτερη αντιστοιχία της νομοθεσίας με τις εμπορικές πρακτικές, χάρη στην επιλογή της βέλτιστης δομής και στον άριστο προγραμματισμό της ανάπτυξης συστημάτων ΤΠ, ενώ παράλληλα ενσωματώνει όλα τα πλεονεκτήματα του κανονισμού υπό αναδιατύπωση, και συγκεκριμένα την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών για τις δημόσιες αρχές, τόσο της ΕΕ όσο και των κρατών μελών, και τους ιδιώτες.

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την υιοθέτηση εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της πρότασης κανονισμού για την αναδιατύπωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 450/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τη θέσπιση του εκσυγχρονισμένου κοινοτικού τελωνειακού κώδικα.

4.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, ότι η επιδοκιμασία την εν λόγω πρότασης συνεπάγεται ότι θα πρέπει να διασφαλιστούν τα εξής:

— ένα σαφές χρονοδιάγραμμα για την θέση σε ισχύ των διατάξεων εφαρμογής, ώστε να μην χρειαστούν νέες αναδιατυπώσεις ή να σημειωθούν καθυστερήσεις·

— ενιαίες ερμηνείες της τελωνειακής νομοθεσίας της ΕΕ, ώστε οι τελωνειακές αρχές της ΕΕ να μπορούν να δρουν ως ενιαία διοίκηση με σκοπό την υλοποίηση του **ενιαίου ευρωπαϊκού τελωνείου**·

— ίδια επίπεδα ελέγχου και ίση μεταχείριση των φορέων σε όλη την έκταση του τελωνειακού εδάφους της ΕΕ, με τυποποιημένες διαδικασίες ελέγχου, τελειοποιημένη έκδοση της ενιαίας θυρίδας και διευκολύνσεις πρόσβασης στο καθεστώς του εγκεκριμένου οικονομικού φορέα·

— η ευρεία ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, με σκοπό την ομοιόμορφη εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων και των ηλεκτρονικών διαδικασιών, σύμφωνα με κοινά πρότυπα που να διασφαλίζουν την πλήρη διαλειτουργικότητα των τελωνείων·

— η ποιοτική κατάρτιση των ανθρώπινων πόρων των τελωνείων και των φορέων, σύμφωνα με ευρωπαϊκά δεδομένα και πρότυπα, με σκοπό την εξύψωση του επιπέδου επαγγελματισμού και των ευθυνών των τελωνειακών, η οποία να συνοδεύεται από τη δέουσα παρακολούθηση, σύμφωνα με ευρωπαϊκές παραμέτρους ποιότητας·

— επαρκείς ευρωπαϊκοί και εθνικοί χρηματοδοτικοί πόροι, οι οποίοι να εξασφαλίζουν τη λειτουργία εξειδικευμένων προγραμμάτων όπως το **FISCUS**και **ευρωπαϊκών προγραμμάτων συνεχούς κατάρτισης** (που να καλύπτουν, μεταξύ άλλων, και την απαιτούμενη γλωσσική προετοιμασία και κατάρτιση σε ΤΠΕ), καθώς και την ίδρυση **ακαδημαϊκών εδρών Jean Monnet**·

([8]) Πβλ. σημ. 2.
([9]) Ψήφισμα του ΕΚ 1.12.2011 (2011/2083/INI).
([10]) COM(2011) 922 της 20ης Δεκεμβρίου 2011.
([11]) ΕΕ C 5 της 7.1.2012, σελ. 1.

— η συγκέντρωση και από κοινού αξιοποίηση των δυνατοτήτων και των ικανοτήτων τόσο των κρατών μελών, όσο και των ευρωπαϊκών οργάνων, με σκοπό την ίδρυση μιας **Ευρωπαϊκής τελωνειακής σχολής υψηλής εξειδίκευσης** η οποία να προάγει την εμπειρογνωμοσύνη των επαγγελματιών του τελωνειακού τομέα.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα ζητήματα αυτά είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την κατάρτιση και τις κοινές πρωτοβουλίες στον τομέα των ΤΠ, διότι μπορούν να διασφαλίσουν την καθιέρωση υψηλών προτύπων διαλειτουργικότητας των τελωνειακών συστημάτων και μιας ενιαίας ευρωπαϊκής τελωνειακής νομοθεσίας, καθώς και ομοιογενών προσόντων και προτύπων λειτουργίας.

4.4 Οι σημαντικές επενδύσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί με σκοπό την θέση σε λειτουργία ηλεκτρονικών και διαλειτουργικών τελωνειακών συστημάτων δεν έχουν ακόμη εξαλείψει τις διαφορές στον νομοθετικό τομέα και στον τομέα της χρήσης των δεδομένων: είναι σκόπιμο να αξιοποιηθεί το χρονοδιάγραμμα της πρότασης της Επιτροπής και να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες εναρμόνισης, ώστε η ενιαία ευρωπαϊκή τελωνειακή νομοθεσία να μπορέσει να γίνει πραγματικότητα και να χρησιμεύει ως βάση για την επίτευξη του στόχου που υποστηρίζει η ΕΟΚΕ: τη δημιουργία ενός **ενιαίου ευρωπαϊκού τελωνείου**.

4.4.1 Για την ομοιόμορφη εφαρμογή του νέου κανονισμού, η ΕΟΚΕ συνιστά τη σύσταση, σε πειραματική βάση, μιας ευρωπαϊκής ειδικής ομάδας ταχείας παρέμβασης, η οποία να υποστηρίζει το εξειδικευμένο και επίπονο έργο των τελωνειακών υπαλλήλων, ιδιαίτερα στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ.

4.5 Η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει όσα έχει ήδη αναφέρει, δηλαδή ότι: «ένας από τους μακροπρόθεσμους στόχους της Ένωσης πρέπει να είναι η διαχείριση των τελωνείων εκ μέρους της Κοινότητας: μία διαχείριση αυτού του είδους παρουσιάζει πλεονεκτήματα διότι είναι πιο απλή, πιο αξιόπιστη και λιγότερο δαπανηρή, καθώς και διότι επιτρέπει την διαλειτουργικότητα με άλλα ανάλογα συστήματα της ΕΕ και των τρίτων χωρών» ([12]).

4.6 Κατά την ΕΟΚΕ είναι σημαντικό να υπάρχουν διαθέσιμες κατευθυντήριες γραμμές προσαρμοσμένες στα τελευταία δεδομένα, για τους ελέγχους των εισαγωγών και την ασφάλεια των προϊόντων, καθώς και μία δημόσια βάση δεδομένων για τα επικίνδυνα εμπορεύματα που εντοπίζονται στο πλαίσιο τελωνειακών ελέγχων.

4.7 Η Επιτροπή θα πρέπει να λάβει υπόψη της τις παρατηρήσεις που η ΕΟΚΕ διατύπωσε στη γνωμοδότησή της της 13ης Δεκεμβρίου 2007 για το οριζόντιο νομοθετικό πλαίσιο ([13]), σχετικά με την ανάγκη βελτίωσης του συντονισμού και ενίσχυσης των δραστηριοτήτων εποπτείας της αγοράς.

4.8 Όσον αφορά την νομική προστασία στην αγορά της ΕΕ, οι κανόνες θα πρέπει να προσανατολιστούν προς νέα συστήματα που να επιτρέπουν τον προσδιορισμό της προέλευσης και να διασφαλίζουν την ανιχνευσιμότητα των προϊόντων, ώστε να βελτιωθεί η ενημέρωση των καταναλωτών και να ενισχυθούν οι δράσεις πρόληψης των παρατυπιών και των περιπτώσεων απάτης στον τελωνειακό τομέα.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([12]) ΕΕ C 318 της 13.9.2006, σελ. 47.
([13]) ΕΕ C 120 της 16.5.2008, σελ. 1.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινο Βιβλίο σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (οδηγία 2003/86/ΕΚ)»

[COM(2011) 735 τελικό]

(2012/C 229/14)

Εισηγητής: **ο κ. Cristian PÎRVULESCU**

Στις 15 Νοεμβρίου 2011 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με το:

«*Πράσινο Βιβλίο σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (οδηγία 2003/86/ΕΚ)*».

COM(2011) 735 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Απριλίου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 131 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 8 αποχές.

1. **Εισαγωγή**

1.1 Τόσο στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης όσο και στο ευρωπαϊκό σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο, η οικογενειακή επανένωση εντοπίζεται ως θέμα που θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω στις πολιτικές της ΕΕ, ενώ τονίζεται ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα μέτρα ενσωμάτωσης. Το 2003 εγκρίθηκαν κοινοί ευρωπαϊκοί κανόνες στον τομέα της μετανάστευσης, οι οποίοι ρυθμίζουν τους όρους άσκησης του δικαιώματος σε οικογενειακή επανένωση των υπηκόων τρίτων χωρών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.2 Η οδηγία ορίζει τους όρους εισόδου και διαμονής μελών της οικογένειας που δεν έχουν την ιθαγένεια της ΕΕ και επανενώνονται με πρόσωπο που δεν έχει την ιθαγένεια της ΕΕ και διαμένει ήδη νόμιμα σε ένα κράτος μέλος. Η οδηγία αυτή δεν αφορά τους πολίτες της ΕΕ.

1.3 Στην πρώτη της έκθεση για την εφαρμογή της οδηγίας [COM(2008) 610 final], η Επιτροπή επισήμανε τις αδυναμίες της οδηγίας και τα προβλήματα που θέτει η εφαρμογή της σε εθνικό επίπεδο.

1.4 Η Επιτροπή θεώρησε αναγκαίο να δρομολογήσει δημόσια συζήτηση σχετικά με την οικογενειακή επανένωση, τονίζοντας ορισμένα θέματα που σχετίζονται με την εφαρμογή της οδηγίας. Αυτός είναι ο σκοπός του υπό εξέταση Πράσινου Βιβλίου. Όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη κλήθηκαν να απαντήσουν σε διάφορες ερωτήσεις σχετικά με τον τρόπο θέσπισης αποτελεσματικότερων κανόνων για την οικογενειακή επανένωση σε επίπεδο ΕΕ.

1.5 Ανάλογα με την έκβαση της εν λόγω διαβούλευσης, η Επιτροπή θα αποφασίσει κατά πόσον είναι αναγκαία η παρακολούθηση της πολιτικής (για παράδειγμα τροποποίηση της οδηγίας, ερμηνευτικές οδηγίες ή διατήρηση της παρούσας κατάστασης).

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διοργανώσει ευρεία πολιτική διαβούλευση για την οδηγία σχετικά με την οικογενειακή επανένωση. Ως εκπρόσωπος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, η ΕΟΚΕ θα προσφέρει τη συνδρομή της για τη διοργάνωση αυτών των διαβουλεύσεων και θα εκδώσει γνωμοδότηση με βάση τις εμπειρίες που θα έχει αποκομίσει.

2.2 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σημειώνει με ανησυχία ότι στο ισχύον πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο, θέματα όπως αυτό της μετανάστευσης είναι εξαιρετικά ευαίσθητα. Η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση διέρρηξε τους δεσμούς αλληλεγγύης μεταξύ των πολιτών και οδήγησε σε ριζοσπαστικοποίηση του πολιτικού λόγου και της πολιτικής δράσης. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι ευρωπαϊκές δημογραφικές και οικονομικές προοπτικές καθιστούν αναγκαίο το άνοιγμα προς τους πολίτες τρίτων χωρών που επιθυμούν να ζήσουν στην ΕΕ. Η ευρωπαϊκή κοινωνία πρέπει να παραμείνει ανοιχτή, ακόμα και αν παρατηρούνται διακυμάνσεις στην αγορά εργασίας. Αν και είναι αναγκαία, η συζήτηση για την οικογενειακή επανένωση στο πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να τεθούν υπό αμφισβήτηση ισχύοντες κανόνες και πρακτικές, πολλοί εκ των οποίων αποτελούν σημαντικά στάδια στην επίτευξη των στόχων αυτής της πολιτικής.

2.3 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διάκειται ευνοϊκά προς αυτή τη συζήτηση· επιπλέον, θα κινητοποιηθεί για να αποτελέσει η γνώμη της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών εποικοδομητικό παράγοντα επίτευξης προόδου σε αυτόν τον τομέα. Ανεξάρτητα από τις πολιτικές ή οικονομικές προκλήσεις που τίθενται στην ευρωπαϊκή κοινωνία, κρίνεται σκόπιμο να διατηρηθούν και να ενισχυθούν τα θεμέλια της ευρωπαϊκής οικοδόμησης, ιδίως δε ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

2.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προθυμοποιείται να ακούσει την κοινωνία των πολιτών και τον ακαδημαϊκό χώρο, που έχουν επανειλημμένα επικρίνει το περιεχόμενο και

την εφαρμογή της οδηγίας. Υπογραμμίζει σχετικά τον θετικό ρόλο του ευρωπαϊκού φόρουμ για την ένταξη, το οποίο διευκολύνει τον διαρθρωμένο διάλογο μεταξύ των ευρωπαϊκών Οργάνων και διαφόρων φορέων που εμπλέκονται στο ζήτημα της μετανάστευσης και της ένταξης .

2.5 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η συζήτηση σχετικά με την οδηγία και τον αντίκτυπό της πρέπει να προσανατολιστεί στις πρακτικές λεπτομέρειες εφαρμογής και ότι πρέπει - σε ένα μεταγενέστερο στάδιο - να καθοριστούν μέσω νέας διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς ο τρόπος παρέμβασης και τα μέσα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν.

2.6 Η συζήτηση σχετικά με την οδηγία πρέπει να διεξαχθεί λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες διεθνείς Συνθήκες και συμβάσεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, καθώς και της οικογένειας και των μελών της, ιδίως των παιδιών. Το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής αποτελεί - και πρέπει να αναγνωρίζεται ως - θεμελιώδες δικαίωμα, ανεξάρτητα από την εθνικότητα του αιτούντα. Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται άμεσα ή έμμεσα σε διάφορες νομικές πηγές: την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (άρθρα 12, 16 και 25), τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, την ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (άρθρο 7), τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρα 8, 9, 24 και 25) και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη (άρθρο 16).

2.7 Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία και σκόπιμη τη διεξαγωγή διαλόγου σχετικά με την οδηγία, δεδομένης της συσσώρευσης εμπειρικών δεδομένων που αφορούν την οικογενειακή επανένωση, αλλά και για να εξασφαλιστεί ότι η οδηγία παρακολουθεί τα τεχνολογικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις διαδικασίες χορήγησης τίτλων παραμονής (για παράδειγμα οι έλεγχοι DNA). Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.8 Αν και πολλά συναφή στοιχεία για τη μετανάστευση είναι ήδη διαθέσιμα, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι για πολύ ευαίσθητα θέματα (όπως οι απάτες ή ο εξαναγκασμός σε γάμο) δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για να προσανατολίσουν τον σχεδιασμό των πολιτικών. Ως εκ τούτου, συνιστά να συνεχιστούν οι προσπάθειες συλλογής δεδομένων, ιδίως ποιοτικών, σε τέτοιους ευαίσθητους και σημαντικούς τομείς.

3. **Ειδικές παρατηρήσεις**

3.1 *Πεδίο εφαρμογής. Ποιοι πληρούν τις προϋποθέσεις ως «συντηρούντες» για τον σκοπό της οδηγίας;*

Ερώτημα 1:

— Είναι αυτά τα κριτήρια (εύλογη προοπτική απόκτησης του δικαιώματος μόνιμης διαμονής κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης, όπως ορίζεται στο άρθρο 3, και περίοδος αναμονής μέχρι την πραγματική επανένωση, όπως ορίζεται στο άρθρο 8) η ορθή προσέγγιση και ο καλύτερος τρόπος χαρακτηρισμού των συντηρούντων;

3.1.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το κριτήριο της «εύλογης προοπτικής» δεν είναι αρκετά σαφές από νομικής πλευράς και μπορεί να οδηγήσει σε περιοριστική ερμηνεία. Ως εκ τούτου, συνιστά να διατηρηθεί η προϋπόθεση κατοχής ισχύουσας άδειας διαμονής διάρκειας τουλάχιστον ενός έτους, αλλά να διαγραφεί η άλλη προϋπόθεση επιλεξιμότητας η οποία σχετίζεται με την εύλογη προοπτική απόκτησης του δικαιώματος.

3.1.2 Παρομοίως, η ελάχιστη περίοδος αναμονής ενδέχεται να δημιουργήσει προβλήματα. Το δικαίωμα ιδιωτικής ζωής και το δικαίωμα οικογενειακής ζωής είναι θεμελιώδη δικαιώματα. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η υλοποίηση αυτού του δικαιώματος πρέπει να επιτρέπει στον συντηρούντα - κατά την έννοια της οδηγίας - να κινεί τη διαδικασία οικογενειακής επανένωσης μετά τη λήψη της άδειας διαμονής, καθώς και ότι πρέπει να διαγραφεί το κριτήριο ελάχιστης περιόδου νόμιμης διαμονής.

3.1.3 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι γίνεται διάκριση μεταξύ των υψηλά ειδικευμένων και των λιγότερο ειδικευμένων μεταναστών, σε ό,τι αφορά το καθεστώς και την προστασία που απολαμβάνουν. Ωστόσο, εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η ευρωπαϊκή οικονομία χρειάζεται τόσο τη μία κατηγορία όσο και την άλλη, και ότι δεν πρέπει να γίνεται καμία διαφοροποίηση στα δικαιώματα ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής των ατόμων στη βάση των προσόντων.

3.2 *Επιλέξιμα μέλη της οικογένειας. Υποχρεωτικές διατάξεις – πυρήνας της οικογένειας*

Ερώτημα 2:

— Είναι θεμιτό να υπάρχει ελάχιστο όριο ηλικίας για τον/την σύζυγο διαφορετικό από την ηλικία ενηλικίωσης σε ένα κράτος μέλος;

— Υπάρχουν άλλοι τρόποι πρόληψης των εξαναγκαστικών γάμων στο πλαίσιο της οικογενειακής επανένωσης, και αν ναι, ποιοι είναι αυτοί;

— Έχετε σαφή στοιχεία ως προς το πρόβλημα των εξαναγκαστικών γάμων; Αν ναι, πόσο μεγάλο είναι το πρόβλημα (στατιστικά στοιχεία); Έχει σχέση με τους κανόνες οικογενειακής επανένωσης (ο καθορισμός διαφορετικού ελάχιστου ορίου ηλικίας από την ηλικία ενηλικίωσης);

3.2.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η νομοθεσία σχετικά με το ελάχιστο όριο ηλικίας για τον/τη σύζυγο είναι αναποτελεσματική για την καταπολέμηση των εξαναγκαστικών γάμων και ταυτόχρονα μπορεί να παραβιάζει το θεμελιώδες δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή. Μια δυνατότητα σε αυτή την περίπτωση θα ήταν να αξιολογηθεί η φύση του γάμου μέσω ερευνών ή/και συζητήσεων. Για να αυξηθούν οι πιθανότητες αποκάλυψης εξαναγκαστικών γάμων, οι οποίοι πλήττουν σχεδόν αποκλειστικά τις γυναίκες, η ΕΟΚΕ συνιστά τον σχεδιασμό ενός συστήματος κινήτρων για τα άτομα που αναγνωρίζουν ότι εξαναγκάστηκαν να έλθουν σε γάμο. Μια δυνατή - αλλά σε καμία περίπτωση η μοναδική - λύση θα ήταν η χορήγηση τίτλου παραμονής τουλάχιστον ενός έτους σε αυτά τα άτομα. Η ΕΟΚΕ δεν έχει στη διάθεσή της σαφή αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τους εξαναγκαστικούς γάμους και συνιστά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεργαστεί με άλλους ειδικευμένους οργανισμούς για να αποκτήσει σχετικά στοιχεία.

Ερώτημα 3:

— Θεωρείτε σκόπιμο να διατηρηθούν ρήτρες αναστολής που δεν χρησιμοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη, όπως εκείνη που αφορά παιδιά άνω των 15 ετών;

3.2.2 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι δεν είναι αναγκαίο να διατηρηθούν οι δύο ρήτρες στις οποίες γίνεται αναφορά. Η πρώτη ρήτρα, η οποία αφορά τις προϋποθέσεις ενσωμάτωσης για τα τέκνα ηλικίας άνω των 12 ετών, χρησιμοποιήθηκε μόνο από ένα κράτος μέλος. Επιπλέον, ελλοχεύει ο κίνδυνος οι αναγκαίες προϋποθέσεις ενσωμάτωσης να μην θεσπιστούν με ομοιόμορφο, αλλά με αυθαίρετο τρόπο, πράγμα που μπορεί να έχει επιπτώσεις στα δικαιώματα εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση - για παράδειγμα των ανηλίκων. Η δεύτερη ρήτρα, μπορεί και αυτή να δημιουργήσει προβλήματα. Εξάλλου, δεν την έχει χρησιμοποιήσει κανένα κράτος μέλος μέχρι στιγμής. Το να ζητηθεί από έναν ανήλικα να προβάλει άλλους λόγους από την οικογενειακή επανένωση θέτει ένα ηθικό πρόβλημα, αν θεωρήσουμε ότι η επανένωση γίνεται βάσει δικαιώματος που κατοχυρώνεται από όλες οι διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των παιδιών.

3.3 *Προαιρετική ρήτρα – άλλα μέλη της οικογένειας*

Ερώτημα 4:

— Είναι οι κανόνες για τα επιλέξιμα μέλη της οικογένειας επαρκείς και αρκετά ευρείς ώστε να λαμβάνουν υπόψη τους διάφορους υφιστάμενους ορισμούς της οικογένειας εκτός από τον ορισμό που αφορά την πυρηνική οικογένεια;

3.3.1 Αυτές οι διατάξεις είναι ανεπαρκείς, καθότι δεν υφίσταται ενιαίος ορισμός της οικογένειας που να ισχύει τόσο σε τρίτες χώρες όσο και στα κράτη μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, παρότι η ΕΕ δεν διαθέτει νομική βάση για τον ορισμό της οικογένειας, διαθέτει μέσα για τη πρόληψη των διακρίσεων. Οι κανόνες σχετικά με την οικογενειακή επανένωση πρέπει να είναι αρκετά ευέλικτοι ώστε να καλύπτουν τα διαφορετικά είδη οικογενειακής δομής που αναγνωρίζονται σε εθνικό επίπεδο (μεταξύ άλλων ενώσεις ομοφύλων, μονογονεϊκές οικογένειες, σύμφωνα συμβίωσης κλπ.) και να λαμβάνουν υπόψη άλλους δεσμούς συγγένειας.

3.3.2 Καθότι η πλειονότητα των κρατών μελών έκαναν χρήση της προαιρετικής διάταξης και συμπεριέλαβαν τους γονείς του συντηρούντος και/ή του/της συζύγου του στα μέλη της οικογένειας που καλύπτει η επανένωση, η ΕΟΚΕ κρίνει χρήσιμη τη διατήρηση της προαιρετικής αυτής ρήτρας. Με τον τρόπο αυτόν θα δίδεται η δυνατότητα διεύρυνσης του κύκλου προσώπων της οικογενειακής επανένωσης στα κράτη μέλη που το επιθυμούν. Για παράδειγμα μπορούν να συμπεριληφθούν οι γονείς του συντηρούντος και/ή του/της συζύγου του, οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν επωφελώς τη συναισθηματική και πνευματική διαπαιδαγώγηση των εγγονιών τους.

3.4 *Απαιτήσεις για την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης - Μέτρα ενσωμάτωσης*

Ερώτηση 5:

— Εξυπηρετούν αποτελεσματικά τον σκοπό της ενσωμάτωσης αυτά τα μέτρα; Πώς μπορεί να αξιολογηθεί αυτό στην πράξη;

— Ποιά μέτρα ενσωμάτωσης είναι αποτελεσματικά από αυτή την άποψη;

— Θα θεωρούσατε χρήσιμο να προσδιοριστούν περαιτέρω αυτά τα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ;

— Θα συνιστούσατε μέτρα προ της εισόδου;

— Αν ναι, πώς θα μπορούσαν να θεσπιστούν διασφαλίσεις ώστε αυτά να μη συνιστούν εκ των πραγμάτων φραγμό στην οικογενειακή επανένωση (όπως δυσανάλογα τέλη ή απαιτήσεις) αλλά να λαμβάνουν υπόψη τα ατομικά χαρακτηριστικά των μεταναστών, όπως η ηλικία, ο αναλφαβητισμός, οι αναπηρίες, το επίπεδο εκπαίδευσης;

3.4.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί πως τα μέτρα ενσωμάτωσης είναι ευπρόσδεκτα εφόσον σχεδιάζονται και εφαρμόζονται όχι για την παρεμπόδιση της οικογενειακής επανένωσης αλλά προς όφελος των συντηρούντων των μελών της οικογένειας με την οποία ζουν. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πως τα μέτρα ενσωμάτωσης πρέπει να λαμβάνονται στην επικράτεια της χώρας υποδοχής μέλους της ΕΕ και όχι στο έδαφος τρίτων χωρών.

3.4.2 Το θεματολόγιο για την ενσωμάτωση των υπηκόων τρίτων χωρών προτείνει μια «εργαλειοθήκη» (*Integration Toolbox)* που μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο, σε αυτό το πλαίσιο, να δοθεί έμφαση στη μάθηση γλωσσών καθώς και στην τυπική και άτυπη εκπαίδευση. Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένα πως η εκπαίδευση αποτελεί βασική πτυχή της ενσωμάτωσης. Η χρήση αυτών των εργαλείων πρέπει να προσαρμόζεται στις δημογραφικές και κοινωνικοοικονομικές ιδιαιτερότητες των μελών της οικογένειας. Συνιστάται η συμμετοχή των ανήλικων παιδιών σε προγράμματα τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης καθώς και η συμμετοχή των ενηλίκων και των ηλικιωμένων σε προγράμματα μάθησης γλωσσών και απόκτησης επαγγελματικών τίτλων καθώς και σε προγράμματα ηλεκτρονικής ένταξης («e-inclusion»). Αυτά τα μέτρα θα μπορούσαν να βοηθήσουν τα μέλη της οικογένειας να συνεισφέρουν στην οικονομία και την κοινωνία της χώρας υποδοχής και της χώρας προέλευσής τους.

3.4.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη την αποφυγή μέτρων πριν την είσοδο. Τα μέλη της οικογένειας που επανενώνεται στην επικράτεια της ΕΕ ενδέχεται ιδανικά να έχουν ίδιες γλωσσικές γνώσεις και πολιτιστικές ή εκπαιδευτικές βάσεις που θα διευκολύνουν την ένταξή τους, όμως αυτό δεν πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για την επανένωση εάν αυτή δεν έχει ακόμα υλοποιηθεί. Πέραν του ζητήματος των υπερβολικών φραγμών (π.χ. το κόστος), ενδέχεται τα κράτη μέλη της ΕΕ και οι τρίτες χώρες να μην διαθέτουν επαρκείς θεσμικές υποδομές για την εφαρμογή αυτών των μέτρων. Η οργάνωση των μέτρων ενσωμάτωσης στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής μπορεί να διασφαλίσει υψηλότερο επίπεδο προστασίας των μελών της οικογένειας, σημαντικότερη στήριξη των συντηρούντων και μεγαλύτερη πιθανότητα ενσωμάτωσης. Παρά τον σημαντικό ρόλο που ενδέχεται να διαδραματίζουν οι ΜΚΟ στη διαδικασία ενσωμάτωσης, οι κύριες αρμοδιότητες πρέπει να βαρύνουν τις δημόσιες αρχές, οι οποίες διαθέτουν τη νομική ευθύνη και τους αναγκαίους πόρους για τη διασφάλιση της ενσωμάτωσης.

3.5 *Περίοδος αναμονής σχετικά με την ικανότητα υποδοχής*

Ερώτηση 6:

— Ενόψει της εφαρμογής της, είναι αναγκαία και αιτιολογημένη η διατήρηση στην οδηγία μιας παρέκκλισης που προβλέπει περίοδο αναμονής τριών ετών από την υποβολή της αίτησης;

3.5.1 Καθότι μόνο ένα κράτος μέλος κατέφυγε σε αυτήν την παρέκκλιση, η ΕΟΚΕ εκτιμά πως δεν υφίσταται λόγος διατήρησής της. Επιπλέον, η απόφαση χορήγησης άδειας διαμονής πρέπει να εξετάζει τις επιμέρους περιπτώσεις και όχι την ικανότητα υποδοχής. Η ικανότητα υποδοχής ποικίλει και είναι αποτέλεσμα πολιτικής που επιδέχεται αλλαγών εφόσον αυτό χρειαστεί.

3.6 *Είσοδος και διαμονή των μελών της οικογένειας*

Ερώτηση 7:

— Θα πρέπει ειδικοί κανόνες να προβλέπουν την περίπτωση που το εναπομένον διάστημα ισχύος της άδειας διαμονής του συντηρούντος είναι μικρότερο του έτους αλλά πρόκειται να ανανεωθεί;

3.6.1 Οι άδειες διαμονής των συντηρούντων και των μελών της οικογένειάς τους πρέπει να έχουν την ίδια περίοδο ισχύος. Πριν τη λήξη του συνόλου των αδειών διαμονής και προκειμένου να αποφευχθούν οι χρονικές αποκλίσεις μεταξύ τους, θα μπορούσε να προβλεφθεί η κατάθεση κοινής αίτησης από τα μέλη της οικογένειας.

3.7 *Θέματα σχετικά με το άσυλο – Εξαίρεση από την επικουρική προστασία*

Ερώτηση 8:

— Θα πρέπει η οικογενειακή επανένωση των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας να υπόκειται στους κανόνες της οδηγίας περί οικογενειακής επανένωσης;

— Θα πρέπει οι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας να αντλούν οφέλη από τους ευνοϊκότερους κανόνες της οδηγίας περί οικογενειακής επανένωσης που εξαιρεί τους πρόσφυγες από την εκπλήρωση ορισμένων απαιτήσεων (κατάλυμα, ασφάλιση ασθενείας, σταθεροί και τακτικοί πόροι);

3.7.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά πως θα πρέπει οι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας να ωφεληθούν από τους ευνοϊκότερους κανόνες της οδηγίας περί οικογενειακής επανένωσης και κατά συνέπεια να ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Οι δικαιούχοι επικουρικής προστασίας προέρχονται από χώρες και περιοχές του κόσμου που έχουν αναγνωρισθεί ως επικίνδυνες για την ασφάλεια και την ευημερία τους. Αυτό καθιστά επιτακτικότερη την πρόοδο στην κατεύθυνση της ενοποίησης των δύο καθεστώτων.

3.8 *Άλλα θέματα σχετικά με το άσυλο*

Ερώτηση 9:

— Θα πρέπει τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να έχουν τη δυνατότητα να περιορίζουν την εφαρμογή των ευνοϊκότερων διατάξεων της οδηγίας σε πρόσφυγες των οποίων οι οικογενειακοί δεσμοί είναι προγενέστεροι της εισόδου τους στο έδαφος ενός κράτους μέλους;

— Θα πρέπει να εξασφαλίζεται η οικογενειακή επανένωση για ευρύτερες κατηγορίες μελών της οικογένειας που εξαρτώνται από τους πρόσφυγες, και αν ναι, μέχρι ποίου βαθμού;

— Θα πρέπει να εξακολουθήσει η απαίτηση να παρέχουν οι πρόσφυγες αποδείξεις ότι πληρούν τις απαιτήσεις καταλύματος, ασφάλισης ασθενείας και πόρων αν η αίτηση για οικογενειακή επανένωση δεν υποβληθεί εντός περιόδου τριών μηνών από τη χορήγηση σε αυτούς του καθεστώτος πρόσφυγα;

3.8.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά πως ο ορισμός της οικογένειας δεν πρέπει να περιλαμβάνει το κριτήριο της διάρκειας. Ορισμένες οικογένειες δημιουργούνται στο κράτος μέλος υποδοχής και όχι στην τρίτη χώρα προέλευσης. Η οικογένεια πρέπει να μπορεί να επανενωθεί ανεξάρτητα από το χρόνο και τον τόπο σύστασής της. Η οικογενειακή επανένωση πρέπει να επεκταθεί προκειμένου να περιλαμβάνει ευρύτερες κατηγορίες ατόμων, ιδίως δε τα παιδιά που έκλεισαν τα 18 χρόνια ή τα αδέλφια, λαμβανομένων υπόψη των παραγόντων κινδύνου που συνδέονται με τη χώρα προέλευσης και των πολιτισμικών παραγόντων. Επίσης, πρέπει να καταργηθεί η προθεσμία υποβολής αίτησης οικογενειακής επανένωσης ή να παραταθεί αυτή προκειμένου να μπορούν οι δυνητικοί συντηρούντες να επικοινωνούν με τα μέλη της οικογένειάς τους που ενδεχομένως βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές και να προετοιμάζουν το σύνολο των αναγκαίων για την αίτησή τους εγγράφων. Θα μπορούσε να προβλεφθεί ο ορισμός προθεσμίας σε σχέση με την ημερομηνία λήξης της προσωρινής άδειας διαμονής (π.χ. 6 μήνες).

3.9 *Απάτη, κατάχρηση, διαδικαστικά θέματα - Συνεντεύξεις και έρευνες*

Ερώτηση 10:

— Έχετε σαφείς αποδείξεις για προβλήματα απάτης; Πόσο μεγάλο είναι το πρόβλημα (στατιστικά στοιχεία); Κρίνετε ότι οι συνεντεύξεις και οι έρευνες, μεταξύ άλλων και τα τεστ DNA, θα μπορούσαν να συμβάλλουν καθοριστικά στην επίλυση των προβλημάτων αυτών;

— Θεωρείτε χρήσιμο να υπάρξει ειδικότερη ρύθμιση σε επίπεδο ΕΕ για τις συνεντεύξεις ή τις έρευνες; Αν ναι, τι τύπου κανόνες θα προτείνατε;

3.9.1 Η ΕΟΚΕ δεν διαθέτει σαφείς αποδείξεις για προβλήματα απάτης. Κρίνει δε πως οι συνεντεύξεις και οι έρευνες είναι σκόπιμες εφόσον δεν καθιστούν ανεφάρμοστο το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης.

— Όσον αφορά τις εξετάσεις DNA, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη διαφωνία της. Παρότι πρόκειται για επιστημονικά έγκυρο μέσο απόδειξης βιολογικών δεσμών μεταξύ ατόμων, δεν λαμβάνει υπόψη το σύνολο των συναισθηματικών, κοινωνικών και πολιτιστικών σχέσεων που μπορούν να δημιουργηθούν μεταξύ των μελών της ίδιας οικογένειας χωρίς απαραίτητα να υφίσταται βιολογικός δεσμός. Σε περιπτώσεις υιοθέτησης, οι εξετάσεις DNA είναι ακατάλληλες. Επιπλέον, οι εξετάσεις DNA μπορούν να αποκαλύψουν ιδιαίτερα ευαίσθητα οικογενειακά ζητήματα (αποκρύψεις υιοθεσίας, απιστίες). Συνεπώς οι εξετάσεις DNA είναι εμφανώς αντίθετες με το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και ενδέχεται να δημιουργήσουν οικογενειακά δράματα με ευθύνη μιας δημόσιας αρχής. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία τη θέσπιση κανόνων για τη διαχείριση των συνεντεύξεων και των ερευνών με την αξιοποίηση του συνόλου των υφιστάμενων μέσων, τόσο νομικών όσο και τεχνολογικών. Προς τούτο, θα ήταν ενδεχομένως συνετή η συμμετοχή του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ δηλώνει έτοιμη να συνεργαστεί

με τα ευρωπαϊκά όργανα καθώς και με τις λοιπές υπηρεσίες και οργανισμούς για τον καθορισμό αυτών των κανόνων. Εφιστά επίσης την προσοχή στην αρχή της αναλογικότητας. Η οικογενειακή επανένωση δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο του ποινικού δικαίου .

3.10 *Εικονικοί γάμοι*

Ερώτηση 11:

— Έχετε σαφείς αποδείξεις για προβλήματα εικονικών γάμων; Διαθέτετε στατιστικά στοιχεία σχετικά με τους εικονικούς γάμους (αν έχουν επισημανθεί);

— Έχουν αυτοί σχέση με τους κανόνες της οδηγίας;

— Θα μπορούσαν να εφαρμοστούν αποτελεσματικότερα οι διατάξεις τις οδηγίας για ελέγχους και επιθεωρήσεις, και αν ναι, με ποιον τρόπο;

3.10.1 Η ΕΟΚΕ δεν διαθέτει σαφείς αποδείξεις για προβλήματα εικονικών γάμων. Οι μελλοντικές ρυθμίσεις ως προς τους ελέγχους, τις επιθεωρήσεις και τις συνεντεύξεις μπορούν να συμβάλουν στον περιορισμό του φαινομένου. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει πως αυτοί οι κανόνες πρέπει να καθοριστούν σε συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προκειμένου να διασφαλιστεί πως δεν θα υπονομεύσουν τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων.

3.11 *Τέλη*

Ερώτηση 12:

— Θα πρέπει να υπαχθούν σε ρύθμιση τα τέλη που καταβάλλονται για τη διαδικασία;

— Αν ναι, θα πρέπει η ρύθμιση να έχει τη μορφή διασφαλίσεων ή θα πρέπει να δοθούν πιο συγκεκριμένες ενδείξεις;

3.11.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει αδικαιολόγητες τις αποκλίσεις μεταξύ των καταβαλλόμενων τελών. Κρίνεται κατά συνέπεια αναγκαία η θέσπιση ανώτατου ορίου για αυτά τα τέλη, προκειμένου να μη θιγεί η ουσία της οδηγίας. Η ΕΟΚΕ εκτιμά πως θα μπορούσε να προβλεφθεί είτε η επιβολή ενιαίων και χαμηλών τελών είτε ο καθορισμός των συνολικών τελών αναλόγως του κατά κεφαλήν εισοδήματος – ή άλλου κριτηρίου - της τρίτης χώρας. Καθώς η αίτηση επανένωσης αποτελεί ατομική διαδικασία, θα μπορούσε να προβλεφθεί ο ορισμός των τελών αναλόγως των εισοδημάτων κάθε αιτούντος (π.χ. ως ποσοστό του μέσου ετήσιου εισοδήματός του) Όσον αφορά τους ανηλίκους, θα πρέπει να καταβάλουν μειωμένα τέλη ή να εξαιρούνται από αυτά.

3.12 *Διάρκεια της διαδικασίας – προθεσμία για τη λήξη διοικητικής απόφασης*

Ερώτηση 13:

— Αιτιολογείται η διοικητική προθεσμία που ορίζεται από την οδηγία για την εξέταση της αίτησης;

3.12.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη την τροποποίηση της οδηγίας προκειμένου να εναρμονιστούν οι πρακτικές και να καταστούν κοινές για όλα τα κράτη μέλη. Συνιστά προς τούτο τη μείωση της προθεσμίας από 9 σε 6 μήνες.

3.13 *Οριζόντιες ρήτρες*

Ερώτηση 14:

— Πώς θα μπορούσαν να διευκολυνθούν και να εξασφαλιστούν στην πράξη αυτές οι οριζόντιες ρήτρες;

3.13.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά πως το καταλληλότερο μέσο εφαρμογής των οριζόντιων ρητρών όσον αφορά τόσο το μείζον συμφέρον του ανήλικου παιδιού όσο και την υποχρέωση εξέτασης κάθε αίτησης κατά περίπτωση ώστε να επιτραπεί η επίλυση των υπολοίπων προβληματικών πτυχών της οικογενειακής επανένωσης, είναι η θέσπιση συγκεκριμένων και ενιαίων κανόνων που θα αφορούν όλα τα δυνατά είδη εξετάσεων, ελέγχων και ερευνών. Αυτοί οι κανόνες πρέπει διέπονται από αναλογικότητα και να σέβονται τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών: Μια ανανεωμένη στρατηγική ΕΕ 2011-2014 για την εταιρική κοινωνική ευθύνη»

[COM(2011) 681 τελικό]

(2012/C 229/15)

Εισηγήτρια: η κ. **Madi SHARMA**

Συνεισηγητής: ο κ. **Stuart ETHERINGTON**

Στις 25 Οκτωβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών — Μια ανανεωμένη στρατηγική ΕΕ 2011-2014 για την εταιρική κοινωνική ευθύνη

COM(2011) 681 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Απριλίου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 24ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 203 ψήφους υπέρ, 12 ψήφους κατά και 12 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ συγχαίρει την Επιτροπή για τη δέσμευσή της όσον αφορά την προώθηση της υπεύθυνης επιχειρηματικής πρακτικής, μέσα από το φάσμα των πολιτικών πρωτοβουλιών που περιγράφονται στη δέσμη «Υπεύθυνες επιχειρήσεις» ([1]), ως τμήμα της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

1.2 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σέβεται την εθελοντική φύση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (η οποία είναι διαφορετική από τη «μη δεσμευτική»), τονίζει ότι έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά την ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων ως προς την εταιρική κοινωνική ευθύνη σε εταιρικό επίπεδο και αναγνωρίζει την ανάγκη για ευελιξία, η οποία θα επιτρέψει στις εταιρίες να προβούν σε καινοτομίες.

1.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η νέα πρόταση επεκτείνει τον ορισμό της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) πέραν του ισχύοντος πλαισίου. Αφήνει, ωστόσο, πολλά αναπάντητα ερωτήματα. Συγκεκριμένα, δεν διευκρινίζονται τα εξής:

— ο ορισμός της «επιχείρησης» - ο οποίος, για την αποφυγή παρερμηνειών, πρέπει να περιλαμβάνει **όλα τα ιδιωτικά και δημόσια ενδιαφερόμενα μέρη καθώς και την κοινωνία των πολιτών**,

— οι διαφορετικές πολιτιστικές προσεγγίσεις για την ΕΚΕ,

— οι διαφορές μεταξύ της «κοινωνικής» ευθύνης (μόνο στον χώρο εργασίας) και της κοινωνιακής ευθύνης (δραστηριότητες εκτός του χώρου εργασίας),

— οι εθελοντικές δραστηριότητες που θα απαιτούν υποχρεωτική υποβολή εκθέσεων, δεδομένου ότι όλες οι δραστηριότητες ΕΚΕ είναι εθελοντικές, υπεράνω και πέραν νομικών απαιτήσεων,

— ειδικά μέτρα για τις ΜΜΕ - η ανακοίνωση ακολουθεί την προσέγγιση ότι «η ίδια συνταγή ισχύει για όλους»,

— η διάκριση ανάμεσα στην ΕΚΕ και την εταιρική διακυβέρνηση. Είναι απαραίτητο να διαχωριστούν αυτά τα δύο πλαίσια.

1.4 Το σχέδιο δράσης της Επιτροπής αντανακλά πρωτίστως τον παλαιό (και παρωχημένο) ορισμό της ΕΚΕ και δεν αποτελεί παρά απλή συνέχεια των προωθητικών δράσεων των τελευταίων δέκα ετών. Βάσει του νέου ορισμού της ΕΚΕ, η ΕΟΚΕ θα προσδοκούσε σχέδια ως προς τις καινοτομίες της «ανανεωμένης στρατηγικής»: σχέδια ενθάρρυνσης και στήριξης των εταιρειών προκειμένου να αναλάβουν τις ευθύνες τους απέναντι στην κοινωνία και να δείξουν στους μεριδιούχους τους πώς επιδιώκουν να το πράξουν. Ελλείψει τέτοιων σχεδίων, η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να αποφανθεί επί της «ανανεωμένης στρατηγικής». Μπορεί απλώς να σημειώσει την πρόθεση της Επιτροπής να παρουσιάσει νομοθετική πρόταση για τη διαφάνεια της κοινωνικής και περιβαλλοντικής ενημέρωσης που παρέχουν οι εταιρίες σε όλους τους κλάδους μέχρι το φετινό καλοκαίρι.

1.5 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία της αναθεώρησης της οδηγίας 2003 ([2]) προτείνοντας οι επιχειρήσεις που καθιστούν την ΕΚΕ άξονα της στρατηγικής τους ή της επικοινωνίας τους, να

([1]) COM (2011) 685 final.

([2]) Τέταρτη οδηγία σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς 2003/51/ΕΚ

παρέχουν ετησίως κοινωνικές και περιβαλλοντικές πληροφορίες με τρόπους που να πληρούν τη διαδικασία της απόδειξης και της διαφάνειας. Πρόκειται για τη γενίκευση των τρεχουσών πρακτικών με διεθνώς αναγνωρισμένα εργαλεία μέτρησης και αξιολόγησης.

1.6 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι σε καμία περίπτωση οι πρακτικές στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης δεν μπορούν να έχουν ως στόχο να αντικαταστήσουν τις εθνικές νομοθεσίες ή να υποβαθμίσουν διατάξεις των συμφωνιών συλλογικών διαπραγματεύσεων που προέκυψαν από τη διαδικασία του κοινωνικού διαλόγου. Για να εξασφαλιστεί αυτό, η ΕΟΚΕ εκτιμά πολύ θετικά την πρόταση δημιουργίας βάσης δεδομένων για την ανάλυση και την παρακολούθηση του περιεχομένου των διεθνών εταιρικών συμφωνιών (διεθνείς συμφωνίες-πλαίσια) που συμβάλλουν στην κοινωνική και περιβαλλοντική ρύθμιση της παγκοσμιοποίησης.

1.7 Η ΕΚΕ αποτελεί μια κατ' εξοχήν σημαντική εθελοντική δραστηριότητα στο πεδίο πειραματισμού του διαλόγου των πολιτών σε ορισμένες επιχειρήσεις μέσω της οποίας μπορεί να αξιολογηθεί η ευθύνη των επιχειρήσεων έναντι της κοινωνίας.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Στις 25 Οκτωβρίου 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε νέα ανακοίνωση με τίτλο *Μια ανανεωμένη στρατηγική ΕΕ 2011-2014 για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ)*. Η στρατηγική αυτή διατυπώνει σχέδιο δράσης των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν μεταξύ 2011 και 2014.

2.2 Για να επιτευχθεί ο στόχος της ανανέωσης της πολιτικής για την ΕΚΕ, η ανακοίνωση προβλέπει τα εξής:

— διατύπωση νέου ορισμού της ΕΚΕ,

— αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των πολιτών στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις,

— προώθηση της ΕΚΕ με οφέλη και επιβραβεύσεις μέσω της αγοράς,

— βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου,

— περαιτέρω ένταξη της ΕΚΕ στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την έρευνα,

— καλύτερη ευθυγράμμιση των ευρωπαϊκών και παγκόσμιων προσεγγίσεων της ΕΚΕ και

— προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και της διαφάνειας, και

— δημιουργία μιας βάσης δεδομένων των διεθνών συμφωνιών-πλαισίων (ΔΠΣ).

2.3 Ως νέος εκτεταμένος ορισμός της ΕΚΕ προτείνεται η «ευθύνη των επιχειρήσεων για τον αντίκτυπό τους στην κοινωνία» και προσδιορίζονται πολλές επιπρόσθετες πτυχές τις οποίες οι επιχειρήσεις θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη στις στρατηγικές τους. Πρόκειται για επικαιροποίηση του προηγούμενου ορισμού της ως «η προσέγγιση σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη».

2.4 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να συνεχίσει να αναπτύσσει διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές και κατευθυντήριες γραμμές, μέσω της συνεργασίας με κράτη μέλη, χώρες εταίρους και σχετικά διεθνή φόρουμ, και να ζητά από τις εταιρείες να αναλαμβάνουν ισχυρότερες δεσμεύσεις στα πλαίσια αυτά.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η ΕΚΕ αναπτύσσεται από τις επιχειρήσεις ως μέρος της επιχειρησιακής στρατηγικής τους και ως μέσο το οποίο τις βοηθά να διαδραματίσουν ένα ρόλο στις προσπάθειες αντιμετώπισης των εσωτερικών και εξωτερικών κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών προκλήσεων. Η ΕΚΕ θα μπορέσει να συμβάλει στην εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» εάν αναπτυχθεί κατόπιν διαλόγου των επιχειρήσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη και αν επιλεγεί μία μη κανονιστική προσέγγιση.

3.2 Η ΕΚΕ αποτελεί **προσέγγιση βιώσιμης ανάπτυξης** και τα οφέλη της θα ενισχύσουν τον θετικό ρόλο που διαδραματίζουν οι εταιρείες στην κοινωνία, ο οποίος υπερβαίνει καθαρά οικονομικές αξίες. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, η ΕΚΕ δεν πρέπει να υποκαταστήσει τα κοινωνικά δικαιώματα που διασφαλίζονται από τη νομοθεσία ή από τις εθνικές ή διεθνείς συμβάσεις, τα οποία αφορούν κυρίως την ευθύνη των κρατών και των κυβερνήσεων.

3.3 Σε ένα δυσμενές οικονομικό και πολιτικό κλίμα, η πολιτική πρωτοβουλία για την ΕΚΕ αποτελεί μια ευκαιρία εποικοδομητικής συνεργασίας με την επιχειρηματική κοινότητα, εφόσον γίνεται αντιληπτό πως η ΕΚΕ αφορά προσπάθειες των εταιρειών για την προώθηση του θετικού και την αποτροπή ή ελαχιστοποίηση του αρνητικού τους αντικτύπου στην κοινωνία μέσω εθελοντικών δράσεων που υπερβαίνουν τις νομικές υποχρεώσεις τους. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει όσα υποστήριξε στη γνωμοδότησή της του 2006 ([3]), σύμφωνα με την οποία η ΕΚΕ πρέπει να έχει εθελοντικό χαρακτήρα (ο οποίος είναι διαφορετικός από τον «μη δεσμευτικό»). Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι αναφορές στην ΕΚΕ πρέπει να επαναδιατυπωθούν εποικοδομητικά, ώστε να αναδεικνύονται οι επιχειρήσεις ως **τοπικοί ενδιαφερόμενοι φορείς**.

3.4 Στην επανεξέταση της πολιτικής αυτής, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι, στο τρέχον οικονομικό κλίμα, όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα. Οι προτάσεις της Επιτροπής θα πρέπει, αφενός, να συμπληρώνουν τους στόχους της προώθησης της ανάπτυξης διότι αυτή αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και ευημερίας και, αφετέρου, να επικεντρώνονται στην **ανάδειξη** μιας πιο υπεύθυνης επιχειρηματικής πρακτικής.

3.5 Οι διάφορες **μορφές και κίνητρα** που εμπεριέχονται στην τρέχουσα δραστηριότητα ΕΚΕ επηρεάζουν τον κοινωνιακό της αντίκτυπο. Οι πολιτικοί πρέπει να κατανοήσουν καλύτερα τα διάφορα κίνητρα, και πώς αυτά επηρεάζονται από το μέγεθος, την ικανότητα, τα έσοδα, τον κλάδο και τη δραστηριότητα των επιχειρήσεων. Ο εντοπισμός των διαφόρων απαιτούμενων εργαλείων και υποστήριξης για τους διάφορους κλάδους θα συμβάλει στην πιο εμπεριστατωμένη αναθεώρηση των πολιτικών πλαισίων για την ΕΚΕ. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή πως ο σεβασμός της ισχύουσας νομοθεσίας και των συλλογικών συμβάσεων μεταξύ κοινωνικών εταίρων

([3]) ΕΕ C 325 της 30.12.2006, σελ. 53-60.

αποτελεί προϋπόθεση για την πλήρωση των υποχρεώσεων των εταιρειών απέναντι στην κοινωνία.

3.6 Η δραστηριότητα ΕΚΕ έχει αναπτυχθεί ως αποτέλεσμα της κύριας έμφασης στα περιβαλλοντικά θέματα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να παραλληλίζονται οι συνθήκες εργασίας και οι κοινωνικές σχέσεις με τα περιβαλλοντικά θέματα. Σε ένα περιβάλλον κρίσης, η Επιτροπή πρέπει **να ενισχύσει το κοινωνικό κεφάλαιο της ΕΚΕ.**

3.7 Ο ρόλος και η παρουσία του **τομέα της κοινωνικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των ΜΚΟ**, δεν περιέχονται στο θεματολόγιο της ΕΚΕ. Η Επιτροπή πρέπει να αναγνωρίσει την αξία και τη σημασία του τομέα, και να επενδύσει στο θεματολόγιο της ΕΚΕ, τόσο αυτοτελώς όσο και **σε εταιρική σχέση με άλλους φορείς.** Πρέπει δε να αξιολογήσει τον **έμμεσο αντίκτυπο** των προτάσεων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας όσον αφορά τη δημιουργία διασυνδέσεων με τις επιχειρήσεις.

3.8 Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που υποστήριξε η ΕΕ στη Διάσκεψη του Ρίο + 20, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία μιας εκστρατείας ευαισθητοποίησης για μη χρηματοοικονομική ενημέρωση μέσω της δημοσίευσης περιοδικής έκθεσης για την αειφόρο ανάπτυξη όχι μόνον από όλες τις επιχειρήσεις συγκεκριμένου μεγέθους (με περίπου 500 υπαλλήλους), αλλά και από τις δημόσιες διοικήσεις και τις μεγάλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Μια τέτοια προοπτική θα τονώσει το ενδιαφέρον της έρευνας για τους δείκτες, ώστε να προχωρήσει πέρα από το ΑΕΠ ή για το αποτύπωμα διοξειδίου του άνθρακα ή για τον κύκλο ζωής. Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της στο Ρίο, η ΕΟΚΕ εφαρμόζει ήδη αυτή τη μέθοδο με τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της σύμφωνα με το διαγνωστικό εργαλείο EMAS.

3.9 Σε μια προσπάθεια σταδιακής δράσης, η ΕΟΚΕ παροτρύνει την Επιτροπή να εδραιώσει το ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο κοινωνικής και περιβαλλοντικής αξιολόγησης και ενημέρωσης, που προβλέπεται από την υπό αναθεώρηση οδηγία του 2003. Ένα τέτοιο ευρωπαϊκό πλαίσιο, το οποίο θα απαιτείται από κάθε μεγάλη επιχείρηση που εντάσσει την ΕΚΕ στους στρατηγικούς ή τους επικοινωνιακούς της άξονες, θα πρέπει να στηρίζεται σε διεθνώς αναγνωρισμένους μηχανισμούς μέτρησης και να εμπνέεται από εθνικούς νόμους που ήδη υφίστανται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

3.10 Μέσα από ολοένα αυξανόμενες ορθές πρακτικές, που συμπεριλαμβάνουν συμφωνίες διαπραγματευόμενες στα πλαίσια του κοινωνικού διαλόγου, η ΕΚΕ προσφέρει μια απτή εικόνα της συμπληρωματικής συμβολής του διαλόγου των πολιτών στη μελέτη και την επίλυση κοινωνιακών προβλημάτων. Ο διάλογος των πολιτών συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη ορθών πρακτικών στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και, ως εκ τούτου, σε μια αξιολόγηση, η οποία είναι σημαντική για τα ενδιαφερόμενα μέρη που χρειάζονται πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας ενημέρωση σχετικά με την προσέγγιση που υιοθετούν εθελουσίως οι υπεύθυνες επιχειρήσεις ή οι υπεύθυνοι επενδυτές.

3.11 Η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν αναγνωρίζει τη σημασία της συμβολής των γυναικών στα διοικητικά συμβούλια εταιρειών και στην προώθηση της ΕΚΕ, καθώς επίσης και την προστιθέμενη αξία που η συμβολή αυτή έχει για την κοινωνία. Η συμμετοχή γυναικών στα διοικητικά συμβούλια και στις δράσεις ΕΚΕ θα εξασφάλιζε μία ηγεσία χωρίς διακρίσεις από την άποψη του φύλου, πράγμα που έχει αποδειχθεί ότι έχει θετικά αποτελέσματα για την ΕΚΕ ([4]).

3.12 Οι μεσιτικές υπηρεσίες μεγιστοποιούν το αναπτυξιακό δυναμικό και την κοινωνιακή αξία της δραστηριότητας της ΕΚΕ, συνδέοντας στρατηγικά τις ανάγκες και τις ικανότητες των επιχειρήσεων να διαμορφώσουν επιτυχημένες εταιρικές σχέσεις. Συνεπώς, οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να προωθηθούν περαιτέρω ως βέλτιστες πρακτικές.

3.13 Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να κληθεί να προωθήσει και να διασφαλίσει ένα αυστηρό διεθνές πλαίσιο για την ΕΚΕ. Οι επιχειρήσεις πρέπει να σέβονται αυτό το πλαίσιο, να το χρησιμοποιούν ως κατευθυντήρια γραμμή κατά την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων ΕΚΕ τους και να λογοδοτούν στους μεριδιούχους τους για αυτή τη χρήση.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 *Επικαιροποίηση του ορισμού της ΕΚΕ*

4.1.1 Η ισχύς της νέας πρότασης έγκειται στον επικαιροποιημένο ορισμό της ΕΚΕ. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο η Επιτροπή να διευκρινίσει τις σημασίες της έννοιας «επιχείρηση» στον ορισμό, προκειμένου να αποφευχθούν παρερμηνείες. Η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να διευκρινίσει ποιες νέες πολιτικές θα αναπτυχθούν βάσει του επικαιροποιημένου ορισμού, συμπεριλαμβανομένης της νομοθετικής πρωτοβουλίας που ανακοίνωσε. Θα πρέπει, επίσης, να διευκρινίσει τα σχέδιά της για την τόνωση της ΕΚΕ όσον αφορά τις διαφορετικές συνιστώσες της επιχειρηματικής κοινότητας, όπως π.χ. οι μεγάλες εταιρίες, οι ΜΜΕ και οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας.

4.1.2 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η ανακοίνωση είναι ελλιπής, δεδομένου ότι δεν επιχειρεί να αξιολογήσει τον αντίκτυπο των τελευταίων δέκα ετών της στρατηγικής ΕΚΕ στη συμπεριφορά των επιχειρήσεων, έτσι ώστε να τεκμηριώνονται καλύτερα οι προτεινόμενες πρωτοβουλίες και πολιτικές της εν λόγω στρατηγικής.

4.1.3 Ο προτεινόμενος ενωσιακός ορισμός εισάγει την ευθύνη στην έννοια της εθελοντικής δράσης. Ο νέος ορισμός που δίνεται στην εν λόγω ανακοίνωση περιλαμβάνει την πολυδιάστατη φύση της ΕΚΕ ([5]). Ωστόσο, η ΕΕ θα πρέπει να είναι επιφυλακτική ως προς τη θέσπιση νέου προτύπου, το οποίο ενδεχομένως να έρχεται σε σύγκρουση με το πρότυπο ISO 26000. Το θεματολόγιο της ΕΚΕ πρέπει να εκπονηθεί από τις επιχειρήσεις κατόπιν διαλόγου με τους διάφορους αρμόδιους φορείς, προκειμένου να συμβάλλει στην επίτευξη έξυπνης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης μέσω της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

4.1.4 Ολοένα και περισσότερο, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες του δημόσιου τομέα παρέχονται από διάφορους οργανισμούς που θα δραστηριοποιούνται στον τομέα των επιχειρήσεων, στον δημόσιο τομέα και στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας. Ο προτεινόμενος ορισμός περιλαμβάνει την πτυχή των μη εμπορικών οργανισμών. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να διασαφηνιστεί περαιτέρω ο ορισμός και οι επιπτώσεις του σε **όλες τις επιχειρήσεις** όπου πρέπει να αναλαμβάνεται η ΕΚΕ.

([4]) Βλ.: http://newsforchangingtimes.com/2012/02/17/women-boardroom-csr-un-women-ingrid-kragl/.

([5]) COM (2011) 681 final, σ. 7.

4.1.5 Οι κοινωνιακές συνέπειες της οικονομικής κρίσης καθιστούν σαφείς τις ευρύτερες επιπτώσεις της επιχειρηματικής πρακτικής. Είναι σωστό να λογοδοτούν οι επιχειρήσεις για τις δραστηριότητές τους, και θα πρέπει να περιλαμβάνουν την ΕΚΕ στην επιχειρηματική τους στρατηγική, έτσι ώστε να ενθαρρύνεται μια πιο υπεύθυνη συμπεριφορά, ιδίως σε ένα περιβάλλον κρίσης και αυξημένου ανταγωνισμού. Ωστόσο, η ΕΚΕ πρέπει να αναδιατυπωθεί, προκειμένου να τονίζει την **αλληλεξάρτηση** μεταξύ των επιχειρήσεων και της κοινωνίας.

4.1.6 Οι **εγγενείς συνδέσεις μεταξύ των επιχειρήσεων και της κοινωνίας** πρέπει να περιλαμβάνουν τον κοινωνικό διάλογο και τη διαφάνεια. Σχετικά, τα ποικίλα καθήκοντα που σχετίζονται με την ΕΚΕ είναι πολυάριθμα:

— *Οργανωτική (εντός της εταιρείας) κοινότητα* – συντονισμός των εσωτερικών δομών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων όσον αφορά την ευημερία και την προσωπική ανάπτυξη των εργαζομένων.

— *Εξωτερική κοινότητα των ενδιαφερομένων μερών* – εργασία προς το συμφέρον της επιχείρησης με τους μετόχους, τους πελάτες και άλλους εταίρους, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων αρχών και των τοπικών κοινοτήτων.

— *Κοινότητα εγκατάστασης* – αξιολόγηση και εργασία για τη βελτίωση του αντικτύπου των επιχειρηματικών πρακτικών στις τοπικές κοινότητες και το περιβάλλον.

Οι επιχειρήσεις πρέπει να αναγνωρίσουν τις συνδέσεις αυτές και προορατικά να υιοθετήσουν την ΕΚΕ ως βασικό επιχειρηματικό στόχο, προκειμένου να επιτύχουν τη μέγιστη οικονομική και κοινωνική αξία για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινότητας. Η αναζωογόνηση των τοπικών δικτύων ([6]) θα παρέχει έναν δίαυλο σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων αρχών, έτσι ώστε να δεσμευτούν και να συνεργαστούν προς όφελος της κοινωνίας.

4.1.7 Η προσέγγιση της Επιτροπής ως προς τις ΜΜΕ είναι κάθε άλλο παρά ιδανική. Δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ των επιχειρήσεων και του αντικτύπου των ΜΜΕ στο θεματολόγιο της ΕΚΕ σε ολόκληρη την Ένωση. Επίσης, χάθηκε η ευκαιρία να διαμορφωθεί μια συνολική πολιτική που, αφενός, να αντανακλά τις νέες επιχειρηματικές μεθόδους, όπως το ηλεκτρονικό εμπόριο και, αφετέρου, να παρέχει καλύτερη ενημέρωση των ΜΜΕ σχετικά με το θεματολόγιο της ΕΚΕ.

4.1.8 Οι προτάσεις του θεματολογίου αγνοούν τις ΜΜΕ. Η ανακοίνωση δεν εξηγεί τι εννοεί με τον όρο «επιχείρηση», αλλά φαίνεται να υπονοούνται οι μεγάλες επιχειρήσεις. Οι ΜΜΕ αποτελούν σημαντικό στοιχείο σε όλη την ΕΕ στην προσπάθεια για ανάπτυξη και απασχόληση και στην εστίαση του ενδιαφέροντος στην ανταγωνιστικότητα που προβλέπει η Συνθήκη της Λισαβόνας. Συνεπώς, η ίδια προσέγγιση της ΕΚΕ δεν μπορεί να ισχύει για όλα τα είδη επιχειρήσεων.

4.2 *Προώθηση ωφελημάτων και κινήτρων για τις δραστηριότητες ΕΚΕ*

4.2.1 Είναι σημαντικό να αναγνωριστούν τα οικονομικά κίνητρα που βρίσκονται πίσω από δραστηριότητες ΕΚΕ. Στην ανακοίνωση περιγράφονται διάφορα οφέλη τα οποία θα πρέπει να προωθηθούν καλύτερα σε συνδυασμό με παραδείγματα καλών πρακτικών. Επίσης, πρέπει να παρασχεθεί ενημέρωση και ώθηση στις επιχειρήσεις, ώστε να δεσμευτούν περισσότερο για την ΕΚΕ.

4.2.2 Ωστόσο, το οικονομικό όφελος των δραστηριοτήτων της ΕΚΕ δεν πρέπει να υπερεκτιμηθεί. Οι επιχειρήσεις διαθέτουν τμήματα μάρκετινγκ και πωλήσεων με αντικείμενο τη διαφήμιση και την κατανόηση των αναγκών των καταναλωτών. **Η ΕΚΕ είναι ουσιαστικά μια προσέγγιση αειφόρου ανάπτυξης**, περιλαμβανομένης της οικονομικής ανάπτυξης με κοινωνικές και περιβαλλοντικές θεωρήσεις. Ο περιορισμός της σε καθαρά οικονομικά αποτελέσματα μπορεί να προκαλέσει ανεπιθύμητες αντιδράσεις όπως η εγκατάλειψη της πολιτικής, στην περίπτωση που τα αποτελέσματα δεν εκπληρώνουν τις οικονομικές προσδοκίες.

4.2.3 Η χρησιμοποίηση των δημόσιων συμβάσεων ως κίνητρο επιβράβευσης από την αγορά απαιτεί προσεκτική εξέταση και κατάλληλη εφαρμογή. Τα κοινωνικά κριτήρια, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων της ΔΟΕ, πρέπει να παραμείνουν συνδεδεμένα με το αντικείμενο της σύμβασης, προκειμένου να αποτραπεί μια καθαρά συμβολική δραστηριότητα ΕΚΕ, και να εξασφαλιστεί ευεργετική κοινωνική αξία. Έτσι, μπορεί επίσης να ενθαρρυνθεί η επιδίωξη πιο κατάλληλης και αποτελεσματικής δραστηριότητας ΕΚΕ στους διάφορους κλάδους της οικονομίας.

4.2.4 Είναι ουσιαστικό να παρουσιάζονται με πλήρη **διαφάνεια** οι κοινωνικές ρήτρες για την ανάθεση συμβάσεων. Το ζήτημα αυτό έχει ζωτική σημασία προκειμένου να συνάπτονται δημόσιες συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, οι οποίες να τηρούν τις αρχές του θεμιτού ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά. Πρέπει, ακόμη, να πραγματοποιείται διαβούλευση με την ΓΔ «Ανταγωνισμού» για τις δημόσιες συμβάσεις που χρησιμοποιούνται ως κίνητρο της αγοράς.

4.2.5 Η πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα («Social Business Initiative - SBI»), η οποία παρουσιάζεται ως μια άλλη συμπληρωματική πολιτική που εντάσσεται στη Δέσμη «Υπεύθυνες Επιχειρήσεις» ([7]) της Επιτροπής, περιλαμβάνει σημαντικές δυνατότητες που έχουν παραβλεφθεί από το θεματολόγιο της ΕΚΕ. Σε ένα δυσμενές οικονομικό κλίμα, οι επιχειρήσεις είναι πιο προσεκτικές όσον αφορά τις μη επιστρέψιμες δαπάνες. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις στηρίζονται σε ιδιωτικά κεφάλαια στα πλαίσια του χρηματοπιστωτικού τους σχεδιασμού ([8]). Συνεπώς, οι κοινωνικές επενδύσεις και η παροχή μη χρηματοοικονομικών δωρεάν υπηρεσιών σε νέες κοινωνικές επιχειρήσεις αποτελεί τρόπο για τις επιχειρήσεις να επιτύχουν **οικονομική και κοινωνική απόδοση** ([9]) για τις επενδύσεις τους στην ΕΚΕ. Και οι δύο πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να επιτύχουν τους στόχους τους, μεγιστοποιώντας παράλληλα το αναπτυξιακό δυναμικό και την ικανότητα δημιουργίας κοινωνικής αξίας.

4.3 *Κατανόηση των κινήτρων και στήριξη των δραστηριοτήτων ΕΚΕ*

4.3.1 Οι σημερινές δραστηριότητες ΕΚΕ είναι **πολυποίκιλες και έχουν διάφορα κίνητρα** τα οποία επηρεάζουν τον κοινωνικό της αντίκτυπο. Αυτός μπορεί να κυμαίνεται από μια αμυντική στάση προστασίας των συμφερόντων των μετόχων, φιλανθρωπικές δωρεές και χορηγίες σε ορισμένα κράτη μέλη, έως μια πιο ουσιαστική δραστηριότητα, όπως δραστηριότητες που συνδέονται στρατηγικά με το βασικό επιχειρηματικό αντικείμενο καθώς και μετασχηματιστικές προσπάθειες για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων των κοινωνιακών προβλημάτων ([10]). Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η θέσπιση νέων κανόνων θα μπορούσε να είναι αντιπαραγωγική, εάν, σε ορισμένες χώρες, οδηγήσουν τις επιχειρήσεις σε παύση δραστηριοτήτων για τις οποίες μπορεί να απαιτείται υποβολή εκθέσεων.

([6]) Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Βιομηχανικές μεταλλαγές, εδαφική ανάπτυξη και ευθύνη των επιχειρήσεων*, ΕΕ C 175, 28.7.2009, σ. 63-72.

([7]) COM (2011) 685 final.

([8]) Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Κοινωνική επιχειρηματικότητα και κοινωνική επιχείρηση*, ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σ. 1

([9]) COM(2011) 682 final, σ. 6.

([10]) www.csrinternational.org

4.3.2 Οι πολιτικοί πρέπει να κατανοήσουν το νόημα των δραστηριοτήτων αυτών προκειμένου να προωθήσουν ένα θετικό κλίμα για την ανάληψη πιο στρατηγικών και μετασχηματιστικών δραστηριοτήτων ΕΚΕ. Οι απαιτήσεις δεν πρέπει να περιορίζουν τις δραστηριότητες ΕΚΕ σε ένα **ελάχιστο πρότυπο**, οι δε κώδικες πρέπει να παραμείνουν εθελοντικοί και **υπεράνω και πέραν νομικών απαιτήσεων**.

4.3.3 Οι προσπάθειες θα ήταν καλύτερο να εστιαστούν στην ενθάρρυνση της πληροφόρησης και της δέσμευσης υπέρ του διαλόγου με τους πολίτες σε όλη την επιχείρηση, από το επίπεδο της διεύθυνσης έως των εργαζομένων, προκειμένου να διαμορφωθούν αποτελεσματικότερα προγράμματα ΕΚΕ και να προωθηθεί μια πιο δεοντολογική νοοτροπία εντός της επιχείρησης. Ειδικές συντονιστικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των διευθυντικών στελεχών, παρέχουν επιτυχή στρατηγικό προσανατολισμό και συμβάλλουν στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων ΕΚΕ.

4.3.4 Κατά κανόνα, η αυτορύθμιση και η από κοινού ρύθμιση αποτελούν καλή επιλογή, αλλά πρέπει να θεσπιστούν μηχανισμοί που να διασφαλίζουν ότι η τήρηση των απαιτήσεων δεν θα επιβαρύνει άσκοπα τις ΜΜΕ, ως αποτέλεσμα συμβατικών ρυθμίσεων με μεγαλύτερες επιχειρήσεις όταν οι ΜΜΕ λειτουργούν ως υπεργολάβοι και εμπλεκόμενα μέρη στην αλυσίδα εφοδιασμού. Η πρόταση της Επιτροπής να εκπονήσει κώδικα ορθής πρακτικής θα πρέπει να παράσχει καθοδήγηση σε όσους επιθυμούν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες ΕΚΕ, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη φύση της αυτορύθμισης και της από κοινού ρύθμισης.

4.4 *Δέσμευση για το ρόλο των εργαζομένων στο θεματολόγιο της ΕΚΕ*

4.4.1 Η ΕΚΕ στο πλαίσιο μιας επιχείρησης είναι αναποτελεσματική χωρίς τη δέσμευση των εργαζομένων της. Το θεματολόγιο της ΕΚΕ θα πρέπει να καθορίζεται σε συνεργασία μεταξύ διεύθυνσης και εργαζομένων και, εάν συντρέχει λόγος, και των κοινωνικών εταίρων, έτσι ώστε να αντιπροσωπεύει το δεοντολογικό προφίλ της επιχείρησης. Η ΕΚΕ υπερβαίνει μιας απλής άσκησης ομαδικού πνεύματος και η δέσμευση των υπαλλήλων είναι το κλειδί για μια επιτυχημένη στρατηγική.

4.4.2 Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων είναι πολύτιμος για κάθε θεματολόγιο ΕΚΕ, τη διάδοση πληροφοριών και την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου. Οι πλατφόρμες για την εξασφάλιση συλλογικών συμβάσεων, διαφάνειας, επικοινωνίας και συμμετοχικής ένταξης περιλαμβάνονται στο θεματολόγιο ΕΚΕ και θα πρέπει να θεσμοθετούνται στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

4.4.3 Τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι συνθήκες εργασίας και οι πρακτικές απασχόλησης αποτελούν σημαντικούς παράγοντες στο πλαίσιο του πολυδιάστατου χαρακτήρα της ΕΚΕ. Οι επιχειρήσεις πρέπει να αναπτύσσουν δραστηριότητες που θα υπερβαίνουν τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς κανόνες και τις κατευθυντήριες γραμμές που θα βασίζονται στις οκτώ συμβάσεις θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων της ΔΟΕ αφ' ενός και θα αφορούν την υγεία και την ευημερία των εργαζομένων και την κατάρτιση αφ' ετέρου. Οι δεοντολογικές και δίκαιες δομές εσωτερικής διακυβέρνησης πρέπει να υπάρχουν σε όλες τις επιχειρήσεις και δεν μπορούν να παρακάμπτουν τις συλλογικές συμβάσεις.

4.5 *Ανταλλαγή γνώσεων*

4.5.1 Η αμοιβαία μάθηση μέσω ομοτίμων στα κράτη μέλη σε θέματα πολιτικής για την ΕΚΕ αποτελεί σημαντική άσκηση (Πρόθεση 9). Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην παροχή βοήθειας σε **όλα τα κράτη μέλη,** προκειμένου να αναπτύξουν και να εκσυγχρονίσουν τις εθνικές πολιτικές τους για την ΕΚΕ, και να διδαχθούν από παλαιότερες εθνικές ασκήσεις πολιτικής στον τομέα αυτό.

4.5.2 Όλα τα θεσμικά όργανα -εθνικά, περιφερειακά, τοπικά καθώς και ευρωπαϊκά- θα πρέπει να χαράξουν και να εφαρμόσουν σε επίπεδο ΕΕ μια στρατηγική ΕΚΕ που να αποτελέσει το παράδειγμα και για άλλους τομείς. Αυτό πρέπει να περιλαμβάνει ισχυρές εσωτερικές πολιτικές ΕΚΕ, πιλοτικά καινοτόμα πρότυπα και δραστηριότητες ΕΚΕ, διευκόλυνση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών και καθοδήγηση της ανάπτυξης τοπικών δικτύων για την διασφάλιση της δέσμευσης από το κοινωνικό σύνολο.

4.5.3 Οι πλατφόρμες πολλαπλών ενδιαφερόμενων φορέων σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας θα μπορούσαν να δώσουν το έναυσμα για σοβαρές συζητήσεις σχετικά με τις επιχειρηματικές πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και ενδιαφερομένων μερών, και να διευκολύνουν τις χρήσιμες ανταλλαγές βέλτιστων πρακτικών και τις μαθησιακές εμπειρίες, τόσο διατομεακά όσο και εντός κάθε τομέα, δίδοντας τη δέουσα σημασία στην αυτονομία των εμπλεκόμενων φορέων όσον αφορά τον καθορισμό της εμβέλειας και των δραστηριοτήτων της πλατφόρμας. Ωστόσο, οι αμφίβολες επιχειρηματικές πρακτικές πρέπει επίσης να υπόκεινται σε δικαστικές κυρώσεις.

4.5.4 Είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι οι **ΜΜΕ συμμετέχουν σε πλατφόρμες ενδιαφερομένων μερών**, δεδομένου ότι σε προηγούμενες ενέργειες συμμετείχαν, κατά κύριο λόγο, μεγάλες εταιρείες. Όλες οι επιχειρήσεις πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν, έτσι ώστε ολόκληροι τομείς της οικονομίας και σημαντικοί τομείς ενδιαφέροντος να αντιπροσωπεύονται καλύτερα.

4.5.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση παροχής χρηματοδοτικής στήριξης για την εκπαίδευση και κατάρτιση σε θέματα ΕΚΕ και για την ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών της εκπαίδευσης και των επιχειρήσεων σχετικά με τη σημασία της ΕΚΕ (Πρόθεση 8). Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις ΜΜΕ, οι οποίες, συχνά, δεν γνωρίζουν τις ευκαιρίες ή δεν διαθέτουν τεχνογνωσία για την ανάληψη προσπαθειών ΕΚΕ.

4.5.6 Η χρήση των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων για πρωτοβουλίες ΕΚΕ θα πρέπει να εξετάζεται πολύ προσεκτικά. Υπενθυμίζουμε στην Επιτροπή τις περικοπές που σχεδιάζονται στα επόμενα διαρθρωτικά χρηματοδοτικά προγράμματα. Συνεπώς, κάθε χρηματοδότηση για πρωτοβουλίες ΕΚΕ θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να επιτευχθούν **σαφείς στόχοι** όσον αφορά τόσο την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού όσο και την περιφερειακή ανάπτυξη. Οι πόροι αυτοί θα πρέπει να διοχετεύονται αποκλειστικά στις επιχειρήσεις με περιορισμένες δυνατότητες και πόρους, όπως οι ΜΜΕ και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, έτσι ώστε να συμβάλουν στην ανάπτυξη πολιτικών και δέσμευσης για ΕΚΕ.

4.5.7 **Οι δικτυακές πύλες** πληροφόρησης πρέπει να στηριχθούν και να αναπτυχθούν, προκειμένου να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις και οι εταιρείες ηλεκτρονικού εμπορίου να συνδεθούν και να παρέχουν προσιτές πλατφόρμες για την αποτελεσματική ανταλλαγή ορθών πρακτικών, δεξιοτήτων και οικονομικών ή μη πόρων προς όφελος της κοινωνίας.

4.6 *ΕΚΕ και εταίροι της κοινωνικής οικονομίας*

4.6.1 Ο **τομέας της κοινωνίας των πολιτών** έχει παραμεληθεί στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για την ΕΚΕ. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών παρέχουν πρότυπα υπεύθυνης επιχειρηματικής στρατηγικής, διακυβέρνησης και διαλόγου, και συχνά επιδίδονται σε δραστηριότητες ΕΚΕ. Η ανακοίνωση παραλείπει να διερευνήσει λεπτομερώς τη σχέση μεταξύ κερδοσκοπικού και μη κερδοσκοπικού τομέα.

4.6.2 Υπάρχει μια μακρά ιστορία συνεργασίας εταιρικής σχέσης διαφόρων τομέων, η οποία πρέπει να ενθαρρυνθεί περαιτέρω, καθώς «η κοινωνική δραστηριότητα των επιχειρήσεων είναι σημαντικός πυλώνας για τη δημιουργία και διατήρηση των θεσμικών οργάνων της κοινωνίας των πολιτών» ([11]).

4.6.3 Τα **αμοιβαία οφέλη της εταιρικής σχέσης πρέπει να προωθηθούν**, προκειμένου να ενθαρρυνθούν πιο ουσιαστικές δραστηριότητες ΕΚΕ. Η αντιστοίχιση των αναγκών με τις δεξιότητες στις εταιρικές σχέσεις δημιουργεί πιο αποτελεσματικό και ευεργετικό κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο για τις κοινότητες και τις επιχειρήσεις. Η προώθηση της μη χρηματοδοτικής στήριξης είναι σημαντική για τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της στήριξης από άλλους τομείς και συμβάλλει σε μια πιο στρατηγική θεώρηση των δυνατοτήτων ΕΚΕ, όπως περιλαμβάνεται η στήριξη του εθελοντισμού των εργαζομένων, η παροχή δωρεάν υπηρεσιών, οι δωρεές σε είδος π.χ. εγκαταστάσεις, εξοπλισμός κτλ.

4.6.4 Η **επικοινωνία** μεταξύ των τομέων είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχημένη λειτουργία της εταιρικής σχέσης. Οι μεσιτικές υπηρεσίες ([12]) συμβάλλουν στον εξορθολογισμό και την απλούστευση του τρόπου με τον οποίο δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά οι δύο τομείς και στη γεφύρωση των πολιτιστικών διαφορών. Οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να υποστηρίζονται και να γίνονται ευκολότερα διαθέσιμες, προκειμένου να βοηθούν τις επιχειρήσεις να ξεπερνούν τα εμπόδια που τίθενται στην επίτευξη κοινών αξιών σε διάφορους τομείς και πραγματική δέσμευση στις δραστηριότητες ΕΚΕ.

4.7 *Διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές και συμφωνίες*

4.7.1 Η ΔΟΕ έχει θεσπίσει οκτώ θεμελιώδεις συμβάσεις που αποτελούν τη βάση των δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο. Τα κράτη μέλη έχουν ήδη επικυρώσει τις θεμελιώδεις συμβάσεις. Η ΕΕ μπορεί να δείξει την υποστήριξή της διασφαλίζοντας ότι και οι τρίτες χώρες, συμμορφώνονται με τις συμφωνίες αυτές.

4.7.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την πρόθεση της Επιτροπής να καταστήσει την προώθηση της ΕΚΕ πλήρως συνεπή με τα υφιστάμενα παγκόσμια μέσα, ιδίως τις αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ, τη διακήρυξη της ΔΟΕ για τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και την Κοινωνική Πολιτική, το πρότυπο ISO 26000, τις κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις Επιχειρήσεις και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και τις Διεθνείς Συμφωνίες-Πλαίσια (ΔΣΠ). Καλούμε την Επιτροπή να εξηγήσει πώς ακριβώς ελπίζει να το επιτύχει.

4.7.3 Οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ έχουν υιοθετηθεί από 42 χώρες, εκ των οποίων οι 24 είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι κατευθυντήριες γραμμές διαθέτουν έναν μοναδικό μηχανισμό παρακολούθησης, ένα εθνικό σημείο επαφής, υπεύθυνο για τη διάδοση των κατευθυντήριων γραμμών και τον χειρισμό των πιθανών παραβάσεων. Συνεπώς, στο πλαίσιο της ανανεωμένης στρατηγικής της ΕΕ για την ΕΚΕ, η ΕΟΚΕ συνιστά να διατίθενται χωριστά οι πόροι για την ανάπτυξη ικανοτήτων σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ και θεωρεί ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να δώσουν μεγαλύτερο ρόλο στους κοινωνικούς εταίρους στο πλαίσιο αυτών των εθνικών σημείων επαφής.

4.7.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η πολιτική για την ΕΚΕ πρέπει να επικεντρωθεί στην παροχή στρατηγικής κατεύθυνσης για τις επιχειρήσεις δεδομένου ότι η παρακολούθηση των δεσμεύσεων ΕΚΕ που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις με περισσότερους από 1 000 εργαζόμενους (Πρόθεση 10) δεν είναι πρακτική και θα απαιτήσει εκτεταμένη ευρωπαϊκή χρηματοδότηση.

Βρυξέλλες, 24 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([11]) Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *«Πράσινη Βίβλος: Ευρωπαϊκό πλαίσιο συνθηκών για την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων»*, ΕΕ C 125, 27.5.2002

([12]) Οι μεσιτικές υπηρεσίες παρέχονται από ενδιάμεσες εταιρείες που συνδέουν επιχειρήσεις από διάφορους τομείς και επιτυγχάνουν αποτελεσματικότερες σχέσεις συνεργασίας με την αντιστοίχιση αναγκών, δεξιοτήτων και πόρων. Παράδειγμα αποτελεί το Pilot Light - http://www.pilotlight.org.uk.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

Παράρτημα στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες συγκέντρωσαν άνω του ενός τετάρτου των ψήφων, αλλά απορρίφθηκαν κατά τη συζήτηση (άρθρο 54 παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού):

Σημείο 2.3

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Ως νέος εκτεταμένος ορισμός της ΕΚΕ προτείνεται η "ευθύνη των επιχειρήσεων για τον αντίκτυπό τους στην κοινωνία" και ~~προσδιορίζονται~~ εισάγονται με την παράθεση παραδειγμάτων πολλές επιπρόσθετες πτυχές τις οποίες οι επιχειρήσεις θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη στις στρατηγικές τους. ~~Πρόκειται για επικαιροποίηση του~~ Λαμβάνεται ως βάση ο προηγούμενο~~υς~~ ορισμ~~ού~~ός της ως "η προσέγγιση σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη".»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 88

Ψήφοι κατά: 91

Αποχές: 23

Σημείο 4.1

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«~~Επικαιροποίηση~~Επέκταση του ορισμού της ΕΚΕ»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 80

Ψήφοι κατά: 106

Αποχές: 23

Σημείο 4.1.1.

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«~~Η ισχύς της νέας πρότασης έγκειται στον επικαιροποιημένο ορισμό της ΕΚΕ. Ωστόσο η~~ Ο νέος ευρύτερος και ρυθμιστικός ορισμός της ΕΤΕ ενδέχεται να υπονομεύσει την πρόοδο που σημειώθηκε την τελευταία δεκαετία, όταν ο ορισμός βασιζόταν στην πρακτική προσέγγιση που εισήγαγε η ανακοίνωση της Επιτροπής για την ΕΤΕ του 2006, η οποία περιελάμβανε την πρόταση σύστασης μιας ευρωπαϊκής συμμαχίας για την ΕΤΕ. Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο η Επιτροπή να διευκρινίσει το περιεχόμενο των εννοιών της "εταιρείες" στον ορισμό προκειμένου να αποφευχθούν παρερμηνείες. Η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να διευκρινίσει ποιες νέες πολιτικές θα αναπτυχθούν βάσει του επικαιροποιημένου ορισμού~~,~~ και να παράσχει μία σαφή ανάλυση κόστους-ωφέλειας ~~συμπεριλαμβανομένης~~της ανακοινωθείσας νομοθετικής πρωτοβουλίας που αφορά τη γνωστοποίηση μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ~~που ανακοίνωσε~~. Θα πρέπει επίσης να διευκρινίσει τα σχέδιά της για την τόνωση της ΕΚΕ όσον αφορά τις διαφορετικές συνιστώσες της επιχειρηματικής κοινότητας, όπως π.χ. οι μεγάλες εταιρίες, οι ΜΜΕ και οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 85

Ψήφοι κατά: 121

Αποχές: 20

Σημείο 4.4.2

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Ο ρόλος ~~των κοινωνικών εταίρων~~ του διαλόγου μεταξύ των εργαζομένων, των ενδιαφερόμενων φορέων και της διοίκησης είναι πολύτιμος για κάθε θεματολόγιο ΕΚΕ, διότι συμβάλλει στην διαμόρφωση της στρατηγικής της ΕΚΕ ανάλογα με τις μεμονωμένες ανάγκες κάθε επιχείρησης και συνεισφέρει στη διάδοση πληροφοριών και στην ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου. ~~Οι πλατφόρμες για την εξασφάλιση συλλογικών συμβάσεων, διαφάνειας, επικοινωνίας και συμμετοχικής ένταξης περιλαμβάνονται στο θεματολόγιο ΕΚΕ και θα πρέπει να θεσμοθετούνται στις σχετικές επιχειρήσεις.~~»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 86

Ψήφοι κατά: 125

Αποχές: 14

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο: Προς μια δυναμικότερη ευρωπαϊκή απάντηση στο πρόβλημα των ναρκωτικών»

[COM(2011) 689 τελικό]

(2012/C 229/16)

Εισηγητής: **ο κ. Ákos TOPOLÁNSZKY**

Στις 25 Οκτωβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο — Προς μια δυναμικότερη ευρωπαϊκή απάντηση στο πρόβλημα των ναρκωτικών

COM (2011) 689 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Απριλίου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 24ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 118 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 2 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ)

1.1 επικροτεί το περιεχόμενο της ανακοίνωσης της Επιτροπής και συμφωνεί ότι τα μέτρα για την ενίσχυση της Ευρώπης πρέπει να είναι σταθερά και τα μέτρα για την αποτελεσματική παρέμβαση στην προσφορά και τη ζήτηση ναρκωτικών ισορροπημένα·

1.2 για τον λόγο αυτό, εκφράζει την λύπη της διότι η ανακοίνωση φαίνεται ως υποχώρηση σε σχέση με την ισόρροπη και συναινετική προσέγγιση που ίσχυε μέχρι σήμερα, καθώς δίνει μεγαλύτερο βάρος σε μέτρα μείωσης της προσφοράς·

1.3 πιστεύει ότι η κανονιστική και η ποινική προσέγγιση δεν είναι επαρκείς, και υποστηρίζει σθεναρά την ανάπτυξη μιας νέας στρατηγικής της ΕΕ στον τομέα της καταπολέμησης των ναρκωτικών με βάση μια διεξοδική αξιολόγηση της τρέχουσας στρατηγικής η οποία πλησιάζει στη λήξη της·

1.4 εκφράζει την ανησυχία της για τις μεταβαλλόμενες χρηματοδοτικές προτεραιότητες και υποστηρίζει ότι πρέπει να αποκατασταθεί μια ισορροπημένη προσέγγιση·

1.5 υποστηρίζει την περαιτέρω εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων για την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών και συνιστά την επέκταση της διαδικασίας εναρμόνισης της ποινικής πολιτικής στην ΕΕ όσον αφορά τις συμπεριφορές που απορρέουν από την χρήση ναρκωτικών·

1.6 συνιστά τη δημιουργία και τη χρήση ανεξάρτητων και επιστημονικά τεκμηριωμένων μηχανισμών αξιολόγησης των παρεμβάσεων για τη μείωση της προσφοράς, καθώς και τη χορήγηση των κατάλληλων πόρων για την υλοποίηση των αποστολών αυτών·

1.7 συμφωνεί με τα προτεινόμενα μέτρα όσον αφορά την κατάσχεση και ανάκτηση των προϊόντων εγκλήματος, και συνιστά τα προϊόντα κατάσχεσης -τουλάχιστον εν μέρει- να παραχωρούνται για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων υπέρ της μείωσης της ζήτησης οι οποίες συνήθως δεν χρηματοδοτούνται επαρκώς·

1.8 τονίζει ότι, στην περίπτωση των νέων επικίνδυνων ναρκωτικών, μια κανονιστική πράξη δεν αρκεί: είναι σημαντικό σε κάθε περίπτωση να εφαρμόζεται στο πλαίσιο μιας πολιτικής ολοκληρωμένης και γενικής παρέμβασης, τα αποτελέσματα της οποίας πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται συνεχώς·

1.9 θεωρεί ότι το τμήμα της ανακοίνωσης που αφορά τη μείωση της ζήτησης είναι δυσανάλογα μικρό και πρόχειρο, και συνιστά στην Επιτροπή να θεσπίσει θεσμικούς μηχανισμούς που να διασφαλίζουν την υλοποίηση των πρωτοβουλιών που βασίζονται σε σχετικά επιστημονικά στοιχεία·

1.10 είναι απολύτως πεπεισμένη ότι, για να αποφευχθεί η αλληλεξουδετέρωση μέχρι σήμερα διακριτών πολιτικών, πρέπει μεσοπρόθεσμα να αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη και συντονισμένη προσέγγιση όσον αφορά τον εθισμό που να καλύπτει το πρόβλημα της κατανάλωσης όλων των ψυχότροπων ουσιών («νόμιμων» και «παράνομων»)·

1.11 υποστηρίζει τη δραστηριότητα του Φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών κατά των ναρκωτικών και συνιστά να ληφθούν καλύτερα υπόψη τα πορίσματα της εν λόγω οργάνωσης τόσο σε επίπεδο Ένωσης όσο και κρατών μελών.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκφράζει την ικανοποίησή της για την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο *Προς μια δυναμικότερη ευρωπαϊκή απάντηση στο πρόβλημα των ναρκωτικών* ([1]).

([1]) COM(2011) 689 final.

2.2 Συμφωνεί με τα συμπεράσματα του εγγράφου ότι «Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, η ευρωπαϊκή απάντηση στα ναρκωτικά πρέπει να είναι δυναμική και αποφασιστική, και να αντιμετωπίζει τόσο τη ζήτηση όσο και την προσφορά ναρκωτικών». Εκφράζει την ικανοποίησή της διότι η Επιτροπή προτίθεται να δώσει νέα ώθηση στην πολιτική της ΕΕ στον τομέα της καταπολέμησης των ναρκωτικών και συμφωνεί ότι «η δράση της ΕΕ θα πρέπει να εστιάζεται στους τομείς όπου θα έχει μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία».

2.3 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την απογοήτευσή της για το γεγονός ότι η ανακοίνωση θεωρείται οπισθοχώρηση σε σχέση με την ισόρροπη και συναινετική προσέγγιση που ίσχυε μέχρι σήμερα, και η οποία βασιζόταν αναλογικά στη μείωση της προσφοράς και της ζήτησης: πράγματι, το έγγραφο περιορίζεται κυρίως στα νομικά μέσα όσον αφορά τη μείωση της προσφοράς ενώ, όσον αφορά τη μείωση της ζήτησης, αρκείται να διατυπώσει βιαστικά μια σειρά στόχων.

2.4 Θεωρεί λυπηρό το γεγονός ότι, όσον αφορά τη χρήση ναρκωτικών, το έγγραφο της Επιτροπής φαίνεται να παραβλέπει τις εγκάρσιες θέσεις της κοινωνικής πολιτικής που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και, αντίθετα, προβάλλει νομικά και ποινικά μέσα που δεν έχουν επαρκώς αξιολογηθεί επιστημονικά και δεν έχουν αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητα βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, ενώ ταυτόχρονα στοιχίζουν και πιο ακριβά ([2]).

2.5 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο περιορισμός της προσφοράς έχει μόνο νόημα εάν αποτελεί μέρος μιας στρατηγικής. Είναι απαραίτητο να μην υπερισχύσει δυσανάλογα η ποινική πολιτική ως πολιτικό μέσο (ultima ratio). Ως εκ τούτου, η πιθανή υποβίβαση σε δεύτερη μοίρα των μέσων πρόληψης δεν μπορεί να αποτελεί χαρακτηριστικό της πολιτικής της Ευρώπης, η οποία έχει υποστηρίξει μια ολοκληρωμένη και πολύπλευρη στρατηγική για τα διάφορα μέσα έναντι των απλοϊκών, κατασταλτικών προσεγγίσεων, χωρίς μέριμνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα οι οποίες αποτελούν κανόνα σε πολλά μέρη του κόσμου.

2.6 Σχετικά με την πολιτική της ΕΕ για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι, με βάση την αξιολόγηση της ισχύουσας στρατηγικής, είναι σκόπιμο να συζητηθεί, να διαμορφωθεί και να υιοθετηθεί μια νέα συναινετική στρατηγική που να εκφράζει την κοινή δέσμευση των κρατών μελών υπέρ της στρατηγικής σκέψης, των προγραμμάτων δράσης και της πολιτικής χρηματοδότησης (καλύτερος συνδυασμός πολιτικών) που ίσχυαν μέχρι σήμερα, και οι οποίες είχαν επιτύχει μια ισορροπία και βασίζονταν στις θεμελιώδεις αξίες της Συνθήκης της Λισαβόνας.

2.7 Σύμφωνα με τη θεμελιώδη αρχή ότι το κράτος δεν πρέπει να προκαλεί μεγαλύτερες βλάβες και κινδύνους από εκείνους που επιδιώκει να εξαλείψει, θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή μια διαδικασία λήψης αποφάσεων που θα επιτρέπει την άμεση τροποποίηση μιας συγκεκριμένης πολιτικής, εφόσον μια ανεξάρτητη αξιολόγηση έχει αποδείξει ότι τούτη έχει αρνητικά αποτελέσματα.

3. **Χρηματοδότηση**

3.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για τη μεταλλαγή και τη μείωση του αριθμού των προτεραιοτήτων χρηματοδότησης της Επιτροπής. Το πρόγραμμα «Υγεία για την ανάπτυξη» που ανακοινώθηκε στο πλαίσιο του 3ου πολυετούς προγράμματος χρηματοδότησης 2014-2020 δεν ασχολείται με το πρόβλημα των ναρκωτικών και τη μείωση της ζήτησης των ουσιών αυτών. Ούτε γίνεται αναφορά στους απαραίτητους χρηματοδοτικούς πόρους για τη μείωση της ζήτησης σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής και του προγράμματος δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση των ναρκωτικών.

3.2 Η ίδια αλλαγή πλήττει και τις χρηματοδοτικές προτεραιότητες της πρότασης της Επιτροπής σχετικά με τα προγράμματα «Δικαιοσύνη» και «Θεμελιώδη δικαιώματα και ιθαγένεια», δεδομένου ότι οι επιδοτήσεις που προβλέπονται για την καταπολέμηση των ναρκωτικών θα επικεντρώνονται κυρίως στις πτυχές της πρόληψης της εγκληματικότητας. Η ΕΟΚΕ προτρέπει θερμά την Επιτροπή να τροποποιήσει τη χρηματοδοτική της πολιτική έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες μιας πιο ισορροπημένης στρατηγικής.

4. **Συγκεκριμένες και ουσιαστικές παρατηρήσεις**

4.1 *Χρήση και διακίνηση ναρκωτικών ουσιών*

4.1.1 Όσον αφορά την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, η ανακοίνωση επισημαίνει το φαινόμενο της συνεχούς μεταβολής της αγοράς παράνομων ναρκωτικών ουσιών και την εμφάνιση, στο λαθρεμπόριο, καινοτόμων μεθόδων και τεχνολογιών. Για την αποτελεσματική καταπολέμηση αυτών των αρνητικών φαινομένων, τονίζεται στην ανακοίνωση η ανάγκη καλύτερου συντονισμού των προσπαθειών κατά της διακίνησης ναρκωτικών.

4.1.2 Τονίζεται επίσης ότι η θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας ([3]) επιτρέπει την ενίσχυση των νομικών και πολιτικών μέσων για την καταπολέμηση της διακίνησης. Ωστόσο, αναφέρει ότι ορισμένα νομικά μέσα ([4]) «ελάχιστα οδήγησαν σε προσέγγιση των εθνικών μέτρων για την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών ενώ δεν συνέβαλαν επαρκώς στη διευκόλυνση της δικαστικής συνεργασίας σε υποθέσεις διακίνησης ναρκωτικών» ([5]).

4.1.3 Η ανακοίνωση της Επιτροπής συνιστά νέα νομικά μέσα βάσει των οποίων σκοπεύει, πρώτον, να θεσπίσει ελάχιστα κοινά πρότυπα για την καταπολέμηση των μεγάλων διασυνοριακών δικτύων διακίνησης ναρκωτικών, δεύτερον, να καταβάλλει προσπάθειες για τη βελτίωση του ορισμού των παραβάσεων, των κυρώσεων και των εγκλημάτων και, τέλος, να καταστήσει πιο αυστηρές τις υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων από τα κράτη μέλη.

4.1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, σε γενικές γραμμές, με τα συμπεράσματα του εγγράφου· ωστόσο, τονίζει ότι οι προσπάθειες αυτές δεν θα επιτύχουν παρά μόνον εάν, από την άποψη των παρεμβάσεων για τη μείωση της προσφοράς, χρησιμοποιηθούν κατάλληλα μέσα μέτρησης των αποτελεσμάτων και αξιόπιστοι δείκτες. Συνεπώς, η

([2]) Στις περισσότερες χώρες, τα ποινικά μέσα εφαρμόζονται κυρίως στους τοξικομανείς και αφήνουν σχεδόν ανέγγιχτους τους διακινητές.

([3]) Άρθρο 83 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

([4]) Π.χ. η απόφαση-πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2004, για τη θέσπιση ελάχιστων διατάξεων σχετικά με τα συστατικά στοιχεία των εγκλημάτων και τις ποινές που ισχύουν στον τομέα της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών.

([5]) COM(2011) 689 final.

ΕΟΚΕ εμμένει στην ανάπτυξη μηχανισμών αξιολόγησης και παρακολούθησης που να μπορούν να μετρήσουν την πραγματική αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των παρεμβάσεων αυτών· στηρίζει επίσης το έργο που έχει ήδη ξεκινήσει όσον αφορά την διαμόρφωση κατάλληλων δεικτών ([6]).

4.1.5 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι οι πόροι που διατίθενται για την αξιολόγηση των μέσων υπέρ της μείωσης της προσφοράς είναι εξαιρετικά περιορισμένοι, σε σύγκριση με τη βλάβη που προκαλείται στα θεμελιώδη δικαιώματα των τοξικομανών οι οποίοι, από νομική άποψη, δεν βλάπτουν τους άλλους και δεν ενεργούν για το κέρδος.

4.1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά ότι, στο πνεύμα της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το θέμα αυτό ([7]), η εναρμόνιση της πολιτικής της ΕΕ σε ποινικές υποθέσεις αφορά και συμπεριφορές για τις οποίες οι πρακτικές στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (πρότυπα, ποινές, διαδικασίες, εξαιρέσεις) διαφέρουν σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, με κίνδυνο να θιγούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και η ασφάλεια δικαίου. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τούτο ισχύει σήμερα όσον αφορά τη χρήση ναρκωτικών ([8]).

4.1.7 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η εναρμόνιση των ελάχιστων ποινών που προβλέπονται από την ΕΕ δεν πρέπει να οδηγήσει σε αύξηση της μέγιστης ποινής σε ένα κράτος μέλος. Παράλληλα, εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι μια πολιτική που εστιάζεται στη μείωση της προσφοράς ενδέχεται επίσης να δώσει μήνυμα αδυναμίας των πολιτικών και, για τον λόγο αυτό, είναι απολύτως απαραίτητο να εξευρεθεί ισορροπία μεταξύ, αφενός, της απειλής ποινικών κυρώσεων και, αφετέρου, των απαραίτητων παρεμβάσεων όσον αφορά τη θεραπεία και την παροχή βοήθειας.

4.1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο, αντί της μονόπλευρης έμφασης στην καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών, να επανεξεταστούν οι στρατηγικές της ποινικής δικαιοσύνης, επιδιώκοντας παράλληλα τον περιορισμό της βλάβης στην κοινωνία και την υγεία από τα ναρκωτικά προωθώντας ασφάλεια των ανθρώπων και της κοινωνίας.

4.2 *Πρόδρομες ουσίες των ναρκωτικών*

4.2.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την εκτίμηση της κατάστασης που διενεργείται σε αυτό το κεφάλαιο καθώς και με τη θέση ότι τα υφιστάμενα και τα προτεινόμενα μέτρα πρέπει να διασφαλίζουν τον αποτελεσματικό έλεγχο της παράνομης χρήσης αυτών των χημικών ουσιών, χωρίς να παρεμποδίζεται το νόμιμο εμπόριο.

4.2.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι, στον τομέα αυτό, θα πρέπει να ενισχυθεί η διεθνής συνεργασία, παρά τις μεγάλες διαφορές που υπάρχουν όσον αφορά την ποιότητα των δεδομένων, τη δυνατότητα και την πρόθεση διάθεσής τους, κυρίως για τις ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες.

4.3 *Δήμευση και ανάκτηση των περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές ενέργειες*

4.3.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής στον τομέα αυτό και θεωρεί ότι τα νομικά μέσα είναι αναλογικά και κατάλληλα προσαρμοσμένα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που καλούνται να επιλύσουν. Ωστόσο, εκφράζει τη λύπη της διότι, για διάφορους λόγους, τα μέσα αυτά δεν είναι τόσο αποτελεσματικά όσο αναμενόταν.

4.3.2 Συνεπώς, η ΕΟΚΕ στηρίζει τη χάραξη της νέας αυστηρότερης ευρωπαϊκής νομοθεσίας και την επέκταση σε αυτόν τον τομέα της νομοθετικής εναρμόνισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.3.3 Η ΕΟΚΕ προτείνει να αφιερώνεται τουλάχιστον ένα μέρος των κατασχόμενων πόρων για την χρηματοδότηση μέτρων μείωσης της ζήτησης η οποία, αν και πάντοτε τύγχανε ανεπαρκούς χρηματοδότησης, αποτελεί τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο για την καταπολέμηση της χρήσης ναρκωτικών και την αντιμετώπιση των κοινωνικών επιπτώσεων.

4.4 *Νέες ψυχοτρόποι ουσίες*

4.4.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί καταρχήν με τις διαπιστώσεις της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τις νέες ψυχοτρόπους ουσίες. Η Επιτροπή πιστεύει ότι ο γενικός κανονισμός θα ανταποκριθεί στις προσδοκίες του κοινού και των αρχών σχετικά με την ικανότητα ταχέως ελέγχου των νέων αυτών ουσιών. Ωστόσο, χωρίς ουσιαστική αξιολόγηση των κινδύνων που παρουσιάζονται από αυτές τις ουσίες, ενδέχεται να θιγούν τα θεμιτά θεραπευτικά και βιομηχανικά συμφέροντα. Σημειώνει επίσης ότι η ισχύουσα μέθοδος αξιολόγησης του κινδύνου δεν αντικατοπτρίζει μια διεπιστημονική προσέγγιση αλλά βασίζεται κυρίως σε χημικές και αστυνομικές αναλύσεις.

4.4.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, στην περίπτωση των νέων επικίνδυνων ναρκωτικών, μια κανονιστική πράξη δεν αρκεί: είναι σημαντικό, σε κάθε περίπτωση, τούτη να τίθεται σε εφαρμογή στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης και γενικής πολιτικής παρέμβασης, τα αποτελέσματα της οποίας πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται συνεχώς. Πράγματι, ο κίνδυνος ανεπιθύμητων συνεπειών δεν είναι μηδενικός: ο πειρασμός να στραφούν οι καταναλωτές σε νέες ουσίες, η ποινικοποίηση, η αύξηση των τιμών στην παράνομη αγορά, η απαγόρευση ή ο αυτόματος έλεγχος ουσιών χρήσιμων για άλλους σκοπούς, η παράνομη κατανάλωση, οι πρόσθετοι κίνδυνοι που ενέχει η παράνομη αγορά κλπ.). Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι θεωρεί ότι τα προτεινόμενα κανονιστικά μέσα δεν λαμβάνουν υπόψη τα σημεία αυτά.

4.4.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, παράλληλα με την κατάρτιση ενός καταλόγου, οι πολιτικοί προτείνουν και μέτρα για την αντιμετώπιση του υγειονομικού και του κοινωνικού αντικτύπου της χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών και διερευνούν τις εναλλακτικές κανονιστικές επιλογές χωρίς την άμεση ποινικοποίηση του χρήστη. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να καλυφθούν τα κενά στη συλλογή στοιχείων, να βελτιωθεί η διαδραστικότητα της ροής πληροφοριών, να οργανωθεί η συνεχής κατάρτιση των επαγγελματιών, να

([6]) Πρώτη ευρωπαϊκή διάσκεψη με θέμα τους δείκτες για τη μέτρηση της προσφοράς ναρκωτικών. Κοινή πρωτοβουλία για την διαμόρφωση βιώσιμων επιλογών στον τομέα της παρακολούθησης της διακίνησης ναρκωτικών, της εγκληματικότητας και των δράσεων περιορισμού της ζήτησης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή 20-22 Οκτωβρίου 2010.

([7]) COM (2011) 573 final.

([8]) Πράγματι, τα ίδια περιστατικά (για παράδειγμα η ανταλλαγή μικροποσοτήτων μεταξύ καταναλωτών) μπορεί σε ορισμένες χώρες να επιφέρουν ποινή φυλάκισης που κυμαίνεται από δύο έως πέντε έτη, ενώ σε άλλες περιπτώσεις μπορούν να οδηγήσουν σε κινητοποίηση των μέσων που προβλέπονται στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής / τοπικής βοήθειας στον πολίτη (δημιουργία θέσεων εργασίας, παροχή στέγασης, κοινωνική πρόνοια κλπ.).

εξασφαλιστεί η αξιοπιστία των πληροφοριών μέσω των πλέον σύγχρονων μεθόδων και τεχνολογιών, να αναπτυχθούν κανονισμοί και έλεγχοι για την προστασία των καταναλωτών και να συσταθούν κατάλληλες υπηρεσίες επεξεργασίας και υποστήριξης.

4.4.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, εξάλλου, το ακόλουθο πρόβλημα: η κανονιστική ρύθμιση των νέων ουσιών συνεχίζει να επισκιάζει πολύ σημαντικότερα προβλήματα που μπορούν να προκληθούν από τις «παλαιές» μη ελεγχόμενες ψυχοτρόπους ουσίες όπως το αλκοόλ, η νικοτίνη, ορισμένα βιομηχανικά παραισθησιογόνα κλπ.

4.5 *Μείωση της ζήτησης*

4.5.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την απογοήτευσή της για τις προτάσεις της Επιτροπής όσον αφορά τη μείωση της ζήτησης, οι οποίες περιλαμβάνουν μόνο γενικές παρατηρήσεις. Συνεπώς, καλεί την Επιτροπή να αναπτύξει περαιτέρω μια στρατηγική προσέγγιση που θα μπορούσε να αποτελέσει ουσιαστική ποσοτική και ποιοτική πρόοδο προς την κατεύθυνση της διασφάλισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων όσον αφορά τις θεραπείες.

4.5.2 Συνεπώς, είναι σημαντικό η Επιτροπή όχι μόνο να επιδιώξει να θεσπίσει ποιοτικά πρότυπα, αλλά και να συμβάλει στη διαμόρφωση, στα κράτη μέλη, πολιτικών χρηματοδότησης που να αντικατοπτρίζουν μια ισορροπημένη προσέγγιση.

4.5.3 Θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι σε όλη την έκταση της Ευρώπης θα υπάρχει διαθέσιμο, για τα άτομα με προβλήματα που συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών, και θα παρέχεται ένα ευρύ φάσμα τεκμηριωμένων υπηρεσιών με σκοπό τον περιορισμό των βλαβερών συνεπειών των ναρκωτικών στην υγεία (HIV/AIDS, ηπατίτιδα και υπερδοσολογία), η δε πρόσβαση σε αυτές θα διασφαλίζεται σε προσιτές τιμές. Στις υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνονται η αποτοξίνωση, η θεραπεία εσωτερικής και εξωτερικής διαμονής, η θεραπεία στο πλαίσιο κοινότητας, η αποκατάσταση, η επανένταξη, η θεραπεία υποκατάστασης και τα προγράμματα ανταλλαγής βελονών. Εξάλλου, πρέπει να υπάρχουν διαθέσιμα πλήρη προγράμματα αυτού του είδους στο περιβάλλον των φυλακών, των μειονοτικών πληθυσμών και των ομάδων που είναι εκτεθειμένες σε διακρίσεις.

4.5.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι πολιτικές της ΕΕ και των κρατών μελών στον τομέα των ναρκωτικών θα πρέπει να εστιάζονται κατά προτίμηση στην παροχή υπηρεσιών υγείας και περίθαλψης στα άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης, αντί να ποινικοποιούνται και να τιμωρούνται τα άτομα που έχουν προβλήματα ναρκωτικών.

4.5.5 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο ότι, σήμερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει κανένα μέσο προειδοποίησης ή επιβολής κυρώσεων στα κράτη μέλη που δεν παρέχουν υπηρεσίες θεραπείας με επιστημονικά αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητα -ακόμα και όταν αυτές είναι ζωτικής σημασίας για τους ενδιαφερόμενους- παραβιάζοντας έτσι τα ανθρώπινα δικαιώματα.

4.5.6 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προωθήσει, αφενός, τη δημιουργία θεσμικών μηχανισμών που να διασφαλίζουν την υλοποίηση, στα διάφορα κράτη μέλη, σχετικών πρωτοβουλιών με επιστημονικά αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητα, και, αφετέρου, την ισορροπημένη και ελεγχόμενη λειτουργία των απαιτούμενων χρηματοδοτικών μέσων.

4.6 *Διεθνής συνεργασία*

4.6.1 Η ΕΟΚΕ συνηγορεί υπέρ του διαλόγου με τις χώρες παραγωγής και διαμετακόμισης καθώς και με την πολιτική στήριξης και τεχνικής βοήθειας, συνιστά δε την εντατικοποίησή τους.

4.6.2 Η ΕΟΚΕ στηρίζει επίσης την ενίσχυση των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ένωση έναντι των γειτονικών χωρών, των στρατηγικών εταίρων και κατά μήκος των διόδων διαμετακόμισης των ναρκωτικών στην ΕΕ, με βάση μια εξισορροπημένη και συνολική προσέγγιση, σεβόμενη πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα.

4.6.3 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τα αποτελέσματα του έργου του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας στους τομείς της παρακολούθησης της κατάστασης για τα ναρκωτικά, την ενίσχυση της ακρίβειας και της ποιότητας των μεταδιδόμενων πληροφοριών και την ανάπτυξη κοινών στρατηγικών προσεγγίσεων.

4.6.4 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβεί σε αξιολόγηση των κοινωνικών αλλαγών που επιφέρει η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση και να επικεντρωθεί, συγκεκριμένα, στα πρότυπα κατανάλωσης και διακίνησης ναρκωτικών.

4.6.5 Αν και αναγνωρίζει τη σημασία των τριών συμβάσεων του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά [9] και τα αποτελέσματά τους, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι, παρά τους δεδηλωμένους στόχους τους, οι συμβάσεις αυτές δεν κατόρθωσαν να διαμορφώσουν νόμιμη, επαρκή και δίκαιη πρόσβαση σε ορισμένα ναρκωτικά φάρμακα στις περισσότερες χώρες του κόσμου και σε ένα τμήμα της Ευρώπης. Εξάλλου, το εύρος της παράνομης παραγωγής και κατανάλωσης δεν έχει μειωθεί αλλά, αντίθετα, έχει αυξηθεί σημαντικά. Παράλληλα, το ισχύον σύστημα δεν εξασφαλίζει πάντα τη δυνατότητα παρεμβάσεων υπέρ της υγείας και της ευημερίας με επιστημονικά αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητα.

4.6.6 Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή συνιστά να αναλάβει η ΕΕ τον κρίσιμο ρόλο θεματοφύλακα των συμβάσεων του ΟΗΕ για τα ναρκωτικά και της υλοποίησής τους, βασιζόμενη στη συναίνεση των κρατών μελών και λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις επιστημονικές αποδείξεις. Εφόσον το κρίνει απαραίτητο, η ΕΕ θα μπορούσε να τοποθετηθεί υπέρ της προσαρμογής των συμβάσεων.

4.6.7 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το έργο του Φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών για τα ναρκωτικά και παρέχει τη στήριξή της σε αυτό. Επίσης, καλεί τους ιθύνοντες της Ένωσης να λάβουν καλύτερα υπόψη τα πορίσματά του. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να έχει την ευκαιρία να συμμετάσχει ως θεματοφύλακας σε αυτό το Φόρουμ.

[9] Ενιαία σύμβαση του 1961 για τα ναρκωτικά, όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο του 1972, Σύμβαση του 1971 για τις ψυχοτρόπους ουσίες και Σύμβαση του 1998 κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών.

5. **Προοπτικές**

5.1 Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφοι 3 και 4 της Συνθήκης της Λισαβόνας, η ΕΟΚΕ συνιστά τόσο στην Επιτροπή όσο και στα κράτη μέλη να ενισχύσουν τον ενεργό κοινωνικό διάλογο και να συνδέσουν με αποφασιστικότητα τις επαγγελματικές κοινότητες και, στο μέτρο του δυνατού, τις οργανώσεις καταναλωτών στη διαδικασία στρατηγικού σχεδιασμού, έτσι ώστε να προωθηθεί η συμμετοχική δημοκρατία και να υποβληθεί σε άμεση επαγγελματική αξιολόγηση η συντονιστική δραστηριότητα των δημόσιων αρχών.

5.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι απαιτείται ένας αμφίδρομος σχεδιασμός. Σε παγκόσμιο επίπεδο πρώτα, είναι σημαντικό να δημιουργηθούν συνέργειες μεταξύ των εναρμονισμένων προσεγγίσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο στο πλαίσιο του ενισχυμένου συντονισμού. Στη συνέχεια, απαιτείται τοπική προσέγγιση προκειμένου να διαμορφωθούν συγκεκριμένες ευρωπαϊκές πολιτικές, προσαρμοσμένες στις πραγματικές ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων, έτσι ώστε να επιτύχουν τη συνεργασία τους.

5.3 Η ΕΟΚΕ είναι απόλυτα πεπεισμένη για την ανάγκη θέσπισης, μεσοπρόθεσμα, μιας ολοκληρωμένης και συντονισμένης προσέγγισης της εξάρτησης, η οποία να καλύπτει το σύνολο του προβλήματος της χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών («νόμιμων» και «παράνομων»). Πράγματι σήμερα, οι πολιτικές διαχωρίζονται τεχνητά για πολιτικούς και νομικούς λόγους, καταφεύγουν σε ποικίλα μέσα και παράγουν πολύ διαφορετικά αποτελέσματα που έχουν την τάση μάλλον να αλληλοεξουδετερώνονται παρά να αλληλοενισχύονται. Ακόμη, από την άποψη της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επικρίνονται οι σημαντικές διαφορές που υπάρχουν στη δεσμευτική ισχύ των διαφόρων κρατικών πολιτικών.

5.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να προετοιμάσει το έδαφος για την πρόσβαση στην ελεγχόμενη ιατρική χρήση της φαρμακευτικής κάνναβης και στο πλήρες φάσμα των θεραπειών υποκατάστασης.

5.5 Η ΕΟΚΕ επικρίνει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται σε επίπεδο ΕΕ ο αλκοολισμός, ένα γενικό πρόβλημα υπεύθυνο για τις πιο καταστροφικές επιπτώσεις στις κοινωνίες μας. Σχετικά, επισημαίνει στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της [10] και καλεί την Επιτροπή να λάβει δραστικά μέτρα στον τομέα.

Βρυξέλλες, 24 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

[10] ΕΕ C 175 της 27.7.2007, σ. 78-84;
ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 10-14

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων)»

[COM(2012) 11 final — 2012/011 (COD)]

(2012/C 229/17)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. PEGADO LIZ**

Στις 16 Φεβρουαρίου 2012 και την 1η Μαρτίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αντίστοιχα, αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων)

COM(2012) 11 τελικό — 2012/011 (COD).

Στις 21 Φεβρουαρίου 2012, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες στο ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη».

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), όρισε γενικό εισηγητή τον κ. PEGADO LIZ και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 165 ψήφους υπέρ, 34 κατά και 12 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον γενικό προσανατολισμό της Επιτροπής, συμφωνεί με την επιλογή του προτεινόμενου εξουσιοδοτικού ερείσματος, χαίρεται για τη μεγάλη έμφαση που δίδεται στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και εγκρίνει κατ' αρχήν τους στόχους της πρότασης, οι οποίοι συνάδουν σε μεγάλο βαθμό με μία γνωμοδότησή της. Όσον αφορά το νομικό καθεστώς της προστασίας δεδομένων, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι κατά την επεξεργασία και μεταφορά δεδομένων εντός της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να γίνεται σεβαστό το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και στο άρθρο 16.2 της ΣΛΕΕ.

1.2 Όσον αφορά την επιλογή του κανονισμού ως του καταλληλότερου μέσου για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων, η ΕΟΚΕ παραμένει διχασμένη και ζητά από την Επιτροπή να αποσαφηνίσει καλύτερα και να αιτιολογήσει τους λόγους που καθιστούν τον κανονισμό προτιμότερο – αναπόφευκτο, μάλιστα – από την οδηγία.

1.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει, ωστόσο, τη λύπη της για τον υπερβολικά μεγάλο αριθμό εξαιρέσεων και περιορισμών, που πλήττουν τις κατοχυρωμένες αρχές του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι, στο νέο περιβάλλον της ψηφιακής οικονομίας, «*τα φυσικά πρόσωπα έχουν το δικαίωμα να απολαύουν αποτελεσματικού ελέγχου επί των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν*» και επιθυμεί μάλιστα να επεκταθεί αυτό το δικαίωμα σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες καταρτίζονται ατομικά «προφίλ» βάσει της συλλογής δεδομένων με διάφορους (νόμιμους αλλά ενίοτε και παράνομους) τρόπους και της επεξεργασίας αυτών των δεδομένων.

1.5 Καθώς πρόκειται για θεμελιώδη δικαιώματα, η εναρμόνισή τους μέσω κανονισμού σε ειδικούς τομείς θα πρέπει εντούτοις να επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν, στο εθνικό τους δίκαιο, διατάξεις που απουσιάζουν από τον εν λόγω κανονισμό ή είναι ευνοϊκότερες από εκείνες που αυτός προβλέπει.

1.6 Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί, εξάλλου, να δεχτεί όλες τις σχεδόν συστηματικές παραπομπές σε πράξεις κατ' εξουσιοδότηση που δεν εμπίπτουν ρητώς στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 290 της ΣΛΕΕ.

1.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί μεν τη μέριμνα για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού θεσμικού πλαισίου προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή των νομικών διατάξεων, τόσο στο επίπεδο των επιχειρήσεων (Υπεύθυνοι Προστασίας Δεδομένων - ΥΠΔ) όσο και στο επίπεδο των δημόσιων αρχών των κρατών μελών (ανεξάρτητες αρχές ελέγχου), θα επιθυμούσε όμως να είχε επιλέξει η Επιτροπή μια προσέγγιση πλησιέστερη στις πραγματικές ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών και πιο συστηματοποιημένη ανάλογα με τη φύση ορισμένων τομέων οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας.

1.8 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι δυνατό να επέλθει μια ολόκληρη σειρά βελτιώσεων και διευκρινίσεων στο προτεινόμενο κείμενο και παραθέτει συγκεκριμένα παραδείγματα για διάφορα άρθρα, τα οποία σχετίζονται με τον καλύτερο ορισμό των δικαιωμάτων, την ενίσχυση της προστασίας των πολιτών εν γένει και των εργαζομένων ειδικότερα, τη φύση της συγκατάθεσης, τη νομιμότητα της επεξεργασίας και ιδίως με τα καθήκοντα των υπεύθυνων για την προστασία των δεδομένων και την επεξεργασία των δεδομένων που αφορούν την απασχόληση.

1.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι θα έπρεπε να περιληφθούν και στοιχεία που δεν εξετάζονται, όπως η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής, η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων ή οι συλλογικές αγωγές.

1.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, συνεπώς, ότι οι μηχανές αναζήτησης που αντλούν το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων τους από τη στοχευμένη διαφήμιση εκμεταλλευόμενες τη συλλογή προσωπικών δεδομένων των επισκεπτών τους ή την ανάλυση του προφίλ τους θα πρέπει να εμπίπτουν ρητώς στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Το ίδιο θα πρέπει να ισχύει και για τους ιστοτόπους εξυπηρετητών που προσφέρουν χώρο και, σε ορισμένες περιπτώσεις, λογισμικό αποθήκευσης (υπολογιστικό νέφος ή cloud computing), οι οποίοι θα μπορούσαν να συλλέγουν δεδομένα των χρηστών τους για εμπορικούς σκοπούς.

1.11 Το ίδιο πρέπει να ισχύει, ακόμη, για τις προσωπικές πληροφορίες που δημοσιεύονται σε κοινωνικά δίκτυα, τα οποία θα πρέπει να επιτρέπουν, δυνάμει του δικαιώματος στη λήθη, την τροποποίηση ή τη διαγραφή των πληροφοριών από τον ενδιαφερόμενο ή την κατάργηση, κατόπιν αιτήσεώς του, της προσωπικής του σελίδας και των συνδέσμων που ανακατευθύνουν σε άλλους, πολυσύχναστους ιστοτόπους όπου οι πληροφορίες αυτές αναπαράγονται ή σχολιάζονται. Το άρθρο 9 θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως.

1.12 Τέλος, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει ορισμένες, απαράδεκτες κατά τη γνώμη της, πτυχές της πρότασης που αφορούν ευαίσθητα θέματα, όπως η προστασία των παιδιών, το δικαίωμα αντίταξης, η κατάρτιση προφίλ, ορισμένοι περιορισμοί των δικαιωμάτων, το όριο των 250 εργαζομένων για τον ορισμό υπεύθυνου προστασίας δεδομένων και ο τρόπος οργάνωσης της «υπηρεσίας μίας στάσης».

2. **Εισαγωγή**

2.1 Ζητήθηκε πρόσφατα από την ΕΟΚΕ να γνωμοδοτήσει με θέμα την *«Πρόταση κανονισμού για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων)»* ([1]).

2.2 Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή η πρόταση αποτελεί μέρος μιας «δέσμης», η οποία περιλαμβάνει επίσης μια εισαγωγική ανακοίνωση ([2]), μια πρόταση οδηγίας ([3]) και μια *«Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών βάσει του άρθρου 29 παράγραφος 2 της απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008»* ([4]). Δεν ζητήθηκε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για όλες τις νομοθετικές προτάσεις, αλλά μόνο για την πρόταση κανονισμού, ενώ θα έπρεπε να της ζητηθεί να γνωμοδοτήσει και για την πρόταση οδηγίας.

2.3 Η πρόταση για την οποία καλείται η ΕΟΚΕ να γνωμοδοτήσει βρίσκεται, σύμφωνα με την Επιτροπή, στο σταυροδρόμι δύο από τους πιο σημαντικούς νομικο-πολιτικούς και πολιτικο-οικονομικούς προσανατολισμούς της ΕΕ.

2.3.1 Από τη μία πλευρά, υπάρχει το άρθρο 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 16 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), που καθιερώνουν την προστασία των δεδομένων ως θεμελιώδες δικαίωμα, το οποίο πρέπει ως εκ τούτου να προστατεύεται. Εδώ βασίζονται οι ανακοινώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης και το σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του ([5]).

2.3.2 Από την άλλη, υπάρχει η ψηφιακή στρατηγική για την Ευρώπη και γενικότερα η στρατηγική «Ευρώπη 2020», που είναι υπέρ της ενίσχυσης της διάστασης της ενιαίας αγοράς στην προστασία των δεδομένων και της μείωσης του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων.

2.4 Πρόθεση της Επιτροπής είναι να επικαιροποιήσει και να εκσυγχρονίσει τις αρχές της ενοποιημένης οδηγίας 95/46/ΕΚ για την προστασία των δεδομένων, προκειμένου να διασφαλιστούν μελλοντικά τα δικαιώματα του ατόμου στην προστασία της ιδιωτικής ζωής στην ψηφιακή κοινωνία και στα δίκτυά της. Ο επιδιωκόμενος στόχος είναι να ενισχυθούν τα δικαιώματα των πολιτών, να εδραιωθεί η εσωτερική αγορά της ΕΕ, να διασφαλιστεί υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων σε όλους τους τομείς (συμπεριλαμβανομένης της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις), να εξασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή των μέτρων που λαμβάνονται για αυτόν τον σκοπό, να διευκολυνθεί η διασυνοριακή επεξεργασία των δεδομένων και να θεσπιστούν καθολικά πρότυπα για την προστασία τους.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι, στο νέο περιβάλλον της ψηφιακής οικονομίας, *«τα φυσικά πρόσωπα έχουν το δικαίωμα να απολαύουν αποτελεσματικού ελέγχου επί των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν»* και επιθυμεί μάλιστα να επεκταθεί αυτό το δικαίωμα σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες καταρτίζονται ατομικά «προφίλ» βάσει της συλλογής δεδομένων με διάφορους (νόμιμους αλλά ενίοτε και παράνομους) τρόπους και της επεξεργασίας αυτών των δεδομένων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι η επεξεργασία και διαβίβαση δεδομένων στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς πρέπει να περιορίζονται από το δικαίωμα στην προστασία που προβλέπει το άρθρο 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Πρόκειται για θεμελιώδες δικαίωμα που κατοχυρώνεται από το θεσμικό δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από τις εθνικές νομοθεσίες των περισσότερων κρατών μελών.

3.2 Κάθε πολίτης ή κάτοικος της Ευρωπαϊκής Ένωσης απολαύει, δυνάμει ακριβώς αυτής του της ιδιότητας, των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη και τις Συνθήκες· αυτά τα δικαιώματα αναγνωρίζονται και από το δίκαιο των κρατών μελών, μερικές φορές ακόμη και σε συνταγματικό επίπεδο. Άλλα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα επί της ιδίας εικόνας ή το δικαίωμα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής, συμπληρώνουν και ενισχύουν το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Πρέπει να υπάρχει δυνατότητα εξασφάλισης του σεβασμού αυτών των δικαιωμάτων, μέσω της υποβολής αιτήσεως σε έναν δικτυακό τόπο να τροποποιήσει ή να αποσύρει συγκεκριμένο προσωπικό προφίλ ή αρχείο από τον εξυπηρετητή και, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, με τον εξαναγκασμό του μέσω δικαστικής εντολής.

3.3 Η τήρηση αρχείων που περιέχουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι απαραίτητη για τη δημόσια διοίκηση ([6]), τη διαχείριση του προσωπικού των επιχειρήσεων, τις εμπορικές υπηρεσίες, τους συλλόγους και τα σωματεία, τα πολιτικά κόμματα, τους

([1]) COM (2012) 11 final.
([2]) COM(2012) 9 final.
([3]) COM(2012) 10 final.
([4]) COM(2012) 12 final.

([5]) Στα έγγραφα αυτά τονίζεται η ανάγκη να αποκτήσει η ΕΕ *«πλήρες καθεστώς προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που θα καλύπτει όλους τους τομείς [αρμοδιότητας] της Ένωσης»* και να *«διασφαλίσει τη συστηματική εφαρμογή του θεμελιώδους δικαιώματος της προστασίας των δεδομένων»*, έτσι ώστε τα φυσικά πρόσωπα να έχουν δικαίωμα να ασκούν αποτελεσματικό έλεγχο επί των προσωπικών τους δεδομένων.

([6]) Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα, ΕΕ C 191, 29.6.2012, σ. 129.

ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης και τις μηχανές αναζήτησης στο Διαδίκτυο· όμως, για να προστατευθεί η ιδιωτική ζωή των ατόμων που είναι νομίμως καταχωρισμένα σε αυτά, τα εν λόγω αρχεία, τα οποία εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς, πρέπει να περιλαμβάνουν μόνο τα δεδομένα που είναι ουσιώδη για τον ιδιαίτερο σκοπό τους και να μην διασυνδέονται μέσω ΤΠΕ χωρίς να υπάρχει ανάγκη και νομική προστασία. Η ύπαρξη μιας αρχής με απεριόριστη πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα θα αποτελούσε κίνδυνο για τις ατομικές ελευθερίες και την ιδιωτική ζωή.

3.4 Όταν αυτά τα αρχεία βρίσκονται στην κατοχή προσώπων ιδιωτικού δικαίου, τα άτομα πρέπει να διαθέτουν δικαίωμα πρόσβασης, διόρθωσης ή ακόμη και απόσυρσης των αρχείων που και τα αφορούν, είτε πρόκειται για αρχεία που τηρούνται για διαφημιστικούς σκοπούς είτε για αρχεία των κοινωνικών ιστοτόπων.

3.5 Για τα αρχεία που βρίσκονται στην κατοχή δημόσιων ή ιδιωτικών διοικήσεων και ανταποκρίνονται σε νόμιμες υποχρεώσεις, τα άτομα πρέπει να διαθέτουν δικαίωμα πρόσβασης, διόρθωσης σε περίπτωση σφάλματος, καθώς και διαγραφής της καταχώρισης εάν δεν είναι πλέον χρήσιμη μετά την πάροδο της νόμιμης προθεσμίας διατήρησής της, για παράδειγμα σε περίπτωση παραγραφής στοιχείων του ποινικού μητρώου ή λήξης μιας σύμβασης εργασίας.

3.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον γενικό προσανατολισμό της Επιτροπής, αναγνωρίζοντας ότι οι στόχοι της ενοποιημένης οδηγίας 95/46/ΕΚ παραμένουν επίκαιροι, αν και, μετά την πάροδο 17 ετών και όλες τις τεχνολογικές και κοινωνικές μεταβολές που έχουν επέλθει στο ψηφιακό περιβάλλον, επιβάλλεται η ριζική της αναθεώρηση. Για παράδειγμα, η οδηγία 95/46/ΕΚ δεν εξετάζει ορισμένες πτυχές της διασυνοριακής ανταλλαγής πληροφοριών και δεδομένων μεταξύ των διοικήσεων που είναι αρμόδιες για την καταστολή των ποινικών παραβάσεων και την εκτέλεση των αποφάσεων στο πλαίσιο της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας. Αυτό το ζήτημα εξετάζεται στην πρόταση οδηγίας που περιλαμβάνεται στη δέσμη περί «προστασίας των δεδομένων», για την οποία δεν έχει ζητηθεί γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ.

3.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί κατ' αρχήν τους στόχους της πρότασης, οι οποίοι εντάσσονται στο πλαίσιο της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και συνάδουν σε μεγάλο βαθμό με μία γνωμοδότησή της ([7]), ιδίως όσον αφορά:

— την καθιέρωση ενιαίου συνόλου κανόνων για την προστασία των δεδομένων, το οποίο θα ισχύει σε ολόκληρη την Ένωση στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο προστασίας·

— τη ρητή επιβεβαίωση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της ΕΕ·

— την κατάργηση πολλών περιττών διοικητικών υποχρεώσεων, η οποία, σύμφωνα με την Επιτροπή, θα αποφέρει ετήσια εξοικονόμηση περίπου 2,3 δισεκατομμυρίων ευρώ για τις επιχειρήσεις·

— την υποχρέωση των επιχειρήσεων και των οργανισμών να κοινοποιούν στην εθνική αρχή ελέγχου τις σοβαρές παραβιάσεις των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αμελλητί και, ει δυνατόν, εντός 24 ωρών·

— τη δυνατότητα των πολιτών να απευθύνονται στην αρχή που είναι αρμόδια για την προστασία των δεδομένων στη χώρα τους, ακόμα και όταν τα δεδομένα τους υποβάλλονται σε επεξεργασία από επιχείρηση που εδρεύει εκτός της ΕΕ·

— τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ανθρώπων στα δεδομένα τους, καθώς και της μεταφοράς των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από έναν φορέα παροχής υπηρεσιών σε άλλον (δικαίωμα στη φορητότητα δεδομένων)·

— το «δικαίωμα στην ψηφιακή λήθη», προκειμένου να μπορούν οι πολίτες να διαχειρίζονται καλύτερα τους κινδύνους που σχετίζονται με την προστασία των επιγραμμικών δεδομένων, με δυνατότητα διαγραφής των δεδομένων τους σε περίπτωση που δεν υπάρχει θεμιτός λόγος που να δικαιολογεί τη διατήρησή τους·

— την ενίσχυση, σε σύγκριση με τη σημερινή κατάσταση, του ρόλου των ανεξάρτητων εθνικών αρχών προστασίας των δεδομένων, προκειμένου να διασφαλίζουν καλύτερα την εφαρμογή και την τήρηση των κανόνων της ΕΕ στη χώρα τους, ιδίως με την παροχή της δυνατότητας να επιβάλλουν, στις επιχειρήσεις που παραβαίνουν τους κανόνες, πρόστιμα ύψους μέχρι και 1 εκατομμυρίου ευρώ ή 2 % του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης·

— την τεχνολογική ουδετερότητα της προστασίας και την εφαρμογή της σε κάθε τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων, αυτοματοποιημένο ή χειροκίνητο·

— την υποχρέωση διενέργειας εκτίμησης επιπτώσεων όσον αφορά την προστασία των δεδομένων.

3.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την έμφαση που δίνεται στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και συμφωνεί πλήρως με την επιλογή της προτεινόμενης νομικής βάσης, η οποία χρησιμοποιείται πρώτη φορά στη νομοθεσία. Υπογραμμίζει επίσης τη σημασία αυτής της πρότασης για την υλοποίηση της ενιαίας αγοράς και τις θετικές της συνέπειες στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Όσον αφορά το ζήτημα της επιλογής του κανονισμού, ορισμένα μέλη της ΕΟΚΕ συμφωνούν, ανεξάρτητα από την Ομάδα τους, με την Επιτροπή και θεωρούν ότι πρόκειται για το πλέον κατάλληλο νομικό μέσο για τη διασφάλιση της ενιαίας εφαρμογής της προστασίας των δεδομένων και στο ίδιο υψηλό επίπεδο σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης· άλλα μέλη είναι της γνώμης ότι η οδηγία διασφαλίζει αποτελεσματικότερα την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας και συμβάλλει στην καλύτερη προστασία των δεδομένων, κυρίως μάλιστα στα κράτη μέλη εκείνα όπου το επίπεδο προστασίας είναι υψηλότερο από αυτό που προτείνει το έγγραφο της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης επίγνωση ότι τα κράτη μέλη είναι και αυτά διχασμένα ως προς το θέμα. Η ΕΟΚΕ καλεί συνεπώς την Επιτροπή να στηρίξει την πρότασή της σε πιο στέρεες βάσεις, καθιστώντας εμφανέστερη τη συμβατότητά της με την αρχή της επικουρικότητας και τους λόγους για τους οποίους η επιλογή του κανονισμού είναι απαραίτητη για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

3.8.1 Καθώς ο κανονισμός είναι εφαρμοστέος άμεσα και πλήρως σε όλα τα κράτη μέλη χωρίς να χρειάζεται μεταφορά στο εθνικό επίπεδο, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στην ανάγκη συνοχής των μεταφράσεων σε όλες τις γλώσσες, πράγμα που δεν συμβαίνει με την πρόταση.

3.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, αφενός, ότι η πρόταση θα μπορούσε να ενισχύσει ακόμη περισσότερο την προστατευτική διάσταση

([7]) Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ΕΕ C 248, 25.8.2011, σ. 123.

ορισμένων δικαιωμάτων, τα οποία καθίστανται πρακτικώς άνευ περιεχομένου εξαιτίας των πολυάριθμων εξαιρέσεων και περιορισμών, και, αφετέρου, ότι θα έπρεπε να εξισορροπήσει καλύτερα τα δικαιώματα των διάφορων πλευρών. Επομένως, υπάρχει κίνδυνος ανισορροπίας μεταξύ των στόχων του θεμελιώδους δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων και των στόχων της ενιαίας αγοράς, σε βάρος του πρώτου. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται κατά βάση τη γνωμοδότηση του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων ([8])

3.10 Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να υιοθετήσει η Επιτροπή μια προσέγγιση πιο κοντινή στις πραγματικές ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών και πιο συστηματοποιημένη ανάλογα με τη φύση ορισμένων τομέων οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, όπως για παράδειγμα το ηλεκτρονικό εμπόριο, η άμεση εμπορική προώθηση, οι εργασιακές σχέσεις, οι δημόσιες αρχές, η εποπτεία και η ασφάλεια, το DNA κλπ., διαχωρίζοντας το νομικό καθεστώς ανάλογα με τις πολύ διαφορετικές αυτές πτυχές της επεξεργασίας των δεδομένων.

3.11 Για διάφορες διατάξεις της πρότασης (απαριθμούνται όλες στο άρθρο 86), διάφορες σημαντικές πτυχές της νομοθετικής πράξης και της λειτουργίας του συστήματος εξαρτώνται από μελλοντικές πράξεις κατ' εξουσιοδότηση (26 εξουσιοδοτήσεις αορίστου χρόνου). Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό υπερβαίνει κατά πολύ τα όρια που προβλέπονται στο άρθρο 290 της Συνθήκης και τα οποία καθορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ([9]), με συνέπειες για την ασφάλεια δικαίου και τη νομική βεβαιότητα του συστήματος. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι ορισμένες αρμοδιότητες πρέπει να μεταβιβαστούν απευθείας από τις ευρωπαϊκές νομοθετικές αρχές. Άλλες θα μπορούσαν να υπαχθούν στη δικαιοδοσία των εθνικών εποπτικών αρχών ή της δομής συντονισμού τους στο ευρωπαϊκό επίπεδο ([10]). Με τον τρόπο αυτό, θα διασφαλιστεί η τήρηση της αρχής της επικουρικότητας και θα ενισχυθεί η ασφάλεια δικαίου.

3.12 Η ΕΟΚΕ κατανοεί μεν τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή στην παρούσα πρόταση εξετάζει τα δικαιώματα μόνο των φυσικών προσώπων, δεδομένης της ειδικής νομικής φύσης της, ζητά όμως να εξεταστεί και η περίπτωση των δεδομένων των νομικών προσώπων, ιδιαίτερα όσων έχουν αυτοτελή νομική προσωπικότητα.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

Θετικές πτυχές:

4.1 Η πρόταση παραμένει σύμφωνη με τον σκοπό και τους στόχους της οδηγίας 95/46/ΕΚ, ιδίως όσον αφορά ένα τμήμα των ορισμών, τις βασικές αρχές για την ποιότητα των δεδομένων και τη νομιμότητα της επεξεργασίας τους, την επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων και ορισμένα δικαιώματα ενημέρωσης και πρόσβασης στα δεδομένα.

4.2 Η πρόταση πρωτοπορεί θετικά σε θεμελιώδεις πτυχές που αφορούν ορισμένους νέους ορισμούς, ακριβέστερους όρους συγκατάθεσης, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για παιδιά, την κατηγοριοποίηση νέων δικαιωμάτων όπως τα δικαιώματα διόρθωσης και διαγραφής και ιδιαίτερα το «δικαίωμα στην ψηφιακή λήθη», το περιεχόμενο του δικαιώματος αντίταξης και την κατάρτιση προφίλ, καθώς και πολύ λεπτομερείς υποχρεώσεις για τους υπευθύνους και τους εκτελούντες την επεξεργασία των δεδομένων, την ασφάλεια των δεδομένων και το γενικό πλαίσιο των —κυρίως διοικητικής φύσεως— κυρώσεων.

4.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης τη μέριμνα για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού θεσμικού πλαισίου προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή των νομικών διατάξεων, τόσο στο επίπεδο των επιχειρήσεων (Υπεύθυνοι Προστασίας Δεδομένων) όσο και στο επίπεδο των δημόσιων αρχών των κρατών μελών (ανεξάρτητες αρχές ελέγχου), καθώς και την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών και της Επιτροπής (δημιουργία Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων). Ωστόσο, επισημαίνει ότι πρέπει να διατηρηθούν οι αρμοδιότητες των εθνικών, και ως έναν ορισμένο βαθμό των περιφερειακών, εποπτών προστασίας δεδομένων των κρατών μελών.

4.4 Τέλος, επικροτεί την ενθάρρυνση της ανάπτυξης κωδίκων δεοντολογίας και τον ρόλο της πιστοποίησης και των σημάτων ή σφραγίδων προστασίας των δεδομένων.

Τι επιδέχεται βελτίωση:

4.5 Άρθρο 3 – Γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής

4.5.1 Οι προϋποθέσεις της εφαρμογής που προβλέπονται στην παράγραφο 2 είναι υπερβολικά περιοριστικές· υπενθυμίζεται η περίπτωση των φαρμακευτικών εταιρειών που εδρεύουν εκτός Ευρώπης και επιδιώκουν πρόσβαση σε κλινικά δεδομένα ατόμων που διαμένουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση για χρήση στις κλινικές δοκιμές τους.

4.6 Άρθρο 4 – Ορισμοί

4.6.1 Στον ορισμό της «συγκατάθεσης», που αποτελεί τη βάση του όλου συστήματος της προστασίας των δεδομένων, θα πρέπει να διευκρινιστούν περισσότερο τα χαρακτηριστικά στοιχεία και ιδιαίτερα το στοιχείο της *«σαφούς θετικής ενέργειας»* (ιδίως στο γαλλικό κείμενο, όπου αναφέρεται ως *«acte positif univoque»*).

4.6.2 Η έννοια της *«διαβίβασης δεδομένων»* δεν ορίζεται πουθενά και θα πρέπει να συμπεριληφθεί ορισμός της στο άρθρο 4.

4.6.3 Πρέπει να οριστεί η έννοια της *«πίστης»* που αναφέρεται στο άρθρο 5 στοιχείο α).

4.6.4 Πρέπει επίσης να οριστεί επακριβώς η έννοια των δεδομένων *«τα οποία έχουν προδήλως δημοσιοποιηθεί»* [άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ε)].

4.6.5 Πρέπει να δοθεί επίσης ορισμός της έννοιας του «προφίλ», η οποία χρησιμοποιείται σε όλη την πρόταση.

4.7. Άρθρο 6 – Νομιμότητα της επεξεργασίας

4.7.1 Στο στοιχείο στ), η έννοια του *«έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος της επεξεργασίας»* και δεν καλύπτεται ήδη από όλα τα προηγούμενα στοιχεία φαίνεται ασαφής και υποκειμενική και πρέπει να προσδιοριστεί καλύτερα στο κείμενο του ίδιου

([8]) Γνωμοδότηση του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με τη *«Δέσμη μέτρων για την προστασία των δεδομένων»*, 7 Μαρτίου 2012.

([9]) COM(2009) 673 final της 9.12.2009.

([10]) Βλ. την αιτίαση σχετικά με την αρχή της επικουρικότητας που διατύπωσε η Γερουσία της Γαλλίας.

του κανονισμού και να μην επαφίεται σε πράξη κατ' εξουσιοδότηση (παράγραφος 5), ιδίως καθώς η παράγραφος 4 δεν αναφέρει το στοιχείο στ) (αυτό είναι σημαντικό, για παράδειγμα, για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες και την άμεση εμπορική προώθηση ([11])).

4.8 Άρθρο 7 - Συγκατάθεση

4.8.1 Στην παράγραφο 3, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η απόσυρση της συγκατάθεσης απαγορεύει οποιαδήποτε μελλοντική επεξεργασία και θίγει τη νομιμότητα της επεξεργασίας αποκλειστικά και μόνον μετά τη στιγμή της απόσυρσης.

4.9 Άρθρο 14 - Ενημέρωση

4.9.1 Στην παράγραφο 4 στοιχείο β), πρέπει να οριστεί μέγιστη προθεσμία.

4.10 Άρθρο 31 – Κοινοποίηση παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην αρχή ελέγχου

4.10.1 Η κοινοποίηση κάθε είδους παραβιάσεων μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη λειτουργία του συστήματος και, τελικά, να αποτελέσει εμπόδιο στην αποτελεσματική λογοδοσία των υπευθύνων.

4.11 Άρθρο 35 – Ορισμός του υπευθύνου προστασίας δεδομένων

4.11.1 Όσον αφορά τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων (ΥΠΔ), θα πρέπει να προσδιοριστούν ακριβέστερα: οι συνθήκες άσκησης αυτών των καθηκόντων και, ιδιαίτερα, η προστασία από απόλυση, η οποία θα πρέπει να οριστεί σαφώς και να εκτείνεται πέραν της περιόδου κατοχής της συγκεκριμένης θέσης από τον ενδιαφερόμενο· οι βασικές προϋποθέσεις, οι οποίες θα πρέπει να συνοδεύονται από σαφείς απαιτήσεις για την άσκηση των συγκεκριμένων καθηκόντων· η απαλλαγή του ΥΠΔ από κάθε ευθύνη όταν επισημαίνει παρατυπίες στον εργοδότη ή στις εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων· το δικαίωμα άμεσης συμμετοχής των εκπροσώπων των εργαζομένων στον ορισμό του ΥΠΔ και το δικαίωμα περιοδικής ενημέρωσης αυτών των εκπροσώπων ([12]) για τα προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν και τον τρόπο με τον οποίο επιλύθηκαν. Θα πρέπει επίσης να διευκρινιστεί το θέμα των πόρων που θα διατίθενται για αυτή τη λειτουργία.

4.12 Άρθρο 39 – Πιστοποίηση

4.12.1 Η πιστοποίηση θα πρέπει να αποτελεί αρμοδιότητα της Επιτροπής.

4.13 Άρθρα 82 και 33 – Επεξεργασία στο πλαίσιο της απασχόλησης

4.13.1 Από το άρθρο 82 λείπει μια ρητή αναφορά στην αξιολόγηση των επιδόσεων (που δεν αναφέρεται ούτε στο άρθρο 20 σχετικά με την «κατάρτιση προφίλ»). Επίσης, δεν είναι σαφές αν το δικαίωμα ισχύει και για τη διατύπωση των διατάξεων που αφορούν τον ΥΠΔ. Η απαγόρευση της «ανάλυσης προφίλ» στο πλαίσιο της απασχόλησης θα πρέπει επίσης να διευκρινιστεί σε σχέση με την εκτίμηση των επιπτώσεων όσον αφορά την προστασία των δεδομένων (άρθρο 33).

4.14 Άρθρα 81, 82, 83 και 84

4.14.1 Η διατύπωση «Εντός των ορίων του παρόντος κανονισμού …» πρέπει να αντικατασταθεί από τη διατύπωση «Με βάση τον παρόντα κανονισμό …».

Τι λείπει και θα πρέπει να συμπεριληφθεί:

4.15 Πεδίο εφαρμογής

4.15.1 Καθώς πρόκειται για θεμελιώδη δικαιώματα, η εναρμόνισή τους σε ειδικούς τομείς θα πρέπει να επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν, στην εθνική τους νομοθεσία, διατάξεις που απουσιάζουν από τον κανονισμό ή είναι ευνοϊκότερες από εκείνες που προβλέπει, όπως συμβαίνει ήδη για τους τομείς που αναφέρονται στα άρθρα 80 έως 85.

4.15.2 Οι διευθύνσεις πρωτοκόλλου του Διαδικτύου θα πρέπει να συμπεριληφθούν ρητώς στον κύριο σώμα του κανονισμού, μεταξύ των προστατευόμενων προσωπικών δεδομένων, αντί να μνημονεύονται απλώς στις αιτιολογικές σκέψεις.

4.15.3 Οι μηχανές αναζήτησης, οι οποίες αντλούν τα έσοδά τους ως επί το πλείστον από διαφημίσεις και για τον σκοπό αυτό συλλέγουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από τους χρήστες τους και τα εκμεταλλεύονται εμπορικά, θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και όχι μόνο στις αιτιολογικές του σκέψεις.

4.15.4 Θα πρέπει να προσδιοριστεί ότι οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης εμπίπτουν πάντα στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και όχι μόνο όταν επιδίδονται στην κατασκευή «προφίλ» για εμπορικούς λόγους.

4.15.5 Στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν ορισμένες μέθοδοι παρακολούθησης και διήθησης του Διαδικτύου που υποτίθεται ότι έχουν ως σκοπό την καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης, έχουν όμως ως αποτέλεσμα την κατάρτιση προφίλ ορισμένων χρηστών του Διαδικτύου, την καταχώρισή τους και τον έλεγχο των κινήσεών τους, χωρίς ειδική δικαστική έγκριση.

4.15.6 Θα ήταν επίσης επιθυμητό να υπαχθούν στις υποχρεώσεις του κανονισμού και τα όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ.

4.16 Άρθρο 9 - Ειδικές κατηγορίες δεδομένων

4.16.1 Η καλύτερη προσέγγιση θα ήταν να οριστούν ειδικά καθεστώτα ανάλογα με τις περιστάσεις, τις συνθήκες, και τους σκοπούς της επεξεργασίας δεδομένων. Στους τομείς αυτούς θα πρέπει να προστεθεί και η απαγόρευση της κατασκευής «προφίλ».

4.16.2 Είναι αναγκαίο να προστεθεί η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων κατά την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων για στατιστικούς σκοπούς.

4.17 Στους παρακάτω τομείς θα πρέπει να συμπεριληφθούν οι εξής (ανεκμετάλλευτες) δυνατότητες:

— Συμμετοχή, σε όλα τα εθνικά και ευρωπαϊκά επίπεδα, των εκπροσώπων των εργαζομένων στην κατάρτιση των «*δεσμευτικών εταιρικών κανόνων*», οι οποίοι θα πρέπει πλέον να θεωρούνται προϋπόθεση για τη διεθνή διαβίβαση δεδομένων (άρθρο 43)·

([11]) Θα πρέπει να δοθούν περισσότερες διευκρινίσεις για το θέμα της άντλησης δεδομένων μέσω της αποστολής ονομαστικών επιστολών, επειδή η εφαρμογή του κανονισμού ως έχει θα είχε ως αποτέλεσμα την απαγόρευσή της, ενώ αποτελεί μια ελάχιστα παρεμβατική και στοχοθετημένη μέθοδο για την εξεύρεση νέων πελατών.

([12]) Για παράδειγμα, κοινοποίηση περιοδικής έκθεσης για τις δραστηριότητες του ΥΠΔ στους εκπροσώπους των εργαζομένων ή στους εκλεγμένους εκπροσώπους των εργαζομένων του εθνικού ή/και ευρωπαϊκού Διοικητικού Συμβουλίου ή Εποπτικού Συμβουλίου, όπου αυτά υπάρχουν.

— ενημέρωση και διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Επιχείρησης όσον αφορά τις διεθνείς διαβιβάσεις δεδομένων για τους εργαζόμενους, ιδίως σε τρίτες χώρες·

— ενημέρωση και συμμετοχή των Ευρωπαίων κοινωνικών εταίρων και των ευρωπαϊκών ΜΚΟ καταναλωτών και υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον διορισμό των μελών του «Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων» που θα αντικαταστήσει την «ομάδα εργασίας του άρθρου 29»·

— ενημέρωση και συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των προαναφερόμενων ΜΚΟ εθνικού επιπέδου στον διορισμό των μελών των εθνικών αρχών προστασίας δεδομένων, που επίσης δεν προβλέπονται επί του παρόντος.

4.18 Άρθρα 74 έως 77 – Συλλογικές προσφυγές για παράνομα αρχεία και δικαίωμα αποζημίωσης και ευθύνη

4.18.1 Οι περισσότερες παραβιάσεις των δικαιωμάτων προστασίας δεδομένων έχουν συλλογικό χαρακτήρα· όταν συμβαίνει αυτό, η παράβαση δεν αφορά μόνο ένα άτομο, αλλά μια ομάδα ή το σύνολο των καταχωρισμένων ατόμων. Τα κλασικά ένδικα μέσα δεν επαρκούν ως αντίδραση έναντι αυτών των παραβιάσεων. Ωστόσο, ενώ το άρθρο 76 επιτρέπει σε κάθε φορέα, οργανισμό ή οργάνωση που στοχεύει στην προστασία των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων προσώπων να κινήσει, εκ μέρους ενός ή περισσότερων ενδιαφερόμενων, τις διαδικασίες των άρθρων 74 και 75, δεν ισχύει το ίδιο και για την απαίτηση αποκατάστασης ή αποζημίωσης ζημιών και συμφερόντων, καθώς στην περίπτωση αυτή το άρθρο 77 προβλέπει τη δυνατότητα αυτή μόνο για μεμονωμένα άτομα και δεν δέχεται μια διαδικασία συλλογικής εκπροσώπησης ή ομαδικής αγωγής.

4.18.2 Για τον σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι υποστηρίζει εδώ και χρόνια, σε πολλές γνωμοδοτήσεις της, την επείγουσα ανάγκη ενός εναρμονισμένου νομικού εργαλείου συλλογικής δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο είναι απαραίτητο σε πολλούς τομείς του ευρωπαϊκού δικαίου και υπάρχει ήδη σε πολλά κράτη μέλη.

Τι δεν είναι αποδεκτό:

4.19 Άρθρο 8 - Παιδιά

4.19.1 Καθώς το «παιδί» ορίζεται (άρθρο 4 σημείο 18) ως οποιοδήποτε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών σύμφωνα με τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης, είναι απαράδεκτο το γεγονός ότι στην παράγραφο 1 του άρθρου 8 δίνεται η δυνατότητα σε παιδιά κάτω των 13 ετών να «συγκατατίθενται» στην επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων.

4.19.2 Παρότι η ΕΟΚΕ κατανοεί την ανάγκη καθορισμού ειδικών κανόνων για τις ΜΜΕ, είναι απαράδεκτο το γεγονός ότι η Επιτροπή θα μπορεί, με κατ' εξουσιοδότηση πράξη, να απαλλάσσει απλώς τις ΜΜΕ από την υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών.

4.20 Άρθρο 9 - Ειδικές κατηγορίες

4.20.1 Ομοίως, στο άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο α), δεν υπάρχει κανένας λόγος να μπορούν τα παιδιά να δίνουν τη «συγκατάθεσή» τους για την επεξεργασία δεδομένων που αφορούν την εθνική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τη θρησκεία, την υγεία, τη σεξουαλική ζωή ή τις ποινικές καταδίκες.

4.20.2 Τα δεδομένα που παρέχονται εκουσίως από τα ίδια τα άτομα, για παράδειγμα στο Facebook, δεν θα πρέπει να αποκλείονται από την προστασία, όπως συνάγεται από το άρθρο 9 στοιχείο ε), και θα πρέπει να απολαύουν τουλάχιστον του «δικαιώματος στη λήθη».

4.21 Άρθρο 13 - Δικαιώματα σε σχέση με αποδέκτες

4.21.1 Η καταληκτική εξαίρεση στο τελικό μέρος *(«εκτός εάν αυτό αποδεικνύεται ανέφικτο ή εάν συνεπάγεται δυσανάλογη προσπάθεια»)* δεν είναι ούτε δικαιολογημένη ούτε αποδεκτή.

4.22 Άρθρο 14 - Ενημέρωση

4.22.1 Η ίδια εξαίρεση στην παράγραφο 5 στοιχείο β) είναι επίσης απαράδεκτη.

4.23 Άρθρο 19 παράγραφος 1 – Δικαίωμα αντίταξης

4.23.1 Η ασαφής διατύπωση που χρησιμοποιείται ως εξαίρεση (*«εκτός εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας καταδεικνύει επιτακτικούς και νόμιμους λόγους»*) δεν είναι αποδεκτή και καθιστά το δικαίωμα αντίταξης άνευ περιεχομένου.

4.24 Άρθρο 20 – Κατάρτιση προφίλ

4.24.1 Η απαγόρευση της κατάρτισης προφίλ δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στην «αυτοματοποιημένη» επεξεργασία ([13]).

4.24.2 Στην παράγραφο 2 στοιχείο β), η φράση «*… εάν παρασχέθηκαν …*» πρέπει να αντικατασταθεί με τη φράση «*… έχουν ληφθεί …*».

4.25 Άρθρο 21 - Περιορισμοί

4.25.1 Η διατύπωση του στοιχείου γ) στην παράγραφο 1 είναι εντελώς απαράδεκτη, διότι περιέχει ασαφείς και αόριστες εκφράσεις όπως: «οικονομικά και χρηματοοικονομικά συμφέροντα», «νομισματικά, δημοσιονομικά και φορολογικά θέματα» ή ακόμη «σταθερότητα και ακεραιότητα της αγοράς»· αυτή η τελευταία φράση είχε προστεθεί στην οδηγία 95/46.

4.26 Άρθρα 25, 28 και 35 – Όριο των 250 εργαζομένων

4.26.1 Το όριο των 250 εργαζομένων ως κριτήριο εφαρμογής ορισμένων διατάξεων προστασίας, όπως τον διορισμό ενός υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, σημαίνει ότι μόλις το 40 % των εργαζομένων θα ωφεληθούν από μια τέτοια διάταξη. Το ίδιο όριο όσον αφορά την απαίτηση τεκμηρίωσης σημαίνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων δεν θα έχει τη δυνατότητα να εποπτεύει τη χρήση των δεδομένων της και, ως εκ τούτου, δεν θα υπάρχει κανένας έλεγχος. Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί ως ενδεχόμενο η θέσπιση χαμηλότερου

([13]) Βλ. τη σύσταση CM/Rec(2010) 13 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης της 23ης Νοεμβρίου 2010.

ορίου, για παράδειγμα του αριθμού που απαιτείται γενικά στα κράτη μέλη για τη δημιουργία φορέα εκπροσώπησης συμφερόντων του προσωπικού. Θα μπορούσε επίσης να εξεταστεί μια άλλη προσέγγιση, η οποία θα βασιζόταν, για παράδειγμα, στον αριθμό των αρχείων προστασίας δεδομένων που εξετάζονται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που θα προσδιοριστεί, ανεξάρτητα από το μέγεθος της ενδιαφερόμενης επιχείρησης ή υπηρεσίας.

4.27 Άρθρο 51 – Υπηρεσία μίας στάσης

4.27.1 Παρότι η αρχή της «υπηρεσίας μίας στάσης» σχεδιάστηκε για να διευκολυνθεί η λειτουργία των επιχειρήσεων και να γίνουν πιο αποτελεσματικοί οι μηχανισμοί προστασίας των δεδομένων, είναι εντούτοις πιθανό να προκαλέσει σημαντική επιδείνωση της προστασίας των δεδομένων για τους πολίτες εν γένει και των προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων ειδικότερα, καθιστώντας άνευ αντικειμένου την υφιστάμενη απαίτηση να λαμβάνεται μέριμνα ώστε η διαβίβαση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να υπόκειται σε εταιρική συμφωνία και να έχει εγκριθεί από την εθνική επιτροπή προστασίας δεδομένων ([14]).

4.27.2 Επιπλέον, το σύστημα αυτό φαίνεται να αντιβαίνει στην επιδίωξη τοπικής διαχείρισης και υπάρχει κίνδυνος να στερήσει από τον πολίτη τη δυνατότητα εξέτασης της αίτησής του από εποπτική αρχή που είναι η εγγύτερη και πλέον προσιτή.

4.27.3 Επομένως, υπάρχουν επιχειρήματα υπέρ της διατήρησης της αρμοδιότητας της αρχής του κράτους μέλους κατοικίας του ενάγοντος.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([14]) Συγκεκριμένα, τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές που είναι αρμόδιες για την έγκριση και τον έλεγχο της δημιουργίας προσωπικών αρχείων· αντίθετα, οι αρμοδιότητες πρέπει να διευρυνθούν στην ψηφιακή κοινωνία και τα κοινωνικά δίκτυα, και λόγω της αξίας των ατομικών προφίλ για εμπορικούς σκοπούς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδοτηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες συγκέντρωσαν άνω του ενός τετάρτου των ψήφων, αλλά απορρίφθηκαν κατά τη συζήτηση (άρθρο 54, σημείο 3, του Εσωτερικού Κανονισμού):

Να διαγραφούν τα σημεία 4.25 και 4.25.1

*«~~4.25~~ ~~**Άρθρα 25, 28 και 35 – Όριο των 250 εργαζομένων**~~*

~~4.25.1 Το όριο των 250 εργαζομένων ως κριτήριο εφαρμογής ορισμένων διατάξεων προστασίας, όπως τον διορισμό ενός υπεύθυνου προστασίας δεδομένων, σημαίνει ότι μόλις το 40 % των εργαζομένων θα ωφεληθούν από μια τέτοια διάταξη. Το ίδιο όριο όσον αφορά την απαίτηση τεκμηρίωσης σημαίνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων δεν θα έχει τη δυνατότητα να εποπτεύει τη χρήση των δεδομένων της και, ως εκ τούτου, δεν θα υπάρχει κανένας έλεγχος. Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί ως ενδεχόμενο η θέσπιση χαμηλότερου ορίου, για παράδειγμα του αριθμού που απαιτείται γενικά στα κράτη μέλη για τη σύσταση επιτροπής ή συμβουλίου επιχείρησης ή εποπτικού συμβουλίου. Θα μπορούσε επίσης να εξεταστεί μια άλλη προσέγγιση, η οποία θα βασιζόταν, για παράδειγμα, στον αριθμό των αρχείων προστασίας δεδομένων που εξετάζονται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που θα προσδιοριστεί, ανεξάρτητα από το μέγεθος της ενδιαφερόμενης επιχείρησης ή υπηρεσίας.~~»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ: 87

Κατά: 89

Αποχές: 29

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: "Ένα ποιοτικό πλαίσιο για υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην Ευρώπη"»

[COM(2011) 900 τελικό]

(2012/C 229/18)

Εισηγητής: **ο κ. SIMONS**

Στις 20 Δεκεμβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Ένα ποιοτικό πλαίσιο για υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην Ευρώπη»

COM(2011) 900 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 145 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 7 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσαρέσκειά της για τον τίτλο της ανακοίνωσης, ο οποίος δημιουργεί σύγχυση και υπόσχεται περισσότερα από όσα προσφέρει το περιεχόμενό της. Η σύγχυση απορρέει από το γεγονός ότι ο όρος «ποιοτικό πλαίσιο» έχει εδώ προφανώς διαφορετική σημασία από την κοινή αξία της «ποιότητας», που αναγνωρίζεται στο άρθρο 14 της ΣΛΕΕ και στο Πρωτόκολλο αριθ. 26 και η οποία δεν εξετάζεται καθόλου στην ανακοίνωση, ούτε ανεξάρτητα ούτε σε τομεακό πλαίσιο.

1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι απαραίτητο να δημοσιευθεί το εν λόγω επεξηγηματικό σημείωμα σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας (ΥΚΩ). Στον βαθμό που η ανακοίνωση της Επιτροπής παρέχει αυτές τις εξηγήσεις, η ΕΟΚΕ την επικροτεί, με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που διατυπώνει κατωτέρω. Κατά τα προηγούμενα χρόνια, η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα την ανάγκη ποιοτικών, αποτελεσματικών και σύγχρονων υπηρεσιών κοινής ωφελείας.

1.3 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι είναι απαραίτητο να μεταφερθούν οι νέες διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου για τις ΥΚΩ στο παράγωγο τομεακό και, κατά περίπτωση, διατομεακό δίκαιο.

1.4 Η σημερινή οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση υπενθυμίζει έντονα τον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζουν οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην εξασφάλιση της κοινωνικής και της εδαφικής συνοχής, καθώς δεν μπορεί να παραβλεφθεί η πίεση που υφίστανται οι δυνατότητες του δημόσιου τομέα λόγω των πολιτικών αποφάσεων. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για να διατηρηθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες και να βελτιωθεί η ποιότητά τους.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί το θεσμικό πλαίσιο (άρθρο 14 της ΣΛΕΕ, πρωτόκολλο αριθ. 26 και άρθρο 36 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων) καλή βάση για την περαιτέρω ανάπτυξη, αλλά είναι της γνώμης ότι η παρούσα ανακοίνωση δεν παρέχει ακόμη τη συνεκτική και ειδική προσέγγιση των υπηρεσιών κοινής ωφελείας που απαιτείται.

1.6 Η παροχή, η ανάθεση και η χρηματοδότηση των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος είναι και πρέπει να παραμείνει, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, υπόθεση των κρατών μελών και να ρυθμίζεται μέσω τομεακής νομοθεσίας, η οποία επιτρέπει τις εξατομικευμένες λύσεις, ενώ η νομοθετική αρμοδιότητα της ΕΕ αφορά κυρίως τη θέσπιση των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών πλαισίωσης και τον έλεγχο των έκδηλων λαθών.

1.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, κατά την αναθεώρηση της τομεακής νομοθεσίας που περιλαμβάνει υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας πρέπει να υπάρχει συνεχής επίβλεψη, στη βάση νέων διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου, της εξέλιξης των αναγκών των χρηστών και των τεχνολογικών και οικονομικών μεταλλαγών και τούτο σε συνεργασία με τους ενδιαφερομένους και την κοινωνία των πολιτών. Κατά την ΕΟΚΕ, η αναθεώρηση αυτή θα πρέπει να ακολουθήσει μια προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη την απασχόληση και την κοινωνική και εδαφική συνοχή, επειδή αυτές οι πτυχές έχουν αγνοηθεί μέχρι στιγμής.

1.8 Το Πρωτόκολλο αριθ. 26 υπογραμμίζει την αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά την παροχή, την ανάθεση και την οργάνωση των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος μη οικονομικού χαρακτήρα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επομένως ότι, για την αξιολόγηση των υπηρεσιών αυτών σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, πρωτίστως αρμόδια είναι τα κράτη μέλη, ενώ ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι απλώς η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και ο έλεγχος της συμμόρφωσης αυτών των υπηρεσιών με τις αρχές των ευρωπαϊκών Συνθηκών.

1.9 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια της Επιτροπής στην ανακοίνωση να εξηγήσει τις βασικές έννοιες που χρησιμοποιούνται στις συζητήσεις για τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, οι οποίες αφορούν άμεσα τους πελάτες και τους χρήστες, άρα το σύνολο των πολιτών. Δυστυχώς, οι εξηγήσεις που παρέχει δεν είναι πλήρεις. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ο ορισμός των ΥΚΩ θα έπρεπε να περιλαμβάνει περισσότερα από μιαν απλή αναφορά στην ύπαρξη σχετικής αγοράς. Θα μπορούσε να αναφερθεί, για παράδειγμα, και στις πολιτικά νομιμοποιημένες διαδικασίες λήψης των πολιτικών αποφάσεων στα κράτη μέλη. Συνιστάται να διεξαχθούν ευρείες διαβουλεύσεις για αυτό το θέμα και να καταρτιστεί ένα νέο γλωσσάριο χωρίς περιθώρια διαφορετικής ερμηνείας στις διάφορες γλώσσες, ώστε να αποφεύγονται οι παρανοήσεις.

1.10 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την αύξηση της σαφήνειας και της ασφάλειας δικαίου όσον αφορά τους κανόνες της ΕΕ που διέπουν τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Το ίδιο ισχύει και για τους «οδηγούς» που δημοσιεύει η Επιτροπή με στόχο την καλύτερη κατανόηση και εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, ιδίως όταν αυτοί έχουν καταρτιστεί σωστά, με τη συνεργασία εμπειρογνωμόνων.

1.11 Όσον αφορά τη σταθερή εξασφάλιση της πρόσβασης σε θεμελιώδεις υπηρεσίες όπως οι ταχυδρομικές υπηρεσίες, οι βασικές τραπεζικές υπηρεσίες, οι δημόσιες συγκοινωνίες, η ενέργεια και οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να υπάρχει καθολικό δικαίωμα πρόσβασης, ιδίως για τους ευάλωτους καταναλωτές όπως είναι τα άτομα με αναπηρίες ή εκείνα που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβαίνουν σε συνεχή και τεκμηριωμένη αξιολόγηση, με βάση την ισχύουσα έννομη τάξη και υπό την παρακολούθηση της Επιτροπής, εάν θα διατηρήσουν τις υπηρεσίες αυτές υπό κρατική ιδιοκτησία ή θα τις αναθέσουν, εν όλω ή εν μέρει και υπό αυστηρές προϋποθέσεις, στην αγορά.

1.12 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι στην υπό εξέταση ανακοίνωση θα έπρεπε να είχε δοθεί περισσότερη προσοχή στις κοινωνικές, στις ιατροφαρμακευτικές και στις σχετικές με την αγορά εργασίας υπηρεσίες κοινής ωφελείας. Καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή να εντείνει τις εργασίες της για τον ακριβέστερο προσδιορισμό της έννοιας των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας. Συμφωνεί με την Επιτροπή ότι ο ρόλος που διαδραματίζουν οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην ΕΕ σε τομείς όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η μέριμνα για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, η συνδρομή στα άτομα με αναπηρία, η κοινωνική στέγαση και οι σχετικές με την αγορά εργασίας υπηρεσίες είναι ζωτικής σημασίας.

1.13 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να παρουσιάσει στο άμεσο μέλλον προτάσεις για την προώθηση ποιοτικών πρωτοβουλιών, ιδίως σε σχέση με τις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας, επειδή τους αποδίδεται πολύ λίγη προσοχή στην παρούσα ανακοίνωση και επειδή αυξάνεται η ζήτηση αυτών των υπηρεσιών, ενώ καθίσταται όλο και πιο προβληματική η χρηματοδότησή τους. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή πρέπει να επεκτείνει και στο επίπεδο των κρατών μελών την εφαρμογή του «Εθελοντικού ευρωπαϊκού πλαισίου ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες» (Voluntary European Quality Framework for Social Services).

2. **Εισαγωγή**

2.1 Με τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας καθιερώθηκαν νέες διατάξεις για τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, ήτοι το άρθρο 14 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και το Πρωτόκολλο αριθ. 26 σχετικά με την ερμηνεία του όρου «κοινές αξίες» στο άρθρο 14 της ΣΛΕΕ και τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος μη οικονομικού χαρακτήρα. Επίσης, το άρθρο 36 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων απέκτησε την ίδια νομική ισχύ με τις Συνθήκες.

2.2 Πέραν αυτού, η συνεχιζόμενη οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση υπενθυμίζει τον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζουν οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην εξασφάλιση της κοινωνικής και της εδαφικής συνοχής και τον αντίκτυπο που έχει η κρίση στον δημόσιο τομέα. Από έρευνες προκύπτει ότι οι «δημόσιες υπηρεσίες», έννοια πολύ ευρύτερη από τις ΥΚΩ, αντιστοιχούν σε πάνω από το 26 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ-27 και απασχολούν το 30 % του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού.

2.3 Αυτοί είναι, συνεπώς, οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή αποφάσισε να δημοσιεύσει την παρούσα ανακοίνωση.

3. **Περιεχόμενο του εγγράφου της Επιτροπής**

3.1 Κατά την Επιτροπή, το ποιοτικό πλαίσιο για τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας έχει σκοπό να εξασφαλίσει ότι το ρυθμιστικό περιβάλλον σε επίπεδο ΕΕ θα εξακολουθήσει να ενισχύει την κοινωνική διάσταση της ενιαίας αγοράς, θα λαμβάνει καλύτερα υπόψη τον ειδικό χαρακτήρα αυτών των υπηρεσιών και θα αντεπεξέλθει στην πρόκληση της παροχής τους σύμφωνα με τις αρχές που αναγνωρίζονται στο Πρωτόκολλο: ποιότητα, ασφάλεια και οικονομική προσιτότητα, ίση μεταχείριση και προώθηση της καθολικής πρόσβασης και των δικαιωμάτων των χρηστών.

3.2 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι με την πάροδο του χρόνου επήλθαν σημαντικές αλλαγές, τόσο στη ζήτηση υπηρεσιών κοινής ωφέλειας όσο και στον τρόπο με τον οποίο παρέχονται. Όπως αναφέρει, υπηρεσίες που προηγουμένως παρέχονταν από την κεντρική κυβέρνηση τώρα συχνά ανατίθενται σε δημόσιους φορείς χαμηλότερης βαθμίδας ή στον ιδιωτικό τομέα, μέσω σχετικών ρυθμίσεων.

3.3 Με τη διαδικασία της ελευθέρωσης, τις νέες προτεραιότητες των δημόσιων πολιτικών και τις διαφορετικές ανάγκες και προσδοκίες των χρηστών, η τάση που αναφέρθηκε στο σημείο 3.2 ενισχύθηκε. Δεδομένου ότι πολλές από αυτές τις υπηρεσίες έχουν οικονομικό χαρακτήρα, υπόκεινται στους κανόνες της εσωτερικής αγοράς και του ανταγωνισμού, «κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί».

3.4 Παρότι υπάρχουν κάποιες ανησυχίες όσον αφορά τον αντίκτυπο αυτών των κανόνων, ιδίως στις κοινωνικές υπηρεσίες, η Επιτροπή πιστεύει ότι μπορούν να εφαρμοστούν με τρόπο που λαμβάνει υπόψη τις ειδικές ανάγκες και ενισχύει την παροχή των υπηρεσιών, εφόσον φυσικά εφαρμοστεί η απαιτούμενη ευελιξία

3.5 Το ποιοτικό πλαίσιο που παρουσιάζει η Επιτροπή αποτελείται από τρεις άξονες δράσης, τους οποίους όμως η Επιτροπή δεν μετέφρασε σε συγκεκριμένες προτάσεις.

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσαρέσκειά της για τον τίτλο της ανακοίνωσης, ο οποίος δημιουργεί σύγχυση και υπόσχεται περισσότερα από όσα προσφέρει το περιεχόμενό της. Η σύγχυση απορρέει από το γεγονός ότι ο όρος «ποιοτικό πλαίσιο» έχει εδώ προφανώς διαφορετική σημασία από την κοινή αξία της «ποιότητας», που αναγνωρίζεται στο άρθρο 14 της ΣΛΕΕ και στο Πρωτόκολλο αριθ. 26 και η οποία δεν εξετάζεται καθόλου στην ανακοίνωση, ούτε ανεξάρτητα ούτε σε τομεακό πλαίσιο. Το ίδιο ισχύει και για τις άλλες αξίες, που είναι η ασφάλεια, η οικονομική προσιτότητα, η ίση μεταχείριση και η προώθηση της καθολικής πρόσβασης και των δικαιωμάτων των χρηστών.

4.2 Πολύ σοβαρή είναι επίσης η έλλειψη μιας εκτίμησης του αντικτύπου στην ανακοίνωση, επειδή χωρά μεγάλη συζήτηση ως προς τους ισχυρισμούς και τις παρατηρήσεις της Επιτροπής που αναφέρθηκαν στο σημείο 3.2. Για παράδειγμα, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ και τους εμπειρογνώμονες, οι υπηρεσίες αυτές πάντοτε παρέχονταν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

4.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι απαραίτητο να δημοσιευθεί το εν λόγω επεξηγηματικό σημείωμα σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας. Ήδη σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της ([1]) έχει αναφέρει την ανάγκη ύπαρξης αποτελεσματικών, σύγχρονων, προσβάσιμων και οικονομικώς προσιτών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, οι οποίες αποτελούν έναν από τους πυλώνες του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου και της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς και πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συνεχούς προσοχής, ιδίως τώρα με την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση που μαστίζει την Ευρώπη.

4.4 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση της Επιτροπής και την προτρέπει να συνεχίζει να εργάζεται για την αναγνώριση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, π.χ. στη νομοθεσία για τις κρατικές ενισχύσεις και τις σχετικές με την αγορά εργασίας υπηρεσίες.

4.5 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι είναι απαραίτητο να μεταφερθούν οι νέες διατάξεις του πρωτογενούς δικαίου για τις ΥΚΩ στο παράγωγο τομεακό και, κατά περίπτωση, διατομεακό δίκαιο.

4.6 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι στην υπό εξέταση ανακοίνωση θα έπρεπε να είχε δοθεί περισσότερη προσοχή στις κοινωνικές και στις ιατροφαρμακευτικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας. Καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή να εντείνει τις εργασίες της για τον ακριβέστερο προσδιορισμό της έννοιας των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας. Επισημαίνει, εξάλλου, ότι μπορεί να υπάρχουν και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας, που δεν αναφέρονται από την Επιτροπή, π.χ. στους τομείς του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης κλπ. Συμφωνεί με την Επιτροπή ότι ο ρόλος που διαδραματίζουν οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην ΕΕ σε τομείς όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η μέριμνα για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, η συνδρομή στα άτομα με αναπηρία, η κοινωνική στέγαση και οι σχετικές με την αγορά εργασίας υπηρεσίες είναι ζωτικής σημασίας.

4.7 Με την καθιέρωση νέων διατάξεων κατόπιν της έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας —συγκεκριμένα, του άρθρου 14 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), του Πρωτοκόλλου αριθ. 26 σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος και του άρθρου 36 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, που απέκτησε την ίδια νομική ισχύ με τις Συνθήκες— δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για να συγκεντρώσει η Επιτροπή σε ενιαία δέσμη όλες τις πρωτοβουλίες που έχει αναπτύξει σε σχέση με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πολύτιμη αυτήν την κίνηση, αν και οφείλει να επισημάνει ότι η παρούσα ανακοίνωση δεν παρέχει ακόμη τη συνεκτική και ειδική προσέγγιση που απαιτείται για τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, π.χ. όσον αφορά την πρόσβαση σε αυτές. Καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή να παρουσιάσει συγκεκριμένες προτάσεις.

4.8 Το άρθρο 14 της ΣΛΕΕ καθιερώνει την αρμοδιότητα της ΕΕ να νομοθετεί στο πεδίο των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος και ειδικότερα να ορίζει μέσω κανονισμών τις αρχές και τις προϋποθέσεις, ιδίως τις οικονομικές και τις δημοσιονομικές, που επιτρέπουν σε αυτές τις υπηρεσίες να εκπληρώνουν την αποστολή τους. Από το πλαίσιο του άρθρου συνάγεται σαφώς, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ότι δεν αφορά τις προϋποθέσεις της ίδιας της υπηρεσίας, οι οποίες καθορίζονται από τις εθνικές αρχές, αλλά τις γενικές και ειδικές προϋποθέσεις στους τομείς αρμοδιοτήτων της ΕΕ (ως «εθνικές αρχές» εδώ νοούνται τόσο η κεντρική κυβέρνηση όσο και η περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση).

4.9 Το άρθρο αυτό διευκρινίζει επίσης ότι η αρμοδιότητα για την παροχή, την ανάθεση και τη χρηματοδότηση των υπηρεσιών αυτών ανήκει και παραμένει στις εθνικές και υποεθνικές αρχές των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ υποστήριζε ανέκαθεν, και στο παρελθόν, αυτή τη θέση. Η Επιτροπή θα πρέπει, συνεπώς, να συνεχίσει να συγκεντρώνει πληροφορίες για τις υπηρεσίες αυτές σε εθνικό επίπεδο, για να μπορέσει να αξιολογήσει την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ.

4.10 Η Επιτροπή δηλώνει ότι θα συνεχίσει να εξετάζει την ανάγκη αναθεώρησης της υφιστάμενης ανά τομέα νομοθεσίας στην οποία περιλαμβάνονται υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας. Επ' αυτού, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι είναι απαραίτητο αυτή η συνεχής εξέταση να γίνει στη βάση νέων διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου, της εξέλιξης των αναγκών των χρηστών και των τεχνολογικών και οικονομικών μεταλλαγών και σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη και την κοινωνία των πολιτών. Αυτό ισχύει ιδίως όταν πρόκειται για τη διερεύνηση της πιθανής ανάγκης να δημιουργηθούν νέες υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας σε άλλους τομείς. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει την άποψή της σε παλαιότερη γνωμοδότηση ([2]).

4.11 Το Πρωτόκολλο αριθ. 26 καθορίζει, στο άρθρο του 1, τις βασικές αρχές που διέπουν τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος και, στο άρθρο 2, τις αρμοδιότητες των κρατών μελών όσον αφορά την παροχή, την ανάθεση και την οργάνωση υπηρεσιών γενικού συμφέροντος μη οικονομικού χαρακτήρα. Η ΕΟΚΕ φρονεί, συνεπώς, ότι υπεύθυνα για την αξιολόγηση των υπηρεσιών που αναφέρονται στο άρθρο 2 σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο είναι πρωτίστως τα κράτη μέλη· το μόνο καθήκον που μένει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του ελέγχου των έκδηλων σφαλμάτων είναι να διασφαλίζει ότι οι εν λόγω υπηρεσίες συνάδουν με τις γενικές αρχές των Συνθηκών της ΕΕ.

([1]) ΕΕ C 48 της 15.2.2011, σ. 77-80; ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σ. 65-68; ΕΕ C 162 της 25.6.2008, σ. 42-45; ΕΕ C 309 της 16.12.2006, σ. 135-141.

([2]) ΕΕ C 48 της 15.2.2011, σ. 77-80.

4.12 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια της Επιτροπής να εξηγήσει τις διάφορες έννοιες που χρησιμοποιούνται στις συζητήσεις για τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας. Δυστυχώς, οι εξηγήσεις αυτές ούτε πλήρεις είναι ούτε πάντα σωστές. Για παράδειγμα, η Επιτροπή δεν παρέχει ορισμό της έννοιας των «βασικών υπηρεσιών», ούτε προσδιορίζει τη θέση τους εντός του συνόλου. Στο ελληνικό κείμενο, τίθεται επίσης το ερώτημα εάν οι «βασικές υπηρεσίες» ταυτίζονται με τις «θεμελιώδεις υπηρεσίες» που αναφέρονται στον Άξονα 2. Η απαρίθμηση των ειδικών υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας επίσης δεν είναι πλήρης. Στην ίδια την ανακοίνωση της Επιτροπής υπάρχει ένα παράδειγμα της επικρατούσας σύγχυσης, αφού στον τίτλο και στην πρώτη πρόταση του Άξονα 2 γίνεται λόγος για «θεμελιώδεις υπηρεσίες», ενώ σε όλο το υπόλοιπο κείμενο του ίδιου Άξονα γίνεται λόγος για «υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας». Η Επιτροπή θα πρέπει να ζητήσει τη συνδρομή αναγνωρισμένων εμπειρογνωμόνων του τομέα για τη σαφή διατύπωση των βασικών εννοιών που χρησιμοποιούνται σε σχέση με τις ΥΚΩ.

4.13 Επισημαίνεται επίσης ότι υπάρχουν περιθώρια διαφορετικών ερμηνειών στις διάφορες γλώσσες και αυτό δεν αφορά μόνο τον κατάλογο των βασικών εννοιών. Τίθεται το ερώτημα αν νοείται κάθε φορά κάτι διαφορετικό με την παράλληλη χρήση όρων όπως «καθολική πρόσβαση» και «καθολική υπηρεσία», «επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και «υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας» ή «αποστολή δημόσιας υπηρεσίας». Χαρακτηριστικό παράδειγμα της σύγχυσης είναι ότι η Επιτροπή, στο πλαίσιο που αφιερώνει στις «Βασικές έννοιες», δηλώνει ότι δεν πρόκειται να χρησιμοποιήσει στην ανακοίνωσή της τον όρο «δημόσιες υπηρεσίες», ενώ τέσσερις παραγράφους πιο κάτω μιλά για τις «… προϋποθέσεις βάσει των οποίων οι ειδικές *δημόσιες υπηγρεσίες* θα είναι σε θέση να εκπληρώσουν την αποστολή τους …».

4.14 Είναι, συνεπώς, σκόπιμο να συσταθεί να διεξαχθούν ευρείες διαβουλεύσεις για όλα αυτά τα θέματα και να καταρτιστεί ένα νέο γλωσσάριο των βασικών εννοιών, ώστε να αποφεύγονται οι παρανοήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαφορείς των κοινωνικών συστημάτων των κρατών μελών.

5. **Ειδικές παρατηρήσεις**

5.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί την προσέγγιση που ακολούθησε η Επιτροπή για την κατάρτιση της παρούσας ανακοίνωσης, με τη μορφή τριών αξόνων δράσης, όπως αναφέρθηκε στο σημείο 3.5 ανωτέρω, καλύ πλαίσιο για περαιτέρω ανάπτυξη.

5.2 Ο πρώτος άξονας συνίσταται στην αύξηση της σαφήνειας και της ασφάλειας δικαίου όσον αφορά τους κανόνες της ΕΕ για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Η ΕΟΚΕ φυσικά το θεωρεί αυτό θετικό, εφόσον το ζητά εδώ και χρόνια. Δυστυχώς, παρατηρεί ότι δεν συνοδεύεται από νέες συγκεκριμένες προτάσεις.

5.3 Όσο για την αναθεώρηση των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων που εφαρμόζονται στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, η Επιτροπή έχει ήδη εγκρίνει ή προτείνει τις εξής αλλαγές:

5.3.1 μια νέα ανακοίνωση, όπου εξετάζονται αναλυτικότερα τα ζητήματα ερμηνείας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο·

5.3.2 αύξηση του αριθμού των κοινωνικών υπηρεσιών που, εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, θα εξαιρούνται από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης και αξιολόγησης από την Επιτροπή. Ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τώρα, επιπλέον των νοσοκομείων και της κοινωνικής στέγασης, υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος που καλύπτουν κοινωνικές ανάγκες στους τομείς της υγείας και της μακροχρόνιας περίθαλψης, της παιδικής μέριμνας, της πρόσβασης και της επανένταξης στην αγορά εργασίας και της φροντίδας και κοινωνικής ένταξης ευπαθών ομάδων του πληθυσμού·

5.3.3 λεπτομερέστερο και πιο επικεντρωμένο έλεγχο των μέτρων ενίσχυσης που μπορεί να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς·

5.3.4 πρόταση για έναν νέο κανόνα de minimis ειδικά για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, βάσει του οποίου δεν θα θεωρείται ενίσχυση η οικονομική συνδρομή που δεν υπερβαίνει τα 500 000 ευρώ μέσα σε μία τριετία. Για ορισμένους τομείς, μεταξύ των οποίων η Επιτροπή αναφέρει τις μεταφορές και τη δημόσια ραδιοτηλεόραση, θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται ειδικοί τομεακοί κανόνες.

5.4 Στις προτάσεις που παρουσιάζει η Επιτροπή για τη μεταρρύθμιση των κανόνων περί δημοσίων συμβάσεων και συμβάσεων παραχώρησης με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας της παροχής υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος, τα σημαντικότερα στοιχεία είναι τα εξής:

5.4.1 Οι κοινωνικές και οι ιατροφαρμακευτικές υπηρεσίες θα υπάγονται σε ειδικό, ελαφρύτερο καθεστώς, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη τον ιδιαίτερο ρόλο και τις ιδιομορφίες τους. Θα υπόκεινται σε υψηλότερα όρια και θα πρέπει να συμμορφώνονται μόνο με τις υποχρεώσεις διαφάνειας και ίσης μεταχείρισης. Ενθαρρύνεται η χρήση του κριτηρίου της «πλέον οικονομικά συμφέρουσας προσφοράς» (η έννοια της «πλέον οικονομικά συμφέρουσας προσφοράς», σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καλύπτει και τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές).

5.4.2 Αυξάνεται η ασφάλεια δικαίου ως προς τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται οι κανόνες της ΕΕ περί δημοσίων συμβάσεων στις σχέσεις μεταξύ των δημοσίων αρχών. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει εδώ στην πρόσφατη γνωμοδότησή της σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης.

5.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τους «οδηγούς» που δημοσιεύει η Επιτροπή με στόχο την καλύτερη κατανόηση και εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, ιδίως όταν αυτοί έχουν καταρτιστεί με τη συνδρομή αναγνωρισμένων εμπειρογνωμόνων.

5.6 Στον δεύτερο άξονα, ο οποίος αφορά την εξασφάλιση της πρόσβασης σε θεμελιώδεις υπηρεσίες, η Επιτροπή προσπαθεί να διατηρήσει ισορροπία μεταξύ της ανάγκης να αυξηθεί ο ανταγωνισμός, αφενός, και, αφετέρου, της ανάγκης να εξασφαλίζεται η πρόσβαση κάθε πολίτη σε θεμελιώδεις υπηρεσίες υψηλής ποιότητας σε οικονομικά προσιτές τιμές, όπως είχε ήδη εξηγήσει στη σχετική Λευκή της Βίβλο του 2004.

5.7 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή αναφέρει τα ακόλουθα παραδείγματα βασικών υπηρεσιών: ταχυδρομικές υπηρεσίες, βασικές τραπεζικές υπηρεσίες, δημόσιες συγκοινωνίες, ενέργεια και ηλεκτρονικές επικοινωνίες. Η ΕΟΚΕ, παραπέμποντας στο σημείο 4.6 ανωτέρω, πιστεύει ότι αυτή η απαρίθμηση δεν είναι περιοριστική. Θεωρεί ότι τα αναφερθέντα παραδείγματα αποτελούν επίσης βασικές υπηρεσίες, που πρέπει να είναι οικονομικά προσιτές με δικαίωμα καθολικής πρόσβασης, ιδίως για τα άτομα που χρειάζονται προστασία και υποστήριξη όπως τα άτομα με αναπηρίες ή εκείνα που πλήττονται από φτώχεια και αποκλεισμό. Σε περίπτωση σύγκρουσης με τους κανόνες ανταγωνισμού, θα επικρατεί το γενικό συμφέρον.

5.8 Ο τρίτος άξονας αφορά την προώθηση ποιοτικών πρωτοβουλιών, ιδίως σε σχέση με τις κοινωνικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, η ζήτηση των οποίων στην κοινωνία αυξάνεται, ενώ καθίσταται όλο και πιο προβληματική η χρηματοδότησή τους, αφενός λόγω της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης και αφετέρου λόγω της γήρανσης του πληθυσμού.

5.9 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί ιδίως να υπενθυμίσει ότι περιμένει ακόμη την ανακοίνωση για τις υπηρεσίες υγείας, την οποία η Επιτροπή είχε υποσχεθεί να δημοσιεύσει σε συνδυασμό με τις κοινωνικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος.

5.10 Η Επιτροπή αναφέρει τέσσερις πρωτοβουλίες ως παραδείγματα σε αυτόν τον τρίτο άξονα. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επισημάνει ότι οι τρεις από τις τέσσερις αφορούν δράσεις που έχουν ήδη ξεκινήσει. Κατά συνέπεια, τα νέα διακρατικά σχέδια που θα χρηματοδοτηθούν μέσω του προγράμματος PROGRESS δεν πρέπει να αφορούν μόνο την εφαρμογή του «Εθελοντικού ευρωπαϊκού πλαισίου ποιότητας», αλλά και τη συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων που έχουν ήδη επιτευχθεί με αυτά τα σχέδια.

5.11 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την έμφαση που δίνει η Επιτροπή στην ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων στην προσφορά με το «λιγότερο κόστος για την κοινότητα» και όχι απαραίτητα στη χαμηλότερη προσφορά. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την καλύτερη δυνατή μίξη κοινωνικής πολιτικής και σχετικών με την αγορά εργασίας υπηρεσιών, που έχουν σαφή αλληλεπίδραση. Ωστόσο, η κοινωνική διάσταση των συμβάσεων πρέπει να ενισχυθεί στην κοινωνία στο σύνολό της.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας»

[COM(2011) 841 τελικό]

(2012/C 229/19)

Εισηγητής: ο κ. **Richard ADAMS**

Στις 7 Δεκεμβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 203 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«*Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας*»

COM(2011) 841 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 146 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Συμπεράσματα και Συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον προτεινόμενο κανονισμό και υποστηρίζει υπό όρους την ευρύτερη χρήση της εμπειρογνωμοσύνης της ΕΕ στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας σε τρίτες χώρες.

1.2 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η εποπτεία του σημαντικού δημοσιονομικού ποσού αναφοράς ύψους 631 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2014-2020 εναπόκειται στη ΓΔ Ανάπτυξη και Συνεργασία - EuropeAid και θα διέπεται από τους κανόνες και τις διαδικασίες που ισχύουν για όλες τις πολιτικές βοήθειας και ανάπτυξης. Η Επιτροπή αναμένει ότι με αυτόν τον τρόπο θα ενισχυθεί η υποχρέωση λογοδοσίας, η διαφάνεια και η συνοχή με άλλα προγράμματα βοήθειας.

1.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, αρχής γενομένης από το 2016, κάθε δύο χρόνια θα λαμβάνει μια έκθεση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την υλοποίηση, τα αποτελέσματα, τα κύρια επιτεύγματα και τις επιπτώσεις του παρόντος προγράμματος στην εξωτερική χρηματοδοτική συνδρομή της Ένωσης, και ότι προσβλέπει στην πλήρη συμμετοχή της στην εν λόγω διαδικασία εποπτείας και ελέγχου. Ο έγκαιρος προγραμματισμός των ενδιάμεσων αναθεωρήσεων των προγραμμάτων θα μεγιστοποιήσει την ικανότητα επίτευξης αποτελεσμάτων και αναμφίβολα θα λάβει χώρα σε συνεργασία με τα γεωγραφικά προγράμματα και τις αντιπροσωπείες της ΕΕ σε χώρες εταίρους.

1.4 Επισημαίνεται ότι οι απόψεις της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρώπη ως προς την ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας γενικότερα διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, πράγμα που θα πρέπει να καταστεί εμφανέστερο σε ορισμένες πτυχές του κανονισμού.

1.5 Συγκεκριμένα, πρέπει να διευκρινιστεί στους ευρωπαίους φορολογούμενους πολίτες ότι η πλειονότητα των δαπανών του προγράμματος θα διατεθεί για σκοπούς αποκατάστασης και ότι μικρό μόνο ποσοστό των δαπανών θα χρησιμοποιηθεί σε συμβουλευτικά προγράμματα σχετικά με την ασφάλεια σε αναδυόμενες οικονομίες όπου είναι δυνατόν να διασφαλιστεί η πολιτική και κοινωνική σταθερότητα.

1.6 Για την παροχή υποστήριξης σε αναδυόμενες χώρες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να προτείνει μια διεθνή σύμβαση σχετικά με τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις όσον αφορά το συμβουλευτικό έργο στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, η οποία πρέπει να αναπτυχθεί από τα ολιγάριθμα κράτη που είναι σε θέση να παράσχουν τις εν λόγω συμβουλές. Ανεξάρτητα από μια τέτοια σύμβαση, πρέπει να εφαρμοστούν σαφή κριτήρια στον ΜΣΠΑ, ώστε να είναι δυνατόν να ληφθεί μια απόφαση σχετικά με το κατά πόσο μια αναδυόμενη χώρα:

— πληροί τα ελάχιστα κριτήρια εθνικής και διεθνούς σταθερότητας,

— είναι σε θέση και είναι διατεθειμένη να εγγυηθεί την εγκατάσταση της διοικητικής, επιστημονικής και τεχνικής δομής που απαιτείται για την υλοποίηση της πυρηνικής επιλογής,

— μπορεί να διαθέσει με βιώσιμο τρόπο τους οικονομικούς, τεχνικούς και βιομηχανικούς πόρους που απαιτούνται για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου κανονιστικής αρμοδιότητας, για τη διασφάλιση όλων των μέσων ασφαλούς λειτουργίας και για την πρόβλεψη ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος ασφαλούς διαχείρισης αποβλήτων.

1.7 Τα εν λόγω κριτήρια δεν θα πρέπει να αποτελούν μέρος του παραρτήματος του κανονισμού αλλά να συμπεριληφθούν στο κυρίως κείμενο, διότι περιλαμβάνουν ιδιαίτερα σημαντικές γενικές αρχές που σχετίζονται με τη διεθνή πυρηνική ασφάλεια, την ασφάλεια των διεθνών σχέσεων και τη διεθνή ασφάλεια.

1.8 Σχέδια βοήθειας πρέπει να υλοποιούνται σε μια αναδυόμενη χώρα μόνο εάν αυτή έχει υπογράψει τη Συνθήκη για τη μη διάδοση των πυρηνικών όπλων και τα Πρωτόκολλά της, τη Σύμβαση για την πυρηνική ασφάλεια και τη Διεθνή κοινή σύμβαση για την ασφάλεια διαχείρισης των ραδιενεργών αποβλήτων.

1.9 Μόνο υπό εξαιρετικές περιστάσεις που αφορούν την ασφάλεια θα πρέπει να παρέχονται πόροι για την απόκτηση τεχνικού εξοπλισμού. Θα πρέπει να καθορισθούν κριτήρια από την Επιτροπή και να κοινοποιούνται. Δεν θα πρέπει να παρέχεται βοήθεια στους φορείς εκμετάλλευσης.

1.10 Για την ενίσχυση της διαφάνειας συνιστάται η διάθεση περιπτωσιολογικών μελετών από το τρέχον πρόγραμμα, καθώς και η βελτίωση της παρουσίασης και της παράθεσης των διάφορων αναφορών στον δικτυακό τόπο του EuropeAid.

1.11 Το πρόγραμμα του μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας (ΜΣΠΝ) θα πρέπει να ενθαρρύνει και να αξιολογεί τη δυνατότητα ενσωμάτωσης υποχρεωτικών μηχανισμών στη νομοθεσία κάθε χώρας όπου ενεργοποιούνται στις περιπτώσεις που θα υλοποιούσαν ή θα ενίσχυαν τις Συνθήκες, τις συμβάσεις και τις συμφωνίες του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ).

1.12 Συνιστούμε ιδιαίτερα να συμπεριληφθεί η στήριξη ανεξάρτητων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που βρίσκονται στο εσωτερικό ή κοντά σε δικαιούχα κράτη τα οποία επιθυμούν να βελτιώσουν την υποχρέωση λογοδοσίας και τη διαφάνεια της νοοτροπίας όσον αφορά την πυρηνική ασφάλεια μέσω συγκεκριμένων δράσεων.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Κατά καιρούς ζητήματα που αφορούν την πυρηνική ασφάλεια και προστασία εκτός Ευρώπης έρχονται στο προσκήνιο, ιδίως μέσω του Three Mile Island το 1979, του Τσερνομπίλ το 1986 και της Φουκουσίμα το 2011. Ατυχήματα όπως τα ανωτέρω έχουν παγκόσμιες επιπτώσεις και αποκαλύπτουν τις καταστροφικές συνέπειες που μπορεί να έχει ο ελαττωματικός σχεδιασμός, η ανεπαρκής νοοτροπία ασφάλειας, η απουσία ενός ικανοποιητικού κανονιστικού πλαισίου και πλαισίου λειτουργικής ασφάλειας.

2.2 Το 2010 λειτουργούσαν 441 εμπορικοί πυρηνικοί αντιδραστήρες σε 30 χώρες ανά τον κόσμο, πολλοί εκ των οποίων κατασκευάστηκαν τις δεκαετίες του ’70 και του ’80, με μέση διάρκεια ζωής περίπου 35 ετών. Επιπλέον, 56 χώρες διαθέτουν περίπου 250 αντιδραστήρες για μη στρατιωτικούς ερευνητικούς σκοπούς. Περισσότεροι από 60 ακόμα πυρηνικοί αντιδραστήρες τελούν υπό κατασκευή, ενώ έχει προγραμματιστεί η κατασκευή περισσότερων από 150. Νέοι αντιδραστήρες θα κατασκευασθούν κυρίως στην Κίνα, την Ινδία και τη Ρωσία, και πιθανώς στη Νοτιοανατολική Ασία, τη Νότιο Αμερική και τη Μέση Ανατολή. Καθώς η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας αυξάνεται ακατάπαυστα, ορισμένα κράτη ενδέχεται επίσης να επιδιώξουν να επεκτείνουν τις εξαγωγές ηλεκτρικού ρεύματος πυρηνικής προέλευσης που πραγματοποιούν.

2.3 Ανεξάρτητα από το αν θα προκύψει μια πυρηνική «αναγέννηση», όσο υπάρχουν και λειτουργούν σταθμοί παραγωγής πυρηνικής ενέργειας θα εξακολουθήσουν πάντα να υφίστανται σημαντικά ζητήματα πυρηνικής ασφάλειας, με δυνητικά παγκόσμιο αντίκτυπο. Συνεπώς η ΕΕ αποφασίζει ότι ορισμένες πτυχές της διεθνούς πυρηνικής ασφάλειας συνιστούν δικαιολογημένα τομείς που την ενδιαφέρουν και στους οποίους εμπλέκεται, ιδίως εφόσον από τη Συνθήκη Ευρατόμ του 1957 και έκτοτε η Ένωση έχει αναπτύξει ερευνητική, τεχνική, λειτουργική και κανονιστική εμπειρογνωμοσύνη σε αυτόν τον τομέα. Η Ευρώπη διαθέτει το ένα τρίτο της παγκόσμιας εγκατεστημένης πυρηνικής ισχύος και την ευρύτερη εμπειρία σε διάφορα και δυναμικά κανονιστικά καθεστώτα και καθεστώτα ασφάλειας, οπότε διαθέτει σημαντική δεξαμενή γνώσεων στον εν λόγω τομέα. Ύστερα, η καταστροφή του Τσερνομπίλ έδωσε το έναυσμα για μια δυναμική και ενεργό προσέγγιση της συνεργασίας και της διάδοσης γνώσεων στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας, καθώς έφερε με τραγικό τρόπο στο προσκήνιο τις ενδεχόμενες αδυναμίες στα καθεστώτα ασφάλειας τρίτων χωρών.

2.4 Από το 1991 και ύστερα, στο πλαίσιο του προγράμματος TACIS της ΕΕ (Τεχνική βοήθεια στην Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών) έχει παρασχεθεί σημαντική στήριξη στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας σε τρίτες χώρες. Η στήριξη διατέθηκε στην ανάλυση θεμάτων ασφάλειας, στην επιτόπια βοήθεια σε σταθμούς πυρηνικής ενέργειας και σε ορισμένες περιπτώσεις στην προμήθεια εξοπλισμού για τη βελτίωση του ελέγχου της λειτουργίας των σταθμών, σε κανονιστικές δραστηριότητες και δραστηριότητες χορήγησης αδειών και στη διαχείριση αποβλήτων. Επιπλέον, συνεισέφερε σε ευρύτερες διεθνείς πρωτοβουλίες, και ιδίως στη δράση στο Τσερνομπίλ. Κατά προσέγγιση 1,3 δισεκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν για βοήθεια σε θέματα πυρηνικής ασφάλειας, ιδίως στη Ρωσία και την Ουκρανία και, σε πολύ μικρότερο βαθμό, στην Αρμενία και το Καζακστάν.

2.5 Από το 2007 ο ΜΣΠΝ [1], που δημιουργήθηκε ειδικά για την προώθηση και την ανάπτυξη της πυρηνικής ασφάλειας, διαδέχθηκε το TACIS και δεν περιορίζεται πλέον στα κράτη που δημιουργήθηκαν λόγω της διάσπασης της Σοβιετικής Ένωσης. Ο ΜΣΠΝ έχει προϋπολογισμό 524 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2007-2013 και χρηματοδοτεί δράσεις για τη βελτίωση της πυρηνικής ασφάλειας, για την ασφαλή μεταφορά, επεξεργασία και διάθεση των ραδιενεργών αποβλήτων, για την αποκατάσταση πρώην πυρηνικών εγκαταστάσεων και την προστασία από τις ιοντίζουσες ακτινοβολίες που εκπέμπονται από ραδιενεργά υλικά, για την ετοιμότητα αντιμετώπισης καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης και την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας.

2.6 Η ΕΕ συνεργάζεται στενά με τον ΔΟΑΕ, παρέχοντας συχνά χρηματοδότηση για την υλοποίηση προτεινόμενων προγραμμάτων που διαφορετικά δεν θα λάμβαναν χρηματοδότηση.

2.7 Η πρόθεση τρίτων χωρών να δημιουργήσουν ικανότητες παραγωγής πυρηνικής ενέργειας συνιστά μια νέα πρόκληση. Ορισμένες από τις εν λόγω αναδυόμενες χώρες ενδέχεται να μην έχουν πάντα σταθερές πολιτικές δομές και να μην διαθέτουν διάκριση εξουσιών, δημοκρατικό έλεγχο, έμπειρες διοικητικές δομές και εμπειρογνωμοσύνη στη διαχείριση τεχνολογιών υψηλού κινδύνου. Η έμμεση ενθάρρυνση των εν λόγω χωρών να αναπτύξουν πυρηνική τεχνολογία δίδοντας στο πυρηνικό τους πρόγραμμα μια επίφαση αξιοπιστίας χάρη στη βοήθεια της ΕΕ είναι πιθανόν να εγκυμονεί νέους κινδύνους για την πυρηνική ασφάλεια.

2.8 Πέραν αυτού και ανεξάρτητα από τις προθέσεις τρίτων χωρών να αυξήσουν την ικανότητα παραγωγής πυρηνικής ενέργειάς τους, η ΕΟΚΕ συνειδητοποιεί το γεγονός ότι η χρήση της πυρηνικής ενέργειας για μη στρατιωτικούς σκοπούς συνδέεται με την παραγωγή πλουτωνίου και άλλων ραδιενεργών υλικών και με την ανάπτυξη τεχνογνωσίας που θα μπορούσε να οδηγήσει σε διεθνείς πυρηνικές απειλές και να αυξήσει τις εντάσεις σε διεθνές επίπεδο. Αυτοί οι κίνδυνοι ενδέχεται να αυξηθούν σε ασταθείς τρίτες χώρες.

[1] ΕΕ L 81 της 22.3.2007, σ. 1.

3. **Περίληψη του προτεινόμενου κανονισμού**

3.1 Ο επί του παρόντος προτεινόμενος κανονισμός, που αποτελεί αναδιατύπωση του κανονισμού ΜΣΠΑ του 2007, προβλέπει μεταξύ άλλων και την αναθεώρηση του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής με σκοπό τη συμπερίληψη όλων των τρίτων χωρών ανά τον κόσμο και διευκρινίζει τις προτεραιότητες και τα κριτήρια συνεργασίας. Η ευθύνη για την υλοποίηση των δράσεων εναπόκειται στη ΓΔ «EuropeAid-Ανάπτυξη και Συνεργασία» (DEVCO), με τη συνεργασία της ΓΔ «Εξωτερική Δράση», της ΓΔ «Ενέργεια» και του Κοινού Κέντρου Ερευνών. Συγκεκριμένα, ο κανονισμός θα υπόκειται στους *κοινούς κανόνες και διαδικασίες για την εφαρμογή των μηχανισμών εξωτερικής δράσης της Ένωσης* (COM(2011) 842 τελικό). Προβλέπει επίσης μια απλοποιημένη προσέγγιση εφαρμογής του μηχανισμού αναπτυξιακής συνεργασίας (DCI), του ευρωπαϊκού μέσου για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου (ΕΜΔΑΑ), του ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας (ΕΝΙ), του μηχανισμού σταθερότητας (ΜΣ), του μηχανισμού προενταξιακής βοήθειας (ΜΠΒ) και του μηχανισμού εταιρικής σχέσης (PI).

3.2 Ο κανονισμός υποστηρίζει την προώθηση ενός υψηλού επιπέδου πυρηνικής ασφάλειας, ακτινοπροστασίας και την εφαρμογή αποτελεσματικών και αποδοτικών διασφαλίσεων των πυρηνικών υλικών σε τρίτες χώρες. Καλύπτει ζητήματα που αφορούν τις εξορύξεις για καύσιμα, τις νέες κατασκευές, τη λειτουργία, τον παροπλισμό και διάθεση των αποβλήτων –πρόκειται για μία περιεκτική προσέγγιση. Κατά την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η πρόοδος θα αξιολογείται μέσω αξιολόγησης από ομοτίμους στο πλαίσιο του ΔΟΑΕ, της πορείας των στρατηγικών για τα αναλωμένα καύσιμα, τα πυρηνικά απόβλητα και τον παροπλισμό, του αντίστοιχου νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου και της υλοποίησης έργων, καθώς και του αριθμού και της σημασίας των ζητημάτων που προσδιορίζονται σε σχετικές εκθέσεις του ΔΟΑΕ σχετικά με τις πυρηνικές διασφαλίσεις.

3.3 Ο κανονισμός στοχεύει στη διασφάλιση της συνέπειας ως προς τους στόχους πολιτικής της ΕΕ και ως προς άλλα αναπτυξιακά μέτρα τρίτων χωρών μέσω της εκπόνησης εγγράφων στρατηγικής που θα ακολουθούνται από πολυετή ενδεικτικά προγράμματα τα οποία θα καλύπτουν μία αρχική περίοδο τεσσάρων, και στη συνέχεια τριών ετών.

3.4 Το παράρτημα διευκρινίζει τα συγκεκριμένα μέτρα στήριξης και τα κριτήρια συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων των προτεραιοτήτων, βάσει των οποίων θα διατεθεί ο προϋπολογισμός των 631 εκατομμυρίων ευρώ σε μία επταετία.

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει τη διαδικασία μέσω της οποίας έχουν αναπτυχθεί τα προγράμματα βοήθειας και συνεργασίας σχετικά με την πυρηνική ασφάλεια την τελευταία εικοσαετία. Ο παρών προτεινόμενος κανονισμός αποτελεί συνέχεια της ανωτέρω τάσης και προσπαθεί να αποσαφηνίσει ότι ο κυριότερος στόχος είναι η ασφάλεια και όχι η προώθηση της πυρηνικής ενέργειας (COM (2011) 841 τελικό· Παράρτημα – Κριτήρια – τελευταίο σημείο). Η ΕΟΚΕ κατανοεί ότι στόχος του προγράμματος δεν είναι να ενθαρρύνει τις αναδυόμενες χώρες να εφαρμόσουν πυρηνική τεχνολογία. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία σε μια πιο λεπτομερή κατάρτιση του ισοζυγίου δαπανών των προηγούμενων και των προτεινόμενων προγραμμάτων ΜΣΠΝ. Συγκεκριμένα, θα μπορούσαν να μετριασθούν ορισμένες ανησυχίες, εάν καθίστατο σαφές ότι το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών του προγράμματος θα διοχετευθεί για την αποκατάσταση και μόνο ένα μικρό ποσοστό εξ αυτών θα καλύψει συμβουλευτικά προγράμματα σχετικά με την ασφάλεια στις αναδυόμενες οικονομίες.

4.2 Με αυτόν τον τρόπο θα αναγνωριζόταν και το ενδεχόμενο να μην ήταν απόλυτα εμφανής ή να μην είχε εξηγηθεί πλήρως σε προηγούμενες φάσεις του προγράμματος η επικρατούσα λογική ασφάλειας για την υποστήριξη ορισμένων λειτουργικών μέτρων, τα οποία συμβάλλουν επίσης αναγκαστικά στην εκτεταμένη, αλλά και ασφαλή λειτουργία σταθμών πυρηνικής ενέργειας. Η εκμετάλλευση της πυρηνικής ενέργειας παραμένει ένα ζήτημα που διχάζει την κοινή γνώμη στην Ευρώπη, ενώ η ενθάρρυνση των υψηλότερων δυνατών προτύπων ασφάλειας τυγχάνει πλήρους στήριξης.

4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το ερώτημα εάν η εμπλοκή της ΕΕ μέσω του ΜΣΠΝ προσφέρει σιωπηρή στήριξη και ενθάρρυνση εκκολαπτόμενων πυρηνικών προγραμμάτων, ιδίως σε ασταθείς αναδυόμενες οικονομίες, δεν έχει εξεταστεί πλήρως μέχρι στιγμής. Η ΕΟΚΕ κατανοεί μεν ότι η χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων μέσω του ΜΣΠΝ θα πραγματοποιείται μόνο υπό αυστηρότατους όρους, όμως θα στήριζε τον αρχικό διάλογο και τη συζήτηση σχετικά με ζητήματα πυρηνικής ενέργειας με οποιαδήποτε τρίτη χώρα, χωρίς προϋποθέσεις.

4.4 Ένας από τους στόχους της ΕΕ πρέπει να είναι να μην συντελέσει στην ανάπτυξη πυρηνικών ικανοτήτων σε τρίτη χώρα που θα μπορούσαν να προκαλέσουν νέους κινδύνους για την πυρηνική ασφάλεια ή πυρηνικές απειλές που θα είχαν αντίκτυπο στη διεθνή ασφάλεια. Ποιοτικά πρότυπα δίδονται στο σημείο 1.6. Με την εφαρμογή των υψηλότερων δυνατών προδιαγραφών πυρηνικής ασφάλειας εντός της Ένωσης, η ΕΕ θα μπορούσε να διασφαλίσει ηγετικό ρόλο στην πλέον ασφαλή χρήση πυρηνικής ενέργειας για μη στρατιωτικούς σκοπούς παγκοσμίως.

4.5 Η συνεισφορά του προγράμματος ΜΣΠΝ σε χώρες με πιο περιορισμένη βιομηχανική, επιστημονική και ερευνητική βάση που είτε διαθέτουν ήδη είτε σκοπεύουν να δρομολογήσουν εμπορικά προγράμματα παραγωγής πυρηνικής ενέργειας και πληρούν τις ελάχιστες προϋποθέσεις ασφάλειας, θεωρείται επίσης πολύτιμη και προς το δημόσιο συμφέρον στην ΕΕ. Σε συνεργασία με τον ΔΟΑΕ είναι πολύ πιθανό ότι η στήριξη των βέλτιστων πρακτικών έχει ενισχύσει τεχνικά και κανονιστικά καθεστώτα σε τρίτες χώρες με πιο περιορισμένους πόρους. Ωστόσο, ενδέχεται να είναι δύσκολο να διαμορφώσουμε μια σαφή εικόνα του τρόπου με τον οποίο τα τρέχοντα και μελλοντικά προγράμματα ΜΣΠΝ αντλούν τα οφέλη αυτά.

4.6 Κατά συνέπεια συνιστάται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες για να αποσαφηνίσει τον σημαντικότατο ρόλο της ασφάλειας στο επόμενο πρόγραμμα ΜΣΠΝ. Στις εν λόγω ενέργειες μπορεί να συγκαταλέγεται η δημοσίευση προσπελάσιμων περιπτωσιολογικών μελετών από το τρέχον πρόγραμμα, η βελτίωση της παρουσίασης και της παράθεσης των διάφορων αναφορών στον δικτυακό τόπο του EuropeAid και γενικότερα η επιδίωξη υψηλότερου κύρους για ένα τόσο ουσιαστικό πρόγραμμα. Η εν λόγω προσέγγιση θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στη διαφάνεια και

να ενθαρρύνει την υποχρέωση λογοδοσίας. Δεδομένου ότι ο κανονισμός υποστηρίζει την προώθηση ενός υψηλού επιπέδου πυρηνικής ασφάλειας, προτείνεται να γίνονται παραδειγματικές αναφορές σε τέτοιου είδους υψηλά πρότυπα, όπως για παράδειγμα η δήλωση της WENRA σχετικά με τους στόχους ασφάλειας όσον αφορά τους νέους πυρηνικούς σταθμούς.

5. **Ειδικές παρατηρήσεις**

5.1 Πρέπει να σημειωθεί ότι οι ευρωπαϊκές οδηγίες σχετικά με την πυρηνική ασφάλεια, σε αντίθεση με την εντύπωση που μπορεί να δίνει ο προτεινόμενος κανονισμός, δεν περιέχουν πρότυπα τεχνικής ασφάλειας, οι δε υποχρεώσεις του κανονιστικού πλαισίου συμπεριλαμβάνουν μόνο ορισμένες γενικές απαιτήσεις σύμφωνα με τη σύμβαση για την πυρηνική ασφάλεια.

5.2 Η πρόταση αναφέρει επίσης ότι υπάρχει ολοκληρωμένη αξιολόγηση ασφάλειας εντός της ΕΕ. Εντούτοις, οι συνεχείς «δοκιμές αντοχής σε ακραίες συνθήκες» είναι μόνο μια συμπληρωματική αξιολόγηση της ασφάλειας χωρίς ουσιαστικά κριτήρια ασφάλειας που να προσπαθούν να απαντήσουν στο ερώτημα «τι συμβαίνει όταν αποτυγχάνουν τα συστήματα ασφάλειας». Επίσης, αναγνωρίζεται ότι η διαδικασία είναι περιορισμένη λόγω του εξαιρετικά στενού χρονικού πλαισίου που επιβάλλεται. Παρά τους εν λόγω περιορισμούς, τα πλεονεκτήματα της προσέγγισης της ΕΕ όσον αφορά την πυρηνική ασφάλεια απορρέουν από την πρόθεσή τους να λάβουν ως αφετηρία τις «δοκιμές αντοχής σε ακραίες συνθήκες», προκειμένου να αναπτυχθεί περαιτέρω και να βελτιωθεί το πνεύμα ασφάλειας και να υλοποιηθούν οι υψηλότερες δυνατές προδιαγραφές πυρηνικής ασφάλειας. Τα προσωρινά συμπεράσματα από τις τρέχουσες «δοκιμές αντοχής σε ακραίες συνθήκες» των ευρωπαϊκών σταθμών πυρηνικής ενέργειας αποκαλύπτουν ότι θα χρειαστεί να γίνουν περαιτέρω αλλαγές και βελτιώσεις και να αναληφθούν νομοθετικές δράσεις. Αυτές θα πρέπει να αντικατοπτριστούν όσο το δυνατόν ταχύτερα στο έργο υλοποίησης και παροχής συμβουλών του προγράμματος ΜΣΠΝ.

5.3 Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, από θεσμική άποψη, η ΕΕ έχει πολύ περιορισμένη εμπειρογνωμοσύνη σε πυρηνικά θέματα και ότι τα έργα του ΜΣΠΝ εκτελούνται κατά κύριο λόγο από οργανισμούς των κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενδέχεται να είναι στην κατάλληλη θέση για να προσφέρει πολύτιμες κριτικές αναλύσεις και ιδέες σχετικά με την πολυμορφία των ευρωπαϊκών προτύπων και πρακτικών, οφείλει όμως να αναπτύξει ίδιες εσωτερικές ικανότητες και ανεξάρτητη εμπειρογνωμοσύνη.

5.4 Η πρόταση για τον ΜΣΠΝ αναφέρει ότι στόχος του είναι να εξαλείψει τον πυρηνικό κίνδυνο, αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι, τεχνικώς, όπως ισχύει και για την εξάλειψη του κινδύνου σε οποιαδήποτε περίπλοκη βιομηχανική διεργασία, δεν υφίστανται εγγυήσεις ως προς την επίτευξη του εν λόγω στόχου, και ειδικότερα η πρόληψη καταστροφικού πυρηνικού ατυχήματος. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι στόχος είναι η πρόληψη των συμβάντων και ατυχημάτων, σύμφωνα με τα πιο γνωστά πρότυπα. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η πεποίθηση βάσει της οποίας έχει εξαλειφθεί ο κίνδυνος που ελλοχεύει σε τέτοιες διαδικασίες δεν ενθαρρύνει την καλλιέργεια υψηλού πνεύματος ασφάλειας

5.5 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει ως γνώμονα τις αποστολές της Ενοποιημένης Υπηρεσίας Ρυθμιστικής Αξιολόγησης (IRRS) και της Επιχειρησιακής Ομάδας Ελέγχου Ασφαλείας (OSART), αλλά και οι δύο έχουν περιορισμένη αξία διότι δεν προορίζονται για εποπτικούς σκοπούς. Για παράδειγμα, δεν παρείχαν προστασία έναντι του ατυχήματος στη Φουκουσίμα. Επιπλέον, και τα δύο είδη αποστολών δεν έχουν ως στόχο το καθεστώς πυρηνικής ασφάλειας των σταθμών πυρηνικής ενέργειας. Η διεθνής επίβλεψη των σταθμών πυρηνικής ενέργειας παραμένει άλλωστε περίπλοκο και αμφιλεγόμενο ζήτημα.

5.6 Τα προγράμματα του ΜΣΠΝ θα πρέπει επίσης να εξετάζουν, όποτε κρίνεται απαραίτητο, την ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης υποχρεωτικών μηχανισμών στη νομοθεσία κάθε χώρας όπου ενεργοποιούνται σε περιπτώσεις που τα μέτρα αυτά θα ενίσχυαν Συνθήκες, συμβάσεις και συμφωνίες του ΔΟΑΕ.

5.7 Στην αιτιολογική έκθεση του κανονισμού αναφέρεται ότι η συντριπτική πλειονότητα όσων απάντησαν στη δημόσια διαβούλευση σχετικά με την εξωτερική δράση θεωρούν ότι στα μελλοντικά μέσα και στην εφαρμογή των σχεδίων/προγραμμάτων πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ΓΔ «EuropeAid-Ανάπτυξη και Συνεργασία», παρότι συστάθηκε πρόσφατα, βασίζεται σε εκτενή εμπειρία και εμπειρογνωμοσύνη στον εν λόγω τομέα τις οποίες και αναμφίβολα θα χρησιμοποιήσει πλήρως στο έργο της.

5.8 Ωστόσο, επισημαίνουμε ότι στον κατάλογο των συγκεκριμένων μέτρων στήριξης δεν περιλαμβάνεται η στήριξη ανεξάρτητων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που βρίσκονται εντός ή κοντά σε δικαιούχα κράτη τα οποία επιθυμούν να βελτιώσουν την υποχρέωση λογοδοσίας και τη διαφάνεια της νοοτροπίας πυρηνικής ασφάλειας μέσω συγκεκριμένων δράσεων. Αυτό είναι επιτρεπτό δυνάμει του Μηχανισμού Σταθερότητας, καθώς και του Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η δε ΕΟΚΕ συνιστά ενθέρμως το πρόγραμμα ΜΣΠΝ να περιλαμβάνει την εν λόγω στήριξη στα μέτρα που μπορούν να εγκριθούν.

5.9 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την ευελιξία που επιτυγχάνεται μέσω της ομαδοποίησης των μέτρων στήριξης και των κριτηρίων συνεργασίας στο Παράρτημα, το οποίο ενδέχεται να τροποποιηθεί ανάλογα με τη διαδικασία εξέτασης που προβλέπει ο κοινός εκτελεστικός κανονισμός. Εντούτοις, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο βασικά ζητήματα αρχών που σχετίζονται με τη διεθνή πυρηνική ασφάλεια και προστασία πρέπει να περιλαμβάνονται στο κυρίως κείμενο του κανονισμού.

5.10 Τα κριτήρια συνεργασίας έχουν διατυπωθεί με σχετική ελευθερία. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός αυτό για όλες τις χώρες που διαθέτουν σταθμούς πυρηνικής ενέργειας σε λειτουργία. Ενδέχεται επίσης να αρμόζει η συμμετοχή μιας πολύ ευρείας βάσης τρίτων χωρών σε ερευνητικό και προκαταρκτικό στάδιο. Η δημιουργία περαιτέρω περιοριστικών κριτηρίων σχετικά με το ποιες χώρες μπορούν να γίνουν δικαιούχοι του ΜΣΠΝ δεν εξυπηρετεί την ασφάλεια του ευρωπαϊκού κοινού. Όσον αφορά τις χώρες που είναι αποφασισμένες να κάνουν τα πρώτα τους βήματα στον τομέα της παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, πιστεύουμε ότι η πρόσβαση στην ΕΕ, η εμπειρογνωμοσύνη, η ανάλυση και οι συμβουλές της μπορούν και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται στις περιπτώσεις όπου υπάρχει μια δραστήρια, ανεξάρτητη και οργανωμένη κοινωνία των πολιτών. Ωστόσο, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο ζήτημα της μακροπρόθεσμης πολιτικής σταθερότητας και στην ικανότητα εγγύησης της πολιτικής ασφάλειας στις χώρες εταίρους.

5.11 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ προτείνει τον προσδιορισμό ελάχιστων προϋποθέσεων παροχής βοήθειας στο πλαίσιο του ΜΣΠΝ και την ανάπτυξη μιας διεθνούς σύμβασης σχετικά με τις προϋποθέσεις όσον αφορά το συμβουλευτικό έργο στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας μεταξύ της ΕΕ και των λίγων κρατών που είναι σε θέση να παράσχουν αυτές τις συμβουλές (οι συζητήσεις της ομάδας εργασίας της G8 για την πυρηνική ασφάλεια και παρόμοιες συζητήσεις στο πλαίσιο του ΔΟΑΕ και της ΕΕ θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα σημείο εκκίνησης).

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων 2012-2015»

[COM(2012) 6 τελικό]

(2012/C 229/20)

Εισηγητής: **ο κ. José ESPUNY MOYANO**

Στις 19 Ιανουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων 2012-2015

COM(2012) 6 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 146 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 9 αποχές.

1. **Συμπεράσματα**

1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε γενικές γραμμές με τη στρατηγική για την καλή διαβίωση των ζώων που παρουσίασε η Επιτροπή, στηρίζοντας την εύλογη προσδοκία των καταναλωτών για την ασφάλεια των τροφίμων και επιδοκιμάζοντας μια ευρωπαϊκή παραγωγική στρατηγική προσανατολισμένη στην ποιότητα.

1.2 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει προβλήματα στην εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας, τα οποία οφείλονται στην έλλειψη στήριξης της εφαρμογής τους και στην απώλεια ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής παραγωγής.

1.2.1 Δεν υπάρχουν μέσα αντιστάθμισης της απώλειας ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής κτηνοτροφίας, καθώς η πρόσθετη επιβάρυνση που συνεπάγεται η πολιτική της ΕΕ για την καλή διαβίωση των ζώων (EUPAW) δεν απορροφάται από την αγορά. Ελλοχεύει ο κίνδυνος ακόμα μεγαλύτερης απώλειας *μεριδίου* τόσο της εσωτερικής αγοράς όσο και των εξαγωγικών αγορών. Δεν έχουν ληφθεί υπόψη η αγορά εργασίας και οι εργασιακές συνθήκες.

1.2.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει εκ νέου πως όλα τα εισαγόμενα προϊόντα πρέπει να τηρούν τις ίδιες προδιαγραφές παραγωγής που επιβάλλονται στην παραγωγή της Ένωσης, με έμφαση στην αμοιβαιότητα των εμπορικών συμφωνιών.

1.3 Η συνεχιζόμενη κατάρτιση σε ζητήματα καλής διαβίωσης των ζώων των επαγγελματιών, των εργαζόμενων και των αρχών αποτελεί ζωτικό στοιχείο της στρατηγικής. Η ΕΟΚΕ εφιστά επίσης την προσοχή στη σημασία που έχει η διάθεση μέρους των κονδυλίων συνεργασίας για την κατάρτιση των αρχών, των επιχειρηματιών και των εργαζομένων από τρίτες χώρες σε θέματα καλής διαβίωσης των ζώων.

1.4 Η εφαρμογή ενωσιακών κανόνων προϋποθέτει την επάρκεια των χρηματοοικονομικών πόρων προκειμένου όλοι οι παραγωγοί να προβούν στις απαραίτητες επενδύσεις και να αντισταθμίσουν το πρόσθετο κόστος. Η ΚΓΠ πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο συμπλήρωμα της στρατηγικής, δίνοντάς της την απαιτούμενη σημασία.

1.5 Πρέπει να χαραχθεί επικοινωνιακή στρατηγική που θα επικεντρώνεται στις ανησυχίες της κοινωνίας και θα λαμβάνει υπόψη τις μελέτες και την επιστημονική πρόοδο καθώς και τις διαφορετικές απόψεις των παραγωγών, των εργαζομένων και των καταναλωτών. Η επικοινωνία δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στην υποχρεωτική επισήμανση. Πρέπει να υπάρχουν προγράμματα ενημέρωσης του καταναλωτή που θα έχουν συνοχή και θα τον βοηθούν να αποφασίζει με τα περισσότερα δυνατά κριτήρια επιλογής. Οι πόροι για την προώθηση των γεωργικών προϊόντων διαδραματίζουν βασικό ρόλο για την ενεργό συμμετοχή των παραγωγικών κλάδων στο έργο αυτό.

1.6 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι στο δίκτυο ευρωπαϊκών κέντρων αναφοράς πρέπει να συμμετέχουν όλοι οι κοινωνικοί φορείς και οι καταναλωτές και ότι το Δίκτυο επιτελεί καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της στρατηγικής για την καλή διαβίωση των ζώων:

α) συντονίζοντας τα διαφορετικά ερευνητικά κέντρα της ΕΕ,

β) διευκολύνοντας την εφαρμογή των κανόνων (ανάπτυξη πρακτικών δεικτών, κατάρτιση επαγγελματιών, εργαζομένων και αρχών),

γ) συμβάλλοντας στην εκτίμηση του κοινωνικοοικονομικού αντικτύπου και στην ανταγωνιστικότητα των ρυθμίσεων,

δ) υποστηρίζοντας τις δράσεις ενημέρωσης και επικοινωνίας.

1.7 Η ενίσχυση των πιο αδύναμων κρίκων της διατροφικής αλυσίδας θα χρησιμεύσει στη δικαιότερη κατανομή του πρόσθετου κόστους που συνεπάγεται η εφαρμογή των κανόνων για την καλή διαβίωση των ζώων, προστατεύοντας έτσι τον παραγωγικό ιστό και την αγροτική ανάπτυξη.

1.8 Η αξιέπαινη προσπάθεια της Επιτροπής για την απλούστευση των κανόνων δεν συνάδει με την πρόθεσή της να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής σε περισσότερα είδη και να εμβάθυνση τους υφιστάμενους κανόνες.

2. **Κύρια σημεία της ανακοίνωσης της Επιτροπής**

2.1 Η ανακοίνωση της Επιτροπής αποσκοπεί στη χάραξη των κατευθυντήριων γραμμών της EUPAW σε συνέχεια του σχεδίου δράσης 2006-2010.

2.2 Το έγγραφο επιβεβαιώνει πως η ΕΕ έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για τη στήριξη της καλής διαβίωσης των ζώων. Διαπιστώνεται πως η εφαρμογή της EUPAW δεν είναι ομοιόμορφη σε όλα τα κράτη μέλη και πως δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή οι υποχρεωτικές ρυθμίσεις εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών. Ωστόσο, πρέπει να προβληματιστούμε σχετικά με το κατά πόσο μια γενικευμένη προσέγγιση μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά την καλή διαβίωση των ζώων.

2.3 Από την αξιολόγηση της πολιτικής της ΕΕ στον τομέα της καλής διαβίωσης των ζώων προέκυψε ότι τα πρότυπα καλής διαβίωσης έχουν αυξήσει το κόστος στους τομείς της κτηνοτροφίας και των πειραματόζωων.

2.4 Διαπιστώνεται επίσης πως οι αγοραστικές επιλογές των καταναλωτών καθορίζονται πρωτίστως από την τιμή και πως η καλή διαβίωση των ζώων αποτελεί απλά ένα ακόμη κριτήριο επιλογής προϊόντος.

2.5 Στο έγγραφο επιβεβαιώνεται η ανάγκη απλούστευσης της νομοθεσίας, ενώ αναφέρεται πως πρέπει να θιγούν ζητήματα όπως οι ικανότητες των ατόμων που μεταχειρίζονται ζώα τα οποία ανήκουν σε συγκεκριμένα είδη ή εμπίπτουν σε ορισμένα συστήματα παραγωγής, και η κατάρτιση των επιθεωρητών και των τεχνικών των κρατών μελών. Διαπιστώνεται επίσης ότι οι ρυθμίσεις για την ευζωία καλύπτουν ορισμένα και όχι όλα τα είδη.

2.6 Σε σχέση με όλα αυτά, παρουσιάζονται στρατηγικές δράσεις με δύο κατευθύνσεις:

— την απλούστευση της νομοθεσίας και τη διευκόλυνση της εφαρμογής της,

— την ενίσχυση των υφιστάμενων δράσεων της Επιτροπής.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το έγγραφο στρατηγικής και την πρόθεση της Επιτροπής να βελτιώσει τις πτυχές που μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των σχετικών στόχων της ΕΕ.

3.2 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την εύλογη προσδοκία των καταναλωτών για διατροφική ασφάλεια και τάσσεται υπέρ μιας ευρωπαϊκής παραγωγικής στρατηγικής βασιζόμενης στην ποιότητα. Ωστόσο, καλεί την Επιτροπή να συνειδητοποιήσει ότι η αύξηση του κόστους που επιβάλλει η στρατηγική καλής διαβίωσης των ζώων στους παραγωγούς σπάνια αντισταθμίζεται από την αύξηση της τιμής πώλησης. Επιπλέον, η ευρωπαϊκή κτηνοτροφία πλήττεται από την έλλειψη αμοιβαιότητας των εμπορικών συμφωνιών με τρίτες χώρες.

3.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι στην Ανακοίνωση η Επιτροπή δεν αναφέρεται σαφώς στις συνθήκες απασχόλησης των εργαζομένων οι οποίοι σε τελική ανάλυση είναι υπεύθυνοι για τη μεταχείριση των ζώων. Επιπλέον πρέπει να προωθηθεί σθεναρά η δια βίου μάθηση και η απόκτηση των νέων δεξιοτήτων που απαιτούνται για τις αλλαγές που πηγάζουν από την πρόταση.

3.4 Επιδοκιμάζει την απλούστευση της κοινοτικής νομοθεσίας για την καλή διαβίωση των ζώων, καθώς και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας της ΕΕ. Ωστόσο, η στρατηγική δεν εξετάζει επαρκώς ορισμένα από τα κύρια σημεία που θίγονται στην έκθεση αξιολόγησης της πολιτικής της ΕΕ για την καλή διαβίωση των ζώων και τα οποία θα έπρεπε να αποτελούν προτεραιότητες για την περίοδο 2012-2015.

3.5 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ορισμένες από τις ελλείψεις στα αποτελέσματα του σχεδίου δράσης και της EUPAW, επισημαίνοντας τις «συνήθεις αιτίες που επηρεάζουν την κατάσταση της καλής διαβίωσης των ζώων»· ωστόσο, δεν πραγματοποιεί ενδελεχή διάγνωση και κατά συνέπεια δεν παρέχει κατάλληλες λύσεις για τα προβλήματα που έχουν διαπιστωθεί.

3.5.1 Παρατηρείται πως τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν πλήρως τις διατάξεις «παρά τις ευρείες μεταβατικές περιόδους και τις ενισχύσεις». Ωστόσο, δεν αναλύεται κριτικά η κοινωνικοοικονομική και παραγωγική πραγματικότητα στις διάφορες χώρες της ΕΕ, παρά αναφέρεται απλά η «πολιτιστική θεώρηση των διαφόρων θεμάτων της καλής διαβίωσης των ζώων» ως παράγοντας διαφοροποίησης μεταξύ των κρατών μελών. Η Επιτροπή παραλείπει να αναφέρει στο κείμενο την πολυμορφία των συστημάτων κτηνοτροφίας, την καταναλωτική ζήτηση, τα εμπορικά πλεονεκτήματα της εφαρμογής των ελάχιστων προδιαγραφών καλής διαβίωσης των ζώων ή τις ενισχύσεις για προσαρμογή, που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή της ΕΕ.

3.5.2 Η πολιτική της ΕΕ για την καλή διαβίωση των ζώων πρέπει να βασίζεται πολύ περισσότερο τόσο στην αγορά όσο και στην ασφάλεια των καταναλωτών. Έχει ζωτική σημασία η αποζημίωση των παραγωγών για το πρόσθετο κόστος της παραγωγής και η ενημέρωση των καταναλωτών για τις βελτιώσεις και τις προσπάθειες των παραγωγών, καθώς και για την υψηλότερη προστιθέμενη αξία των τροφίμων που παράγονται με ευρωπαϊκές προδιαγραφές, καθώς και η αντιμετώπιση του προβλήματος της ανύπαρκτης σήμερα ισορροπίας της τροφικής αλυσίδας.

3.5.3 Η δηλούμενη στην ανακοίνωση πρόθεση της Επιτροπής να απλοποιήσει τους κανόνες για την καλή διαβίωση των ζώων δεν συνάδει με την αναφορά στην ανάγκη διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής των υφιστάμενων κανόνων σε περισσότερα είδη και με λεπτομερέστερο τρόπο. Δεν ενσωματώνεται στη στρατηγική η σύσταση του εγγράφου αξιολόγησης της EUPAW για τη διερεύνηση μη νομοθετικών διαύλων για τη συμπλήρωση της υφιστάμενης νομοθεσίας, μέσω π.χ. συμφωνιών μεταξύ φορέων του κλάδου ή μεταξύ κρίκων της αξιακής αλυσίδας, κοινωνικών εταίρων και οργανώσεων καταναλωτών και αρχών, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν στα επιθυμητά αποτελέσματα χωρίς να δημιουργούν μεγαλύτερη κανονιστική επιβάρυνση.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Ο προϋπολογισμός που διατίθεται από την ΕΕ για τη στήριξη της καλής διαβίωσης των ζώων (70 εκατομμύρια EUR το χρόνο) είναι πολύ μικρός σε σχέση με τα ποσά των επενδύσεων που είναι αναγκαίες στην υλοποίησή της, πολλώ δε μάλλον το

κόστος της νομοθεσίας στην κτηνοτροφία (2800 εκατομμύρια EUR, σύμφωνα με την αξιολόγηση της EUPAW). Δεν υφίστανται στη στρατηγική προτάσεις συγκεκριμένων και ρεαλιστικών μέτρων για την αντιμετώπιση της αύξησης του κόστους και της έλλειψης ενισχύσεων για την υλοποίηση των μέτρων.

4.2 Για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγών πρέπει να βελτιστοποιηθούν οι συνεργίες της EUPAW με την Κοινή Γεωργική Πολιτική. Στην ΚΓΠ μετά το 2013, η ΕΕ πρέπει να υιοθετήσει ισορροπημένη προσέγγιση για την καλή διαβίωση των ζώων. Πρέπει να διασφαλιστεί πως οι κτηνοτρόφοι και οι επαγγελματίες του κλάδου θα έχουν πρόσβαση σε μέτρα στήριξης με επαρκείς πόρους προκειμένου να υλοποιήσουν την EUPAW. Θα ληφθούν υπόψη οι οικονομικές συνέπειες στο πρόσθετο κόστος για τους παραγωγούς και θα προβλεφθεί ικανή στήριξη των εισοδημάτων μέσω της πολιτικής τιμών και αγορών και/ή άμεσων ενισχύσεων.

4.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη απλούστευσης των κανονισμών. Εάν αυτή προχωρήσει επαρκώς, θα στηρίξει την υλοποίηση της EUPAW. Προς τούτο, στις μελλοντικές δράσεις στο πλαίσιο της EUPAW πρέπει να μελετάται ο αντίκτυπος των προτεινόμενων μέτρων και ο κίνδυνος απώλειας του παραγωγικού ιστού που ενέχει κάθε ένα εξ αυτών, καθώς και οι αποζημιώσεις που απαιτούνται σε περίπτωση εφαρμογής τους, ενώ θα πρέπει επίσης να τονίζεται η αξία που έχει για την ΕΕ η υγεία και η ασφάλεια των καταναλωτών.

4.4 Η ενσωμάτωση επιστημονικών δεικτών βασιζόμενων σε αποτελέσματα και όχι σε συντελεστές της παραγωγής θα επιτρέψει την απλούστευση και την ευελιξία που απαιτούνται για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κτηνοτρόφων της ΕΕ, εφόσον λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικοοικονομικές συνέπειες βάσει της γενικής κατάστασης της κτηνοτροφίας και όχι βάσει μεμονωμένων γεγονότων. Οι δείκτες πρέπει να αναπτυχθούν σε συνεργασία με τους επαγγελματίες του κλάδου, να είναι απλοί, πρακτικοί και εύχρηστοι και να μην επιβαρύνουν περαιτέρω τους κτηνοτρόφους. Πρέπει δε να μπορούν να εφαρμοστούν σε διάφορα είδη και συστήματα παραγωγής, να ερμηνεύονται εύκολα και να μπορούν να αναπαραχθούν (να μην είναι υποκειμενικοί και να μην υπόκεινται στην ανθρώπινη αντίληψη περί καλής διαβίωσης των ζώων).

4.5 Το έργο στα πλαίσια του προγράμματος *Welfare Quality* είναι ενδιαφέρον ως σημείο αναφοράς, ωστόσο πρέπει να βελτιωθούν και να απλοποιηθούν οι δείκτες καλής διαβίωσης των ζώων προκειμένου να είναι εφαρμόσιμοι στην κτηνοτροφία. Η ερμηνεία και η εφαρμογή των κριτηρίων πρέπει να εναρμονιστεί στα διάφορα κράτη μέλη προκειμένου να διασφαλισθεί η εγκυρότητά τους και η βιωσιμότητα της εφαρμογής τους σε κάθε περίπτωση.

4.6 Ένας από τους στόχους που θα πρέπει να επιδιώξει η στρατηγική είναι η βελτίωση του συντονισμού, της ιχνηλασιμότητας, της διαφάνειας και της επικοινωνίας όσον αφορά την καλή διαβίωση των ζώων στην ΕΕ μέσω της συμμετοχής των αρχών, των κοινωνικοοικονομικών φορέων και των καταναλωτών, πράγμα που θα οδηγήσει στην καλύτερη γνώση, την επαρκέστερη ενημέρωση και την ορθή εφαρμογή των κανόνων. Τα κέντρα αναφοράς μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο προς τον σκοπό αυτό. Η δραστηριότητά τους πρέπει να συνίσταται, πέραν όσων αναφέρονται στο έγγραφο (στήριξη των αρχών, κατάρτιση και διάδοση), στον συντονισμό, την εποπτεία και την ανταλλαγή πληροφοριών. Πρέπει να αξιοποιηθούν οι υφιστάμενες δομές προκειμένου να αποφευχθεί η πρόσθετη επιβάρυνση.

4.7 Τα κέντρα αναφοράς μπορούν επίσης να εκτιμήσουν και να αξιολογήσουν την πρακτική εφαρμογή των κανόνων για την ευζωία. Η επιστημονική έρευνα πρέπει να προστεθεί στην εφαρμοσμένη έρευνα για τη διατύπωση συστάσεων. Υπό το φως των εργασιών της επιστημονικής επιτροπής της ΓΔ SANCO και της επιστημονικής ομάδας την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων, της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων, το εν λόγω δίκτυο πρέπει να συντονίσει τις δοκιμές νέων τεχνικών και να αξιολογήσει τον αντίκτυπο των προδιαγραφών καλής διαβίωσης των ζώων. Οι επαγγελματίες του κλάδου συνεισφέρουν σημαντικά στην εφαρμοσμένη έρευνα. Οφείλουν δε να διαθέτουν χωριστό ρόλο όσον αφορά τις χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ κανονιστικές και ερευνητικές προτεραιότητες στον τομέα της καλής μεταχείρισης των ζώων.

4.8 Στην αξιολόγηση της EUPAW συνιστάται «η ανάπτυξη σχεδίου δεσμεύσεων με τους ενδιαφερόμενους φορείς για κάθε πτυχή της πολιτικής της ΕΕ για την καλή διαβίωση των ζώων» και «σε συμφωνία με τις ενδιαφερόμενες ομάδες, να εκτιμηθεί η ανάγκη ανάπτυξης νέων μορφών δέσμευσης σε βάθος χρόνου». Είναι σημαντικό να θεσπιστεί χάρτης πορείας για τις αρμόδιες αρχές και τους αρμόδιους φορείς ώστε να επιτραπεί η προοδευτική εφαρμογή των κανόνων πριν την υποχρεωτική ισχύ τους και να διευκολυνθεί ο έγκαιρος συντονισμός και η επίλυση των προβλημάτων. Πρέπει να συμπεριληφθούν επίσης οι δράσεις εκ των υστέρων, επιθεώρησης και ελέγχου, καθώς και η κατάρτιση και η ενημέρωση των επαγγελματιών και των αρμόδιων φορέων των κρατών μελών για την κατάλληλη εφαρμογή των κανόνων.

4.9 Η υποστήριξη της διεθνούς συνεργασίας έχει ζωτική σημασία για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής παραγωγής. Προς τούτο, πρέπει να καθοριστούν συγκεκριμένες δράσεις στη στρατηγική 2012-2015 που θα εγγυώνται ότι η καλή διαβίωση των ζώων συμπεριλαμβάνεται στις διμερείς εμπορικές συμφωνίες που συνάπτει η ΕΕ και ο ΠΟΕ. Μεταξύ άλλων πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής:

4.9.1 Στην αξιολόγηση αναφέρεται πως πρέπει να θεσπιστούν μηχανισμοί που θα συνδράμουν τους πιο ευάλωτους τομείς της ΕΕ στις εισαγωγές ή στην ενδεχόμενη απώλεια μεριδίου της αγοράς, ιδίως όσον αφορά τον τομέα των αυγών και των συναφών προϊόντων. Η στρατηγική δεν προτείνει λύσεις για την απώλεια ανταγωνιστικότητας σε σχέση με τις εισαγωγές από τρίτες χώρες που δεν πληρούν τις ίδιες προδιαγραφές παραγωγής με την ΕΕ.

4.9.2 Η ΕΕ πρέπει να διαθέσει μέρος των κονδυλίων συνεργασίας για την κατάρτιση των αρχών, των επιχειρηματιών και των εργαζομένων από τρίτες χώρες σε θέματα καλής διαβίωσης των ζώων.

4.10 Πρέπει να καταρτιστεί επικοινωνιακή στρατηγική που θα λαμβάνει υπόψη τα σημεία που αναφέρονται στην αξιολόγηση της EUPAW. Σε αυτήν θα συμπεριλαμβάνεται σοβαρό και αντικειμενικό σχέδιο κατάρτισης, ενημέρωσης και επικοινωνίας το οποίο θα αρχίζει από το σχολείο, ώστε τόσο οι σημερινοί όσο και οι αυριανοί

καταναλωτές να γνωρίζουν τις υψηλές προδιαγραφές καλής διαβίωσης των ζώων που επιβάλλει η EUPAW, αρχής γενομένης από την υφιστάμενη νομοθεσία. Αυτό θα τους επιτρέπει να επιλέγουν τις αγορές τους βάσει επακριβούς ενημέρωσης για την καλή διαβίωση των ζώων.

4.10.1 Η συνεργασία έγκυρων και αναγνωρισμένων φορέων (όπως το Δίκτυο κέντρων αναφοράς) σε αυτό το εγχείρημα είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου ο καταναλωτής να γνωρίζει και να εκτιμά τα πλεονεκτήματα της EUPAW καθώς και το κόστος παραγωγής σύμφωνα με το ευρωπαϊκό πρότυπο.

4.10.2 Η ενημέρωση του καταναλωτή για την καλή διαβίωση των ζώων δεν πρέπει να περιορίζεται στην επισήμανση ή στη διαφήμιση των προϊόντων, αλλά να επεκταθεί στις εκστρατείες προώθησης των τομεακών οργανώσεων και οργανισμών, ώστε να αναδείξει τις προσπάθειες που καταβάλλονται και τις συνέπειές τους στο κόστος παραγωγής. Οι μηχανισμοί και τα κονδύλια προώθησης των γεωργικών προϊόντων στην εσωτερική αγορά αποτελούν ιδανικά μέσα ενημέρωσης για την EUPAW.

4.11 Πέραν των μέτρων που εξετάζονται στην πρόταση της Επιτροπής, πρέπει να διερευνηθούν άλλα εξίσου σημαντικά μέτρα που αναφέρονται στην αξιολόγηση της EUPAW, όπου ζητείται «η εγγύηση επαρκούς αύξησης της χρηματοδότησης της EUPAW κατά την επόμενη περίοδο, σύμφωνα με τις αυξανόμενες ανάγκες της πολιτικής και προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες που εντοπίζονται στην παρούσα αξιολόγηση. Στις τελευταίες συμπεριλαμβάνεται η υποστήριξη της πρακτικής εφαρμογής της νέας νομοθεσίας.»

4.11.1 Ο αρνητικός αντίκτυπος της πολιτικής για την καλή διαβίωση των ζώων στην ανταγωνιστικότητα αποτελεί έναν από τους κυριότερους φραγμούς στην εφαρμογή των κανόνων και στη διατήρηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές, ιδίως λόγω της δυσκολίας της μετακύλισης του αυξημένου κόστους παραγωγής (και της προστιθέμενης αξίας) από τον παραγωγό στους επόμενους κρίκους της διατροφικής αλυσίδας. Η στρατηγική δεν εξετάζει τρόπους επίλυσης των δυσλειτουργιών της διατροφικής αλυσίδας ούτε τις επιπτώσεις των κανόνων στην ανταγωνιστικότητα τομέων ή αγορών που δεν καλύπτονται άμεσα από αυτούς (εστίαση, βιομηχανία, εξαγωγές).

4.11.2 Όσον αφορά τους πόρους για την αγροτική ανάπτυξη, τα κύρια ζητήματα είναι:

— η ενίσχυση της χρηματοδότησης των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης για τη στήριξη της καλής διαβίωσης των ζώων (τόσο για επενδύσεις όσο και την κάλυψη της αύξησης των τρεχόντων εξόδων)·

— η διευκόλυνση της στήριξης κατά την εφαρμογή των υποχρεωτικών κανόνων για την ευζωία με ενισχύσεις που θα ορίζονται από την ΕΕ στο πλαίσιο της ΚΓΠ και οι οποίες θα είναι υποχρεωτικές για τα κράτη μέλη.

4.11.3 Επίσης, πρέπει να ενισχυθεί η συνοχή της πολιτικής για την καλή διαβίωση των ζώων σε σχέση με την περιβαλλοντική πολιτική, την πολιτική για την υγεία των ζώων και την πολιτική αειφορίας, συμπεριλαμβανομένης της ανταγωνιστικότητας. Αυτές οι πολιτικές πρέπει να είναι στενά συνυφασμένες, χωρίς να παραβλέπονται τα οφέλη για τους καταναλωτές, τους εργαζομένους και τους επιχειρηματίες. Αυτά τα σημεία πρέπει να συμπεριληφθούν στο έγγραφο της στρατηγικής.

4.12 Δεδομένης της πρόθεσης απλούστευσης που διαπνέει τη Στρατηγική 2012-2015, καθώς και της πρόθεσης κατάρτισης κανονισμού που θα συγκεντρώνει τις βασικές ρυθμίσεις για την καλή μεταχείριση των ζώων στα διάφορα είδη και συστήματα παραγωγής, δεν κρίνεται σκόπιμη σε αυτήν τη συγκυρία η ανάπτυξη νέων κανόνων ή η εμβάθυνση των υφιστάμενων εφόσον δεν έχει ακόμα αποφασιστεί ο δρόμος που θα ακολουθηθεί και το εάν θα συνυπολογιστούν στη νέα κατεύθυνση τα υδρόβια ζώα ή άλλα είδη.

4.13 Όσον αφορά το ευαίσθητο ζήτημα των τελετουργικών σφαγών, η ΕΟΚΕ δράττεται της ευκαιρίας για να επαναλάβει τη θέση που εξέφρασε στη γνωμοδότηση [1], στην οποία επιβεβαίωνε πως η εξαίρεση για την τελετουργική σφαγή δεν συνάδει με το γενικό στόχο (της βελτίωσης της προστασίας των ζώων). Η καινοτόμος τεχνολογία με την οποία λειτουργεί η συσκευή «Stun Assurance Monitor» (ελεγκτής διασφάλισης αναισθητοποίησης) δίνει τη δυνατότητα σε αυτούς που επιθυμούν να προβούν σε θανάτωση ζώων με προηγούμενη ηλεκτρική αναισθησία, σύμφωνα με τους κανόνες Halal, να ελέγχουν με ακρίβεια το ηλεκτρικό φορτίο που διοχετεύεται στο ζώο. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται ότι το ζώο έχει αναισθητοποιηθεί επαρκώς, αλλά είναι ακόμη ζωντανό πριν τη σφαγή. Η συσκευή καταγράφει κάθε αναισθητοποίηση και την τάση που διοχετεύεται στο ζώο. Μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη καλή μεταχείριση των ζώων. Επιπλέον, η θέσπιση συστήματος επισήμανσης που θα αναφέρει τη μέθοδο θανάτωσης θα ενθαρρύνει τη χρήση της συσκευής «Stun Assurance Monitor». Είναι σημαντικό η Επιτροπή να στηρίξει ενεργά την έρευνα για συστήματα που θα πείσουν τις θρησκευτικές ομάδες να προβαίνουν σε αναισθητοποίηση.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

[1] ΕΕ C 218 της 11.9.2009, σ. 65.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη λήψη ορισμένων μέτρων κατά των χωρών οι οποίες επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας, με στόχο τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων»

[COM(2011) 888 τελικό — 2011/0439 (COD)]

(2012/C 229/21)

Εισηγητής: **ο κ. Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Στις 17 Ιανουαρίου 2012 και στις 19 Ιανουαρίου 2012, αντίστοιχα, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη λήψη ορισμένων μέτρων κατά των χωρών οι οποίες επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας, με στόχο τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων

COM(2011) 888 τελικό — 2011/0439 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Μαΐου 2012.

Κατά τη 481η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23 Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 149 ψήφους υπέρ και 11 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα**

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πλήρη συμφωνία της με την πρόταση κανονισμού, συγχαίροντας παράλληλα την Επιτροπή για την απόφασή της να την υποβάλει και καλώντας την να μεριμνήσει για την αυστηρή εφαρμογή της.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ορίζονται με σαφήνεια οι χώρες που επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας. Εντούτοις, εκτιμά ότι η προϋπόθεση που διατυπώνεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) δεύτερη περίπτωση θα έπρεπε να αναφέρει: «…οδηγούν σε αλιευτικές δραστηριότητες οι οποίες μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να φτάσει το απόθεμα σε επίπεδα χαμηλότερα από τα επίπεδα που θα του επέτρεπαν να παραγάγει τη μέγιστη βιώσιμη απόδοση **ή το εμποδίζουν να φτάσει σε αυτά τα επίπεδα …**».

2. **Ιστορικό**

2.1 Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας της 10ης Δεκεμβρίου 1982 (UNCLOS) και η συμφωνία για την εφαρμογή των διατάξεων της UNCLOS όσον αφορά τη διατήρηση και διαχείριση των αλληλοεπικαλυπτόμενων και των άκρως μεταναστευτικών αποθεμάτων ιχθύων της 4ης Αυγούστου 1995, γνωστή και ως «συμφωνία του ΟΗΕ για τα αποθέματα ιχθύων», απαιτούν τη συνεργασία όλων των χωρών οι στόλοι των οποίων αλιεύουν το εν λόγω απόθεμα.

2.2 Η εν λόγω συνεργασία μπορεί να επιτευχθεί στο πλαίσιο περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας (ΠΟΔΑ).

2.3 Σε περιπτώσεις στις οποίες οι ΠΟΔΑ δεν είναι αρμόδιες για τα προαναφερθέντα αποθέματα, η εν λόγω συνεργασία μπορεί να επιτευχθεί μέσω ειδικών ρυθμίσεων μεταξύ των χωρών που έχουν ενδιαφέρον για τον εν λόγω τύπο αλιείας.

3. **Εισαγωγή**

3.1 Η πρόταση κανονισμού αφορά τις τρίτες χώρες οι οποίες, με ενδιαφέρον για δεδομένο τύπο αλιείας στο πλαίσιο του οποίου αλιεύονται αποθέματα κοινού ενδιαφέροντος για την εν λόγω χώρα και για την Ένωση, διεξάγουν αλιευτικές δραστηριότητες οι οποίες θέτουν σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα του αποθέματος και δεν συνεργάζονται με την Ένωση για τη διαχείρισή του, δίχως να λαμβάνουν δεόντως υπόψη υφιστάμενες αλιευτικές πρακτικές και δικαιώματα, τα καθήκοντα και τα συμφέροντα άλλων χωρών και εκείνων της Ένωσης.

3.2 Η πρόταση κανονισμού ορίζει τα ειδικά μέτρα που θα εγκρίνει η Ένωση για την προώθηση της συμβολής των εν λόγω χωρών στη διατήρηση των αποθεμάτων.

3.3 Προβλέπεται το πλαίσιο για την έγκριση αυτών των μέτρων με στόχο την εξασφάλιση μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των ιχθυαποθεμάτων κοινού ενδιαφέροντος για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για τις εν λόγω τρίτες χώρες.

3.4 Για την εφαρμογή των εν λόγω μέτρων, η πρόταση καθορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μια χώρα θα θεωρείται ότι επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας, το δικαίωμα να εκφράζει τις παρατηρήσεις της και την ευκαιρία να εγκρίνει διορθωτικά μέτρα, αξιολόγηση των περιβαλλοντικών, εμπορικών, οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων των εν λόγω μέτρων πριν από την έγκρισή τους, καθώς και την ταχεία παύση ισχύος τους, όταν η εν λόγω χώρα εγκρίνει τα απαραίτητα μέτρα τα οποία θα συμβάλουν στη διατήρηση του αποθέματος κοινού ενδιαφέροντος.

3.5 Δεδομένου ότι η ΕΕ αποτελεί κερδοφόρα αγορά προορισμού για τα αλιευτικά προϊόντα, έχει ιδιαίτερη ευθύνη να εξασφαλίσει ότι τηρείται η προαναφερόμενη υποχρέωση συνεργασίας με αυτές τις χώρες· συνεπώς, η πρόταση κανονισμού θεσπίζει ταχεία και αποτελεσματικά εμπορικά μέτρα κατά των κρατών τα οποία ευθύνονται για μέτρα και πρακτικές που οδηγούν σε υπερεκμετάλλευση των ιχθυαποθεμάτων.

3.6 Για τον σκοπό αυτό, προτείνει την απαγόρευση τόσο των εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων τα οποία έχουν αλιευθεί από σκάφη που αλιεύουν από απόθεμα κοινού ενδιαφέροντος υπό την ευθύνη της χώρας η οποία επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης

αλιείας όσο και της παροχής υπηρεσιών λιμένα στα εν λόγω σκάφη, εκτός από περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης. Επίσης προτείνει την απαγόρευση της χρήσης αλιευτικών σκαφών ή αλιευτικού εξοπλισμού της Ένωσης για την αλιεία αποθέματος κοινού ενδιαφέροντος υπό την ευθύνη της χώρας που επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας.

3.7 Η πρόταση καθορίζει το είδος των μέτρων που μπορούν να λαμβάνονται και θεσπίζει τις γενικές προϋποθέσεις για την έγκριση των εν λόγω μέτρων, ώστε αυτές να βασίζονται σε αντικειμενικά, αποδοτικά ως προς το κόστος και συμβατά με τη διεθνή νομοθεσία κριτήρια, ειδικότερα με τη συμφωνία για τη θέσπιση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

3.8 Επιπλέον, για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και συγκροτημένη δράση της Ένωσης, λαμβάνει υπόψη τα μέτρα που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1005/2008 της 29ης Σεπτεμβρίου 2008 περί δημιουργίας κοινοτικού συστήματος πρόληψης, αποτροπής και εξάλειψης της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας.

3.9 Τέλος, προκειμένου να διασφαλισθούν ενιαίοι όροι εφαρμογής του κανονισμού, η Επιτροπή κρίνει ότι θα πρέπει να της εκχωρηθούν εκτελεστικές αρμοδιότητες, οι οποίες πρέπει να ασκούνται μέσω εκτελεστικών πράξεων που θα προβλέπουν διαδικασία εξέτασης σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 182/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για τη θέσπιση κανόνων και γενικών αρχών σχετικά με τους τρόπους ελέγχου από τα κράτη μέλη της άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων από την Επιτροπή.

3.10 Για λόγους επείγουσας ανάγκης, οι αποφάσεις που αφορούν την παύση ισχύος ή μη των μέτρων εγκρίνονται ως εκτελεστικές πράξεις άμεσης εφαρμογής, επίσης σύμφωνα με τον προαναφερθέντα κανονισμό σχετικά με τους ελέγχους.

3.11 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την απόλυτη συμφωνία της με τα μέτρα δράσης που περιέχει η πρόταση κανονισμού.

4. **Ανάλυση της πρότασης και παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ**

4.1 *Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής*

4.1.1 Η πρόταση κανονισμού προβλέπει το πλαίσιο για την έγκριση ορισμένων μέτρων όσον αφορά δραστηριότητες και πολιτικές τρίτων χωρών που συνδέονται με την αλιεία με στόχο την εξασφάλιση μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των ιχθυαποθεμάτων κοινού ενδιαφέροντος τόσο για την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και για τις εν λόγω τρίτες χώρες.

4.1.2 Επομένως, αφορά, σύμφωνα και με την UNCLOS, κάθε ιχθυαπόθεμα του οποίου η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα είναι κοινού ενδιαφέροντος για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις εν λόγω τρίτες χώρες και του οποίου η διαχείριση εξασφαλίζεται από την κοινή τους δράση.

4.1.3 Τα μέτρα που εγκρίνονται δυνάμει της πρότασης κανονισμού δύνανται να εφαρμόζονται σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες απαιτείται η συνεργασία με την Ένωση για την από κοινού διαχείριση των αποθεμάτων κοινού ενδιαφέροντος, μεταξύ άλλων στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η εν λόγω συνεργασία πραγματοποιείται στο πλαίσιο ΠΟΔΑ ή παρόμοιου φορέα.

4.2 *Χώρες που επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας*

4.2.1 Μια τρίτη χώρα μπορεί να θεωρηθεί ως χώρα που επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας σε περίπτωση που:

4.2.1.1 δεν συνεργάζεται με την Ένωση στη διαχείριση ενός αποθέματος κοινού ενδιαφέροντος σε πλήρη συμφωνία με τις διατάξεις της UNCLOS που αναφέρονται στο σημείο 2.1 του παρόντος σχεδίου γνωμοδότησης, και

4.2.1.2 δεν έχει εγκρίνει κανένα μέτρο με στόχο τη διαχείριση της αλιείας, ή

4.2.1.3 έχει εγκρίνει τέτοιου είδους μέτρα δίχως όμως να λαμβάνει δεόντως υπόψη τα δικαιώματα, τα συμφέροντα και τα καθήκοντα των άλλων χωρών, περιλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ τα εν λόγω μέτρα διαχείρισης της αλιείας οδηγούν σε αλιευτικές δραστηριότητες οι οποίες μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να φτάσει το απόθεμα σε επίπεδα χαμηλότερα από τα επίπεδα που θα του επέτρεπαν να παραγάγει τη μέγιστη βιώσιμη απόδοση, όταν εξετάζονται σε συνδυασμό με μέτρα που λαμβάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση είτε μεμονωμένα είτε σε συνεργασία με άλλες χώρες.

4.2.1.4 Τα επίπεδα αποθέματος από τα οποία μπορεί να προκύψει η μέγιστη βιώσιμη απόδοση θα καθορίζονται με βάση τις βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές γνωμοδοτήσεις.

4.2.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ορίζονται με σαφήνεια οι χώρες που επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας. Εντούτοις, εκτιμά ότι η προϋπόθεση που διατυπώνεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) δεύτερη περίπτωση θα έπρεπε να αναφέρει: «…οδηγούν σε αλιευτικές δραστηριότητες οι οποίες μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να φτάσει το απόθεμα σε επίπεδα χαμηλότερα από τα επίπεδα που θα του επέτρεπαν να παραγάγει τη μέγιστη βιώσιμη απόδοση **ή το εμποδίζουν να φτάσει σε αυτά τα επίπεδα …**».

4.3 *Μέτρα τα οποία δύνανται να εγκρίνονται κατά των χωρών που επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας*

4.3.1 Η Επιτροπή δύναται να εγκρίνει, με εκτελεστικές πράξεις, τα παρακάτω μέτρα κατά των χωρών που επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας:

4.3.1.1 να προσδιορίζει τις χώρες που επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας·

4.3.1.2 να προσδιορίζει, όπου αυτό απαιτείται, τα συγκεκριμένα σκάφη ή στόλους κατά των οποίων θα εφαρμόζονται ορισμένα μέτρα·

4.3.1.3 να επιβάλει ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές στην Ένωση ιχθύων και αλιευτικών προϊόντων τα οποία περιέχουν ή έχουν παραχθεί με βάση τα εν λόγω είδη ιχθύων, που προέρχονται

από το απόθεμα κοινού ενδιαφέροντος το οποίο έχει αλιευθεί υπό τον έλεγχο της χώρας η οποία επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας· η εν λόγω απαγόρευση αφορά επίσης τις εισαγωγές στην Ένωση, από οποιαδήποτε άλλη χώρα, ιχθύων ή αλιευτικών προϊόντων που έχουν παραχθεί με βάση τα εν λόγω είδη ιχθύων που προέρχονται από το απόθεμα κοινού ενδιαφέροντος·

4.3.1.4 να επιβάλει ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές στην Ένωση ιχθύων οιωνδήποτε συναφών ειδών και αλιευτικών προϊόντων τα οποία περιέχουν ή έχουν παραχθεί με βάση τα εν λόγω είδη ιχθύων, εφόσον έχουν αλιευθεί υπό τις συνθήκες που ορίζονται στο προηγούμενο σημείο· επίσης, η απαγόρευση εισαγωγής των συναφών ειδών, τα οποία έχουν αλιευθεί κατά τη διεξαγωγή αλιείας κοινού ενδιαφέροντος από τη χώρα που επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας, επεκτείνεται σε οιαδήποτε άλλη χώρα·

4.3.1.5 να επιβάλλει περιορισμούς ως προς τη χρήση των λιμένων της Ένωσης σε σκάφη τα οποία φέρουν τη σημαία της χώρας που επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας, τα οποία αλιεύουν από το απόθεμα κοινού ενδιαφέροντος και σε σκάφη τα οποία μεταφέρουν ιχθύες και αλιευτικά προϊόντα που προέρχονται από το απόθεμα κοινού ενδιαφέροντος που έχουν αλιευθεί είτε από σκάφη που φέρουν τη σημαία της χώρας που επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας είτε από σκάφη που διαθέτουν άδεια αλιείας από αυτή ενώ φέρουν σημαία άλλου κράτους· οι εν λόγω περιορισμοί δεν ισχύουν σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας ή κινδύνου, σύμφωνα με τις συναφείς διατάξεις της UNCLOS, και μόνο όσον αφορά τις υπηρεσίες που είναι απολύτως αναγκαίες για την αντιμετώπιση των καταστάσεων αυτών·

4.3.1.6 να απαγορεύει σε οικονομικούς φορείς της Ένωσης την αγορά οιουδήποτε αλιευτικού σκάφους που φέρει τη σημαία χωρών οι οποίες επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας·

4.3.1.7 να απαγορεύει τη μεταγραφή αλιευτικού σκάφους της Ένωσης σε νηολόγια χωρών οι οποίες επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας·

4.3.1.8 να απαγορεύει στα κράτη μέλη να επιτρέπουν τη σύναψη συμφωνιών ναύλωσης με οικονομικούς φορείς από χώρες οι οποίες επιτρέπουν τη μη βιώσιμη αλιεία·

4.3.1.9 να απαγορεύει την εξαγωγή σε χώρες οι οποίες επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας αλιευτικών σκαφών που φέρουν τη σημαία κράτους μέλους ή αλιευτικού εξοπλισμού και προμηθειών που απαιτούνται για την αλιεία από το απόθεμα κοινού ενδιαφέροντος·

4.3.1.10 να απαγορεύει τη σύναψη ιδιωτικών εμπορικών διευθετήσεων μεταξύ υπηκόων κράτους μέλους και χωρών που επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας προκειμένου αλιευτικό σκάφος που φέρει τη σημαία του εν λόγω κράτους μέλους να χρησιμοποιήσει τις αλιευτικές δυνατότητες των εν λόγω χωρών, και

4.3.1.11 να απαγορεύει τις κοινές αλιευτικές δραστηριότητες αλιευτικών σκαφών που φέρουν τη σημαία κράτους μέλους και αλιευτικών σκαφών που φέρουν τη σημαία χώρας η οποία επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας.

4.3.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το σύνολο των εν λόγω μέτρων θα πρέπει να κάνει τις χώρες που επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας να παύσουν να την επιτρέπουν. Επίσης, εκτιμά ότι αυτά είναι τα πιο αποτελεσματικά μέτρα που μπορεί να εγκρίνει η Ένωση. Ως εκ τούτου, παρότι συγχαίρει την Επιτροπή για την απόφασή της να υποβάλει την εν λόγω πρόταση κανονισμού που διευρύνει και αναπτύσσει τα μέτρα που προβλέπονται στον κανονισμό κατά της παράνομης αλιείας, εντούτοις την καλεί να μεριμνήσει για την αυστηρή εφαρμογή αυτού του κανονισμού, παροτρύνοντάς την να τον εφαρμόσει ασκώντας τον διεξοδικότερο δυνατό έλεγχο και προειδοποιώντας την ότι, μολονότι ενδέχεται να υποβληθούν προσφυγές στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, η ίδια δεν θα πρέπει να αμφισβητήσει τη σκοπιμότητα της εφαρμογής του, καθώς μόνο έτσι θα εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των ιχθυαποθεμάτων κοινού ενδιαφέροντος για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις τρίτες χώρες.

4.4 *Γενικές προϋποθέσεις όσον αφορά τα μέτρα τα οποία εγκρίνονται δυνάμει της πρότασης κανονισμού*

4.4.1 Οι γενικές προϋποθέσεις είναι οι εξής:

4.4.1.1 τα μέτρα τα οποία εγκρίνονται να συνδέονται πάντοτε με τη διατήρηση του αποθέματος κοινού ενδιαφέροντος και να καθίστανται αποτελεσματικά σε συνδυασμό με περιορισμούς της αλιείας από σκάφη της Ένωσης ή με περιορισμούς της παραγωγής ή της κατανάλωσης εντός της Ένωσης των ιχθύων και των αλιευτικών προϊόντων που περιέχουν ή έχουν παραχθεί με βάση τους εν λόγω ιχθύες που προέρχονται από τα είδη για τα οποία εγκρίθηκαν τα μέτρα δυνάμει της πρότασης κανονισμού· οι εν λόγω περιορισμοί, στην περίπτωση των συναφών ειδών, δύνανται να εφαρμόζονται όταν αυτά έχουν αλιευθεί κατά τη διεξαγωγή τύπων αλιείας οι οποίοι προέρχονται από το απόθεμα κοινού ενδιαφέροντος·

4.4.1.2 τα μέτρα που εγκρίνονται πρέπει να είναι συμβατά με τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται από διεθνείς συμφωνίες των οποίων η Ένωση αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος και με οιουσδήποτε άλλους συναφείς κανονισμούς διεθνούς δικαίου·

4.4.1.3 τα μέτρα που εγκρίνονται να λαμβάνουν υπόψη τα μέτρα τα οποία έχουν ήδη ληφθεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1005/2008 σχετικά με την παράνομη αλιεία·

4.4.1.4 τα μέτρα που εγκρίνονται να μην εισάγουν διακρίσεις μεταξύ χωρών στις οποίες επικρατούν οι ίδιες συνθήκες και τα εν λόγω μέτρα να μη συνιστούν συγκεκαλυμμένο περιορισμό του διεθνούς εμπορίου, και

4.4.1.5 κατά την έγκριση των μέτρων η Επιτροπή να αξιολογεί τις περιβαλλοντικές, εμπορικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις τους.

4.4.1.6 Τα μέτρα που εγκρίνονται θα πρέπει να προβλέπουν κατάλληλο σύστημα για την επιβολή τους από τις αρμόδιες αρχές.

4.4.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εύλογες τις εν λόγω προϋποθέσεις και ως εκ τούτου εκφράζει τη συμφωνία της.

4.5 *Προϋποθέσεις πριν από την έγκριση μέτρων*

4.5.1 Όταν κρίνεται σκόπιμη η έγκριση μέτρων όπως προβλέπεται από την πρόταση κανονισμού, η Επιτροπή κοινοποιεί την πρόθεσή της αυτή στην οικεία χώρα, την ενημερώνει σχετικά με τους λόγους και της περιγράφει τα πιθανά μέτρα που μπορεί να ληφθούν

κατά αυτής σύμφωνα με τον κανονισμό, ενημερώνοντάς την παράλληλα ότι, πριν από την επιβολή των μέτρων, η ίδια διαθέτει εύλογο περιθώριο να απαντήσει γραπτώς στην κοινοποίηση και να επανορθώσει την κατάσταση.

4.6 *Χρονικό διάστημα εφαρμογής των μέτρων*

4.6.1 Τα μέτρα τα οποία εγκρίνονται παύουν να ισχύουν εφόσον η χώρα η οποία επιτρέπει τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας εγκρίνει διορθωτικά μέτρα τα οποία έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο διαβουλεύσεων με την Ένωση και, όπου αυτό ισχύει, με άλλες οικείες χώρες ή δεν υπονομεύουν τις επιπτώσεις των μέτρων που έχουν ληφθεί από την ΕΕ είτε μεμονωμένα είτε σε συνεργασία με άλλες χώρες για τη διατήρηση των οικείων αποθεμάτων.

4.6.2 Η Επιτροπή, μέσω εκτελεστικών πράξεων, καθορίζει εάν έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις οι οποίες έχουν συμφωνηθεί προηγουμένως με την οικεία χώρα και αποφασίζει την παύση των μέτρων που έχουν εγκριθεί.

4.6.3 Σε δεόντως δικαιολογημένες περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης που οφείλεται σε απρόβλεπτη οικονομική ή κοινωνική αναταραχή, η Επιτροπή εγκρίνει εκτελεστικές πράξεις που έχουν άμεση εφαρμογή ώστε να αποφασίσει για το εάν τα μέτρα τα οποία έχουν εγκριθεί παύουν να ισχύουν.

4.6.4 Για την ορθή εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή, όπως ορίζει ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 182/2011 σχετικά με τους τρόπους ελέγχου από τα κράτη μέλη.

4.6.5 Η ΕΟΚΕ εγκρίνει τον προβλεπόμενο τρόπο παύσης ισχύος των μέτρων που έχουν εγκριθεί και θεωρεί εύλογη την άμεση εφαρμογή του για λόγους επείγουσας ανάγκης, κυρίως όσον αφορά αναπτυσσόμενες χώρες.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2000/60/ΕΚ και 2008/105/ΕΚ όσον αφορά τις ουσίες προτεραιότητας στον τομέα της πολιτικής των υδάτων»

[COM(2011) 876 τελικό — 2011/0429 (COD)]

(2012/C 229/22)

Εισηγήτρια: η κ. **LE NOUAIL MARLIERE**

Στις 14 και στις 22 Φεβρουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 192, παρ. 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αντίστοιχα, αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2000/60/ΕΚ και 2008/105/ΕΚ όσον αφορά τις ουσίες προτεραιότητας στον τομέα της πολιτικής των υδάτων

COM(2011) 876 τελικό — 2011/0429 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 135 ψήφους υπέρ, 15 κατά και 14 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την υπό εξέταση πρόταση οδηγίας διότι επεκτείνει τον κατάλογο των ουσιών προτεραιότητας και αυτόν των επικίνδυνων ουσιών προτεραιότητας, με βάση την πληρέστερη επιλογή που προτείνεται στην ανάλυση του αντικτύπου ([1]).

1.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον νέο μηχανισμό που προτείνει η Επιτροπή και ο οποίος παρέχει τη δυνατότητα της συλλογής, για λόγους ελέγχου, στοχοθετημένων δεδομένων υψηλού επιπέδου σχετικά με την συγκέντρωση των εν λόγω ουσιών στα ύδατα, και ιδιαίτερα των αναδυόμενων ρυπογόνων ουσιών και των ουσιών για τις οποίες η ποιότητα των διαθέσιμων δεδομένων παρακολούθησης δεν επαρκεί για τη διεξαγωγή των κατάλληλων εκτιμήσεων επικινδυνότητας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο νέος αυτός μηχανισμός θα ευνοήσει τη συλλογή του τύπου αυτού δεδομένων σε όλες τις λεκάνες απορροής ποταμών της ΕΕ και θα επιτρέψει τη διατήρηση του κόστους των σχετικών ελέγχων σε λογικά επίπεδα.

1.3 Η ΕΟΚΕ υποδεικνύει, εντούτοις, να συμπεριληφθεί στην εν λόγω πρόταση, έστω και δοκιμαστικά, και η πρόβλεψη της διεξαγωγής ειδικών αναλύσεων σχετικά με θέματα τα οποία δεν μπορούν ακόμη να ελεγχθούν επαρκώς, όπως:

α) τα νανοσωματίδια, και ειδικότερα οι αλληλεπιδράσεις τους με τις ουσίες προτεραιότητας, καθώς το συγκεκριμένο ζήτημα θέτει ολοένα περισσότερα ερωτήματα, τα οποία εκθέτει ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος ([2])·

β) τα τυχόν αποτελέσματα χημικών ενώσεων ουσιών, που περιέχονται στα εσωτερικά ύδατα, καθώς οι εν λόγω ενώσεις ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον, ακόμη και σε πολύ χαμηλές συγκεντρώσεις χημικών ουσιών.

1.4 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, για την αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα, η πρόταση θα πρέπει να συμπληρωθεί κατάλληλα με αναφορές σε ορθές πρακτικές στον τομέα της διαχείρισης των περιοχών λεκάνης απορροής ποταμού.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο μόλυβδος και το νικέλιο, όντας ανθεκτικές και βιοσυσσωρεύσιμες ουσίες, θα πρέπει να καταχωριστούν στις επικίνδυνες ουσίες προτεραιότητας (ΕΟΠ) και να υιοθετηθεί γι' αυτές ο στόχος της εξάλειψης των απορρίψεών τους κατά τα προσεχή 20 χρόνια, ακόμη και εάν το συνεπαγόμενο κόστος της εξάλειψης κάθε απόρριψης κρίνεται ιδιαίτερα υψηλό.

1.6 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι για να μπορέσει να διασφαλιστεί η προστασία των υδάτινων πόρων και να προσδιοριστούν τόσο τα προβλήματα, όσο και τα πλέον κατάλληλα μέτρα για την επίλυσή τους, όπως επίσης και το κόστος τους, χρειάζεται απαραιτήτως η στήριξη και η συμμετοχή του κοινού. Δίχως την στήριξη του κοινού, τα κανονιστικά μέτρα θα αποτύχουν. Η κοινωνία των πολιτών έχει καθοριστικό ρόλο να διαδραματίσει στην ορθή εφαρμογή της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα (ΟΠΥ) και στην παροχή βοήθειας στις κυβερνήσεις προκειμένου να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών πτυχών που πρέπει να συνυπολογισθούν ([3]).

1.7 Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι τα ύδατα πρέπει να είναι σε καλή κατάσταση από οικολογική και χημική άποψη και ότι πρέπει να προστατεύονται η ανθρώπινη υγεία, ο εφοδιασμός σε νερό, τα φυσικά οικοσυστήματα και η βιοποικιλότητα ([4]).

([1]) SEC(2011) 1547 final.

([2]) Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, *EEA Technical Report*, nº 8/2011 – «Hazardous substances in Europe's fresh and marine waters, an overview» (http://www.eea.europa.eu/publications/hazardous-substances-in-europes-fresh).

([3]) ΕΕ. C 224 της 30.8.2008, σ. 67 και ΕΕ C 97 της 28/4/2007, σ. 3.

([4]) ΕΕ. C 248 της 25.08.2011, σ. 1

1.8 Η ΕΟΕΚ υπογραμμίζει ότι η νέα οδηγία θα πρέπει να απλοποιεί και να εξορθολογίζει τις υποχρεώσεις των κρατών μελών στον τομέα της υποβολής των αποτελεσμάτων.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας αποσκοπεί στην τροποποίηση των οδηγιών 2000/60/ΕΚ και 2008/105/ΕΚ σχετικά με τις ουσίες προτεραιότητας στον τομέα των υδάτων (εξαιρουμένου του θαλάσσιου περιβάλλοντος), σύμφωνα με τα όσα ορίζει η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα, δηλαδή:

α) με την επανεξέταση του καταλόγου των ουσιών προτεραιότητας (ΟΠ) τουλάχιστον ανά τετραετία και τον προσδιορισμό, ενδεχομένως, νέων ουσιών προτεραιότητας ή νέων επικίνδυνων ουσιών προτεραιότητας (ΕΟΠ)·

β) με την υιοθέτηση νέων προτύπων ποιότητας περιβάλλοντος (ΠΠΠ) για τα επιφανειακά ύδατα, τα υπόγεια ύδατα, τα ιζήματα και του ζώντες οργανισμούς, ανάλογα με την περίπτωση, σε συνάρτηση με τα νέα στοιχεία που έχουν προκύψει στο μεταξύ.

2.2 Η συγκεκριμένη επανεξέταση διεξήχθη με τη βοήθεια ομάδας εργασίας και αφού προηγήθηκαν ευρείες διαβουλεύσεις με εμπειρογνώμονες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών, των ενδιαφερόμενων μερών (επαγγελματικές συνδικαλιστικές οργανώσεις και ΜΚΟ), καθώς και της επιστημονικής επιτροπής για την υγεία και τους περιβαλλοντικούς κινδύνους (SCHER).

2.3 Μετά τη λήξη των εν λόγω εργασιών και τη διεξαγωγή της ανάλυσης αντικτύπου (βλ. SEC[2011] 1547 final) που πραγματοποιήθηκε για το σκοπό αυτό, ο κατάλογος των 33 ουσιών προτεραιότητας διευρύνθηκε σε 48 στην υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, καθώς υιοθετήθηκε η πληρέστερη επιλογή που προτείνεται στην ανάλυση αντικτύπου.

2.4 Στόχος της πρότασης οδηγίας είναι η διασφάλιση της καλής χημικής κατάστασης των επιφανειακών υδάτων, δηλ. η συμμόρφωσή τους με τα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος που παρατίθενται στο Παράρτημα ΙΙ της πρότασης οδηγίας, ήτοι:

α) ο περιορισμός των ουσιών προτεραιότητας·

β) η εξάλειψη των απορρίψεων επικίνδυνων ουσιών εντός 20 ετών από την θέση σε ισχύ της «θυγατρικής» οδηγίας.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η ΕΟΚΕ είναι σαφώς πεπεισμένη ότι το νερό δεν είναι αποκλειστικά προϊόν κατανάλωσης, αλλά και πολύτιμος φυσικός πόρος, καίριας σημασίας για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενεές. Για τον λόγο αυτό, και δεδομένου ότι στο σύνολο της ΕΕ χρησιμοποιούνται πολλές ρυπογόνες ουσίες, είναι σκόπιμο να υιοθετηθούν εναρμονισμένα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος (ΠΠΠ) στο επίπεδο της ΕΕ για τις εν λόγω ουσίες.

3.2 Η περίπτωση των ανθεκτικών, βιοσυσσωρεύσιμων και τοξικών ουσιών (ΑΒΤ) θέτει ιδιαίτερο πρόβλημα για τον λόγο ότι πρόκειται για έμμονες, απανταχού παρούσες ουσίες, ικανές να μεταφέρονται σε μεγάλες αποστάσεις, καθολικά ανιχνεύσιμες στο περιβάλλον. Οι ουσίες αυτές συνήθως κατατάσσονται στις ΕΟΠ. Καθώς η παρουσία τους υπάρχει κίνδυνος να επισκιάσει την βελτίωση της ποιότητας των υδάτων που επιτυγχάνεται σε σχέση με άλλες ουσίες, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να παρουσιάζουν χωριστά τις επιπτώσεις των ΑΒΤ στη χημική κατάσταση των υδάτων.

3.3 Η εφαρμογή της οδηγίας βασίζεται στα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού και, εν τέλει, στα κράτη μέλη. Στο πλαίσιο αυτό, μολονότι η Επιτροπή αναφέρεται σε ενδεικτικές περιπτώσεις και διαπιστώνει μία συνολική βελτίωση του ελέγχου και της μετάδοσης των πληροφοριών, καθίσταται παράλληλα σαφές ότι τα κράτη μέλη δεν βρίσκονται όλα στο ίδιο επίπεδο ([5]). Από αυτή την άποψη, συνεπώς, η οδηγία παρουσιάζει περιθώρια βελτίωσης.

4. **Ιδιαίτερες παρατηρήσεις**

4.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίζει το νομικό πλαίσιο της οδηγίας περισσότερο στην έννοια της επικινδυνότητας παρά σε αυτήν του κινδύνου και, κατά συνέπεια, το σχέδιο οδηγίας απαριθμεί ουσίες για τις οποίες ισχύει μία μέγιστη επιτρεπόμενη συγκέντρωση και όχι ουσίες, παρούσες στο υδάτινο περιβάλλον, η αλληλεπίδραση των οποίων με άλλες ουσίες ενδέχεται να εγκυμονεί κινδύνους ακόμη και όταν η συγκέντρωσή τους είναι χαμηλή:

α) οι εν λόγω κίνδυνοι αλληλεπιδράσεων υφίστανται όχι μόνον όσον αφορά τις χημικές ενώσεις, αλλά και όσον αφορά τα νανοσωματίδια·

β) τα εν λόγω φαινόμενα δεν ελέγχονται ακόμη επαρκώς από επιστημονική άποψη, υφίστανται όμως ήδη σημαντικές υπόνοιες τοξικότητας, σε σημείο μάλιστα που ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος αναφέρεται στο ζήτημα σε πρόσφατη έκθεσή του ([6])·

γ) μολονότι είναι δύσκολο να θεσπιστεί νομοθεσία για στοιχεία τα οποία δεν μπορούν ακόμη να ελεγχθούν επαρκώς, είναι σημαντικό για το μέλλον των υδάτινων οικοσυστημάτων να υπάρχει μία ευρωπαϊκή οδηγία για τις ουσίες προτεραιότητας του τομέα των υδάτων η οποία να προετοιμάζει τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών.

4.2 Το νικέλιο και ο μόλυβδος έχουν συμπεριληφθεί στον κατάλογο των ουσιών προτεραιότητας, αλλά δεν έχουν καταχωριστεί στις επικίνδυνες ουσίες προτεραιότητας (ΕΟΠ):

α) οι ουσίες αυτές, ωστόσο, είναι ουσίες ανθεκτικές (με καθολική, έμμονη παρουσία στην περίπτωση του νικελίου) και βιοσυσσωρεύσιμες, πράγμα που σημαίνει ότι κανονικά θα έπρεπε να καταχωριστούν στις επικίνδυνες, με βάση τον ορισμό των επικίνδυνων ουσιών προτεραιότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής·

β) §ο κανονισμός REACH εξομοιώνει τις ουσίες αυτές με τις ουσίες που προκαλούν σοβαρές ανησυχίες, για τις οποίες δηλ. απαιτείται έγκριση, καθώς μπορούν να είναι καρκινογόνες, τοξικές της αναπαραγωγής (ΚΜΑ 1 και 2) και/ή ανθεκτικές, βιοσυσσωρεύσιμες·

([5]) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο - Προς την αειφόρο διαχείριση του νερού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, COM(2007) 128 final· Έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, COM(2009) 156 final.

([6]) *EEA Technical Report*, nº 8/2011.

γ) η αρχή της συνοχής μεταξύ του ορισμού των ΕΟΠ και του κανονισμού REACH θα απαιτούσε οι ουσίες αυτές να καταχωριστούν στις επικίνδυνες ουσίες προτεραιότητας, πράγμα που αυτόματα θα περιελάμβανε τον στόχο της εξάλειψης των απορρίψεών τους κατά τα προσεχή 20 χρόνια.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς»

[COM(2012) 89 final — 2012/0039 (COD)]

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 92/65/ΕΟΚ όσον αφορά τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο στο εσωτερικό της Ένωσης και τις εισαγωγές στην Ένωση σκύλων, γατών και νυφιτσών»

[COM(2012) 90 final — 2012/0040 (COD)]

(2012/C 229/23)

Εισηγητής: **ο κ. Νικόλαος ΛΙΟΛΙΟΣ**

Στις 16 Μαρτίου 2012 το Συμβούλιο και στις 13 Μαρτίου 2012 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν, βάσει των άρθρων 43(2), 168(4) και 304 της ΣΛΕΕ, να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς

COM(2012) 89 final — 2012/0039 (COD)

και την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 92/65/ΕΟΚ όσον αφορά τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο στο εσωτερικό της Ένωσης και τις εισαγωγές στην Ένωση σκύλων, γατών και νυφιτσών

COM(2012) 90 final — 2012/0040 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 155 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 9 αποχές.

1. **Συμπεράσματα**

Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη για την κατάργηση και αντικατάσταση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 998/2003 ο οποίος ρυθμίζει θέματα που αφορούν στις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς για τους εξής λόγους.

1.1 Η προστασία της δημόσιας υγείας είναι πρωταρχικός στόχος και η θέσπιση κανόνων σε δραστηριότητες όπως οι μη εμπορικές μετακινήσεις ζώων συντροφιάς οδηγούν προς την επίτευξη αυτού. Με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για κατάργηση και αντικατάσταση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 998/2003 προβλέπονται οι υγειονομικοί όροι και οι κανόνες περί σήμανσης, ελέγχου και μέτρων προφύλαξης κατά τις μετακινήσεις αυτές και ταυτόχρονα ευθυγραμμίζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 998/2003 με τα άρθρα 290 και 291 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιτρέποντας παρεκκλίσεις, με την παροχή εξουσίας στην Επιτροπή για την έκδοση κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, οι οποίες αίρουν τυχόν εμπόδια σε αυτές τις μεταφορές.

1.2 Οι τροποποιήσεις που έπρεπε να γίνουν στους υγειονομικούς όρους που καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 998/2003 αλλά και το γεγονός ότι ο κανονισμός για τις μη εμπορικές μεταφορές ζώων συντροφιάς πρέπει να είναι αρκούντως σαφής και προσιτός στον απλό πολίτη επιβεβαιώνουν την αναγκαιότητα της κατάργησης και αντικατάστασής του.

1.3 Ένα επίσης σημαντικό σημείο είναι η λήξη της μεταβατικής περιόδου των οκτώ ετών του άρθρου 4 παρ. 1 περί της μεθόδου αναγνώρισης των ζώων συντροφιάς. Δημιουργείται η ανάγκη να διευκρινίζεται πλέον με σαφήνεια για τον απλό πολίτη το καθεστώς που θα ισχύει στο εξής και αυτό οδηγεί επίσης στην αντικατάσταση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 998/2003.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή με την πρόταση για κατάργηση και αντικατάσταση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 998/2003, σκιαγραφεί πλήρως το πλαίσιο στο οποίο ορίζονται οι μη εμπορικές μετακινήσεις ζώων συντροφιάς. Οι μετακινήσεις των πολιτών που επιλέγουν να συνοδεύονται από ζώα αναψυχής θα γίνεται με σαφέστερους όρους και, τηρώντας αυτούς, με ασφάλεια για τη δημόσια υγεία.

1.5 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι, για λόγους συνοχής, είναι σκόπιμο να τροποποιηθεί η οδηγία του Συμβουλίου 92/65/ΕΟΚ προκειμένου οι παραπομπές στον κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 998/2003 να αντικατασταθούν με παραπομπές στην υπό εξέταση ρύθμιση.

2. **Ιστορικό**

2.1 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 998/2003 έθετε το χρονικό όριο στη μεταβατική περίοδο ενός συστήματος αναγνώρισης του σκύλου, γάτας και νυφίτσας συντροφιάς. Η εκπνοή του χρόνου και η ανάγκη για πλήρη ευθυγράμμιση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 998/2003 με τη Συνθήκη Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και οι εξελίξεις σε υγειονομικά δεδομένα και νέες απαιτήσεις που αφορούν στις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις, που είναι σε ευθεία γραμμή με την ανάγκη για διευκόλυνση των μετακινήσεων και των πολιτών που τα συνοδεύουν, και η προσπάθεια για την κατάρτιση νομοθεσίας αρκούντως σαφούς και προσιτής σε αυτούς, οδήγησαν στην πρόταση της Επιτροπής για κατάργηση και αντικατάσταση του (ΕΚ) αριθμ. 998/2003.

2.2 Η Επιτροπή υπέβαλε επίσης πρόταση τροποποίησης της οδηγίας του Συμβουλίου 92/65/ΕΟΚ προκειμένου οι παραπομπές στον κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 998/2003 να αντικατασταθούν με παραπομπές στην υπό εξέταση ρύθμιση.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Οι μεταδοτικές στον άνθρωπο ασθένειες των ζώων συντροφιάς επέβαλαν τον έλεγχο και την μεταφορά ζώων υπό όρους ώστε να επιτυγχάνεται η απαραίτητη ασφάλεια για τη δημόσια υγεία. Χάρη στη βελτίωση της κατάστασης στην Ένωση όσον αφορά στη λύσσα, το καθεστώς υπό το οποίο ζώα συντροφιάς μετακινούνταν για μη εμπορικούς λόγους μεταβλήθηκε. Στην πρόταση του κανονισμού αποσαφηνίζεται το καθεστώς και οι διαδικασίες που θα τηρούνται.

3.2 Η εφαρμογή εμβολιασμών κατά της λύσσας έχει μεταβάλει σημαντικά την επιδημιολογία της νόσου. Σε συνδυασμό με τις επιστημονικές απόψεις για την ανοσοποίηση των ζώων συντροφιάς ο κανονισμός θέτει μέτρα προφύλαξης για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί η μετακίνηση των ζώων συντροφιάς ακόμη και υπό παρεκκλίνοντες όρους προς διευκόλυνση των μετακινήσεων, θέτοντας πρώτα τις προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση αυτών των παρεκκλίσεων και τα μέτρα προφύλαξης που θα πρέπει να λαμβάνονται.

3.3 Οι κατάλογοι των ζώων που καταρτίζονται περιλαμβάνουν όλα τα ζώα που δυνητικά μετακινούνται πλην αυτών που η μετακίνησή τους καλύπτεται από διατάξεις οδηγιών της ΕΕ. Όσον αφορά εθνικούς κανόνες, αυτοί πρέπει να επιτρέπουν την ευχερέστερη μετακίνηση των ζώων που χαρακτηρίζονται εξ ορισμού ως συντροφιάς σε σχέση με αυτά που μετακινούνται για εμπορικούς σκοπούς.

3.4 Εκτός από τη λύσσα υπάρχουν και άλλες ασθένειες που απειλούν τη δημόσια υγεία. Η απαίτηση για έγγραφα αναγνώρισης περιορίζει τους κινδύνους μετάδοσης καθώς η διαδικασία φέρνει σε επαφή άτομα εξειδικευμένα στα ζώα. Πιστοποιείται έτσι η κατάσταση της υγείας τους και υπάρχει ένα τεκμήριο για το αν η μετακίνηση γίνεται με ασφάλεια στον ευρωπαϊκό χώρο ή προς αυτόν.

3.5 Σημαντικό στοιχείο είναι η διατήρηση ως μόνου τρόπου αναγνώρισης των σκύλων, γατών και νυφιτσών αποκλειστικά με εμφύτευση αποκριτή πομποδέκτη και η παύση της σήμανσης με δερματοστιξία στο εξής, η οποία είναι αποδεκτή μέθοδος αναγνώρισης μόνο στα ήδη σεσημασμένα με αυτό τον τρόπο ζώα.

3.6 Τα ζώα που σημαίνονται μπορούν ευκολότερα να ελέγχονται για τη τήρηση των προληπτικών υγειονομικών μέτρων για την αποτροπή νόσησης. Τα μέτρα αυτά καταστρώνονται σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και την αρχή της αναλογικότητας σε κράτη μέλη αλλά και έπειτα από κατηγοριοποίηση όταν συντρέχουν ιδιαίτεροι λόγοι και σε ομάδες αυτών, μετά από έγκυρα επιστημονικά στοιχεία. Δημιουργείται έτσι μία κοινή δράση για την αντιμετώπιση κινδύνων για τη δημόσια υγεία.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Αν και το παρεχόμενο επίπεδο της επιστημονικής κατάρτισης των ανθρώπων που ασχολούνται σήμερα με τα ζώα συντροφιάς είναι αρκούντως υψηλό και οι παρεχόμενες υπηρεσίες μπορούν να διασφαλίσουν την υγεία των ζώων συντροφιάς και συνεπώς να διαφυλάξουν τη δημόσια υγεία, η επαγρύπνηση θα πρέπει να είναι συνεχής ώστε να αποτραπεί οποιαδήποτε μετάδοση ασθενειών. Ο κανονισμός θέτοντας όρους στη μη εμπορική μετακίνηση διασφαλίζει την ασφάλεια από κινδύνους διαφόρων ασθενειών.

4.2 Εισάγει όμως και τη δυνατότητα παρεκκλίσεων προς διευκόλυνση των μετακινήσεων και προτείνει αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 998/2003, ειδικότερα όσον αφορά εξουσίες των κατ' εξουσιοδότηση και των εκτελεστικών πράξεων. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άρση αδικαιολόγητων εμποδίων στις μεταφορές με την επιφύλαξη ότι επικυρωμένα επιστημονικά στοιχεία θα λαμβάνονται υπόψη και η Επιτροπή θα προβαίνει στις δέουσες διαβουλεύσεις με εμπειρογνώμονες για τη υιοθέτηση των παρεκκλίσεων ώστε να αντιμετωπίζονται ιδιαίτερες περιπτώσεις μη εμπορικής μετακίνησης ζώων συντροφιάς και αναφορικά με τους υγειονομικούς όρους και κανόνες και με τη μορφή των συνοδευτικών εγγράφων.

4.3 Πρέπει όμως να εξεταστεί αν τηρούνται τα προβλεπόμενα χρονικά όρια ισχύος αυτών. Η πρόταση περιγράφει την ανάκληση των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων μετά από διατύπωση αντίρρησης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εντός δύο μηνών ή, σε παράταση αυτών, άλλων δυο μηνών. Δεδομένου όμως ότι θέματα δημόσιας υγείας είναι αρκούντως σημαντικά, θα πρέπει να υπάρχει σαφής οριοθέτηση της διάρκειας της εξουσιοδότησης όπως προβλέπεται και στη Συνθήκη Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε ο έλεγχος της επιτροπής να γίνεται πιο αποτελεσματικός και το δικαίωμα ανάκλησης να αποτελεί πρόσθετη δικλείδα ασφαλείας.

4.4 Στην έκδοση καταλόγου τρίτων χωρών ή εδαφών στα οποία αποδεικνύεται ότι λόγω εφαρμογής ισοδύναμων κανόνων με κράτη μέλη μπορούν να ισχύσουν παρεκκλίσεις θα πρέπει η Επιτροπή να

στηρίζει την επιλογή της σε εγγυήσεις από τις υγειονομικές αρχές των χωρών αυτών. Είναι θεμιτό να μετακινούνται τα ζώα συντροφιάς και αναψυχής εύκολα και χωρίς εμπόδια και πολύπλοκες διαδικασίες αλλά πρωτίστως πρέπει να διασφαλίζεται η δημόσια υγεία.

4.5 Αν οι διαδικασίες για την εκτροπή από τους τυπικούς όρους μετά την λήψη των απαραίτητων εγγυήσεων από τρίτες χώρες ή μέρη αυτών καταλήγουν να είναι διοικητικά πολύπλοκες, χρονοβόρες ή δαπανηρές, είναι προτιμότερο να τηρούνται οι καθιερωμένες οδηγίες με την αποφυγή καταφυγής σε παρεκκλίσεις καθώς αυτό δεν θα αντιστάθμιζε τον κίνδυνο που θα είχαμε κατά την μετακίνηση.

4.6 Κατά την ίδια προσέγγιση, και η μετακίνηση ανεμβολίαστων ζώων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ εγκυμονεί κινδύνους. Ο κανονισμός ορίζει τις διαδικασίες και η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η τήρησή τους είναι ουσιώδης για την αποτροπή οποιασδήποτε πιθανότητας μετάδοσης ασθενειών. Κατά την άσκηση της εξουσίας έκδοσης κατ' εξουσιοδότησης πράξεων υπό των όρων που τίθενται στον κανονισμό η Επιτροπή θα πρέπει να συνεκτιμά ότι ο διοικητικός φόρτος και η σχέση αιτίας-αιτιατού θα αντισταθμίζει τον κίνδυνο που αναλαμβάνεται από την μετακίνηση.

4.7 Η έκδοση εγγράφων αναγνώρισης για μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις είναι ουσιαστικής σημασίας. Σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση του συστήματος καταγραφής και παρακολούθησης των ζώων είναι και η καθιέρωση του συστήματος σήμανσης με εμφύτευση αποκριτή πομποδέκτη.

4.8 Η εμφύτευση του πομποδέκτη πρέπει να γίνεται από κτηνιάτρους ώστε να δίνεται η ευκαιρία, μέσω της επιστημονικής κατάρτισης των διενεργούντων την εμφύτευση, να αναγνωρίζονται και να ταυτοποιούνται νόσοι στα ζώα που πραγματοποιείται η εμφύτευση και να συμπληρώνεται στη συνέχεια το έγγραφο αναγνώρισης. Οι πληροφορίες που ζητούνται να συμπληρωθούν στα έγγραφα αναγνώρισης απαιτούν την επιστημονική γνώση του εξουσιοδοτημένου από την αρμόδια αρχή κτηνιάτρου για το σκοπό αυτό.

4.9 Με την συνεχή εφαρμογή από τα κράτη μέλη της διαδικασίας σήμανσης και καταγραφής, ενημερώνονται βάσεις δεδομένων που δίνουν σημαντικές πληροφορίες για τη επιδημιολογική κατάσταση μιας χώρας, την πρόοδο των προγραμμάτων εμβολιασμού και την πυκνότητα και κατανομή ζώων καθώς και τις μετακινήσεις αυτών.

4.10 Οι έλεγχοι εγγράφων, ταυτότητας και φυσικοί έλεγχοι που διενεργούνται στις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς σε ένα κράτος μέλος από άλλο κράτος μέλος ή τρίτη χώρα ή έδαφος είναι ουσιώδους σημασίας και θα πρέπει να διενεργούνται ανελλιπώς και από προσωπικό που έχει λάβει την κατάλληλη ενημέρωση για τη διαδικασία και τη σημαντικότητα αυτών.

4.11 Σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις διαδικασίες που προβλέπονται για την τήρηση των υγειονομικών όρων και των κανόνων που αφορούν στη μετακίνηση των ζώων συντροφιάς, εκτός από τις διαδικασίες που προβλέπει η πρόταση του κανονισμού, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα να ενημερωθούν οι υγειονομικές υπηρεσίες του εδάφους αποστολής προς διερεύνηση της πιθανότητας ασυνέπειας με τον κανονισμό και σε άλλα περιστατικά.

4.12 Η θανάτωση του ζώου που αποφασίζεται μετά από εμπεριστατωμένη άποψη περί της αδυναμίας επιστροφής ή απομόνωσής του θα μπορούσε να αποτελεί και ενέργεια υποδεικνυόμενη από ειδικούς που θα κρίνουν ότι η επιστροφή ή η απομόνωση, εκτός από δύσκολη εγκυμονεί και επιπρόσθετους κινδύνους.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Ευρωπαϊκό όραμα για τους επιβάτες: Ανακοίνωση για τα δικαιώματα των επιβατών σε όλους τους τρόπους μεταφοράς»

[COM(2011) 898 τελικό]

(2012/C 229/24)

Εισηγητής: **ο κ. Raymond HENCKS**

Στις 19 Ιανουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«*Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Ευρωπαϊκό όραμα για τους επιβάτες: Τα δικαιώματα των επιβατών σε όλους τους τρόπους μεταφοράς*»

COM(2011) 898 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 10 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 135 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ τάσσεται σαφώς υπέρ της πολιτικής της Ένωσης να εξασφαλιστούν σε όλους τους επιβάτες σιδηροδρομικών, αεροπορικών, θαλάσσιων, πλωτών μεταφορών και μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία, κοινά και συγκρίσιμα δικαιώματα σε όλους τους εν λόγω τρόπους μαζικών μεταφορών, και στηρίζει όλα τα προβλεπόμενα μέτρα για την άρση των φραγμών που εμποδίζουν τους πολίτες να ασκήσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους, στο πλαίσιο μίας διατροπικής προσέγγισης.

1.2 Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα δέκα ειδικά δικαιώματα που προσδιορίζονται στην υπό εξέταση ανακοίνωση πρέπει να ολοκληρωθούν με τρία συμπληρωματικά δικαιώματα, δηλαδή αφενός, με το δικαίωμα στην ασφάλιση και στην ασφάλεια που περιλαμβάνει τόσο την τεχνική ασφάλεια του μεταφορικού εξοπλισμού όσο και τη σωματική ασφάλεια των επιβατών, και αφετέρου, με το δικαίωμα σε ελάχιστα ποιοτικά πρότυπα υπηρεσιών, προστασίας του περιβάλλοντος και άνεσης.

1.3 Με βάση τα εν λόγω 13 δικαιώματα, οι συναφείς νομοθετικές διατάξεις που ισχύουν πρέπει να επανεξεταστούν προκειμένου να βελτιωθούν και να ενισχυθούν εφόσον χρειαστεί.

1.4 Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη βελτίωση της πληροφόρησης των επιβατών, στους όρους και στα δικαιώματα μεταφοράς των ατόμων με αναπηρία ή μειωμένη κινητικότητα, στην αποζημίωση για τους επιβάτες σε περίπτωση διαταραχής, ακύρωσης του δρομολογίου ή απώλειας αποσκευών, στη διευκρίνιση των στοιχείων που συνθέτουν την τελική τιμή, στην εκχώρηση σύμβασης μεταφοράς, τους όρους υποβολής ένστασης και προσφυγής, καθώς επίσης στον προσδιορισμό των δικαιωμάτων των οργανώσεων επιβατών, οι οποίες είναι οι πιο ενδεδειγμένοι φορείς για την ενημέρωση και υποστήριξη των πολιτών κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους.

1.5 Για να διευκολυνθεί ο έλεγχος της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των υπηρεσιών μεταφοράς, η προσαρμογή τους στην εξέλιξη των αναγκών και ο σεβασμός των δικαιωμάτων των επιβατών, η ΕΟΚΕ προτείνει την εφαρμογή μιας ανεξάρτητης διαδικασίας αξιολόγησης, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, μέσω της εκπόνησης, στο πλαίσιο του διαλόγου με τους εκπροσώπους των ενδιαφερομένων παραγόντων, κυρίως των οργανώσεων που εκπροσωπούν τους επιβάτες (συμπεριλαμβανομένων των επιβατών με αναπηρία και με μειωμένη κινητικότητα), μιας μεθοδολογίας αξιολόγησης εναρμονισμένης σε ευρωπαϊκή κλίμακα βάσει κοινών δεικτών.

1.6 Η ΕΟΚΕ προτείνει όλες οι εταιρείες μεταφορών να χρησιμοποιούν μια στερεότυπη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για όλες τις ενστάσεις (ενστάσεις@…), συμπληρωματικά προς άλλα μέσα κατάθεσης ενστάσεων, και να οριστούν μέγιστες δεσμευτικές προθεσμίες απάντησης σε αυτές.

1.7 Τέλος, η ΕΟΚΕ συνιστά να γενικευτούν οι εξωδικαστικές διαδικασίες επίλυσης διαφορών, χωρίς να καταργείται το δικαίωμα των επιβατών να προσφεύγουν στη Δικαιοσύνη. Προτείνει επίσης να καθιερωθεί σαφώς, με νομοθετικό κείμενο, ένας μηχανισμός συλλογικής προσφυγής στην ΕΕ και να διευκρινιστεί δεόντως το καθεστώς που θα διέπει αυτόν τον μηχανισμό.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Πρέπει να διευκρινιστεί καταρχάς ότι η υπό εξέταση ανακοίνωση ασχολείται με τα δικαιώματα των επιβατών σε όλους τους τρόπους **μαζικών** μεταφορών από δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες μεταφορών, και ότι οι **προσωπικές** μετακινήσεις από επαγγελματίες μεταφορείς (ταξί, μικρά λεωφορεία για λιγότερους από 12 επιβάτες κ.λπ.) δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων που αναλύονται κατωτέρω. Αυτό είναι ακόμη πιο λυπηρό δεδομένου ότι στο Σχέδιο δράσης για την αστική κινητικότητα (COM(2009) 490 final), που εξετάζει τόσο τις μαζικές όσο και τις προσωπικές επαγγελματικές μεταφορές, τονίζεται ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην τιμολόγηση, στην ποιότητα, στην προσβασιμότητα των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα, στην πληροφόρηση και στα δικαιώματα των επιβατών.

2.2 Οι στόχοι της αειφόρου ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεπάγονται την προώθηση και την ανάπτυξη των μαζικών μεταφορών και τη μείωση, στο μέτρο του δυνατού, των προσωπικών μετακινήσεων.

2.3 Η αναγνώριση και η εγγύηση των δικαιωμάτων των επιβατών είναι, επομένως, προαπαιτούμενο προκειμένου να αναπτυχθούν και να προωθηθούν οι μαζικές μεταφορές, με εξισορρόπηση των σχέσεων μεταξύ των χρηστών μεταφορών και των εταιρειών μεταφορών.

2.4 Από το 2001 η Ευρωπαϊκή Ένωση ασχολείται εντατικά με την προστασία των επιβατών και με την ενίσχυση των δικαιωμάτων τους στους διάφορους τρόπους μεταφοράς. Για τον σκοπό αυτό, θέσπισε σταδιακά νομοθεσία η οποία έχει ως σκοπό να εγγυηθεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας, προκειμένου οι χρήστες των σιδηροδρομικών, αεροπορικών, θαλάσσιων, πλωτών μεταφορών και μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία να απολαμβάνουν ανάλογα δικαιώματα και συνθήκες στο σύνολο της Ένωσης, πράγμα που ισχύει επίσης και για τα άτομα με αναπηρία και με μειωμένη κινητικότητα. Ωστόσο, οι κανονισμοί που αφορούν τις πλωτές μεταφορές και τις μεταφορές με πούλμαν και λεωφορεία θα τεθούν σε ισχύ αντίστοιχα τον Δεκέμβριο του 2012 και τον Μάρτιο του 2013.

2.5 Το 2010 η Επιτροπή ξεκίνησε μια τεράστια εκστρατεία διετούς διάρκειας με τίτλο: *Επιβάτες: τα δικαιώματά σας στα χέρια σας*, κυρίως μέσω της δημιουργίας της ιστοσελίδας στο Διαδίκτυο *http://ec.europa.eu/passenger-rights* με ανακεφαλαιωτικό πίνακα των δικαιωμάτων των χρηστών, για κάθε τρόπο μεταφοράς και σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ. Επίσης, διανεμήθηκαν δωρεάν ενημερωτικά φυλλάδια, τα οποία υπενθυμίζουν στους επιβάτες τα δικαιώματά τους, ενώ σχετικές αφίσες τοποθετήθηκαν σε όλους τους σιδηροδρομικούς σταθμούς και τα αεροδρόμια των κρατών μελών. Η Επιτροπή μόλις αποφάσισε την παράταση της εν λόγω εκστρατείας έως το 2014.

2.6 Οι μαζικές μεταφορές εξακολουθούν, ωστόσο, να χαρακτηρίζονται από ασυμμετρίες πληροφόρησης, αρμοδιοτήτων και καταστάσεων μεταξύ αφενός των επιβατών και αφετέρου των εταιρειών μεταφορών. Δεν εξαλείφεται η εντύπωση ότι πολλοί επιβάτες δεν έχουν ακόμα πλήρη αντίληψη των δικαιωμάτων τους ή δεν γνωρίζουν σε περίπτωση ανάγκης με ποιον τρόπο να τα ασκήσουν ή να τα χρησιμοποιήσουν σωστά. Οι μελέτες και οι έρευνες της Επιτροπής δείχνουν ότι, για διεκδικούμενα ποσά κάτω των χιλίων ευρώ, μόνον ένας στους πέντε ευρωπαίους καταναλωτές επιδιώκει επανόρθωση της ζημίας ενώπιον δικαστηρίου εξαιτίας του υψηλού κόστους, της πολυπλοκότητας και του χρονοβόρου χαρακτήρα των διαδικασιών.

2.7 Σε αυτό προστίθεται το γεγονός ότι, σύμφωνα με την Επιτροπή, οι εθνικές αρχές συνεχίζουν να εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία με διαφορετικό τρόπο, πράγμα που προκαλεί σύγχυση στους επιβάτες καθώς και στις εταιρείες μεταφορών και δημιουργεί στρεβλώσεις στην αγορά.

2.8 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή σκοπεύει να ενισχύσει την εφαρμογή των ισχυόντων κανόνων βελτιώνοντάς τους σε περίπτωση ανάγκης. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή δρομολόγησε πρόσφατα δημόσια διαβούλευση σχετικά με την ενδεχόμενη αναθεώρηση του κανονισμού που αφορά τα δικαιώματα των επιβατών αεροπορικών μεταφορών.

3. **Περιεχόμενο της ανακοίνωσης**

3.1 Η ανακοίνωση αποτελεί σύνοψη των δικαιωμάτων και των αρχών που ισχύουν σε όλους τους τρόπους μαζικών μεταφορών. Προσδιορίζει τα κενά που πρέπει να καλυφθούν και σκοπεύει στην άρση των φραγμών, οι οποίοι εμποδίζουν τους πολίτες να ασκήσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

3.2 Η ανακοίνωση περιέχει τρεις βασικές αρχές που είναι η μη εισαγωγή διακρίσεων, οι ακριβείς διαθέσιμες εγκαίρως και προσιτές στο κοινό πληροφορίες, καθώς και η άμεση και ανάλογη συνδρομή. Παραθέτει τα 10 ειδικά δικαιώματα που ακολουθούν, και τα οποία στο πνεύμα ενός πιο διατροπικού οράματος ισχύουν για όλους τους τρόπους μεταφορών:

1) Δικαίωμα πρόσβασης στις μεταφορές χωρίς διακρίσεις·

2) Δικαίωμα κινητικότητας: δυνατότητα πρόσβασης και παροχή συνδρομής χωρίς πρόσθετο κόστος σε επιβάτες με αναπηρία και σε επιβάτες με μειωμένη κινητικότητα (PRM)·

3) Δικαίωμα ενημέρωσης πριν από την αγορά και κατά τα διάφορα στάδια του ταξιδιού, ιδίως σε περίπτωση διακοπής αυτού·

4) Δικαίωμα ακύρωσης του ταξιδιού (επιστροφή ολόκληρου του αντιτίμου του εισιτηρίου) όταν το ταξίδι δεν εκτελείται όπως προβλεπόταν·

5) Δικαίωμα εκπλήρωσης της σύμβασης μεταφοράς σε περίπτωση διακοπής (μεταφορά σε άλλο δρομολόγιο και νέα κράτηση)·

6) Δικαίωμα αξίωσης συνδρομής σε περίπτωση μεγάλης καθυστέρησης στα σημεία αναχώρησης ή ανταπόκρισης·

7) Δικαίωμα αποζημίωσης υπό ορισμένες συνθήκες·

8) Δικαίωμα επίκλησης της ευθύνης του μεταφορέα έναντι των επιβατών και των αποσκευών τους·

9) Δικαίωμα χρήσης ταχύρρυθμου και προσπελάσιμου συστήματος διεκπεραίωσης καταγγελιών·

10) Δικαίωμα πλήρους εφαρμογής και αποτελεσματικής επιβολής της κοινοτικής νομοθεσίας.

3.3 Έστω και αν οι συνθήκες και οι τρόποι εφαρμογής ποικίλλουν και εξελίσσονται ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες των διάφορων τρόπων μεταφοράς, ο βασικός σκοπός πλέον είναι να καταστούν οι κανόνες εύκολα καταληπτοί και να καταχωρηθεί η εφαρμογή και ο έλεγχός τους σε όλους τους τρόπους μεταφοράς προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή συγκλίνουσας προσέγγισης στον τομέα αυτόν.

3.4 Για να βελτιωθεί η προστασία των επιβατών ακόμη και πέραν των συνόρων της ΕΕ, ζητήματα σχετικά με τα δικαιώματα των επιβατών θα ρυθμίζονται με διμερείς και διεθνείς συμφωνίες.

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 Πρέπει να εγκωμιασθεί η Επιτροπή για το γεγονός ότι δρομολόγησε μια πολιτική κατοχύρωσης ενός συνόλου κοινών ή συγκρίσιμων δικαιωμάτων για τους επιβάτες και όρων που ισχύουν σε όλους τους τρόπους μαζικών μεταφορών, τα οποία ανταποκρίνονται τόσο στους στόχους των Συνθηκών όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών (άρθρο 169, τίτλος XV της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ) όσο και των προσανατολισμών του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ή της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί μεν το γεγονός ότι η ανακοίνωση συγκεντρώνει στο ίδιο έγγραφο, συνοπτικά, όλους τους κανόνες και τις απαιτήσεις που θα ισχύουν στο εξής όσον αφορά τα δικαιώματα των χρηστών μαζικών μεταφορών, εκφράζει όμως τη λύπη της για την απουσία αριθμητικών δεδομένων σχετικά με τα εμπόδια που διαπιστώθηκαν.

4.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει όλα τα μέτρα που μπορούν να οδηγήσουν στην άρση των φραγμών, οι οποίοι εμποδίζουν τους πολίτες να ασκήσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους, και συγχαίρει την Επιτροπή για τις προβλεπόμενες ενέργειες ώστε να υπάρξουν εγγυήσεις ότι οι χρήστες των σιδηροδρομικών, αεροπορικών, θαλάσσιων, πλωτών μεταφορών και μεταφορών με πούλμαν και λεωφορεία απολαμβάνουν ανάλογα δικαιώματα και συνθήκες, όποιοι και αν είναι οι τρόποι μεταφοράς που χρησιμοποιούνται.

4.4 Ένας από τους φραγμούς αυτούς είναι η ανεπαρκής, ελλιπής ή δυσνόητη πληροφόρηση των επιβατών σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν μόλις αγοράσουν εισιτήριο, τόσο πριν από τη διαδρομή όσο και μετά, σε περίπτωση διαταραχής.

4.5 Η ΕΟΚΕ προτείνει, για να ενημερώνεται με σαφήνεια κάθε επιβάτης για τα δικαιώματά του, κατά την κράτηση κάθε ταξιδίου ή την αγορά εισιτηρίου, να γνωστοποιείται σε κάθε επιβάτη, με παραπομπή σε συναφή ιστοσελίδα στο Διαδίκτυο και με έντυπη αναφορά σε κάθε εισιτήριο, σε σαφή, συνεκτική και κατανοητή γλώσσα, συμπεριλαμβανομένων των επιβατών με αναπηρία, πού μπορεί να βρει τις σχετικές πληροφορίες, είτε με τα ενημερωτικά δελτία στα εκδοτήρια εισιτηρίων, είτε στο Διαδίκτυο. Η εκστρατεία ενημέρωσης που δρομολόγησε η Επιτροπή το 2010 πρέπει να συνεχιστεί σε στενή συνεργασία με τις οργανώσεις των καταναλωτών.

4.6 Όμως, εξακολουθούν να ισχύουν ουσιαστικές διαφορές, εις βάρος του χρήστη, μεταξύ των διάφορων τρόπων μεταφοράς, κυρίως στις αεροπορικές μεταφορές, για τις οποίες η ΕΟΚΕ, στη σχετική για τον τομέα διερευνητική γνωμοδότησή της ([1]), είχε διαπιστώσει ότι τα δικαιώματα των επιβατών αεροπορικών μεταφορών υστερούν σε ορισμένους τομείς σε σχέση με τις διατάξεις που ισχύουν στους άλλους τρόπους μεταφοράς, και είχε ζητήσει:

— προσδιορισμό της εμβέλειας του δικαιώματος συνδρομής·

— βελτίωση της ενημέρωσης των επιβατών και κατά τη διάρκεια του ταξιδίου·

— επέκταση του δικαιώματος πληροφόρησης και στις ζώνες επιβίβασης·

— διασαφήνιση της έννοιας της «έκτακτης περίστασης»·

— κατάρτιση μαζί με τους εκπροσώπους των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα κατευθυντηρίων γραμμών που θα αποσαφηνίζουν τους ορισμούς του κανονισμού 1107/2006 σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα, και βελτίωση της εφαρμογής του·

— προσδιορισμό των συστατικών στοιχείων της τελικής τιμής

— καθιέρωση της υποχρέωσης αποζημίωσης των επιβατών που θίγονται σε περίπτωση πτώχευσης αεροπορικής εταιρείας, υλοποίηση της αρχής της «ευθύνης από κοινού και εις ολόκληρον» για τον επαναπατρισμό από άλλες αεροπορικές εταιρείες, και δημιουργία ταμείου για τη χορήγηση αποζημιώσεων στους επιβάτες

— δυνατότητα εκχώρησης της σύμβασης μεταφοράς χωρίς χρέωση σε τρίτους.

Όλες αυτές οι διατάξεις πρέπει να ισχύουν και για τα άλλα μέσα μεταφοράς στον βαθμό που δεν έχουν ακόμη θεσπιστεί.

4.7 Τα δέκα ειδικά δικαιώματα που προσδιορίζονται στην υπό εξέταση ανακοίνωση συνιστούν την κατάλληλη βάση προκειμένου οι μεν επιβάτες να μπορούν να διακρίνουν καλύτερα τι δικαιούνται να αναμένουν ως ελάχιστη ποιότητα υπηρεσιών μεταφορών, οι δε εταιρείες μεταφορών να μπορούν να εφαρμόσουν τη νομοθεσία της ΕΕ κατά τρόπο πιο συνεπή και αποτελεσματικό.

4.8 Η ΕΟΚΕ εκτιμά, ωστόσο, ότι τα δέκα δικαιώματα που καταγράφονται πρέπει να ολοκληρωθούν με τρία συμπληρωματικά δικαιώματα, ήτοι:

1) το δικαίωμα στην ασφάλιση και την ασφάλεια που περιλαμβάνει τόσο την τεχνική ασφάλεια του μεταφορικού εξοπλισμού όσο και τη σωματική ασφάλεια των επιβατών·

2) το δικαίωμα σε ελάχιστα ποιοτικά πρότυπα υπηρεσιών και άνεσης καθώς και σε προηγούμενη ενημέρωση από τον μεταφορέα, σε περίπτωση υπεράριθμων κρατήσεων. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι στην ανακοίνωσή της COM(2009) 490 σχετικά με το «σχέδιο δράσης για την αστική κινητικότητα» η Επιτροπή είχε ανακοινώσει την επιθυμία της να ολοκληρώσει την κανονιστική προσέγγιση μέσω κοινών δεικτών ποιότητας προκειμένου να προστατευθούν τα δικαιώματα των επιβατών και των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα·

3) το δικαίωμα στην τήρηση, εκ μέρους των εταιρειών μεταφοράς, των αρχών της διατήρησης, της προστασίας και της βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, όπως αναφέρεται στη Συνθήκη.

4.9 Με βάση τα εν λόγω 13 δικαιώματα, οι σχετικές νομοθετικές διατάξεις που ισχύουν σήμερα πρέπει να υποβληθούν σε επανεξέταση. Με αυτόν τον τρόπο, γνωστά προβλήματα, όπως τα εμπόδια που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία και με μειωμένη κινητικότητα, η αδιαφάνεια των δομών τιμολόγησης, οι ελλειμματικές ή ακατανόητες πληροφορίες, τα ασαφή και πολύπλοκα μέσα προσφυγής, οι ανεπαρκείς οικονομικές αποζημιώσεις, οι υπερβολικές καθυστερήσεις εξέτασης των καταγγελιών κλπ., πρέπει να αναλυθούν και να εξαλειφθούν.

([1]) ΕΕ 2012/C 24/28 της 28.1.2012, σ. 125-130

4.10 Καθώς η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει στην υπό εξέταση ανακοίνωσή της αναγνωρίζει ότι η δημοσίευση αξιολόγηση των επιδόσεων των φορέων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς και η δημοσίευση ερευνών ικανοποίησης των επιβατών θα διευκόλυναν την παρακολούθηση και τον έλεγχο ομοιόμορφων εφαρμογών από τους εθνικούς οργανισμούς ελέγχου, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ των εν λόγω αξιολογήσεων και εκτιμά ότι οι εκπρόσωποι όλων των ενδιαφερομένων πρέπει να συμμετέχουν σε μια ανάλυση αναγκών καθώς και σε αξιολογήσεις επιδόσεων και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4.11 Η ΕΟΚΕ προτείνει, συνεπώς, τη θέσπιση ενός συστήματος τακτικών αξιολογήσεων προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των υπηρεσιών μεταφορών, καθώς και η προσαρμογή τους στην εξέλιξη των αναγκών των επιβατών, και να ελέγχεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων των επιβατών. Ο επιδιωκόμενος στόχος θα είναι να καθοριστούν, σε κοινοτικό επίπεδο, οι τρόποι ανταλλαγών, σύγκρισης και συντονισμού, και να προωθηθεί η δυναμική των ανεξάρτητων αξιολογήσεων με σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας, μέσω της κατάρτισης, στο πλαίσιο διαλόγου με τους εκπροσώπους των ενδιαφερομένων φορέων, ιδίως των οργανισμών που εκπροσωπούν τους επιβάτες (συμπεριλαμβανομένων των επιβατών με αναπηρία και με μειωμένη κινητικότητα), μιας μεθοδολογίας αξιολογήσεων εναρμονισμένης σε ευρωπαϊκή κλίμακα βάσει κοινών δεικτών.

4.12 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόθεση της Επιτροπής να μην περιοριστεί, όπως συμβαίνει μέχρι σήμερα, σε μέτρα κλαδικού χαρακτήρα, αλλά να επιδιώξει την ανάπτυξη μιας διατροπικής προσέγγισης, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες κινητικότητας και μετακίνησης των χρηστών, ανεξαρτήτως των τρόπων μεταφοράς που χρησιμοποιούν ή που συνδυάζουν έτσι ώστε να εξασφαλιστεί διατροπική συνέχεια. Μέσω της μεγαλύτερης εναρμόνισης των δικαιωμάτων των επιβατών, οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφορετικών τρόπων μεταφοράς μπορούν να αποφευχθούν.

4.13 Για τις περισσότερες αστοχίες και κενά που διαπιστώνονται στην ανακοίνωση γίνεται παραπομπή είτε στην ανάλυση αντικτύπου ενόψει της αναθεώρησης του κανονισμού «αεροπορικές μεταφορές», όπου θα εξετασθούν ενδεχόμενα δεσμευτικά μέτρα, είτε στις εθελοντικές συμφωνίες από την πλευρά των εταιρειών μεταφορών. Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε μια πιο αποφασιστική στάση, η οποία να προωθεί κυρίως μέτρα δεσμευτικού χαρακτήρα.

4.14 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η ανακοίνωση δεν κάνει αναφορά στα δικαιώματα και τις εξουσίες των οργανισμών που εκπροσωπούν τους επιβάτες, πόσο μάλλον που αυτοί είναι οι πλέον αρμόδιοι για να ενημερώνουν και να στηρίζουν τους πολίτες κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένων των οργανισμών οι οποίοι εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ατόμων με αναπηρία και με μειωμένη κινητικότητα.

4.15 Όσον αφορά τις ενστάσεις, κάθε επιβάτης πρέπει να ενημερώνεται σε σαφή γλώσσα, σχετικά με τα μέσα και τις υπηρεσίες επαφής στις οποίες μπορεί να υποβάλει ένσταση, καθώς και σχετικά με τα ένδικα μέσα που διαθέτει. Η ΕΟΚΕ προτείνει όλες οι εταιρείες μεταφορών να χρησιμοποιούν μια στερεότυπη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για όλες τις ενστάσεις (ενστάσεις@…), υπό τον όρο ότι θα επιτρέπεται και κάθε άλλος τρόπος υποβολής ένστασης (ταχυδρομική αποστολή, κατάθεση σε εκδοτήριο εισιτηρίων, κλπ.). Επίσης, είναι απαραίτητο να οριστούν μέγιστες δεσμευτικές προθεσμίες απάντησης σε αυτές τις ενστάσεις.

4.16 Η ΕΟΚΕ ζητά να συμπληρωθεί η ανακοίνωση με διευκρινίσεις σχετικά με τα μέσα προσφυγής σε περίπτωση που δεν λαμβάνονται υπόψη καταγγελίες και ενστάσεις επιβατών προς οργανώσεις σε επίπεδο κάθε κράτους μέλους, όπως και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με εξουσίες λήψης αποφάσεων και επιβολής περιορισμών. Σε καμία περίπτωση, πάντως, δεν πρέπει η προσφυγή να συνδέεται με την τιμή που καταβλήθηκε για το εισιτήριο.

4.17 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα επανόρθωσης της ζημίας πολύ συχνά παραμένει θεωρητικό ιδίως όταν πρόκειται για μικρές διαφορές κατακερματισμένες λόγω πρακτικών δυσκολιών άσκησης του δικαιώματος αυτού. Καθώς είναι σημαντικό η διαδικασία προσφυγής να μην είναι περίπλοκη και να μην συνεπάγεται κόστος που να αποθαρρύνει τους καταγγέλλοντες, η ΕΟΚΕ συνηγορεί υπέρ της γενικευμένης εφαρμογής διαδικασιών εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών, χωρίς να καταργείται το δικαίωμα των επιβατών να προσφεύγουν στη Δικαιοσύνη.

4.18 Η ΕΟΚΕ έχει λάβει γνώση (στη γνωμοδότησή της CESE 803/2012) του γεγονότος ότι τα συστήματα εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών μπορούν στο εξής να εφαρμόζονται και για τις συλλογικές διαφορές, ως πρώτο βήμα προς τη δημιουργία δικαστικού μηχανισμού συλλογικών προσφυγών σε όλη την ΕΕ. Συνιστά, ωστόσο, να καθιερωθεί σαφώς η δυνατότητα αυτή σε νομοθετικό κείμενο και να προσδιοριστεί δεόντως το καθεστώς που θα διέπει αυτόν τον μηχανισμό.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ενεργειακός χάρτης πορείας για το 2050»

[COM(2011) 885 τελικό]

(2012/C 229/25)

Εισηγητής: ο κ. **COULON**

Συνεισηγητής: ο κ. **ADAMS**

Στις 15 Δεκεμβρίου 2011 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«*Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Ενεργειακός χάρτης πορείας για το 2050*»

COM(2011) 885 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών» στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Μαΐου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 137 ψήφους υπέρ, 6 κατά και 9 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει με μεγάλο ενδιαφέρον υπό σημείωση τον ενεργειακό χάρτη πορείας για το 2050 και τον στόχο του να παράσχει ένα πλαίσιο για τη συμφωνηθείσα πολιτική όσον αφορά την ουσιαστική απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές στον τομέα της ενέργειας στην Ευρώπη έως το 2050 (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Οκτώβριος 2009). Η πρόκληση δεν αφορά μόνο την επίτευξη ενός βιώσιμου και ασφαλούς ενεργειακού μίγματος χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών σε μια ανταγωνιστική αγορά, αλλά και το να πειστεί η κοινωνία των πολιτών ότι αυτός ο στόχος είναι εφικτός.

1.2 Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν διαφορετικούς ενεργειακούς πόρους και υποδομές και ο στόχος απεξάρτησης από τον άνθρακα αποτελεί σαφώς μεγαλύτερη πρόκληση για κάποιες χώρες από ό,τι για άλλες. Ο χάρτης πορείας διαθέτει αξιοσημείωτη ευελιξία στην προσέγγισή του, η οποία επιτρέπει στα κράτη να αναπτύξουν κατάλληλα σχέδια δράσης. Για την επίτευξη του στόχου απαλλαγής από τον άνθρακα θα χρειαστεί σημαντικός επιμερισμός των βαρών.

1.3 Πρόκειται για έναν φιλόδοξο αλλά ζωτικής σημασίας στόχο προκειμένου η Ευρώπη να διαδραματίσει τον ρόλο της στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και να επιτύχει μεγαλύτερη ενεργειακή ασφάλεια. Είναι αναγκαία η διεξαγωγή της ευρύτερης δυνατής διαβούλευσης με το ευρωπαϊκό κοινό και η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο χάρτης πορείας μπορεί να συμβάλει στην έναρξη αυτού του διαλόγου. Ωστόσο, πρέπει να προάγει τη δέσμευση σε όλα τα επίπεδα — σε προσωπικό επίπεδο, σε επίπεδο κοινοτήτων, σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, σε επίπεδο ΕΕ και, ιδίως, με συμπληρωματική δράση σε παγκόσμιο επίπεδο.

1.4 Ο χάρτης πορείας καταλήγει σε δέκα προϋποθέσεις ή προτεραιότητες για άμεση δράση. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με όλες αυτές και ιδίως με την τελευταία, η οποία προτείνει τη θέσπιση συγκεκριμένων και ειδικών οροσήμων για την καθοδήγηση της προόδου τα αμέσως επόμενα έτη. Επίσης, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η δημιουργία ενός πλαισίου πολιτικής για το 2030 καθίσταται πλέον σημαντική, προκειμένου να προσφέρει αξιόπιστη καθοδήγηση για τις επενδυτικές αποφάσεις τα αμέσως επόμενα έτη, οι οποίες θα πρέπει να προσβλέπουν πολύ πέρα από το 2020 κατά τον υπολογισμό των οφελών και της απόδοσής τους.

1.5 Πριν από αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει να πραγματοποιηθεί επείγουσα επανεξέταση της στρατηγικής «Ενέργεια 2020». Αυτή είναι ουσιαστικής σημασίας για την προσαρμογή της τελικής πορείας προς το 2030 ή το 2050. Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να εκπονηθούν εκθέσεις ανά χώρα και ανά τομέα για τους τρεις βασικούς στόχους που έχουν τεθεί για την τρέχουσα δεκαετία.

1.6 Είναι σημαντικό να υπάρξουν έγκαιρες ενδείξεις για το κατά πόσο οι φιλόδοξοι στόχοι του χάρτη πορείας μπορούν να επιτευχθούν και να αξιολογηθεί ο αντίκτυπός τους στην οικονομία της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της κοινωνικής ασφάλειας.

1.7 Η συμμετοχή του κοινού σε ζητήματα ενεργειακής μετάβασης είναι ζωτικής σημασίας. Το ευρωπαϊκό φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών και τα ενεργά βήματα για τη θέσπιση ευρωπαϊκής ενεργειακής κοινότητας θα αποτελέσουν χρήσιμα βήματα προς την επίτευξη του επιθυμητού στόχου ενός βιώσιμου ενεργειακού μέλλοντος.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Ο ενεργειακός χάρτης για το 2050 αποτελεί την καταληκτική πρόταση πλαισίου πολιτικής σε μια σειρά προτάσεων που έχει υποβάλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την υποστήριξη των ευρωπαϊκών πολιτικών για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή (βλέπε ιδίως τον χάρτη πορείας για χαμηλά επίπεδα ανθρακούχων εκπομπών το 2050 - COM(2011) 112 final). Ο χάρτης πορείας παρέχει ένα πλαίσιο εντός του οποίου θα μπορούσαν να υλοποιηθούν οι

τρεις στόχοι της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές, της ασφάλειας εφοδιασμού και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής. Ο ίδιος ο χάρτης πορείας δεν προβαίνει σε συγκεκριμένες συστάσεις για δράσεις πολιτικής ή ενδιάμεσους στόχους και τα σενάρια που παρουσιάζονται δεν πρέπει να θεωρούνται ως προτάσεις πολιτικής.

2.1.1 Σε παγκόσμιο επίπεδο, με βάση τις τρέχουσες τάσεις και πολιτικές, η πρωτογενής ζήτηση ενέργειας αναμένεται να αυξηθεί κατά ένα τρίτο από το 2010 έως το 2035, αύξηση η οποία θα επηρεαστεί μόνο οριακά από τα χαμηλότερα επίπεδα οικονομικής μεγέθυνσης. Το μερίδιο των ορυκτών καυσίμων στην παγκόσμια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας θα μειωθεί μόνο ελαφρά (από 81 % το 2010 στο 75 % το 2035), οπότε οι εκπομπές CO2 που σχετίζονται με την ενέργεια θα αυξηθούν περαιτέρω κατά 20 % κατά την περίοδο αυτή, υποδηλώνοντας μια μακροπρόθεσμη άνοδο στη μέση παγκόσμια θερμοκρασία άνω των 3,5 °C (IEA World Energy Outlook (Παγκόσμιες Ενεργειακές Προοπτικές) Νοέμβριος 2011).

2.1.2 Μολονότι ο χάρτης πορείας επικεντρώνεται στην απαλλαγή του ενεργειακού συστήματος από τις ανθρακούχες εκπομπές, αναγνωρίζει δύο σημαντικά ευαίσθητα σημεία. Οι εισαγωγές ενέργειας περιλαμβάνουν περίπου το 55 % του ενεργειακού μίγματος της ΕΕ, και η διεθνής αγορά ενέργειας είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική και ευμετάβλητη. Εντέλει, μόνο η συντονισμένη παγκόσμια δράση μπορεί να λύσει αυτό το παγκόσμιο πρόβλημα. Η Ευρώπη μπορεί να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο, καταδεικνύοντας πώς μια σημαντική περιοχή του κόσμου μπορεί να διαχειριστεί τον ενεργειακό μετασχηματισμό, πιθανώς δράττοντας τα οφέλη του πρωτοπόρου στη διαδικασία και μειώνοντας την εξάρτηση από τις εισαγωγές.

2.2 Πρόκειται για μία πρόκληση με επείγοντα χαρακτήρα. Συνήθως, οι ενεργειακές επενδύσεις διαρκούν 40 χρόνια ή περισσότερο. Για την επίτευξη της ενεργειακής μετάβασης που θεωρείται αναγκαία, με σημαντικές αλλαγές στην προσφορά και τη ζήτηση, πρέπει να ξεκινήσουμε τώρα και να αποφύγουμε τον εγκλωβισμό σε επενδύσεις υψηλής έντασης ανθρακούχων εκπομπών. Πολιτικές, τεχνικές και οικονομικές αβεβαιότητες δείχνουν ότι ο χάρτης πορείας δεν προτείνει μια και μόνη αναπτυξιακή πορεία προς το 2050. Διερευνά πιθανές διαύλους μετάβασης και αναγνωρίζει την ανάγκη ευελιξίας σε έναν μεταβαλλόμενο και αβέβαιο κόσμο. Μολονότι η Συνθήκη της Λισαβόνας διεύρυνε τις αρμοδιότητες της Επιτροπής σε σχέση με την ενεργειακή πολιτική, ανέθεσε συγκεκριμένα το ενεργειακό μίγμα στις εθνικές κυβερνήσεις και οποιαδήποτε ενέργεια σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να αποδεχτεί αυτή την κατανομή ευθυνών. Ωστόσο, ο χάρτης πορείας υπογραμμίζει την ανάγκη για ένα νέο πνεύμα πρακτικής συνεργασίας που πρέπει να αναδυθεί με σκοπό την επίτευξη του βέλτιστου αποτελέσματος, και η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την εν λόγω πραγματιστική προσέγγιση, για παράδειγμα την ανάπτυξη μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ενέργειας.

3. **Σύνοψη του ενεργειακού χάρτη πορείας για το 2050**

3.1 Μέχρι το 2020, η πορεία στον τομέα της ενέργειας έχει ήδη, σε μεγάλο βαθμό, προδιαγραφεί με τα υφιστάμενα σχέδια και τις πολιτικές που έχουν θεσπιστεί για την υλοποίηση της στρατηγικής 20-20-20. Τώρα, ο χάρτης πορείας υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη για ανάπτυξη ενεργειακών στρατηγικών για την περίοδο πέραν του 2020. Οι κυβερνήσεις πρέπει να αναλάβουν δράση τώρα για να εξασφαλίσουν τη συνέχεια του εφοδιασμού, την ασφάλεια των επενδύσεων και την ελαχιστοποίηση του εγκλωβισμού. Τυχόν καθυστέρηση θα αυξήσει τις δαπάνες και την επακόλουθη προσπάθεια ελαχιστοποίησης των ανθρακούχων εκπομπών.

3.2 Αναγνωρίζοντας τη δυσκολία ασφαλούς πρόβλεψης του μέλλοντος στον τομέα της ενέργειας, έχουν αναπτυχθεί επτά εναλλακτικά ενδεικτικά σενάρια. Τα δύο πρώτα παρουσιάζουν την πιθανή έκβαση της συνέχισης των υφιστάμενων πολιτικών και των τρεχουσών πρωτοβουλιών πολιτικής, χωρίς καμία περαιτέρω ενέργεια —και στα δύο δεν επιτυγχάνονται οι στόχοι μείωσης των ανθρακούχων εκπομπών που έχουν τεθεί για το 2050. Τα υπόλοιπα πέντε προσφέρουν εναλλακτικές πορείες προς τον στόχο του 2050, βάσει διαφορετικών επιλογών τεχνολογιών και πολιτικών:

— πολύ αυστηρά μέτρα ενεργειακής απόδοσης·

— έντονη χρήση της τιμολόγησης των ανθρακούχων εκπομπών με σκοπό να δοθεί ώθηση σε ποικίλες λύσεις χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών ώστε να καταστούν ανταγωνιστικές στην αγορά·

— εκτεταμένα μέτρα στήριξης για την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας·

— περισσότερη πυρηνική ενέργεια και λιγότερη δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα (CCS)·

— περισσότερη δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα και λιγότερη πυρηνική ενέργεια.

3.3 Η Επιτροπή καταλήγει σε δέκα συμπεράσματα σχετικά με τη διαρθρωτική αλλαγή του ενεργειακού συστήματος από τα πρότυπα σενάρια. Η εικόνα που σκιαγραφούν είναι ότι η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές είναι δυνατή και πρέπει να είναι λιγότερο δαπανηρή σε σύγκριση με τις τρέχουσες πολιτικές μακροπρόθεσμα. Αυτό θα επιδιωχθεί στο πλαίσιο ενός ενεργειακού μίγματος όπου η ηλεκτρική ενέργεια διαδραματίζει ολοένα σημαντικότερο ρόλο, με τις τιμές να αυξάνονται σε πραγματικούς όρους και ως αναλογία των δαπανών των νοικοκυριών έως το 2030. Θα υπάρχουν υψηλότερες κεφαλαιουχικές δαπάνες αλλά χαμηλότερο κόστος καυσίμων και η εξοικονόμηση ενέργειας σε ολόκληρο το σύστημα θα είναι κρίσιμης σημασίας. Το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα αυξηθεί αισθητά σύμφωνα με όλα τα σενάρια και θεωρείται ότι η δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα διαδραματίζει κρίσιμο και σημαντικό ρόλο στον μετασχηματισμό του συστήματος, ενώ η πυρηνική ενέργεια θα εξακολουθήσει να συνεισφέρει σημαντικά, με τα αποκεντρωμένα και κεντρικά συστήματα να αλληλεπιδρούν ολοένα περισσότερο καθώς οι επιλογές διευρύνονται.

3.4 Ο χάρτης πορείας σημειώνει ότι η ενεργειακή ασφάλεια απαιτεί ειδικά μια **ευρωπαϊκή** πολιτική για την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και την ανάπτυξη υποδομών και σχέσεων με τρίτες χώρες διαμετακόμισης και παραγωγής. Οι πολιτικές ανάπτυξης νέων τεχνολογιών, ενσωμάτωσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην αγορά, ενεργειακής απόδοσης και εξοικονόμησης ενέργειας, καθώς και ανάπτυξης υποδομών θα είναι αποτελεσματικότερες εάν συντονίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.5 Όλα τα σενάρια αναφέρονται στην αλλαγή και την προσαρμογή των χρηστών ενέργειας, η δε Επιτροπή επισημαίνει την ανάγκη εμπλοκής και συμμετοχής του κοινού και αναγνώρισης του κοινωνικού αντίκτυπου. Θα απαιτηθούν υψηλότερα επίπεδα επενδύσεων στην Ε&Α και την τεχνολογική καινοτομία και θα χρειαστεί να αντιμετωπιστούν εκκρεμή ζητήματα όσον αφορά την ενιαία αγορά

και το κανονιστικό πλαίσιο. Οι ενεργειακές υποδομές χρειάζονται σημαντική αναβάθμιση και νέες δυνατότητες, ενώ τα κράτη μέλη και οι επενδυτές χρειάζονται συγκεκριμένα ορόσημα. Η Επιτροπή σχεδιάζει να εκδώσει και άλλες σχετικές ανακοινώσεις —για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την εσωτερική αγορά, τη δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα, την πυρηνική ασφάλεια και τις ενεργειακές τεχνολογίες. Αυτά θα διαμορφώσουν το πλαίσιο πολιτικής για το 2030.

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 Δεδομένων των πολλών τεχνικών και πολιτικών αμφιβολιών για το μέλλον, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η μέθοδος του χάρτη πορείας, ήτοι η διαμόρφωση εναλλακτικών σεναρίων για το 2050, αποτελεί κατάλληλη προσέγγιση, η οποία δίνει τη δυνατότητα σύγκρισης και αξιολόγησης του αντικτύπου των διαφόρων τεχνικών εξελίξεων, των διαφόρων μιγμάτων πολιτικής και διαφόρων εξωτερικών γεγονότων.

4.2 Υπάρχει μια κάποια έλλειψη διαφάνειας όσον αφορά τη μεθοδολογία διαμόρφωσης των σεναρίων και τις υποθέσεις που εμπεριέχονται σε αυτήν. Θα πρέπει να παρασχεθούν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτήν, προκειμένου και άλλοι εμπειρογνώμονες να μπορούν να ελέγξουν την προσέγγιση και να αναπτύξουν άλλα σενάρια βάσει διαφορετικών υποθέσεων. Παρόλα αυτά η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι πληροφορίες που εμπεριέχονται στα παραρτήματα του χάρτη πορείας αποτελούν θετικό βήμα και υποστηρίζει το βασικό συμπέρασμα του χάρτη πορείας ότι η ουσιαστική απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές έως το 2050 είναι εφικτή, και ότι το αποτέλεσμα αυτό μακροπρόθεσμα θα παράσχει στην Ευρώπη μια πιο ασφαλή και βιώσιμη ενεργειακή βάση, πέραν της συνέχισης των υφιστάμενων πολιτικών, και με ευρέος συγκρίσιμο κόστος στο διάστημα των 40 ετών έως το 2050. Παρ' όλα αυτά, οι προκλήσεις που αντιπροσωπεύει η απαλλαγή για τον άνθρακα για το χάρτη πορείας είναι ουσιαστικότατες, ενώ αυτή τη στιγμή υφίστανται πολυάριθμα εμπόδια.

4.3 Ο χάρτης πορείας δείχνει ότι υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές. Όλοι τους διαθέτουν ορισμένα κοινά κρίσιμα στοιχεία —σημαντική ώθηση της ενεργειακής απόδοσης, ευρεία ανάπτυξη των εναλλακτικών πηγών ενέργειας, περισσότερη εξάρτηση από την ηλεκτρική ενέργεια στο μίγμα καυσίμων, πιο εκτεταμένο και ευφυέστερο δίκτυο και νέες ρυθμίσεις για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας ή εφεδρικής δυναμικότητας. Άλλα στοιχεία εξαρτώνται περισσότερο από τις τεχνικές εξελίξεις που δεν έχουν ακόμη τεκμηριωθεί πλήρως ή από τη βάση των πόρων και τις επιλογές μεμονωμένων χωρών (καθαρός άνθρακας, πυρηνική ενέργεια, κ.λπ.). Η αποδοχή από το κοινό και οι διαφορές κόστους αποτελούν εξίσου σημαντικούς και καίριους παράγοντες σε όλες τις επιλογές, και καμία από τις πορείες δεν είναι άνευ κινδύνων.

4.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάλυση και το τεκμαιρόμενο συμπέρασμα ότι η ΕΕ πρέπει να επικεντρώσει τη βασική συλλογική της προσπάθεια στην προώθηση των κοινών στοιχείων που θα είναι αναγκαία σε ολόκληρη την Ευρώπη, με όσο το δυνατόν ταχύτερο, συνεκτικότερο και αποτελεσματικότερο τρόπο.

4.5 Επίσης, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάλυση του χάρτη πορείας όσον αφορά τις κύριες προκλήσεις και ευκαιρίες που πρέπει να εξεταστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να μετασχηματιστεί το ενεργειακό σύστημα, να επανεξεταστούν οι ενεργειακές αγορές, να κινητοποιηθούν οι επενδυτές, να δεσμευτεί το κοινό και να προωθηθεί η αλλαγή σε διεθνές επίπεδο. Η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να αναγνωρίσει το βάσιμο των προτεινόμενων προτεραιοτήτων σεβόμενη τις αντιρρήσεις και τις παρατηρήσεις που υποβάλλονται στα σχόλια που διατυπώνονται κατωτέρω, ιδίως την τελευταία ενότητα, η οποία ορίζει δέκα βασικές προϋποθέσεις ή ζητήματα για τα οποία πρέπει να ληφθεί επειγόντως μέριμνα ώστε να επιτευχθεί πρόοδος.

4.6 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την απογοήτευσή της για τον βαθμό της ήδη παρατηρούμενης υστέρησης προόδου στην ΕΕ και σε ορισμένα κράτη μέλη σε σχέση με τους υφιστάμενους στόχους. Η ΕΟΚΕ καλεί να αναγνωριστεί ότι η έκταση αυτής της ανεπάρκειας συγκαλύπτεται από τον περιορισμό των διαδικασιών παραγωγής που εκπέμπουν υψηλά επίπεδα άνθρακα στην ΕΕ, την ανάπτυξή τους σε άλλα μέρη του κόσμου και τις επακόλουθες εισαγωγές στην ΕΕ.

4.7 Απαιτείται χρόνος για να καταστεί η τεχνολογική ανάπτυξη διαθέσιμη πλήρως και σε ανταγωνιστικές τιμές. Οι ενεργειακές επενδύσεις χαρακτηρίζονται από ιδιαιτέρως μεγάλο κύκλο ζωής, συνήθως 40 έτη και, ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο για την ΕΕ και τα κράτη μέλη να θεσπίσουν επειγόντως ενδεικτικούς στόχους για το 2030, σε συνδυασμό με υποστηρικτικές πολιτικές, προκειμένου να αποφευχθεί ο εγκλωβισμός σε εγκαταστάσεις υψηλής έντασης ανθρακούχων εκπομπών. Το χρονοδιάγραμμα των εν λόγω επενδυτικών κύκλων είναι εκείνο που μπορεί να καθορίσει τον ρυθμό προόδου προς τον τελικό στόχο του 2050 —και κατά πόσον αυτός μπορεί να επιτευχθεί σε ρεαλιστική βάση. Η σύγκλιση της καλής πολιτικής και επιχειρηματικής πίστης και η μετουσίωσή της σε πρακτικές ενέργειες μέσω προγραμμάτων υποστήριξης και νομοθεσίας θα είναι απαραίτητη.

4.8 Στην παρούσα φάση, η ενεργειακή απόδοση και εξοικονόμηση δεν προωθείται επαρκώς, ιδίως δεδομένων των διοργανικών διαπραγματεύσεων επί της τρέχουσας πρότασης για την Οδηγία ενεργειακής απόδοσης. Η επικείμενη επανεξέταση εκ μέρους της Επιτροπής των εθνικών προγραμμάτων ενεργειακής απόδοσης οφείλει να τονώσει τις πρόσθετες δράσεις, λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι μείωση της ζήτησης ενδέχεται επίσης να επηρεάσει τις ενεργειακές επενδύσεις. Η πρόοδος όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας καθυστερεί λόγω της διακύμανσης της στήριξης που παρέχεται από τις κυβερνήσεις, και, σε ορισμένες περιπτώσεις, λόγω τοπικών αντιδράσεων. Ο εκσυγχρονισμός του δικτύου και της αποθήκευσης ενέργειας προχωρούν με πολύ αργούς ρυθμούς. Ένα πραγματικά ευέλικτο «ευφυές» δίκτυο προϋποθέτει πρόσθετο επενδυτικό κόστος, όμως η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υπερισχύουν τα οφέλη της παροχής αυτού που θα αποτελέσει το θεμέλιο μιας αμοιβαία επωφελούς ευρωπαϊκής κοινότητας ενέργειας. Περαιτέρω σχόλια επ' αυτού περιλαμβάνονται στη γνωμοδότηση με θέμα τον κανονισμό για τις υποδομές ([1]).

4.9 Η τιμή των εκπομπών άνθρακα που επρόκειτο να οριστεί από το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών είναι πολύ χαμηλή και ευμετάβλητη για να δώσει χρήσιμο μήνυμα στους επενδυτές. Ωστόσο, οι συνέπειες που συνδέονται με υποθέσεις για υψηλές μοναδιαίες τιμές στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών στο μέλλον (200-300 ευρώ/τόνο το 2040–2050) απαιτούν περαιτέρω ανάλυση. Αυτά και άλλα ανεπίλυτα ζητήματα δημιουργούν εμπόδια στην εκπλήρωση των δέκα προϋποθέσεων προόδου τις οποίες έχει ορίσει ο χάρτης πορείας. Ως πρώτη προτεραιότητα, τα προβλήματα αυτά θα πρέπει να εξεταστούν ανοικτά και με ειλικρίνεια και η επίλυσή τους πρέπει να επιτευχθεί άμεσα ώστε να μπορέσει να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος.

4.10 Μακροπρόθεσμα, αυτό θα καταστήσει την ευρωπαϊκή οικονομία πιο ανθεκτική και ανταγωνιστική παγκοσμίως σε σύγκριση με την απλή συνέχιση των υφιστάμενων πολιτικών. Όμως σε πιο βραχυπρόθεσμο πλαίσιο, οι επενδύσεις που απαιτούνται θα οδηγήσουν αναπόφευκτα σε αυξήσεις των τιμών ενέργειας και σε επιπλέον δαπάνες για τους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις ή τις κυβερνήσεις (ή πιθανώς σε ένα μίγμα και των τριών). Είναι επίσης πιθανό να είναι διαφορετικός ο αντίκτυπος στα διάφορα κράτη μέλη, όπου

([1]) Κατευθυντήριες γραμμές για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές - ΕΕ C 143 της 22ας Μαΐου 2012, σ. 125

υπάρχουν επί του παρόντος ουσιαστικές διαφορές όσον αφορά τον βαθμό εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, τα τρέχοντα επίπεδα ενεργειακής απόδοσης και τις δυνατότητές τους για ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

4.11 Σε σχέση με αυτό, η πιθανή συνέχιση της εξάρτησης από τον άνθρακα για την ηλεκτροπαραγωγή σε πολλά μέρη της Ευρώπης, σε συνδυασμό με το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις δυνατότητες του σχιστολιθικού φυσικού αερίου, θα καταστήσουν αναγκαίες προσπάθειες συνεργατικής έρευνας και χρηματοδότησης για την εφαρμογή συμπληρωματικών προγραμμάτων δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα (CCS). Το σχιστολιθικό φυσικό αέριο, παρότι χρήσιμο για τη μείωση της εξάρτησης από τρίτες χώρες για τον ενεργειακό εφοδιασμό, ενέχει σημαντικούς περιβαλλοντικούς κινδύνους που πρέπει να εκτιμηθούν πλήρως. Η θέσπιση αρχών κατανομής των βαρών και επιμερισμού των δαπανών μεταξύ των χωρών για τα προγράμματα υποδομών μεγάλης κλίμακας αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση. Οι χώρες που εξαρτώνται από τον άνθρακα για την παραγωγή ενέργειας χρήζουν ενθάρρυνσης και κινήτρων προκειμένου να εντείνουν τις προσπάθειες απαλλαγής από τον άνθρακα.

4.12 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, είναι πολύ σημαντικό να κοστολογηθούν, να συζητηθούν και να γίνουν αποδεκτές όλες αυτές οι επιπτώσεις από όλους τους ενδιαφερόμενους και να ληφθούν μέτρα για την κατανομή του βάρους της προσαρμογής ανάλογα με τις δυνατότητες και σε πνεύμα αλληλεγγύης τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Η εμπειρία δείχνει ότι οι κοινότητες μπορούν να πειστούν να αποδεχτούν την ανάγκη για αλλαγή και το σχετικό κόστος ενός τέτοιου μετασχηματισμού —αλλά μόνο εφόσον δεσμευτούν πλήρως και εφόσον δεν πιστεύουν ότι περιήλθαν άδικα σε μειονεκτική θέση και μπορούν να διαπιστώσουν και να δεχθούν τους λόγους που το υπαγόρευσαν. Οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να παρέχουν στους πολίτες τους εργαλεία προκειμένου αυτοί να συμμετέχουν στις αναμενόμενες αλλαγές, να θέτουν σαφείς στόχους και να εξηγούν γιατί είναι απαραίτητα τα βήματα αυτά.

4.13 Επίσης, είναι σημαντικό οι ευάλωτοι καταναλωτές να προστατευτούν από τις επιπτώσεις των υψηλότερων τιμών ενέργειας και οι ευάλωτες επιχειρήσεις να προστατευθούν από τον αθέμιτο ανταγωνισμό από περιοχές εκτός της ΕΕ που δεν υπόκεινται τους ίδιους περιορισμούς. Τα κράτη μέλη ή οι περιφέρειες με ειδικά προβλήματα όσον αφορά τον ενεργειακό μετασχηματισμό μπορεί επίσης να χρειαστούν πρόσθετη στήριξη μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων ή άλλων μηχανισμών, όμως τα διάφορα συστήματα στήριξης δεν θα πρέπει να δημιουργήσουν άνισο ανταγωνισμό μεταξύ χωρών και περιφερειών. Θα πρέπει να επιλυθεί το θέμα της εναρμόνισης των δικαιολογημένων συστημάτων στήριξης καθώς και των αρχών επιμερισμού των δαπανών μεταξύ των χωρών για τα έργα υποδομής μεγάλης κλίμακας. Πρέπει να επισημανθούν οι επακόλουθοι κίνδυνοι που ενέχουν οι διαδικασίες κεντρικού σχεδιασμού οι οποίες απαιτούνται λόγω όλων αυτών.

4.14 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να παρακολουθεί αποτελεσματικά τις στρατηγικές των κρατών μελών της ΕΕ προκειμένου να διασφαλίζει ότι τα συμφέροντα των καταναλωτών προστατεύονται και ότι η εφαρμογή ευφυών τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών είναι οικονομικώς αποδοτική. Ειδικότερα, μια καλά λειτουργούσα εσωτερική αγορά, η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων και της ανεξαρτησίας των ρυθμιστικών αρχών ενέργειας και μια ευρεία υποχρέωση καθολικής υπηρεσίας πρέπει στο σύνολό τους να θεσπιστούν σε ένα πλαίσιο διαφάνειας, λογοδοσίας και ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τη βιώσιμη κατανάλωση.

4.15 Η περαιτέρω ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αντιμετωπίζει επίσης ορισμένα προβλήματα επί του παρόντος. Από τεχνική άποψη, δεν έχουν ακόμα καταρτιστεί σχέδια και δεν έχουν γίνει επενδύσεις ώστε να συνδεθεί η περαιτέρω ανάπτυξη ποικίλλων και ευρέως κατανεμημένων πηγών εφοδιασμού με το δίκτυο και το σύστημα αποθήκευσης. Από οικονομική άποψη, μολονότι το μέσο μοναδιαίο κόστος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εξακολουθεί να μειώνεται, μέχρι στιγμής εξακολουθεί να αποτελεί μια πιο δαπανηρή επιλογή για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε σχέση με τις συμβατικές μεθόδους (ιδίως τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής με τη χρήση φυσικού αερίου). Από την πλευρά των καταναλωτών παρατηρούνται ορισμένες τοπικές αντιδράσεις σε ορισμένα είδη εγκαταστάσεων (κυρίως αιολικών). Συνεπώς, μολονότι στην προοπτική του 2050 το σενάριο των υψηλών επιπέδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας φαίνεται ως η πλέον ελκυστική επιλογή με τη μεγαλύτερη ασφάλεια εφοδιασμού και σχεδόν μηδενικό κόστος χρησιμοποιημένου καυσίμου (ήλιος, αέρας κ.λπ.), τα προβλήματα στην πορεία έως εκεί φαίνονται μεγαλύτερα από το σημείο όπου βρισκόμαστε σήμερα και θα απαιτήσουν πολύ αποφασιστικές και συνεπείς πολιτικές ηγεσίες για να επιτευχθούν. Παρά ταύτα, τα ανωτέρω επιχειρήματα ισχύουν μόνο στον βαθμό που θα υπάρχουν συστήματα αποθήκευσης ενέργειας απαλλαγμένα από ανθρακούχες εκπομπές ή εφεδρικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής προς αντιστάθμιση των διακυμάνσεων που παρουσιάζουν οι περισσότερες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

4.16 Η διαχείριση του μετασχηματισμού απαιτεί αποφασιστικές και συντονισμένες προσπάθειες σε όλα τα επίπεδα. Απαιτείται ισχυρή ευρωπαϊκή δράση ώστε να θεσπιστούν κοινά πρότυπα ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς, να δοθεί ώθηση στην καινοτομία σε κρίσιμης σημασίας τεχνολογίες, να ολοκληρωθεί η αγορά και να εναρμονιστούν τα συστήματα φορολογικών μέτρων και κινήτρων, να επιτευχθεί μεταρρύθμιση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών, να συντονιστούν τα σχέδια για ένα ολοκληρωμένο πανευρωπαϊκό ευφυές δίκτυο και συστήματα αποθήκευσης ενέργειας, κ.λπ. Θεωρείται σημαντικό να επανεξετασθεί η στρατηγική «Ενέργεια 2020» προτού η Ευρώπη εισέλθει στο τελικό στάδιο προς το 2030 ή το 2050. Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να εκπονηθούν εκθέσεις ανά χώρα και ανά τομέα για τους τρεις βασικούς στόχους που έχουν τεθεί για την τρέχουσα δεκαετία.

4.17 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να θεσπίσουν η Επιτροπή και τα κράτη μέλη αποτελεσματικό μηχανισμό που θα δώσει ώθηση στον μετασχηματισμό σε ένα πλαίσιο συνεργασίας. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της έγκαιρης θέσπισης μιας ολοκληρωμένης Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ενέργειας· στο μεταξύ, καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, από κοινού με τις ρυθμιστικές αρχές και τους φορείς ενέργειας, να θεσπίσουν συνεργατικό μηχανισμό που να τους παρέχει τη δυνατότητα να συνεργάζονται σαν να είχε ήδη δημιουργηθεί μια Κοινότητα Ενέργειας.

5. **Ειδικές παρατηρήσεις**

5.1 *Ενεργειακό μείγμα*

5.1.1 Η απαλλαγή του ενεργειακού συστήματος της Ευρώπης από τον άνθρακα θα μπορούσε να αποτελέσει πραγματικό εργαλείο για τη μεσοπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης. Θα σημάνει εκ βάθρων αλλαγές στο μίγμα παραγωγής ενέργειας των κρατών μελών και θα επιφέρει σταδιακή απομάκρυνση από τα ορυκτά καύσιμα (πετρέλαιο, φυσικό αέριο, άνθρακας), τα οποία αντιπροσωπεύουν το 80 % του ευρωπαϊκού ενεργειακού μίγματος. Τα εν λόγω ορυκτά καύσιμα κυρίως εισάγονται, γεγονός που θέτει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε κατάσταση χρηματοπιστωτικής και οικονομικής εξάρτησης (σχεδόν το 55 % της ενέργειάς μας προέρχεται από πηγές εκτός Ευρώπης). Οι ετήσιες προμήθειες πετρελαίου και φυσικού αερίου της ΕΕ ανέρχονται σε 270 και 40 δισ. ευρώ αντίστοιχα, ενώ υπάρχει κίνδυνος το κόστος προμήθειας αυτών των καυσίμων να αυξηθεί ακόμη περισσότερο τα επόμενα έτη, εξαιτίας της αστάθειας των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου.

5.1.2 Η μετάβαση σε τοπικές πηγές ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα είναι λιγότερο δαπανηρή για την Ευρώπη σε σύγκριση με τη διατήρηση ενός ενεργειακού συστήματος εξαρτώμενου από εισαγόμενη πρωτογενή ενέργεια, ιδίως στο πλαίσιο της συνεχώς αυξανόμενης συνολικής ζήτησης. Ένα σύστημα διάσπαρτων πηγών ενέργειας τονώνει την τοπική οικονομία, δημιουργεί θέσεις απασχόλησης και αυξάνει την ενεργειακή ευαισθητοποίηση της κοινωνίας. Η ανάπτυξή του θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα. Η πρόοδος προς την υλοποίηση ενός συστήματος τοπικών πηγών ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών εξαρτάται από την ενεργειακή και την οικονομική πολιτική των κρατών μελών. Αναμένουμε πιο αποφασιστική δράση της Επιτροπής προς υποστήριξη των εθνικών πολιτικών για την ανάπτυξη των τοπικών πηγών ενέργειας.

5.1.3 Υπό αυτήν την έννοια, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να προωθηθούν παράλληλα με κάθε τεχνολογία η οποία μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές με χαμηλότερο κόστος. Η βιομάζα μπορεί επίσης να διαδραματίσει ρόλο, μολονότι θα είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι επιλεγόμενες μέθοδοι συμβάλλουν στη μείωση του άνθρακα βάσει ανάλυσης ολόκληρου του κύκλου ζωής και δεν επιτείνουν την επισιτιστική ανασφάλεια. Η πυρηνική ενέργεια δημιουργεί ανησυχία και αντίθεση στην ανάπτυξή της σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ωστόσο, η πυρηνική ενέργεια θα μπορούσε να συμβάλει στην υλοποίηση αυτού του μετασχηματισμού του ενεργειακού συστήματος και να μειώσει τις εκπομπές CO2 στις χώρες που επιλέγουν την πυρηνική εναλλακτική, καθιστώντας δυνατή τη μείωση του κόστους του συστήματος και των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, μολονότι εξακολουθούν να υπάρχουν ερωτηματικά σχετικά με το κατά πόσον ορισμένες δαπάνες, όπως αυτές που σχετίζονται με ζητήματα ασφαλείας, αποθήκευσης των υδάτων, παροπλισμού και ευθύνης, θα παραμείνουν εξωτερικές ή θα επιβαρύνουν την κοινωνία.

5.1.4 Η ηλεκτρική ενέργεια πρέπει να αναλάβει σημαντικότερο ρόλο από ό,τι σήμερα, καθώς συμβάλλει σημαντικά στην απαλλαγή του τομέα των μεταφορών και της θέρμανσης/ψύξης από ανθρακούχες εκπομπές. Ο σχεδιαζόμενος διπλασιασμός του μεριδίου της στην τελική κατανάλωση ενέργειας πρέπει να συνοδεύεται από εκ βάθρων αλλαγές στις μεθόδους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και από ρυθμίσεις εμπορίας της μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, καθώς και αυξημένο και πραγματικό ανταγωνισμό μεταξύ εκείνων που παράγουν και πωλούν ηλεκτρική ενέργεια.

5.1.5 Το πετρέλαιο πρέπει να εξακολουθήσει να χρησιμοποιείται κυρίως για επιβατικές και εμπορευματικές μεταφορές μεγάλων αποστάσεων· όσον αφορά το φυσικό αέριο, μπορεί μεν να χρησιμοποιείται ως προσωρινό υποκατάστατο πιο ρυπογόνων πηγών ενέργειας (όπως ο άνθρακας ή το πετρέλαιο), ο πρωταρχικός όμως ρόλος του στο διάστημα έως το 2050 πρέπει να είναι να αποτελεί μεταβατικό καύσιμο στην πορεία προς πηγές ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να πραγματοποιηθεί διεξοδική καταγραφή των εσωτερικών πόρων της ΕΕ σε φυσικό αέριο, καθώς αυτοί μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της ενεργειακής ανεξαρτησίας της ΕΕ.

5.1.6 Όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα γενικώς, η Ευρώπη πρέπει να διενεργήσει επειγόντως περαιτέρω έρευνες σχετικά με τις γεωγραφικές και οικονομικές προϋποθέσεις της δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα, σε συνδυασμό με την απόδοση ρεαλιστικής τιμής στον άνθρακα και τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού.

5.1.7 Ειδικότερα, τρεις τομείς δραστηριότητας θα χρειαστεί να πραγματοποιήσουν ριζικές αλλαγές όσον αφορά την οργάνωσή τους. Ο τομέας της ηλεκτροπαραγωγής θα πρέπει να μειώσει τις εκπομπές του κατά τουλάχιστον 95 %· κάθε κράτος μέλος θα είναι ελεύθερο να αναζητήσει τη δική του ισορροπία μεταξύ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της πυρηνικής ενέργειας και της δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα. Οι κατοικίες και τα εμπορικά κτίρια θα πρέπει επίσης να προσαρμοστούν, με στόχους μείωσης της τάξης του 90 %, βάσει αυστηρότερων προτύπων οικοδόμησης νέων κτιρίων και ενεργειακής κατανάλωσης νέων συσκευών, καθώς και ανακαίνισης υφιστάμενων κτιρίων. Η βιομηχανία θα πρέπει να μειώσει τις εκπομπές της κατά 85 % και να παρακολουθεί τους ενδεχόμενους κινδύνους διαρροής άνθρακα —μέσω της μετεγκατάστασης της παραγωγής σε χώρες που εφαρμόζουν λιγότερο περιοριστικά πρότυπα εκπομπών.

5.2 *Βιομηχανική και δημοσιονομική δέσμευση*

5.2.1 Η ενεργειακή μετάβαση θα προσφέρει νέα πνοή στην ευρωπαϊκή βιομηχανία, θα παράγει δραστηριότητα και θα οδηγήσει σε ενδελεχή επανεξέταση των μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης. Η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης πρέπει να υποστηρίζεται από την έρευνα, την καινοτομία και τη δυνατότητα εισαγωγής καθαρών τεχνολογιών στην αγορά. Έχοντας αυτό κατά νου, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε έργα μεγάλης κλίμακας, στα οποία θα συμμετέχουν ευρωπαϊκοί φορείς, με σκοπό να συνδράμουν τη βιομηχανία γενικώς, αλλά με ειδική μέριμνα προς τις ΜμΕ· θα πρέπει επίσης να εξετασθεί και να αξιολογηθεί ο ρόλος της τοπικής ενεργειακής παραγωγής.

5.2.2 Η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών πρέπει να προάγει την απασχόληση στην εσωτερική αγορά. Παράλληλα με τον μετασχηματισμό της βιομηχανίας ενέργειας, θα πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Ο κατασκευαστικός τομέας και ο τομέας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας πρέπει να είναι σε θέση να δημιουργήσουν περίπου 1,5 εκατομμύριο πρόσθετες θέσεις εργασίας έως το 2020.

5.2.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την αξιολόγηση της Επιτροπής ότι η πρόσθετη επένδυση (270 δισ. ευρώ ετησίως για την περίοδο έως το 2050, ή 1,5 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ) θα βοηθήσει την Ευρώπη να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη. Μόνο από τις εισαγωγές υδρογονανθράκων μπορούν να εξοικονομηθούν από 175 έως 320 δισ. ευρώ. Ωστόσο, η επενδυτική κοινότητα απαιτεί ένα συνεκτικό και συνεπές πλαίσιο αγοράς σε όλη την Ευρώπη και περισσότερη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Θα πρέπει να αναπτυχθούν καινοτόμα χρηματοπιστωτικά επενδυτικά μέσα για τη στήριξη των ΜμΕ στον ενεργειακό κλάδο.

5.2.4 Είναι αναγκαίο να συγκεντρωθούν οι απαιτούμενοι χρηματοδοτικοί πόροι, πέραν των εθνικών συστημάτων στήριξης, τα οποία είναι αναποτελεσματικά και εμποδίζουν τον ανταγωνισμό. Η σχεδιαζόμενη επανεξέταση του 2013 όσον αφορά το πλαίσιο των περιβαλλοντικών κρατικών ενισχύσεων θα πρέπει να καταστήσει δυνατή την περαιτέρω προώθηση όλων των τεχνολογιών που μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών CO2.

5.3 *Βελτίωση και μείωση της κατανάλωσης: περισσότερη ενεργειακή απόδοση και εμπορία ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών*

5.3.1 Είναι αναγκαία μια σημαντική ευρωπαϊκή κινητοποίηση για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, τη βελτίωση της χρήσης της —προάγοντας συμπεριφορές εξοικονόμησης ενέργειας και λιγότερο ενεργοβόρες τεχνολογίες— και την αποτελεσματική εμπορία ενέργειας. Τα κτίρια (39 % του συνόλου της τελικής κατανάλωσης ενέργειας στην Ευρώπη), οι μεταφορές (30 %) και η βιομηχανία (25 %) χρειάζονται ένα κοινό πλαίσιο δεσμευτικών κανόνων. Υπάρχει τεράστιο περιθώριο εξοικονόμησης ενέργειας: ο τομέας της βιομηχανίας μπορεί να μειώσει την ενέργεια που καταναλώνει κατά 19 % και ο τομέας των μεταφορών κατά 20 %.

5.3.2 Η ΕΟΚΕ συστήνει να συνεχιστεί η δράση για την οποία υπήρξε δέσμευση στο πλαίσιο της δέσμης για την κλιματική αλλαγή και την ενέργεια, με ορθολογικό τρόπο, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης στήριξης των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

5.3.3 Η μαζική ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη Βόρεια Θάλασσα, και δυνητικά, αν και σε μικρότερο βαθμό, στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας, καθώς και η ανάπτυξη της ηλιακής και αιολικής ενέργειας στη νότια Ευρώπη θα απαιτήσει νέες, «πιο ευφυείς» υποδομές για τη βελτίωση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ ευρωπαϊκών περιφερειών και χωρών. Η ανάπτυξη «ευφυέστερων δικτύων» μπορεί να καταστήσει δυνατή τη μείωση της κατανάλωσης κατά 9 % και των εκπομπών CO2 κατά 9 % έως 15 %. Αυτό συνεπάγεται κατά προτεραιότητα επενδύσεις σε τέτοιου είδους στρατηγικές υποδομές, οι οποίες εκτιμώνται μεταξύ 1,5 και 2,2 τρισεκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο μέχρι το 2050, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου.

5.3.4 Θα ήταν χρήσιμο για ομάδες κρατών μελών μιας συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής να συντονίσουν τα ενεργειακά μίγματά τους, τις υποδομές και τους κανόνες αγοράς προκειμένου να μοιραστούν τα οφέλη των διαφόρων πηγών ενέργειας που έχουν στη διάθεσή τους. Όντας περισσότερο διασυνδεδεμένες και εναρμονισμένες, οι αγορές τους θα είναι ανθεκτικότερες στις διακυμάνσεις της παραγωγής και της κατανάλωσης και από κοινού θα βρίσκονται σε καλύτερη θέση να διασφαλίζουν την ασφάλεια του εφοδιασμού για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της ΕΕ.

5.4 *Η συμμετοχή του κοινού στην ενεργειακή μετάβαση*

5.4.1 Η αποδοχή του κοινού όσον αφορά τις ενεργειακές επιλογές (πυρηνική, δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα (CCS), αιολικά πάρκα, ηλεκτροφόρα σύρματα υψηλής τάσης κλπ) αποτελεί πρόκληση για τις δημοκρατίες της Ευρώπης σήμερα. Η ΕΟΚΕ, καθώς και οι εθνικές ΟΚΕ, οι οργανώσεις καταναλωτών και άλλες ΜΚΟ διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην προώθηση σαφών και διαφανών πληροφοριών σχετικά με τις εν λόγω πολιτικές και στην αποτελεσματικότερη εμπλοκή του κοινού. Ο χάρτης πορείας αποτελεί ευκαιρία για την ανάπτυξη της συμμετοχικής δημοκρατίας σε σχέση με ένα θέμα που αγγίζει κάθε πολίτη.

5.4.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει να ξεκινήσει μια μεγάλη εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης προκειμένου να ενημερωθεί το ευρωπαϊκό κοινό σχετικά με τις διάφορες επιλογές της ενεργειακής μετάβασης, τον κεντρικό ρόλο των υποδομών και τη νέα καταναλωτική συμπεριφορά που αναμένεται από τους λαούς της Ευρώπης.

5.4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η δημιουργία ενός φόρουμ της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών θα έδινε ώθηση στη ροή των πληροφοριών στην ΕΕ, φέρνοντας κοντά όλους τους ενδιαφερόμενους σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο σε τακτική βάση ώστε να συζητήσουν από κοινού τα βασικά θέματα της ενεργειακής μετάβασης για την περίοδο έως το 2050.

5.4.4 Η δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ενέργειας θα επικεντρωθεί επίσης στη ζωτικής και στρατηγικής σημασίας διάσταση της ενέργειας (δυνατότητα πρόσβασης, προσιτά τιμολόγια και τιμές, κανονικότητα, αξιοπιστία κ.λπ.) και στις αλλαγές που πρέπει να πραγματοποιηθούν τα επόμενα 40 έτη. Θα περιλαμβάνει την ιδέα μιας Ευρώπης που αφουγκράζεται τους ανθρώπους και η οποία επιλύει ζητήματα που τους απασχολούν άμεσα. Το εγχείρημα αυτό θα σημάνει μεγαλύτερη κοινωνική εναρμόνιση, η οποία είναι αναγκαία για την ενίσχυση και την απόδοση νέας σημασίας στο ευρωπαϊκό εγχείρημα.

5.4.5 Η ΕΟΚΕ προτείνει την παροχή ισχυρότερης στήριξης στις τοπικές και περιφερειακές πρωτοβουλίες που είναι πρωτοπόρες όσον αφορά θέματα ευφυούς κινητικότητας, υποδομών και μεταφορών, νέων κατασκευαστικών έργων και έργων ανακαίνισης, δικτύων θέρμανσης και ψύξης και πολεοδομικού σχεδιασμού. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι πρωτοβουλίες τους πρέπει να ενθαρρύνονται καθώς συχνά προάγουν ενεργειακές πολιτικές που είναι καινοτόμες, αποκεντρωμένες και δημοκρατικές.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Τα ακόλουθα σημεία της γνωμοδότησης του τμήματος απορρίφθηκαν για να υιοθετηθούν τροπολογίες ή συμβιβασμοί που υιοθετήθηκαν από την Ολομέλεια, ωστόσο έλαβαν τουλάχιστον ένα τέταρτο των ψήφων:

«*1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τον ενεργειακό χάρτη πορείας για το 2050 και τον στόχο του να παράσχει ένα πλαίσιο για τη συμφωνηθείσα πολιτική όσον αφορά την ουσιαστική απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές στον τομέα της ενέργειας στην Ευρώπη έως το 2050 (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Οκτώβριος 2009). Η πρόκληση δεν αφορά μόνο την επίτευξη ενός βιώσιμου και ασφαλούς ενεργειακού μίγματος χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών σε μια ανταγωνιστική αγορά, αλλά και το να πειστεί η κοινωνία των πολιτών ότι αυτός ο στόχος είναι εφικτός.*»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία: 88 ψήφοι υπέρ, 41 ψήφοι κατά και 13 αποχές.

«*4.5 Επίσης, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάλυση του χάρτη πορείας όσον αφορά τις κύριες προκλήσεις και ευκαιρίες που πρέπει να εξεταστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να μετασχηματιστεί το ενεργειακό σύστημα, να επανεξεταστούν οι ενεργειακές αγορές, να κινητοποιηθούν οι επενδυτές, να δεσμευτεί το κοινό και να προωθηθεί η αλλαγή σε διεθνές επίπεδο. Με την επιφύλαξη των διεξοδικότερων σχολίων που αναφέρονται κατωτέρω, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προτεινόμενες προτεραιότητες, και ιδίως την τελευταία ενότητα, η οποία ορίζει δέκα βασικές προϋποθέσεις ή ζητήματα για τα οποία πρέπει να ληφθεί επειγόντως μέριμνα ώστε να επιτευχθεί πρόοδος.*»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία: 75 ψήφοι υπέρ, 51 ψήφοι κατά και 24 αποχές.

«*5.1.3 Υπό αυτήν την έννοια, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να προωθηθούν παράλληλα με κάθε τεχνολογία η οποία μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές με χαμηλότερο κόστος. Η βιομάζα μπορεί επίσης να διαδραματίσει ρόλο, μολονότι θα είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι επιλεγόμενες μέθοδοι συμβάλλουν στη μείωση του άνθρακα βάσει ανάλυσης ολόκληρου του κύκλου ζωής και δεν επιτείνουν την επισιτιστική ανασφάλεια. Η πυρηνική ενέργεια θα μπορούσε να συμβάλει στην υλοποίηση αυτού του μετασχηματισμού του ενεργειακού συστήματος και να μειώσει τις εκπομπές CO2 στις χώρες που επιλέγουν την πυρηνική εναλλακτική, καθιστώντας δυνατή τη μείωση του κόστους του συστήματος και των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, μολονότι εξακολουθούν να υπάρχουν ερωτηματικά σχετικά με το κατά πόσον ορισμένες δαπάνες, όπως αυτές που σχετίζονται με ζητήματα ασφαλείας, αποθήκευσης των υδάτων, παροπλισμού και ευθύνης, θα παραμείνουν εξωτερικές ή θα επιβαρύνουν την κοινωνία.*»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία: 89 ψήφοι υπέρ, 53 ψήφοι κατά και 8 αποχές.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αύξηση του αντίκτυπου της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ: ένα πρόγραμμα δράσης για αλλαγή/Η μελλοντική προσέγγιση για τη δημοσιονομική στήριξη της ΕΕ στις τρίτες χώρες»

[COM(2011) 637 τελικό και COM(2011) 638 τελικό]

(2012/C 229/26)

Εισηγήτρια: **η κ. An LE NOUAIL MARLIÈRE**

Στις 30 Οκτωβρίου 2011, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«*Αύξηση του αντίκτυπου της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ: ένα πρόγραμμα δράσης για αλλαγή / Η μελλοντική προσέγγιση για τη δημοσιονομική στήριξη της ΕΕ στις τρίτες χώρες*»

COM(2011) 637 final και COM(2011) 638 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 30 Απριλίου 2012.

Κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 24ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 146 ψήφους υπέρ, 60 κατά και 30 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

Η ΕΟΚΕ επικροτεί και στηρίζει τις δύο προτάσεις τονίζοντας ωστόσο ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην προσαρμογή των εξαγγελθέντων στόχων στην πραγματικότητα των πληθυσμών για τους οποίους προορίζονται τελικά οι ενισχύσεις, και για τον σκοπό αυτό προτείνει τα ακόλουθα:

1.1 Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ –οι οποίες συναποτελούνται, κάθε μία με τις ιδιαιτερότητές της, από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, τους συνεταιρισμούς, τους ΜΚΟ και τις οργανώσεις των εργοδοτών) πρέπει να συμμετέχουν όχι μόνο στους γενικούς προσανατολισμούς αλλά ***καθ' όλη τη διάρκεια*** των διαδικασιών επιλογής έργων, εφαρμογής, αξιολόγησης των αποτελεσμάτων για τη στήριξη και την ολοκλήρωση των διοικητικών, διπλωματικών και νομικών διαδικασιών ελέγχου και αξιολόγησης της χρηματοδότησης της ΕΕ.

1.2 Η συμμετοχή και όχι μόνο η διαβούλευση των κοινωνικών εταίρων και των λοιπών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών θα επέτρεπε την αξιοποίηση της τεχνογνωσίας που στηρίζεται στην κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική εμπειρία και στην εθελοντική εργασία των πολιτών που εμπλέκονται, βελτιώνοντας τα κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας και δημοκρατίας – άνοιγμα, διεύρυνση, διαφάνεια, ανεξαρτησία (στόχος της οικειοποίησης).

1.3 Στο πλαίσιο αυτό, οι Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές, εφόσον υπάρχουν, αποτελούν πολύτιμο παράγοντα. Η ΕΟΚΕ, με τους διάφορους εταίρους της: οργανώσεις του τριτογενούς τομέα, συνδικάτα, οργανώσεις εργοδοτών, είχε πάντα ενεργό ρόλο ανεξαρτήτως εμποδίων. Υπήρξε συνομιλητής των ευρωπαϊκών δημοσίων αρχών σε αντιπροσωπείες με τις οποίες διατηρούσε σχέσεις, τόσο γεφυρώνοντας το χάσμα ανάμεσα στα θεσμικά όργανα και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τις κοινωνικές και οικονομικές οργανώσεις όσο και συστήνοντας σε πολλές περιπτώσεις μεγαλύτερη επαγρύπνηση από την πλευρά των αρχών της ΕΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

1.4 **Η ισορροπία θα διασφαλίζεται καλύτερα κατά τις ρυθμίσεις διαβούλευσης των ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών,** αφενός, και, αφετέρου, στις δικαιούχους χώρες. Είναι απαραίτητο να αποφευχθεί η χειραγώγηση της ευρωπαϊκής αναπτυξιακής πολιτικής μεριμνώντας ιδιαιτέρως για τη διασταυρούμενη ενημέρωση των μη κρατικών φορέων ([1]).

1.5 Η Ατζέντα Αξιοπρεπούς Εργασίας, που συμβάλλει στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν καθορίζονται οι τομείς στους οποίους θα συγκεντρωθούν οι ενισχύσεις σε κάθε χώρα. Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να περιληφθούν εξ αρχής στον πολιτικό διάλογο για την διασφάλιση της δημοκρατικής οικείωσης των αναπτυξιακών πολιτικών, πέρα από τη συμμετοχή των κυβερνήσεων.

1.6 Η διαφοροποίηση μεταξύ των χωρών ή ομάδων χωρών πρέπει να βασίζεται σε σχετικούς δείκτες, όπως ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, που ανταποκρίνεται στη μείωση της φτώχειας. Πρέπει οπωσδήποτε να καθοριστεί μια στρατηγική σταδιακής κατάργησης της κατηγορίας των χωρών των «αναδυόμενων οικονομιών».

1.7 Η στήριξη της ΕΕ στη χρηστή διακυβέρνηση και τα ανθρώπινα δικαιώματα (πυλώνας της ατζέντας για την αλλαγή), θα πρέπει να αποσκοπεί στην προώθηση μιας αναπτυξιακής προσέγγισης που να βασίζεται στα δικαιώματα του ανθρώπου της οποίας τα χαρακτηριστικά θα είναι: συμμετοχή στις πολιτικές διαδικασίες, δημοκρατική οικείωση και ενδυνάμωση των δικαιούχων· συστήματα που να διασφαλίζουν ότι τηρούνται οι δεσμεύσεις που συμφωνήθηκαν σε διεθνές επίπεδο σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων· συνοχή μεταξύ των πολιτικών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των ενισχύσεων και της οικονομίας.

([1]) ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 77–81, εισηγητής: κος Moreno Preciado: «*Γνωμοδότηση για την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι στις ΜΧΕ*».

1.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ακόλουθες βελτιώσεις, οι οποίες θα επιτρέψουν την **αποτελεσματικότερη αναδιάταξη των δημόσιων και ιδιωτικών ενισχύσεων**:

— καθώς παρατηρείται ότι οι χώρες οι οποίες έχουν μεγαλύτερη ανάγκη τις ενισχύσεις είναι επίσης συχνά εκείνες όπου επικρατούν οι πιο έντονες μορφές διαφθοράς, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα μέτρα καταπολέμησης της διαφθοράς και, όταν προβλέπονται πληρωμές στο πλαίσιο δημοσιονομικής στήριξης, θα πρέπει να ζητείται η γνώμη και η συμμετοχή μη κρατικών φορέων, κοινωνικών εταίρων, ενώσεων δραστηριοποιούμενων στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ευρωπαϊκών δικτύων όσον αφορά τον καθορισμό προτεραιοτήτων, την επιτήρηση, κλπ·

— οι διάφοροι θεματικοί τομείς θα πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο του στρατηγικού επαναπροσδιορισμού των στόχων των ενισχύσεων, μεταξύ των οποίων η ΕΟΚΕ δίνει προτεραιότητα στους αναπτυξιακούς στόχους της Χιλιετίας. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στους κοινωνικούς τομείς, στις υπηρεσίες εκπαίδευσης συμπεριλαμβανομένης της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης, της υγείας, της ανάπτυξης των ΝΤΠΕ και της πρόσβασης σε αυτές, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων εργασίας, όλων των δικαιωμάτων που αφορούν τις γυναίκες στην επαγγελματική και ιδιωτική ζωή τους και τη συμμετοχή τους στον δημόσιο βίο·

— οι κρατικές ενισχύσεις παραμένουν ζωτικής σημασίας και είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη των χωρών στις οποίες εστιάζονται. Ωστόσο, για λόγους καλύτερου συντονισμού των άμεσων ενισχύσεων των κρατών μελών και εκείνων της ΕΕ, οι ενισχύσεις που προέρχονται από ΜΚΟ και τον ιδιωτικό τομέα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στη διαδικασία συντονισμού·

— η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να ανησυχεί τόσο για την πτωτική τάση των επίσημων ενισχύσεων για την ανάπτυξη των περισσότερων κρατών μελών και τονίζει ότι είναι απαραίτητο να αυξηθεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων που συνδέονται με την παροχή δημοσιονομικής στήριξης.

1.9 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι **η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να ενισχύσει όσο το δυνατό περισσότερο την άμεση συμμετοχή της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών και των δικαιούχων χωρών**, σε μια προοπτική συνεργασίας η οποία θα έχει ως στόχο να ασκήσει θετική επίδραση στα ανθρώπινα δικαιώματα, να καταπολεμήσει τη διαφθορά, να μειώσει τον κίνδυνο αναποτελεσματικών ενισχύσεων και να μετριάσει τα κοινωνικά προβλήματα.

1.10 Τα κράτη μέλη οφείλουν να επιβάλουν τον συντονισμό των ενισχύσεών τους στο κοινοτικό πλαίσιο. Στο πλαίσιο της σοβαρής οικονομικής κρίσης στην ΕΕ, οι ευρωπαίοι φορολογούμενοι πρέπει να μπορούν να ευαισθητοποιηθούν περισσότερο και προς τους στόχους των ενισχύσεων, να είναι ενημερωμένοι, να επηρεάζουν τους στόχους και, προκειμένου να τους στηρίζουν καλύτερα, να διαθέτουν κατάλληλες πληροφορίες μέσω δραστηριοτήτων κατάρτισης που προορίζονται για το ευρύ κοινό και για τους εθελοντικούς και τους επαγγελματικούς φορείς των ΟΚΠ.

1.11 Η ΕΕ πρέπει, επίσης, να μπορέσει να βελτιώσει σημαντικά τις επιδόσεις των ενισχύσεών της αξιολογώντας τον αντίκτυπο των συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης ή σύνδεσης ή ελεύθερων συναλλαγών στον οικονομικό, βιομηχανικό και γεωργικό τομέα *πριν* από τη σύναψή τους και με την προοπτική παρακολούθησής τους.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Μετά την Πράσινη Βίβλο με τίτλο «Η αειφόρος αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ προς όφελος της χωρίς αποκλεισμούς μεγέθυνσης και της αειφόρου ανάπτυξης/αύξηση του αντίκτυπου της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ» της 10ης Νοεμβρίου 2010 (COM(2010) 629 final), η Επιτροπή παρουσιάζει δύο προτάσεις προς εξέταση.

2.2 Νέες παγκόσμιες προκλήσεις προς αντιμετώπιση, προσέγγιση της προθεσμίας του 2015 για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας (ΑΣΧ) και ενεργός προετοιμασία του προσεχούς Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ) – η ΕΕ αναζητά τον σωστό συνδυασμό διαθέσιμων πολιτικών, μέσων και πόρων για την αποτελεσματική καταπολέμηση της φτώχειας στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης. Η Επιτροπή προτείνει ένα πρόγραμμα για ουσιαστική αλλαγή ώστε να ενισχυθεί η αλληλεγγύη της Ευρώπης με τα έθνη του αναπτυσσόμενου κόσμου στο πλαίσιο της εν λόγω καταπολέμησης.

2.3 Η ΕΕ έχει ήδη συμβάλει σημαντικά στη μείωση της φτώχειας και πιο συγκεκριμένα στη στήριξη της επίτευξης των ΑΣΧ. Ωστόσο, οι συνθήκες βαθιάς φτώχειας εμμένουν σε πολλές περιοχές του κόσμου. Επιπλέον, τα λαϊκά κινήματα που δημιουργήθηκαν στη Βόρεια Αφρική και στην Εγγύς Ανατολή κατέδειξαν ότι είναι ζωτικής σημασίας να σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος προς την επίτευξη των ΑΣΧ. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ πρέπει να λάβει υπόψη την έντονη διαφοροποίηση μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών. Η ΕΕ έχει επίσης την ευκαιρία να συνεργαστεί πιο στενά με τον ιδιωτικό τομέα, τα ιδρύματα, τους οργανισμούς, την κοινωνία των πολιτών και τις τοπικές και περιφερειακές διοικήσεις, δεδομένου ότι οι εν λόγω φορείς διαδραματίζουν ρόλο καίριας σημασίας όσον αφορά την ανάπτυξη. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να μιλούν και να ενεργούν με μία φωνή προκειμένου να επιτύχουν άριστα αποτελέσματα και να βελτιώσουν την προβολή της ΕΕ.

2.4 Δεδομένης της υφιστάμενης οικονομικής και δημοσιονομικής περιόδου, είναι ζωτικής σημασίας να ληφθεί μέριμνα ώστε οι ενισχύσεις να δαπανηθούν αποτελεσματικά, να έχουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα και να ενθαρρύνουν και άλλες χρηματοδοτήσεις προς όφελος της ανάπτυξης.

2.5 Οι στρατηγικές ανάπτυξης τις οποίες εφαρμόζουν οι χώρες εταίροι θα συνεχίσουν να διαμορφώνουν την αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ, σύμφωνα με τις αρχές της αυτοδιάθεσης και της εταιρικής σχέσης. Η ΕΕ επιθυμεί να επιτύχει μια ισχυρή αμοιβαία δέσμευση με τους εταίρους της, ιδίως δε μια αμοιβαία λογοδοσία σε σχέση με τα αποτελέσματα. Ο διάλογος που διεξάγεται σε επίπεδο χωρών βάσει ενός συντονισμένου πλαισίου χορηγών πρέπει να προσδιορίσει συγκεκριμένα το πεδίο και τους μηχανισμούς παρέμβασης της ΕΕ. Επίσης, πρόκειται να αναπτυχθεί μια πιο αποτελεσματική συνεργασία στο πλαίσιο του πολυμερούς συστήματος.

2.6 Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την 7η Δεκεμβρίου 2011 πρόταση «κανονισμού του ΕΚ και του Συμβουλίου για τη σύσταση μέσου χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας» [2] ο οποίος θεσπίζει τους προτεινόμενους προσανατολισμούς στην Πράσινη Βίβλο και τις δύο ανακοινώσεις που εξετάζονται κατωτέρω.

[2] COM(2011) 840 τελικό της 7.12.2011, SEC (2011) 1469 και 1470.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι διατύπωσε σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις ορισμένες παρατηρήσεις, οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν. Πρόκειται συγκεκριμένα για:

— «*Το μέσο χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*» ([3]),

— «*Το ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου*» ([4]) στο οποίο ζητούσε «την έναρξη θεσμικού προβληματισμού τόσο σχετικά με τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στην εξωτερική πολιτική της Ένωσης όσον αφορά τα δικαιώματα του ανθρώπου, όσο και με τη διερεύνηση της δυνατότητας αμεσότερης συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη και την εφαρμογή της εν λόγω πολιτικής. Κρίνεται δε σκόπιμο να πραγματοποιούνται συστηματικές διαβουλεύσεις με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών πριν από την εκπόνηση του συνόλου των εγγράφων στρατηγικής, συμπεριλαμβανομένων και των συγκεκριμένων εγγράφων στρατηγικής ανά χώρα (…)».

3.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί ειδικότερα να στηρίξει τους στόχους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συγκεκριμένα στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην εργασία, της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, της προστασίας και της προαγωγής των δικαιωμάτων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένου του στόχου της εξάλειψης της παιδικής εργασίας και της άτυπης εργασίας χωρίς κοινωνική προστασία (Αξιοπρεπής εργασία και Συμβάσεις της ΔΟΕ).

3.3 Παρόλο που η επίτευξη του ΑΣΧ 1 (εξάλειψη της πολύ βαθιάς φτώχειας) υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι δίνεται ακόμη ελάχιστη σημασία στους άλλους στόχους, και επομένως στη διευκόλυνση της επίτευξής τους. Για παράδειγμα, η επίτευξη του στόχου 7 για ένα αειφόρο ανθρώπινο περιβάλλον (περιβαλλοντική βιωσιμότητα, ΣΧ7), θα συνέβαλε στη μείωση της φτώχειας.

3.4 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη να χορηγηθούν ειδικοί χρηματοδοτικοί πόροι για ζητήματα που αφορούν το φύλο (ΑΣΧ 3) στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας. Λυπάται καταρχάς για την απουσία στοιχείων και δεδομένων και την έλλειψη συστηματικής εποπτείας, τα οποία καθιστούν πολύ δύσκολη την παρακολούθηση του αντίκτυπου, είτε αυτός είναι θετικός είτε αρνητικός, όσον αφορά την ισότητα ανδρών/γυναικών. Αυτό περιορίζει σημαντικά τη δυνατότητα υιοθέτησης τεκμηριωμένων πολιτικών και διαμόρφωσης στρατηγικών και παρεμβάσεων κατάλληλων για τη μείωση των ανισοτήτων. Για να είναι αποτελεσματική, η ενσωμάτωση των ζητημάτων που αφορούν το φύλο σε όλες τις πολιτικές πρέπει να εφαρμόζεται και να θεμελιώνεται μέσω της δυνατότητας πρόβλεψης των χρηματοδοτήσεων και των επιδοτήσεων, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος να παραμείνει κενή περιεχομένου, προς όφελος άλλων στόχων που είναι φαινομενικά πιο επείγοντες ([5]).

3.5 Όσον αφορά την αποκέντρωση των αντιπροσωπειών της ΕΕ και την εμπιστοσύνη που παρέχεται σε αυτές, η ΕΟΚΕ μέσω των ομάδων επαφής, παρακολούθησης και συμμετοχής στις «Συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης» της ΕΕ (Ινδία, Βραζιλία, ΑΚΕ κ.λπ.) καθώς και στις διαδικασίες όσον αφορά τη Μεσόγειο και την Ανατολική γειτονία είχε επαφές με ευρωπαϊκές αντιπροσωπείες σε όλες τις αποστολές της. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η στήριξη των ευρωπαϊκών αντιπροσωπειών πρέπει να επεκταθεί προς την κατεύθυνση των ευρωπαϊκών ΟΚΠ που δρουν κατά τόπους και ότι οι ευρωπαϊκές ενισχύσεις θα καταστούν πιο κατανοητές με τον τρόπο αυτό.

3.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον στόχο των υπό εξέταση προτάσεων, αλλά διατυπώνει ορισμένες υποδείξεις σχετικά με το μέσο «στήριξης του προϋπολογισμού» επειδή δεν υποστηρίζεται από την κοινή γνώμη. Οι συστάσεις των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων και άλλων φορέων θα έπρεπε να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη κατά το σχεδιασμό και την παρακολούθηση των προγραμμάτων: δημοκρατία, διαφάνεια, ιχνηλασιμότητα για την καταπολέμηση της σπατάλης, της διαφθοράς, της φοροαποφυγής, της κατάχρησης της θέσης ισχύος και της πολιτικής, αστυνομικής ή στρατιωτικής εξουσίας κλπ. ([6])

3.7 Πρώτον, πρέπει να ολοκληρωθεί η αξιολόγηση εάν επιθυμούμε να αποφύγουμε να καταλήξουμε πάλι σε οκτώ έτη (Δημοσιονομικές προοπτικές 2014-2020) στη διαπίστωση την οποία πολύ σωστά διατύπωσε η Επιτροπή ότι τα αποτελέσματα είναι απογοητευτικά και ότι επιχείρησε να εξομαλύνει την κατάσταση λαμβάνοντας επίσης υπόψη τα καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί από τη νέα Συνθήκη αλλά συνεχίζοντας τελικά το ίδιο πράγμα: εκ των υστέρων διαβούλευση, ενίσχυση του υπερβολικά λεπτομερούς ελέγχου χωρίς ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού ούτε επαλήθευση της συνάφειας των ελεγχόμενων στόχων, των οργανωμένων δικτύων ή των ατόμων. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ενίσχυση των κοινωνικών ομάδων που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες και αντιμετωπίζουν προβλήματα πρόσβασης συμπεριλαμβανομένων και εκείνων σε αγροτικές περιοχές και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές.

3.8 Δεύτερον, προωθώντας τους πιο μεγάλους οικονομικούς παράγοντες και από τις δύο πλευρές των ενισχύσεων (χορηγούς/δικαιούχους), δίνεται προτεραιότητα στην αποτελεσματικότητα εις βάρος της αειφόρου επένδυσης ανθρωπίνων πόρων.

3.9 Τέλος, η Επιτροπή πρέπει να είναι σαφής κατά την αξιολόγηση των στόχων των ενισχύσεων και να ορίζει ξεκάθαρα πώς τα προγράμματα ενισχύσεών της συνδέονται με – και διαφέρουν από – τους διαπραγματευτικούς στόχους τόσο των Συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ) όσο και των συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ). Η έλλειψη σαφήνειας σε αυτό το σημείο δεν οδηγεί απλά σε σύγχυση και παρεξηγήσεις αλλά μπορεί να οδηγήσει σε άρνηση του γεγονότος ότι μέχρι σήμερα η ΕΑΒ προήγαγε ανεπαρκώς την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας ελλείψει συνοχής ανάμεσα στους στόχους των ενισχύσεων και στις υπόλοιπες πτυχές της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ, ιδίως στον εμπορικό τομέα.

([3]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Μέσο χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης: ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων». ΕΕ C 44 της 11.02.2011, εισηγητής: ο κ. Iuliano.

([4]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Το ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου». ΕΕ C 182 της 04.08.2009, εισηγητής: ο κ. Iuliano.

([5]) Έκθεση της Επιτροπής για τα δικαιώματα των Γυναικών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο πολυετές πλαίσιο 2014-2020 – Αξιολόγηση της σημασίας των εξωτερικών δράσεων της ΕΕ όσον αφορά την ισότητα των φύλων.

([6]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Περιφερειακή ολοκλήρωση για την ανάπτυξη στις χώρες ΑΚΕ». ΕΕ C 317 της 23.12.2009, σ. 126-131, εισηγητής: κος Dantin και συνεισηγητής κος Jahier.

3.10 Επομένως, η ΕΕ μπορεί να ενισχύσει με καλύτερο και εντονότερο τρόπο μια ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς προσανατολισμένη προς τη μετάβαση σε μια «πράσινη» οικονομία, επικεντρωμένη στην προώθηση του ανθρώπινου παράγοντα, την κατανομή και τη μεταφορά των απαραίτητων γνώσεων και τεχνολογιών, να βελτιώσει την απόδοση των ενισχύσεών της αξιολογώντας τον αντίκτυπο των συμφωνιών που συνάπτει στον οικονομικό τομέα και να καταστήσει αποτελεσματικό «*Το ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου*» ([7]), η χρησιμότητα του οποίου δεν έχει ακόμα αξιοποιηθεί πλήρως.

3.11 Υπενθυμίζεται ότι ο στόχος του 0,7 % του ΑΕΕ των κρατών μελών στη ***διακήρυξη των Παρισίων*** εξακολουθεί να ισχύει από άποψη μεγέθους, αλλά είναι πολλά τα κράτη τα οποία κατέφυγαν ήδη πριν από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 στο σύνθημα «λιγότερες ενισχύσεις, καλύτερης ποιότητας» (Μοντερέι 2002, Γιοχάνεσμπουργκ 2002). Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ συμμετέχουν σε ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα ενισχύσεων, των οποίων όμως τα προαναγγελθέντα οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη δεν απολαμβάνουν με την πάροδο του χρόνου μεγάλα τμήματα της κοινωνία. Είναι, συνεπώς, απαραίτητο να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη σε θέματα ενισχύσεων και οικονομίας ανάμεσα στην κοινωνία των πολιτών και τους πολιτικούς και οικονομικούς ιθύνοντες τόσο στον Βορρά όσο και στον Νότο.

3.12 Για να υπάρχουν συντονισμένες και αποτελεσματικές ενισχύσεις, τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να αναλάβουν από κοινού τις προσπάθειες σύγκλισης των στόχων. Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα είναι ιδιαίτερα διακριτικά όσον αφορά τα ειδικά συμφέροντα ***κάθε συμμετέχοντος κράτους μέλους.*** Οι κυβερνήσεις των δικαιούχων χωρών κατάφεραν με αυτόν τον τρόπο να αξιοποιήσουν συχνά διιστάμενα οικονομικά συμφέροντα των κρατών μελών της ΕΕ και να «εκμεταλλευτούν» την αντιπαράθεση ή τον ανταγωνισμό μεταξύ χρηματοδοτικών ενισχύσεων και μεταξύ ηπείρων (ΕΕ, G20, ΟΟΣΑ, κ.λπ.).

3.13 Είναι σημαντικό να ληφθούν μέτρα προκειμένου να υποστηριχθεί η διαδικασία εκδημοκρατισμού. Πρέπει πάντοτε να αναζητείται η ισορροπία ανάμεσα στη διαβούλευση των κοινωνικών εταίρων και των λοιπών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να υπάρξει θετική απήχηση και ουσιαστική επίτευξη των θεματικών στόχων.

3.14 Δεν είναι δυνατό να παραγνωρίζει κανείς το γεγονός ότι η ίδια η ΕΕ υπέστη κοινωνικές συνέπειες από τη στιγμή που ξεκίνησε η χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία επεκτάθηκε στον οικονομικό, κατόπιν στον δημοσιονομικό, τον κοινωνικό και τον πολιτικό τομέα. Η ΕΕ οφείλει, επίσης, μέσω των ενισχύσεων και της αναπτυξιακής συνεργασίας της να ενθαρρύνει τη μείωση της κατανάλωσης πρώτων υλών, να διευκολύνει τη μεταφορά τεχνολογίας, να προωθήσει τις βιομηχανίες κατεργασίας στις καθαρά εξαγωγικές χώρες φυσικών πόρων, προκειμένου να μειώσει το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα, ενώ παράλληλα συμβάλει στη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Επιχειρησιακό περιβάλλον, περιφερειακή ολοκλήρωση, παγκόσμιες αγορές

3.15 Σε αυτό το πλαίσιο, τα αποτελέσματα της διάσκεψης του Busan δεν έδειξαν ότι η ΕΕ υποστήριξε μια συγκεκριμένη ή εδραία πεποίθηση όσον αφορά την υποστήριξη της μεταφοράς τεχνολογίας, τη βελτίωση των οικοτόπων απέναντι στην αλλαγή του κλίματος, την ενίσχυση των δημόσιων υπηρεσιών, ενώ πρέπει να αναγνωριστεί ότι οι προσπάθειές της παραλύουν από πληθώρα ιδιωτικών χορηγιών και χρηματοδοτήσεων, προερχόμενων από πολυεθνικά ή διεθνικά οικονομικά συμφέροντα ως ένδειξη της ισχυρής προσήλωσης του ιδιωτικού τομέα στην ανάπτυξη), παρόλο που το μερίδιό της και η δημόσια συνεισφορά της εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν περίπου το ήμισυ της ΕΑΒ (επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια).

3.16 Σε διεθνές επίπεδο, ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις με ιδιαίτερη παρουσία στους τομείς των υποδομών, των κατασκευών, του ύδατος, της επεξεργασίας τροφίμων, ποτών και καπνού, της ενέργειας, κ.λπ., παρέχουν προκαταρκτικές μελέτες σκοπιμότητας, που υποβάλλονται στις κυβερνήσεις οι οποίες είναι αποδέκτες των ενισχύσεων, μελέτες που συμβάλλουν στο να πεισθούν οι μελλοντικοί χρηματοδότες και βασίζονται στην υποχρέωση των δικαιούχων κρατών να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και να τα εφαρμόζουν με θετικό τρόπο όταν προτείνουν την ανάληψη μεγάλων έργων. Όμως, έχει συμβεί τα ποσά των λαμβανομένων ενισχύσεων να τοποθετούνται στις χρηματοπιστωτικές αγορές από μέλη τοπικών ή εθνικών δικαιούχων κυβερνήσεων, χωρίς να συμβάλλουν πάντοτε στην υλοποίηση των έργων για τα οποία προορίζονταν αρχικά, καθώς επαναπροωθούνται σε ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές τοποθετήσεις, «σε ασφαλές μέρος» σε ιδιωτικούς λογαριασμούς.

3.17 Η ΕΟΚΕ επικροτεί, επίσης, τους στόχους καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της διαφθοράς, στους οποίους περιλαμβάνεται και η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή από φοροδιαφυγή, της εκμετάλλευσης της άτυπης ή αναγκαστικής εργασίας και της παιδικής εργασίας. Η ΕΕ μπορεί να επιτύχει με αυτόν τον τρόπο καλύτερα τον στόχο της συνοχής με τους άλλους χορηγούς.

3.18 Είναι, επομένως, επιτακτική ανάγκη να παρακινήσει η ΕΕ τα κράτη μέλη της να αυξήσουν τη συνεισφορά τους αλλά με τρόπο συντονισμένο και ολοκληρωμένο, να διενεργήσει διαβουλεύσεις με τη δική της κοινωνία των πολιτών σχετικά με την καταλληλότητα των στόχων της ώστε να πειστούν τα κράτη μέλη ότι η αναπτυξιακή βοήθεια δεν συνιστά μόνο θέμα εικόνας και μεριδίων των αγορών, και να προωθήσει και να ενισχύσει τον διάλογο ανάμεσα στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τους κοινωνικούς εταίρους, τα κράτη μέλη, με τη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, τόσο στο εσωτερικό της ΕΕ όσο και στο εξωτερικό.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Μετά την υποστήριξη που τους εξασφάλισε το Φόρουμ της Άκκρα τον Σεπτέμβριο του 2010, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ενέκριναν τις «Αρχές της Κωνσταντινούπολης» για την αναπτυξιακή αποτελεσματικότητα, οι οποίες προέκυψαν μετά από μακρά διαδικασία διαβουλεύσεων σε περισσότερες από 70 χώρες και τομείς. Οι εν λόγω αρχές αποτελούν τη βάση ενός διεθνούς πλαισίου για την αναπτυξιακή αποτελεσματικότητα που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2011, και το οποίο θεσπίζει τα κριτήρια ερμηνείας και ευθυγράμμισης των πρακτικών των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών με τις αρχές της Κωνσταντινούπολης, μέσω της προσαρμογής τους στις τοπικές και τομεακές συνθήκες. Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή ζήτησε από την ΕΟΚΕ διερευνητική γνωμοδότηση για να καθοριστεί ποια μπορεί να είναι η συμμετοχή της

([7]) Βλέπε υποσημείωση 4.

κοινωνίας των πολιτών στις αναπτυξιακές πολιτικές και στις πολιτικές αναπτυξιακής συνεργασίας, στο πλαίσιο του διαρθρωμένου διαλόγου ([8]).

4.2 Η ΕΟΚΕ δίδει πολύ μεγάλη σημασία στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη, η οποία θα λάβει χώρα στο Ρίο ντε Τζανέιρο τον Ιούνιο του 2012.

4.3 Για αυτόν τον σκοπό, υπενθυμίζει τα συμπεράσματα και τις συστάσεις που διατυπώθηκαν στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα το «*Ρίο+20: προς μια πράσινη οικονομία και καλύτερη διακυβέρνηση - Συνεισφορά των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών*» ([9]) καθώς και το μήνυμα που συμπεριλήφθηκε στην πρόσφατη γνωμοδότηση «*Η θέση της ΕΟΚΕ σχετικά με την προετοιμασία της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη (Ρίο+20)*» ([10]).

4.4 Με την ευκαιρία της Διάσκεψης Ρίο+20 των Ηνωμένων Εθνών, εκείνοι που φέρουν την ευθύνη για τον πλανήτη πρέπει να δεσμευτούν με συγκεκριμένο σχέδιο δράσης, το οποίο να οδηγήσει στην επαλήθευση της υλοποίησης των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας, στη θέσπιση της αειφόρου ανάπτυξης και στην εξάλειψη της φτώχειας (στόχος 1), στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του πλανήτη.

4.5 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει συγκεκριμένα ότι η εξάλειψη της φτώχειας και η εγγυημένη πρόσβαση όλων σε επαρκή διατροφή, σε πόσιμο νερό και σε αειφόρο ενέργεια πρέπει να αποτελέσουν βασικές προτεραιότητες της ατζέντας του Ρίο+20. Η προώθηση της τοπικής γεωργίας που σέβεται το περιβάλλον στις αναπτυσσόμενες χώρες διαδραματίζει ρόλο καίριας σημασίας όσον αφορά την καταπολέμηση της φτώχειας και τη βελτίωση της επισιτιστικής ασφάλειας, συνιστά δε κινητήρια δύναμη της ανάπτυξης ευημερουσών αγροτικών περιοχών από οικονομική άποψη.

4.6 Όσον αφορά τον ιδιωτικό τομέα, πρέπει να υποστηριχθεί η αναγνώριση των κοινωνικών εταίρων (οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων) και εκείνη του κοινωνικού διαλόγου σε πολλές χώρες εταίρους. Ο κοινωνικός διάλογος έχει ζωτική σημασία για τη διασφάλιση ευρείας δημοκρατικής οικείωσης των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αναπτυξιακών στόχων, όπως υποστηρίχθηκε από το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία), καθώς και του σεβασμού των θεμελιωδών κανόνων εργασίας και της προώθησης της κοινωνικής δικαιοσύνης. Με τον διάλογο και την κοινωνική δικαιοσύνη, οι εκπρόσωποι των εργοδοτών και των εργαζομένων συνεισφέρουν στη χάραξη αποτελεσματικών στρατηγικών κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης και ενισχύουν την πρόληψη συγκρούσεων και την κοινωνική σταθερότητα.

4.7 Με την ενθάρρυνση της γενικευμένης χρήσης των αρχών της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και με συναφείς πρωτοβουλίες, είναι σημαντικό όλοι οι παράγοντες του ιδιωτικού τομέα να εφαρμόζουν τις αρχές και τους κανόνες εργασίας, όπως αυτοί καθορίζονται στις συμβάσεις της ΔΟΕ και ελέγχονται από το σύστημα παρακολούθησης που καθιέρωσε η ΔΟΕ. Πιο συγκεκριμένα, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, ιδίως όταν ωφελούνται σε κάποιο στάδιο από την παράλληλη αξιοποίηση δημόσιας στήριξης, πρέπει να λάβουν ενεργές πρωτοβουλίες προκειμένου να φανεί ότι τηρούν τις «κατευθυντήριες αρχές που αφορούν τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα» στο πλαίσιο αναφοράς του ΟΗΕ «προστασία, σεβασμός και αποκατάσταση», την τριμερή διακήρυξη των αρχών της ΔΟΕ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική πολιτική, τις κατευθυντήριες αρχές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, το παγκόσμιο σύμφωνο των επιχειρήσεων (Global Compact) του ΟΗΕ. Έχουν, επίσης, τη δυνατότητα να συμμορφωθούν με τις βέλτιστες πρακτικές που προκύπτουν από τη συνεργασία μεταξύ του ΔΟΧ (Παγκόσμια τράπεζα) και της ΔΟΕ στον τομέα της προώθησης των θεμελιωδών κανόνων εργασίας σε ολόκληρη την αλυσίδα παραγωγής.

4.8 Η στήριξη του ιδιωτικού τομέα μπορεί μεν να αποδειχθεί πλεονέκτημα για την ανάπτυξη, όμως η επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για την εγγύηση κινδύνων του ιδιωτικού τομέα ή για την υποκατάσταση των δημόσιων υπηρεσιών. Όσον αφορά τις συμπράξεις δημόσιου/ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), καθώς αυτές στηρίζονται σε εμπεριστατωμένη ανάλυση των πραγματικών αναγκών μακροπρόθεσμα, πρέπει να επιτρέπουν και να εγγυώνται δίκαιη κατανομή των κινδύνων για την κοινότητα, δυνατότητα πρόσβασης και οικονομικά προσιτό και περιβαλλοντικά βιώσιμο χαρακτήρα των αγαθών και των υπηρεσιών. Πρέπει πραγματικά να τηρούν μια πολυμερή προσέγγιση και να μην λειτουργούν ως μέσο ιδιωτικοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών, όπου υπάρχουν, έχουν επιτυχία ή μπορούν να βελτιωθούν.

4.9 Ως βασικοί παράγοντες της αειφόρου ανάπτυξης στις χώρες προορισμού, οι επιχειρήσεις και οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας (συμπεριλαμβανομένων των συνεταιρισμών) πρέπει να συμμετέχουν στις διαβουλεύσεις και να συμβάλλουν στον καθορισμό των στόχων, καθώς και να υποστηρίζονται για την επίτευξή αυτών αναπτύσσοντας έτσι το δυναμικό τους ως φορείς βοήθειας και λήψης ενισχύσεων.

4.10 Σε πολλές χώρες της Αφρικής, της Ασίας ή της Λατινικής Αμερικής, οι οποίες ταξινομούνται πλέον ως «χώρες μέσου εισοδήματος», η φτώχεια απέχει ακόμα πολύ από την εξάλειψή τους λόγω του διευρυνόμενου χάσματος μεταξύ πλούσιων και φτωχών. Συγκεκριμένα, το 75 % των φτωχών ζει ακόμα σε χώρες μέσου εισοδήματος. Αυτό σημαίνει ότι ο στόχος της οικοδόμησης δημοκρατικών και δίκαιων κοινωνιών με ισχυρούς κοινωνικούς εταίρους εξακολουθεί να παραμένει σημαντικός για τα γεωγραφικά προγράμματα.

4.11 Σε κάθε περίπτωση, όλες οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να παραμείνουν επιλέξιμες για τα θεματικά προγράμματα, τα οποία πρέπει κατά συνέπεια να ενισχυθούν. Στο πλαίσιο αυτό, η πρόθεση να χρησιμοποιηθούν κατ' ανώτατο όριο τρία θεματικά προγράμματα ανά χώρα πρέπει να αμβλυνθεί κατόπιν διαβουλεύσεων τόσο με τις κυβερνήσεις των δικαιούχων κρατών όσο και με τους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες του ιδιωτικού τομέα και τις λοιπές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

4.12 Επίσης, η πολιτική επιλογή της σταδιακής παύσης της στήριξης των «πιο πλούσιων αναπτυσσόμενων χωρών» πρέπει να εδράζεται σε κατάλληλους δείκτες του ΟΗΕ όσον αφορά την ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη και να πραγματοποιείται στο πλαίσιο της διεθνούς συναίνεσης των ΟΟΣΑ/ΕΑΒ, προκειμένου να μειωθούν οι εσωτερικές αποκλίσεις.

([8]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις αναπτυξιακές πολιτικές και τις πολιτικές αναπτυξιακής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ΕΕ C 181 της 21.6.2012, σ. 28.

([9]) ΕΕ C 376 της 22.12.2011, σ. 102

([10]) ΕΕ C 143 της 22.05.2012,σ. 39

4.13 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον στόχο της ενίσχυσης της βαρύτητας και της νομιμότητας των εθνικών φορέων στη διαδικασία επί του προϋπολογισμού των χωρών εταίρων και θεωρεί ότι, εάν είναι αποτελεσματική, η δημοσίευση πραγματικών στοιχείων και επαληθεύσιμων πληροφοριών σχετικών με τις ενέργειες δημοσιονομικής στήριξης μπορεί να επιτρέψει σημαντική πρόοδο στην επίτευξη των στόχων της βοήθειας και των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας. Υποστηρίζει, επομένως, τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς αυτήν την κατεύθυνση.

Βρυξέλλες, 24 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη Γνωμοδοτηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες συγκέντρωσαν άνω του ενός τετάρτου των ψήφων, αλλά απορρίφθηκαν κατά τη συζήτηση:

Τροπολογία 14: Σημείο 3.16

«~~*Σε διεθνές επίπεδο, η ταμειακή ροή των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων (και συγκεκριμένα εκείνων με παρουσία στους τομείς των υποδομών, των κατασκευών, του ύδατος, της επεξεργασίας τροφίμων, ποτών και καπνού, της ενέργειας, κ.λπ.)* (1)*, εξαρτάται ενίοτε σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό από την ΕΑΒ. Οι προκαταρκτικές μελέτες σκοπιμότητας, που υποβάλλονται στις κυβερνήσεις οι οποίες είναι αποδέκτες των ενισχύσεων, συμβάλλουν στο να πεισθούν οι μελλοντικοί χρηματοδότες και βασίζονται στην υποχρέωση των δικαιούχων κρατών να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και να τα εφαρμόζουν με θετικό τρόπο όταν προτείνουν την ανάληψη μεγάλων έργων. Όμως, έχει συμβεί τα ποσά των λαμβανομένων ενισχύσεων να τοποθετούνται στις χρηματοπιστωτικές αγορές από μέλη τοπικών ή εθνικών δικαιούχων κυβερνήσεων, χωρίς να συμβάλλουν πάντοτε στην υλοποίηση των έργων για τα οποία προορίζονταν αρχικά, καθώς επαναπροωθούνται σε ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές τοποθετήσεις, "σε ασφαλές μέρος" σε ιδιωτικούς λογαριασμούς.*~~»

Αιτιολογία

Το σημείο αυτό δεν φαίνεται να είναι σαφές και/ή να προσδίδει επιπλέον αξία στη γνωμοδότηση. Η τελευταία πρόταση δεν παρουσιάζει ένα συνολικό πρόβλημα, αλλά μια εγκληματική πράξη ενός ή περισσοτέρων ατόμων. Η προστιθέμενη αξία του σημείου είναι κάτι περισσότερο από ασαφής.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ:	57
Κατά:	137
Αποχές:	29

Τροπολογία 10: Σημείο 4.8

Η στήριξη του ιδιωτικού τομέα <u>*είναι καθοριστικής σημασίας για την προώθηση της ανάπτυξης.*</u> ~~*μπορεί μεν να αποδειχθεί πλεονέκτημα για την ανάπτυξη, όμως η επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για την εγγύηση κινδύνων του ιδιωτικού τομέα ή για την υποκατάσταση των δημόσιων υπηρεσιών. Όσον αφορά τις*~~ *Οι συμπράξεις δημόσιου/ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), καθώς* ~~*αυτές*~~ *στηρίζονται σε εμπεριστατωμένη ανάλυση των πραγματικών αναγκών μακροπρόθεσμα, πρέπει να επιτρέπουν και να εγγυώνται δίκαιη κατανομή των κινδύνων για την κοινότητα, δυνατότητα πρόσβασης και οικονομικά προσιτό και περιβαλλοντικά βιώσιμο χαρακτήρα των αγαθών και των υπηρεσιών. Πρέπει πραγματικά να τηρούν μια πολυμερή προσέγγιση και να μην λειτουργούν ως μέσο ιδιωτικοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών, όπου υπάρχουν, έχουν επιτυχία ή μπορούν να βελτιωθούν.*

Αιτιολογία

Επιχειρείται η διατήρηση ισορροπημένης προσέγγισης.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ:	96
Κατά:	126
Αποχές:	11

(1) ~~Μέχρι τη μεταρρύθμιση των κριτηρίων επιλεξιμότητας της ΠΤ και της ΕΤΕπ και ακόμα μέχρι σήμερα, παρά τις μεταρρυθμίσεις που δρομολογήθηκαν.~~

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά φορητών ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών που περιέχουν κάδμιο και προορίζονται για ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία»

[COM (2012) 136 final — 2012/0066 (COD)]

(2012/C 229/27)

Γενικός εισηγητής: ο **κ. ZBOŘIL**

Στις 16 Απριλίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά φορητών ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών που περιέχουν κάδμιο και προορίζονται για ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία

COM(2012) 136 final — 2012/0066 (COD).

Στις 24 Απριλίου 2012, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον» τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 481η σύνοδο ολομέλειας, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 24ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. ZBOŘIL και υιοθέτησε με 121 ψήφους υπέρ, 6 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει την Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά φορητών ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών που περιέχουν κάδμιο και προορίζονται για ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία [COM(2012) 136 final της 26ης Μαρτίου 2012] και την αξιολόγηση αντικτύπου που επισυνάπτεται (SWD(2012) 66 final).

1.2 Η ΕΟΚΕ δεν θεωρεί πως η εκτίμηση αντικτύπου παρέχει επαρκώς αξιόπιστες ενδείξεις στις οποίες μπορούν να βασιστούν οι προτάσεις της Επιτροπής για τις ηλεκτρικές στήλες νικελίου – καδμίου (NiCd). Επισημαίνει ότι οι υβριδικές ηλεκτρικές στήλες νικελίου-μετάλλου δε θα χρησιμοποιηθούν σε ηλεκτρικά εργαλεία έως το 2015 και άρα δεν αποτελούν εμπορικά βιώσιμη εναλλακτική τεχνολογία ηλεκτρικών στηλών. Κατά συνέπεια μόνο μία σχετική τεχνολογία, αυτή των ιόντων λιθίου, θα είναι διαθέσιμη όταν εξαλειφθεί η εξαίρεση για τις ηλεκτρικές στήλες NiCd, πράγμα που αποτελεί δυνητικό εμπορικό κίνδυνο για τη βιομηχανία ηλεκτρικών εργαλείων.

1.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά να υιοθετηθεί η πρόταση οδηγίας και να οριστεί η 31η Δεκεμβρίου 2015 ως ημερομηνία λήξης της προθεσμίας για την ενδεχόμενη διάθεση στην αγορά ηλεκτρικών στηλών που περιέχουν περισσότερο από 0,002 % καδμίου κατά βάρος, καθώς και να ληφθούν προβλέψεις για να επιτραπεί η εμπορική διάθεση των αδιάθετων συστοιχιών νικελίου-καδμίου για πέντε χρόνια μετά τη λήξη της προθεσμίας. Μετά το πέρας αυτής της περιόδου θα επιτρέπεται η διάθεση στην αγορά ηλεκτρικών στηλών που περιέχουν κάδμιο μόνον όταν χρησιμοποιούνται σε συστήματα έκτακτης ανάγκης και συστήματα συναγερμού, καθώς και σε ορισμένο ιατρικό εξοπλισμό.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι τηρείται η αρχή της αναλογικότητας σε αυτήν την πολύ ειδική διαδικασία λήψης απόφασης και στηρίζει τις προτάσεις της Επιτροπής. Συνιστά συνεπώς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο να υιοθετήσουν την πρόταση οδηγίας COM(2012) 136 final με τις τροποποιήσεις που προτείνονται στο σημείο 1.3.

1.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης, να ανατεθούν στην Επιτροπή εκτελεστικές αρμοδιότητες ανάλογες με την έννοια και την εμβέλεια που ορίζεται στην πρόταση οδηγίας. Κατά την εκχώρηση αυτών των αρμοδιοτήτων πρέπει να εξασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας και η πλήρης ευθύνη όλων των παραγόντων που μεριμνούν για την υλοποίηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ ζητά να ενεργούν οι αρμόδιες υπηρεσίες με διαφάνεια και να είναι υπόλογες για τις αποφάσεις που λαμβάνουν.

2. **Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής– περιγραφή του προβλήματος**

2.1 Η οδηγία 2006/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών η οποία καταργεί την οδηγία 91/157/ΕΟΚ, απαγορεύει τη διάθεση στην αγορά φορητών ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, συμπεριλαμβανομένων των ενσωματωμένων σε εφαρμογές, που περιέχουν περισσότερο από 0,002 % καδμίου κατά βάρος. Ωστόσο, οι φορητές ηλεκτρικές στήλες και συσσωρευτές που χρησιμοποιούνται σε ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία έχουν εξαιρεθεί από την εν λόγω απαγόρευση.

2.2 Η Επιτροπή υπέβαλε την πρόταση αυτή διότι το άρθρο 4 παράγραφος 4 της οδηγίας για τις ηλεκτρικές στήλες απαιτεί από

την Επιτροπή να επανεξετάζει την εξαίρεση από την απαγόρευση του καδμίου που προβλέπεται για φορητές ηλεκτρικές στήλες και συσσωρευτές που χρησιμοποιούνται σε ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία (άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο γ)) και να υποβάλλει έκθεση, ενδεχομένως με σχετικές προτάσεις, με σκοπό την απαγόρευση του καδμίου στις ηλεκτρικές στήλες ή συσσωρευτές.

2.3 Τον Δεκέμβριο του 2010 υποβλήθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση της Επιτροπής. Στην έκθεση συμπεραίνεται ότι δεν ήταν τότε σκόπιμο να υποβληθούν προτάσεις εξαίρεσης των φορητών ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών που χρησιμοποιούνται σε ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία, επειδή δεν υπήρχαν όλες οι τεχνικές πληροφορίες (ιδίως για το κόστος και τα οφέλη του καδμίου και των υποκατάστατών του) που θα στήριζαν μια τέτοια απόφαση.

2.4 Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη τάχθηκαν υπέρ της κατάργησης της εξαίρεσης που αφορά τη χρήση ηλεκτρικών στηλών NiCd σε ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία, διότι θεωρούν ότι, σε μακροπρόθεσμη βάση, το οικονομικό κόστος θα είναι ελάχιστο και τα περιβαλλοντικά οφέλη σημαντικά. Άλλα μέλη εξέφρασαν την αντίθεσή τους στην κατάργηση της εξαίρεσης, υπογραμμίζοντας ότι δεν δικαιολογείται βάσει των σχετικών με τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις στοιχείων.

2.5 Σε γενικές γραμμές, οι διαβουλεύσεις αυτές επιβεβαίωσαν την ανάγκη συγκριτικής αξιολόγησης σε επίπεδο κύκλου ζωής, η οποία θα αποτελέσει μια σταθερή βάση για την ανάλυση κόστους-οφέλους. Η ανάλυση του κύκλου ζωής δεν κατέληξε σε ασφαλή συμπεράσματα σε σχέση με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των υφιστάμενων χημικών τύπων στήλης. Η εκτίμηση των επιπτώσεων της Επιτροπής καταλήγει στο συμπέρασμα ότι σε σύγκριση με το βασικό σενάριο, οι άλλες επιλογές άσκησης πολιτικής που σχετίζονται με κατάργηση της εξαίρεσης (άμεση κατάργηση ή κατάργηση το 2016) θα οδηγούσαν σε χαμηλότερο συνολικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο, τόσο υπό το πρίσμα της αποφυγής εκπομπών καδμίου στο περιβάλλον, όσο και υπό το πρίσμα των συνολικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, εκτιμώμενων βάσει έξι περιβαλλοντικών δεικτών.

2.6 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι σε περίπτωση καθυστερημένης κατάργησης της εξαίρεσης (το 2016), τα περιβαλλοντικά οφέλη θα ήταν κατά τι μικρότερα σε σχέση με την επιλογή της άμεσης κατάργησης, αλλά το κόστος θα ήταν πολύ χαμηλότερο σε σύγκριση με την επιλογή αυτή. Μερικοί ανακυκλωτές και κατασκευαστές ασύρματων ηλεκτρικών εργαλείων έχουν προβεί σε εκτιμήσεις κόστους και για τις δύο επιλογές που σχετίζονται με την κατάργηση της εξαίρεσης (στο εύρος των 40 - 60 εκατομμυρίων EUR στην περίπτωση της άμεσης κατάργησης και 33 εκατομμυρίων EUR στην περίπτωση της κατάργησης μέχρι το 2016). Είναι όμως αμφίβολο κατά πόσον όλες αυτές οι δαπάνες θα πρέπει να αποδοθούν στις περιπτώσεις κατάργησης της εξαίρεσης, δεδομένου ότι οι ποσότητες των ηλεκτρικών στηλών καδμίου σε ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία θα μειωθούν κατά 50 % μεταξύ των ετών 2013 και 2025.

2.7 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι την περίοδο 2013-2025, ένα ασύρματο ηλεκτρικό εργαλείο εναλλακτικού χημικού τύπου στηλών θα κόστιζε, ανάλογα με την επιλογή του εναλλακτικού χημικού τύπου στήλης (υβριδίου νικελίου-μετάλλου ή ιόντων λιθίου), 0,8 EUR και 2,10 EUR αντιστοίχως περισσότερο εάν καταργείτο άμεσα η εξαίρεση και επιπλέον 0,4 EUR και 0,9 EUR αντιστοίχως, σε περίπτωση κατάργησης το 2016. Αυτά τα στοιχεία είναι ανακριβή. Η διαφορά του κόστους θα ήταν σημαντικά υψηλότερη.

2.8 Οι κοινωνικές επιπτώσεις και η διοικητική επιβάρυνση είναι περιορισμένες για όλες τις επιλογές άσκησης πολιτικής. Δεν αναμένεται να προκύψουν προβλήματα σχετικά με την τήρηση των διατάξεων.

2.9 Στην εκτίμηση επιπτώσεων συμπεραίνεται ότι σε περίπτωση καθυστερημένης κατάργησης της εξαίρεσης (το 2016), τα περιβαλλοντικά οφέλη θα ήταν κατά τι μικρότερα σε σχέση με την επιλογή της άμεσης κατάργησης, αλλά το κόστος θα ήταν πολύ χαμηλότερο. Δεδομένου ότι η κατάργηση της εξαίρεσης το 2016 θα είχε σχεδόν το ίδιο επίπεδο αποτελεσματικότητας σε υψηλότερη απόδοση σε σύγκριση με την άμεση κατάργηση, η επιλογή αυτή είναι προτιμότερη. Η υφιστάμενη για τη χρήση αυτή εξαίρεση θα πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2015, προκειμένου να επιτρέψει στη βιομηχανία να προσαρμόσει περαιτέρω τις σχετικές τεχνολογίες.

3. **Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις**

3.1 Μετά από έρευνα και λαμβανομένων υπόψη διάφορων συσχετισμών, κλάδων και δεδομένων, η Επιτροπή προτείνει να συνεχιστεί η παραγωγή και η χρήση ηλεκτρικών στηλών που περιέχουν περισσότερο από 0,002 % καδμίου κατά βάρος σε ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία έως το τέλος του 2015.

3.2 Από την έρευνα προκύπτει σαφώς ότι πρόκειται για λύση, καθώς δεν επιβαρύνεται αισθητά το περιβάλλον ενώ δεν απειλείται καθόλου η ανθρώπινη υγεία. Είναι απογοητευτικό το γεγονός ότι η πρόταση της Επιτροπής δεν αναφέρεται καθόλου στην Έκθεση στοχοθετημένης εκτίμησης κινδύνου (TRAR) για το κάδμιο που πραγματοποίησε η ΕΕ ή στην επακόλουθη Στρατηγική μείωσης κινδύνου που συμπέραινε πως δεν απαιτούνται πρόσθετα μέτρα για τις στήλες νικελίου-καδμίου στα ηλεκτρικά εργαλεία.

3.3 Υπό το πρίσμα της προστασίας του καταναλωτή, είναι αυτονόητο ότι οι ισχύουσες διατάξεις πρέπει να τηρούνται, καθώς και ότι τα προϊόντα με ηλεκτρικές στήλες που περιέχουν κάδμιο πρέπει και στο μέλλον να φέρουν ανάλογη επισήμανση. Τα ίδια ισχύουν και όσον αφορά την προστασία των εργαζομένων κατά την κατασκευή ηλεκτρικών στηλών, καθώς και όσον αφορά τις ισχύουσες διατάξεις προστασίας στους χώρους εργασίας. Επιπλέον, η παραγωγή ηλεκτρικών στηλών που περιέχουν κάδμιο θα συνεχίζεται για ορισμένα ιατρικά εργαλεία και ηλεκτρονικά συστήματα έκτακτης ανάγκης. Σύμφωνα με την εκτίμηση του αντικτύπου, λαμβάνονται υπόψη οι κίνδυνοι που απορρέουν σαφώς από την άρση της απαγόρευσης της χρήσης ηλεκτρικών στηλών που περιέχουν περισσότερο από 0,002 % καδμίου κατά βάρος.

3.4 Κατά συνέπεια η ΕΟΚΕ συνιστά να επιβληθεί η απαγόρευση αυτή από την 31η Δεκεμβρίου 2018 και μετά.

3.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης, να εκχωρηθούν στην Επιτροπή εκτελεστικές αρμοδιότητες ανάλογες με την έννοια και την εμβέλεια που ορίζεται στην πρόταση οδηγίας. Κατά την εκχώρηση αυτών των αρμοδιοτήτων πρέπει να εξασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας και η πλήρης ευθύνη όλων των παραγόντων που μεριμνούν για την υλοποίηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της Επιτροπής.

3.6 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι στην παρούσα στιγμή οι συστοιχίες στηλών για τα ηλεκτρικά εργαλεία προέρχονται κυρίως από τρίτες χώρες, αλλά πολλά επώνυμα ηλεκτρικά εργαλεία κατασκευάζονται στην ΕΕ. Κατά τη γνώμη της, δεν είναι καταρχήν επιθυμητό να αυξάνεται δυσανάλογα το κόστος που συνεπάγεται για τους καταναλωτές η προμήθεια αυτής της τεχνολογίας και των ασύρματων ηλεκτρικών εργαλείων με ενσωματωμένες ή φορητές ηλεκτρικές στήλες που περιέχουν περισσότερο από 0,002 % καδμίου κατά βάρος.

Βρυξέλλες, 24 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 1999/4/ΕΚ, 2000/36/ΕΚ, 2001/111/ΕΚ, 2001/113/ΕΚ και 2001/114/ΕΚ όσον αφορά τις εξουσίες που πρέπει να ανατεθούν στην Επιτροπή»

[COM(2012) 150 final — 2012/0075 (COD)]

(2012/C 229/28)

Στις 18 Απριλίου 2012 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στις 30 Απριλίου 2012 το Συμβούλιο αποφάσισαν σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«*Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 1999/4/ΕΚ, 2000/36/ΕΚ, 2001/111/ΕΚ, 2001/113/ΕΚ και 2001/114/ΕΚ όσον αφορά τις εξουσίες που πρέπει να ανατεθούν στην Επιτροπή*»

COM(2012) 150 final — 2012/0075 (COD).

Δεδομένου ότι η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το περιεχόμενο της πρότασης, αποφάσισε, κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), με 149 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 11 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 όσον αφορά την ηλεκτρονική αναγνώριση των βοοειδών και τη διαγραφή των διατάξεων σχετικά με την προαιρετική επισήμανση του βοείου κρέατος»

[COM(2012) 162 final — 2011/0229 (COD)]

(2012/C 229/29)

Στις 10 Μαΐου 2012 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στις 26 Απριλίου το Συμβούλιο, αποφάσισαν σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«*Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 όσον αφορά την ηλεκτρονική αναγνώριση των βοοειδών και τη διαγραφή των διατάξεων σχετικά με την προαιρετική επισήμανση του βοείου κρέατος*»

COM(2012) 162 final — 2011/0229 (COD).

Δεδομένου ότι η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το περιεχόμενο της πρότασης, αποφάσισε, κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), με 154 ψήφους υπέρ, μία κατά και 7 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί θεσπίσεως απαιτήσεων προστασίας της υγείας του πληθυσμού από ραδιενεργές ουσίες που περιέχονται στο νερό ανθρώπινης κατανάλωσης»

[COM(2012) 147 final – 2012/0074 (NLE)]

(2012/C 229/30)

Στις 17 Απριλίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 31 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«*Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί θεσπίσεως απαιτήσεων προστασίας της υγείας του πληθυσμού από ραδιενεργές ουσίες που περιέχονται στο νερό ανθρώπινης κατανάλωσης*»

COM(2012) 147 final – 2012/0074 (NLE).

Δεδομένου ότι η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το περιεχόμενο της πρότασης, αποφάσισε, κατά την 481η σύνοδο ολομέλειάς της, της 23ης και 24ης Μαΐου 2012 (συνεδρίαση της 23ης Μαΐου 2012), με 159 ψήφους υπέρ και 7 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
2012/C 229/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (αναδιατύπωση)» *[COM(2012) 64 final — 2012/0027 (COD)]*	68
2012/C 229/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινο Βιβλίο σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (οδηγία 2003/86/ΕΚ)» *[COM(2011) 735 τελικό]*	72
2012/C 229/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή Περιφερειών: Μια ανανεωμένη στρατηγική ΕΕ 2011-2014 για την εταιρική κοινωνική ευθύνη» *[COM(2011) 681 τελικό]*	77
2012/C 229/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο: Προς μια δυναμικότερη ευρωπαϊκή απάντηση στο πρόβλημα των ναρκωτικών» *[COM(2011) 689 τελικό]*	85
2012/C 229/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων)» *[COM(2012) 11 final — 2012/011 (COD)]*	90
2012/C 229/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: "Ένα ποιοτικό πλαίσιο για υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην Ευρώπη" » *[COM(2011) 900 τελικό]*	98
2012/C 229/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας» *[COM(2011) 841 τελικό]*	103
2012/C 229/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία και την καλή διαβίωση των ζώων 2012-2015» *[COM(2012) 6 τελικό]*	108
2012/C 229/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη λήψη ορισμένων μέτρων κατά των χωρών οι οποίες επιτρέπουν τη διεξαγωγή μη βιώσιμης αλιείας, με στόχο τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων» *[COM(2011) 888 τελικό — 2011/0439 (COD)]*	112
2012/C 229/22	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2000/60/ΕΚ και 2008/105/ΕΚ όσον αφορά τις ουσίες προτεραιότητας στον τομέα της πολιτικής των υδάτων» *[COM(2011) 876 τελικό — 2011/0429 (COD)]*	116
2012/C 229/23	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις μη εμπορικού χαρακτήρα μετακινήσεις ζώων συντροφιάς» *[COM(2012) 89 final — 2012/0039 (COD)]* — «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 92/65/ΕΟΚ όσον αφορά τους όρους υγειονομικού ελέγχου που διέπουν το εμπόριο στο εσωτερικό της Ένωσης και τις εισαγωγές στην Ένωση σκύλων, γατών και νυφιτσών» *[COM(2012) 90 final — 2012/0040 (COD)]*	119

EL

(Συνέχεια στην 3η σελίδα του εξωφύλλου)

Ανακοίνωση αριθ. | Περιεχόμενα (συνέχεια) | Σελίδα

2012/C 229/24 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Ευρωπαϊκό όραμα για τους επιβάτες: Ανακοίνωση για τα δικαιώματα των επιβατών σε όλους τους τρόπους μεταφοράς» *[COM(2011) 898 τελικό]* 122

2012/C 229/25 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ενεργειακός χάρτης πορείας για το 2050» *[COM(2011) 885 τελικό]* 126

2012/C 229/26 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αύξηση του αντίκτυπου της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ: ένα πρόγραμμα δράσης για αλλαγή/Η μελλοντική προσέγγιση για τη δημοσιονομική στήριξη της ΕΕ στις τρίτες χώρες» *[COM(2011) 637 τελικό και COM(2011) 638 τελικό]* ... 133

2012/C 229/27 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά φορητών ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών που περιέχουν κάδμιο και προορίζονται για ασύρματα ηλεκτρικά εργαλεία» *[COM (2012) 136 final — 2012/0066 (COD)]* 140

2012/C 229/28 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 1999/4/ΕΚ, 2000/36/ΕΚ, 2001/111/ΕΚ, 2001/113/ΕΚ και 2001/114/ΕΚ όσον αφορά τις εξουσίες που πρέπει να ανατεθούν στην Επιτροπή» *[COM(2012) 150 final — 2012/0075 (COD)]* 143

2012/C 229/29 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1760/2000 όσον αφορά την ηλεκτρονική αναγνώριση των βοοειδών και τη διαγραφή των διατάξεων σχετικά με την προαιρετική επισήμανση του βοείου κρέατος» *[COM(2012) 162 final — 2011/0229 (COD)]* 144

2012/C 229/30 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί θεσπίσεως απαιτήσεων προστασίας της υγείας του πληθυσμού από ραδιενεργές ουσίες που περιέχονται στο νερό ανθρώπινης κατανάλωσης» *[COM(2012) 147 final – 2012/0074 (NLE)]* 145

Τιμή συνδρομής 2012 (χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ταχυδρομείου για κανονική αποστολή)

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, έντυπη έκδοση + ετήσιο DVD	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 310 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	840 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μηνιαίο συγκεντρωτικό DVD	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	100 EUR ετησίως
Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας, σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί, DVD, μία έκδοση την εβδομάδα	πολύγλωσσο: 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C — Διαγωνισμοί	γλώσσα(-ες) ανάλογα με τον διαγωνισμό	50 EUR ετησίως

Η συνδρομή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, που εκδίδεται στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δυνατή σε 22 γλωσσικές εκδόσεις. Περιλαμβάνει τις σειρές L (Νομοθεσία) και C (Ανακοινώσεις και Πληροφορίες).

Για κάθε γλωσσική έκδοση απαιτείται ξεχωριστή συνδρομή.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 920/2005 του Συμβουλίου, που δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα L 156 της 18ης Ιουνίου 2005, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υποχρεούνται, προσωρινά, να συντάσσουν και να δημοσιεύουν στα ιρλανδικά όλες τις πράξεις. Γι' αυτό, η Επίσημη Εφημερίδα στα ιρλανδικά πωλείται ξεχωριστά.

Η συνδρομή για το Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) περιλαμβάνει 23 επίσημες γλωσσικές εκδόσεις σε ένα ενιαίο πολύγλωσσο DVD.

Με απλή αίτηση, οι συνδρομητές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν διάφορα παραρτήματα της Επίσημης Εφημερίδας. Ενημερώνονται για την έκδοση των παραρτημάτων με «Σημείωμα προς τον αναγνώστη» που δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Πωλήσεις και συνδρομές

Συνδρομές σε διάφορες τιμολογημένες περιοδικές εκδόσεις, όπως η *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, διατίθενται στους εμπορικούς μας αντιπροσώπους. Κατάλογο των εμπορικών μας αντιπροσώπων θα βρείτε στο Διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm

Το EUR-Lex (http://eur-lex.europa.eu) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις Συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: http://europa.eu

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL